

jaanuar

REAKTOR

Peatoimetaja veerg 01/20 (Triin Loide)

Ma olen seda numbrit planeerinud mitu kuud ja olen mitu korda selle peatoimetaja veeru kirjutanud mõttes valmis. Küll läbi vihmase ilma kodu poole jalutades, küll duši all seina jõllitades ja iseendale kõnet pidades (ning ette kujutades kuidas mu hõrgud veerud üleüldise heakskiidukisa ja ovatsioonidega vastu võetakse), aga mingisugune tõrge tekib. Eelmise kuu veerus hullasin mõnuga ja sain ilusasti kõik oma aastalõpumõtted ritta seatud, ent nüüd ... Kõik kõlab kuidagi õõnsalt. Eks ma vormin kõik oma mõtted vabamas vormis üheks kokkuvõtvaks kõneks ning tulen sellest Tartusse kõnelema veebruaris.

Mida ma saaksin aga praegu öelda, mis võtaks kokku asjaolu, et Reaktorit on välja antud kokku sada numbrit? Milline sõnavalik iseloomustaks seda rõõmu ja rahulolu, mida ma tunnen, kui ma adun, et võimalik, et minust on selle protsessi juures isegi kasu olnud? Kuidas lahata mõtteid, mis tekivad, kui mõelda sellele, et hoolimata kõigist riigipoolsetest seisukohavõttudest, et Reaktor pole ei kultuur, kirjandus, ajakiri ega vajalik, oleme me seda asja siiski aastast-aastasse vedanud ning seejuures üksteisele närvidele käinud, toeks olnud ja seeläbi inimestena kasvanud? Mida öelda Reaktori kaasautoritele, ilma kelleta see kõik võimalik poleks? Kuidas tänada kaanekunstnikke? Mida öelda Joelile ja Agurile, et nad saaksid aru kui tore see on, et nad selle projekti käima lükkasid? Kas "aitäh" oleks piisav?

Niisiis, ega siin midagi öelda ei saagi.

Las ajakiri kõneleb seekord ise enda eest.

Aitäh!

Tervitades

Triin & toimetus

Juubelikaane kujundas Kadri Umbleja.

Ulmestaar: Reaktori toimetus

Sajanda numbri lähenemisel hakkasid Reaktori toimetuse kanalites ringlema kuuldused ja aimdused, et püünele väljanäitusele tuleb seekord toimetusel endal ronida. Mis sellest, et mõned on juba käinud, raporteerinud ja rahumeeles omade maailma juurde suundunud - tulevad jälle! Jaanuari lähenedes püüti muidugi puigelda, peituda, maskeeruda, aja kulgu väärata, otsiti asendustegevusi ja kurdeti niisama. Asjata. Sajas number sai meid kätte ja nüüd tulebki oma lugemiste ja tegemiste eest vastust anda.

Sellised me siis oleme, siin ja praegu, selles hetkes. Homme natuke teistsugused kui täna, täna veidi totramad kui eile, aga alati valmis tegema lolli nalja, üksteist toetama ja üksteise hädade üle südametult naerma.

Agur Karukäpp ehk Maniakkide Tänav, sõpradele Mant

Mida praegu loed? Meeldib? Soovitad? Mida head vahepeal vaadanud-mänginud oled?

Loen sarja „Galaxy's Edge” teist raamatut, Anspechi ja Cole'i "Order of the Centurionit". Madinatihke militaarulme. Suht okei, ajaviiteks võib lugeda küll. Mänginud olen viimasel ajal Xcom2-te ja GemCrafti. Mõlemad on mu pikaajalised lemmikud.

Mis naelutab sind raamatu külge? Mis peletab eemale?

Raamatu külge naelutab mind rohke ulmebutafooria, mõnus seiklus, korralik madin, mida ulmelisem, seda parem, mida suuremal skaalal, seda parem. Eemale peletab tüütu nämmutamine ja klišeelik, ilma ühegi vahva ideeta jorutamine.

Kolm lemmikut (juttu, raamatud, žanri, autorit...) ulmes? Paari lausega-lõiguga neist lugejale.

Üks praegune lemmik on B.V. Larson ja tema kosmiline militaarulmesari „Undying Mercenaries.” Lugu räägib sellest, kuidas Maa on üks tulnukate impeeriumi provints, kes teenib galaktilist raha palgasõdurite leegionite väljarentimisega igasugusteks sõjalisteks ülesanneteks. Meie peategelane ühineb kõige kehvema kuulsusega leegioniga, kuhu võetakse vastu kogu põhjakiht, keda teised leegionid ei taha ja kes saavad alati kõige hullemad ülesanded. Praeguseks on Larsonil kirjutatud ja mul loetud 12 raamatut sellest sarjast. Tema teine sari, mis mulle meeldib, on „Star Force”. Seal madistavad inimesed mitut sorti tulnukatega bioloogilistest robotlikeni ja loovad oma kosmoseimpeeriumit. Loomulikult on neil

siis vaja ka omavahel veel tümitada, kuigi supervaenlane on ukse ees ja eri inimeste fraktsioonid, kes peaks Maad kaitsma, löövad selle asemel punkti ühed-ühtede ja teised-teiste tulnukatega, et omavahel Maa-pirukat jagada. Seda on 14 raamatut ja hetkel olen seitsmenda juures. Kui „Undying mercenaride” puhul on ulmelise relvastusega ja kosmosega natuke napim, siis „Star force’is” käib mida-edasi-seda-tigedam tehnoloogiate leiutamine ja kosmoses tulevargitamine, inimeste arendamine ning nende nano-, ning biotehnoloogiaga kokkumiksimine igasugusel kujul.

Teiseks lemmikuks on hetkel selline ulmežanr nagu LitRPG. Tegu on siis romaanidega, kus peategelased on mingis virtuaalreaalses suuremastaabilises mängus möllamas. Täitsa huvitav oli näiteks selline sari nagu „Life Reset”. Hetkel on pooleli ka „Awaken Online”, kuid tundub, et see ehk jääbki pooleli, viimased raamatud on suht allamäge läinud. Idee ja lugu on huvitav, kuid selle esitamine jätab soovida, liiga palju niisama-uinamuinat ja jorutamist on sees.

Kolmandaks huviobjektiks on viimasel ajal tõusnud Netflix ja sealsed ulmesarjad. Ei ole jõudnud sinna väga veel süüvida, kuid „The Umbrella Academy” oli päris huvitav ja nüüd loomulikult ka „The Witcher”.

Kuidas sa üldse jõudsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Ulmeni jõudsin juba varases nooruses, nagu vist ikka jõutakse. Esimene mälestus on „Kääbikust”, kui vend seda luges ja ma kõrval nihelesin ja mäekollide pildid tundusid seal väga põnevad. Eks pidin siis ise ka selle esimesel võimalusel läbi lugema. Meeldis väga ja sealt edasi olen lugenud žanre seinast-seina, kuid minu lugemuse refrääniks on jäänud alati ulme.

Reaktorini jõudsin läbi selle asutamise. Mingil hetkel tundus, et senine Eesti ulmevõrguavaruste lipulaev Algernon on jäänud vanaks ja tõntsiks ja oleks vaja midagi äkilisemat. Siis sündiski koos Joel Jansiga mõte luua uus võrguajakiri Eesti ulme edendamiseks ja see mõte sai ka teostatud. Olin siis ühtlasi ka Reaktori esimeseks peatoimetajaks.

Ei ole, mulle meeldivad kõik loomad. Kui peab just kedagi nimetama, siis eelistan sõbralikke loomi, täpselt nagu inimestegi puhul.

Joel Jans ehk J. J. Metsavana

**Mida praegu loed?
Meeldib? Soovitud? Mida
head vahepeal vaadanud-
mänginud oled?**

Hetkel loen Orpheuse Raamatukogu alamsarja „Orioni vöö” esimest antoloogiat ning ootejärjekorras on ootamas Banksi Kultuuri sarja neljas raamat „Excession”. Arvasin peale kolme eestikeelde tõlgitud kultuuri romaani lugemise, et rohkem ma selle sarjaga tegeleda ei viitsi aga Heinrich Weinberg veenis mu

Õlleministeeriumis ümber ning selgeks, et neljandas läheb alles tõeliselt heaks.

Arvutimängudest mängin teist korda Inside nimelist platformikat, kus mängija kehastab väikest poissi kes üritab ellu jääda vaenulikus ning abstraktse tehnoloogiaga täidetud maailmas. Minuarust väga vinge asi, kus on suudetud ühendada nii fantastiline visuaal ku mõnus salapära, mis paneb pidevalt mõtlema, et mis kurat seal maailmas tegelikkult juhtus. Filme olen vaadanud viimane aeg ehk liigagi palju (eelmine aasta üle 300) ning eelmise aasta parimaks filmiks oli kindlasti Tarantino "Once upon a time in hollywood". Kusjuures see on isegi õige natuke ulme, või siis täpsemalt hämarulme.

Mis naelutab sind raamatu külge? Mis peletab eemale?

Raamatu külge naelutab eelkõige hea ulme. Jah kindlasti on ka kirjutamisoskus tähtis ning olen hakanud head sõnaseadmise ning süzeeloomise oskust iga aastaga üha enam väärtustama, kuid ilma hea ulmeta pole minu jaoks ka head romaani ning ilusatest lausetest rohkem huvitab mind see kui kaugele suudab autor enda fantaasiat piitsutada ning kas ta on loonud ka midagi uut. Eemale peletavad suhteseep, intriigitsemine ning autori maailmavaate liiga otsene peale surumine. Ehk siis armastusromaane ning paleeintriigidest kubisevad tekste üritan võimaluse korral vältida.

Kolm lemmikut (juttu, raamatud, žanri, autorit...) ulmes? Paari lausega-lõiguga neist lugejale.

Kui ma kunagi Reaktorisse ulmestaari rubriigi tegin taipasin kohe, et kolme lemmiku nimetamine on võimalik vaid juhul kui küsitletav on elus lugenud ainult kolme raamatut. Seega olen seda küsimust inimestele jagades öelnud kohe, et seda numbrit võib ignoreerida ning rääkida ka rohkemaist või hoopis kolmest žanrist või kolmest autorist. Nüüd olen jõudnud aga sinnamaani, et isegi kolme autori nimetamine on muutunud võimatuks seega ütlen viis.

Esiteks Stanislaw Lem. Tema fantaasiarikkad tehnoloogiast tihked ning satiirilised - küünilised lood on mulle alati väga meeldinud. Kui asi läheb tulnukate ning nende ühiskondade kirjeldamisele siis pole minu arust endiselt meisterlikumat autorit sündinud ning tema erinevad filosoofilised arutlused on pakkunud mulle mõtteainet päevadeks.

Teiseks Vennad Strugatskid (huvitav kas nad loevad kui üks autor?) – Sai eespool öeldud, et ideed on mulle küll tähtsamad kui kirjanduslik stiil aga Strugatskite puhul naudin võrdväärselt nii ideid kui ka lauseid. Lisaks oskasid nad suuri ulmelisi probleeme alati väga inimlikust küljest lahata.

Uuematest autoritest lisaksin veel Charles Stross ning Hannu Rajaniemi, kes pole jäänud vanade. mugavate ning ammu läbikirjutatud teemade juurde vaid püüavad ulmet uutesse suundadesse (singulaarsus, majandusulme jne) suunda edasi nügida ning avastada sealt varasemalt läbikirjutamata halle alasid.

Zanritest rääkides olen pigem SF-i ning selle alaliikide poole kaldu aga ei põlga võimalusel ära ka head fantasyt ning õudust.

Kuidas sa üldse jõudsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Ulmeni jõudsin ema kaudu, kes hakkas mulle juba üsna väiksena ulmelisi asju ette lugema ning Seiklusjutte maalt ja merelt sarja soovitama. Esimene teos mille sealt lugesin oli Insener Garini hüperbloid ning see avaldas nii tohutut muljet, et tormasin kohe riulitest/raamatukogudest lisa otsima. Edasi tulid juba Jules Verne, Purpurpunaste pilvede maa, 220 päeva tähelaevas, Tulnukad eikusagilt ning ning kuskil keskkooli alguses avastasin ka eesti autorid, Maniakkide Tänav, Indrek Hargla jt.

Reaktorini jõudsin läbi selle loomise :) Olime Maniakkide Tänavaga selleks hetkeks juba hulga jutte sahtlisse kirjutanud ning kuna tooaeg veel aktiivselt tegutsenud ulmejaki põlgas meid ära siis mõtlesime, et teeme endile uue ja parema. Kusjuures ega me erilist populaarsust

Reaktorile toona ei oodanud ning see, et ta niivõrd populaarseks muutus tuli meilegi endilegi üllatuseks.

On sul lemmikloomi?

Vana, paks ning laisk kass nimega Tondu, kellega oleme aastate jooksul nii ühte nägu läinud, et ta on ühtlasi ka mu hingeloomaks. :)

Riho Välk

Vaatamata sellele, et mu esimesest Estconist on möödas juba ligi 9 aastat ning olen viimased 5 aastat käinud Tallinna igakuistel ulmikute kogunemisel, tunnen ennast ikka veel noorulmikuna. Isegi Reaktoris olen juba olnud niipalju aastaid, et ise ka enam ei mäleta, millal liitusin. Tartu Ülikoolis lõpetanud Saksa filoloogia baka, töötanud pikalt tehnilise tõlkijana, praegu olen tagasihoidlik riigitöötaja.

Huvideks on igasugune veider tehnika. Garaažis on hobiauto ja retromopeed, toas on suures koguses helitehnikat, veel rohkem analoogfototehnikat, vahel lennutan drooni ka. Valmislahenduste ostmise asemel meeldib uurida, nokitseda, kombineerida ja leiutada.

Mida praegu loed? Meeldib? Soovitad? Mida head vahepeal vaadanud-mänginud oled?

Veiko Belialsi koostatud „Raevu päevad”. Olen endas avastanud huvi vene ulme vastu, mida olen sunnitud tarbima ainult tõlkena, sest ma ei oska vene keelt pea sõnagi. Hetkeseisuga veel vaimustusest rökkama ei võta, aga halb ka ei ole. Seniloetud jutud vist pole lihtsalt minu peakuju jaoks olnud.

Nüüd kui koronaviirus on teemaks, läksin otse Steami ja ostsin Plague Inc'i. Samuti lõpetasin edasilükkamise ning võtsin käsile Witcher 3: The Wild Hunt'i. Siiani meeldib. Eelmise aasta kõige parem mängitud asi oli Hollow Knight.

Samuti hoian ikka veel kätt animemaailma pulsil, ka see hooaeg tuli ulmet välja. Näiteks [Dorohedoro](#), mis on veidrast maagiast pungil. Peategelaseks on sisalikupeaga tüüp, kelle sees elab teine tüüp. Nii ta käib ja pistab endale võlureid lõugade vahele, et tema sees olev tüüp saaks neile näkku vaadata. Lisaks kiidaksin My Hero Academia't, millest on saanud praeguse ajastu tippshounen.

Mis naelutab sind raamatu külge? Mis peletab eemale?

Maailmad ja ideed. Mida kõrgelennulisem ja sõgedam, seda parem. Ulme peaks olema suur ja vägev, käsitlema inimesi tähelaevades ja orbitaallinnades, keset sõgedat maagiast ning tegelasi peaks painama koledused, mille kirjeldamiseks meil sõnu ei ole. See ei tähenda muidugi, et tegelased peaks olema kahemõõtmelised karikatuurid, keda ühelt kulissilt teisele tõstetakse. Vastupidi, ma ootan tegelastelt alati võimatult vahetut ja usutavat käitumist ka kõige ulmelisemates olukordades.

Ma olen ses suhtes halb klient, et mind ei huvita õrnad inimsuhted, tundelised draamad ja

kõiksugused aatelised puristamised karvavõrdki. Vastupidi, kui ma tunnen, et autoril on mõni poliitiline, moraalitsev, seksuaalne või muul viisil vaevu varjatud sõnum, mille edasiandmiseks on ulmeteos kirjutatud, siis viskan selle solvunult nurka ning pean seda autorit jobuks.

Kolm lemmikut (juttu, raamatud, žanri, autorit...) ulmes? Paari lausega-lõiguga neist lugejale.

Jacek Dukaj - "Old Axolotl". Loen seda iga paari aasta tagant üle. Mulle meeldivad teosed, kus inimestele antakse üks valik ja nad peavad sellest parimat võtma. Kogu maakera steriliseeritakse napilt 12 tunniga kõikidest valkudest, vähestel õnnestub end selle aja jooksul algeliselt digitaliseerida. Kuidas taastada elu ja inimkond täiesti surnud planeedil? Kuidas tulla toime vigaselt digitaliseeritud inimhingenähtude poolteist tonni kaaluvas ehitusrobotis?

Gort Ashryn. Kuulun nende hulka, kelle jaoks oli viie lehekülje lahingutanki kirjelduse lugemist puhas rõõm. Jah, triloogia on suur ja paks, kuid selle eest on sinna tohutuse koguses erinevaid aegadeid ja sõgedaid ideid sisse laotud. Saab rupskeid, saab armastust, tulnukaid ja ajareisi, intergalaktilist religiooni ja isegi natuke müstilist väge.

Kolmandat lemmikut on raske nimetada. Seega nimetan hoopis ühe jutu, mida ma iga aasta alati ühel ja samal kuupäeval üle loen: Tea Lall, "[21. detsember](#)".

Kuidas sa üldse jõudsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Mul on olnud kaks ulme avastamise lainet. Esimene oli Tartu Oskar Lutsu nimelises raamatukogus, arvutused näitavad, et pidin olema umbes 13-14 aastane. Tundsin, et olen James Herrioti loomaarstiseikluste jaoks liiga vanaks jäämas ning sattusin kuidagipidi ulmeriuli ette. Seda ma enam ei mäleta, mis mul kõige esimesena näppu jäi, aga ju ma värskest ilmunud raamatute lette puistasin – „Tulnukad eikusagilt”, kõige esimesed Täheajad, „Kantileen Leibowitzile”, Veskimehe „Kõver mets” ja „Kuu Ordu”. Sealt edasi Molly Browne „Viirus”, „Võitlustanner maa” jne.

Aastal 2006 sain ma interneti ning kadusin aastateks selle sügavustesse. Küll aga leidsin sealt anime ning hing kiskus ikka ulme poole – Neon Genesis Evangelion, Ghost in the Shell, Serial Experiments Lain, Cowboy Bebop jne. Sai baka.ee foorumi kokkutulekul paari ulmikuga tutvunud ning nii ma 2011. aastal Estconile jõudsingi. Seal sai jälle paberraamatute olemasolu avastatud.

Reaktorini – ma enam ei mäletagi. Kõigepealt kirjutasin [ühe arvustuse](#) väga heast animest, siis kirjutasin natuke veel ning ju ma liiga laialt sõna võtsin. See on nimelt kõige lihtsam viis Reaktori toimetusse saamiseks – kritiseeri midagi ning võid kindel olla, et varsti ilmub mõnes suhtluskanalis välja peatoimetaja ja küsib: „kuule, sa siin võtsid sõna, et sa oskaks paremini. Tule ja tee.”

On sul lemmikloomi?

Päris isiklikku ei ole, aga naise vanematel on maailma kõige armsam peerukera ([Instagram](#)), kes ka tihti meil külas käib.

Tarmo Raudsep

Mida praegu loed? Meeldib? Soovitud? Mida head vahepeal vaadanud-mänginud oled?

Mul on hetkel raamaturiiulis umbes meetrijagu lugemata asju. Püüan hetkel olla järjepidev ja tegeleda järjest selle meetri läbilugemisega, enne järgmist Estconi peab läbi saama. Kahjuks mõned sõbrad, kurinavad, annavad mulle enda läbiloetud raamatuid juurde pidevalt, paistab, et neil endil vist pole raamaturiileid.

Mis naelutab sind raamatu külge? Mis peletab eemale?

Naelutab hea stiil. Peab olema kuidagi ladusalt kirja pandud. Või naljakalt. Või lausa mõlemat. Eemale peletab igav lugu, mis on igavalt kirja pandud. Ma püüan ennast esimesest alati esimesest 50 leheküljest läbi närida, enne kui otsustan, et see asi on ikka liiga igav ning raamatu päris nurka viskan.

Kolm lemmikut (juttu, raamatud, žanri, autorit...) ulmes? Paari lausega-lõiguga neist lugejale.

The Painted Man (Peter V. Brett). Demon Cycle sari (no...peaaegu kõik selle osad) on minu täielik lemmik. Hea värske idee, haarav ja ladus lugu. Leidsin selle juhtumisi ühest välismaa lennujaamast, kui reisil kaasasoleva raamatuga juhtus nii et too sai ootamatult läbi.

Düün – Avastasin selle raamatu vist kuskil keskkooli aegu. Uudsed ideed, kauged maailmad. Hiljem avastasin ka Düüni järjed, üks neist oli isegi väga hea – milline, seda paraku enam ei mäleta.

Kuu Ordu – Täiesti suurepärase kodumaine asi, selle juures paeluvad need head hooga tegevusega kohad. PS see on esimene raamat, mille pärast ma kogemata rongiga enda peatusest mööda sõitnud olen.

Kuidas sa üldse jõudsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Ulmeni jõudsin nii, et lapsepõlves said kohaliku raamatukogu muud lasteosakonna riulid otsa, siis raamatukoguhoidja viimases hädas andis ulmet maitsta.

Reaktorini jõudsin joomise käigus kuidagi.

On sul lemmikloomi?

Mul on kass. :)

Ta on täiesti valge ja ta laskis endale ükskord pai teha. See oli eelmise aasta sügise kandis. Ta käib mul mõnikord toas, aga tavaliselt kondab ta õues ringi ning mõnikord panen ma ta kogemata garaaži kinni.

Ene Koppelman

Mina tulin ühel hetkel Reaktori toimetusse kunstitoimetajaks. Varsti selgus aga, et keeletöötajad on palju rohkem vaja ja nüüd ma olen keeletöötaja. Vähemalt olin, sest meile on jõudsalt keeletöötajaid peale kasvanud. :)

Mida praegu loed? Meeldib? Soovitud? Mida head vahepeal vaadanud-mänginud oled?

Ma teen aeg-ajalt nii, et võtan ühe autori ette ja siis loen järjest tema teosed läbi. Hetkel on käsil Sergei Lukjanenko "Peegelduste labürint". Ma olen seda kunagi ammu aega tagasi lugenud, aga üle lugemine ei tee paha. Ülejäänud eesti keeles ilmunud Lukjanenko raamatud olen ma just värskelt läbi lugenud.

Järgmisena on mul plaanis Neil Gaimani "Põhjala müüdid". Ma ei ole kindel, kas see on ulme, aga eks see peagi selgub.

Mis naelutab sind raamatu külge? Mis peletab eemale?

Raamatu külge naelutab mind hoogne tegevus ja ladus jutt. Minu jaoks on väga raske lugeda lõputut poliitikat, isegi kui see on ulmeline. Samuti pole mulle mookamööda lehekülgedepikkused eikuhugiviivad heietused.

Kolm lemmikut (juttu, raamatud, žanri, autorit...) ulmes? Paari lausega-lõiguga neist lugejale.

Indrek Hargla. Tahtsin kirjutada, et French ja Koulu lood, aga samas meeldivad mulle väga ka Pan Grpowski lood.

Sergei Lukjanenko. Toon esile "Mustandi" ja "Puhtandi", esimesest raamatust on tehtud ka film, mis meeldis mulle väga.

Charles Stross "Vürtskaupmeeste sari". Kui ma seda mõni aeg tagasi lugesin, siis mulle väga meeldis ja on ääretult kurb, et sarja ilmumine eesti keeles pooleli jäi.

Kuidas sa üldse jõudsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Ulme on mulle alati meeldinud, ma ei oskagi öelda, millal või millise teosega mu armastus ulme vastu algas. Reaktoriga tutvusin siis, kui nad Facebooki kaudu otsisid keeletöötajat. Sealt on asi edasi viinud ka selleni, et ma olen mõningaid ulmikuid ka elusast peast näinud (ma üldiselt eelistan elada kivi all peidus).

On sul lemmikloomi?

Jaa, mul on siiami kass, väga suur süle- ja kaisuloom. Ta tuli meile poolkogemata ja on muutunud lahutamatuks osaks meie igapäevaelust.

Jüri Kallas, tuntud ka kui Ulmeguru, sõpradele Jyrka

Olen edev, aga endast midagi eraldi kirjutada ei oska. Ehk ei ole üle arvatud, et mind teatakse niieknaa..?

Mida praegu loed? Meeldib? Soovitat? Mida head vahepeal vaadanud-mänginud oled?

Aasta esimene raamat oli Andrzej Sapkowski romaan „Sezon burz“, mis maakeeli võiks olla „Tormiaeg“. Korduslugemine nõiduri telesarja tuules. Meeldis! Lugesin esimest korda siis kui ilmus. Eks selle romaani koht Geralt lugude kronoloogias ole segane ja enam kui vaieldav. Kindel on see, et romaani peaks lugema siis, kui kaks jutukogu ja viis romaani on loetud. Sapkowski ei hellita ega seleta, ta lihtsalt on veendunud, et lugejal on kõik seitse raamatut loetud. Soovitaks lugeda küll, seda enam, et vahepeal on ka arvukalt tõlkeid ilmunud.

Nagu öeldud, vaatasin telesarja „The Witcher“. Kuigi mul on sarjale etteheiteid, meeldis see mulle ikka väga ning ma täitsa ootan teist hooaega. Kuna ma juba Sapkowski ja nõiduri lainel olin, siis vaatasin otsa ka eelmisel aastal valminud fännifilmile „Pół wieku poezji późniejszej“, mis on Youtube's täispikkuses ja inglise subtiitritega tasuta vaadatav. Fännile täitsa soovitaks, mu arust parem kui omaaegne poolakate telesarjast kokkulõigatud nõiduri-film.

Mängude teemal ma eriti midagi rääkida ei oska, sest minu viimane mäng oli Doom 2 ning millal see küll juhtus, ilmselt eelmisel sajandil. Jah, mingeid Tetrise kloone, mahjonge ja puslesid ma teinekord mängin, aga ega küsides neid silmas peetud...

Mis naelutab sind raamatu külge? Mis peletab eemale?

Naelutab terviklikkus, aga seda saab alles siis teada, kui lõpuni loetud. Algas peab kõitev olema, et tahad edasi lugeda... ei, üldiselt peab kõitev olema. Kõitvuse all ei pea ma silmas mitte ainult madinat ja märulit. Võib ka lihtsalt lobe loba või muhe lõõp olla, või siis ägedad ulmelised konstruktsioonid. Hea raamat peab andma põhjuse teda lugeda ning peab tekitama heas mõttes sõltuvuse, et muudkui loeks ja loeks. Tõsi, mida suurem lugemus, seda raskem on taolisi raamatuid leida.

Peletab abitus, olgu siis keeleline või sisuline. Eriti peletavad nürid ja arad autorid, kel pole midagi öelda, kes ei oska seda teha, või siis kardavad oma mõtetega lõpuni minna. Näiteks: kui rase naine zombistub, siis võiks lasta zombijõmpsikal ka end välja närida! Ei pea minema naturalistikuks, aga kui ütled A, siis peaks olema ka soolikat ülejäänud tähestiku jaoks.

Kolm lemmikut (juttu, raamatud, žanri, autorit...) ulmes? Paari lausega-lõiguga neist lugejale.

Oeh, nüüd siis see... see kõige raskem...

Kunagi olid suured lemmikud Ray Bradbury ja vennad Strugatskid. Meeldivad praegugi, aga kuna uusi tekste neilt enam ei tule, siis see meeldivus on vajunud pisut pealetuleva kraami varju.

Andrzej Sapkowski ja üldse Poola ulme. Ma saan aru, et inimesed on anglokraamiga oma seedimise ära rikkunud ning karmim slaavi ja iseäranis poola kraam lööb põhja alt või paneb vähemasti kõhu valutama. Kuna sari „The Witcher“ pani paljusid ka Sapkowski raamatuid otsima ja lugema, siis sai möödunud kuul kuulda ikka kõiksugu nutulaule, kuidas asjad ikka õigesti pole jne. Sapkowski võlu, vähemasti minu jaoks selles ongi, et ta vilistas fantasy kaanonile ja teeb nii, nagu õigeks peab. Kuna ta on hea ja mõtlemisvõimeline autor, siis teeb ta hästi ja veenvalt. Seepärast on ta ka mäekõrguselt üle kogu sellest fantasyrottide hordist, kes papa Tolkieni otsekui Hamelni rotipüüdja sabas nürilt üle haldjamuru trambivad.

Eks kõigil ole ka omad labasemad tungid ehk n-ö kirjanduslik rämpstoit. Minul on selleks Warhammeri mängumaailmadesse kirjutatud romaanid. Iseäranis tõstaksin esile William Kingi romaanid Gotreki ja Felixi seiklustest. Tumeda, oi kui tumeda, teutoonliku värvinguga valetolkinistlikud kangelasfantaasiad. Aju puhkab, tšakrad särtsuvad ja emotsioon on laes!

Kuidas sa üldse jõudsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Oletan, et kui ma kolmandas-neljandas klassis lugesin Jules Verne'i romaane seiklusjuttude sarjas, siis ma neid ulmeks eriti ei pidanud. Kusagil viiendas-kuuendas klassis oli aga selge, et fantastika mulle meeldib ning ma hakkasin raamatukogust üsna sihikindlalt just ulmeraamatuid otsima ja laenutama. Umbes kaheksandaks klassiks oli mul teadaoleval-kättesaadaval maakeelsel ulmel ring peal ning ma proovisin vene keeles lugeda. Alguses eriti ei osanud, aga uhked ulmepildid venekeelsetes tehnikajakirjades innustasid, tõlkisin paar kaustikutäit jutte sõnastikuga maakeelde, sain hädavajaliku sõnavara ja keskkoolis lugesin juba täitsa vabalt.

Pigem võiks öelda, et Reaktor jõudis minuni. Noh, et Tartu ulmekirjutajate algrakuke oli meil siin saarel külas ja siis tuli jutuks, et on juba ports jutte, aga kusagil neid avaldada ei saa, et teeks mingi võrgukoha ja paneks sinna üles. Ma siis soovitasin, et tehke ajakiri, et siis on rohkem ilmumise moodi ja kandideerivad Stalkerile jne. Umbes nii vist oli...

On sul lemmikloomi?

Meil on hetkel kaks kassi. Lõvi, punane isane sündis 2007. aasta kevadel keisrilõike läbi ning preili Götterdämmerung ehk Götsu sattus leidlapsena meie majapidamisse 2012. aastal. Tüdruk oli siis paras alla-aastane kassikirp, kes esimese asjana virutas Lõvile käpaga vastu nina. Kui kallid kaasa poleks Götsut kohe sülle krabanud, siis oleks Lõvi kiisukirbu köögis sinnasamasse külmkapi ette ära murdnud. Toredad tegelased, kes nüüd muidugi kenasti läbi saavad, aga üks teatav rivaliteet on säilinud ning üks nad ole inimesed ja nende rollid ka omavahel ära jaganud.

Artur Räpp

Olen Artur Räpp, Reaktori toimetuses juba 6 aastat. Siin peamiselt jutte toimetanud ja komapuisstel umbes igale teisele komale pihta saanud – kui kõike ei jõua, pane pooledki – ütles klassik. Parajalt paks ja parimais aastais olen ka – Reaktori mõttes ehk isegi alla keskmise kaaluga meesreaktoristide hulgas ja üle keskmise vanusega kõigi reaktoristide hulgas. Väljaspool Reaktorit teenin leiba kuulamise, kirjutamise, lugemise ja rääkimisega, erinevates vahekordades, pakun, et sisendvoog ületab väljundvoo.

Siin peaks olema nüüd foto, kuid palun vabandust! Vaatasin isiklikult kõik arvutis olevad fotod üle ja ühtegi fotot endast ei näinud.

Triin: Siinkohal tähelepanelikule lugejale märkus, et kuna Artur on pime nagu mutt polaaröös, siis sedasorti naljad on meil tavalised. Kui Artur online on, siis parim asi, mida temalt küsida, on kommentaar kaanekujundusele.

Mida praegu loed? Meeldib? Soovitat? Mida head vahepeal vaadanud-mänginud oled?

Mul on tavaliselt nii, et kui raamat on väga hea, siis saab see päeva-kahe-kolmega läbi. Nii satun ma alati kehva olukorda, kui keegi küsib, mida head parasjagu loed. Kui aga pole just nii hea või on selline „õige meeolelu raamat“, võib see mitu kuud lugemisel olla. Näiteks Septimuse sarja üks osa (lastekas, puhas) on mul unejutuks, hetkega jään magama. Juba paar nädalat toimib väga hästi. Samamoodi jätkates jätkub pooleks aastaks.

Mis naelutab sind raamatu külge? Mis peletab eemale?

Lugu peab olema ja kirjutatud paremini kui kuuendas klassis, parem on kui veelgi paremini. Kui mõni tegelane juhtub vahel ka mõtlema või on loos midagi uut, siis see on selge boonus. See uus võib olla ka vaade maailmale uuest nurgast või uutmoodi inimesega kohtumine, tegelase uutmoodi mõttemaailm. Viimase pärast pole mulle väga oluline, et ma suudaks mõne tegelasega samastuda. „Tuhandes korrus“ oli selline, näiteks.

Kolm lemmikut (juttu, raamatud, žanri, autorit...) ulmes? Paari lausega-lõiguga neist lugejale.

Žanritest SF, siis fantasy, viimasel ajal küll vähem, sest fantasy kipub liiga sageli minust nooremate jaoks kirjutatud olema. Vahel ka veidi sürri, pipra jagu. Huumor läheb päris hästi peale. Lemmikuid ei hakka välja tooma, kuid viimase aja positiivne üllatus oli „Euroopa sügis“, kõik olid selle nii kapitaalselt maha teinud, et võtsin asja ette tollel hetkel parema puudumisel ning lootsin vaid leheküljeni 30 jõuda. Eelhäälestus loeb palju, ja üllatusmoment.

Kuidas sa üldse jõuadsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Jutukogu „Põgenemiskatse“ sattus kunagi üsna nooruses kätte. Nimilugu lummas, teine maailm, teistsugune stiil, lugu, milles polnudki nagu lugu ja oli ka. Ehk siis - mõistatus lummas. Nii see läks.

Reaktori jõudsin, sest Joel Metsavana Jans kutsus, ühes neis ulmechattides või midagi sellist või kuskil sarnases paigas. Pärast, juba Reaktoris olles, avastasin, et olin jutulaboris liigse aktiivsusega neile silma jäänud.

On sul lemmikloomi?

Ei ole.

Kristjan-Jaak Rätsep

Minu nimi on Kristjan-Jaak Rätsep ja Reaktori toimetuses olen ma üks keeleteimetajatest. Praeguse seisuga olen toimetuse uusim liige, kellel töökogemust Reaktoris natuke üle kahe kuu. Olen aktiivselt ulmet lugenud juba üle 20 aasta ja aastast 1999 või 2000 (täpselt ei mäleta isegi) kuulun Eesti Ulmeühingusse. Lisaks lugemisele ja arvustust kirjutamisele Ulmekirjanduse Baasi ja blogisse olen tõlkinud ulmetekste inglise keelest eesti keelde.

Mida praegu loed? Meeldib? Soovitat? Mida head vahepeal vaadanud-mänginud oled?

Aliette de Bodardi lühiromaani „Pisarais pärlite tsitadell”, mille eestikeelne tõlge ilmus äsja antoloogias „Orioni vöö 1”. Selline omapärane idamaise hõnguga kaugtuleviku-teemaline kosmoseooper Vietnami päritolu ja Pariisis elavalt inglise keeles kirjutavalt autorit. Olen selle teose lugemisega veel üsna alguses, aga praegu tundub päris põnev.

Vaatamise ja mängimisega on viimasel ajal lood kehvapoolsed – olen kogu viimase aasta jooksul vaadanud vist üht mängufilmi ja sedagi osana subtiitrit tõlkimise tööotsast. Arvutamänge pole mänginud päris palju aastaid.

Mis naelutab sind raamatu külge? Mis peletab eemale?

Ulmes meeldivad põnevad võõrad maailmad ja ideed. Häirima kipuvad teatud spetsiifilised asjad (ülemäärane sentimentaalsus, ideoloogiline dotseerimine jne).

Kolm lemmikut (juttu, raamatud, žanri, autorit...) ulmes? Paari lausega-lõiguga neist lugejale.

Elu jooksul loetud autorite, raamatute ja juttude hulgast kolme lemmiku väljavalimine läheks keeruliseks, nii et räägin pigem žanritest.

1) Aurupunk ja selle kõikvõimalikud derivaadid ning alternatiivajalooline ulme laiemalt. Olen alati huvitunud ajaloost ja sel eriajal ka Tartu Ülikoolis magistrikraadi kaitsnud, samas olen tehnoteemadel keskmisest Eesti ulmikust võhiklikum. Nii et mängud ajalooga ja kadunud aegadele omase õhustiku täpne taasloomine kõnetavad mind lihtsalt rohkem kui mõttelised eksperimendid raketi- või arvutitehnoloogia teemadel.

2) Võimsad ja panoraamsed kosmoseooperid, nagu neid on kirjutanud Dan Simmons, Alastair Reynolds ja teised.

3) Tumedamat tüüpi fantasy. Klassikutest näiteks Robert E. Howard, hilisematest autoritest Andrzej Sapkowski, samuti Michael Moorcock ja teised.

Kuidas sa üldse jõudsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Ulmeni jõudsin ilmselt üsna ebatüüpilisel viisil ehk õuduse kaudu – eriti arvestades, et praegu

loen ma õudukaid üsna vähe. Varateismelisena üheksakümnendatel huvitas mind kõik üleloomulikku õudusse puutuv – tõuke selleks andis osalt ka 1994. eesti keeles ilmunud ja noorematele lugejatele mõeldud Paul van Looni „Õuduste käsiraamat”, mille kaudu üksikasjalikult vampiiride, libahuntide ning muude õudusasjadega. Mõistetavalt sai minust ühel hetkel ka ööajakirja Mardus lugeja. 1999. aastal muutus Mardus ajakirjast antoloogiasarjaks, keskendudes samas lisaks õudusele ka SF-ile ja fantasy. Sellega seoses hakkasin ka ise rohkem teisi ulme alamžanreid lugema ja mu tähelepanu liikus õuduselt kõrvale. Mardusest lugesin esmakordselt ka Eesti Ulmeühingust ja otsustasin selle liikmeks astuda.

Reaktoriga olen kaudselt seotud olnud seda ajakirja vedavate sõprade kaudu tema loomisest alates. Olen varem avaldanud Reaktoris mõningaid tõlkeid ja kirjutisi, ent otsuse ametlikult toimetusega ühineda ning keeleteimetajana ajakirja töösse regulaarselt panustada langetasin alles eelmise aasta sügisel.

On sul lemmikloomi?

Paraku ei – loomaomaniku kohustused ja vastutus ei sobi mu praeguse elukoha ega elustiiliga...

Laura Loolaid

Aasta-ja-natuke-peale-tagasi, tookord lihtsa „tsivilistina”, ma juba sattusin ulmikute välimäärajasse. Niisiis lignin uue tutvustuse asemel siia hoopis [2018. aasta oktoobrinumbri kroonika](#).

Samuti ei ole huvituseta märkida, et sügisel asusin tööle Tartu linnaraamatukokku, kasvatades seeläbi veelgi seal pesitsevat ulmesõprade asurkonda.

Aga mida ma Reaktoris teen? Kirjutan, toimetan, targutan. Kirjutamistest annab aru [see leht](#). Toimetan peamiselt jutte – arvutama hakates leidsin 2018. oktoobrist 2019. detsembrini päris palju jutte (oma viisteist!), millele ma põhjalikumalt või pinnapealsemalt käbarad külge löönud olen. Petlikult lihtsa nimetuse „jututoimetamine” taga peitub nimelt mitmeid täiesti erilaadilisi töid, millel on lisaks veel täiesti erinevad mahukus- ja keerukusastmed. Kirjeldada võib neid mitutpidi; mina olen harjunud mõtlema kolmeastmelise jaotuse kaudu: esiteks suuremad sisu-, struktuuri- ja kaevetööd ehk väljamaa-keeli *developmental edit*; teiseks lõikude ja lausete haaval põhjalik tekstiülesehitustöö ehk *line edit* ja lõpuks peaaegu-valmisteksti sõnastuse kobestamine ja õigekirjaviimistlusabi ehk [mööndustega] *copy edit*. Lisaks autorite kogukonna omavaheline tagasiside ja arvamused – soovitusel veel valmimisjärgus töödele – aga see liigitub juba rohkem „targutamise” lahtrisse. Targutan jooksvalt ja vastavalt vajadusele, mättal mäe pääl ja õhtu hilja õues.

Mida praegu loed? Meeldib? Soovitat? Mida head vahepeal vaadanud-mänginud oled?

Mida mängin? Endistviisi tõlkerdan aeglaselt ja mõnuga [Lost Alpha](#) radadel, aga nüüd juba ainult omaks lõbuks ja mängupäevikut ei pea... tähendab, kirjalikult ei pea. Hilissügisel mängisin 2016-Doomi (esmatähtis ülesanne – leida kõik peidetud pupujukud – sai täidetud). Eelmisse (vist?) aastasse mahtusid veel mõned värvikad indie-klikikad: [Neofeud](#), [Captain Disaster: Death has a Million Stomping Boots](#), [How to Cope With Boredom and Loneliness](#), [The Terrible Old Man](#)... Detsembris-jaanuaris peletasin kaamost Grim Dawn'i maratonidega (nüüd viskas see lõputu nütkatamine üle). Lõppjärku jõudis kammerlik ja omanäoline [Cradle](#); Esimesi samme teen ellujäämis-liivakastis [Desolate](#). Lisaks võtan hoogu, et omal nahal katsetada BarHiid Stuudio eestikeelset [Vangide](#)-seiklust.

Mida loen? Just said läbi „Raevu päevad” ja „Tondilatern”, pooleli on mitteulmeline „Tanklaev Derbent”. Endiselt loen palju Reaktori materjali – enamasti küll enne ülesminekut.

Vahepeal vaadatud asjadest julgen endasarnase peakoluehitusega inimestele soovitada Netflix-i sarju „Dark”, „Diablero”, „Travelers”. Neid on seal muidugi palju ja ega kõik ühe ropsuga meelde tule.

Küsimused 2-3: vt. oktoober 2018.

Kuidas sa üldse jõudsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Oma mäletamist mööda ei ole ma ulmeni kuidagi „jõudnud” ja sellele küsimusele vastata ei oska.

Reaktorisse jõudsin, nagu küllap paljud, kaastöö kaudu. (Kirjutasin omal ajal [kaastöö saatmise kohta isegi seletuskirja](#); kaudselt ja naljaga pooleks võib süüdistada perekond Tamme.) Kaastöö ilmumise aegu jälgisin (nagu küllap paljud) Reaktori ilmumisi senisest hoolikamalt. Nii jäi silma Estcon 2018 kuulutus. Otsustasin minna. Kui siis ühel hommikul paadisillal päikesevannidega pohmakat ravisin, kepsutas kohatult reipal sammul mööda Reaktorist Mant. Kinnitasin, et jah, mina olen seesama, kes neile kaastöö saatis, ja sain hurjutada, et eelmisel õhtul ühiskirjutamise töötoas ei osalenud. (Mul oli mõjuv põhjus: võtsin samal ajal osa hoopis mälumängust.) Üleskutsetele Tartu ühiskirjutamiste kohta krigisesin midagi ebamäärast vastuseks ja rohkem sellele ei mõelnud. Kui aga nädal hiljem koduõue jahedamas nurgakeses töövältimise korras internetti sobrasin, sattus ette teavitust kirjutustoa kohta, mis pidi toimuma samal õhtul. Kirjutustoa asusin kohe targutama ja arvamusi jagus ka Reaktori teemade kohta. (Ajalugu tundmata panin siiski ilmselt tähele, et kirjutustuba ja Reaktor on loomingulise palangu ja kogukondliku külgetõmbe osas ühendatud anumad.) Igatahes sügisel, Räpina loomelaagris, nii teise ja kolmanda õlle vahel, tulid poisid jutuga, et on tekkinud ettepanek, ja et Loide kindlasti juba mainis ka, ja noh, et kuidas selle asjaga siis on, ja üleüldse. Ja siin me siis nüüd oleme.

Triin Loide

Mida praegu loed? Meeldib? Soovitud?
Mida head vahepeal vaadanud-mänginud oled?

Hetkel loen uuesti üle Margus Haava postapokalüptilist romaani "[Kuidas lõhnab kuri](#)", mida ka Reaktoris arvustatud on. Sakalasse tööle tulles selgus, et mitte ainult ei ole ulmekirjanikud mu sõpradeks, vaid nüüd ka kolleegideks: Margus on Sakala kultuuritoimetaja. Samuti loen ma, erinevalt paljudest teistest ulmikutest, enamjaolt sellist kirjandust, mis pole ulme. Just hiljuti lõpetasin Anaïs Nini "Henry ja June", mida julgen kõigile päevikukirjanduse austajatele soovitada. Marguse raamatut soovitan muidugi ka, ta on andekas nagu vanakurat ise, aga laisk. Loodan, et ta kirjutab kunagi midagi veel.

Loen ja vaatan viimasel ajal väga vähe. Mul pole aega, mul pole energiat ning kui kokku panna asjaolu, et minu elust suurema osa hõivab Sakala ja palgatöö, mida ma väga armastan, teisele kohale platseerub Reaktor, mida ma ka armastan, mul on veel alles jäänud paar sõpra ja paar pereliiget, tahaks ka magada ja pesu pesta ... Pole seda aega, et lugeda, vaadata, mängida. Alles eile tegin kõikidele oma Steami mängudele desinstalli, sest ma kipun lihtsalt kaduma õhtuti mängumaailma ning ma ei jõua midagi tehtud niimoodi. Ainsa mänguna on praegu arvutis zaumikate Disco Elyseum, mis on täiesti kindlasti kõiki oma auhindasid väärt. Kui mulle mängimise ja mängu arvustamise eest makstakse (arvustus ilmub Vikerkaares), siis võin ma selle jaoks vabalt aega eraldada.

Lisaks on mul ka oma Taskumänguri-rubriik, kuhu sisukate arvustuste kirjutamiseks tuleb ikka omajagu vaeva näha.

Nii et vastus sellele küsimusele on väga igav. Ma ka eelmise kuu peatoimetaja veerus lahkasin, et miks ma järjest vähem filme ja sarju vaatan. Põhjus ikka lihtne, kui tahta olla produktiivne, teenida raha, olla tubli ja seejuures säilitada terve mõistus & uneaeg, siis pole väga võimalik hullata vaatamistega. Lisaks, kuna paar aastat tagasi oli mul periood, kus ma ei käinud ei tööl ega koolis, vaid sitsisin niisama kodus ja vaatasin teinekord isegi 3-4 filmi päevas, siis ma olen täiesti üleküllastunud filmidest. Narratiivid ja faabulad ei suuda enam eriti üllata, kahjuks.

See pole filmide süü, vaid minu enda probleem. Tegelen sellega.

Mis naelutab sind raamatu külge? Mis peletab eemale?

Mina olen see inimene, kes hoogsale tegevusele eriti tõhku ei pane ja mulle meeldivad just sellised mõtlikud, tihtipeale päevikuvormis, minavormis, sisekaemuseid ja pikki arutlusi-esseistikat täis tekstid. Ulmes eelistan sotsioloogilist ulmet, kärts-mürts jätab enamasti külmaks.

Ilmselt pole kellelegi saladuseks enam, et mulle meeldivad väga post-apokalüptilised teemad, miks, ei teagi. Ilmselt mingi enda psühholoogiline trauma, mida ma nende abil välja elan, mingisugune soov taassünni ja uue alguse järele, mis on küll selles mõttes arusaamatu,

et ma pole oma eluga kunagi nii rahul olnud kui praegu.

Kolm lemmikut (juttu, raamatud, žanri, autorit...) ulmes? Paari lausega-lõiguga neist lugejale.

Teen tuimalt sohki ja valin hoopis kolm žanrit ja lemmikumaid nende seast. No ei ole võimalik lihtsalt lemmikuid valida. Lisaks teen tuimalt sohki sellega, et see vastus on täpselt sama, mis mu [esialgses ulmestaari postituses](#). Pole siin ajaga midagi muutunud, me pole täna need, kes me olime eile, aga tegelikult oleme ikka küll.

a) Post-apokalüptiline žanr ja Max Brooksi "World War Z". Väga raske on post-apot paremini kirjutada kui see raamat. Film unustage ära, sel pole teosega mingit pistmist. Kindlasti on see üks tänuväärne žanr graafiliste romaanide armastajatele, näiteks "The Walking Dead" tuleks kindlasti läbi lugeda. See ABC teleseriaal/travestia ei lähe arvesse. "Y: The Last Man" on loetav ja kogu Crossed-frantsiis, aga see viimane on natuke... Nišikas...

b) Küberpunk. William Gibsoni Sprawl-triloogiaga muidugi alustades, teda vist ei peakski eraldi mainima. Kuigi ta pole mu lemmik, lihtsalt väärib nostalgia mõttes äramärkimist; "Neuromancer" oli kauges lapsepõlves mu esimene kokkupuude küberpungiga raamatu kujul. Sellesisulisi arvutamänge vms olin varem mänginud, aga lugenud... Huvitaval kombel tema teised triloogiad mulle ei meeldi, eriti Bridge-triloogia on kuidagi kohe imelikult halb. Justkui polekski sama autori kirjutatud. Aga küberpungis on tegelikult palju enam ja palju, palju paremini kirjutatud kui Gibson, nii et näiteks... Daniel Suarez "Daemoni"-seeria väärib kindlasti lugemist, ja Ian McDonald "River of Gods" ja "Dervish House". McDonald on üldse geniaalne kirjanik, kes tuleks arvata kohustusliku kirjanduse nimekirja tervikuna. "Transmetropolitan" kindlasti, kui graafilised romaanid ka sisse arvata.

c) Neil Gaiman ja Pratchett moodustavad minu arvates eraldiseisva, kõikehõlmava terviku. Meeldivad, on alati meeldinud. Pratchettist tekib kiiresti üleküllastumus, aga kui piirata ennast ~1 romaaniga aastas, siis on kõik hästi.

Kuidas sa üldse jõudsid ulmeni, kuidas Reaktorini?

Ulmeni jõudsin täiesti loomulikult. Ma armastasin lapsepõlves väga lugeda, armastan siiamaani, ning loomulikult hakkas näppu sattuma ka ulmet ning suurema osa eluaastatest 10-20 ma ulmet lugesingi. Vene ulme, Hiina ulme, Eesti ulmeni jõudsin läbi tolleaegse Algernoni ja siis hakkasin Marduseid ostma, eesmärgiks on kunagi omada täielikku Marduste kollektsiooni.

Reaktorisse jõudsin pärast tolle niisama passimise perioodi lõppemist, kui tundsin, et ma tahan uuesti inimeste maailmaga ühineda. Hing oli nii tühi ja siis tuli Metsavana, et kuule, Triin, mis sa siin ikka niisama istud, arvusta midagi Reaktorile. Arvustasin. Siis meelitati mind chatti, et ma võiksin aidata korrektuuri ja toimetamisega. Ja siis kuidagi eneselegi ootamatult sain ma peatoimetajaks, sest Ove astus sammu tagasi ja ülejäänud toimetus paiskus hirmunud viiksumisega igasse suunda laiali, et ei, nemad ei taha... Ja siin ma nüüd siis olen.

Eks Reaktor ole teinekord hirmus väsitav, aga ma olen erakordselt tänulik Metsavanale, et ta mu siia tõi.

On sul lemmikloomi?

Lemmikloomi mul pole, sest kuigi ma loomi väga armastan, siis ma olen üks vana, paks, laisk töönarkomaan ning veedan suurema osa ajast kas magades või tööl. Loomaga on vaja tegeleda. Kui ma Sakalasse tööle tulin, siis ristiti üks erakordselt tuima, ükskõikse ja minnalaskva ilmega kala toimetuse akvaariumis minu auks Peebuks. Neid kalu vaatan ma tihtipeale ja mõtlen omi mõtteid, enne kui õhtuti töölt lahkun. Olen tihti viimane, kes kontorist väljub, need momendid ilusa hämara vaatega Viljandile, mis tihtipeale udune, need kalad ja vaikne, tüüne üksindus... Jah, kalad.

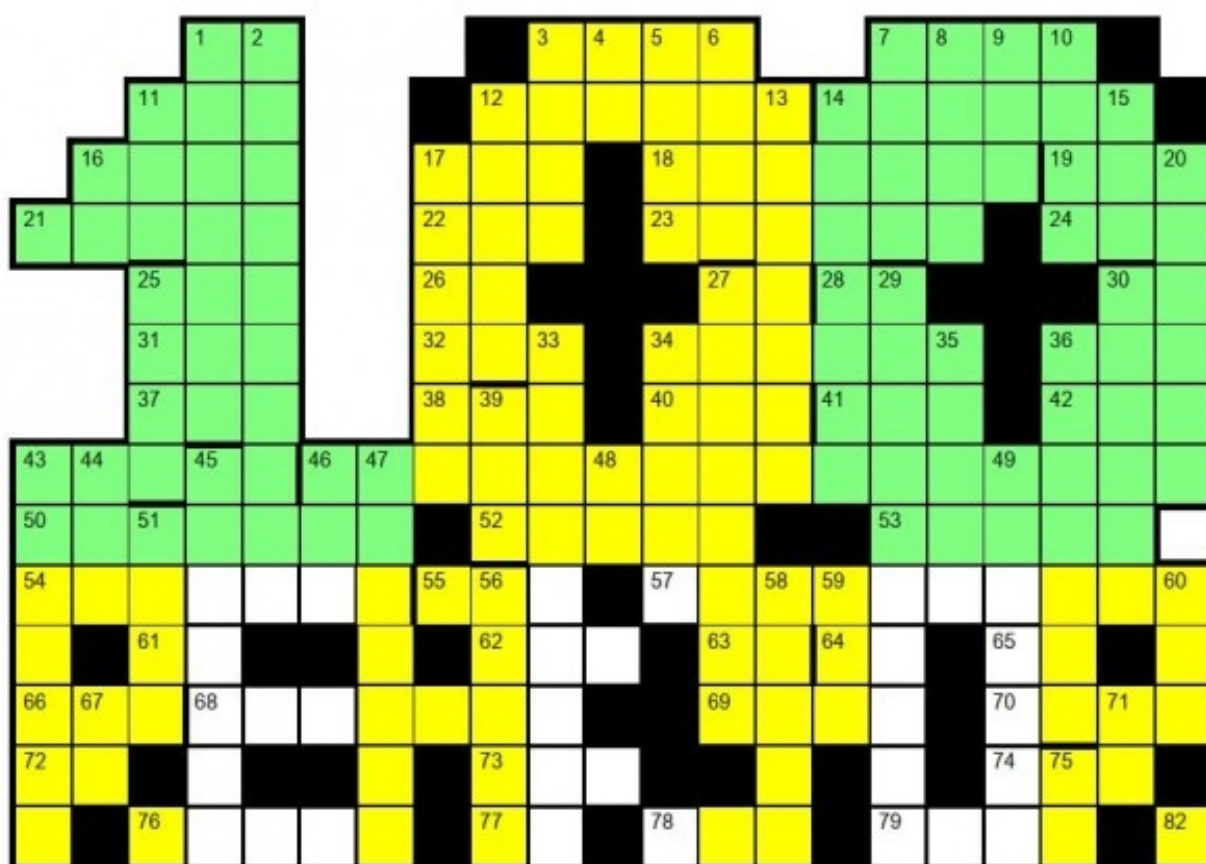
Ja Metsavana ka.

Ristsõna: 100 numbrit Reaktorit (Rauno Pärnits)

Sajandat numbrit tähistame mahuka ristsõnaga. [Javaskripti versioon avaneb siin](#). Selleks, et java versioon küsimusi näitaks, klõpsake ristsõna lahtrit.

Väljaprintimiseks sobiva PDF-faili leiate [siit](#).

Head lahendamist!

Paremale:

1. Enamikele kurivaimudele ja surmamaagiaga loodud peletistele ohtliku metalli sümbol
3. Hinduismi tark või õpetaja; ka preester-laulik
7. Barbar Conani jumal
11. Väikeste roheliste mehikeste sõiduk
12. Universumi tee järgimisele pühendunud usund
14. Kümnekonna apokalüptiliste õudus-thrillerite pealkiri (tuntuim on ehk Wolfgang Peterseni film 1995. aastast)
16. Narnide saadik Babylon 5-l
17. Meremaa võlur
18. Arda Jõud
19. Ühe SG-1 tiimiliikme hüüdnimi
21. Pro

22. Sherwoodi röövlibande liige ... Allan
23. Ševaljee d'Herblay
24. Automark
25. Marveli koomiksikurjam, üks Michael van Patricku kloonidest
26. Türgi netidomeen
27. Ae!
28. Nikotiinamiid ehk ...-vitamiin
30. Panama netidomeen
31. Isarebane (vn k)
32. Kosmoseodüsseia arvuti
34. Kosmoses oli nendest esimene Dennis Tito
36. Tavaruumi neljas mõõde
37. Vana-Egiptusest pärit elu tähistav sümbol (vana kirjapilt)
38. Odini soost jumal (sks k)
40. Ciaran Foy õudusfilm (2019)
41. Teatrikunstnik ... Hermeliin
42. Maavälise elu otsingu virtuaalne ühendorganisatsioon (ehk NASA Astrobioloogia Instituut)
43. Perekond, kelle maja hävingu tegi kuulsaks Edgar Allan Poe
46. Reaktori püsirubriik
50. Tähesõdade tegelane (n+e)
52. Õunasort
53. Eksisteerima
54. Estori Rumata maa
55. Suzuki miniautomudel
57. Reaktori peatoimetaja
61. Tehismaailm
62. 2010-te aastate auhinnatuim fantast, Hiina päritolu USA ulmekirjanik ja -tõlkija
63. 1964. aastast tänapäevani ilmuv koomiks Wizard of ...
64. Tehisintellekt
65. Gauss
66. Seth MacFarlane ulmekomöödia
68. Internetirisustajad
69. Merendusest kosmoselendudesse laenatud termin
70. Mägi, mille alla Zeus mattis koletis Typhoni
72. 1952-74 ilmunud USA ulmeajakiri
73. Üks Thori Tammiskilbi kaaslastest
74. Menukas arvutimäng ... Online
76. Maa, mille ulmeauhind on Stalker
77. BBC telesarjas Invasion: Earth (1998) Maad rünnanud tulnukrass
78. Maale lähim kosmiline objekt
79. Pöidlaküüdiga Galaktikas reisiv mees
80. Tundmatu planeet

Alla:

1. Liik Maa päästjaid Douglas Adamsi epopöas Pöidlaküüdi reisijuht Galaktikas
2. Calad Faeli naaber
3. Vlad Tepes-Dracula vend
4. Seismiliselt aktiivseim taevakeha Päikesesüsteemis
5. Hävitaja-jumal hindudel
6. Doonau lisajõgi
7. Geralti kasutütar
8. Paberkauba mõõduühik
9. X-Meeste koomiksisarjas planeet Breakworldilt pärit superkurjam
10. Tehnovisionäär, Marsi koloniseerimise eestvedaja ja ülikiire transpordisüsteemi Hyperloop kavandi looja
11. Küllaltki harvaesinev mehenimi (tuntuim on ehk alpinist Nõulik)
12. Planeet Maa nimetus enamikes galaktilistes registrites
13. Eesti ulmekirjanik (in+n)
14. Richelle Meadi akadeemias õppija
15. Nisuleib
16. Lauamäng
17. Batmani kodulinn
20. Fantasy anri kohustuslik element
25. Pernil tarbitav jook
27. Sõrmusevaimud (kvenja k)
29. Üleloomulike vaimsete võimete kasutajad
30. Šarakši põlisasukad
33. Tempel-Tuttle komeedi tekitatud meteoriidivool
34. Osaliselt Eestis filmitud Hollywoodi ulmepõnevik
35. Juhm ülitugev fantaasiaolend
36. Loodusnähtuste hingestatusse uskuja
39. Rahvusrühm Jack Vance sarjas Lyonesse Trilogy
43. Viienda epohhilise ilmutuse raamat; ka sealkasutatud nimetus planeet Maa kohta
44. Westeroose rüütliitiel
45. Kaardimäng
46. Omapead
47. Reini näkk
48. Windowsi versioon
49. Geoloogiline ajastu, milles tekkisid esimesed inimlased
51. Repressiivorgan
56. 2009-2010 aastatel reklaamajakirja Ulme üllitanud bränd/firma
58. William Gibsoni romaan
59. Nutulaul
60. Nightwish'i hitt
67. Eksafarad
71. Inertgaas
75. Vermont
80. Salatoimikud ehk ...-failid

Palju õnne, Rutger Hauer (Kalver Tamm)

Legendaarsete näitlejatega on ses mõttes raske, et legendiks ei saada üleöö. Vahel piisab muidugi ühest legendaarsest filmist. Aga valdavalt on lugu ikkagi selline, et legendaarseks või kultuslikuks, kuidas kellelegi meeldib, saadakse pikema aja jooksul. Mis tähendab, et neid filme, mis seda legendi staatust tükk-tüki haaval kasvatavad, tiksus aga järjest juurde. Ja kui ei taha just kõiki ülejäänud toimetusi kõrvale jätta, siis tuleb teha valikuid. Aga pärast filmograafiat üle lugedes on ikka see tunne, et pagan, seda filmi oleks tahtnud näha ja seda teist oleks võinud ka vaadata...

Sellise sissejuhatusega tundus paslik alustada õnnesoovi Rutger Hauerile. Rahvahääletuse tulemuste kohaselt eelmise sajandi parim hollandi näitleja. Sündis 23. jaanuaril 1944. aastal, kui Holland oli veel sakslaste poolt okupeeritud. Mees ise ütles, et nõ. sõtta sündimine tegi temast patsifisti. Mingil põhjusel küll proovis mõned kuud armees leiba teenida, aga naases siis teatrikooli ja lõpetas selle 1967. aastal. Hinnangute küsimus, aga väga kaua kuulsust ootama ei pidanud. 1973. aastal tegi suurel linal (televisoonis olid mehed juba kokku saanud) esimest korda koostööd Hollandi rahva teise suure poja Paul Verhoeveniga ja mängis peaosas filmis „Turkish Delight“. Auhinnatud kui Hollandi sajandi parim film. Minu jaoks kategoorias „tahaks näha, kahjuks veel ei ole jõudnud“.

Teine film, mis pikalt selles staatuses ootas, oli aga meeste järgmine koostöö „Soldier of Orange“ (1977). Nüüd on ta vaadatud. Ja kui see on paremuselt alles teine Hollandi film eelmisest sajandist, (minu arusaamist järgi siis kõige tunnustatuma Hollandi filmifestivali pool koostatud paremusjärjestuse põhjal) siis seda enam tahaks ma seda esikohal olevat „Turkish Delighti“ näha.

„Soldier of Orange” on autobiograafiline lugu üliõpilasest, keda kehastab Rutger, kes Teise maailmasõja puhkedes tunneb, et tema kohus on anda oma panus Hollandi hüvanguks. Nii suur panus, kui tal vähegi võimekust on. Filmi traagika tuleneb aga sellest, et mehe kuueliikmelise sõpruskonna ükski osaline ei jäta sõtta panustama. Kes vabatahtlikumalt, kes olude sunnil. Mõni ühel pool rindejoont, mõni teisel. Rutgeri mäng on absoluutselt loomulik.

Teda vaadates ei teki kordagi kahtlust, et tema tegelaskujus on kübetki teesklust. Ta tegelane käitub ja tegutseb, sest nii on vaja ja teisiti ta ei saa. Sisemisest sunnist.

Ühes 2013. aastal tehtud intervjuus kiidab Rutger väga oma agente, et need talle siia maani väga huvitavaid rolle leiavad. Just huvitavus paistis olevat see võtmesõna, mis meest käivitab. Mitte kuulsus ja suured produktsioonid. Ja vaevalt et see nüüd ainult minu arusaam on, et üldiselt on just filmide „pahad” need huvitavamad tegelased. Annavad näitlejale rohkem mänguruumi ja lasevad oma vastuolulisusega rohkem kontraste luua. Rutgeri näite põhjal talle ka päris meeldis antikangelaste kehastamine. „Sin City”, „Batman Begins”, „Buffy the Vampire Slayer” mõne näitena. Ning muidugi mehe kõige legendaarsem film „Blade Runner” (1982) Roy „Tears in Rain” Batty roll. Rohkem on ilmselt selle monoloogi kohta teada fakt, et Rutger ise seda kõnet veidi kõpitses, väga oluline on minu meelest aga ära märkida ka see, et tuvi, keda ta kõnet pidades käes hoiab, on samuti tema lisandus. See, mida mulle endale Rutgeriga stseene vaadates on eriliselt nauditav jälgida, on tema varjatud jõud. Ta ei pea pacinolikult hulluma, et oleks üheselt aru saada, et selle tegelasega ei ole mõtet jamada. Piisab, kui korra mehe silmi vaadata. Ning sealsamas on selle ohtlikkuse kõrval ka valu peidus. Sama oluline ja ikooniline, kui on Roy katusel peetud monoloog, on ju tegelikult ka tema kohtumine oma loojaga, kus emotsioonide virvarr on veelgi rohkem esiplaanil.

Selles võrdluses ehk veidi üheplaanilisem on Rutgeri tegelane filmis „Hitcher” (1986). Ehk siis ta on küll selgelt püstihull, aga puudu jääb see teine pool. Millest see hullus tuleb, on seal pinna all midagi veel peidus? Aga see hullus on samas võimsalt välja mängitud. Filmi alguses olin vaatajana sama segaduses kui hääletaja peale korjanud poisinolk. Et kas Rutgeri tegelane John Ryder lihtsalt trollib poissi, või mis, aga seda täpselt selle hetkeni, kuni John esimest korda naeratas. Siis said kõik asjaosalised aru, et nüüd on pekkis, et see mees on hull. Ja järeleandmatu. Ja vintskem kui T-1000.

Aga loomulikult, kui ikka üle 50 aasta filme teha, siis vahele satub ka midagi lõbusamat. Rutgeri koomilisemat poolt on näha filmis „Blind Fury” (1989). Mees kehastab siin pimedat Vietnami sõja veterani, kes suudab katanaga ühel paksul nälkjal kulnud maha lõigata. Nii täpselt lööbki. Jah, täpselt nii jabur film ongi, kui sellest kirjeldusest järeldada võib. Rutger isegi

olevat täitsa hädas olnud, enne kui leidis päriselt pimeda näitleja (Lynn Manning), kes talle tõestas, et saab küll midagi nägemata võidelda (judo maailmameistri tiitel on ilmselt päris kõva tõendusmaterjal).

Selsamal 1989. aastal astus aga Rutger üles ka filmis, kus ta ise õpetaja rollis oli. Mitte selline robinwilliamslikult toetav ja julgustav, aga patmortalik kepiga-vastu-pead-kui valesti-vastad-tüüpi õpetaja. Teoseks küllatki klassikalise spordifilmide valemi järgi üles ehitatud „Salute of the Jugger“ (tuntud ka kui „Blood of Heroes“). Postapokalüptilises maailmas käivad *juggerid* külast külla, annavad reeglitepäraselt kohalikule satsile peksta ja võtavad nende koerapealuu ära. Rutger kehastab vananevat staari, kes vale naisega mehkeldamise pärast kõrgliigast minema löödi, kellele aga ühes nimetus külas noor ja andekas *quick* end külge haagib, mislābi Rutgeri meeskonnal tekib võimalus end esmapilgul lootusetus vastaseisus proovile panna. Vastaseisus, kus isegi väärikas kaotus on juba väike võit... Parasjagu hoogne vaatamine, lõpplahendus on muidugi ette teada, aga Hauer mängib stsenaarist poolt antud nappide vahendite kiuste oma mentori rolli karikatuurseks laskumata välja.

Kas juhuslikult või mitte, aga õpetajaks olemise teema käib läbi ka puhta karikatuurina mõeldud 2011. aasta filmist „Hobo with a Shotgun“. Libatreilerist alguse saanud lugu räägib meile väheke nihkes loo kurja maaomaniku päka all ägavast linnakesest, kuhu ratsutab sisse tundmatu kauboi. Ainult, et kauboi on 70 aastat vana, sõidab linna kaubarongil ja on endale eesmärgiks võtnud isikliku muruniiduki soetamise. Ja tema ootus on, et juhuslikult kohatud prostituudis on tegelikult peidus algklasside õpetaja. Filmi algus on täiesti imeline. Erksad värvid, morriconelik muusika, nii helge kui üks linna saabumine veel olla saab. Loomulikult siis tuleb kontrastiks linnakest võimalikult pahelisena näidata. Verefontäänis kumblev bikiinides neidis on ses suunas päris korralik avaldus. Ning sammhaaval ja poolkogemata saabki esmalt ainult iseenda asjadega tegelevast Rutgerist linnakese tänavaid kõntsast puhastav kangelane. Selline, kes silmade särades vahel karumõmmidest räägib ja ausalt oma keha müüvat näitsikut juttudega elukutseliseks õpetajannaks olemisest hullutab. Tasemelt natuke ebaühtlane, vahel leidlikult pöörane, vahel igavam, aga kindlasti selline film, mis jääb meelde. Selline film, mis lisab Rutgeri legendaarsusele jälle natuke lisaks. Julgus valida filme selle järgi, et endal oleks huvitav. Ja sellist julgust tuleb tunnustada ja ongi tunnustatud.

Hollandlased löid mehe ju kaks aastat hiljem sisuliselt rüütliks. Tõsi, pigem teenis ta selle au muude teenete eest välja. „Soldier of Orange“ ilmselt üks kaalukas argument ja vähemalt sama kaalukas ka tema loodushoiualane töö ning tema enda loodud organisatsioon AIDSi kohta teadlikkuse kasvatamiseks. Rutger Haueri Starfish Associationi toetuseks suunas ta muide oma autobiograafi müügist teenitud raamatu tulud. Raamatu, mida alustas mehe enda pool kirjutatud luuletus surnud sõbra mälestuseks.

Selle suure südamega ja läbitungiva silmavaatega mehe elu lõppes eelmise aasta suvel, aga no tegelikult legendid ei sure ju kunagi.

Päeva materjal Wikipedias, detsembris 2019 (Taivo Rist)

KUU ARVUTIMÄNG: „Aquaria” (7. detsember, aastapäev)

Sõltumatu kompanii Bit Blot tegi 2007 mängu näkist nimega Naija. See jäi kompanii ainsaks mänguks, partnerid läksid lahku ja jätkasid teistes firmades. Mäng on läbitav

ainult hiire abil, ehkki lisatud on sõrmistiku tugi. Mängu alguses ei mäleta Naija peaaegu midagi ega tunne veemaailma, milles elab. Mida rohkem ta maailma uurib, seda enam ta mälestusi tagasi saab, ehkki mäng on võimalik lõpetada ka nii, et kõik mälestused pole tagasi saadud. Alguses on Naija tavavormis – see on ainus, kus ta riideid kanda ja laulda saab, kuid selgeks õppida saab ta veel 7 vormi, näiteks päikesevormi, milles ta valgust kiirgab (sügavas läheb seda vaja), vaimuvormi, milles aeg seiskub, ja lõpuks isegi kaksikvormi, milles ta enese kallimaga sedasi liitub, et ühe tegevused mõjutavad teist. Mängu lõpus peab Naija vastu astuma maailma loonud jumalale ja ta alistama. Kriitika oli põhiliselt positiivne.

[https://en.wikipedia.org/wiki/Aquaria_\(video_game\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Aquaria_(video_game))

ESIMENE FILM: „You Only Move Twice” (11. detsember)

„Simpsonite” 8. hooaja 2. episood. Homer Simpsonile pakutakse tööd naabruses olevas Cypress Creeki tuumajaamas ja perekond kolib sinna. Selgub, et Homeri uus boss Scorpio on superkurjategija, kes pressib ÜRO Julgeolekunõukogult raha välja (aasta algusest kuulub Julgeolekunõukogusse ka Eesti), laseb õhku New Yorgis oleva Queensboro silla ja võitleb James Bondiga, keda Homer nimetab mister Bontiks, et „Simpsonite” tegijad ei peaks Bondi nime kasutamise eest maksma. Homer on oma uue töö üle uhke ja aitab Scorpiot, kuidas suudab. Mister Bonti tapab ta ära täiesti kogemata. Lõpuks jääb Scorpio USA sõjaväe eriüksusele alla, ent suudab põgeneda. Homer peab kurbusega Springfieldi tagasi kolima. Seda peetakse üheks „Simpsonite” kõigi aegade parimatest episoodidest. Albert Brooksi kehastatud Hank Scorpiot on korduvalt nimetatud kõige paremaks või vähemalt paremuselt teiseks „Simpsonite” külalisrolliks läbi aegade.

https://en.wikipedia.org/wiki/You_Only_Move_Twice

KUU ULMEAIAKIRI: Super Science Stories (18. detsember)

USA pulpulmeajakiri, mida 1940–51 ilmus 31 numbrit. Esimeseks toimetajaks palgati 19-aastane Frederick Pohl, kes toimetas 9 esimest numbrit palgaga 10 dollarit nädalas. Üks põhiautoreid oli Ray Cummings, kellele nooruke Pohl ei suutnud ära öelda. Oma memuaarides räägib Pohl, et ta ei sallinud ainsatki Cummingsi lugu ja ostis nad kõik. Kuid ajakirja autorite

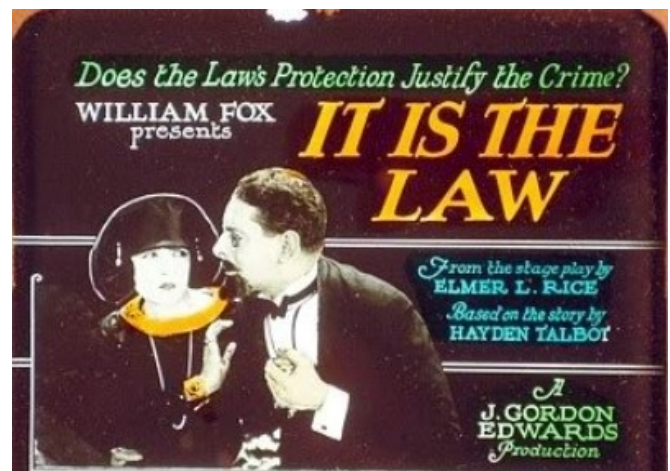
hulgas olid kõik USA tolle aja tippulmekirjanikud ja ajakirja Super Science Stories on nimetatud tüüpnäiteks sellest, mida hea toimetaja suudab teha väikese eelarvega. Asimovi jutte oli 4, neist esimene „Robbie“. Bradbury müüs just sinna oma esimese jutu „Pendulum“. Pohl avastas, et tema palk on äraelamiseks liiga väike, ja hakkas ka ise kirjutama. Kaanekunst oli vilets, seevastu raamatuarvustused oma aja kohta suurepärased. 1943 läks Pohl sõjaväkke ja ajakirja ilmumisse jäi 6 aasta pikkune paus. Ajakirjast anti välja ka Kanada versioon (1942–45, 21 numbrit) ja Briti versioon (1949–53, 17 numbrit).

https://en.wikipedia.org/wiki/Super_Science_Stories

KUU VANAFILM: „Seadus on selline“ (19. detsember)

1924. aasta tummfilm. Ruthil on kaks peigmeest. Albert leiab endaga sarnase hulguse, tapab selle ja lavastab oma võistleja Justini süüdlaseks. Justin mõistetaksegi Alberti tapmise eest vangi. Seejärel muudab Albert oma välimust ja ilmub jälle välja, kuid Ruth tunneb ta ära ja keeldub temaga abiellumast. Kui Justin on 5 aastat vangis istunud, saab ta armu. Vabaduses otsib ta Alberti üles ja tapab ta ära, aga kohus peab ta vabaks laskma, sest ta on Alberti surma eest juba kunagi süüdi mõistetud ja selle eest aastaid kinni istunud. Eestis on sama põhimõte, et ühe kuriteo eest kedagi kaks korda ei karistata. Ruth ja Justin leiavad

kahekesi oma õnne. Film oleks tänavu jaanuarist vanuse tõttu avalikus omandis, aga kahjuks on tegu kadunud filmiga, säilinud on kõigest reklaammaterjalid.

https://en.wikipedia.org/wiki/It_Is_the_Law

TEINE FILM: „Kruvi keere“ (30. detsember, esilinastuse 10. aastapäev)

Henry Jamesi (1843–1916) samanimelise romaani ekraniseering. Põhiliselt kirjutas James lühijutte, see on tema ainus romaan. Ilmunud eesti keeles 1993 Loomingu" Raamatukogus, BAASi keskmine hinne on 4,5. Aadlik palkab oma lastele maamõisa koduõpetaja, ise elab aadlik Londonis ja keelab endaga ühendust võtta – selliseid tüüpe, kes oma lastest põrmugi ei hooli, leidis Jamesi eluajal rohkem kui tänapäeval. Koduõpetaja saab teada, et tema ametieellane ja tolle peigmees on surnud, ning näeb nende vaimusid, ülejäänud majateenijad neid vaime ei näe või keelduvad seda tunnistamast. Pealkiri vihjab pinge järkjärgulisele kasvule. Surmad ei jää tulemata. Filmi erinevusi romaanist üldjuhul laideti, näiteks romaan oli paljudes kohtades mitmetimõistetav, filmis on sellist mitmetimõistetavust vähem. Üldiselt arvasid kriitikud, et ekraniseering pidanuks olema parem, aga lähtematerjal oli nii tugev, et filmitegijad pole seda suutnud päris ära rikkuda.

[https://en.wikipedia.org/wiki/The_Turn_of_the_Screw_\(2009_film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Turn_of_the_Screw_(2009_film))

KUU VÄLJASURNUD ELUKAD: subfossiilsed leemurid

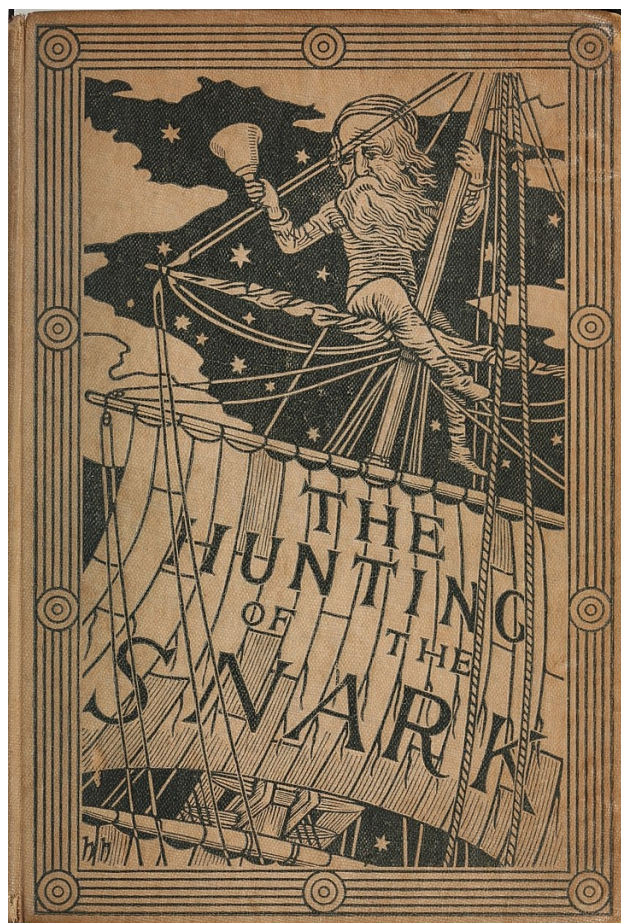
Mis elukad need leemurid üldse ongi? Mingid kassisuurused pändikud Madagaskarilt... Aga 160-kilost ei taha näha? Ja elas selline koos inimestega! Õnneks oli väga aeglane ja tema eest sai ära joosta. Sellest ajast, kui inimesed 2300 aastat tagasi Madagaskarile elama asusid, on välja surnud 17 liiki leemureid. Põhjuseks mitte niivõrd mahanõttimine, kui elupaikade hävimine alepõletamise tagajärjel. Leemurid levitasid seemneid, sest need idanesid paremini, kui olid leemuri seest läbi käinud. Pärast suurimate leemurite väljasuremist suri osa taimi välja ja osade seemned muutusid palju väiksemaks, sest tänapäeva leemurid ei suuda väga suuri seemneid alla neelata. Lisaks leitud kontidele on teine tähtis teabeallikas kohalike elanike malagasside rahvalooming.

https://en.wikipedia.org/wiki/Subfossil_lemur

KUU ILLUSTRATSIOON: „Snargijaht” (5. detsember)

Lewis Carrolli nonsensspoeemi "Snargijaht" olen isegi Estconi ulmekilval küsinud. Üheksa ametimeest, kelle kõigi amet algab B-tähega (sealhulgas kobras), lähevad snarki jahtima. Justkui leiaksid... ja justkui ei leiaks ka. Igatahes soovitan poeemi lugeda. Esilehel oli illustratsioon, aga mina lingin selle asemel artikli.

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Hunting_of_the_Snark

ESIMENE KOSMOSEPILT: must auk (21. detsember)

Ülimassiivne must auk Neitsi tähtkujus asuva galaktika Messier 87 keskel. Galaktika avastati juba 1781 ja Edwin Hubble tuvastas selle galaktikana 1922. Selle keskel oleva musta augu massiks määras Sündmuste Horisondi Teleskoop 2019. aastal 6,5 miljardit Päikese massi. See on üks kõige suurematest teadaolevatest mustadest aukudest.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Black_hole_-_Messier_87_crop_max_res.jpg

KUU LOEND: „Awake'i" episoodide loend (20. detsember)

„Awake" (mida ma tahaksin kangesti „Avakeseks" nimetada) on politseiteemaline ulmeseriaal. Politseiniku Michael Britteni naine ja poeg satuvad autoõnnetusse ning seejärel lahkneb Michaeli jaoks reaalsus kaheks: ühes ajaliinis hukkub tema naine, teises tema poeg. Michael ei tea, kumb reaalsus on õige. Kriikute hinnang oli parem kui vaatajate oma ja pärast 13 episoodi seriaal tühistati.

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Awake_episodes

TEINE KOSMOSEPILT: Kiilu udukogu

Hubble'i teleskoobi käikulaskmise 17. aastapäeva puhul avaldas NASA eriti suure foto Kiilu udukogust, mis asub 8500 valgusaasta kaugusel. See on üks kõige suurematest ja detailirikkamatest Hubble'i fotodest ja kokku monteeritud 48 väiksemast. Commonsis on ka väiksem kommenteeritud versioon, kus on udukogu silmatorkavatele detailidele nimed antud, näiteks Röövik, Lukuaugu udukogu, Tolmusambad ja nii edasi. Udukogu heledaima tähe Kiilu Eeta kohta öeldakse, et see hakkab varsti plahvatama ja supernoovaks muutuma, aga ta on liiga kaugel selleks, et elule Maal häda tekitada.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:NGC_3372a-full.jpg

ESIMENE LOODUSEPILT: laavajärv (27. detsember)

Kas olete jõllitanud vulkaani kraatris asuvat laavajärve? Kui ei, siis nüüd on selleks võimalus. Pilt on tehtud Etioopias Afari piirkonnas asuva Ertale vulkaani otsas. See on Etioopia kõige aktiivsem vulkaan ja seda vulkaani näidati 2010. aasta filmis „Titaanide heitlus”. Ühtlasi kuulub see vulkaan maailma kõige ohtlikumate reisisihtkohtade hulka, sest jääb Etioopia ja Eritrea piirialale. Etioopia ja Eritrea ei saa omavahel hästi läbi ning seal jõlkuvaid turiste on korduvalt rünnatud, pantvangi võetud ja isegi tapetud. Ilma relvastatud kaitseta sinnakanti ronida on puhas lollus.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:ET_Afar_asv2018-01_img100_Ertale.jpg

TEINE LOODUSEPILT: jääkoobas Baikali järves asuval Olhoni saarel (31. detsember)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ice_cave_on_Olkhon_island.jpg

KUU ASTRONOOMIAFILM: „Taimede kasvatamine kosmoses" (2. detsember)

NASA teadlased räägivad, kuidas kosmoses taimi kasvatada. Küllap olete kuulnud, et taimed kasvavad gravitatsioonile vastassuunas, ja selle kohta on ka huvitavaid katseid tehtud. Aga mis saab kaaluta olekus? Selgus, et taimed kasutavad suuna määramiseks valgust: kust footonid tulevad, on üleval ja sinna poole tuleb ennast ajada, aga juured tuleb kasvatada valgusallikast kaugemale. Video kestab 5 minutit.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Space_Station_Live_-_Cultivating_Plant_Growth_in_Space.webm

TEINE VANAFILM: „Mõned hetked Eddie Cantoriga" (7. detsember)

7 minuti pikkune 1923. aasta helifilm 29-aastase stand-up koomiku Eddie Cantoriga (sündinud Isidore Itzkowitz), kes esitab oma nalju, tantsib ja laulab kaks laulu, millest ühe pealkiri on „Mida lollimad nad on, seda rohkem nad mulle meeldivad". Ulmeühingus talle vist ei meeldiks, siin ma pole lolli naist veel näinud.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:A_Few_Moments_with_Eddie_Cantor.webm

KUU LOODUSEFILM: sipelgad veavad saaki (21. detsember)

Küllap olete kuulnud, et sipelgad veavad oma pessa endist tükk maad suuremat saaki ja teevad selleks koostööd. See video ei jäta neist just head muljet. Midagi koostöö sarnast ju nagu oleks ja lõpuks saab saak äragi veetud, aga mis seal vahepeal toimub ... Vaadake parem ise, kestab poolteist minutit. Mina liigitaksin selle huumori valda.

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Little_black_garden_Ant_transports_Patanga_\(Insect\)_time_lapse.webm](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Little_black_garden_Ant_transports_Patanga_(Insect)_time_lapse.webm)

Taskumänguri päevaraamat: Vampire`s Fall. Origins (Triin Loide)

Mulle koitis alles hiljuti, et “taskumänguril” on tegelikult kuidagi nilbe alatoon, kui järele mõtlema hakata, aga no las ta siis olla kui tunnistus minu sõnaosavusest ja kasinast ettenägemisvõimest. Sellekuine mäng on *Vampire's Fall: Origins*. Oli küll kange tahtmine Plague Inc uuesti peale lasta ja sel teemal villast visata natuke, aga mõni teine kord. Ei ole sobilik haudadel tantsida ja kui nüüd aus olla, siis on Plague Inc kohta keeruline arvustust kirjutada, kuigi ta mul plaanis on. Ilmselt oleks kõige mõttekam anda asjast väike ülevaade ja siis keskenduda erinevate stsenaariumide jne tutvustamisele, aga see nõuab üsna usinat mängimist ja ekraanitõmmiste tegemist, mille jaoks mul hetkel aega ega energiat pole. Niisiis. Vampire's Fall: Origins on meil täna menüüs (koos pasteedileibade ja praemunaga; seekord ma olin piisavalt tark, et ei pannud Reaktori ülespanemise ajaks kikerherneid keema poole öö ajal).

Vampire's Fall on „vampiirikas“ ja minu silmis on see teatud puuduseks. Eks erinevate mütoloogiatega ja esteetikatega lihtsalt ole nii, et sa kas haakud või ei haaku ning vampiiridega pole ma kunagi osanud suhestuda, nad on parimal juhul üsna igavad ja halvemal juhul lihtsalt vastikud oma verelarpimisega. Vampiirifilmidest käin ma suure kaarega mööda ja ... Pole minu teema. Mängu sikutasin esialgu aga seetõttu, et see lubas ausat rollimängu, lahtist maailma ja mõistlikku lähenemist reklaamidele. Lubadus sai täidetud ning vampiiriteema pole õnneks eriti silma- või kaelatorkav, mängu tegevus ei toimu kuskil Transilvaania lossides ja tegelikult meenutab kogu esteetika peamiselt mingit teisejärgulist metsikut keskaegset külaühiskonda, mis on täitsa sümpaatne.

See on üks külm, hall ja üksildane maailm; kõle ja sombune, verd ja muda pungil täis.

Mängu lugu on iseenesest lihtne ja klassikaline: sa teed oma tegelase ning ärkad siis mängumaailmas üles. Sa oled noor, teotahteline ning äsja liitunud oma külakese omakaitsevähga. Sind jooksutatakse veidi ringi, õpetatakse kuidas lahingut pidada, saad mingisuguse roostetanud mõõga pihku ning kõik see on väga nostalgiline ja meenutab vanu SNES Final Fantasy mängu kuidagi. Metsa sees väike küla, elad seal ...

Rollimängud tekitavad minus alati eksistentsiaalset ängi pisut. Kes ma olen? Milline taust mind kõnetab? Kas ma eelistan oma vaenlaste ajusid kirvega segi peksta või nuiaga?

Siis läheb kõik viltu ning ühel hetkel on küla müüride taga libasurnute armee, keda juhib mingi salapärane olend. Sa püüad küll endast parima anda, aga ... Ja siis sa ärkad üles, su küla on surnud, kõik viimseni. Kui sa ei teinud ära kõiki saadaolevaid ülesandeid enne küla hävitamist, siis on kehvasti (aga neid pole palju ja see pole suur kaotus). Millegipärast oled sa elus, ainsana keset seda laibamerd ning sind piinab mingi kummaline nälg, mida jahe kaevuvesi ei suuda kustutada, ent mõni laip või näiteks üks piiksuv rott tundub meeldiva väljavaatena.

Seejärel tuleb ennast veidi koguda ning liikuda väravatest välja. Üksinda võõrasse maailma, mingid kaltsud seljas ja algeline relv peos. Kui vales suunas lähed, siis saad tõenäoliselt surma, aga selles mängus pole surm lõplik, ärkad uuesti üles. Kaardi peal sa kolle uitamas ei näe, aeg-ajalt, kui ringi liigud, viskab su juhuslikult lahingusse, mis on käigupõhine. Nagu öeldud, siis tundub mäng olevat kummardus vanamoeliste konsoolimängude poole ning kes lapsepõlve vaibal liikumatult rätsepaistes ekraani pörnitsedes veetis, sellele peaks mäng olema lihtne nagu, ee, lapsemäng. Käid ringi, notid vaenlasi, korjad paremat varustust, kui juhtub mäng lahke olema: eriti lahke ei ole minu vastu olnud, tuleb tunnistada. Korjad jupphaaval kulda, et vähestest linnadest ja asulatest lisaks ülesannete korjamisele ka paremat varustust osta.

Aga kui juba mõnda aega mänginud oled, lugematul arvul vaenlasi nende tähistamata hauda saatnud, siis muutub see varustus üsna edevaks.

Täitsa hästi saab ka enda maitse järgi oma välimust ja relvi tuunida: võib olla kilbi ja mõõgaga rüütel, kahe noa või mõõgaga sõdalane, võib keskenduda rohkem maagiale (läbi oma vampiirivõimete) ... Mõned kombinatsioonid töötavad küll oluliselt paremini kui teised, üsna ilmselt paremini kui teised. Aga eks see olegi paari sõbra põlve otsas valmisklopsitud mänguke ja sellena täitsa tubli.

Ja siis hakkad sammhaaval liikuma edasi, lahendama tolle surnute armee ja tema kindrali saladust ning leidma oma kohta selles ilmas. Kuidas ja kas üldse olla, miks olla, mil viisil olla.

Samal ajal, kui mina oma teed rajan, on mõned juba nirvaanasse jõudnud ja ei vaeva oma päid eksistentsiaalsete küsimustega.

Ütleks, et mängu kõige nõrgem külg on asjaolu, et see võtab väga tõsiselt seda, et see ennast väga tõsiselt ei võta. Kui NPC-dega vestelda ja ülesannete tekste ka päriselt lugeda, mitte niisama närviliselt mööda mängu ringi rapsida, siis selgub tõsiasi, et mäng on igasugustest moodsatest meemidest ja kultuurilistest vihjetest üsna tiine. Alguses on see lõbustav, edasi kisub tüütuks, lõpuks juba morjendab natuke ka. Jah, me saime aru, sa võtsid NPC, panid talle nimeks Karen ning lased tol tegelasel nõuda juhatajaga kohtumist. Braavo, aplaus ja lillevarred, istu, viis, komöödia absoluutne tippklass. Mitte nüüd valesti mõista, mulle isiklikult tunduvad mängu kirjutajad ja loojad üsna sümpaatsete inimestena, aga vahepeal tuleb neid kultuurilisi vihjeid lihtsalt liiga paksult.

Sama kehtib tegelikult ka mängu esteetika kohta: mida aeg edasi, seda suuremaid kellasid ja vilesid sa endale külge riputada saad, muidugi kui soovid. Mõõgad hakkavad maagiliselt veiklema ja keebid lehvivad tuules ja teinekord võib multiplayeris täiesti jaburaid vastaseid näha, kellel inglitiivad selga kleebitud ja nui suurem kui nad isegi. Ent siiski mingi tasakaal on säilitatud ja sa ei pea neid jõulukuuskesid relvadeks võtma, kui sa just ei taha. Eelpool on ühel ekraanitõmmisel näha lillakasroosa auraga mõõk, mis maksis mu viimasegi kullatüki, niidab hästi ja mis mulle ka meeldib. Aga noh, ma olen varsti 32 aastane ka, mida vanem eit, seda roosam mõõk.

Aga seda, mida ta tegelikult olla tahab, veidi vanamoeline ja pretensioonitu rollimäng, seda ta teeb hästi. Eriti meeldib mulle see, et see on mäng, mitte viis sinult raha välja pumbata või mingi tobe klikkimismäng, kus mõtlema ei pea. On lugu, on võitlus, on isegi multiplayer: sa saad end järjekorda panna ja vaenlaste asemel hoopis teisi mängijaid nottida. Need lahingud on küll käigupõhised, nii et palju sõltub su varustusest ja lihtsalt matemaatikaoskusest: mida millal teha ja mis järjekorras. Lisaks sobib see suurepäraselt telefonil mängimiseks, eriti palju täpsusklikkimist teha pole vaja.

Ja ma vist loobun kombest mingi reaalne hinne asjale panna, sest ma ei oska seda kõike numbrite keelde tõlkida korrektselt. Eelmise kandega, "[Cultist Simulator](#)", oli lihtne. Kuna seda on pea võimatu täiuslikumaks teha, siis hoolimata asjaolust, et telefonitsi on seda ebamugav mängida, siis see on peaaegu sama ületamatu asi kui [Sunless Sea](#). Aga liigse originaalitseamise asemel on teinekord hea mängida midagi tuttavat, hõlpsasti hoomatavat ja sirgjoonelist. Vaenlane? Tapa. Lihtne. Loogiline.

Nüüd on vaja välja mõelda, et mis mängu ma järgmiseks ette võtan. Veebruarikuised Reaktorid on minu sünnipäeva-Reaktorid, sest 28ndal veebruaril läheb nii Reaktor üles, vahetub mul passis number ja kui ma nüüd mõtlema hakkan, siis saab ka mul katseaeg läbi ning on veel reede pealekauba... Huvitav, kas kõige selle tähistamiseks võiks endale [Final Fantasy 5](#) osta? See oleks küll pettus, sest ma olen seda mängu aastaid mänginud, aga ma siin vaatan, et soolase hinna taga peidab ennast kaasajastatud mäng...

Segavereline koomiksimaailm: Arcade Rage (Laura Loolaid)

Selles postituste sarjas vaatleme ulmelisi kõrvalvoolu-koomikseid - nii veebis- kui trükisilmuvaid. Tutvustatava materjali valik on sügavalt erapoolik ja kujuneb printsiibil “lugesime, nautisime, jagame”. Juubelinumbriks valisin kodumaised (kuid rahvusvahelised) lühivormid, täpsemalt Mart Virkuse mängurikallakuga veebikoomiksi [Arcade Rage](#).

Koomiks, mille nimi võiks umbmäärases tõlgenduses kõlada kui “mänguriviha” või “konsoolirae”, on ingliskeelne ja ilmub aastast 2015 aeg-ajalt omas tempos.

Seni kõige uuemat aastat tähistas Arcade Rage nii:

Suurem osa postitusi koosnebki ühest kuni mõnest pildiruudust, kus lugejaga jagatakse tähelepanekuid mängude sisu, mängude mehaanika, mängude loogika, mängurite elu, mängurite hädade, aga ka laiemalt interneti- ja popkultuuri kohta. Mahukamad postitused võrdlevad erinevaid mängu või loojaid mõne kindla parameetri kaudu (lähtepunktist “Sul on kaks lehma” saab siin [“sul on relv”](#)), [kõrvutavad möödunut ja praegust](#) või siis jälgivad [mõne žanri arengut](#).

Kui näpuga aastanumbrites järele ajasin, panin tähele et AR esimesed postitused järgnevad [Level1 portaalis ilmunud “Pikslitõmbe”](#) viimastele postitustele. Kas siin on tegu põlvnemise, hargnemise või digimuutumisega, ei tea ma öelda.

Kärmem lugeja jõuab kõik sissekanded pikema lõunapausi ajal läbi vaadata. Küll aga tasub iga osa aegajalt üle lugeda, sest äratundmisrõõmu ikka jagub. Näiteks on pildi sisse püütud tähelepanekud [mängutegelaste napaka käitumise kohta](#), üles on leitud imekaunid [hõõrdumispunktid päriselu ja mängumaailma loogika vahel](#), huviga on üles tähendatud [mängumehaanika tagatubane pool](#). Sekka [siirast rõõmu sõpradega koos mängimisest...](#) ja [võhivõõrastega interneti imetabastel maastikel kohtumisest](#). Leidub [nostalgilisi nalju](#) ja ka päevakajalist roppust:

DISCO ELYSIUM

MART VIRKUS '19

ARCADERAGECOMICS

Viimasel paaril aastal ilmub järjest enam ja enam pildiridu sellest, kuidas mängumaaailmad, mänguri mänguelu ja mänguri tööelu omavahel ristuvad.

Ulmelised elemendid hiilivad sisse ka Virkuse tõsisematesse, tööeluteemalistesse piltmodelitesse. Näiteks [kaugtöö kasulikke aspekte lahkavalt postrilt](#) leiame hõlju-rulaga ringikütva tüübi ja mitmesugust mänguatribuutikat; [programeerimiskeelte analüüs](#) toimub sarnaselt mängumehaanika ülevaatega ning [arendajate põrgutee](#) on kõikjal ühtviisi jõe.

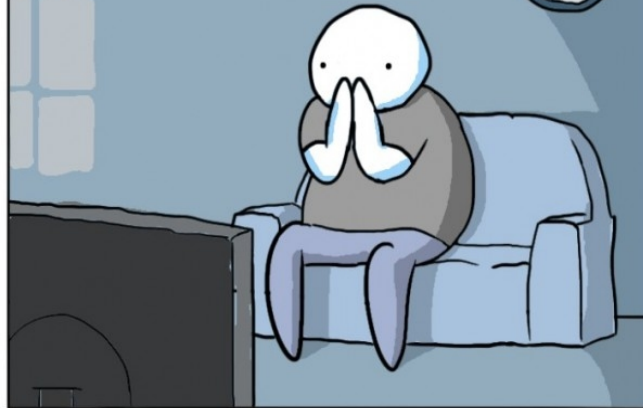
Muide, [Arcade Rage'i Facebooki-kodus](#) ilmuvad tööelukoomiksid ja mängurikoomiksid mõlemad ilusti vaheldumisi, ei ole vaja akentki vahetada.

Koomiks nõretab mustast huumorist ja ei pruugi igale maitsele sobida. Ütleksin nii - kui [see](#) ja [see](#) postitus sind ei kõneta, siis parem loe midagi muud. Kokkuvõtet lõpetama jäägu aga niisugune pilt:

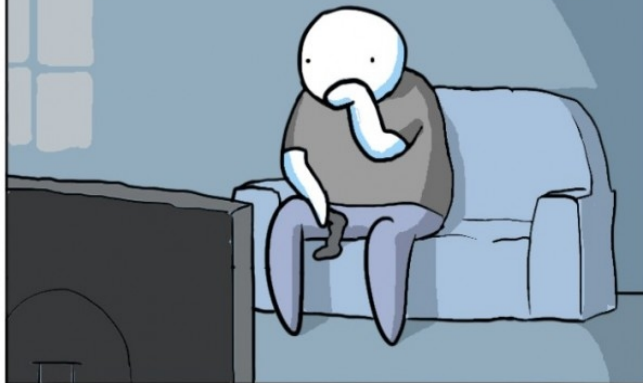
3 STAGES OF FINISHING A GREAT GAME

BY MART VIRKUS

1. THE HEARTBREAKING ENDING

2. LINGERING, PROFOUND THOUGHTS AS THE IMPACT OF THE STORY SINKS IN

3. CRUSHING SADNESS, AS YOU REALIZE YOU WON'T PLAY A GAME QUITE LIKE IT EVER AGAIN.

MART VIRKUS '17

ARCADERAGE.CO

Wabariigi ulme, teine osa (Tormi Ariva)

“Absoluutne null”

Coutts Brisbane

Pulbiliku hõnguga väga logiseva teadusega katastroofilugu. Peategelaseks on kangelaslik noorsand, kes on ühtlasi ühe füüsikaprofessori tulevane väimees. Jutustuse tegevus leiab aset täpsustamata ajal 20. sajandi lõpus, inimesed liiguvad ringi väikeste lennukitega, elektrijaamad asetsevad sügaval maaall ning Sahara kõrb on tervenisti viljakaks maaks muudetud.

Sündmused käivitab see, kui professor üsna juhuslikult katsete käigus avastab, et Maa ja Päikese vahele on liikumas mingisuguse valgust läbilaskva, ent soojust kinnipidava aine massiiv. Algul teda ei usuta, aga koos oma astronoomist sõbraga õnnestub professoril teistele teadlastele ja kogu ülejäänud maailmale selgeks teha, et tulemas on vältimatu katastroof, et salapärase aine mähib Maa endasse ja siinne temperatuur langeb absoluutse nullini. Kohe varsti kardetu järgnebki, selle esimeseks märgiks on maikuine lumesadu, millest areneb torm. Inimesed varjuvad külmakaitseks metroosse, kus neile ka toitu jagatakse. Peategelane oma lähikondlastega seab end sisse isoleeritud keldrisse, kus on töötav elektriradiaator ja palju sooje tekke. Kui kataklüsm tuure kogub ja isegi tekkide all on inimestel külm – ega 0 kelvinit pole naljaasi –, otsustab peategelane punkrist välja minna, et üks hapnikukanister üles otsida. Ta ei lase end häirida sellistest ebaolulistest asjaoludest nagu erakordselt madal temperatuur ja atmosfääri puudumine – teda kaitseb moodne hästiisoleeritud tuukriülikond. Kriis peädib lõpuks keldris kõssitava seltskonna pääsemisega, kuid kui päike jälle sooja andma hakkab, on kogu maailma elanikkonnast järel vaid mõnisada või -tuhat. (Ronk; 1927, nr. 1–2)

Robert Coutts Armour (1874–1945) oli viljakas austraalia kirjanik, kes avaldas oma loomingut (sealhulgas mitmeid ulmelugusid) lisaks enda nimele ka arvukate pseudonüümide all erinevates ajakirjades. Tema lühijuttudest, mida peaks olema üle saja, on ilmunud ka väike valikkogu, “Denizens of Other Worlds”, aga seda trükiti vaid kuus eksemplari. Eesti keeles on ilmunud veel üks sama autori kergesisuline lõbus jutuke maaliärist – “Ilus ots” Rahvalehe lisas nimega Juturaamat (1. mai number, 1934).

“Viimnepäev”

Walther Nithack-Stahn

Täheteadlased üle kogu maailma on kindlaks teinud, et üks teine täht liigub kiiresti Päikese suunas ning nende kokkusaamisel muutub elu jätumine Maal kõrge kuumuse tõttu võimatuks. Selline katastroof toimub kõigi eelduste kohaselt enam-vähem nädala pärast. Romaan algabki teadlaste koosolekuga ühes observatooriumis (linna nime, kus see asub, kordagi ei mainita, aga on üsna selge, et tegemist on Berliiniga), mis on kokku kutsutud eesmärgiga täpsustada

selle paratamatu sündmuse teatavaks tegemise üksikasju. Juba tolles esimeses stseenis avaldub ka peaaegu kogu romaani ülejäänud osa iseloomustav rahulik-nukker meeleolu ja õhkkond. Maailm on lõppemas, inimeste eluniidid kohe-kohe katkemas ja see on kohutavalt kurb. Mis juhtub peale lõppu? Kas on oodata uue, parema maailma hakku? Ei tea.

Lugu on mosaiikse struktuuriga. Meile näidatakse mitmeid erinevaid tegevusliine omavahel läbipõimunult ja vaheldumisi. Noor astroloog, kes usub kuni lõpuni imede võimalikkusesse, tema pruut ja tolle perekond; kantsler, kellel lasub oma rahva ees tohutu vastutusekoorem; nooruses vankirataste alla jäänuna sandistatud vaene küürakas vanamees, kes loob enda ümber viimsepäevakultuse; rikas tööstur, kelle naine on suremas ning on ka teisi. Kõige selle taustal on rahvas, kes on algul nõutu, hiljem meeleheitel ja kontrollimatu. Just rahva, lihtsate inimeste pärast valutab autor kõige rohkem südant.

Suur rõhk on romaanis religioonil (peamiselt kristlusel) ja sellel, kuidas erinevad inimesed seda mõistavad. Ühte vaadet ei ole esitatud teistest ülevamana, ei ole päris mustvalgeid tegelasi, autor annab vaid mõista, et iga maailm leiab kord oma lõpu, sellega tuleks arvestada ning minna sellele vastu rahumeelselt ja väärikalt ja samal moel elada enne. (Agu; 1924, nr. 1/5. jaanuar – nr. 15./12. aprill)

Walther Nithack-Stahn (1866–1942) oli Saksa kirjanik, teoloog ja aastatel 1906–1929 Berliini keiser Wilhelmi mälestuskiriku pastor. Ta oli vaadetelt patsifist ja jutlustas rahu nii enne esimest maailmasõda, selle ajal kui ka pärast sõja lõppemist. Kahjuks ei olnud taolised ideaalid tollel ajal ülejäänud protestantliku vaimulikkonna hulgas eriti populaarsed ja seetõttu pälvis Nithack-Stahn omajagu kriitikat. Tema sulest on ilmunud mitmeid jutte ja romaane, aga mul ei ole läinud korda kindlaks teha, et veel mõnda neist oleks eesti keelde tõlgitud. “Viimsepäeva” tõlkija on varjunud initsiaalide J. R. taha ja minu meelest ei ole tõlge esmaklassiline, aga eks seda ole ka raske nii pika aja tagant öelda. Igatahes on tegemist huvitava leiuga.

“Maja udus”

Johannes Selg

Jutustuse tegevus leiab aset 1930. aastatel ning selle minategelane on ajalehetoimetaja, kes elab linnast paari kilomeetri kaugusel asuvas vanas majas. Ühel õhtul peale sõbraga kinos käimist asutab ta end koduteele, kuid väljas on tavatult paks udu ning peategelane eksib tuttavalt rajalt kõrvale. Videvas metsas ekseldes jõuab ta lagunenenud lattaiani, milles tunneb ära enda kodutee ligiduses paikneva ammu mahajäetud talukoha ümbritseja. Uskudes, et nüüd hõlpsasti tuttava teeraja kätte leiab, liigub ta jälle edasi, kuni märkab aia taga – kus tema teada vaid vanad varemed on – maja ning selle aknas tulukest.

“Maja udus” kujutab endast ajanihke-imeulmepala (timeslip fantasy), millised XX sajandi algul mujalgi üsna levinud olid. Minu alandliku arvamuse kohaselt on tegemist ühe parima Johannes Selja ulmelooga. (Hääl; 1933, nr. 14-16/27. august – nr. 22/18. november)

Johannes Selg Tee kommunismile 1983.a 26 märts

Johannes Selg sündis 1908. aastal Viljandi vallas Jõngu talu popsimajas, kust hiljem liikus pere Olustvere valda ja 1913. aastal Päre vallas asuvasse metsaäärseesse põlistallu. Ta luges palju ning juba koolipoisina – Viljandi Maakonna Poeglaste Reaalgümnaasiumis (praeguses Viljandi Kesklinna Koolis) õppides – huvitus okultismist ja astroloogiast. Ta alustas varakult kirjutamist ja esimesed kolm jutustust (millest kaks ka ulmelise sisuga) leidsid avaldamist Sakala veergudel juba siis, kui noormees oli vaid seitsmeteistkümnene. Need avaldas ta Juhan Ristla pseudonüümi all, mida hiljemgi tihtipeale tarvitas.

1928. aasta alguses sai Selg tööd ajalehe Viljandi Uudised toimetuses, kus tema ülesandeks oli kokku panna lehe kirjandus-teaduslikku lisa Külaline. Külalise numbreis sirvides on näha, et peaaegu kogu neis sisalduv materjal on kas Selja enda sulest (avaldatud muuhulgas erinevate varjunimede all) või tema tõlgitud. 1928. aastal ilmus ka luulekogu "Aegade vaim". Johannes Selja abikaasa Frieda Selg (sünninimega Elfriede Taakel) oli samuti kirjanik. Aastatel 1929–

1933 omandas Selg kirja teel toimunud õpingute käigus ka rakedusgraafiku diplomi. Vahepeal tutvus noor mees värvika tegelase, Rõngu vallas Korustes metsaonnis elava erakkirjastaja Kusta Toomiga (kodanikunimega August Toomingas), kelle toimetatud ajakirjas Hää! aastast 1933 ka oma kirjutisi regulaarselt avaldama hakkas. Just seal ilmuski suurem osa Selja imeulmelisest ja üleloomulikust proosast (sh juba mainitud "Maja udus"). Kahjuks on väljaande trükikvaliteet nigel, mis kohati raskendab lugemist.

Aastad möödusid ja üha enam hakkas Selg pöörama tähelepanu lastekirjandusele: tema sulest ilmus perioodikas mitmeid lühemaid ja pikemaid jutustusi lastele (nendest tähelepanuväärseim vast muinasjutuline "Matk Taevarannale"), samuti kaks raamatut ("Sipelgas Si" ja "Ahvenapoiss Sulev", mõlemad 1939. aastal). Kummalisel kombel teataksegi Johannes Selga tänapäeval – kui üldse – nende kahe teose autorina, ehkki kõige omasemad olid talle lühivormid, mida kirjutas elu jooksul õige arvukalt. See näitab, kuivõrd (tendentslikult) romaanikeskne meie kirjandusruum ikkagi on.

Selg armastas väga looduses käia. Aastaid matkas ta ajakirja Nädal Pildis korrespondendina ning avaldas selle veergudel lugusid Eestimaa eri paikade kohta. 1941. aastal asus ta lühikeseks ajaks tööle Valga Bolševiku toimetusse. 1944. aastal jätkas Selg oma ajakirjanikukarjääri Uue Sakala juures, ent 1949. aastal küüditati tema ema ja kasuisa ning mõne aja pärast kaotas ta töö Sakala toimetuses (selle põhjuseks võisid olla tema kunagised Vabadussõja-teemalised kirjatükid). Uuesti oli tal võimalik ajalehte (toonase nimega Tee Kommunismile) tööle naasta alles 1962. aastal. Sealses kollektiivis võeti ta ruttu omaks, seda tõendab talle toimetuses külge hakanud hüüdnimi John(ny). Teda iseloomustati kui tagasihoidlikku, töökat ja täpset inimest. Selg oli pühendunud koduloouuri ja avaldas ajalehes selleteemalisi artikleid, samuti vedas ta kirjandusringi ja korraldas kirjanduslikke ekskursioone. Ühtlasi oli ta viljakas teatrikriitik. Ka nõukogude ajal avaldas ta mitmel pool perioodikas oma novelle ning sai vahel kirjandusvõistlustel mõne preemiagi (näiteks ENSV Kirjanike Liidu ja ajakirja "Looming" 1961. aasta novellivõistlusel pälvis III auhinna "Kuldpulmad"). Ta töötas ajalehes Tee Kommunismile kuni oma surmani 1973. aastal.

Johannes Selja looming on väga mitmekesine: ta on kirjutanud nii ajaloolisi, fantastilisi, realistlikke, humoorikaid, detektiivi-, (olude sunnil) sotsrealistlikke, jõulu- kui ka lastejutustusi. Tema *œuvre*'is domineerivad novellid ja luuletused, kuid temalt on ilmunud ka romaane ja näidendeid. Proosas esineb korduvaid teemasid, näiteks leiab enamik juttudest aset sombusel sügisesel või varakevadisel ajal (tegevustik võib olla seotud lihavõtete või hingedeajaga), sagedasteks külalisteks on udu ja salapärased laaned, millesse eksimine käivitab tihtipeale sündmusteahela. Selja keelekasutus on rikkalik, eriti ilusad on tema looduskirjeldused; lugedes võib märgata ebatavalisi murdesõnu. Ta on armastanud kujutada igasugu elu hammasrataste vahele jäänud tegelasi. Ulmelistes novellides on sageli oluliseks elemendiks ajanihked ("Maja udus", "Vana laager"). Peategelaseks on neis juttudes tavaliselt mees, kes loo vältel mõnda võluvast, teisest ajast pärit naist kohtub. Selja loomingus on esindatud ka kummituslood ("Vareme vaimud", "Pime maja") ning teadusulme ("Üle Atlandi", mõningate mööndustega ka "Pärast surma"). Tundub aga, et kõige paremini on õnnestunud mõned kirjaniku hilisematest novellidest, nagu "Kuldpulmad" ja "Sandra Jaska põrguskäik" (mis küll kumbki ulmeks otseselt ei liigitu).

Vaadates Johannes Selja perioodikas avaldatud novellide hulka – ja kindlasti pole ma neid kõiki üles leidnud – on hämmastav, et neist pole kunagi ilmunud ühtki valikkogu, kuigi on teada, et kirjanikul endal sellise koostamine vahepeal meeles mõlks. Väidetavalt jäi suur osa tema töödest käsikirja.

Proosa pealiskaudne lühibibliograafia

- Pääluu; Sakala; 1925, nr. 108 (19. september) – nr. 110, (22. september) (ps. Juhan Ristla)
- Waimude wallas; Sakala; 1925, nr. 136 (21. november) (ps. Juhan Ristla)
- Laane saladus; Külaline; 1928, Viljandi Uudiste nr. 5 juure – Viljandi Uudiste nr. 11 juure (ps. Juhan Ristla)
- Tinased veed. Novell; Külaline; 1928, Viljandi Uudiste nr. 63 juure – Viljandi Uudiste nr. 65 juure
- Õnneotsija; Külaline; 1928, Viljandi Uudiste nr. 69 juure (ps. J. Ristla)
- Tänavlaps; Külaline; 1928, Viljandi Uudiste nr. 75 juure
- Isesõitja; Külaline; 1928, Viljandi Uudiste nr. 81 juure
- Laaneroimar; Külaline; 1928, Viljandi Uudiste nr. 87 juure
- Üle Atlandi; Külaline; 1928, Viljandi Uudiste nr. 91 juure – Viljandi Uudiste nr. 97 juure (ps. Juhan Ristla)
- Jõulupuu; Viljandi Uudised; 1928, nr. 98 (22. detsember)
- Vareme vaimud; Tallinna Post; 1929, nr. 6 (17. november)
- Patt. Romaan; Jutuleht; 1933
- Nääriõine visiit. Grotesk; Sakala Pühapäev; 1933, nr. 1 (1. jaanuar)
- Pime maja; Hääl; 1933, nr. 1 (1. jaanuar) – nr. 2 (21. jaanuar) (ps. Juhan Ristla)
- Karl Niukspilli kummaline raadio. Naljajutt; Hääl; 1933, nr. 3 (1. veebruar) (ps. Juhan Ristla)
- Hingede – aeg; Hääl; 1933, nr. 7-8 (15. aprill)
- Maja udus; Hääl; 1933, nr. 14-16 (27. august) – nr. 22 (18. november)
- Laul sinule.... Raadio-jõulujutt; Raadio; 1933, nr. 148 (23. detsember)
- Granaattüdruk; Võitlus; 1933, nr. 126 (30. detsember)
- Tooma janu; Aeg; 1934, nr. 3 – nr. 4
- Vana laager; Hääl; 1934, nr. 9-10 (19. mai) – nr. 15-18 (3. november)
- Granaattüdruk. Isamaalik näidend 2 pildis; T. Mutsu kirjastus; 1935
- Rabanäidsik; Hääl; 1935, nr. 3-4 (30. märts) – nr. 12-13 (13. juuli)
- Sendi pärast; Hääl; 1935, nr. 23-24 (31. detsember)
- Arnuka ots; Hääl; 1936, nr. 3-4 (29. veebruar) – nr. 9-10 (30. mai) (ps. Juhan Ristla)
- Haua varjus. Jutustus Vabadussõjast; Hääl; 1937, nr. 3-4 (27. veebruar) (ps. Juhan Ristla)
- Matk Taevarannale; Päike; 1938, nr. 8 – nr. 12
- Lipi õhusõit; Laste Maailm; 1938, nr. 10 (kordustrükk ilmunud teoses "Meie lapse juturaamat", 2009)
- Tornikikas; Nädal Pildis; 1938, nr. 12 – nr. 13
- Aavo vabadusrist. Noorsoonäidend kolmes vaatuses; T. Mutsu kirjastus; 1939
- Ahvenapoiss Sulev. Lugu vaprast kalakesest; Loodus; 1939 (katkendid ilmunud teoses "Eesti lastekirjanduse antoloogia. VI köide, Hobu mul jookseb ohje pidi", 1999; kordustrükk 2003)
- Sipelgas Si. Romaan sipelgate elust; Loodus; 1939 (katkendid ilmunud teoses "Eesti lastekirjanduse antoloogia. VI köide, Hobu mul jookseb ohje pidi", 1999)
- Oravapoiss Kiks; Laste Maailm; 1939, nr. 1
- Arvo esimene õhusõit; Lasteleht; 1939, nr. 7/8
- Katamaraanil Ameerikasse; Laste Maailm; 1939, nr. 5
- Naisetõmbaja; Nädal Pildis; 1939, nr. 10
- Rootsi kahur; Lasteleht; 1939, nr. 23/24
- Viljandi paadimees. Romantiline näidend 2 vaat. lauludega; T. Mutsu kirjastus; 1940
- Vaaderpass; Lasteleht; 1940, nr. 1

Kaarel Kägu kosjamatkal Tallinna; Hää!; 1940, nr. 1-2 (31. jaanuar) – nr. 17-18 (28. september) (ps. Juhan Ristla)

Tuisk; Laste Maailm; 1940, nr. 2 – nr. 4

Munavabrikus; Lasteleht; 1940, nr. 7

Numbrite sünn. Vanaisa jutustus; Meie Noorus; 1940, nr. 6

Turbalõikaja tütar; Tõusev Noorus; 1940, nr. 5 – nr. 7

Õnnelik äpardus; Lasteleht; 1940, nr. 10

Miki jaaniöö; Laste Maailm; 1940, nr. 6

Tsepeliin "Vellomihkel"; Lasteleht; 1940, nr. 15/16

Kirbud. Grotesk; Hää!; 1940, nr. 21-24

Viimne side; Sirp ja Vasar; 1941, nr. 6 (8. veebruar)

Paras palk; Mäng ja Töö; 1941, nr. 4

Tõeline muinasjutt; Säde; 1946 (22. august)

Käsi käes; Stalinlik Noorus; 1949, nr. 9

Pais; Sirp ja Vasar; 1950, nr. 22 (3. juuni) – nr. 23 (10. juuni)

Majad liiguvad.... Jutustus; Stalinlik Noorus; 1951, nr. 5

Lubjaahi. Jutustus; Stalinlik Noorus; 1952, nr. 5

Lubjaahi. Jutustus; Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut; 1953 (raamatukujundamise õppetöö, tiraaž 10 eksemplari)

Suur sõber. Jutustus 1223. aastast; Stalinlik Noorus; 1953, nr. 4 – nr. 5

Härgmäe lahing. Jutustus 1560. aastast; Pioneer; 1955, nr. 9 – nr. 11

Lembitu viimne võitlus. Katkend jutustusest "Lahing Viljandi lähedal"; Tee Kommunismile; 1956, nr. 114 (22. september) – nr. 115 (25. september)

Uted nurmedel; Tee Kommunismile; 1957, nr. 124 (19. oktoober)

Väike masinist; Pioneer; 1957, nr. 11

Eksam; Looming; 1959, nr. 3

Ristikabel. Jutustus XVI sajandi algupoolelt; Pioneer; 1959, nr. 9

Rahakirstu saar; Pioneer; 1961, nr. 1

Kratt; Tee Kommunismile; 1961 (29. juuli – 8. august)

Kuldpulmad; Looming; 1961, nr. 11

Teekond "Kevadesse"; Pioneer; 1962, nr. 1

Esimesed sädemed; Tee Kommunismile; 1962 (27. detsember)

Tika sünnipäev; Tee Kommunismile; 1963, nr. 30 (9. märts)

Komitee otsus; Tee Kommunismile; 1966 (27. jaanuar)

Botkinlased. Jutustus; Tee Kommunismile; 1969, nr. 68 (14. juuni)

Mis juhtus vanas tuulikus; Tee Kommunismile; 1973 (17. juuli – 7. august);

ilmus ka: Nõukogude Hiiumaa; 1973 (16. august – 8. september) (kaasautor Juri Vassiljev)

Sandra Jaska põrguskäik; Tee Kommunismile; 1973 (6. oktoober)

Lisalugemist

Mait Talts "Johannes Selg on Viljandi päris oma lastekirjanik" (Sakala <https://sakala.postimees.ee/2393145/johannes-selg-on-viljandi-paris-oma-lastekirjanik>)

Ülo Alo Võsar "Pärisosa on ja jääb" (Sakala 1993, 27. märts)

Artikkel: Mirabilia «imelised» kaanepildid – kaugelt lahe, lähedalt jõe (Raul Sulbi)

1970ndatel alguse saanud Eesti Raamatu kriminaal- ja ulmekirjanduse sarja Mirabilia nimi on juba selline, noh, kohe ideaalselt ulmesarjale sobiv. Kui minna sõnaraamatuisse sõna 'mirabilia' tähendust otsima, jõuab ju paari hüppega, maandudes vahepeal sõnakujul 'mirabilis' inglise keeles seletusteni 'wonderful', 'marvelous' ja 'astonishing'. Ja nende sõnade tüved kõik on omal kombel ju kuulsate ameerika ulmeajakirjade nimedes kasutusel olnud (Science Wonder Stories/Thrilling Wonder Stories, Marvel Science Stories, Astonishing Stories).

Nii et igati paslik nimi ulmesarjaga. Paraku muidugi on sarjas aastail 1973–1990 ilmunud 61 raamatust ulmekad vaid 21 teost. Käesolev ülevaade käsitlebki eelkõige neid teoseid, täpsemalt siis sarja Mirabilia kaanepiltide nende ulmeraamatute näitel. Siinkirjutaja teesiks on, et hoolimata nostalgiast, hoolimata hårdaist mälestusist on Mirabilia kaanepildid tegelikult üsna jõledad.

Siin tuleb vahet teha kahel asjal: kaanekujundusel ja kaanepildil. Mirabilia sarja esimene kaanekujundus oli geniaalne ja pea ideaalne: pilt ja kaks pildist lähtuva värviga paksemat joont selle all, mis eraldasid siis kahte-kolme tekstirida: kursiivis timesi-laadse kirjatüübiga kirjutatud autorinime ja üsna harilikus plokk-kirjas pealkirja. Kahjuks ei saa sama öelda selles kujundusvormis kasutatud kaanepiltide kohta. Häid ja väga häid pilte nende 61 raamatu kaantel muidugi on, aga mitte ülearu palju. Pigem, võiks öelda, et kumulatiivne efekt siin täiesti töötab ja tervikuna mõjub sari oma aja kohta vägagi popi ja uuenduslikuna. Aga seda vaid tervikuna.

Kui neid kaanepilte ükshaaval vaatama hakata, seda uuenduslikkust enam niivõrd ei märka, pigem klassikalist Nõukogude Eesti umbluu-raamatukujundust. Ma täiesti teadlikult ei maini selles loos ära ühegi kaanepildi autorit, kuna minu eesmärk ei ole kedagi tümitama hakata, vaid lihtsalt vaielda vastu üldlevinud arusaamale, justkui oleks Mirabilia kaante näol meil tegu millegi pööraselt lahedaga. Käsitleme neid kaanepilte järgnevalt enam-vähem kronoloogiliselt, nii et pildid pole paarikaupa kokku pandud mingitel sisulisel põhjustel, vaid lihtsalt ilmumisjärjekorras. Ja seepärast, et Reaktori formaat soosib püstiste piltide asemel vaadeldavuse mõttes pigem lapikuid pilte. Loomulikult on sellised hinnangud mingi piirini alati subjektiivsed ja maitsemeelest lähtuvad, aga ilmselt ei ole kellelegi ka saladuseks, et siinkirjutaja pole kunagi suuremat pidanud nn. Sümbolkaantest, eelistades neile ikka realistlikumat ja tegevuslikumat visuaaliat.

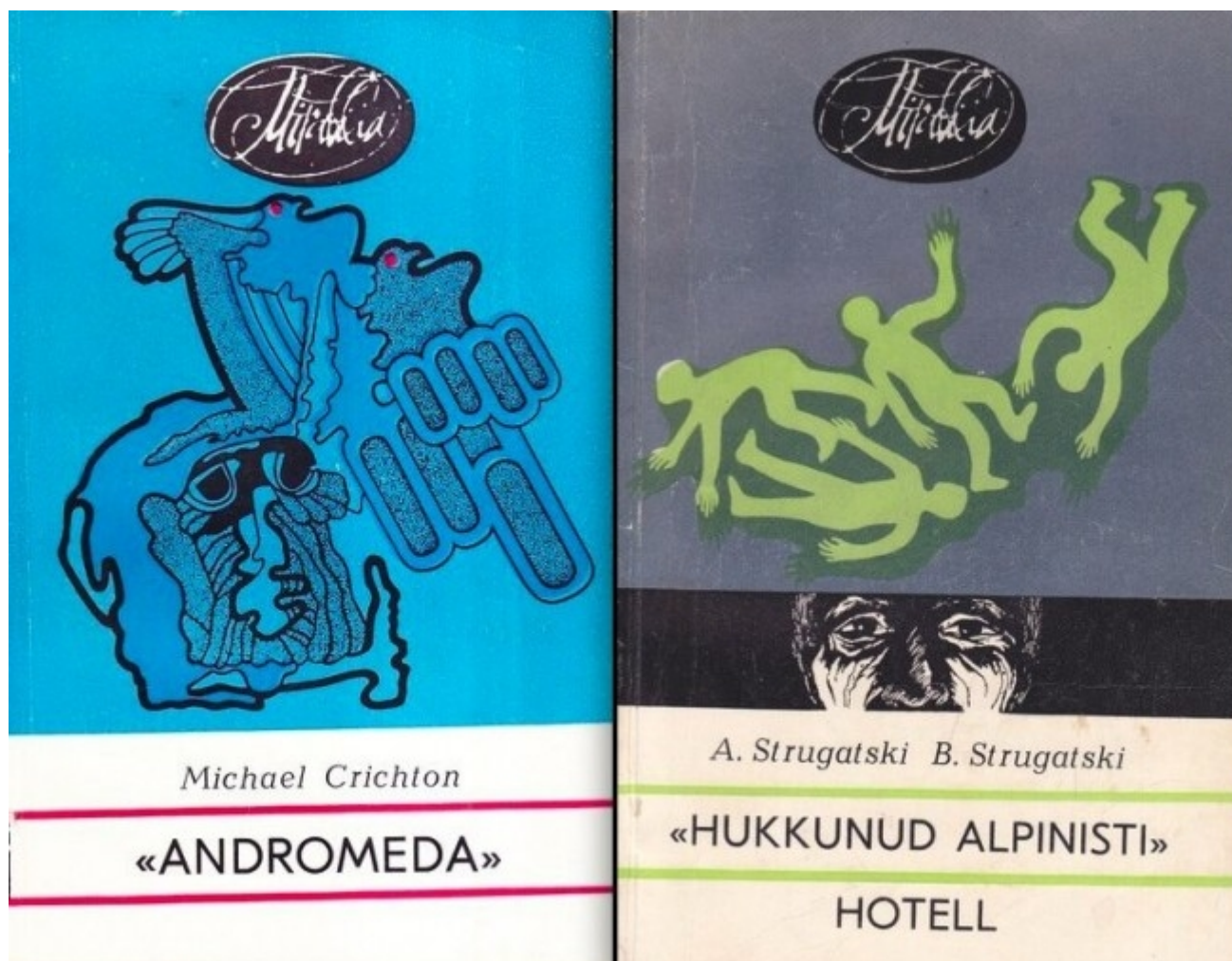
«Mess-mendi» kaanepilt on tegelikult täitsa hea, selline erinevatest elementidest kokku pandud üsna hoogne ja kontrastseid värve kasutav pilt. Ehmunud baretis naisterahvas, sihikul kübaraga mees jm elemendid on kõik selgelt välja joonistatud ja arusaadavad – mis selle sarja kaante puhul, nagu peatselt näeme, ei ole üldse enesestmõistetavad asjad. «Ahvide planeet» seevastu on saanud endale üsna silmatorkamatu ja ühevärvilise tuima kaanepildi, peaaegu sümbolkaane. Minu esimene soovitus sellistel puhkudel on mõelda see kaanepilt Mirabilia kujundusformaadist välja, eraldiseisvaks pildiks, millele kirjad (autor, pealkiri) on näiteks pildi peale paigutatud misiganes šriftiga. See trellide taga olev olend muutub sellest mõttest veel ainult õnnetumaks ja viletsamaks kaanepildi sisuks. Vormistuski on sel pildil pigem õnnetu. Selline odav ja raskel ajal tehtud asi. Lisaks veel üsna tühi pilt.

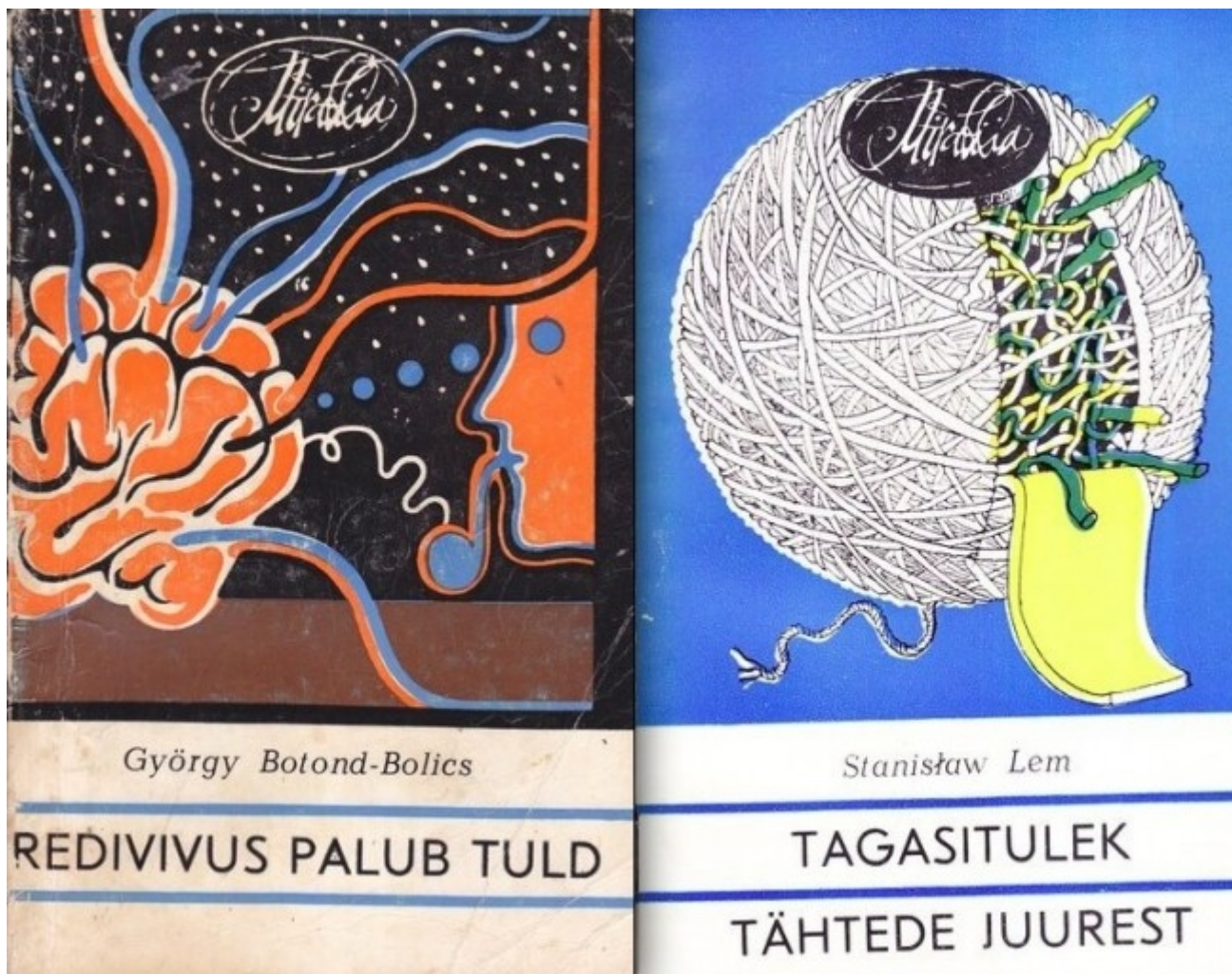
Nüüd siis kaks 20. sajandi ulme tüviteksti ja nii õnnetute illustratsioonidega! «Igaviku lõpu» puhul see pildi idee, ambitsioon ehk ei olegi halb – erinevad tegelased justkui mingis ajakeerises abitult tiirlemas, aga see teostus, see teostus!!! Need näod! Tegu on kas täiesti oskamatu kunstniku või mis siiski tõenäolisem – väga suure kunstiambitsiooniga tööga! Mis mulle aga lapsest peale rahu ei ole andnud – mis põhjusel sellest Igaviku ajakeerisest mingi kergelt Lõuna-Ameerika mandri rannajoont meenutava kujuga plärakas välja venib? Ja kui mehed pildil on selgelt riides, siis miks naine on alasti? Paremini ei ole läinud ka Ray Bradbury'l. Mis kuradi nahkhiired ja mis kuradi niiti või sõlmi nad endast väljutavad? Ilmselt olin väiksena ja olen siiani liiga tuhm tükk, et selle pildi sümbolismist iial aru saada. Peaks vist olema õnnelik, et kaanel on servapidi Punane Planeet ise. Oehh! Mõlema pildi puhul tuleb tunnistada, et need jäid lapsena riulist välja võttes küll selgesti meelde. Asimov veidi ebameeldivalt painava sürri, Bradbury täiesti arusaamatu sürri poolest. Nagu Mirabilia raamatud tihti.

«Diraci mere» kaanepildi unustan ma alat pärast sellele peale vaatamist kohe ära ja pean iga kord selle ekstra välja otsima, et jälle meelde tuletada, mis seal peal on. Seekord on kaanepilt raamatule igati sobilik: mõlemad on väga kehvad ja ununevad kiirelt. Ühesõnaga siis mingi sümbolkaas geomeetriat abiks võttes. «Nagu õieke väljal» on selline kummaline kaanepilt, kindlasti on need lopsakad ja ebaloomulikud lilled meelde jääv visuaalne element ja klappib teose sisuga, aga ometi ei saa ma seda puhtalt kaanepildina mingiks suureks õnnestumiseks lugeda, kuna jällegi – kui see sarjakontekstist välja tõsta ja omaette kaanena mõelda, siis noh, kirjastajana laseks kunstnikul veel proovida ja võtaks ulmeromaanile ikka mingi teistsuguse kaanepildi, kus teose ulmelisus paremini välja tuleks. Et hästi 1960ndate lõpu ja 1970ndate alguse lopsakad narkotripi taimed, aga kuidagi väheulmelised.

Ohh, issand! Sa näed ja Sa ei mürista! No mis asjad need nüüd on?!? Misasi, mis puder, mis pakett see ««Andromeda»» kaanel nüüd siis on? Mingid linnud? Mingid padrunitaskud...? Eee... või? Ja see kolmas... asi... seal all? Mingi kaitseprillidega nägu? Kindlasti on see pundar oma täielikus arusaamatuses ja hämmingus meeldejääv, aga miks, miks, miks? trummeldab peas küsimus... Selgust ja arusaadavust, paluks! Nii, et ka ilma lugemata oleks arusaadav ja kutsuks lugema. Muidugi kutsus see segadus nõukaajal lugema, kuna raamatuid ilmus vähe ja läbi see hämmingukaanega raamat loeti, aga peaks olema nii, et kaanepilt kutsuks raamatut ostma ka tuhandete teiste seast. ««Hukkunud Alpinisti» hotelli» kaanepilt on aga lihtsalt õnnetult tuim ja igav ja kiiresti meelest ununev. Ka seda tuleb alati üle vaadata, et meenuks, mis seal kaanel oli. Pastelsed ja koledad värvid ja mittemidagiütlev kaanepilt – ilma sarjakujunduseta oleks see iga raamatu mõrv.

Kuigi täiesti jaburad, on need pildid vähemalt värvikad ja jäid juba lapsena meelde. «Redivivus palub tuld» puhul oli see meeldejäävuse efekt ehk pisem («aa, see kehvem ajuga pilt!»), lõngakera-raamatul suurem. Kindlasti on «Redivivuse» kaanepilt eraldivõetuna jabur ja kehva, aga sarja kontekstis ta veidi nagu töötab, noh, et aju ja pisikesed heledad täpikesed mustal foonil (te saate aru küll, eksole?). «Tagasitulek tähtede juurest» on endale saanud aga jällegi täiesti mitteulmelise kaanepildi: no mis kuradi lõngakera? Et lõngakera käib niimoodi lahti ja seal sees on hoopis mingid värvilised jätked, on absoluutselt meeldejääv, aga ega see nüüd mingi ideaalne ulmeraamatu kaanepilt sellest hoolimata pole. Aga ma mõistan sümbolkaante fänne, kellele see meeldib. Mulle ka need värvid väiksena juba meeldisid. Ja meelest pole lõngakera kunagi läinud. Kuigi... puutepunktid raamatu sisuga on... noh, sellised, nagu nad on. Sümbolkaante värk!

«Naiste maailma» kaanepildid töötavad vaid koos, ehk siis kaheaastase vahega. Mis on päris õnnetu juhtum. Muidugi on need märgid leidlik kujunduselement ja leidlik on nendega selline mängimine, et väikselt foonil ja siis suurelt esiplaanil. Ja leidlik on, mis sellest märgist teise raamatu puhuks saanud on, aga kokkuvõttes ikka kuidagi kuivaks ja igavaks jäävad kaanepildid. Meelde jäid, lugema ei kutsunud põrmugi. Pole vist kuigi hea hüüdlause raamatu kohta?

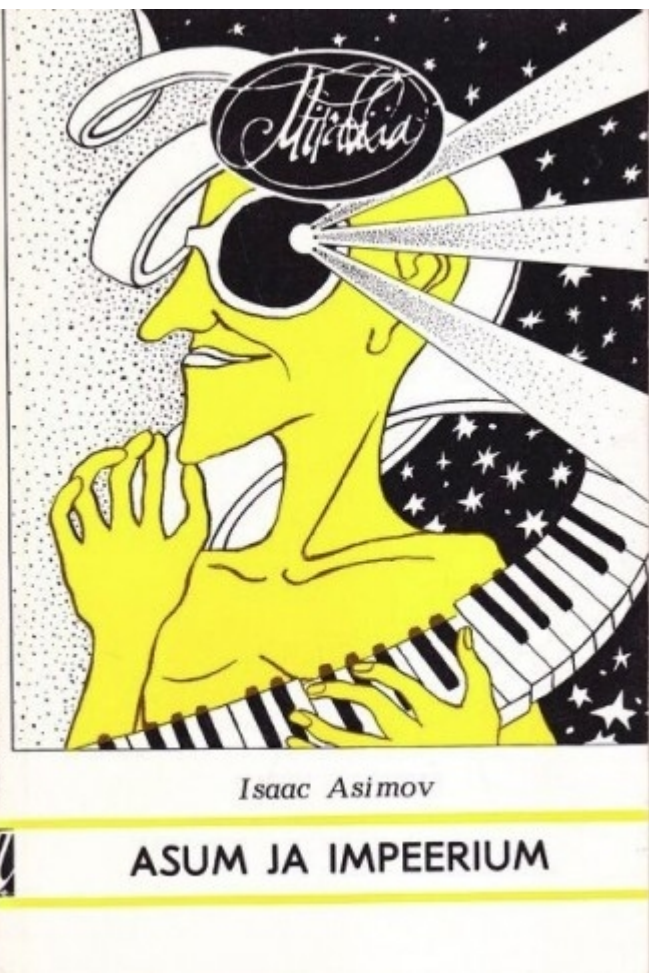
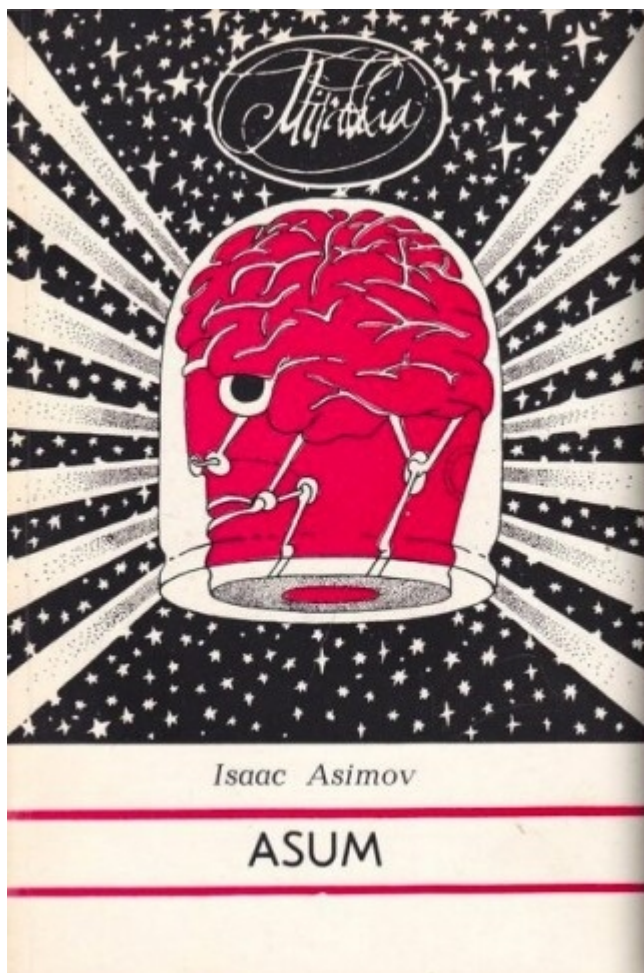
«Pimeduse pahema käe» kaas on lapsest peale olnud üks Mirabilia sarja lummavamaid ja korraka natuke nagu hirmutav ning painav. See kaanepilt ei ole jällegi kuigivõrd ulmeline, pigem selline veider, aga oma värvivaliku ja kujutatu poolest ometi mulle alati hirmsasti meeldinud. Nii, et kui isiklik irratsionaalne lumm välja jätta, siis.. jah, Eesti raamatukaanena omas ajas korraka tüüpiline ja väga hea, aga ulmeteose kaanepildina? Mis peaks romaani just ulmena tutvustama ja reklaamima? Ei tea... «Linna ja tähtede» kaanepilt on aga üks põhjus, miks ma olen korduvalt tahtnud seda eksemplari minema visata, kuhugi endast võimalikult kaugele visata. Aga kuna ma jäin kehalise tunnis spordipäevadel palliviskes alati viimaseks, siis on viskamata jäänud. Aga no, vabandage väga! Kes paneb raamatu kaanele, parandan: nii lüüriliselt ja poeetiliselt kauni ning vaat et kõige kosmoloogilisema suureksaamise loo kaanele mingi sellise sälgulise oksenduse??? Et kui teeme neid sälke palju, muutub see oksendus järsku kaugtuleviku superlinnaks? Teate, ei muutu! Oksendus jääb oksenduseks. See kaas selgelt tahab olla ulmeraamatu kaas, aga kunstnik ei ole ulme olemust seks hetkeks kuigivõrd veel mõistnud. Või siis teeb jälle Suurt Kunsti. Vaene Clarke!

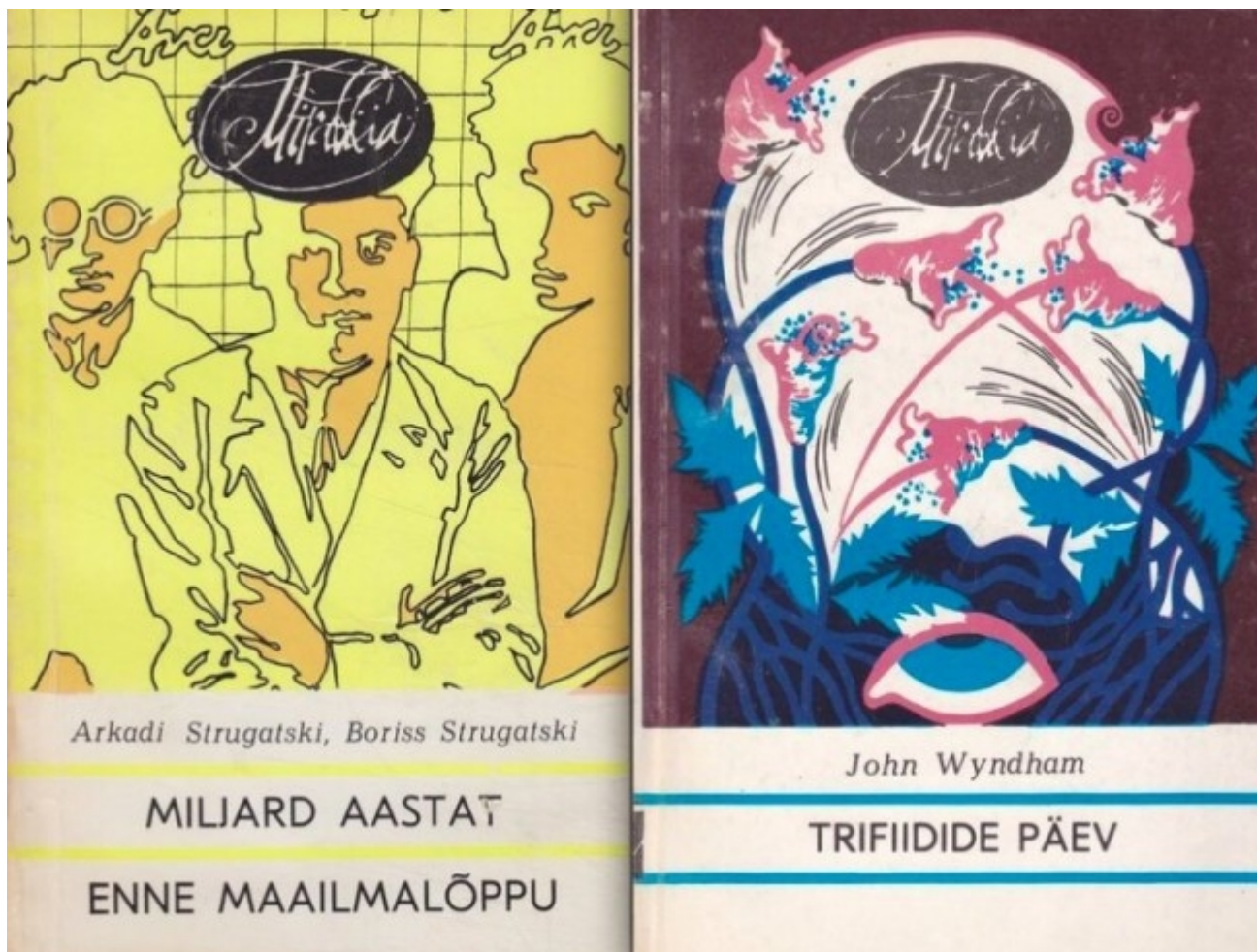
«Kuningas Stahhi» kaanel kujutatud hobused ja ajujaht on väga hästi tehtud, aga miks ometi sellistes pastelsetes toonides, sellistes uneliiva-toonides? See liivavärvi kaas tapab raamatu, tappis omal ajal ja tapab praegu. Meelde jäi ta peamiselt seepärast, et lähedad hobused olid joonistatud täiesti ebalahedaid värve kasutades. «Frankensteini» kaanepildi peale tuleb mul sama emotsioon, mis pildil kujutatud tegelaselgi: tahaks kätega peast haarata. Miks? Miks? Miks? Frankensteini-lugu võimaldab erinevaid võrratuid kaanemotiive, aga te valite välja mingi maotu kirstu ja ebamäärase figuuri selle kohal? Peaasi, et raamatu kaanepilt ometi mingit muljet ei avaldaks, jääks tähelepanuta, ei torkaks silma. «Kirstumeistri elu» võiks sellise kaanega raamatu pealkiri olla.

Olen väiksest peale mõelnud, et kas «Ärka Famagustas» kaanele pandi mingi «Baskerville'ide koera» esimene, ebaõnnestunud pildivariant. Ja see koletislik nägu, mis meile sealt vastu vaatab, ongi umbes sama õõvastav kui Joosep Tootsi mask Kruusemendi «Kevadest». Ehk siis üldse mitte hirmus, vaid naerma ajav. Kas žanrikirjanduse pakendamisel peaks groteskiga üle võlli vääntama, ei ole ma päris veendunud.

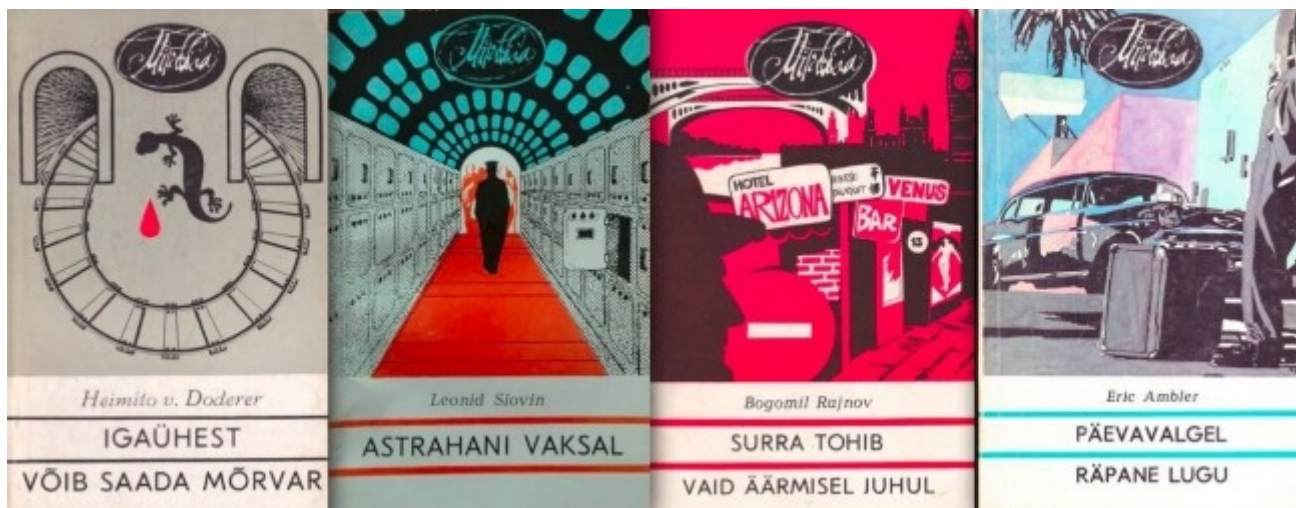

Fanfaarid ja trummid! Jah, need kaks kaanepilti on tõesti Mirabilia sarja absoluutne tipp ja Asumi-raamatute parimaid illustratsioone üle maailma. Jah, need kaks teevad sarjale au. Need jäid täiesti erandlikult meelde, need lummasid, need mõjusid ulmeliselt, neis oli idee hästi teostatud, need haakusid imehästi raamatute sisuga, nii primaar- kui sekundaartasandil, need olid efektsed ja laheda värvilahendusega. Kui kõik Mirabilia kaanepildid oleksid olnud sellised, saaksin ma aru, miks kõik selle sarja suunas nostalgiliselt õhkavad ja seda oma ajast ees olevaks kujundusimeks peavad. Ja veel kui võimsalt need kaks kaant omavahel haakuvad. Siin võib tõesti vaid kahetsevalt õhata, et klassikalise triloogia kolmanda raamatu kaanepilt ei tulnud samas stiilis ja samade motiivide jätkuna.

«Miljard aasta» kaanepilt ei ole tegelikult halb. See pole kuigi ulmeline, aga seda pole ka see vendade raamat, täpsemalt esimene lugu siis nende kaante vahel olevast kahest. Aga see lummas kollane ja need lahedas 1970ndate stiilis joonistatud mehed – see kaanepilt jäi meelde ja oli oma pretensioonituses meeldiv. Seevastu «Trifiidide päeva» kaanepilt on jälle selline kergelt problemaatiline. Jah, see haakub üsna hästi sisuga, aga on ometi nii kuidagi värvitult ja tähelepandamatult tehtud. Ja ma pean alati raamatu riulist välja võtma, kui tahan meenutada, mis seal t ä p s e l t peal oli, sest see taimeistik on meelde jäänud kuidagi väga umbmääraselt. Ja, noh, peale vaadates tuleb tõtt tunnistada: ei ole tegu hea kaanepildiga. Jällegi: väljaspool sarja konteksti oleks see üks hämmastavalt suvaline sürra-mürra, mis küll haakub sisuga, aga on selle sisu selline hästi kunstiambitsioonikas (loe: sisuga mittetuttava lugeja jaoks mittemidagiütlevalt arusaamatu) väljendus.

Kummalisel kombel on Mirabilia sarja kriminaalromaanidel kaanepiltidega läinud keskmiselt palju paremini, nende hulgas on õnnestumisprotsent märksa suurem. Ilmselt ka seetõttu, et kriminaalromaanide puhul on vähem proovitud umbluu-sürri teha ja rohkem realismipüüdlusele truuks jäänud.

Vaadakem või neid pilte. «Igaühest võib saada mõrvari» kaanepilt on oma paradoksluses lummas ja pilkupüüdev ning lausa sunnib raamatuga tutvuma. Lahe ja visuaalselt selge sümbolpilt. «Astrahani vaksali» pilt on lahe lihtsalt oma ääretult konkreetsetes ja selges realismis. Ja pildina on see vaade vaksali pakihoiule ometi nii efektne! «Surra tohib vaid äärmisel juhul» ja «Päevavalgel» pakuvad meile aga tõeliselt lähedaid «kusagil läänes»-stiilis kaanepilte roiskuva kapitalistliku ühiskonna ihaldusväärtetest visuaaliatest. Ja kõik on selge ja arusaadav!

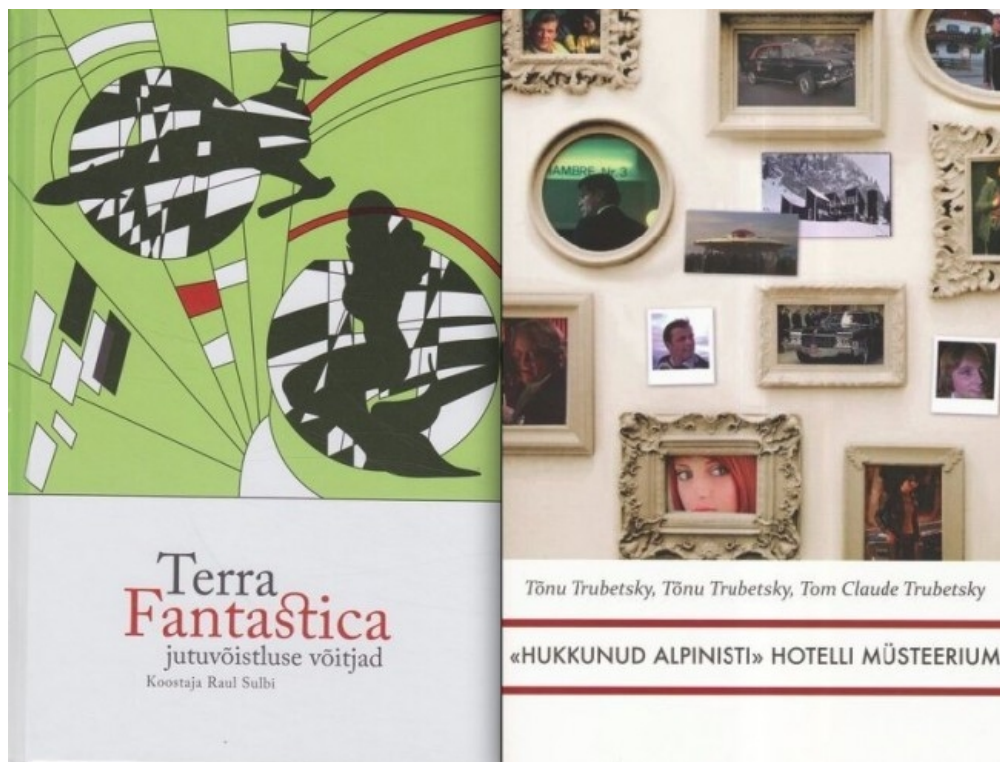

Ka Agatha Christie kaaned on selged ja arusaadavad, isegi sümbolpildilik «Paddington 16.50», kus on suurepäraselt peal ehmatanud missis McGillicuddy, kes näeb just pealt kägistamist rongikupees. Selline pilt salvestub koheselt mällu ja noor lugeja tahab teada, mis seal raamatus nii ehmatavat on. «Stylesi» kaanel olev ääretult realistlik ratastool ja X on ka täiesti lummas visuaaliad. Ja ka sümbolpilte, ka selliseid justkui arusaamatuid komplekt-pilte tehti krimkadele paremini: vaadake või «Kaks kolmandikku vaimu» lähedat esikaant, kus on veider ja silmatorkav ning meeldejääv timbulimbulike juuste ja näojoontega mees, siis kirjutusmasina klahvid, käsikiri, mürgikarikas ja kõik, mis ühe hea kriminaalromani kaanel kontrastsetes värvides olema peab! Ja siis «Lõhutud vaasi» vaat et gootilikult lummas ja nõiduslik viirastust meenutav viulimängija... No kas selline asi ei jää meelde ja ei kutsu lugema? Aga nahkhiired, lõngakerad, puntras asjandused jmt – mida need peavad tegema?

Praeguseks on lugeja ilmselt aru saanud, et nende ridade autor ei ole sümbolkaante fänn, mistap Postimehe kirjastuse uus raamatusari, mille kujundused on teinud lätlane Zigmunds Lapsa, mulle ei meeldi. Sellist sarjakujundust nähes tabas mind korra justkui masendus, et Nõukogude Eesti on oma tüüpilise raamatukujundusega tagasi, pole õieti vahepeal kuhugi kadunudki ja on elujõulisem kui kunagi varem. Ja midagi oli selles ka mirabilialikku. Halvas mõttes.

Mirabilia kaanekujundust on ühel või teisel moel püütud taas luua hiljemgi. Trubetsky'te Alpinisti-järg on ses mõttes väga hästi välja tulnud, et minus tekitab see pilt külmavärinaid, jällegi selline ornamentlik ja külm ja sürram-mürra kaas. Tuleb välja, et isegi väikestest piltidest on võimalik selline kokku panna! Mirabiliaga seotud parimaid emotsioone tekitas minus aga Meelis Friedenthali tehtud kaanepilt ja -kujundus 2004. aasta jutuvõistluse kogumikule «Terra Fantastica». Ma ei tea, kas ja mil määral Meelis üldse Mirabiliat seda tehes eeskujuks võttis – me ei ole kunagi sellest rääkinud, aga pilt kukkus välja mu meelest mirabilialikum kui Mirabilia raamatud tihti ise on. Ja heas mõttes mirabilialikum.

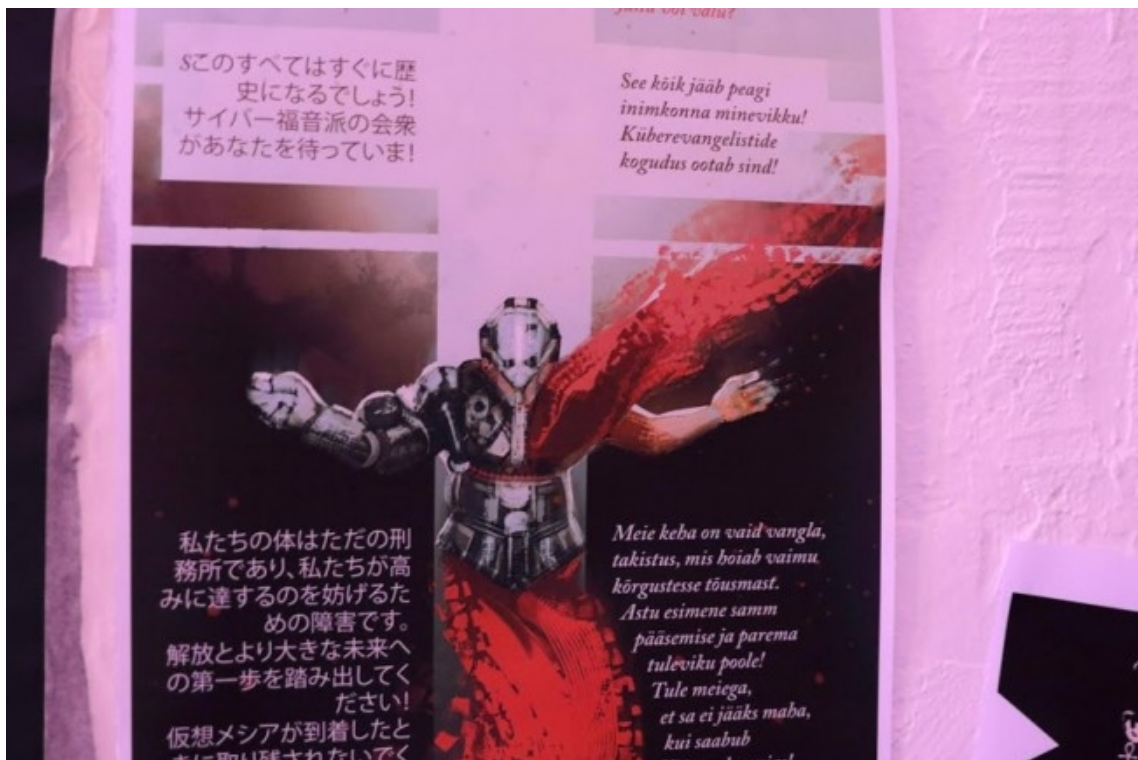
Selle väikese kunstinäituse kokkuvõtteks loodan ma, et selline ükshaaval piltide ülevaatamine ja neil tegelikult jäädvustatu mõttega vaatlemine selgitab minu sentimentide selle raamatusarja kujundusliku novaatorluse asjus. Ma lihtsalt ei näe seda. Jah, kaugelt ja tervikuna tundub ta olevat oma ajast ees, tehes N. Liidus 1970ndatel midagi läänelikku, kus popp ja diip kokku sulanduvad, aga tegelikult need raamatud seda mu meelest ei tee. Lähedalt vaadates koosneb see hoone üsna kipakatest moodulitest, mille hulgas täielisi õnnestumisi on vähe. Tegelikult on selle õhkamise taga peamiselt omal ajal pakutu nappus, mil kõike enam-vähemgi asja tervitati rõõmuhõisetega ja noh, lihtsalt nostalgia, sest peamiselt fännavadki seda sarja minust nii 5-10 aastat vanemad inimesed, kes on sündinud 1960ndate teisel poolel või 1970ndate alguses. Seda võib emotsionaalselt mõista, aga umbluu jääb ikkagi umbluuks. Jah, ka see raamat sobiks oma kaanepildi poolest Mirabilia sarja!

Larbiarvustus: „Teravad noad“ ehk Kihvajäljed androidi kaelal (Kert Vasemäe)

Pärast aasta tagasi toimunud kübervamppunk-larpi “Mu janust saab vikerkaar”, mis sai tormiliste kiidusõnade osaliseks (vt [veebruar 2019 Reaktor](#)), jäi veel avatuks, et kas mängule tuleb järg või mitte. Oktoobris aga kuulutati välja “Teravad noad”, mille mängijakohad läksid nagu soojad saiad. Esimese mängu lõpus ellu jäänud tegelastega oli võimalus soovi korral tagasi tulla, aga neid oli võrreldes uute tegelastega vähe. Nii tekkis juba uus lugu paljude erinevate elude ootamatust kokkupõrkamisest.

Mängu keskmeks oli taaskord müstiline Klubi: eksklusiivne pidutsemiskoht, mis ilmutab end alati erinevas asukohas ning sinna saamiseks peab sellest juba teadma. Poliitiline fookus, mis esimesel mängul keskendus valimistele ja kehaaugmentatsioonidele, oli nihkunud androidide õiguste peale. Ning muidugi segasid end kõigesse rõõmsalt ka vampiirid, kes varjasid end pea igas seltskonnas ja rühmituses, maffiaperest ja sotsiaalmeediastaaridest kunstnike ja Klubi personalini.

Tugevat rõhku oli taaskord pandud õhkkonnale. Kontoriruumid olid osavalt muudetud kunstigaleriiks, kuhu siis omakorda mängusiseselt Klubi üheks õhtuks püsti pandi. Lisaks kunstinäitusele ja klubiruumile olid eraldi ka VIP-tuba, kus inimeseid said toitu ning vampiirid inimesi üsnagi privaatselt nosida, ning küberruumi-tuba serverite häkkimiseks ja antikristusega kaklemiseks. Detailid olid ülimalt põhjalikult läbi mõeldud, alates kokteilimenüüst ja reklaamplakatitest kuni küberruumis kohustuslikult pähe hüppava Kirin-koola spämmreklaamini välja, mis oli päriselt sisse loetud. Baarist sai nuudleid ja mitmet-setmet sorti juua, esineti nii mängult kui oli ka päris *live*-bänd Vist Tulnukad, Twitteri-voogu voolasid meediatähtede selfied ja ajakirjanike uudisekillud.

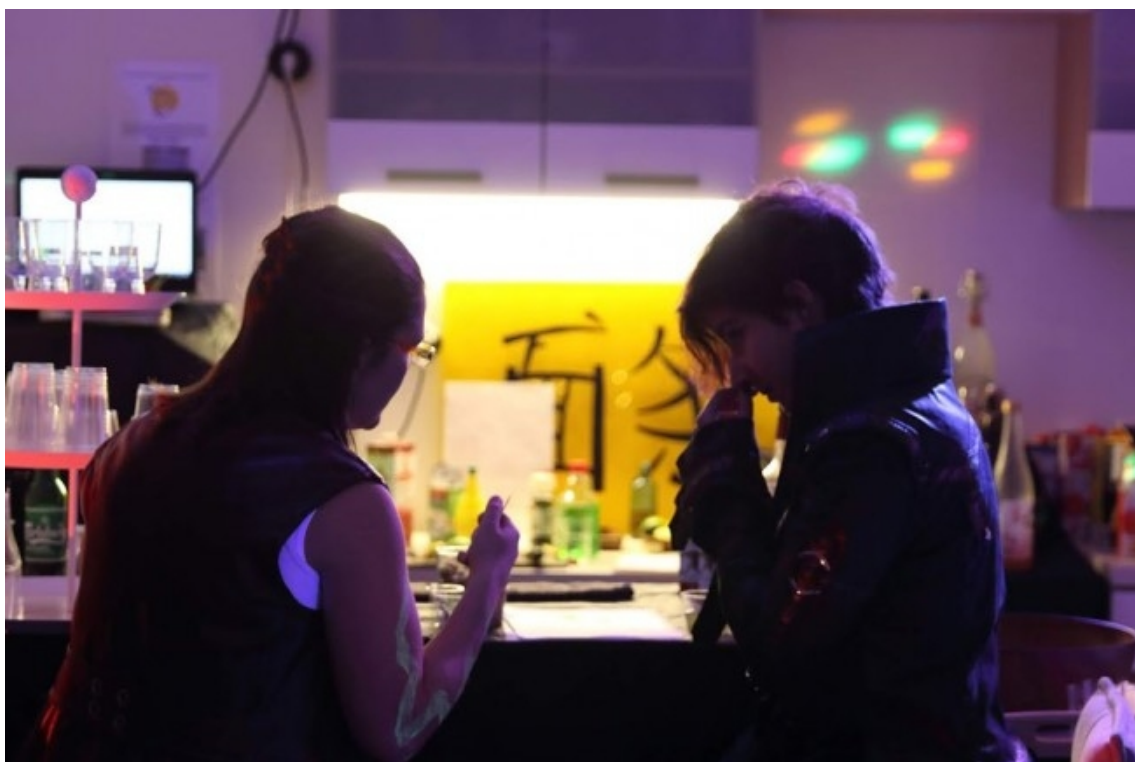

Sisult on kübervamppunk-sari siiski puhas intriigilarp. Mitukümmend valmiskirjutatud tegelast, kõigil mitme lehekülje jagu taustalugu ja eesmäärke ja suhteid teiste tegelastega, keda mängijad saavad lisaks veel oma soovi järgi kruttida ja sättida. Ühe saladuse või sündmuse killud on laiali poetatud võimalikult erinevate tegelaste peale, põrgatades tegevusliine kokku kõige ootamatumates kohtades. Kõigiga ei jõua muidugi rääkida keegi, ei jõua avastada kõiki saladusi ja intriige - ka minu tegelase osaks jäid eelkõige Triaadi sisesuhted, vampiiride näaklemised ja noore inimese esimesed südamevalud. Jun, triadboss Cheni pidutsejast ja kihutajast poeg, kes polnud elus kunagi osanud millestki puudust tunda, avastas pika õhtu jooksul, et füüsiline surematus ei garanteeri veel seda, et hing ja süda sees terveks jäävad. Tiireldud sai siiski kõikvõimalike tegelaste ümber, sobitades sõprust teiste androidivõitluse treeneritega, lõbustades esimest korda all-linna sattunud rikkurivõsukest, ning varjates kloonivabrikust putku pannud neiut, keda Rubiinliiga vampiirid taga otsisid. Esimese mängu valimisvõitlust asendas androidide õiguste üle võitlemine - mida arvavad nemad ise raudteeliipriga ribidesse saamisest? Mida arvavad nemad ise kunstist, inimeludest, vabadusest? Mängu lõpuks oli üks Plekipeksu osalejatest vabaks lastud, teine vabaks saamas, ning kolmas jõuga isiksusest ja mälestustest puhtaks tehtud...

Mõlemat kübervamppungi mängu väga nautinud osalejana hoian sõrmed ristis, et loodetavasti tuleks ka kolmas mäng või ka teisi samas stiilis/žanris mängu teistelt korraldajatelt. “Teravate nugade” korraldajate duo on, julgeks öelda, hetkel Eesti kõige innovatiivsemad ja põhjalikumad mängujuhid, kelle iga mäng on immersiiivsuse ja emotsioonide tipp.

Fotode autor Kadri Umbleja.

Arvustus: Joel Jans „Tondilatern“ (Leila Liivak)

Enamasti J.J. Metsavana pseudonüümi all ulme valdkonda kuuluvaid lühijutte ja romaane avaldanud Joel Jans sai 2019. aasta romaanivõistlusel teise koha käsikirjaga „Tondilatern“. Segaduste vältimiseks olgu kohe öeldud: „Tondilatern“ on vaid pealkiri, romaanis pole seda mõistet kordagi kasutatud ning raamatut ei tohiks segi ajada 2012. aasta detsembris ulmeajakirjas Reaktor avaldatud lühijutuga samalt autorilt (<https://www.ulmeajakiri.ee/?jutt-tondilatern>). Lühijutt on küll väga sarnane romaani peategelast Rajari painavate unenägudega, kuid moodustab pigem ideealge, millest Jans hiljem välja arendas seiklusliku ja sisutiheda loo. Fakt, et romaanivõistluse teise koha pälvis stiilipuhas teaduslik ulme, näitab eesti ulmekirjanduse kõrget taset, mille eest tuleks Joel Jansile palju tänu ja kiitust avaldada, sest tema eeskuju annab rohkelt julgust teistelegi kodumaistele ulmehuvilistele. Olgu siinkohal ära mainitud, et Maniakkide Tänav ja Joel Jansi juhitud ulmekirjutamise töötubades on nii mõnestki hobikirjanikust saanud tõsine ulmekirjanik, kaasa arvatud Joel Jansist endast. Alustas ju temagi oma kirjanikukarjääri hea sõbra ja kolleegi Maniakkide Tänavaga kahasse kirjutades ning hiljem teistegi kuulsate Eesti ulmekirjanikega koostööd tehes.

„Tondilaterna“ peategelasteks on Elva Gümnaasiumi õpilased Rajar ja Siiri. Poksija pojana on Rajar õppinud konflikte lahendama rusikate abil ning ta ei hoia end tagasi ka siis, kui kooli tuleb uus õpilane Siiri, keda ekstaravagantse riietumisstiili pärast kohe kiusama hakatakse. Noormehe rusikad kutsuvad tüdruku kallal norijad kiiresti ja põhjalikult korrale. Kuna Rajarist ja Siirist saavad kiiresti head sõbrad, julgeb Rajar tüdrukule rääkida oma painavatest unenägudest ja pühendada teda kummalistesse saladustesse, mille avalikuks tulek pöörab pea peale terve väikelinna elukorralduse.

Siiri on väga suur animefänn, kes kannab erksavärvilisi parukaid, puhvis seelikuid ja sukki ning näeb välja nagu Jaapani maailmakuulsa laulva hologrammi Hatsune Miku elus kehastus. Neiu tükitab aeg-ajalt kaotama reaalsustaju, sest võrdleb liialt palju päriselu joonisfilmides nähtuga. Siiri jääb kuidagi kiiresti uskuma Rajari jutte ebamaist päritolu masinatest, tulnukatest ja nende ohust inimkonnale. Kainema mõistusega inimene oleks poisi psühhiaatriaiaiglasse saatnud, mitte tema hullumeelsete ideedega kaasa läinud. Naiivne vaimustus kõigest ebamaisest viib Siiri ohtlikku olukorda ja valesse seltskonda ning juhib Rajari valikute ette, mida ta sugugi teha ei sooviks.

Mis on aga kõige hullem – Rajari skisofreenilise sonimisena kõlanud kirjeldused ja kartused osutuvad puhtaks tõeks. Elvat ohustab hukatus ning kohutav saatus ähvardab tabada lisaks Eesti väikelinnale ka kogu ülejäänud maailma. Puhkeb sõda, lõhkevad pommid ja lendavad laibatükid. Just nagu ühes korralikus *action*-filmis.

Kolmandaks ja mitte sugugi vähem värvikaks peategelaseks on Sorts -Joel Jansi varasemates juttudes väga tihti esinev lõbusat joodikut kujutav karakter. Sorts on tore sõnamäng, mis tähendab nii viinasortsu kui ka mütoloogilist tegelast rahvapärимusest. Millise Sortsi või Sortsuga siin tegemist tuleb, jäägu juba lugejale avastada.

Kuigi „Tondilaternas“ on üpris palju sõimu ja vägivalda, leidub ka tundelisemaid kirjeldusi hilispuberteedi küüsis vaevleva noormehe hingeelust. Siiski ei muutu need tüüpiliste noorteromaanidele omaselt liiga läägeks ega hakka rikkuma loo üldist põnevat ja hoogsat ülesehitust.

Eraldi välja toomist väärivad dialoogid ja sajatused, mis oma värvikuse ja kujundlikkusega paneksid voorimehegi punastama. Näiteks selline lause: „Ja kui ma teid idikaid veel näen, torkan järgmise liiklusmärgi mootori asemel hoopis teile tagant sisse. Mitu korda! On selge?!“

Mangadele ehk Jaapani koomiksitele sarnanevad illustratsioonid lisavad raamatule palju juurde, andes tegelastele näod ja muutes teose veel rohkem atraktiivseks nooremale lugejale, kes ehk hindab rohkem visuaalset kujundust ja peab kurnavaks tihedat kirja täis lehekülgede läbi lugemist. Teatavasti sirvivad lapsed kõigepealt pildid läbi ja otsustavad alles siis, kas teksti

lugeda tasub. See omadus on visa kaduma. Soovitaks kõigil, kes muretsesvad noorsoo vähese huvi pärast raamatute vastu, võtta abiks illustratsioonid, ja lugejaskond täieneb kohe kindlasti tuntaval määral.

Lõpupoole kisub lugu natuke segaseks, detailid kaovad üldise lahingumüra sisse. Mitte just erilise võitlustseenide austajana ei suutnud ma oma tähelepanu piisavalt koondada ning lahendus saabus minu jaoks liiga kiiresti ja ootamatult. Võib-olla oleks pidanud natuke pikemalt ja detailsemalt kirjeldama, miks ikkagi kõik just nii lõppes, sest mulle jäi mulje, nagu oleks autor väsinud kirjutamisest ja otsad lihtsalt kokku tõmmanud, sest romaanivõistluse tähtaeg surus peale.

Romaani viimastel lehekülgedel kirjeldatud sündmused tekitasid rohkelt küsimusi. Neile vastates saaks lausa teise sama paksu raamatu kirjutada, nii et jäägem järke ootama!

Seniks nobedat sulge Joel Jansile ja jõudu tema värskele kirjastusele Lummur, mille toodang oli ka käesolev raamat „Tondilatern“.

Arvustus: Antoloogiat „Raevu päevad“ soovitaks ma lugeda küll (Jüri Kallas)

Raamatulugejad jagunevad laias laastus kaheks: ühed, kes leiavad kirjaniku, kes neile meeldib ja püüavad antud autorilt siis kõik kättesaadava läbi lugeda ning teised, kes otsivad lugemiseks kogu aeg midagi uut või tundmatut. Eks ole veel ka vahevariante, näiteks mingi konkreetse žanri austajad, kes loevad vaid oma lemmikžanri raamatuid... Viimaste hulka kuuluvad suuresti ka ulmefännid, kes on mingi pentsik sekt esimesest ja teisest lugejatüübist – loetakse reeglina vaid ulmet, aga samas ollakse vähem või rohkem avatud ka uuele ja tundmatule ning loetakse isegi lühijutte. Viimatimainitu on ehk mõneti žanrist tulenev, sest ulmekirjanduses on lühiproosal olnud alati suur roll. Vähemasti vanasti.

„Raevu päevad“ on neljas Veiko Belialsi koostatud-tõlgitud venekeelse ulme antoloogia. Seekord on teemaks siis kõik see kuri, mida inimesed teistele inimestele teevad. Nagu koostaja eessõnas mainib, on raamat süngem, kui kolm eelmist. Etteruttavalt võib kohe ära öelda, et nii sünge see raamat kah pole ning isegi mitte eelnevatega võrreldes. Kuid kui koostaja tundis, et peab hoiatama, ju ta siis tajus erinevust...

Igas antoloogias joonistub reeglina välja mingi selgroog ehk tekstid, mis tõusevad esile, löövad lugeja oimetuks, jäävad meelde ning millega lugeja siis võrdleb ülejäänud tekste. Käesolevas kogumikus on selliseid kolm: Sever Gansovski „Raevu päev“, Sergei Lukjanenko „Rong Soojale Maale“ ja Kirill Benediktovi „Koletis“. Kui esimene on oma tosina kordustruki ja paarikümne tõlkega üks kuulsamaid nõukogude ulmejutte üldse, siis teised kaks on postsovjetliku ulme tõelised pärlid. Lukjanenko on oma jutu kohta öelnud, et tõenäoliselt on see üldse parim, mida ta on kirjutanud. Kolmest vast kõige vaieldavam on Benediktovi jutt ja seda just poliitilise korrektsuse vastase paatose tõttu, mis mõne lugeja jaoks on ehk pisut häiriv.

Loomulikult ei saa antoloogia arvustust üles ehitada raamatus olevate juttude üleslugemisele ja omavahel võrdlemisele, kuid kahte teksti tahaks ma kohe veel mainida. Kõigepealt Tim Skorenko ja tema „Revanš“, mis oma ülbe kirjutamislaadi ja igast poorist väljapressiva dekadentsiga on kindlasti raamatu kõige kunstilisem tekst. Skorenko jutul on samas ka puudus, mis ei luba mul seda eespool mainitud kolme meistritöö hulka asetada. Jutt on liialt segane, et üldiselt on selge, mis toimub, aga suurem pilt jääb häguseks ning ma pole kuigi kindel, et ka autor lugejast suurt rohkem teab. Ja teisena siis Julia Ostapenko „Kuninglik jaht“, mis vastandina Skorenkole on enam kui selge ja sirgjooneline, aga samas seeläbi ehk isegi veel lootusetum. Ostapenko jutt võiks samuti nende eelpoolmainitud parimate seas olla, aga mingi sõnulseletamatu primitiivne sirgjoonelisus ei luba mul seda teksti tipplugude hulka arvata.

Ülejäänud jutud jäävad ehk mainitud viisiku varju, on sellised tavalisemad, aga eks igaüks neist lisab oma killu inimliku kurjuse ja alatuse altarile. Ütleks isegi, et ülejäänud tekstid on kõik vähemal või rohkemal määral puudustega. Kui eelpoolmainitud 3+2 juttu olid siiski tipptekstid või peaaegu tipptekstid, siis kogumiku teised jutud-lühiromaanid on kõik puudustega.

Kui rääkida raamatu kahest lühiromaanist, siis Andrei Livadnõi „Teine kolonisatsioon“ kuulub autori igikestvasse Ekspansiooni-sarja, või oleks täpsem öelda, et kogu Livadnõi looming ongi see sari, selle pidev laiendamine ja lünkade täitmine. Lühiromaan „Teine kolonisatsioon“

peetakse selle sarja ehk üheks tugevamaks tekstiks, kuigi see pärineb autori loometee algusest. Üldiselt oli ju ladus lugemine, aga mida edasi, seda enam tekitas küsimusi toimuv, selle arukus ja loogika. Jah, ma mõistan, et Universum on lõputu ja kõik on justkui võimalik, aga liiga palju juhtus tekstis sellist, mille ainukeseks põhjenduseks oli autori tahe ja sobivus autori plaanidega.

Teine lühiromaan, Aleksandr Buškovi „Ja nad püüdsid loomi seal“, on antoloogia üks vanemaid tekste ja mõneti on seda ka tunda. Kui Gansovski paigutas oma jutu tegevuse kuhugi kapitalistlikku läände, siis Buškov püüdis eelmise sajandi 80ndate lõpus tuua läänelikke märuliskeeme just sotsialistlikku või kommunistlikku reaalsusesse. Lühiromaanil on mitu suurt puudust ning kõige suurem vast see, et tekst on tasakaalust väljas – suur osa lühiromaanist on vaid sissejuhatus puändile. Lugeja saab lehekülgede kaupa lugeda, kui vajalik on eriüksus Dingo ja selle ässad, kuigi kommunistliku Maa inimesed neid ei armasta. Lugeja saab veel hulga lüürilisi mõtsiklusi, kuniks läheb mölluks ning siis saab lugeja teada, et vastased on lihtsalt lollid. Eks Buškovil oli sageli nõnda, et dekoratsioonid olid uhked, aga sisu pisut rumal või läbimõttlemata. Isiklikult mind häiris veel ka tõsiasi, et ma olin seda 90ndate alguses kindlasti lugenud, aga ma kohe üldse seda lühiromaan ei mäletanud.

Antoloogia kolm ülejäänud teksti on ka antoloogia kõige nõrgemad. Andrei Tepljakovi „Naabrid“ ja Juri Poguljai „Ökokeskus“ on vähemal või rohkemal määral tavalised jutud, mil mõlemal suht sihitu lõpp. Võib-olla on Tepljakovi jutul mingi sügavam mõte sarja kontekstis, sest see paigutub kahe minu poolt mitteloetud romaani vahele, aga üldiselt ma kahtlen selles. Poguljai jutt aga oli lihtsalt primitiivne lugu, mida moodsama kirjutuslaadiga oli püütud segasemaks ajada ja seeläbi tähendustitnemaks teha.

Kogumiku kõige nõrgemaks tekstiks peaksin ma aga Aleksandr Batšilo juttu „Mittevajalikud“. Ma päris täpselt ei oskagi öelda, et miks ma sellele päralaterna mitteastava tiitli annan. Taaskord varasemalt loetud jutt, mille ma olin täiesti unustanud. Kuid mitte seepärast. Pigem häiris mind jutu üleüldine jaburus. Autor, kel kirjutamiskogemust pea neli aastakümnet on kokku keerutanud mitmekihilise skeemi, mis peaks justkui olema elegantne ja ootamatu, aga on kahjuks üsna algusest etteaimatav ja läbinähtav ning tüütu lugeda samuti.

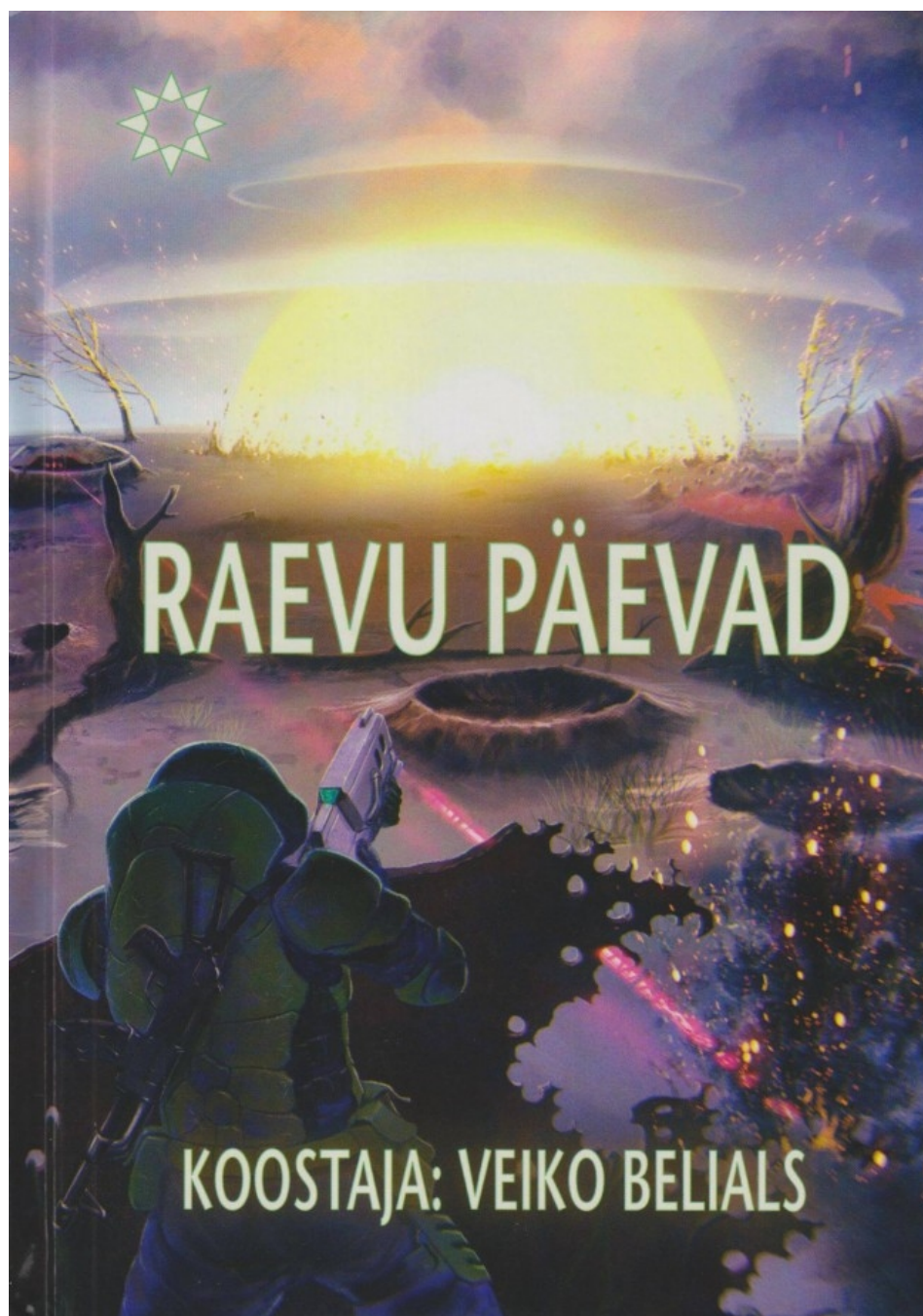
Kuid eks maitsed, sest näiteks Batšilo jutt kandideeris mitmele Venemaa olulisele ulmeauhinnale. Õnneks küll ei saanud ühtegi. Kuid samal aastal ilmunud ja mäekõrguselt paremat Benediktovi juttu ei nomineeritud mitte ühelegi auhinnale. Eks see kõik ütleb midagi auhindade kohta ning ütleb kindlasti midagi ka maitsete kohta.

Kuigi ma olen siin öelnud üht ja teist negatiivset enam kui poolte antoloogia tekstide kohta, ei julgeks ma väita, et nende hulgas on mõni, mida poleks pidanud antoloogiasse valima ja eesti keelde tõlkima. Jah, mul tekkis lugemisjärgselt küsimus, et miks see või teine autor või tekst on puudu, aga sellised küsimused tekivad paljulugened fännil alati, kui ta loeb mõnd valikantoloogiat. Maitsed lihtsalt on erinevad.

Kui rääkida antoloogia koostamise põhimõtetest ning eelkõige juttude järjestusest, siis mind omajagu häiris, et praktiliselt kõik tekstid, mida ma heaks pidasin, olid raamatu alguses. Võimalik, et ma eksin, aga mulle tundub, et Veiko Belials valis koostamisel juttude järjestamiseks idee, et minna isiklikust üha mastaapsemaks. Kui raamatu alguspoole on lood rohkem läbi konkreetsete isikute silme läbi ja seeläbi kuidagi kammerlikumad, siis mingil hetkel lähevad asjad justkui mastaapsemaks. Kas selline koostamisvalik on õige või mitte, pole mina pädev otsustama, aga juhtus nii, et eespool mainitud viiest jutust neli on antoloogia alguses...

Ja kuigi ma nii mõnegi jutuga rahul polnud, kuigi mul viis teksti varasemalt ja mõni ka korduvalt loetud olid, edenes raamatu lugemine tempokalt. Võimalik, et süüdi on minu slaavi

ulme lembus, aga kuidagi mõnus oli ja enamjaolt ka liigselt punnitamata see kõik. On kuidas on, aga antoloogiat „Raevu päevad“ soovitaks ma lugeda küll. Iseäranis neil, kellele lähevad korda sotsiaalsed teemad ning inimkonna ja maailma saatus.

Raevu päevad

Koostanud ja tõlkinud Veiko Belials

Fantaasia 2019

256 lk

Arvustus: Kui ulmefänn otsustab romaani „Kongo tango“ lugeda (Jüri Kallas)

Ma olen piisavalt vana inimene ning olen lugenud piisavalt palju erinevas laadis kirjutatud teoseid. Mul justkui poleks enam vajadust otsida midagi teistsugust. Ma võiksin kuni surmani lugeda täpselt seda, mida ma tahan ning kõik oleks kõige paremas korras. Millegipärast ma siiski loen aeg-ajalt jälle midagi sellist, mis jääb minu lugemisaedikust täiesti väljapoole. Müstilise kallakuga naistekas, eesti novelli aastaraamat jne. Justkui poleks vaja, seda enam, et elamust ma reeglina ei saa ja emotsioon on pärast pigem negatiivne, aga ikka proovin. Ju ma siis olen taoline heitlik natuur, kes mingi aeg loeb ainult umbset žanriulmet, mingil hetkel väsib sellest, siis loeb kõiksugu imelikke asju, tüdineb neist ja siis on taas žanriulme kord.

Paavo Matsini romaani „Kongo tango“ hakkasin ma lugema pisut juhuslikult. Ma polnud varem ridagi Matsinit lugenud, küll aga teadsin autorit, olin ta kohta lugenud ja teadsin, et kõik oma varasemad raamatud on ta avaldanud igaühe ise nime all. Miks ta nii tegi? Ma ei tea, aga oletan, et ilmselt on tegu teatavat sorti metakirjandusliku mänguga, kus teose sisu määrab autorinime.

Tunnistan ausalt – romaanivõistluse võit mind lugema ei sundinud. Jah, mingit tähelepanu ehk raamatule tõmbas, eriti ühe žüriiliikme hinnang, mis kõlas kui „väga rikka mehe Matsin“, või oli see hoopis „romaan, mida Matsin oleks tahtnud kirjutada“. Mõtlesin, et kui ma Paavo Matsinilt midagi üldse loen, siis alustan just sellest, et kui see ka mitte, siis...

Ja kui ühel viimasel novembripäeval mu kallid kaasa (provintsipea)linna sõitis ja küsis, kas ma raamatupoest ka midagi tahan, siis ma ütlesingi, et too see Matsin. Pean ju niieknaa mingeid raamatuid kohalikus lehes tutvustama-soovitama, et siis on sund lugeda ja tuleb pärast ka kirjutada jne. Ju ma polnud siis päris kindel, kas ma vabathatlikult seda romaani niipea lugema hakkaks.

Raamat jõudis me koju. Oli ilus kätte võtta ning küljendus oli samuti lugemist soosiv. Esimese asjana märkasin romaani alapealkirja „Lugu raskemeelsest inglise“ ning eks see justkui andis aimu, et päris tavalise eesti romaaniga seekord tegu pole. Samas tekitas mainitud alapealkiri minus ehk teatavat pinget, valesoovideid ja võitsootust, sest mul hakkas peas keerlema filmipealkiri „Der Himmel über Berlin“, mida rahvusvaheliselt teatakse märksa maotuma pealkirjaga „Wings of Desire“...

Kuid kui minna kongotangolikuks, siis minu arvustus alaku nüüd!

Nagu alapealkiri lubab, algab lugu ühe inglise tegemistega, siis kaovad Londoni Towerist ühel ööl kõik sealsed rongad. Inglil ja ronkadel on teatav seos, eks ole. Tegevus hüppab Londoni, Budapesti, Kairo, Brüsseli ja Praha vahet ning ega ma ei tahakski sisust rohkem kirjutada, sest lugejal ei tohiks avastamisrõõmu ära võtta. Mainiks vaid märksõnadena alkeemiat, müstikat, teisepoolsust, topiseid...

Romaan on otsekui reisikiri, kus autor püüdlukult kirjeldab võõraid linna, loetleb nimesid ning eputab teadmistega. Samas on see kokku üsna kiretu reisikiri, kus pigem pannakse rõhku täpsusele kui emotsioonidele. Tunnistan, et teinekord tundsin ma täitsa puudust mõnest särtsakamast detailist, emotsioonist, maitsest või lõhnast. Olgu, lõhnu siiski oli. Oli ka mõnusaid kirjeldusi – pean silmas eelkõige sapööre ja Praha õllemagu. Kuid suuresti oli kõik

siiski pigem kiretu ja fikseeriv.

Tuleb ausalt öelda, et „Kongo tango“ pani lugedes korralikult vastu. Lugemisprotsess oli otsekui rahmeldamine turtsaka naisterahvaga, et mõlemapoolne huvi on olmas, aga kuidagi ühele lainele ei saa, kõik on kuidagi konarlik ja pisut piinlik. Aga tahtmist on... oi, kuidas on!

Tõenäoliselt pole minusuguse maitsega inimene sedalaadi romaani sihtgrupp, sest lugedes mõtlesin ma küll korduvalt – miks ma seda loen!? Ei, igav ei olnud, aga ega ma alguses ei leidnud ka mingit erilist pidepunkti. Pealegi ärritas mind autori katkestav laad – niipea, kui lugu huvitavamaks läks, viis autor tegevuse kohe teise kohta ja ma pidin hakkama jälle otsast peale puurima, et mis siis nüüd? Sealjuures ei taha ma Paavo Matsinit selle katkeva kompositsiooni eest kritiseerida, sest ilmselt mees teadis, mida ta teeb ning välja tuli tal see samuti hästi. Lihtsalt mulle eriti ei sobinud, ajuti suisa ärritas.

Kuigi lugemisprotsess tekitas küsitavusi ja ärritas, täheldasin ma mingil hetkel, et ma olen vist n-ö konksu otsa jäänud, ma ei soovinud lugemist katkestada ning tahtsin veel ühe ja teise peatüki lugeda, enne kui selleks korraks pausi teen. Ilmselt see on hea raamatu tunnus? Tunnistan ausalt: kui raamat läbi sai, siis olin ma rahul küll. Sellega, et lugesin ja ka sellega, mida ma lugesin. Ma ei julgeks väita, et mu rahulolu oli absoluutne, aga ilmselt polnud see ka n-ö minu raamat.

Lugemisele võis teatavat varju heita tõsiasi, et romaan võitis tänavuse Eesti Kirjanike Liidu romaanivõistluse. Püüad küll tagakaanel oleva kiidulaulu unustada ja püüad lugeda neutraalselt, aga kusagilt ujub ikka pinnale esikoha fakt ning sõnapaar „eriliselt hõrk“. Põhimõtteliselt ma mõistan, miks „Kongo tango“ võistlusel esikoha sai, mõneti oli see suisa loogiline ja ootuspärane...

Kindlasti tahaks ma veelkord esile tõsta maitsekat ja nägusat kujundust ning ägedaid illustratsioone.

Kuna käesolev arvustus ilmub ulmeajakirjas Reaktor, siis tõenäoliselt ei saa üle ega ümber küsimusest „Kas see on ulme?“ On küll. Piiripealne ulme, mitte žanriulme. Pole žanriulmena kirjutatud ja pole sellisena ka mõeldud. Lühidalt: kui ulmefänn otsustab romaani „Kongo tango“ lugeda, siis peab ta antud määratlusega arvestama, et pärast poleks piinlikult valus raisatud tundide pärast ning ei peaks seda BAASis või kusagil mujal valukisaks vormistama.

Kuna ma Paavo Matsinilt žanriulmet ei oodanud, siis polnud mul romaaniga ka žanrilisi probleeme. Enam veel: minu jaoks mõjus romaan otsekui tänapäevane „Golem“. Gustav Meyrink, kui see nimi midagi ütleb! Ei, mitte plagiaat, lihtsalt kusagil mu ajus asetusid need romaanid kuidagi kõrvuti. Lugedes kuidagi tõrkusid, aga kokkuvõttes olid mõnusad, aga miks olid..?

Kergelt hajevil arvustuse lõpetaks ma aga enam kui konkreetset – mul on plaanis veel sel aastal lugeda Paavo Matsini romaani „Gogoli disko“ ning selle ajendiks on romaanist „Kongo tango“ saadud emotsioon ja elamus.

Paavo Matsin

Kongo tango

Lepp ja Nagel

2019

232 lk

Illustreerinud Ramo Teder

Ulmkonnakroonika 01/20

Ulmestaar

Ulmestaariks on seekord [Reaktori toimetus](#). (vt. lk. 3.) Kamp paduhulle, napakaid, ületamatult armsaid ja toredaid kirjandus- ja ulmehuvilisi inimesi, kes seda vankrit aastast aastasse vedanud on. Üle kivisemate ja siledamate teede, aga tehtud me ta saame.

Dmitry Gorbushini digimaalide näitus

Tartu linnaraamatukogu [Tamme harukogus on avatud Dmitry Gorbushini digimaalide näitus „Viie aasta valik“](#).

Näitus on üleval 11. veebruarini. Tamme harukogu asub aadressil Suur kaar 56. Need, kes Tartusse ei satu, aga tahaksid ikkagi ebamaiseid maastikke ja imetabaseid olendeid uudistada, vaadaku [Gorbushini galeriid Artstationi keskkonnas](#).

Originaalantoloogia «Isaac Asimov 100»

Eesti Ulmeühingu ürituste sari "Õhtud eesti ulmega", jätkus jaanuari teisel reedel juubeliantoloogiat "Isaac Asimov 100" esitlusega. Kogumiku autoritega vestles raamatu koostaja Raul Sulbi ning tutvustamisele tuli taas ka üks Pühaste õlu.

Pildistas Jaana Muna

Tallinna ulmikute igakuine koosviibimine

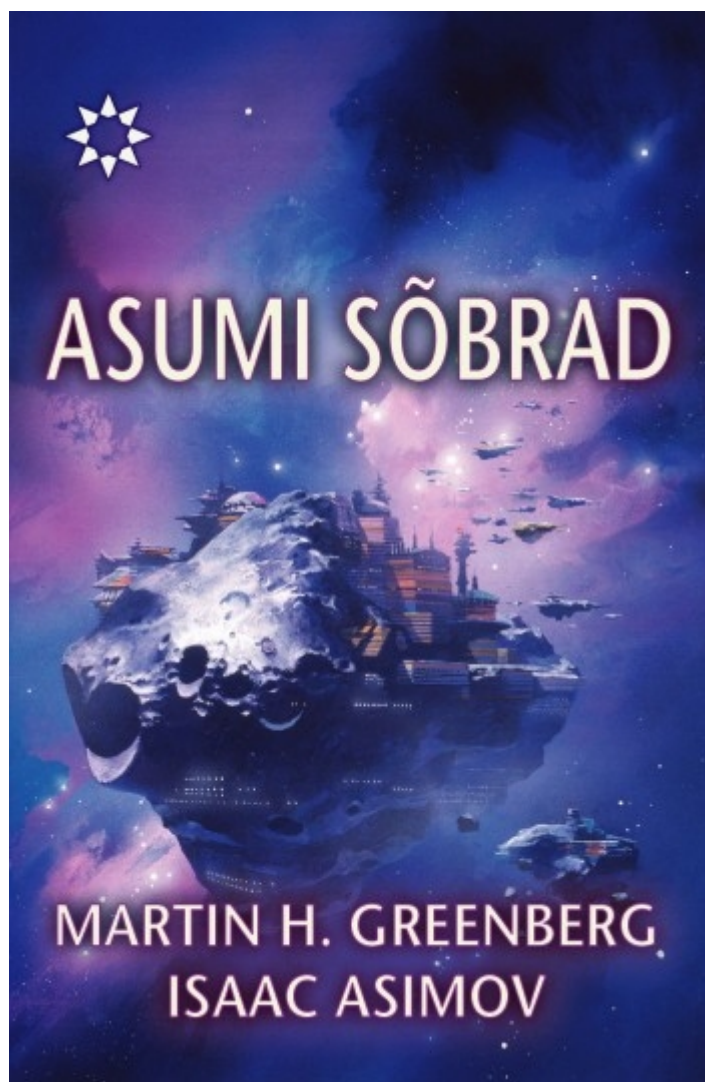

Pildistas Riho Välk

Uudiskirjandus 01/20

„Asumi sõbrad“

Martin H. Greenberg, Isaac Asimov

„Asumi sõbrad“ on kogumik, mis koondab endas Isaac Asimovi jutte, tuntud kirjanike kirjutatud lugusid Asimovi loomingu ainetel ja Isaac Asimoviga seotud tagasivaateid ja mälestusi.

Kogumikku kirjutanud autorite nimekiri on pikk ja muljetavaldav. Näiteks: Ray Bradbury, Robert Silverberg, Harry Turtledove, Connie Willis, Frederik Pohl, Poul Anderson, Mike Resnick, Robert Sheckley, Harry Harrison, Orson Scott Card, Harlan Ellison, Norman Spinrad, Carl Sagan, Barry N. Malzberg, Sheila Finch...

Kogumikus leidub näiteks järgmisi lugusid: Orson Scott Card'i lühiromaan „Põlvkonnateadlane“ kujutab Teise Asumi loomist, Harry Turtledove'i novellis „Trantori langus“ näeme Galaktikaimpeeriumi keskuse rüüstamist sõjapealik Gilmeri vägede poolt ning imperaator Dagobert VIII põgenemist, George Zebrowski loos „Asumi südametunnistus“ uurib üks ajaloolane Teise Galaktikaimpeeriumi algusaegadel Hari Seldoni ajakapsleid ümbritsevat müsteeriumit. Lisaks on siin lugusid robotitest, Susan Calvinist jmt tuttavatest tegelastest.

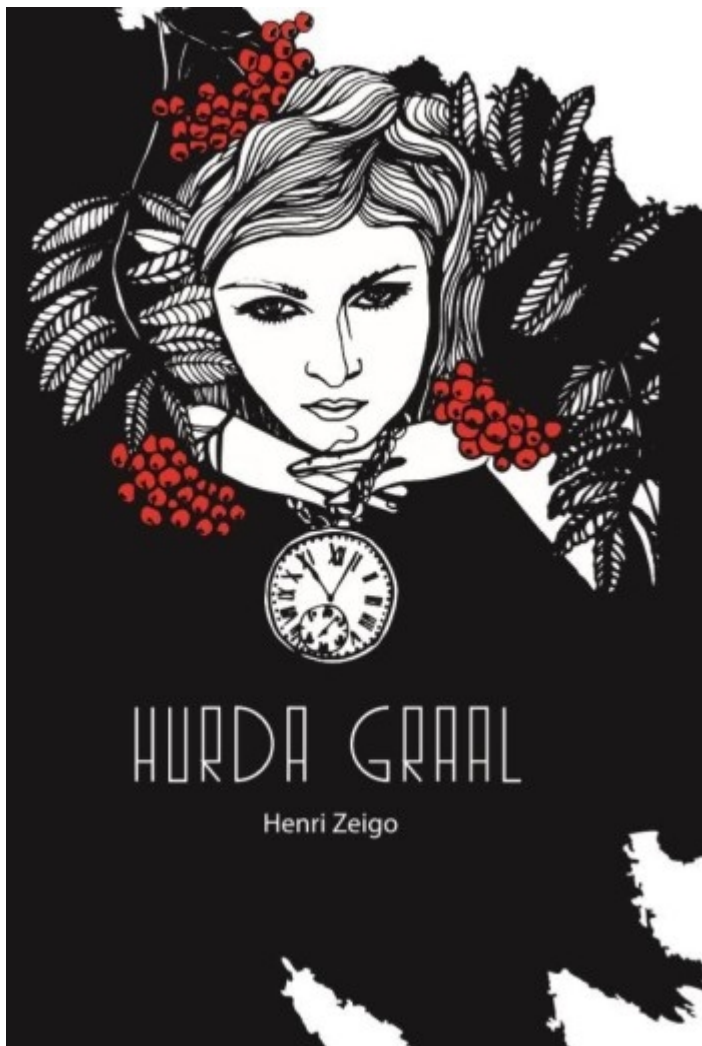
Koostanud Martin H. Greenberg

Tõlkinud Eva Luts, Piret Frey, Kati Metsaots, Külli Seppa, Kristi Kartašev, Jay Skaidrins, Seio Saks, Linda Ariva, Jaana Talja, Priit Kenkmann, Birgitta Ojamaa ja Karel Allikas

Kirjastus Fantaasia

Sari: Sündmuste Horisont

512 lk

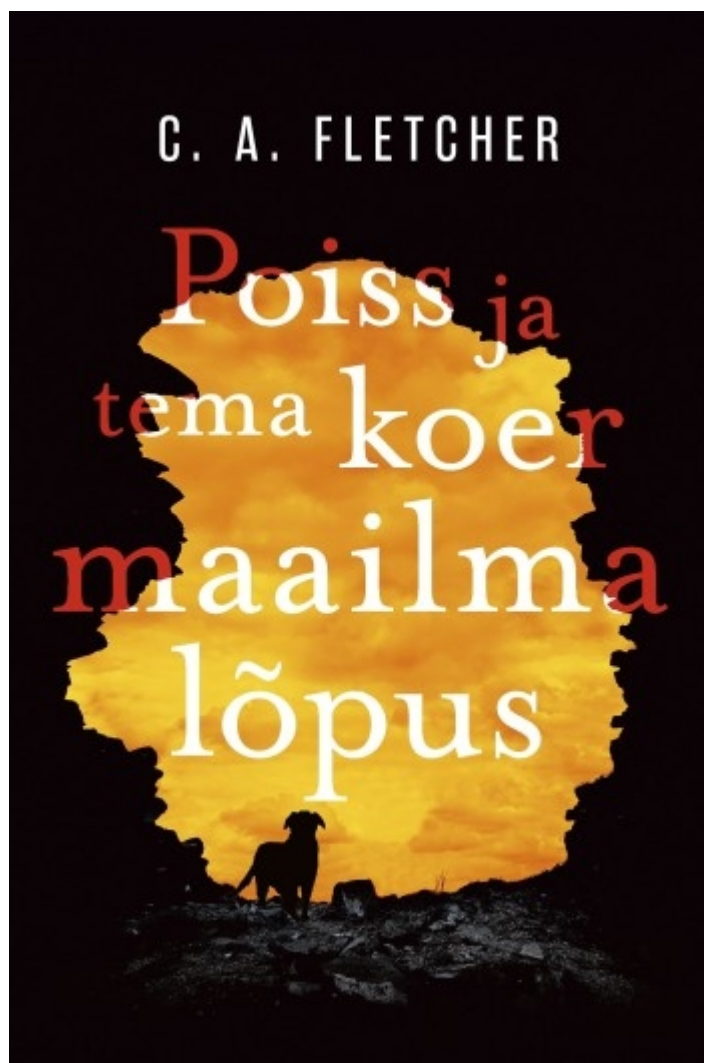

Hurda graal

Henri Zeigo

Hommik bussipeatuses. Kooliminejad, tööleminejad, niisama ootajad... Sofia saab tundmatult naiselt kingituse – hõbedase uuri. Mõistagi pole see tavaline kell. Varsti selgub, et see pole ka tavaline hommik – Sofia klassile tundi andma ilmub noor asendusõpetaja Andres. Kaks mõttekaaslast. Üks võluvõimetega uur. Seiklus algab. Kell viib Andrese ja Sofia tänasest Tartust ühte teise sama nimega linna, kus toimetavad Jakob Hurt, ahjualused, koerakoonlased, näkid, korporandid ja mõisnikud, imekaunis Lilla Daam, üks pöörane kunstnik ning palju muud rahvast. Peagi tärkab seal ka armastus. “Hurda graal” on haarav ja seikluslik romaan – ühelt poolt mudelisse mittesobituva tüdruku eneseotsingu lugu ning teisalt rännak mütoloogilistest olenditest tulvil ettearvamatus suunas kihutavas fantaasiamaailmas.

149 lk

Poiss ja tema koer maailma lõpus

C. A. Fletcher

Minu nimi on Griz.

Minu lapsepõlv polnud nagu sinu oma. Mul pole kunagi olnud sõpru ja ma pole kohanud kogu oma elu jooksul nii palju inimesi, et nendest oleks saanud moodustada kaks jalgpallimeeskonda. Mu vanemad rääkisid mulle, kunagi, enne kui inimesed kadusid, oli maailm rahvast täis. Aga meie oma saarel ei tundnud siiski kunagi üksildust. Olime teineteise jaoks alati olemas ja meil olid meie koerad.

Siis tuli varas.

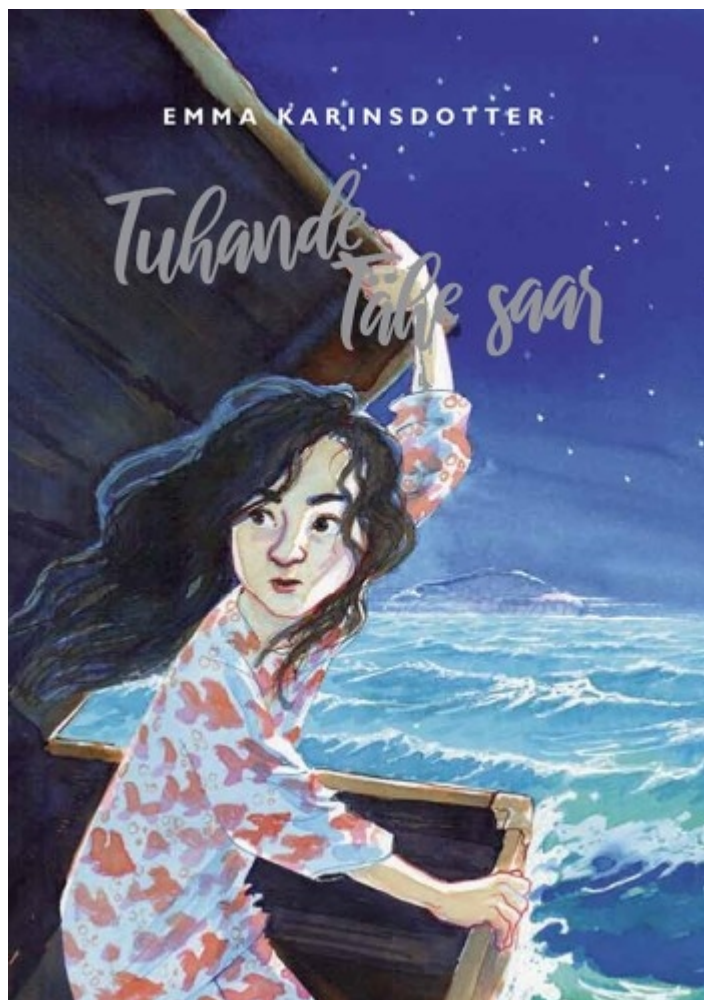
Olemas ei pruugi olla enam ühtegi seadust peale selle, mida ise õigeks peame, aga kui sa varastad mu koera, võid olla kindel, et tulen sulle järele. Kui me pole lojaalsed neile, keda armastame, siis mis on selle kõige mõte?

“Poiss ja tema koer maailma lõpus” on ääretult paeluv lugu ellujäämisest, julgusest ja lootusest täielikult muutunud maailmas. See unustamatu romaan koos oma ainulaadse ja tugeva kangelasega on ideaalne raamat teoste “Station Eleven” ja “Pii elu” austajatele.

Kirjastus Tänapäev

Tõlkinud Krista Eek

384 lk

Tuhande tähe saar

Emma Karinsdotter

11-aastane Tigris on peaaegu kogu oma elu isaga kahekesi elanud. Isa ja tütar kolivad uude, väiksemasse korterisse ja Tigris leiab muude asjade hulgast kummalise kasti, mille peal on tema ema nimi. Kas see on võimalik? Tigris poeb sinna sisse ja jääb magama... ning ärkab hoopis teises maailmas! Ta pole kunagi varem näinud midagi säärast nagu Tuhande Tähe saar. Seal on Ariann oma lauludega, tähekivid ja Leo oma pilvelammastega. Ja mis kõige parem – seal kuskil peab olema Tigrise ema! Ent saarel on ka Vari ja nüüd on see hakanud kustutama taevast tähti, mis saarele elu annavad. Seal on ka eluohtlik Kivistunud mets, kuhu Tigrise ema kadus...

„Tuhande Tähe saar” on seikluslik ja põnev, aga ka liigutav lugu sõprusest ja igatsusest. Emma Karinsdotteri südamlük fantaasia tuletab meelde Astrid Lindgreni „Vendade Lõvisüdamete” ja „Mio, mu Mio” imelist maailma.

Kirjastus Varrak

Tõlkinud Kadri Papp

248 lk

Uustrükk:

Head ended

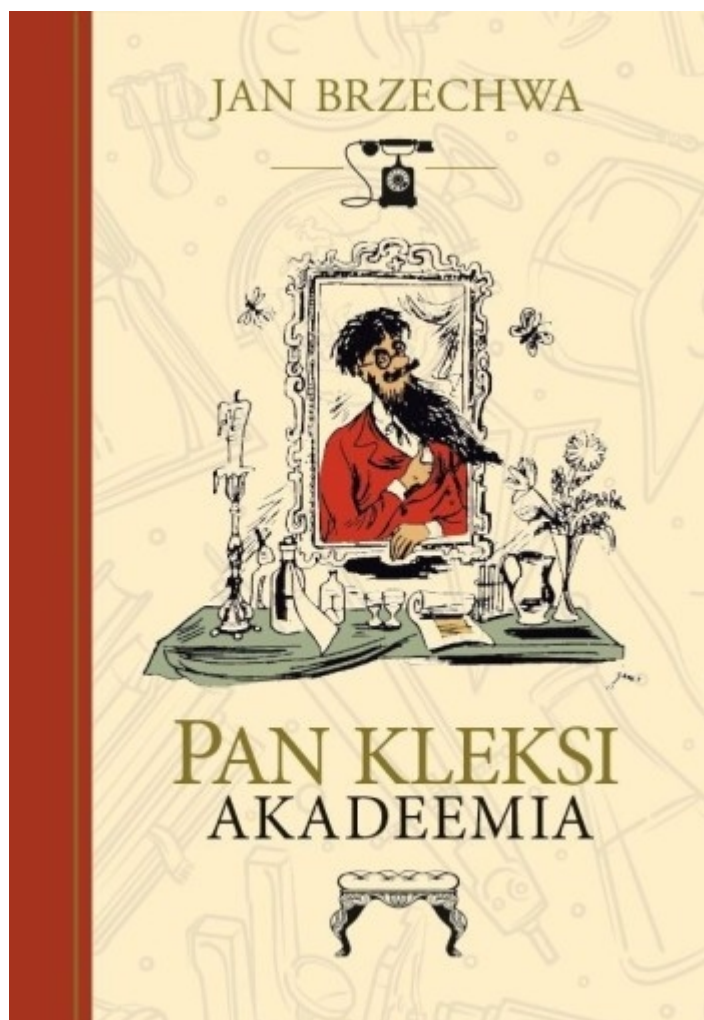
Terry Pratchett, Neil Gaiman

Pratchettlikult vaimukas ja gaimanlikult koomikslik, täiesti pöörane ja naljakas lugu Viimastest Aegadest, nagu Johannese ilmutusraamat neid näeb. Viimnepäev on lähedal ja kurjuse väed lasevad sündida antikristusel, kes aga inimliku (või õigemini taeva või pörguliku) eksituse tõttu täiesti tavalise poisslapsega vahetusse läheb ja seetõttu pörguvägede vaateväljast kaob. Eksitust ei märgata enne, kui päris viimased päevad käes, ja sellest sündiv segadus on muidugi piiritu. Asja muudavad keerulisemaks veel headuse ja kurjuse vägede „esindajate” sümpaatia maailma, selle asukate ja elu vastu ning lugematu hulk muid ettenägematuid tegureid.

Kirjastus Tänapäev

Tõlkinud Tiina Randus

360 lk

Pan Kleksi akadeemia

Jan Brzechwa

„Pan Kleksi akadeemia“, mis ilmus esimest korda 1946. aastal Poolas, on kaheteistaastase Aadam Põikpea jutustus oma õpingutest veidra ja salapärase professor pan Kleksi juures. Professori ja tema õpilaste fantastilistes seiklustes põimub tegelikkus unenägude ja muinasjuttudega, igal sammul ootab mõni üllatus ning miski pole võimatu.

Jan Brzechwa (1898–1966) on üks tuntumaid ja armastatumaid poola kirjanikke, hinnatud eelkõige oma rikka ja ebatavalise kujutlusvõime ning leidliku ja peene huumori poolest. Ta kirjutas lugejaile „kolmest kuni saja aastani“ ning leidis, et „laste jaoks on head ainult need teosed, mida loevad meeleldi ka täiskasvanud“.

Raamatus on „Pan Kleksi akadeemia“ väljaannete kuulsaima illustraatori, ka poolakeelse esitrüki illustreerinud kunstniku Jan Marcin Szanceri (1902–1973) pildid.

Weinberg arvab – detsembrikuu jutud

Reaktoris

Rene Dambe – Iseenda vaenlane

Mis on olemas – algus, teema areng, lõpp. Lõpp on muidugi järsk, midagi väga ära ei seleta; ilmselt on autor püüdnud välja minna üllatuse peale. Möönan, et olen veidi segaduses tõesti – et mida siis nüüd sellega öelda taheti? Seikluse jaoks on seda siin justkui veidi vähe ja jutt tervikuna skemaatiline – st skelett on olemas, mõni kõõlus ka, mis seda konstruktsiooni koos hoiab, aga liha luudel ja kõike muud, mis teksti „ellu ärataks“, napib.

On kosmoselaev, meeskond, minnakse miskile planeedile, kus on koloonia, selgub, et seal on inimkonna esimene tähelaev ja miski õudne jama. Põmm ja pläuh – ning siis – kõik. Pealkiri kusjuures reedab puändist päris palju. Miks on asjad just nii nagu on – ei mingit selgitust.

„Iseenda vaenlane“ balansseerib suht-koht sellel piiril, et päriselt vastu ei hakka, kuid mingit positiivset lugemiselamust ka ei genereeri. Selleks, et skeem, kus tegelased lähevad kuhugi B-punkti, kus siis on Ilge Jama Lahti, toimiks, peaks ilmselt olema minimaalselt kaks-kolm asja: tegelased, kes sinna B-punkti lähevad ja kes seal juba ees on, peaksid mulle kuidagi korda minema – mingi emotsionaalne side peaks nendega tekkima. Hetkel ei saa ma ausaltöeldes sellestki aru, kas autor ise oma minajutustajast hoolib? Sihuke „ah-mul-kõigest-suht-poogen“ tüüp tundub olevat. Noh – mul on sinust kah poogen, *sorry, dude...* Tegelased peaksid olema millegi poolest huvitavad. Hetkel lihtsalt paar sõdurit, laevakapten, laevaarst. Muidugi on selliseid tegelasi ulmes sadade tuhandete kaupa. Muidugi olen ma neid isegi kasutanud. Aga pakend „ulmeline kosmosesõdur“ peab ikka midagi muud ka sisaldama.

Teiseks siis see jama seal B-punktis – hetkel on natuke liiga „nii-lihtsalt-on-ja-kõik“. Kangesti tahaks loo lõpus küsida: ja mis siis...? Minu isiklik maitse, aga ma tahaksin mingitki selgitust, rohkem lahti kirjutamist, et mis värk ikkagi oli. Kui autori eesmärk oligi jääda hägusaks ja umbmääraseks, siis on see korda läinud. Ei saa ju ka välistada, et mul ongi piiratud fantaasia ja ettekujutusvõime, aga erinevalt näiteks äärmiselt lakoonilistest Asimovi Asumi-juttudest (kui tuua kõrvale võrdluseks näide, mitte just ülearu „lopsakast“ tekstiloomest), siis „Iseenda vaenlane“ ei tõmba minu fantaasiat käima.

Ja kolmandaks maailm – taustsüsteem. Kasvõi midagigi selle kohta, mis annaks rohkem infot, mis värk üldiselt on. Mingi nõ lõigu välja rebimine kontekstist annab harva head tulemust.

Kui lugeja naudib lakoonilist, skemaatilist teksti, mis on vürtsitatud tegelaste omavahelise lobadialoogiga, siis on „Iseenda vaenlane“ täiesti omal kohal.

Krafinna – Käsikäes

Et jagub seda jutuvõistlust, jagub...

Ma kordan ka nüüd, mõned kuud hiljem lugemise järel sedasama, mis mulle tundus kevadel võistlustöid lugedes: jääb mulje, et autor pole päriselt suutnud otsustada, mida ta siis lõpuks soovib kirjutada. Jutt „Käsikäes“ on kokku traageldatud erinevatest stseenidest, sisaldades põhjalikku informatsiooni maailma kohta ja siis korruga päris humoorikat kirjeldust ühest

zombist surnuaial. Olnuks see zombi-jant keskse osana põhjalikumalt välja arendatud, saanuks täitsa kobeda teksti.

Teisest küljest – Krafinna tekste lugedes tekkib mõte, et kohati on siin stiil olulisem kui see, mida konkreetselt kirjutatud on. Pole halli aimugi, kas see on näiteks luuletaja nõ kutsehaigus (võrdlemine on alati sihuke tänamatu ja ehk isegi ebavajalik nähtus), sest taban end „Käsikäes“ ridu silmitsedes mõttelt, et siin on palju emotsiooni. Sarnast lugemiskogemust on pakkunud Triinu Meres. Emotsiooni on ääretult palju. Ridade vahel oleks justkui oluliselt rohkem, kui esmapilgul avaldub. Kui ma vaid oleks piisavalt tundlik, piisavalt sellele häälestatud...

Täiesti ebasproportsionaalselt käib mulle pinda kirja pilt 0000001,1%. Kui siin on mingi nali, mis seondub selle järel tuleva viitega Pratchettile, siis minu kui võhiku jaoks läheb see muidugi kaotsi.

Sõnaga, mul on jälle nagu veidi raske midagi adekvaatset arvata. Kuidagi selline nihestatud sürreaalsusesse sattunu tunne on. Miskit kokkupuute- ja tugipunkti on mul keeruline leida. Pole ju üldse mitte halvasti tehtud, pigem ikka hästi. Aga... No ma ei tea :)

Pole lihtsalt minu rida.

Reaktori juttudest 12/19 (Tõnis Hallaste)

Iseenda vaenlane

Rene Dambe

Lugu algab hibernatsioonikambritest väljumisega. Vene nimedega astronautid (vististi siis kosmonaudid) saavad pärast pikka sõitu oma sihtpunkti. Selleks on paarisaja aasta eest teele saadetud Inimkonna Esimese Täheleava peatumiskoht – esimene Maaväline inimeste koloonia. Astro-/kosmonaudid saavad, et seda infot kinnitada ja kaasaegset tehnoloogiat viia. Midagi läheb aga valesti...

Siinse tutvustava lõigu kirjutamisel tekkis üks tähelepanek, mis lugedes sugugi silma ei torganud – see on siis küsimus sellest, kas on siis astro- või kosmonaudid. Justkui pole vahet, ühe asja kaks eri nimetust. Ja siiski – kui ütleksin lihtsalt „kosmonaut”, loeks inimesed sellest välja, et küllap on tekst laetud mingist veidrast postsovetlikust nostalgiast (või irooniast selle suhtes). Muhvigi, tekst ei tegele sellise juraga. See on lugu ühest meeskonnast ja nende luhtaläinud missioonist. Vene nimed saaks asendada Lääne nimedega. Või Aasia.

Seda lugu oli päris mugav lugeda. Loed ja ei kahtle, et kas ta niisama jukerdab seal klaviatuuri taga – asi edeneb sihipäraselt, kõike on õiges mõõdus. Kirjeldusi oli ehk vähevõitu, aga millegipärast kerkis pilt siiski silme ette. Tegelased on mõne üksiku pintsli tõmbega omandanud teatava eristatavuse. Selge käe ja tundega kirjutatud enesekindel kirjutis.

Kui millegipärast tahakski kurta, siis ehk vaid seepärast, et ma pole nüüd läbini kindel, kas lõpus pidi lugeja reaktsioon olema selline, nagu loetaks õudusjuttu, või oli tegemist actionivaba märuliga (kuivõrd tekkis tunne, nagu loeks märulit, kus puudub kangelane - „Predatori” neid kaadreid, kus peategelased pole veel saabunud). Lisaks jäi lõpp hästi veidi selgusetuks mu jaoks – tjah, oli aru saada, kes on pahalased, aga pole kuigi ilmne, miks ja seegi mitte, kas planeedi atmosfäär või muu on seda mõjutanud (sest sellegagi justkui flirditakse). Tingimata ei peagi olema vastatud, aga muljetades ikka võin tagantjärele küsida.

Käsi käes

Krafinna

Melend on elavate seast lahkunud, mis ei tööta head ka Annile. Viibitakse sellises rägelt patriarhaalses tulevikudüstoopses ühiskonnas, kus mehe surmaga kaasneb abikaasa surm. Anni näeb eelmisel õhtul tähe langemist ja ütleb oma surnud kallima nime. Seejärel liigub jutustaja „kaamerapilk” eelkõige Anni kassi ... ning hiljem ka ühe teise tegelase juurde.

Tekst algas sellise ilusa õhulise või õhkavaimelise kurbusega, mis tabas Annit, kes üksinda valmistus mõtteis enda matmiseks mehega. Leina staadiumid olid läbitud, nüüd oli vaid leppimine. Kas need staadiumid toimivad ka siis, kui mure on enda surma pärast? On kuidas on, Anni kiituseks tuleb öelda, et tema Seaduse eest ei põgenenud.

Pärast Anni-lõiku tuli minu arust veidi liiga pikk taustainfo-jutt. Liiga pikk – ja ma ei tea, kuivõrd on siin täiesti uut. Selliseid asju võiks püüda rohkem lahendada tekstisisesel ilmnemise teel, või siis siduda mingite tegelastega sündmustikuna. Kui see maha kustutada ja jätta vihjeliseks (mitte lausa salapäraseks, aga üksikute viidetega lasta aimata tausta – ja küllap oleks saanud küll, mingis mõttes on see kõik ju tuttav värk), kas tekiks ohtu, et inimesed

asetaks selle „Teenijanna loo” maailma, s.t. et nähtaks üksnes Krafinna katsena kirjutada fännikirjandust? Kahtlen.

Korraks kerkis minus soov arutleda selliste märksõnade üle nagu „luulest eeldatav lakoonilisus” ja „proosas võimaldatav rohkesõnalisus”. Ja et äkki on tegemist muidu sõnu hoolikalt otsiva autori tundega, et proosas võib lasta, nagu tuleb – et proosa on see koht, kus võib mõttel vabalt lasta liikuda ja saada väljendatud. Ja tekkis soov arutleda selle üle, kuidas erinevad luuletajad on tegutsenud prosaistidena (kindlasti oleksin maininud, et Borges pidas end ise eelkõige luuletajaks, ehkki oli geniaalne novellikirjanik). Aga ma hetkel ei tahaks eemalduda sellest tekstist niivõrd. Jäägu need heietused praeguseks.

Teksti teises pooles oli jätkuvalt tajuda selle maailma üksildast kurbust, ehkki neid tegelasi ja seda sisu saanuks pöörata täitsa huumoriks (mida paljud on ka teinud). Isegi pealkirja ärakasutav „kaader” või lause, mis on justkui mõeldud tobedana, jättis siin mõnevõrra kurva mulje. Keelenali küll, aga see pakkus veidralt vähesel määral lohtu, vaeseke oli ikkagi üksi ja astus vastu oma tulevikule. Oleks nagu tore olnud, kui ta oleks asunud seda ühiskonda... einoh, mitte vast lõhkuma ega ümber kujundama, aga vast näiteks tapatalgule sinna. Võib ju eeldada, aga kuidagi oleks see pakkunud mingi teatava lahendustunde. Praegu jääb selliseks kurblikuks ja isegi veidi poolikuks. Peabki jääma – tabatav ja kirjeldatav tunne ei „lahenegi”. See lihtsalt jääb, niimoodi kuidagi... rippu.

Jutt: Haakrist ja heebrea keel (Peeter Helme)

Staabiארst Quext oli täiesti nõutu. Ta istus laua taga, mille kohal helendas andmepilv ning lasi laiskade käeviibetega kogu info veel kord silme eest läbi.

Esimene tunnistaja – kõnelusi juhtinud *Korvettenkapitän* Hofer ütles, et nende vastas seisnud olend oli olnud „pikk ja suur”, ta pea oli helendanud ning olendi hääl kõlanud „justkui tõrrepõhjast”. Küsimusele, mis keeles olend rääkis, ei osanud Hofer vastata. Pead raputades tunnistas *Korvettenkapitän*, et ta „pigem tundis kui kuulis” juttu ja selle jutu sisu oli ka olnud „rohkem tunne kui mõte”.

Teine tunnistaja – Hoferi turvanud Relva-SSiüksuse ülem, *Untersturmführer* Schmielke, raske Sileesia aktsendiga robustne noormees oli enda sõnul näinud hoopis õblukest olevust, kes „meenutas pigem naist kui meest”. Helenduse mainimise peale raputas Schmielke pead, näol unelev naeratus. Ta oli „ilus kui najaad”. Quext pidi mõtlema, kust oli Bad Tölzi junkrukooli läbinud tapamasin kuulnud midagi najaadidest, kuid ta vangutas vaid pead ja võttis ette järgmise tunnistaja.

Selleks oli *Oberschütze* André – turvameeskonna üks kolmest liikmest. Tema jutt oli kõige segasem. Olendeid oli olnud „vahepeal kaks, siis üks, siis kolm” ning André sõnul olid nad kõik turvises, „päris kindlasti turvises”. „Miks?” kõlas 3D-filmis ülekuulaja hääl, „millest oli seda näha?” mispeale André kehtas algul õlgu, vaatas siis lakke ja lausus: „sest nad ütlesid nii.”

Quext keris edasi turvameeskonna ülejäänud kahe liikme ütlused, mis olid lihtsalt soga – „ta ei heitnud varju”, „ma tean, see oli mu ema hääl”, „tal oli üks silm, ta pidi olema Odin” – ja pani juba viiendat korda mängima hoopis ruumilaeva jäetud piloodi ütluse. Piloot, *Oberbootsmann* Neumann, paistis kogu kambast ainuke, kes oli suutnud säilitada terve mõistuse ning kelle ütlustes oli see, mida on üldiselt kombeks seostada terve talupojamõistusega. Quext sättis end mugavamalt nagisevasse nahktooli, suurendas pisut kolmemõõtmelist pilti laua kohal ja keskendus. Film käivitus, sellel istus suures plaanis *Oberbootsmann* Neumann. Mees paistis pigem identifitseerivat end 20. sajandi allveelaevavaromantika kui ruumisõidu steriilsuse ja modernsusega: ta näo alumine pool oli mattunud põetud, kuid tihedasse habemesse, määrustikukohase kollaselõkmelise sinise mundrikuue all kandis ta täiesti määrustikuvastast rullkraega kampsunit. Tuhkblondid juuksed olid lühikesed, kuid siiski tilendas laubal tukk, andes umbes neljakümneaastasele ruumilaeva piloodile veidi poisikeseliku välimuse. Ta pilk libises ruumis mõnda aega ringi, siis oli kuulda ukse avanemise ja sulgemise sisinat ning samal ajal kinnitus Neumanni pilk Quexti vaateväljast vasakule – sisenenud oli ülekuulaja. Veel mõni hetk tooli kolinat, köhatust ja juba kõlas kaameratagune hääl:

„Mis juhtus, kui te maandusite?”

„Pärast esimest kontakti planeet Gothia lähistel andsid tulnukad meile matemaatikaülesande moodi koordinaadid ühele Oorti pilve nimetule objektile, kuhu...”

„Jajah,” katkestas hääl Neumanni, „seda kõike me teame. Alustame sealt, kui teie Haunebu oli maandunud. Te leidsite väikeplaneedi, leidsite märgitud tasandiku, maandusite – ja siis?”

Neumann noogutas, mõtles hetke ning sügas parema käega vasaku sõrmenukke.

„Jah,” noogutas ta taas. „Nägin juba orbiidilt kompekiirega ära, et nende... nende...”

„Ruumilaev,” sekkus ülekuulaja taas.

„Nimetame seda siis nii.” Oli näha, et Neumann polnud sekkumise üle rõõmus. „Ma ise arvan küll, et see on mingi suurema tähtedevahelise aluse süstik, aga olgu peale. Nende ruumil...”

„*Ein Moment!*” sekkus ülekuulaja hää l taas. „Mis paneb teid nii arvama?”

„Et see oli tähtedevahelise aluse süstik?”

„Just.”

„Noooh,” venitas Neumann ja Quext tajus, et piloot peab ülekuulajat idioodiks, kuid otsib elukogenud mehena võimalust seda kuidagi teisiti sõnastada. „Ütleme siis nii,” lausus Neumann viimaks, olles mõne hetke sõnu otsinud, „et meie Haunebud on ju üsna väikesed. Tähtedevahelist ruumi nad ei läbi. Ja ka päikesesüsteemi äärel kohatud maavälist päritolu olendite sõiduk tundus selline... noh, kipakas.”

„Kipakas?”

„Jah, kipakas. Olenditest, kes on tulnud meie juurde kurat teab kui kaugelt, ootaks midagi vingemat.”

„Aga äkki nad ei tulnud kaugelt?”

Neumanni nägu väljendas segadust ja ta kehtas õlgu.

„Kas teile või kellelegi meeskonnast ei tulnud pähe, et tegu on päikesesüsteemi äärealade, tumedate väikeplaneetide asukatega?” täpsustas ülekuulaja hää küsimust.

Neumanni nägu väljendus veel suuremat segadust, seejärel see selgines ja mees hakkas naerma.

„*Mein lieber Herr*, kui miski näeb välja nagu jänes, hüppab nagu jänes ja sööb kapsast nagu jänes, siis ta on jänes. Ei, see ei tulnud mulle pähe. Pealegi – ma olen piloot. Neid asju küsige *Korvettenkapitän* Hoferi käest.”

Quextile tundus, et ülekuulaja mõmises endamisi midagi, mis võis kõlada kui „mejubaküsisimegi”, kuid kindel ta ei olnud. Igatahes hetk hiljem palus hää hoopis uuesti naasta sündmuste rekonstruktsiooni juurde.

„Jah, täpselt,” noogutas ka vahepeal tõsinenud Neumann ning jätkas: „Nägin kompekiirega juba orbiidilt, et teine laev on kohal. See seisis tasandiku ühes servas, viisin meie Haunebu teise serva. Maandumine läks muretult, pisiplaneedi gravitatsioon on madal, aga pind kivine. Seega ei mingit tolmu. Maandusime, kontrollisin kõik süsteemid üle, panin väliprožektorid tööle ja jäime ootama. Kapten ja sõdurid pakkisid end vahepeal sisse.”

„Pakkisid end sisse?”

„Jah, panid lahinguturvised peale. Kokkulepe oli, et SSi mehed lähevad relvades ja turvistes, kapten aga tavalises kosmoseülikonnas, mille alla paneme ainult kuulivesti ja pisut keraamilisi plaate. Igaks juhuks. Kapten jättis püstoli maha.”

„Jajah,” kinnitas ülekuulaja hää, „olen eelnevalt kokkulepituga kursis. Kas teil oli side ka teiste laevadega?”

Neumann raputas pead.

„Tean, et orbiidile ja lähedusse viidi teisi laevu, kuid meil oli karm käsk välist sidet mitte kasutada ja teha üleüldse nagu, nagu oleksimegi seal üksi.”

„Jätkake.”

„Kapten ja sõdurid pakkisid end sisse. Ma kontrollisin süsteeme, sidet nendega, vaatasin, et

saaks laeva vajadusel ruttu üles ja nii edasi. Ja siis see juhtuski.”

„Juhtus mis?”

„Siis olid nad kohal.”

„Nad?”

„Nojah, nad. Kolm tükki,” lausus Neumann täie iseenesestmõistetavusega.

„Kolm?”

„Kolm. Sellised keskmist kasvu kujud, iseenesest üleni hallis või üleni hallid, aga minu prožektorite vihus olid nad heleda pinnase taustal hästi näha. Eemalt nagu tavalised inimesed. Jalad ehk veidi lühemad ja pead natuke suured ja lopergused, aga need võisid vabalt ka kiivrid olla.”

Neumann kehtas õlgu ja vaikis. Quexti kõrvu kostis klõbinat ja krabinat. Ülekuulaja võrdles Neumanni ütlusi teiste meeskonnaliikmete omadega.

„Kas te teate,” nüüd kõlas ülekuulaja hää l ettevaatlikult, „et teie meeskonnaliikmed on rääkinud ühest tulnukast. Või noh, enamasti ühest.”

„Enamasti ühest?” kergitas Neumann kulmu, „mida see peaks veel tähendama?”

Nüüd oli kuulda ülekuulaja ohet.

„Nad on rääkinud ühest tulnukast,” lausus kaameratagune hää l viimaks. Quext tabas selles teatud tulpimust.

Neumann kehtas õlgu, mõtles hetke ja otsustas siis lihtsalt jutustusega edasi minna.

„Ütlesin kaptenile, et saadikud on kohal, mindagu. Kapten tuli veel korra minu juurde, heitis samuti pilgu illuminaatorisse ja andis siis käsu minna. Nad kogunesid kõik tropis lifti, sõitsid alla ja läinud nad olidki. Jäin nendega kogu aeg kuuldele...”

Neumann justkui mõtles millegi üle pingsalt järele.

„Mis siis sai?” ei andnud see ülekuulajale rahu.

„Kuulsin neid hingamas, üks – see vist oli see noor kutt, Schmielke – hingeldas pisut, teised tundusid rahulikud. Kontrollisin näite ka – kõik oli korras. Nad kõndisid vist kolm minutit. Vaatasin neid läbi illuminaatori. Natuke hüpeldes läksid. Tulnukate saadikud seisis kogu aeg ühe koha peal. Teate, nüüd kus ma selle peale mõtlen, siis tean, keda nad meenutasid – preestreid. Neil oleks nagu need, noh, preestrikuued, mis see sõna ongi...”

„Sutaanid?” pakkus ülekuulaja ettevaatlikult.

„Sutaanid või kaftanid – midagi siukest...,” vastas Neumann ja jätkas, „midagi siukest oleks neil justkui seljas olnud. Igatahes nad ei liikunud. Mitte niipalju, et ma oleks märganud. Kompekiirt ei hakanud ma kasutama – olime enne kokku leppinud, et ei tee seda, võivad veel relvaks pidada, kui neil on midagi meie kompereflektori sarnast olemas. Igatahes, siis olid nad kohal.”

„Ja mis siis juhtus?”

Neumann kehtas taas õlgu. See paistis tal harjumus olevat.

„Siis nad rääkisid.”

„Kes rääkisid?”

„Algul luges *Korvettenkapitän* ette kokku lepitud tervitussõnad, siis oli mõnda aega vaikus,

aga siis rääkisid tulnukad. Algul keskmine, siis teised.”

„Mida nad rääkisid?”

„Mmm...,” oli Neumann raskustes, „ma tõesti ei tea. Ausalt. Ma ei saanud sõnagi aru. Ma ei ole sellist keelt mitte kunagi varem kuulnud.”

„Aga kas keegi rühma liikmetest sai aru?”

„Ma ei usu,” vangutas Neumann pead, „sest kui tulnukad lõpetasid, kordas *Korvettenkapitän* tervitussõnu veelkord ja – nagu olime enne otsustanud – luges need veel ette ka ladina keeles.”

„Mis siis sai?”

„Midagi. Tulnukad kadusid.”

Quext sulges intervjuu. Sealt edasi läks igavaks. Ülekuulaja pinnis ja pinnis vaest *Oberbootsmanni* selles osas, kuidas tulnukad kadusid, kuid viimane ei osanud suurt midagi tarka öelda, peale selle, et ühel hetkel olid nad seal ja järgmisel polnud enam ei neid ega nende laeva. Oodanud mõne minuti, tulid *Korvettenkapitän* Hofer ja saatemeeskond tagasi Haunebu pardale, ruumilaev lendas jalamaid Gothiale, kus neid võttis vastu ekstra Reichi pealinnast saadetud teadlaste meeskond, kes asus kohe analüüsima vestluse salvestust ning hakkas üle kuulama kohtumisel osalenud mehi. Viimaste vaimne tervis oli hakanud tagasisõidul kiirelt halvenema. Nad olid hakanud sonima, nägid ilmselgelt viirastusi ja ajataju oli sassis. Kõik kohtumist analüüsinud teadlased, sõjaväelased, diplomaadid ja kogu Reichi kõrgem juhtkond olid ühte meelt: kohtumine oli ebaõnnestunud ning valmistuda tuli korraga halvimaks ja parimaks. Ehk siis: panna *Reichsraumwaffe*^[1] kõrgendatud valmidusse ning otsida samas võimalusi uueks kohtumiseks. Kuid nagu sellest oleks veel vähe: juba mõni hetk pärast tulnukate kõne salvestuste mängimist said lingvistid aru: keel, mida tulnukad olid kasutanud, oli heebrea keel.

„Kosmosejuudid?” oli Quextile irvitades torganud assistent Fichtenberg, noor psühholoog Heidelbergist. Quext oli vastuseks vaid piinatult vigisenud, kujutades elavalt ette, mida teeb Gestapo nende vaeste jobudega, kelle *Reichsführer*^[2] von Itzenplitz ja *Reichsraumwaffe* peavalitsus olid esimeste ettejuhtuvatena, ainsa piirkonnas viibinud Haunebu meeskonnana, määranud inimkonna saadikuteks esmakohtumisel maaväliste olenditega.

„Kosmosejuudid,” oigas staabiarst ja käis taaskord sündmuste käigu silme eest läbi. Haunebu maandub, tulnukate laev ootab ees ning saadab kuidagi, ilmselt väga täpset kvanthüpet kasutades, oma saadikud kohtumispaiemale. Siis vantsivad kohale Reichi esindajad. Ja nendega püütakse võtta ühendust heebrea keeles. Jutu sisu on iseenesest triviaalne – tulnukad tervitavad inimkonna esindajaid. Mitte midagi enam. Osa sellest raskesti tõlgitav, sest tegu on tõesti vanatestamentliku keele ja mõisteaparaadiga ning vaevalt oli tulnukate valitseja tiitel „ülemšofet”, vana Iisraeli kohtunik, kuid põhimõtteliselt oli asi selge – toimub vestlus, kus kumbki pool ei saa teisest aru, mispeale üks pool katkestab kohtumise.

„Kosmosejuudid,” ägises Quext taaskord, „kuidas see võimalik on?”

„Kõik on võimalik,” vastas kõrvallauas raamatut lugev Fichtenberg kerglaselt, „ju nad kasutasid keelt, mis neile on inimkonda jälgides oluline tundunud.”

Quext oigas, mõeldes sellele, kuidas ta selgitab *Reichsführeri* alluvatele, et tulnukate hinnangul on maailma kõige tähtsam keel 20. sajandi teisel poolel lõplikult välja surnud – välja suretatud – heebrea keel. „Oleks siis vähemalt jaapanigi,” pomises Quext, lülitas andmepilve välja ja lõpetas tööpäeva.

Järgmisel hommikul instituuti tulles oli Quext täiesti magamata. Ja paranoiline. Ta oli öö läbi lugenud kõike, mis koduses raamatukogus leidis juutide ja heebrea keele kohta. Palju seda polnud. Kuid vähesestki piisas, et panna teda veenduma ühes lihtsas asjas: see, et tulnukad kõnetavad Reichi ruumilaevnikke heebrea keeles, on lihtsalt võimatu. See peab olema arusaamatus. Arusaamatus, millele just nimelt tema, staabiarst Quext, peab leidma lahenduse. Kui ta ei taha saada lobotoomiat. Või kuuli kuklasse. Või soojenduseks esimest, hiljem aga nii-öelda lepingu kinnituseks teist.

Kui Quext kabinetti sisenes, oli assistent Fichtenberg juba kohal. Ja luges taaskord raamatut.

„Teil pole ka midagi targemat teha,” mõmises Quext mürgiselt.

„Ilusat hommikut teile ka, härra ülemus,” lausus noormees ja näitas Quextile loetava teose kaant. „„Ruumisõit muinasajal””, luges Quext, „mis jama see on?” küsis ta pahuralt ja hüüdis üle ukseläve: „Liselotte, kohvi palun! Must, suhkruga ja kooreta.”

„See on üks rohkem kui sada aastat tagasi elanud imelik autor,” seletas Fichtenberg abivalmilt, „tema asjadest ongi ainult paberkoopiad.”

„Kas keelatud?” tasandas Quext häält.

„Ei-ei,” manas Fichtenberg näole oma relvitukstegeva naeratuse, millega ta – nagu Quext oli juba korduvalt märganud – pani kõik sekretäripreilid tegema täpselt seda, mida soovis. „Lihtsalt... mitteprioriteetne. Tavalises raamatukogus olemas.”

„Aa,” noogutas Quext mõistvalt – „mitteprioriteetne” tähendas autorit, keda mingi ametkondadevahelise nagistamise tõttu ära ei keelatud, kuid kes sellesama ametkondadevahelise nagistamise tõttu ei saanud ka luba digiteerimiseks. Hall ala seega. Kes tahab, lugegu, kuid tsiteerida ei soovitata.

„Igatahes,” jätkas leiust ilmselges vaimustuses olev Fichtenberg, „selgitab see autor, keegi von Däniken, et juba muistsel ajal käisid tulnukad Maa peal ja et jumalad polnudki muud kui väga kõrgelt arenenud kultuuride esindajad.”

„Huvitav,” lausus Quext, kujutledes end kandmas *Reichsführer*’ile ette, kuidas kogu asi on väga lihtne – juutide vanad semud tulid tagasi, et kaeda kuidas asjad kulgevad ning nüüd pole muud kui lihtsalt vaja tõlkida neile väike tekstike Vana Testamendi aegses heebrea keeles, mis ütleb, et muidu on kõik vinks-vonks, aga vaat, neid teie väikeseid semusid, neid nagu eriti polegi enam... Quext neelas häälekalt ja vajus toolile.

„See on mingi halb nali,” lausus ta korraka nii iseendale kui Fichtenbergile.

„Siin on teie kohv, *Herr Stabsarzt*,” lausus tuppa sisenenud punapõskne neiu.

„Aitäh, Liselotte,” tänas Quext ja saatis sekretäri kohe käeviipega ruumist välja.

Fichtenberg istus ülemuse lauale, pani raamatu käest, hingas sügavalt sisse, sama sügavalt välja, vaatas siis ülemusele tõsiselt otsa ja lausus:

„Ma tean, et see on üks loll raamat. Seda autorit peeti veidrikuks. Vähe puudus, et ta oleks 1950. aastate suurtes puhastustes maha löödud. Aga ometi on see kõige käegakatsutavam asi, mis meil on. Me oleme uue ajastu lävel. Reichiga on võtnud ühendust meist ilmselgelt tehnoloogiliselt võimsam kultuur. Ja teinud seda meie vana vaenlase keeles. See näitab lihtsalt, et need olendid on siin varem olnud. Kunagi ammu. Nii ammu, et nad ei tea, kellega nad räägivad. Täpselt nagu meie, nii otsivad ka nemad nõela heinakuhjast, mingit meetodit, kuidas suhelda. Nad ei rünnanud meid, nad ei ole teinud kurja ei meie inimestele, laevadele

ega kolooniatele. Nad on lihtsalt... noh, imelikud. Aga meie oleksime seda samas olukorras ka..."

„See kõik on väga ilus, Fichtenberg,” katkestas teda Quext, „aga mulle tundub, et oleme oma kompetentsi ületanud. Mina pidin erialaastina andma hinnangu ruumilaeva meeskonna vaimsele tervisele. See hinnang on mul peaaegu koos. Las säärase küsimustega tegelevad teised.”

„Jah, aga...,” tahtis Fichtenberg veel midagi öelda, kuid Quext katkestas ta.

„Mitte nüüd. Meil on targem end sellest eemal hoida.”

Reichsraumwaffe, Luftwaffe, Reichssicherheitshauptamt[3], *Wehrmacht*, Relva-SSi ning Päikesesüsteemi koloniseerimise eest vastutava *Rasse- und Siedlungshauptamt*[4] juhid seisid poolringis *Reichsführer* von Itzenplitzi kabinetis ülemuse laua ümber. Vana mees pugises naerda nii et vats vappus. Sinistes, hallides, mustades ja valgetes mündrites kindralite, admiralide ja *Gruppenführer*ite nägudelt peegeldus vastu segu häämingust, õudusest ja nõutusest.

„Lugege see korra veel ette,” nõudis von Itzenplitz andmepilves värelevalt näolt.

„Kas kõik?” küsis segadusse sattunud nägu ja kõhatas.

„Ei-ei,” rehmas *Reichsführer*, „ainult lõpp. See on lihtsalt geniaalne, laske käia, *Herr Stabsarzt!*”

Staabiarst Quext kõhatas korraks, vaatas läbi andmepilve Fichtenbergi, kes noogutas julgustavalt ning luges nüüd juba kolmandat korda ette tulnukatega kohtunud Haunebu meeskonna psühholoogilise profiili kokkuvõtte.

„Meeskonda tagasiteel tabanud šokk on mõistetav – mitte kordagi viimase saja aasta jooksul ei ole ükski aarialane puutunud avalikult kokku juutluse ega selle märkidega. Psühhosomaatilist reaktsiooni ei saa pidada mitte iseloomunõrkuseks, vaid siin tuleb näha natsionaalsotsialistliku kasvatuse totaalset triumfi, mis ulatub läbi vere ja tunnete tõelise germaanse sisimate refleksideni. Sellest johtuvalt annan erialase soovitusel määrata meestele puhkust ning kutsuda nad seejärel tagasi teenima Suur-Saksamaad seal, kus Reichi juhtkond seda parimaks peab.”

„Geniaalne!” möirgas von Itzenplitz ja Quext vakatas.

„Jätkake-jätkake, armas sõber!” nõudis von Itzenplitz ja Quext jätkas.

„Samas ei tohi me esmakontaktis maavälise arenenud eluga pidada juutluse märke juutluseks endaks. Näib hoopis, et kõrget teaduslik-tehnilist taset eviv võõrkultuur on varemgi külastanud planeeti Maa, sattunud siin aga sarnaselt paljudele kohalikele rahvastele juutidele omase pettuse ja pimestuse lõksu, mille tõttu olendite katse võtta kontakti Reichi esindajatega toimuski vana-heebrea keeles. Suur-Saksamaa ülesanne peab olema vabastada tulnukad väärkujutelmadest. Sellest johtuvalt annan erialase soovitusel aidata maaväliseid olendeid saksa keele omandamisel. Et protsess võib olla aeganõudev, teen ühtlasi ettepaneku avada Berliini ülikoolis judaistika õppetool, kus valmistada ette teadlasi suhtlemisel maavälise olevustega seni, kuni nende saksa keel saab olema piisaval tasemel.”

Quext lõpetas ja tõstis silmad. Tema pilk ristus kohe vana *Reichsführeri* omaga. Viimase nägu peegeldas lõbusust.

„Täna teid veelkord, *Herr Stabsarzt!* Hea meelega kohtun teiega lähiajal ka silmast silma,”

lausus von Itzenplitz ja katkestas ühenduse. „Niisiis, mu härrad,” pöördus ta ruumis seisvate relvajõudude juhtide poole. „Tundub, et meid ootab kõva ports tööd. Vaja on vabastada üks õnnetu rahvas juutide ikkest ja vaja on õpetada Reichi parimatele poegadele pisut heebrea keelt! Kõigil on vist ülesanded selged?”

Toimunust segadusse aetud kindralid, admiralid ja *Gruppenführerid* noogutasid ja taandusid pomisedes ukse poole. Kui kabinetiuks oli viimaste lahkujate järel kinni sahisenud, tõusis von Itzenplitz ohke saates lauast ja avas seinakapi sisse ehitatud salajase laeka. *Reichsführer* võttis sealt palveraamatu ja kandmisest viledaks kulunud palvemütsi, pani mütsi pähe, lõi raamatukese lahti ja, pööranud end ida poole, hakkas palvetama: „Sh'ma Yisrael Adonai Eloheinu Adonai Ehad!”

[1] *Reichsraumwaffe*, sks k Ruumilaevavägi.

[2] *Reichsführer* – SSi kõrgeim auaste ja selle juhi ametinimetus.

[3] *Reichssicherheitshauptamt*, sks k Riigi Julgeoleku Peaamet – SSi kõrgeim struktuuriüksus, mille allvuses tegutsesid mh salapolitsei *Sicherheitspolizei* ja salateenistus *Sicherheitsdienst*.

[4] *Rasse- und Siedlungshauptamt*, sks k Rassi- ja Asustuspeaamet – SSi kõrgeim struktuuriüksus, mis tegeles rassipuhtuse kaitsmise ja koloniseerimisküsimustega.

Jutt: Koiduaeg sadamas (Miikael Jekimov)

Mahlon Costigan tõmbas pika mahvi. Peenikese sigareti ots põles eredalt, suits hõljus madala lae alla. „See oleks nüüd küll skandaal, millest kõneldaks,“ ütles ta ja raputas ärapõlenud otsa tuhatoosi.

Mees laua teises otsas pühkis nina varrukasse. Kulmukortsutuse järgi polnud ta nii ükskõikset vastust oodanud. „Mina olen vaid sõnumitooja,“ ütles ta, pool lauset kurgupõhjas.

„Sõnum on toodud.“ Costigani hääles kõlas sama vankumatus, millega ta Tavakodanike Kojas kõnet pidas. Madal ja kindlameelne käsk, mis sundis teised vaikima ja tõmbas pilgu ainiti talle. Ent selle tegelase silmad laualt tõusta ei suutnud. „Võid nüüd lahkuda.“

Minuti pärast jõi Costigan ära klaasipõhja jäänud viski ja tõusis. Varnast mantli haaranud, tõmbas ta selle käigupealt pintsakule üll ning kõndis kõrtsist välja.

Õues ajas tahmasele telliskiviseinale toetunud noormees end teda nähes sirgeks. Ta ülikond oli samasugust tinahalli värvi nagu Costiganil, nahk seevastu aga kreemjas nagu piimatilgaga segatud tee. Ta viskas koni rentsliisse, sättis madala kaabu paremini pähe istuma ning kõndis Costiganiga kitsast kõrvaltänavat mööda kaasa. „Ambrose'i last jõudis eile lattu.“

Costigan ei vastanud, tõmbas hoopis põuest hõbedase karbi ning õngitses sealt uue sigareti.

„See on ju hea, kas pole?“ Noormehe ebaleva tooni järgi oli ta vist adunud, et see tööots nii lihtne ei olnud. „Ta on rikkaim ookeanitagune ärimees.“

Costigan noogutas. „Ambrose'iga pole muret. Nemad aga. Nemad tahavad midagi hoopis muud.“

„Et tehing jäi siis katki?“

„Mitte päris.“ Costigan peatus ja vaatas ringi. Tänaval pakkusid seltsi vaid vettinud kaantega vaadid, mõni kasutamist ootav käru ja palju-palju prahti. Kõrvaulatuses polnud ühtki teist inimest. „Mul on vaja, et sa uuriksid välja kellega meil tuleb rinda pista. Kes see sõnumitooja on ja veel olulisemalt, kes tegelikult tema selja taga seisab.“

„Olgu pealegi.“ Isham hõõrus lõuga, nagu mõtlik. „Ja mida me pärast seda teha kavatseme?“

„Võtame ühekaupa. Edasi mõtleme siis kui meil on rohkem teavet.“ Costigan tõmbas sügava mahvi. „Mis on parim viis ähvardust kõrvaldada?“

„Panna ähvardaja olukorda, kus tal on rohkem kaotada kui sinul.“

„Täpselt.“ Lõikav tuul uhas majade vahelt läbi ja suutis veidi rentslihaisu hajutada. Costigan peitis õhetavad põsed mantlikrae varju. „Ja Isham?“ ütles ta.

Tumedanahaline noormees tõstis pilgu.

„Su ülesanne nõuab diskreetsust.“

Isham Cuttle kehtas õlgu. „Diskreetsus on mu leivanumber.“

Külm novembrivihm oli pärastlõunase Miretoni tänavad oma katte alla tõmmanud. Erinevalt

Albia pealinnast Gearenist puudus siin kivisillutis. Saapad jäid mutta kinni, jalgu välja tõmmates pritsis pori pükste tagasääred ja mantliselja plekke täis. Hoonete õhušahitidest ja akendest kerkis auru, millest jätsid tumedad pilved ja näivalt murdumatu hämarus mulje nagu alatasa tossaks kusagil.

Tööpäev oli veninud piinarikka aeglusega. Kõik, millest Costigan mõelda suutis, oli hommikune vestlus väljapressijaga. Siiski ei saanud ta kohustusi kõrvale lükata ning kaks kohtumist laoklientidega olid ta meelt veidi mujale tirinud. Nüüd oli aga aeg saada Ishamilt ülevaade ja Costigani sammud vaheldusid kiirelt, nagu sunniks keegi takka.

Kõndides tekkis vahel tunne, et linn justkui ise liigutaks – kusagil jahvatati maaki, kusagil näriti kirkadega maad, kusagil tehastes kolksusid rattad täisringe. Näis, nagu iga asja vastu minnes võiks ennast ära määrada, majaseinte, möödamürisevate mootormobiilide, tänavapostide, teiste inimestegi. Seetõttu oli Costigan alati rõivaste valimisel lähtunud lihtsast põhimõttest: ülikond pidi olema mugav ja pragmaatiline, säärane, millega ei kartnud räämas tehasesse minna, ent samas piisavalt peen, et sellega Tavakodanike Kojas istungitel osaleda. Siiski oleks ta tahtnud prilliklaase udust ja suitsust ja vihmakardinast puhastada, aga teadis, et nahkkindas sõrmed jätaksid hoopis uued laigud, mida hiljem ehk ei saakski maha.

Tänaval oli ühe auruvankri ratas mutta takerdunud. Rattakodarad keerlesid nii kiiresti, et neid ei olnud isegi võimalik eristada, aga masin ei tahtnud vabaks saada ning tegi vaid kurnatud häält. Vankri ette rakendati hobune, päris hobune kurbade silmade ja soonise kaelaga, kes kabjad porisse kaevas ning lihaseid pingutas. Mõne aja pärast kõlas hirnatuse, siinmail haruldane kui selge taevase, ja loom saigi auruvankri liikuma. Maha jäid vaid sõtkunud muda ja sogased lombid. Arenegu masinad kui tahes kiiresti, ent elava olendi tahet ei saanud millegi vastu vahetada.

Costigan ületas laia jõe – Terashelgi – silla, kiviplokid rohmakad, ääri peale püsti pandud kaheksa marmorkuju, üks iga eelneva Albia kuninga eest. Terashelgi vesi püsis aastajast hoolimata tumehall, ja sätendas isegi kui päike pilvede taha peitus. Sarnane jonnakus pesitses ka paljude kaupmeeste mõtetes, kes tolli- ja inspeksiooniülesannetega korraldajatele hinge peale käisid. Kesklinna pääsemise maksud olid liiga suured ja neid oli liiga palju. Tasu nõuti vankri- ja mootormobiiliga sisenemisel, kauplemise eest, spetsiifilise kauba müügiks, pisikeste lettide üürimisel. Kõige üle oli kurta. Seepärast jäigi Costigan linnaäärse jõesuudme laojuurde. Politsei vastus oli alati sama – kui ei taha maksta, kaubelgu Miretoni piirimail või väljas.

Linnasüdames käis aga veel tihedam tunglemine kui sillal. Üheaegselt tööstuskeskus ja sadamalinn, oli Mireton siiski riigi elanikerohkeim asula. Kui hammasrattakujulises pealinnas Gearenis näis kõik töötavat kui kellavärk, valitses Miretonis seevastu sama kirju korratus kui sinne elanikkond. Enamik sisserrännanud tehasetöölisi pärines Hibernia roheliselt saarelt läänes või Cadoniast põhjas, keskklassis leidis koha peamiselt üle lõunaväina Rantsiast tulnud rahvas. Linnapildis kohtas ka palju tumedanahalisi ja mulatte, kes pidid ikka veel mõnelt möödujalt viltusi pilke taluma. Paljud kohalikud albialased hoidsid ikka veel kinni kibedast mõttest, et võimalik oli naasta vanale elukorraldusele, ent üha mitmekesisem kooslus tõotas selle jätta vaid tagurlikuks tahteks. Lihtsas stiilis ülikonnad, kleidid ja kuued maalidsid kõigist elanikest mõnevõrra ühendatud pildi, mis meenutas alatasa, et olgu keegi kui tahes erinev, Mireton hoidis neid kõiki.

Teel nägi Costigan mitut erinevat kirikut. Igal kodanikul oli luba endale meelepärast järgida, peaasi, et makse maksid. Linn oli olnud peamine tugipunkt, mille kaudu rahvas paari sajandi eest üle mere ühendatud Osariikidesse rändas, aga Miretoni kohale jõudes avastasid paljud, et hinnad olid nii kõrged, et tuli hoopis paikseks jääda. Säärase koosluse tõttu läks käima ütlus,

et Miretoni nälgi oli täitmatu: söe- ja maagikaevandused, ehitustöökojad ja sadamad neelasid kõiki, kel piisavalt selgroogu, et käed siinsesse mutta pressida. Kui vaid aadlikud ja ülikud ühes uusrikastega mõistnuks, et Miretonis poleks enam tohtinud olla kohta eelarvamustele ja vimmale.

Costigan tegi viimase käänaku ning jäi linna iseäraseima keskuse ette seisma. Tukkuv Hiid oli hiiglaslik kirsipunane õhulaev, oma aja suurim transpordivahend, mis sajandi eest alla kukkudes pooled ümbritsevad hooned lõhkus. Ehkki Hiid näis olevat loodud selleks, et inimesed end tühisena tunneksid, oli nüüdseks masinast alles ainult tohtu merelaevakujuline metallist gondel. Katusel turritasid roostetanud kinnituskohad, milles kunagine gaasi täis silinder kere otsa klammerdus. Algselt käisid paljud Miretoni elanikud vrakist kaadervärki ja varuosi ära virutamas, justkui puitu järavad ürasekid, ent ühel hetkel otsustas linnavalitsus õhulaeva hooneks ümber kujundada ning lasi teha ulatuslikke parandustöid. Siiski oli Tukkuv Hiid muidu kivises majadeümbruses habras ja lagunes, ning praegugi oli näha raskepärastes metallist eksoskelettides töölisi, kes kandsid jämedaid latte, kive ja kinnitusi, millega alumiste korruste välisseinu paigati. Metallikolina, susiseva auru ja üksikute hüüete kõla, ning raudjalgade sammud lirtsuvas mudas jätsid mulje nagu valmistuks laev kohe õhku tõusma, ehkki Hiiu viimane lend oli juba ammu sooritatud.

Costigan astus tellingute alt läbi ning sisenes parda alumisse otsa tehtud uksest. Tukkuva Hiiu siseruumides jooksid terasest toetused ja raamistik nagu peen ämblikuvõrk, nüüdseks tumepruunid mahagonipuust seinad ja mööbel läikisid punakalt neist vähestest kohtadest, kust keegi oli vaevunud poleerima. Kitsastes koridorides möödus ta mitmest ruumist, kontorialast, pruulikojast ja paarist poest, ning jõudis endisele kaptenisillale.

Laes andsid mahalõhutud seinte heledamad laigud endast ikka veel märku, avar kõrts laotus mehe silme ees laiali. Künlavalgusel sillerdavad lauad asetsesid poolringikujuliselt klaasakende juures, nahkkattega tugitoolid tundusid pigem pärinevat mõne aristokraadi kodust. Tohtu põrandakella pendel tiksus edasi-tagasi, hele tilin andis teada, et kell oli saanud viis. Ruumi mõlemal tiival laskusid alumisele korrusele kaks avatud keerdtreppi, messingist ääred rohekat värvi.

„Kiiret sul, nagu näha, polnud,” tervitas ukse juures ootav Isham. Habemetutt lõual jättis temast miskipärast veelgi noorema mulje.

„Töö ei jää pooleli lihtsalt sellepärast, et midagi muud trügib kõrvale,” võttis Costigan peast kübara ja asetas mantli üle käevarre. „Miks sa ei istu?”

Cuttle vaatas ebalevalt ringi.

„See on Hiid,” ütles Costigan pärast põgusat ohet, „mitte mingi tõusikute ülespuhutud salong. Kui keegi tahab, et sa väljas konutaksid, peavad minuga maid jagama.” Ta ei pidanud tagasi vaatama teadmaks, et Isham järgnes. Tukkuv Hiid oli olnud esimene koht kesklinnas, kus ei löödud teistsuguse nahavärvi või hääldusviisiga inimesi tänavale. Laiema klientuuri kasuminumbrid avaldasid lootust, et ehk oli säärast rõhuasetuse muudatust oodata ka mujalt linnast.

„Too näraakas, kes sinuga hommikul kohtus,” ütles Isham ja tõstis karahvinilt korgi. Ta valas kahte klaasi Hibernia viskit ning jätkas. „Pärisin tänavatel järgi ja tuleb välja, et ta müüb teavet kõigile, kes maksavad. Enamjaolt mitmele ostjale korraga. Ja siis vahendab väljapressimisi.”

„Kellele seekord?”

„Lucas Kipps.”

„Kipps,” võttis Costigan pisikese lonksu. „Miks see nimi tuttavalt kõlab?”

„Tilkuvad Hammasrattad.”

„Õigus.” Costigan sulges silmad. Endisel tehasetöölisel sai ühel hetkel kasina palga nimel rassimisest küllalt, misjärel kogus ta kokku sarnase mõtteviisiga kätepaarid, kes nüüd pealtnäha seaduse lävel püsivas jõugus turvateenuste ning öiste väljapressimiste ja salakaubaveoga tegelesid. „Ma arvasin, et nad toimetavad teises linnaosas.”

Isham Cuttle'i nägu venis pikaks. Costigani assistent uudistas akendest kõrguvat linnaplaani, tumedate vihmapiilvede all kõrguvaid kivitorne ja kesklinna suuri maju ühendavaid teraslatte, millel sõitsid rippuvad trammid. Eemal hõljusid õhulaevad, lähimat hoidsid viinamarjakobarana ülal õhupallid, kuuma gaasi täis. Kaks propellerit lükkasid alust üle vaatevälja. Uudsed liiklusvahendid muutsid linna väiksemaks ega piiranud kellegi toimetamisi vaid ühte piirkonda.

„Vahest leidsid võimaluse haruneda,” hõõrus Costigan laupa. „Ambrose pidi homme varahommikul oma lastile ise lattu järele tulema, võtavad laevale.”

Ambrose oli Ühendatud Osariikide suurärimees, kes oli oma impeeriumi üles ehitanud kaubanduse ja raudteede monopolile, pani seejärel aluse kahele auruvedureid välja töötavale ettevõttele ning lasi isegi omanimelise ülikooli rajada. Archibald Ambrose III nimi võis külvata konkurentides kadedust ja viha, ent keegi ei saanud seada kahtluse alla tõika, et mehe heategevuslikud ja kaubanduslikud kordaminekud lõid teiste riikidega tulusaid sidemeid. Costigan oli teinud Ambrose'iga koostööd juba kolm aastat ja hoiustanud oma ladudes ärimehe lasti edasiseks transpordiks. Seni polnud probleeme tekkinud. Õhtul toodi laevaga, järgneval hommikul tarniti rongiga pealinna.

„Ambrose tuleb ise Miretoni? Ja laevaga?” Mulatt oli haaranud klaasi, aga asetask selle lonksu võtmata tagasi lauale. Tavapärasest kokkuleppesest erinev lisapäev ning transpordiviis panid ka noormehe kulme kergitama. „Miks? Mis seal kastis üldse on?”

„Jumal ise teab,” vastas Costigan. „Ambrose'i puhul tegeleme ladustamisega, mitte uurimisega. Temasuguse mõjukusega isik ütleb, et ei taha täpsustada, eks siis ei täpsustagi.”

„Ja Kipps?”

„Pole teda kunagi kohanud, aga tundub autu kaabakana.” Costigan küll nägi, et Miretonis pruulis rahulolematust, aga mitte miski ei vabandanud seaduse suhtes alla andmist ning naabrilt elatise röövimist. „Vahemees nõudis mult Ambrose'i saabumisaega.”

„Miks?”

Nüüd oli Costigani kord silmi pööritada. „Kavatsevad meilt varastada, kahtlemata.”

„Mida me siis teeme?” küsis Isham. „Pöördume laternate poole?”

Costigan raputas pead. „Ta oli politsei kohalt väga spetsiifiline. Võime eeldada, et Hammasrattad tulevad röövima. Aga niipea kui nad jõekaldal mõnda laternat vilkumas näevad, kuulutavad minu kohta kõigile. Enamik rahvast on lõpuks ometi andestanud, et mu vanemad olid Rantsiast. Sellega aga? Selle ringlemisega poleks mul tõenäoliselt enam Tavakodanike Kotta asja, mis sest, et too asub Gearenis.”

Isham kratsis kukalt, seejärel kehtas õlgu. „Sa lõid valimistel korralikult laineid. Arvad tõesti, et kui rahvas saab teada, et oled veidi teistsugune, siis põlgavad kohe ära? Niisiis naist sa ei võta. Mis vahet seal on, et teisi eelistad?”

„Selline elu... Olek. See on Albias ikkagi seadusevastane.” Costigan polnud iial tundnud häbi selle üle, kes ta oli, ehkki iga inimene, kes oli kunagi teadnud, oli väitnud, et ta peaks. Ta ei olnud nõus muutuma lihtsalt selle pärast, et keegi ütles keda ta ei tohi armastada. Aga ta ei olnud ka valmis oma olemust otsa ees kandma lihtsalt selleks, et näha kuidas keegi reageerib. „Mul veaks, kui mind vangi ei panda nagu toda kirjanikku eelmisel aastal,” jätkas ta. „Isegi kui mingi ime läbi vabaks jääksin, kaotaksin hoobilt enamiku valijaid. Albia elanikud on omast puust. Olla teistsugune linnas, mis vaatab võõrastele kõõriti ning vihkab neid töökohtade äravõtmise pärast?” Ehkki Costigan seisis töölisklassi ja Albiasse sisserännanute õiguste eest, kartis ta, et tõe päevavalgele vedamine rööviks ta maine ning poolehoidu mõlema hulgas. Kogemus oli näidanud, et inimesi ei tõuganud teistest eemale saladused. Kibedust põhjustas hoopis enda avamine ning millegi ütlemine, mida nood ei teadnud. Mida nad ei mõistnud.

„Kuidas Kipps üldse teada sai?”

„Küsid kõiki neid küsimusi, mida ma isegi. Ma ei oska pakkuda. Ja tegelikult polegi see oluline. Ta teab. Ja ta ei karda jutte liikvele lasta.”

„Mis siis kui me Ambrose’ile räägime? Saaks ta kuidagi aidata? Tema lasti ju varastatakse.”

Costigan sulges hetkeks silmad. Mõte polnud paha, aga tõstatas sama probleemi, mille ka laternate puhul. „Ambrose’i abi on väga suur küsimärk. Tõepoolest on tegu tema varaga, aga isegi kui ta vahele astuks, saab ju Kipps ikkagi pärast suu lahti teha ja mind põhja lasta. Me ei saa eeldada, et Ambrose teda vaikima sunniks või talle maksaks. Lisaks...” Costigan vakatas.

Isham ei pidanud mõistmiseks küsimust esitama. „Ta ei tea sinu kohta.”

„Ja me ei tea, mida ta arvaks. Seega, kui me talle Kippsi kohta aru anname, võib ta lihtsalt otsustada mõne teise lao poole pöörduda ning meid Hammasrataste meelevalda jätta.” Costigan raputas pead. „Ma ütlesin hommikul vahemehele laeva saabumise aja. Kipps tuleb ju varem. Meie parim võimalus on esitada talle samasugune ähvardus nagu temal meile. Luua patiseis.”

„Ehk siis on meil kaubandusmagnaat, kes tuleb oma lastile hommikul järgi ja närukael, kes pressib sinult välja, et nimetatud lasti hoopis temale annaksid. Mõlemal juhul on meil vaid kaotada.”

„Mõned tunnid on aega.” Costigan jõi viskiklaasi tühjaks. „Nüüd peame leidma midagi, mida annaks Kippsi vastu kasutada.”

Kanal jooksis Terashelegist välja nagu vaikne kõrvaltänav. Vastu kiviääri loksus tüüne vesi, musta sajas erinevas toonis, külm ja läikiv nagu metall. Eemale linnaserva pimedusse peitus jõesuue ja ookean selle taga. Aeg-ajalt kõlas mõne jõel liugleva laeva pasunahää, justkui Miretoni enda madal hingus, paar korda vuhisesid kõrgelt pea kohalt üle tsepeliinid, propelleriheli nagu keeristuul.

Costigan viskas sigareti vette ning judises. Sadamas tundus alati, et ükskõik kui paks mantel ka seljas ei olnud, tõmbus selg ikka külmast krampi. Öö hakkas vaikselt läbi saama, ent vihmas oli midagi seletamatut. Udus joonistusid hoonetest välja vaid kauged katusetipud, mis tundusid püsivat taevas kui õhulaevad. Naaberlaod olid töölistest tühjad, laiad ukSED lukus ja aknad kustunud.

„Arvad, et sellest piisab?” päris Isham. Nad olid kulutanud kogu õhtu Kippsi tausta ja kahtlaste tegude välja uurimisele, teinud paar tehingut ning pakkunud ühele teabe andjale kaitset, teisele paremat tööd.

„Peab piisama,” vastas Costigan, kindas käed rusikasse surutud. Ta võttis hetkeks prillid eest ning hõõrus külmadest raamidest tuimaks jäänud nina. Lucas Kippsi tulekuni oli... Kolm minutit oli juba üle aja läinud. Ühelt poolt mõtiskles Costigan, miks kõik alati hiljaks kippusid jääma, teiselt poolt eostus peasopis lootus, et äkki jätsid Hammasrattad tulemata. Ta sundis meele kindlaks. Kipps oli sundinud nad tõtt vaatama püstolitoruga. Oli aeg see jõugujuhi vastu pöörata.

„Arvad, et Kippsile läheb korda?”

„Juhul kui ta tark on. Mis mõte on meile tina anda, kui laeng lendab ka tema enda pihta?”

Üks lähedalolevatest tehastest oli kas järgmist hommikut erakordselt vara alustanud, või ei kavatsetudki seal tööpausi teha ning vahetus hoidis sulatusahjud alaliselt tegevuses. Taevas oli selle ümber saanud sügavoranži kume, suitsune ja udune ja näiliselt kõikehõlmav. Isham pööras pilgu aga ülemuse laole, ning seal puhkavale suurele kastile. „Me oleksime pidanud sisu ära vahetama,” ütles noormees. „Igaks juhuks. Kui viltu peaks vedama ja Kippsile sinu jutt ei mõju, anda talle seesama kast, aga täis suvalist pahna.”

Costigan raputas pead ja kõndis Archibald Ambrose III saadetud lasti juurde. Erinevalt tavapärasest tuhmist puidust olid Osariikide suurärimehe laadungid alati metallist, peale maalitud veidrate piltidega. Siinse värv oli peaaegu maha kulunud ning lao laternate hägusas valguses vaevu eristatav. Külge katsid mitmed näod. Mõned tundusid haiged, mõned valus, mõned kurvad ja mõned vihased. Teisel pool oli üksainus naisterahvas, peen ja ilus, ent temagi juures oli midagi kummalist, vahest isegi hoiatavat. See pani Costigani ennast veelgi kõhedamini tundma kui grimassis näolapid. „Vaata seda,” osutas ta kinnisele luugile. „Siin ei olegi lukku. Isegi kui tahaksin kasti avada, mida ma ei taha, on ainus võimalus see sisse peksta.” Costigan tõmbas mantli käise tagasi ning kissitas silmi, ehkki oli just kella vaadanud. Kui Ambrose saabuks enne Kippsi, ei tarvitsenuks teda reeta. Ishami pärastlõunane mõte järas Costigani. Võinuks Ambrose neid hiljem tööpoolest aidata? Läinuks talle isegi korda?

Ambrose'il oli vaid kaks reeglit. Ära küsi. Ära vaata. Kui Costigan neist emba-kumba rikuks, võis tulevikutehingud samuti maha kriipsutada. Mõni teine jõeäärse lao omanik tuhlas klientide lastis ning otsis, kust aga pihta panna, aga Costiganis tekitas säärane käitumine vastikustunnet. Pealegi kui ta midagi Albias muuta tahtis, vajas ta Ambrose'i raha ja tema rahvusvahelisi kontakte. Ta ei olnud läbi elu rassinud vaid selleks, et juba esimene poliitikuaasta rappa vajuks.

Ent õhuke lootus osutus tihti liialt hapraks. Kõlas kanaliserva vastu kolksatav paadinina, ning mitmed hõiked. Laost väljunud, nägi Costigan lootsikust kaldale roninud meest ja kolme alluvat.

Lucas Kippsi välimuses polnud vähimatki märkimisväärsset. Hoolimata ilmast kandis ta vaid kortsus särki ning sellel tviidvesti, püksid olid mitmest kohast lapitud. Kui ta peast märja sonimütsi tõmbas, paljastus taanduv juuksepiir, mida mees oli otsustanud turritava habemega korvata. „Siin me nüüd oleme,” sooritas ta narriva kummarduse.

„Sina oled siis see väljapressija.” Costigan läitis sigareti, justkui ei kujutaks olukord endast ohtu ning käimas oleks tavaline vestlus tänavanurgal. Seni, kuni nad sõnade juurde jäid, uskus ta, et oli võimalus väljavaateid parandada.

„Seep' ma olen.” Kipps venitas näole laia naeratuse, säärase, mis pani seda kinkinud inimest veel vähem usaldama. „Kus last on?”

„Eks ta kusagil on.” Costigan heitis Ishamile pilgu. „Enne kui edasi liigume, on meil tarvis paar asja selgeks rääkida.”

Kipps asetaskäe vööl rippuvale püstolipärale. „Vaevalt.”

„Esiteks,” sundis Costigan end ähvardusest mitte välja tegema. „Mis paneb sind arvama, et võid niisama Ambrose'i lasti omale võtta? Et ta ei saa sellest teada?”

„Omale võtta?” Kippsi näole tekkis segaduses ilme, ta vaatas kolmele Tilkuva Hammasratta kõrilõikajale otsa. „Misasja? Ma ei võta midagi omale. See laadung... See läheb sul lihtsalt kaduma. Eks ise vaatad, kuidas Ambrose'ile selgitad.”

„Tead sa isegi, mis seal sees on?”

„Kas sina tead?” Kipps kehtas õlgu. „Vahet ei ole. Minu andmete järgi läheb see Geareni ühe leiutaja juurde. Mingi rikas relvanina. Seega võib kindel olla, et midagi väärtuslikku. Ja oi kuidas meile meeldivad väärtuslikud lastid.” Kipps ei jäänud vastust ootama. „Korras? Korras. Mis teine asi oli?”

„Teine?”

„Sa tahtsid paari asja klaarida. Mis teine oli?”

„Ütleme, et ma annangi Ambrose'i lasti sulle üle. Mis takistab sind...”

„Mis takistab mind tulevikus sama nõudmast?” segas Kipps vahele ja naeratas taas. „Mis takistab mul sinu räpast väikest saladust teistele rääkimast? Ei midagi. Tead, saladused on nagu hallitus. Mida pimedamas pesitsevad, seda paremini levivad. Kui sa aga praegu ei tee mis tahan, võid järgmisele parlamendiistungile minemata jätta. Ütleme, et tegu on tulusa partnerluse algusega. Või noh, minu jaoks tulusa. Seni... pead mind lihtsalt usaldama.”

„Naljakas,” tõmbas Costigan viimase mahvi, laskis konil maapinnale langeda ning kustutas kinganinaga. „Oleksin eeldanud, et just töölisklass panustaks minusuguste peale. Kuuldavasti olid sina alati streikide ajal rahvamassi eesrinnas.”

„Poliitikud.” Kipps sülitas. „Sa ei suuda midagi muuta. Isegi Tavakodanike Kojas oled sa, mis? Üks hääl üle kuuesaja hulgast? Lisaks oled sa Rantsiast.”

„Täpselt,” ütles Costigan. Kipps tuli mõistma panna, tundus, et ta hetkel lihtsalt ei näinud muud varianti kui röövida. „Kui rahvas juba näitab, et on nõus Rantsia päritolu inimest sääraates küsimustes toetama, annab see mulle veel enam sihikindlust, et Albia on muutuste teel. Tahad tõesti minu hääle välja juurida?”

„Ainuke asi, mis Albias muutub, on sõda.” Kipps nõksatas peaga, kaks alluvatest astusid sammu edasi. „Vahet ei ole. Ma olen väsinud kusagil tehases rügamast. Väsinud, et siin riigis ei lähe midagi paremaks, et siin ei saa ära eladagi. Mida ma aga saan teha, on pisut tagasi võtta. Ja ma alustan sellest lastist.”

Costigan ajas selja sirgeks. Igaüks ei mõistnud. Igaüks ei tahtnudki mõista. Mõne jaoks oli pelgalt mõte millegi parandamisest üritus, mille üles võtmine nõudis liialt pingutust. „Ma ei saa seda sulle anda.”

„Sel juhul peksavad mu sõbrad su...” Kipps heitis Ishamile põlgliku pilgu. „Kaaslase surnuks.”

„Ma ei ole,” alustas Isham, aga Costigani käeviibe sundis ta vaikima.

„Ma kuulsin midagi sinu kohta ka,” ütles Costigan samal toonil, mida ta Tavakodanike Kojas vastuväidete ümberlõkkamiseks kasutas. Kui mõistmine ei aidanud, tuli Kippsi panna olukorda, kus tal oleks rohkem kaotada kui Costiganil. „Õigemini sinu neljapäevaõhtuste salakaubavedamiste kohta.”

Kippsi ilme muutus, ent ta suutis naeratuse peaaegu kohe tagasi tuua. „Mille?”

„Me ei istunud täna käed rüpes.” Costigan tõstis lõua. „Meil on kaks pilooti, kes on nõus laternatele tunnistama kuna ja kuidas nad Tilkuvate Hammasratase konterbanti tarisid. Nimed. Kuupäevad. Sisu.”

„Jama,” ütles Kipps, ehkki sõna taga võis aimata teatavat kõhklust. „Kes nad siis on, ah?”

„Tõesti? Arvad, et lihtsalt söödan nad sulle ette? Andsime teabe ka ühele minu tuttavale. Kui midagi peaks minu või härra Cuttle'i või meie lastiga juhtuma, võid oma jõuguga järgmisel päeval politseijaoskonnas ühisrivistuse teha. Ja kui sa arvad, et laternad jäävad süüdistustel vaid salakaubavedamise juurde, mõtle uuesti. Linnas on pool tosinat vägivallajuhtumit, mis ainult ootavad teiega ühendamist. Ohvrite lähedased, kes vajavad esile tulemiseks lihtsalt väikest tõuget. Niipea kui laternad saavad varba teie ukse vahele, tungivad nad kogu jõuga peale.”

„Vaevalt,” kratsis Kipps habemenutsakut. Ta vaatas taas alluvaid ning ajas arvulise ülekaalu peale käed laiali. „Ma arvan, et sul ei ole mingeid piloote, ja isegi kui on, poleks nad nõus oma osalust paljastama.”

„Ma pakun, et laternad oleksid ühe jõugu mahavõtmise eest üsna vastutulelikud.” Costigan pidas väikese pausi, siis lukustas pilgu otse Kippsi silmadesse. „Pead mind lihtsalt usaldama.”

„Tundub, et oleme pisikeses ummikus,” ütles Kipps. Üks tema alluvatest niheles, punetavad käed ümber püstolipideme.

„Nii-nii-nii,” rikkus mõlema mõtisklused kellegi summutatud hää. Laohoone tagant astusid välja neli meest sinistes sõdurikuubedes. Ent Albia sõduritega polnud tegemist. Mundrid olid küll riigi värvides, ent määrdunud ning Costigan tundis neid pärinevat mitme-mitme aasta tagant, enne kui kujundust muudeti. Samuti olid vasakult rinnataskult Õhuväe vapid ära rebitud.

Vastilmunud grupi juht kandis veidrat metallist ja nahast peakatet, mis varjas kogu pea nagu kiiver. Silmade kohal oli kaks tumedat klaasi, nina ja suu asemel aga pisikeste aukudega silinder, mis nägi välja nagu hakklihamasina ava. Justkui otstarbe kinnituseks kõhis mees paar korda – taolisi seadeldisi kandsid haiglates kopsuhaiged kellele õhk soojuse ja ürtidega mugavamaks filtreeriti. Pimeduses paistis ta nagu ööloom Miretoni olematust rohelusest.

„Saab teid kuidagi aidata?” küsis Isham.

Peakattes mees tõmbas kabuurist raskepärase revolvri, toru kaetud valgevasest kaunistustega, ning osutas Tilkuvatele Hammasratastele. „Kujutan ette, et oleme siin samal põhjusel miks nood seal.” Vihmavesi jooksis mööda maski kaarjalt alla ning jättis temast pisut elutu mulje, nagu inertsest masinast.

„See neetud raibe,” vandus Kipps, alluvate relvad sedakorda uutel sihtmärkidel. „Oleksin pidanud teadma, et ta ei müü teavet vaid meile.”

Costigan surus klombi läbi kurgu, keha korraga jõuetu. Veidi pingutust veel ning ta oleks jõudnud Kippsiga ühisele arusaamale, vahest isegi pannud meest mõistma, kuidas ta poliitiline tegevus tavatöölisele kasulik on. Isham vaatas talle otsa, ootas uut juhtnööri. Ent Costiganil polnud midagi varnast võtta. Ta ei kandnud relva. Ta ei olnud sõdur. Ta ei olnud ka öine kaabakas ega mõrvar. Tema põlluks jäid sõnad, ning ta oli päeval sõlminud kokkulepped, mille kohaselt laseks ta Kippsi ja tema jõugu vahistada, kui nad järele ei anna. Uued näod aga lõid kõik plaanid sassi.

„Mul on vaja, et te otsa ringi keeraksite ja minema keriksite,” ütles kiivriga mees.

„Kes te üldse olete?” küsis üks Kippsi alluvatest.

„Cliff Lidgett. Ja sadam on tänasest Messingmaksude pärusmaa.”

„Mille?”

Lidgett hakkas vastama, ent siis tuli kõhahoog peale ning ta vappus paar hetke paigal. Relvatoru vehkles edasi-tagasi ja nõudis vastastelt äkilise pingutuse, et mitte tulistama kukkuda. „Meie püstolid on kaetud messingiga,” ütles Lidgett lõpuks. Hääl väljunuks nagu praksuvast fonograafist. „Ja neil vaeseil närakail, kes meile ette jäävad, olgu parem miskit maksuks anda. Seega ütlen uuesti, tõmmake siit ära, sest too kast kuulub meile. Kutsugem seda siis teie maksuks.”

Kui Kipps ennist isegi pakkus lootust, et jätab Costigani rahule, siis nüüd oli ta tahe visa. „Mina nii ei arva. Ma arvan, et hoopis teie peaksite jalga laskma.”

Vähemalt ei tulista nad, mõtles Costigan. Veel. Praegu nad ainult räägivad. Abitustunne surus raskelt õlgele, ent Costigan üritas meeleheitlikult mõelda, mida ta muuta saaks.

Siis sähvatas talle. Viis, kuidas seisu enda kasuks pöörata, või vähemalt olusid veidi tasakaalustada. Ta võis küll poliitikuna olla haljas, aga nagu öeldi, igas töövaldkonnas pidi kiiresti õppima.

„Kast on mingi lukuga suletud,” ütles ta. „Seda ei saa avada.”

„Vait,” hüüdsid mõlemad pealikud.

„Näib, et oleme väikeses tupikus,” ütles Lidgett.

Kipps turtsatas. „Ma ütlesin just hetk tagasi midagi sarnast.”

„Kas te tahate tõepoolest siin tulistama hakata?” küsis Costigan. Kartus kes-teab-kuhu lendavate kuulide ees vallutas meele, aga antud olukorras jäid nad Ishamiga igal juhul kaotajaks. Kuidagi pidi hakkama saama. Kui kaks jõuku üksteist kõrvaldaksid, saaks ta Ambrose'i lasti üle anda ning laternatele öelda, et avastas hommikul kohale jõudes koleda vaatepildi. „On see tundmatu kast siis nii palju väärt?”

Lidgetti pilku oli kiivri alt võimatu näha, ent Kippsi silmad ahenesid küll. „Ma näen teist võimalust,” ütles ta. Ta viipas ühele alluvale, seejärel vastasjõugule. Kaks sõdurit kõndisid läbi avatud laouste. Kostis sahmerdamist, puhkimist ja vandumist, ning ägedat kriipivat heli. Natukese aja pärast läksid veel kaks jõuguliiget appi ning kõik neli naasid kasti ehamugavalt lükates. Mullasele maapinnale jäi inetu vagu.

„Neetud,” ütles üks Hammasratastest. „Need pildid on küll jubedad.”

Kaaslane märkas hoopis muud. „Siin on kirjas „Oht. Ära ava.””

Naer Lidgetti kiivri alt kõlas nagu üritaks mõne vana õhulaeva propeller, mida keegi polnud kaua õlitanud, käima minna. „Kui sa peaksid kunagi kellegi kukru ära virutama ning seal on sama keeld peal, kui palju see sulle korda läheks?”

Vestluse katkestas läbi pimeduse lõikav vali udupasun. Teraselgi ja sellest eenduva kanali nurgale oli ilmunud aurulaev, mis ei tahtnud hästi kitsasse veeteesse ära mahtuda. Laevanina manööverdas, siis sai lõpuks pööratud.

„Ma ütlesin, et sa laternaid ei kutsuks!” hüüdis Kipps ja suunas relva Costiganile.

„Ma ei kutsunud kedagi!” Costigan astus sammu tagasi, käed üleval. „Miks peaks politsei

üldse säärase laevaga sõitma?”

„Tal on õigus,” ütles Lidgett. „Võib-olla lihtsalt mõni kaubaalus.”

„Pole nad Miretonis tavaliselt relvastatud?” küsis Costigan, ent sai vastuseks ühe vihase ja Lidgetti muutumatu maski pilgud. Laevad olid tõepoolest varustatud vintpüssidega madrustele, mõni isegi kahuritega, eriti juhul kui nad pidid naaberriikidest lasti tarima. Costigan oli enam kui kindel, et antud laeval viibis Archibald Ambrose III, ning ta südames lõi lõkkele pisike lootusesäde. Ambrose'il oli enam kui küllalt raha, et palgata kaitseks sõdureid, ja ta oli Costiganiga samal poolel.

„Olgu kes tahes, aga kui nad tee kinni panevad, pole meil kuhugi sõita.” Kipps vandus. „Aega napib. Mis siis saab?”

Lidgett astus edasi. „Kuhugi sõita? Arvad, et laseme sul selle kasti oma paadile tõsta?”

„Mis võimalused meil üldse praegu on? Võime üksteist tulistada, aga sel juhul poleks meist kellestki hiljem vedajat. Võime selle kasti kuhugi viia, aga see on jalgsi tassimiseks liiga raske. Või, me võime selle panna minu paadile, sõita laevalt eest ja hiljem kusagil kokku saada.”

Lidgett hakkas ohust hoolimata naerma. „Su pisike paadinäru on kõigi jaoks liiga väike. Mul pole kavaski sind silme alt ära lasta ainult selleks, et kokkulepitud paika jõudes sind seal mitte näha.”

„See laev on kohe siin!” röökis Kipps.

„Mul on parem mõte,” ütles Lidgett. Ta hüüatas ühele alluvale. Too tõstis pika vintpüssi pära ning asus kastiluuki taguma.

Iga löögiga käis madal kõmakas, mis kajas öhe nagu kesklinna tornikell. Costiganile tundus, et näod kasti küljel muutsid vihma käes sillerdades ilmeid, moondusid ahastavamaks, ebamaisemaks.

„Mida sa teed?” Kippsi hääles valitses ilmne paanika. Hammasrataste juht osutas laevatekile, kus oli ähmaselt aimata sagivaid inimkogusid. „Nad on juba kohal!”

„Võtan poole sellest mis iganes siin sees on,” vastas Lidgett.

Costigan tundis, kuidas keegi ta küünarnukki puudutas. Võpatusele oleks peaaegu järgnenud karjatus, aga tundnud ära Ishami sosina, suutis ta end talitseda.

„Peame siit minema saama,” ütles mulatt.

„Lattu,” noogutas Costigan. Lisaks näivalt möödapääsamatule tulistamisele tungis pähe ka mõte Kippsi ähvardusest paljastada Costigani taust, hävitada kogu tema töö ja vaev ja positsioon ühiskonnas. Ta ei saanud seda lubada. Mitte praegu. Ent ainus, mida ta teha sai, oli kastitagumisega ametis olevate kurjategijate juurest eemale hiilida.

Midagi tegi kummalist häält. Kast. Midagi kostis sealt, tasast masinaheli, nagu tegi mootormobiil käivitamisel. Kuulda oli propellerite ragisemist, põrinat. Teravat kolistamist.

Kipps oli nähtavasti mõistnud, et kui ta teenida soovis, tuli järele anda, ning ta läks ise vastasjõugu liikmele appi luuki tampima. Laevalt kõlasid hõiked ja kella kaikumine.

Ishamiga üle lao lävepaku jõudnud, heitis Costigan pilgu tagasi. Jõugud olid tööga peaaegu valmis saanud. Kipps andis laenatud vintpüssiga viimase hoobi ning luuk...

Luuk oleks pidanud sisse langema, aga lendas hoopis välja hooga, mis lõi Hammasrataste juhi toorelt pikali. Kippsi näost jäi alles verine puder, mees üritas ennast tagasi püsti ajada, kuid ei jaksanud. Ühes luugiga purskas kastist midagi tumedat ja metalset ja kohutavalt häälekat,

nagu oleks koletislik herilaseparv sügavast-sügavast unest äratatud. Vihmas kõlas see nagu tuure koguv tormirind.

„Pane kinni!” karjus Isham.

Costiganil läks hetk aega enne kui ta mõistis, et kaaslane mõtles ladu, mitte kasti, ning asus samuti enda uksepoolt tõmbama.

Uks jäi kusagil poole peal kinni.

Mehed olid ennist kasti vedades jätnud maapinnale madala vao, mille äärtesse kerkisid mullavallid. Isham oli enda poole sulgenud ning tuli appi valli jalaga ära lükkama. Koledale mehhaanilisele suminale kostsid lisaks jõugusõdurite karjed, püssilasud ning kummalised tümpsud, nagu keegi oleks lugematuid kordi midagi rasket vastu kartulikotti visanud.

Costigan nägi silmanurgast kuidas Cliff Lidgett kanali ääres püstoli tõstis. Mehel polnud enam kiivrit peas, paljas lõug avali nagu koopasuu, silmad kaks meeletut tulukest öös. Enne kui ta ründavat parve tulistada jõudis, tõmbus ta järjekordse kõhahoo all kägarasse. Laouks kõmatas kinni samal ajal kui mitmed surisevad elukad üle Lidgetti kubisesid.

„Mida... neetut...” Isham lõi selja vastu suletud ust ning langes istukile. „Mis see oli?” Sõnu oli lõõtsutamise vahelt keeruline eristada.

Costigan üritas hingata, aga õhk ei tahtnud rindu ära mahtuda. Väljast oli ikka veel kuulda karjeid, üksikuid laske ning tohutut põrinat. See tundus kestvate terve öö, surma ja pöörasuse kaja, mis ei kavatsenudki järele anda. Costigani pilk naelutus pimedas kõrgetele akendele. Ta ootas, et iga hetk puruneks klaas ning mis iganes väljas tapatööd tegi, leiaks oma tee nendegi juurde.

Siis jäi kõik wait.

Ei karjeid, ei tulistamist, ei müra. Vaikus oli veel koledam kui sellele eelnenud kõrvulukustav kaos.

„Costigan?” kõlas järsku kellegi hüüe. Hääl ei kuulunud aga Kippsile ega Lidgettile. „Mahlon Costigan?”

Pimedas laos oli aimata kellegi liigutamist. Isham tõstis pea. „On see Ambrose?”

„Vist küll,” ütles Costigan, ega sõandanud uskuda, et kõik läbi oli. Ta enda häälgigi tundus pärast kõike kuuldu veider. „Mis seal väljas on?”

„Väljas on puhas,” tuli sama hüüdjalt poolt.

Costigan tõstis riivi eest ning lükkas ukse tasakesi lahti. Prilliklaasid olid vihmast hägused, ta võttis need hetkeks eest. „Püha,” alustas ta.

Mõlema jõugu liikmed lamasid siin-seal lompides ja mudas, mõnel elutud silmad taeva poole, mõnel igaveseks suletud. Kõiki oleks nagu mitukümmend korda pussitatud. Mantlid olid rebenenud ja tumedate laikudega, maapinda katsid vihmaloompidele lisaks vereloigud. Surnukehad nägid välja nii koledad, et Costigan pidi rusika suu ette tõstma ning kõhu krampi suruma. Kipps oli jõudnud joosta peaaegu tänavakäänakuni, enne kui maha langes. Ta selg ja õlad olid täis lugematuid pisikesi torkehaavu, kastiluugist hoobi saanud lõug ja nina aga purunenud.

„See oli... Ootamatu.” Archibald Ambrose III seisis metallkasti kõrval, käes imelik seade. Keskea lõppu läheneva ärimehe nägu raamis vahv põskhabe, pead kroonis kõrge torukübar.

Jalutuskepiga osutas ta mullatud platsile, millel lisaks surnukehadele vedeles ka hulganisti pisikesi aparaate.

Costigan, saanud Ambrose'ilt noogutuse, kummardus ning võttis ühe pihku. Konstruktsioon oli märkimisväärne. Mehhaaniline vapsik mahtus peopessa ära, peened tiivad kinnitused keeruka ülesehitusega kere külge. Pea asemel oli teraskuppel, mille keskelt eendus jäme ora. Kellegi veri tilkus teravaksihutud otsalt maapinnale. Costigan viskas relva kohkunult käest.

„Need on ikka veel töötlusjärgus,” ütles Ambrose. „Kurikaelad suutsid kuidagi käivitada, aga kuna mehhanismile polnud kindlat käsku antud, asusid need kõiki lähedalseisjaid ründama.“

Mitmed madrused olid aurulaevalt maha tulnud ning hakkasid vapsikuid kasti tagasi korjama. Ambrose viipas käega, Costigan järgnes talle kanali äärde.

Tuul vilistas Costigani näol ning kuulutas talve peatse saabumise käredest. Ta oli prillid vihmapiiskadest ja udust enam-vähem puhtaks saanud, aga neile olid jäänud hõõrumisest jutid, mis joonistasid koleda laoplatsti veelgi veidramaks. Costigan tõmbas hinge, üritas rahuneda ja õngitses põuest sigareti. Isham läks madrustele appi, ehkki kehahoiak näis ettevaatlik ning masinaid hoidis ta käeulatuse kaugusel.

Ambrose toetas mõlemad käed jalutuskepile. „See mehhaanika on veel prototüüpjärgus. Me ei saanud Osariikides pikema vahemaa kontrolli täiesti korda, viin Geareni ühe leiutaja juurde.”

„Ma ei küsinud,” meenutas Costigan nende kokkulepet.

„Ma tean. Tundmatu lasti varastamisega on juba sääraseid lood. Teadmatus on kas oivaline,” Ühendatud Osariikide suurärimees turtsatas, „või on see suurim õnnetus.”

„Mitte, et ma enda ja härra Cuttle'i elude päästmise üle kurdaks,” ütles Costigan ning sundis pilgu vägisi surnutelt eemale. „Aga mis asjad need täpsemalt on?”

„Osariikides töötatakse välja kaugrelvi, mis annaksid õhulaevade või tsepeliinide vastu parema võimaluse. Pinged on kahe fraktsiooni vahel umbes sama lõkkel nagu Albia ja Rantsia suhtes.”

„Meil juba lõunas käib sõda.”

„Kui asjad nõndaviisi edasi kestavad, pole meilgi sama kaugel.” Ambrose näitas käesolevat seadet. Jämedal risttahukal oli mitu nuppu ja üks suur fonograafitoru kujuline osa. „Hea, et mul teine juhiseade kaasas oli.”

„Imestasingi seda. Ma kujutaks ette, et nii ohtlikku relva poleks hea endast kaugele lasta.”

„Et miks ma kasti sinu lattu saatsin?” Ambrose noogutas ausa küsimuse peale. „Minu laevad on hetkel ülevaatusnimekirjas. Enne kui mind Osariikidest tulema lastakse, kontrollitakse kogu last ilma eranditeta üle. Vaat mis saab, kui toetad ühte poliitilist osapoolt, aga sadamad on teise valduses. Vähemalt võin Albiasse jõudes lõdvemaid tollireegleid nautida.”

Costigan vaatas ringi. Varahommik andis vaikselt endast märku, kaugel horisondi taga oli taevas omandanud kergelt kahkja tooni. „See müra meelitab laternad kohale.” Ta pidas Ambrose'i pilgu peale põgusa pausi. „Politsei.”

„Kahtlemata.” Ambrose vaatas laipu, silmis tülgaistus. „Praegu polnud esimene kord, kui minult varastada üritatakse. Ega jää ka viimaseks. See relv on väärt rohkemat kui pelgalt mõne Miretoni jõuguliikme elu.”

Mehe häältoonist võis arvata, et röövleid oli hukkunud ka varasemate ürituste käigus. „Sa...” alustas Costigan ning osutas surnutele, oskamata midagi pakkuda. „Kannad nende eest

hoolt?”

Achibald Ambrose III viskas pea kuklasse ning lasi kuuldavale valju naeru. „Kannan nende eest hoolt? Kes ma sinu arvates olen?”

„Ühendatud Osariikide rikkaim ärirees?” Costigan kõhatas. „Mis teeb sind tõenäoliselt ka rikkaimaks inimeseks maailmas? Tahad tõesti laternatele selgitama hakata, kuidas prototüüptehnoloogiaga mehhaaniline relv kahe jõugu ridu hõrendas? Ma ei ole kindel, et selgituskirja näidises leidub säärase asja jaoks lahter.”

„Ja kuidas täpselt ma seda tegema peaksin?”

Isham oli tagasi jõudnud ja vastas Costigani eest. „Viid nad kuhugi avamerele.”

Costigan ootas, et Ambrose hakkaks taas naerma, aga suurärireeses hõõrus hoopis põskhabet. „See ei olegi teab mis halb mõte,” ütles Ambrose. „Aga vaata neid. Ilmselgelt ei ole neil piisavalt kapitali, et endale tagasiteed lubada.”

Mulatt ristas käed. „Ma ei usu, et nad selle peale kurtma hakkavad.”

„Aus. Heidame nad teel pealinna kusagile mererüppe, seni hoiame trümmis.” Ambrose hõikas alluvatele käsu ning nood asusid surnukehi laeva tassima. „Aga ma pean teadma, millised tagajärjed võivad kaasneda. Kes need olid?”

„Lucas Kipps ja Tilkuvad Hammasrattad,” ütles Costigan. „Nemad esitasid mulle väljapressimise. Anda sinu last üle või, noh, kaotada oma positsioon Albia ühiskonnas. Teine jõuk oli siinpaigus uus ja lootust täis. Näib, et nende põhitegijad on otsas.”

„Hea siis, et nendega korras.” Archibald Ambrose kallutas pead. Midagi ta pilgus andis märku, et mees aias väljapressimise tagamaid. „Sa oled varest rahvusest, pole Albia kuningakoja usku ning su maitsed on...” Ta tegi üürikese pausi ning mõitis Costigani ülalt alla pilguga. Nägu jäi samaks, aga Costiganil ei jäänud silmadetagune hindamine märkamata. „Albia kohta pehmelt öeldes erisugused.”

„Sa tead?” küsis Costigan. Kergendustunne, et väljapressija ja tema saladuse teadja oli surnud, hiilis vaikselt minema. Asemele kerkis hirm, et Ambrose kavatses teda paljastada või ära kasutada.

„Ma ei mõista hukka,” ütles Ambrose hoopis. „Mind ei huvita kellega keegi suletud uste taga asju ajab. Samasoolise kaaslaste eelistamine ei muuda sind kuidagi halvemaks, ja selle pärast äritegevus katkestada või su ideid maha teha on veelgi rumalam mõte. Tunnen sind juba pikalt. Oled osav ja varjad hästi, aga soovitan oskust pisut viluda. Jäme sündsusetus, või kuidas iganes siin seda tõlgendatakse. Minu riigis säärast tabu ei ole, liiatigi ei hakata kedagi vangi panema. Oled, kes oled, oma olemust ei saa meist keegi muuta. Kõigest hoolimata suutsid ikkagi parlamenti sisse trügida. Paljud ei oleks sinu peale panustanud.”

Costigan turtsatas, hirm kadunud. „Kuulujuttude järgi jättis su isa sulle vaid triibulise selja ja tasumata kaardivõla. Ütleks, et panused olid umbes samad.”

Ühendatud Osariikide rikkaim mees kergitas kulme. „Kuidas te seal Rantsias ütletegi? *Touché*?” Plats oli Miretoni kahe jõugu liikmetest tühi, alles vaid muda ja lisa koguvad lombid. Sadu ähvardas peatselt paduvihmaks kasvada ning uhada ära kõik märgid, et siin oli keegi surnud. Madrused tõstsid kasti metallist ämblikujalgadega masinale, mis asus konarlike sammudega liikuma.

„Mis nüüd?” küsis Ambrose.

Costigan vaatas käekella. Koidik trügis öö jõuliselt kõrvale. „Mul on päeval Gearenis parlamendiistung. Peaksin end mõnele õhulaevale kirja panema.”

Archibald Ambrose III osutas laevale. „Äkki tahad hoopis küüti?”

Jutt: Maailm on hukas (Margus Makke)

Maailm on hukas. Tundub klišeena, aga juba ammustest aegadest on teada tõdemus, et midagi head pole tulevikus loota. Ja tõesti, vaadates minevikku, teeb kadedaks kui lihtne tolle aja inimeste elu oli. Käia tööl, lõbutseda, pidutseda, aegajalt ka vaenlastele peksa anda või siis ise saada. Lihtne ja selge, pole mingeid probleeme ei sepuleerimise ega ka norgimisega, mis tänapäeva inimeste eksistentsi vaevab.

Teatavasti esimesi katseid sepuleerimiseks tehti kahekümne kuuenda sajandi algupoolel, kui tegutses mingi teadlane nimega Mallerd või Mellerd või midagi sarnast. Koos oma meeskonnaga võtsid nad konna genoomi ning hakkisid selle algosadeks ja pärast panid jälle kokku nüüd juba neile sobivas kombinatsioonis. Välja tuli mingi rõve elajas, kuid kontseptsioon, et selline asi on üldse võimalik on, jäi. Edasi läks see tegevus - sel ajal veel ametliku nimega GROP (Genetic ReOrdering Procedure) ehk siis geneetiline ümberjärjestamis-protseduur - aga massiliseks. Igasugused teadlased, uurijad ja muud genoomisolkijad hakkasid nagu segased igasuguseid, nüüd juba rahvapärase nimetusega sepuleerimiskatseid tegema. Mis loogilise järjena jõudis ka inimgenoomini. Mida aeg edasi, seda täpsemaks ja efektiivsemaks see ümberjärjestamine muutus.

Lõpuks saavutas see enam-vähem lae sellega, et enne lapse saamist mindi tavaprotseduurina sepuleerija juurde ning tolle juures pandi tulevase ilmakodaniku täpne genoom paika, nagu tema vanemad soovisid.

Muidugi tuli ette nii pahatahtlikke sepuleerijaid kui ka sepuleeritavaid ning sellest sai alguse uus uurimissuund, mida aja jooksul hakati nimetama "norgimiseks". Mis tähendas siis juba sepuleeritud genoomi manipuleerimist mis tahes ajal ja mis tahes kujul, seda juba elusa entiteedi peal. Alguses oli norgimine mõeldud võimalolijate vahendina kurjategijate ja kuritegevuse välja juurimiseks, aga ei läinud kuigi kaua, kui see läks kulutulena laiali massidesse. Praegusel ajal võib öelda, et pole olemas ühtegi inimest, looma, taime või muud elavat olevust, keda poleks alguses sepuleeritud ja hiljem korduvalt norgitud.

Tänapäeva norgimisseadmed ei vaja spetsiaalset personali ega võta ka kuigi kaua aega. Tahad olla mees või naine või hoopis natuke mõlemat ja pole midagi lihtsamat – osta pisike aparaat ja juba mõne aja pärast oledki soovitud välimusega isik või olend, kui sul selleks vähegi tahtmist on. Näiteks sarved, kabjad ja sabad oli täitsa tavaline nähtus tänavapildis. Muudeti ennast ka muinasjututegelasteks, ingliteks või milleks iganes. Tekkisid isegi spetsiaalsed norgimispunktid, kuhu said minna ja etteantud malli järgi ennast või sõpra norgida lasta. Muidugi oli see palju odavam, kui enda aparatuuri omada. Paraku aga kasutati norgmist ka kuritegelikel eesmärkidel, näiteks kättemaksuks, väljapressimiseks ja ka lihtsalt lollusteks.

Sedasi norgitud isikud võisid juba vägagi groteskseid vorme omada. Alates sisalikeks muudetud inimestest kuni täiesti vormitute olevusteni. Kui veel mõned aastad tagasi polnud veel probleem nii hull – ohver või tema omaksed, sõbrad ja ka patrull võisid minna genoomipanka ning peale isiku tuvastamist vastava genoomimarkeri abil said enda või ohvri algse või viimati salvestatud genoomi taastada ning rahus oma asjadega edasi tegeleda. Hullelmal juhul võis pahatahtlikult norgitu küll enne ära surra, aga seda juhtus harva.

Seda kõike kuni kurikuulsa Herbert Sonderdi leiutiseni, mis võimaldas norgimist niiöelda lukustada. See tähendab, et viimane norgimine lukustub ja seda pole võimalik enam endiseks taastada, küll aga on võimalik muutusi juurde tuua. Kahjuks küll ainult hullema poole. See muutis genoomipangad mõtetuks ning varsti polnud enam kedagi, kes omaks nn puhast genoomi. Veel vaid vanades videotel ja piltidel on võimalik näha, milline keegi kunagi oli. Geneetiline rikutus paraku vaid süveneb ja lahendust, vähemalt positiivset lahendust, pole enam võimalik lootagi. Ainuke võimalus, mis meie viimaste teadlaste poolt on välja töötatud, on "geneetiliseks lageraieks" nimetatud protseduur. See peaks kogu maal oleva genoomi täielikult puruks lööma ja viima elu tagasi ürgsupi tasemele.

Õõvastav küll, kuid see tundub siiski parem saatuse olema, kui jätkata aina süveneva geneetilise segaduse õuduses.

Jutt: Sortsutohter (Jana Raidma)

Villem lükkas vana keldriukse kääksudes lahti, kopperdas ukse ees lebavale laibale otsa ja vaarus vandudes leti äärde. Kõrtsmik lükkas lapiga letilt vere maha ning tõstis talle nina alla kruusi kanget musta kohvi ning viinapitsi. Viimane tühjenes hetkega.

„Vaikne õhtu?” küsis Villem, kui oli veendunud, et magu ennast viisakalt üleval peab.

„Nagu ikka,” kehtas kõrtsmik õlgu. „Tahad omale?” küsis ta siis, osutades musta lapiga laiba poole.

Villem rüüpas kohvi ja vaatas laipa hindavalt. Kogenud arsti pilgu järgi oli too umbes viis-kuus tundi tagasi hinge heitnud. Surma põhjuseks tõenäoliselt kahvel, mis ühest silmast välja turritas. Organid tõenäoliselt enam ei kõlvanud (säilitavast loitsust ei olnud haisugi, tõenäoliselt seepärast, et Villemil ei olnud mahti olnud kõrtsmikule mõned uued valmis teha), kuid kõik muu nägi korras välja.

„Keegi otsima ei tule?”

„Teda? Ei.”

„Noh, miks mitte. Äkki kulub ära. Võid mulle kirstu visata.” Kõrtsmik vaid noogutas ja lohistas laiba kusagile tagaruumidesse, jättes Villemi üksi leti äärde kohvi rüüpama. Too kasutas juhust ning valas omale veel ühe pitsitäie. Pea lõhkus kohutavalt ning käed värisesid, kuid vaikselt hakkas eluvaim tagasi tulema. Peale tema olid baaris veel paar õnnetut hinge, tagaruumidesse viiva ukse kõrval ootasid aga juba esimesed patsiendid.

„Mis seal ikka...tuleb tööle hakata,” ohkas ta endamisi ning läks taharuumi, kus ta oli juba aastaid tagasi tillukese kliiniku püsti pannud.

Seal ajas ta omale valge, kulunud kitli selga, otsis sahtlist pooliku pudeli ja võttis veel paar kosutavat lonksu. Enesetunne juba enam-vähem normaalne, kutsus ta sisse esimese patsiendi.

Neiuuke, silma järgi umbes 16 – aga mine neid tänapäeva noori tea – oli näost kaame, silmad olid tal aga nutmisest punased. Selga hoidis ta tikksirgelt ning seljatoest eemale.

„Maali tütar, kas pole?” päris Villem, olles neiu ära tundnud, ja võttis märkmikus puhta lehe ette, „Linda? Ei, Liidia?” Liidia noogutas napilt. „Ja kuidas emal läheb? Loitsib ikka ümberkaudsetes külades kariloomi? Kas see salv mõjus, mis ma talle andsin?” päris Villem edasi, ise samal ajal märkmikusse kirjutades.

„Aitas,” vastas tüdruk napilt. „Sarved sulasid paari nädalaga ära ja uusi pole tal kasvanud.”

„Siis on hästi. Nii. Mis sul siis mureks on?” küsis Villem, tõstes pilgu lõpuks märkmikult.

„See, et... Noh...” kogeles neiu, ise samal ajal punastades. „Keegi pani mulle needuse peale vist.”

„Ja mida see needus endast kujutab täpsemalt?”

„Mul on... Noh... Selja peal,” ütles Liidia, ebamääraselt selja suunas viibates, kuid siis korra kangestudes, „mingid vistrikud. Suured. Palju,” lisas ta ja pigistas silmad kõvasti kinni.

„Valusad?”

Neiu raputas pead. „Ei. Sellised... Imelikud. Õrnad?”

„Okei...” oli tohter natuke üllatunud. „Mis seal's ikka. Näita ette!” Neiu võttis pluusi seljast, ise samal ajal vaikselt nuuksudes. Avaneva vaatepildi lahterdas Villem kindlasti sinna imelikemate kanti.

Nahk neiu seljal oli mitu tooni tumedamaks ja punakamaks tõmbunud ning oli ühtlaselt kaetud vistrikelaadsete moodustistega. Need olid kõik enam-vähem ühesuursed ja külgede pealt natuke krimpsus. Villem näris natuke mõtlikult pastakat ning tõmbas siis käeseljaga üle moodustiste. Liidia kiljatas ja üritas eemale vingerdada.

„Kõdi?”

„N-natuke,” noogutas neiu napilt. Osad moodustised paistsid peale puudutamist aga hakkavat paiste minema. Villem näris veel natuke pastakat ja istus siis laua taha tagasi.

„Noh... Needus see ei ole. Pahatahtlikkusest pole haisugi ja keha on loitsu täielikult omaks võtnud. Ehk siis see ei ole ka vägisi peale pandud.”

„Aga...” üritas neiu vastu vaielda, kuid tohter ei lasknud endale vahele segada.

„Sul on selg nibudega kaetud,” teatas Villem, pilk surmtõsine.

Neiu jäi vait ning näis, nagu ta ei suudaks otsustada, kas tõmbuda veel kaamemaks või punastada veel rohkem.

„Äkki sa räägiksid nüüd, mis juhtus,” pakkus Villem leebemal toonil.

„Ma-ma tellisin Internetist, Hiinast, ühe valmisloitsu. See pidi...noh...teate küll,” punastas neiu ja osutas ebamääraselt rindade suunas.

„Natuke noor veel selliste asjade jaoks, või mis?” muigas Villem.

Neiu tõmbus näost tulipunaseks. „Kas te saate n-need ära võtta?” küsis ta vaikselt.

„On sul loitsu kest veel alles?” Neiu noogutas ja otsis taskust välja ümmarguse, keskelt pragunenud savitüki.

Savile oli pulgaga sisse pressitud mitu pisikest hieroglüüfi. „Peaks nad lahti dešifreerima, siit saaks ühe vänge needuse välja väänata,” mõtles Villem endamisi.

Loitsu tegijal oli ilmselgelt tohutult palju väge olnud (loitsu jäagid savis surisesid veel praegugi sõrmede all), kuid oskusi vähe – loits oli lohakalt ja kiiruga kokku pandud. Tõenäoliselt mõni õnnetu Hiina sorts, kes oli drooge täis pumbatud, et ajutiselt väge tõsta, ja siis massiliselt loitse tegema pandud. Mõni ime siis, et see ei olnud toiminud, nagu pidi.

„Mnjaa...Elus orgaanika muundamine on raske. Sellisel skaalal muunduseks minul igatahes piisavalt väge pole ja õigete loitsuruunide kirjapanek võtaks mul vähemalt paar nädalat, kui mitte kauem. Vana Agan Tartust saaks sellega vast hakkama, aga ma kahtlen, kas sul on piisavalt, et talle selle eest maksta. Kui ta üldse nõus on.”

Neiu raputas õnnetult pead.

„Egas siis midagi. Tuleb maha lõigata!” teatas tohter.

„L-lõigata?” ehmatas Liidia. „Aga armid? Ma ei taha, et ema teada saaks!”

„Kui korralikult paraneda lased, ei jää mingeid arme,” kinnitas Villem.

„O-olgu,” jäi Liidia nõusse, „ega mul vist väga valikut pole...”

„Sea siis end valmis,” ütles tohter, ulatas talle roheline operatsioonikitli ja näitas, kus riideid

vahetada.

„Nonii,” ütles ta endamisi, kui Liidia end valmis seadmas oli, ja hoidis paremat kätt enda ees paigal. Käsi veel värises, kuid mitte hullusti. „Mhh...käib kah. Ega ma siin miskit peentööd tegema hakka.” Ühe stabiliseeriva pitsi võttis ta siiski igaks juhuks sisse. Seejärel suundus kirstu kallale. Midagi tuli ju neiule ära lõigatud kohale asemele panna. Õnneks oli sügavkülmkirst just äsja täiendust saanud. Nahk oli laibal küll juba külmaga natuke sitkeks läinud, kuid natuke föönitööd ja terav skalpell, ja oligi arstil sobilik paik olemas. Enda käsivarrele joonistas ta mõned ruunid, et väge loitsude jaoks kergem juhtida oleks, lastes tal seeläbi muule keskenduda.

Mõned tuimestavad loitsud, natuke lõikamist ja nõelumist, ja Liidia selg nägi välja nagu uus. Siiski käis Villem oma tööl kriitilise pilguga üle. Eemaldamine oli läinud libedalt ja üleliigsed nibud istusid nüüd õnnelt põrandal ämbris. Loitsudega ei olnud Liidia midagi tundnud ning verejooks oli olnud minimaalne. Lisaks olid õmblused ilusad ja ühtlased. Jah, tõsi, neiu selg oli nüüd tunduvalt karvasem, kui ühele temavanusele kohane. Ja vasakule õlale oli tätoveeritud suurelt „Annabel”. Mis seal ikka.

„Ega sa ühtegi Annabeli ei tunne?” küsis Villem, kui oli seljale mõned paranemist soodustavad loitsud peale pannud.

„Ei? Miks?”

„Ah, niisama.”

Märkmikku tegi ta järgneva sissekande kui patsient oli visiidi eest tasunud ja lahkunud:

Loitsu rike: Madal kvaliteet (hiinakas). Üleliigsed osad kirurgiliselt eemaldatud. Visiit: 50.-tasutud. Kordusvisiit 2 näd. pärast.

„Nii, mis mureks?”

„Miski suur koer pures mind öösel,” vastas keskealine mees, keda Villem ei tundnud (ja üldiselt tundis ta enamust selle kandi maagia rahvast). „Perearst vaatas üle ja proovid olid kõik korras. Marutõbe ega midagi ei ole. Aga ometi on sellest saadik kuidagi rahutu olla. Eriti öösel. Liigesed valutavad ja ihu kiheleb imelikult. Üks tuttav siis soovitas siia tulla.”

Villem vaatas hammustuse üle, uuris kalendrit ja ohkas.

„Ei ole midagi. Väike asi. Teeme kohe korda,” ütles ta reipalt, manades näole naeratuse.

„Päriselt?” oli mees üllatunud.

„Ja-jah. Minge oodake väljas. Maja taga, seal põõsaste juures on hea. Ma kohe tulen järele.”

„Väljas?”

„Jah. Väljas. See protseduur võib määrida. Kellel siis aega koristada on. Patsiendid ootavad ukse taga.

„O-ok...”

Kui mees oli lahkunud, otsis Villem kõige alumisest sahtlist vana kulunud revolvri välja ja pani trumli ühe hõbekuuli. Mõtles hetke. Pani teise juurde. Ja läks siis välja.

Libaeluka hammustus. Assisteeritud eutanaasia. Visiit: -

Kabinetti tagasi jõudnud, ei hakanud tohter pitsiga jäandama ja jõi otse pudelist mitu pikka

sõõmu. Seejärel helistas ühele tuttavale inspektorile.

„Nii edasi läheb, saab veel viin otsa,” ohkas ta maha istudes, „ja suuremat kirstu läheb vaja.” Ta oli juba kaalumas, kas tänaseks üldse pood kinni panna, kui keegi uksele koputas. Enne, kui ta midagi vastata jõudis, pistis Olavi pea ukse vahelt sisse.

„Yo, Villu. Oled ikka avatud?”

„Ollu! Astu aga edasi. Sinu võtan ikka visiidile!” ütles Villem ja pani kohe kaks pitsi lauale.

„Noh, kuidas kooljad elavad?” päris ta, samal ajal pitse täis valades.

„Kuule, pole viga. Ilmad on jahedad olnud, ei kõdune nii kiiresti. Käisin eile just ema pool. Lasin neil kartulipõldu kaevata,” jutustas Olavi lõbusalt.

„Ja mis sind minu väikesesse urkasse toob? Tahad värsket materjali?” päris Villem. „Ma siin just hetk tagasi toppisin ühe liba kirstu.”

„Jälle? Kuidagi palju neid viimasel ajal.”

„Kevad,” kehtas Villem õlgu, „eks nad siin soojemate ilmadega hakkavad rändama rohkem.”

„Kole asi ikka,” ohkas Olavi. „Aga ei. Ma siin ee..tulin tegelt asja pärast. Väike tervisehäda. Mul...”

Tohter katkestas teda ja otsis märkmikust vastava koha üles. „Sul on eelmise visiidi eest maksmata.”

„Aga...”

„Sa tead küll minu põhimõtteid. Enne uuele visiidile ei võeta, kui eelmise arved ei ole tasutud.”

„Oh, kuule nüüd!” palus teine.

„Pluss, sul on veel viimase laiba eest osa rahast maksmata.”

„Palun! Ole meheks. Me ju vanad sõbrad!”

„Sõbrad sõpradeks, mul on vaja arved maksta,” vastas Villem külmalt. „Ma olen ise veel kõrtsmikule eelmise kuu üüri võlgu.”

„Ma saan järgmine nädal raha. Ma maksan siis võlad ära! Luban!”

„Siis tule järgmine nädal tagasi,” ütles Villem ja pani märkmiku kinni.

„Mul kukub see enne järgmist nädalat otsast!” oli Olavi ahastuses.

Tohter vaatas vaikides sõpra mõne hetke, siis ohkas raskelt. „Kui mitu korda olen ma sulle öelnud, ei maksa kooljaid surkida. Sa ei tea, mis haigus neil enne surma võis olla või mida nad veel juurde on korjanud! Nad lähevad seest enne mädanema kui väljast.”

„Ma tean. Ma tean!” vastas surnumanaja õnnetult. „Juhtus, noh! Sai liiga palju joodud ja see uus kooljas näeb ju veel täitsa kobe välja...”

„Kasuta siis kondoomi vähemalt,” ohkas Villem.

„See ei ole päris see...” ütles Olavi, samal ajal taskus sobrades. „Näe! Kolm...viis...kuus eurot! Palun! Tee midagigi. Kusta on ka valus juba!”

Villem ohkas uuesti ja pistis mündid taskusse. „Olgu peale. Löö lauale,” käskis ta, ise samal ajal külmiku juurde minnes.

„Noh...kas on väga hull?” päris Olavi murelikult.

„Mhh...maha ei pea veel lõikama,” vastas tohter, kui oli väikest tervisemuret lähemalt vaadanud. Ta võttis ühe suure teelehe, pomises midagi omaette, sülitas sellele korra ja pani siis – lätaki! – haige koha peale.

„Hoia peal, kuni ise maha kukub,” õpetas Villem, „Teeleht siis, ikka.”

„Ja saab terveks?”

„Terveks? Ei. Aga enne järgmist nädalat ei tohiks nüüd küljest kukkuda. Nädala pärast tule tagasi. Ja maksa võlad ära!”

Koolja väärkasutus. Teelehe kompress. Visiit: 6.- tasutud. Kordusvisiit 1 näd. pärast.

„Aga naabrinaine olevat kuulnud, et haldjaveri pidi kuuvalgel väga hästi radikuliidi vastu aitama,” seletas Olja elavalt.

Olja oli üks Villemi põhikundesid, kes käis regulaarselt iga nädal visiidil. Mitte, et ta tervisel miskit väga häda oleks olnud. Villem võis vaid unistada, et temal kunagi, Olja vanusena, nii hea tervis oleks. Proua käis peamiselt seltsi pärast ning jutustas talle küla uudiseid. Kuna ta ka visiiditasu alati kenasti ära maksis, siis ei olnud tohtril raske kord nädalas talle tunnike pühendada.

„Mhmh...” noogutas Villem, lapates samal ajal märkmikku ja pannes paberile võlgnikke kirja. Vahepeal oli ka tema tuttav inspektor läbi astunud ja liba minema viinud. Oljake vatras aga edasi. Tohter kuulas teda poole kõrvaga, aeg ajalt sobival ajal noogutades ja mühatades.

„Jaa...kui ma veel noor oli, võis siitsamast metsast haldjaid leida. Õega tegime ise pisikesi vibusid ja käisime neid öösel küttimas. Nüüd on ainult sügaval Venemaal, taigas, neid veel leida.”

„Ja-jah...”

„Silmaalused tuli ainult enne kanasitaga kokku määrida. Muidu ei olnud neid pimedas näha!” jutustas Olja. „Kord viisid rebased kanad minema, siis ei saanudki jahile minna... Värske kraam pidi olema!”

Vanaproua hakkas juba edasi jutustama, mida täpselt kanadele süüa pidi andma, kui äkki uks pärani lahti löödi. Sisse marssis ülikonnas ja range välimusega naine, tema järel kaks tursket meest. Mehed kandsid enda vahel kolmandat, nooremat, meest, kes oigas kohutavalt ja rippus lõdvalt nende käte vahel.

„Villu,” tervitas naine teda lühidalt, samal ajal kui mehed oigaja ettevaatlikult voodile asetasisid. „Mul on su abi vaja.”

„Ieva,” ütles Villem hapu näoga, “mul on patsient.” Ieva oli kohalikest maagidest kahtlemata kõige tugevam. Lisaks sellele oli ta ka veel Nuustaku linnapea abikaasa (ja aidanud tol selle ametikoha saada), omanik või osanik mitmes Nuustaku linna äris (nii mõnigi neist illegaalne) ning üleüldse üks kohutavalt ambitsioonikas naine. „Nuustaku maagiamaffia” meeldis Ollule tema kohta öelda, kui nad liiga palju joonud olid, ning Villem pidi selle väitega nõustuma.

„Siis saada ta minema,” nõudis Ieva.

„Äkki ma tulen mõni teine päev tagasi?” pakkus Olja murelikult.

„Ei-ei. Istu rahulikult. Minu jaoks on kõik patsiendid võrdsed ja sina olid siin enne,” rahustas tohter. Tegelikult ta lihtsalt ei sallinud levat ja tema ülbet käitumist.

„Noh...olgu pealegi. Ma ei taha siin lihtsalt kellelegi tüli teha,” oli Olja jätkuvalt ebakindel.

„Villu. Mul on...” alustas leva, kuid tohter lõikas talle kurjalt vahele.

„Villem,” parandas ta. „Ma olen arst, mitte mingi tänavapühkija!”

„Ametlikult oled sa lahkaja,” muigas leva õelalt.

„L-lahkaja?!” kohkus Olja.

„Pekki. Homme teab juba kogu küla sellest,” needis Villem mõttes. „Patoloog,” üritas ta olukorda natuke päästa. „Ja mis tähtsust sel üldse on? Kondid ja soolikad on ikka kõik sama koha peal.”

Vahepeal oli oigamine üle läinud vaikseks inisemiseks.

„Viis tuhat,” ütles leva külma rahuga. Villem suutis talle vaid punnis silmadega otsa jõllitada, pastakas käes tõmblemas.

„Oljake. Võibolla on tõesti parem, kui sa mulle hiljem näiteks helistad,” pakkus ta, üritades rahulikuna näida.

„Oi, muidugi. Muidugi! Ma võin ka postikanakese saata, kui vaja?”

„Oh ei. Helistamisest täitsa piisab.” Kanakesed kippusid auto alla jääma või murdis mõni külakoer nad maha.

„Viis tuhat ja mitte sentigi vähem!” nõudis Villem, kui Olga oli lahkunud.

„Kui sa ta terveks teed,” nõustus leva.

Villem ohkas ja läks uue patsiendi juurde. Leva oli vahepeal oma kaks käsilast ära saatnud. Noormees oli kohutavas seisus ning Villem tundis end natuke süüdlaslikult, et viivitanud oli.

„Uus armuke?” ei suutnud ta siiski küsimata jätta.

„Mis tähtsust sellel on?” nähvas leva. „Ta on mu õpilane. Hugo.” lisas ta hetke pärast.

„Ahsoo. Potentsiaali siis on?” päris Villem, ise samal ajal patsienti lähemalt uurides. Leva enda juurde mõkusid ei võtnud. Noormees oli näost valge ja hingas kiirelt ja kähedalt. Veresooned ta naha all olid mustaks tõmbunud.

„Jõudu on küllaga. Mõistust on vähe,” ohkas leva.

„Ohtlik kombinatsioon noore maagi jaoks,” märkis Villem. „Mis siis juhtus?” uuris ta, kui oli oma ülevaatusel lõpetanud.

Leva kehtas õlgu. „Ma leidsin ta sellisena maas oigamas. Keegi on needuse peale pannud. Tugeva. Ma proovisin seda maha võtta, aga ma ei saa sellele pihtagi. Kui ma teaks, kes selle pani või kuidas see täpselt toimib, saaks ma selle maha võtta.”

„Mnjaa...Praegu on tal olukord igatahes täbar. Keha toodab pidevalt mürke, kuidas, seda ma ei tea. Neerud on kutud. Ülejäänud soolikad veel peavad vastu, kuid ilma neerudeta, mis seda solki tal verest välja filtreeriks, annaks ma talle parimal juhul veel tunnikese.”

„Ma saaks talle õhtuks uued hankida.” Villem ei hakanud parem uurima, kust ta need nii ruttu saaks.

„Hilja,” ohkas ta. „Siis peaksid juba Olavi käest abi paluma.”

„Dialüüs?” pakkus leva.

„Lähim asutus, kus minu teada selline aparaat on, on liiga kaugel.”

„Sa tunniga hakkama ei saa?” küsis leva

„Sellise rõvedusega? Ma parem ei hakkaks riskima.” Viis tuhat oli ikkagi mängus ju. „Tal on kohe vähemalt üht uut neeru vaja,” ütles Villem ja jäi siis mõtlikult levat vaatama. „Kuule. Mis su veretüüp on?”

„Ei,” ütles leva resoluutselt ning Villem ei hakanud vaidlema. „Aga su mõttel on jumet.”

Peale kiiret uurimist sai selgeks, et ei leva käsilased ega ka kõrtsmik ei sobinud. Villem aga...

„Pekki...” mõtles Villem. Talle see mõte põrmugi ei meeldinud. Aga viis tuhat. Viis tuhat! Tal oli seda raha hädasti vaja. Ja noh...ühe neeruga saaks ta natukene aega hakkama.

„Aga ma tahan seda pärast kindlasti tagasi! Ära mõtlegi minu pealt kokku hoidma hakata! Nüüd hoia peeglit paigal!”

Ta sättis end toolil mõnusamalt istuma. Operatsioonikoht oli juba puhtaks tehtud ning kogu rindkere rinnast puusadeni mõnusasti loitsudega tuimaks tehtud. Selja poolt oleks küll lihtsam kätte saada olnud, kuid see-eest palju raskem pärast kinni õmmelda, ning levat ta enda kallale ei usaldanud. Paar julgustavat lonksu viina ja võis alustada.

„Nii....võid peegli natukeseks ära panna,” ütles tohter, kui oli esimese sisselõike teinud.

„Sul näha pole vaja?” imestas leva.

„Ma saan käsikaudu paremini,” vastas Villem ja lükkas käe haava sisse.

„Nii...kus sa mul nüüd oled. Ei....ei...oot, kust see siia sai? Ahaa! Käes. Nii. Näita peeglit.”

„Noh. Nüüd ta peaks vast hommikuni vastu pidama,” ohkas Villem väsinult, kui oli ennast tagasi kokku nõelunud ja Hugole uue neeru sisse pannud. Vanad olid tal nagu rosinad väikeseks ja mustaks kokku tõmbunud. Enda omale oli ta leva abiga mitu tugevat loitsu peale pannud, et see needuse all mõnda aega vastu peaks. Koos loitsida ei olnud kerge, kuid Villem oli seda levaga varemgi teinud.

Tohter istus maha ja valas omale ühe kosutava pitsi. Tänaused lõikused ja loitsimised olid ta juba korralikult läbi võtnud ja alkohol oli kehv mana potion. Parima meelega oleks ta praegu koju läinud ja välja maganud, kuid aeg tiksus ja leva puuris teda nõudliku pilguga.

„On sul mõni mõte ka, kes selle needuse talle peale võis panna?” uuris ta levalt.

„Mõni. Neid isikuid juba uuritakse. Praeguseks ei ole veel süüdlast leitud,” vastas leva mõrult. „Ma usun, et selle taga võis olla Juurik.”

„See vana liba?” imestas Villem. „Kas ta üldse oskab loitsida?”

„Oskab. Väge pole tal just palju, kuid vanas eas on ta üht-teist juurde õppinud.”

„Noh...jah. Mis tal ikka pensionil olles teha on, kui loitsude kallal nokitseda. Aga miks peaks tema sulle või su õpilasele sellise rämeda needuse peale panema?”

„Me tahame temalt selle võsajupi ära osta, kus ta elab,” seletas leva, „Maa on hea, väikese järve ääres. Sinna saaks ühe uhke elamurajooni püsti panna.”

„Aga ta ei taha müüa?” oletas Villem. leva noogutas.

„Ta on meid mitu korda ära ajanud ja nüüd pani ta veel kogu alale kaitseloitsud peale, et me

seda ja teda üles ei leiaks.”

„Te...ei suuda järve üles leida? See on ju kohe maanteelt näha!” imestas Villem. Ieva vaid ärritus selle peale.

„Ma tean küll, kus see on! Ma olen seal lapsena sadu kordi ujumas käinud! Aga ma ei jõua selleni! Mu mehed on sellest juba sadu kordi mööda sõitnud ja proovinud sinna kõndida, kuid jõuavad iga kord maanteeeni tagasi.”

„See...on päris kõva loits, kui isegi sina sellest läbi ei murra.”

„Küll ma sellest jagu saan,” ei tundnud Ieva muret. „Aga mul läheb sellega veel aega. Seni ei pääse mina ega ükski mu meestest Juurika juurde. Sina aga...”

„Ei tööta enam juba mõnda aega sinu heaks,” ohkas Villem.

„Just. Sind ei tohiks loits mõjutada. Mine ja uuri välja, mis ta tegi.”

„Minna ühe vana ja pahura liba kätt väänama,” muigas Villem. Liba, kes oskas seejuures üllatavalt hästi maagiat. Vähemalt ei olnud täiskuu.

„Ära vingu. Küll sa hakkama saad.”

„Mis mul üle jääb...” Viis tuhat ikkagi. Kuigi vaikselt hakkas see summa väiksemana ja väiksemana tunduma.

“Õhtust, Ollu! Oled kodus?” helistas Villem, kui oli välja jõudnud. Ieva oli ta kliinikusse, Hugot valvama jätnud.

„Õhtust! Kodus ikka. Tahad läbi tulla?” küsis Olavi lõbusalt. Ju oli teeleht mõjuma hakanud.

„Ee....võibolla hiljem. Mul oleks tegelt su abi vaja ühe asjaga.”

„Ikka! Mille jaoks siis sõbrad on?”

„Saad sa mind kõrtsi juurest peale korjata? Ja ee...võta ehk paar oma vintskemat kooljat kaasa.”

„Kooljad ka? Noh... ma nüüd ei tea. Ma siin just lõpetasin ühe lappimist,” ütles Olavi kõhklevalt, hääletoonis kaval noot. „Ega siis kooljad puu otsas kasva.”

„Raisk. Aru sai,” kirus Villem mõttes. „Aga kui ma su võla ära tühistan?” pakkus ta. Ta kohe üldse ei tahtnud väsinuna ja ilma ettevalmistuseta Juurika juurde minna.

„Ja teed terveks ka?”

„No kuule! Mul on ka elada vaja!”

„Ja kaks sitket kooljat aitavad sul väga hästi elus püsida.”

„Olgu. Aga tee siva. Ma ootan väljas,” jäi Villem nõusse. „Röövel selline,” krigistas ta hambaid ja pistis telefoni taskusse tagasi. Seal olid tal juba ka Hugo korteri võtmed, mis Ieva talle enne minekut pihku oli surunud. Et vaadaku ta ise ka seal korra ringi. Äkki hakkab midagi silma.

„See rada vist peaks olema,” ütles Villem, kui nad olid juba mõnda aega võsas ragistanud. Kaks kooljat tammusid neil kannul ja korisesid midagi omavahel aeg-ajalt.

„Mis neil häda on?” päris tohter.

„Kurdavad, et maapind on niiske. Jalad kõdunevad kiiremini ära,” seletas Olavi.

„Sa neile kummikuid ei saa jalga panna või midagi?”

„Neil see jalanumber, kurat, muutub nii kiiresti. Kuivavad ja paisuvad ja siis kukuvad veel varbad otsast. Mul ei ole raha neile kümmet paari kummikuid osta.”

„Nagu lapsed,” muigas Villem.

„Natuke. Sõna kuulavad paremini. Ja kui lähebki üks aia taha, saan alati uue teha.”

Villem ei hakanud sellele vastama. Tema tähelepanu köitis hoopis vana puu, mille koor oli mitme meetri jagu värskelt ruune täis kraabitud. „Ah sedasi sa hoiadki levat eemale,” mõtles Villem. Tõenäoliselt oli selliseid puid metsas veel mitu. Villem kaalus hetke ruunide rikkumist, kuid pidas siis targemaks oma nina sellesse jamasse mitte rohkem segada. Pealegi ei tahtnud ta Juurikat veel rohkem närvi ajada kui vaja.

„Oot! Kuuled?” ütles Olavi natukese aja pärast. Villem jäi seisma ja kuulatas. Kusagilt eemalt kostus muusikat.

„Creedence?” pakkus ta üllatunult.

„Born on the Bayou, kui ma ei eksi,” muigas Olavi.

„Me oleme lähedal,” ütles Villem ja liikus muusika suunas.

Peagi jõudsin nad väikesele lagendikule. Lagendiku keskel istus vana väike onnike, mida ei olnud keegi juba viimased viiskümmend aastat parandanud. Seda kentsakamad tundusid kaks katusel olevat päikesepaneeli. Õuel siblisid ringi kanad ning onni tagant kostus aeg ajalt kitse möginat. Välisuks oli pärani lahti. Selle ees magav kass tegi korraks silma lahti, keeras siis aga teise külje, sirutas ja magas edasi. Peremeest ennast aga ei paistnud kusagilt.

„Äkki läks linna?” pakkus Olavi.

„See mees käib vaid pensipäeval linnas,” vastas Villem. „Tal on siin lähedal kusagil kasvuhooned ja põllulapp. Mine vaata, äkki on seal. Hõika, kui leiad.”

Olavi kadus puude vahele, jättes kooljad ümber hoovi komberdama. Villem aga läks onni sisse.

Onnikese sisemus oli hämar ja segamini. Villem suutis mitme tühja pudeli ja muu pahna otsa koperdada, enne kui silmad hämarusega kohanesid. Onnike oli väike ja hubane. Ühes otsas oli väike kööginurk, teises ahi ja voodi. Ühe onni seina võttis enda alla aga suur, raamatutest lookas riiul, mida Villem uurima asus. Suure osa riiulist moodustasid ajalooraamatud ja nende vahele pikitud vanad seiklusjutud. Kui ta ühe neist lähemalt uurimiseks välja võttis, jäi talle silma sinna taha peidetud vana nahkses köites raamat. Villem urgitses selle ettevaatlikult välja. Teos oli vana ja kulunud. Kaanel oli murdes kirjas: Lühhike õppetud mis sees monned head loidssud täeda antakse, ni hästi innimeste kui ka weiste haigusse wasto.

Enne aga, kui ta seda lähemalt uurida sai, surus keegi talle miskit kõva kuklasse.

„See on eravaldus,” urises Juurik.

„Rahu. Rahu!” ütles Villem kiiresti ja pööras ümber. „Ma ainult vaatasin,” vabandas ta ja ulatas raamatu peremehele tagasi.

Juurik kahmas teose kiiresti enda kätte ja surus vana kaheraudse Villemile lõua alla.

„Oot...oot,” venitas ta ja kissitas Villemi suunas. „Villu?”

„Õhtust, Juurik,” vastas Villem kohmetult.

„Raisk! Miks sa kohe ei öelnud! Ei tundnud sind selle viinahaisu alt ära kohe!” muutus

vanamees lõbusaks ja lasi kaheraudse rippu. „Oleks sul äärepealt ajud mööda seina laiali lasknud, aga ei tahtnud raamatuid rikkuda.”

„Oh, p-pole hullu. Ei olnud minust ka väga viisakas sedasi kutsumata su asju torkima tulla,” vabandas Villem. Vana lõi sellele vaid käega.

„Äh, ära põe. Sa oled siin alati teretunud. A mis ajast sa surnutega jändad? Arsti tööst sai villand?”

„Aa, need on Olavi omad. Läks sind otsima.”

„Ollu ka siin? No siis võib ju jooma hakata! Ma just sain värske laari puskarit valmis,” pakkus vana lõbusalt, läks siis ukse peale ja vilistas valjult. „AHOI! Ollu! Vea end siia! Ja aja oma korjused kokku! Mul muidu terve hoov haiseb nagu surnukuur!”

Vana Juurik nägi välja nagu iga teine väike vanamehepäss, vööni habeme ja pikkade juustega. Jõudu oli tal aga ka inimese kujul tohutult ning vana oli terve nagu purikas. Ainult nägemine oli aastatega kehvakeseks jäänud. Prillidest ei tahtnud ta aga kuuldagi.

Noortena meeldis Villemil ja Olavil siin sageli käija. Vana oli muhe ja ajas head puskarit.

„Noh, mis teid siis siia toob?” uuris Juurik, kui oli maha istunud, ja silitas hajameelselt relva oma süles.”

„Seda, et...ee...noh...” ei osanud Villem teemale läheneda ja pörnitses relva murelikult. „Et...ma eee...pidin täna ühe värske liba maha võtma.”

„Tohoh!” oli Juurik üllatunud. „Lihtsalt sedasi? Maja taha ja lask kuklasse?”

„Mis mul üle jäi?” sai Villem pahaseks. „Temast ei oleks asja saanud.”

„Ja kust sina seda tead?”

„Tüübil oli koerte vastu allergia. Ja taimetoitlane oli kah veel.” rääkis Villem. Vennike oli suutnud pool oma haiguslugu ära rääkida, enne kui Villem julguse kokku võttis ja nende mõlema piinad lõpetas. „Ja oli vist miskit sorti väike ärimees ka,” lisas ta.

„Ahsoo...no siis küll,” noogutas Juurik, kes ei sallinud kapitaliste silmaotsastki.

„Jõudu! Mis te siin vaidlete juba?” päris Olavi, olles lõpuks tagasi jõudnud.

„Kus sa, poiss, kondasid?” päris Juurik.

„Jäin su kasvuhoonet imetlema.”

Juurik vaid noogutas arusaavalt. „A sa, Villem, ära põe, ma räägin siinsete noorte libadega. Nii ka ei sobi. Suvalisi võõraid pureda. Kord peab majas olema.”

„Õige ta on,” noogutas Olavi. „Muidu veel pannakse jälle igasugused kontrollid ja regulatsioonid peale. Vahepeal oli meil ju siin täitsa jube. Igast väiksest loitsust pidi enne teada andma ja luba küsima.”

Villem ja Juurik mõlemad noogutasid seepeale.

„Ieva õnneks tuli ja lõi korra majja uuesti,” jätkas Olavi.

Villem hoidis seepeale hinge kinni ja jälgis, kuidas Juurikal pilk tumedamaks ja tumedamaks tõmbus ning vana näost punaseks läks.

„See vana ja väsinud hoor?!” prahvatas ta vihaselt ja vehkis kaheraudsega Olavi suunas. „Arvab, et kogu maailm kuulub talle! Ma veel talle näitan!”

„R-rahu! M-ma ainult ütlesin!” kohkus Olavi. „Keegi siin ei salli levat.”

„Parem oleks!” nähvas Juurikas, kuid suunas kaheraudse maha.

„Ma tegelikult tahtsin sinult levaga seoses midagi küsida,” ütles Villem ettevaatlikult. Juurika pilk pani teda öeldut kohe kahetsema.

„Ah sina ka või?” urises vana. „Mis sa oled tema sussi alla tagasi pugenud või?!”

„Mida? Ei!” solvus Villem, kuid Juurikas ei kuulanud teda.

„Viina jaoks ei olnud enam raha ja roomasid tema juurde tagasi, mis?” urises Juurik. „Sul, poiss, pole mingit eneseväärikust!”

„Ja mis see sinu asi üldse on, kelle heaks ma töötan?” karjus Villem vastu. „Ise istud enamus ajast siin sügaval metsas, nagu mõni vana hipi, ja ei tea pooltki, mis linnas toimub!”

„Ma vähemalt ei tööta kõrilõikajate heaks!” lõrises Juurik ja surus kaheraudse Villemile taas nina alla. „Tulite vana meest oma kodust välja viskama, jah?! Ma sulle, poiss, veel näitan!”

Olavi üritas sekkuda ning haaras kaheraudsest kinni, mille peale vana päästikule vajutas. Villemi asemel tabas lask ühte kooljatest, haavlid rebisid vaese surnu pea ribadeks ning katsid pool seina ja Villemi lõga ja luu kildudega.

„Pille!” hõikas Olavi ehmunult, kui kooljas elutult maha kukkus, ning lasi relvast lahti. Villem üritas Juurikat pikali tõmmata, haarates teda selja tagant. Vana liba püsis aga jalul ning järgmine lask lasi teisel kooljal mõlemad jalad küljest. Padrunid otsas, läks kaheraudne nuiana käiku. Vaatamata arvulisele vähemusele oli Juurikas selgelt peale jäämas ja jagas mitu valusat hoop. Üks neist tabas Olavit haigesse kohta, niites ta jalust ning jättes ta põrandale vaikselt inisema. Villem ei jäänud ootama, kuni temaga sama tehakse, ja lajatas Juurikale korraliku säraka kuklasse, ilma loitsimise või ruunideta. Juurikas, kes ei osanud sellist alatut tegu oodata (kes siis maagiati ausat rusikavõitluses kasutab?), langes teadvusetult põrandale. Selline maagia, ilma loitsimise ja ruunideta, oli küll kiire ja salakaval, kuid võttis ka tunduvalt rohkem väge. Villem, kes oli sellest päevast juba niigi väsinud, oleks äärepealt isegi pildi tasku pannud ja vajus nende kõrvale põrandale.

Mõnda aega ei kostunud onnist muud, kui ähkimist ja vaikset inisemist ja oigeid. Lõpuks ajas Villem end vaikselt vandudes püsti ja sidus Juurika kinni.

„Elus veel?” päris ta Olavilt.

„V-vist jäi külge,” ägises Olavi. Ei läinud kaua, kui Juurikas uuesti teadvusele tuli. Villem ootas, kuni vana oli sõimamise lõpetanud ja natuke maha rahunenud.

„Selle eest sa veel maksad, koer!” urises ta.

„Ise sa vehkisid siin relvaga,” vastas Villem. „Rahune nüüd maha. Sinu ja leva vaheline tüli mind ei huvita.”

„Ei?” oli Juurikas kahtlustav. Mida sa siis tahad?”

„Keegi pani leva õpilasele ühe rämeda needuse peale. Ega sina sellest midagi ei tea?”

„See tatt? Ma olen teda vaid korra elus näinud, kui ta levaga siin käis.”

„Sina siis seda ei teinud?”

„Nagu mul midagi targemat teha poleks, kui leva sabarakke kiusata,” ühmas Juurikas.

„On sul aimu, kes seda teha võis?” küsis Villem.

„Nagu leval vähe vaenlasi oleks,” irvitas vana.

Villem vajus seepeale mõttesse, närides murelikult huult. Ta oli päris kindel olnud, et Juurikas

selle taga oli. Juurika väites ta aga ei kahelnud. Nad tundsid teineteist juba liiga kaua. Vana ei valetaks talle. Ka sellises asjas mitte.

„Kõik? Äkki seod mu nüüd lahti?” nõudis Juurikas.

„Et sa saaks meile veel tappa anda? Küll sa ise välja rabeled,” vastas Villem ja aitas Olavil auto juurde tagasi komberdada, jalutu kooljas neile järele roomamas.

„Vaene Pilleke,” nuuksus Olavi, „ta oli nii tubli ja kuulekas.”

„Pole midagi, teed uue,” lohutas Villem.

„Saad äkki ise tagasi sõita? Mul on jalad veel tuimad...”

„Sa ju tead, et mul pole enam mõnda aega lube.”

„No ega siis load sõida.”

„Mis sa arvad, kas ta on kaua vihane?” päris Villem murelikult, kui oli Olavi ja koolja autosse aidanud.

„Juurikas? Vaevalt. Küll ta paari päevaga maha rahuneb ja asja sootuks unustab. Järgmine kord, kui külla lähed, patsutab õlale ja kiidab,” lõi Olavi käega.

„Tõsi... mäletad, kui me tattidena ta sauna kogemata maha põletasime? Algas kartsime, et vana lööb meid maha, aga juba nädal hiljem aitasime tal uut puskarit teha,” meenutas Villem. „See loits oli aga alatu. Oleks pidanud talle panniga pähe lööma, kui oimetu oli. Siis oleks ehk arvanud, et sellest...” mõtles ta endamisi.

Peale seda, kui ta oli Olavi koju ära viinud, käis Villem viimases lootuses ka veel leva õpilase korterist läbi.

Hugo elamine sarnanes vägagi Villemi kunagise tudengikorteriga. See oli väike, kõigest üks tuba ja köök, ja segamini. Enamus mööblist oli vana ja lagunenu. Siin ja seal hakkas silma nii mõnigi kallim elektroonikavidin. Kingitused levalt tõenäoliselt. Omasid ta hoidis. Hugo laualt torkasid silma nii mõnedki trendikad tervise ja elustiili ajakirjad. „10 viisi, kuidas oma keha kahjulikest ainetest puhastada!” luges ta ühe ajakirja kaanelt.

Villem oli just parasjagu külmkapis sobramas, kui kuulis akna tagant toksimist.

„Mis see siis on?” mõtles ta, tehes ühe külmikust leitud õlle lahti, ja läks akna juurde. Akna taga kõssitas üks väike, natuke räsitud välimusega kanake, ja toksis vastu klaasi.

„Kust sina veel siia said?” imestas tohter ja lasi linnu sisse. Kanake hüppas tuppa ning jäi Villemi jalge ette ootama, aeg ajalt pörandalt mõnda puru nokkides. Alles nüüd märkas ta kana selja külge seotud paberist pakki. Postikana ootas kannatlikult, kuni tohter oli paki ta selja küljest lahti sidunud, sirutas siis tiibu ning hakkas toas ringi siblima. Villem ei teinud kanast välja ning avas paki. Sealt leidis ta kirja ning pooltosin värsket oivaliselt lõhnavat küpsist.

Leidsin selle haldjaretrepti, millest rääkisid. Äkki sul kulub ära. Mul on veel mõned sugulased Venemaal alles. Kui ma neile jõulude ajal taas külla lähen, siis ma võin mõned kanistrid verd tagasi tuua. Mul poja kunagine klassivend töötab tollis, küll too aitab üle piiri saada, kui vaja.

Oleksin helistanud, aga mul said just küpsised valmis. Mõtlesin, et saadan sulle ka paar tükki siis juba. Ole hea ja too kanake pärast ise tagasi. Nägin, kuidas naabrimutt just oma peni õue

lasi. Too elajas on mul juba kaks kanakest maha murdnud.

-Olja

Lehe pöördel oli retsept, nagu lubatud. „Hea inimene, see Olja,” muheles Villem ja nosis küpsise kallal. „Küpsise retsepti oleks võinud ka anda. Eh, küsin ta käest, kui postikana tagasi viin.” Korteris ringi vaadates aga ei hakanud linnuke enam silma. Murelikult ringi vaadates leidis Villem kana lõpuks voodi alt kaagutamas. Voodi alt välja meelitada tal teda aga ei õnnestunud. Ei mõjunud ei hea sõna ega küpsised, ning kui ta üritas linnust kinni haarata, sai ta valusalt nokaga. Kurjalt vandudes haaras Villem lõpuks voodiservast ning tiris selle eemale. Lisaks kanale tulid päevavalgele suur hunnik musti sokke, rusikasuurused tolmurullid, pesemata nõud ja muud pahna.

„Tudengid...” muigas Villem ja haaras postikana kaenlasse. Kana alt leidis ta aga märkmiku ja sinna otsa munetud värske muna. „Kas see on mulle homme hommikuks?” küsis ta kanalt, pistis muna taskuse ning istus siis voodi peale, et märkmikku lähemalt vaadata. Postikana aga ronis talle õla peale ja jäi sinna tukkuma.

Põgusal sirvimisel midagi kasulikku Villemile silma siiski ei torganud. Miskid dieedi ja toitumise plaanid, paast ja hunnik keemiavalemeid. Igaks juhuks pistis ta selle siiski taskusse. Mitte midagi leidnud, naases ta lööduna kõrtsi.

„See ei saa lihtsalt võimalik olla!” oigas Villem, kui oli juba pool ööd baarileti nurgas oma raamatutes sobranud. Kliinikusse ei tahtnud ta minna. Hugo üha halvenev seis oli liiga masendav ja leva pidev puuriv pilk ei lasknud keskenduda.

„Raske juhtum?” uuris baarimees.

„Jubedalt,” ohkas Villem. „Vala mulle veel üks, palun.”

„Olgu, aga see on viimane.”

„Juba? Kell ju nii vähe alles,” imestas Villem.

Baarimees kehtas õlgu. „Rahvast vähe. Ise ka väsinud juba. Ei jaksa enam iga päev hommikuni olla.”

„Kui väsinud, siis väsinud,” vastas Villem ja sobras torisedes taskutes raha järel.

„Paned ise ukse lukku, kui lõpetad?” küsis baarimees, kuid Villem ei kuulanud. Talle oli sobrades ümmargune savitükk, millel hiinaka loits peal oli olnud, pihku jäänud, ja ta jõllitas seda häguse pilguga. Kusagil aju sügavustes üritas pirnike plinkides põlema süttida.

„Pekki.”

„Möh?!”

„Pekki! Ma olen idioot!” hõikas Villem ja tormas kliinikusse tagasi.

„Noh?” nõudis leva, kui tohter sisse tormas. Villem ignoreeris teda, andes vaid käega märku, et ta vait oleks. Ta kompis Hugot pikalt iga maagilise vahendi ja meelega, mis tal käepärast oli, kuni leval kannatus katkema hakkas.

„Mida sa-”

„See ei ole needus,” teatas Villem.

„Mis mõttes ei ole needus?” oli leva segaduses. „Poiss on mürkide kätte maha suremas!”

„See ei ole needus,” kordas Villem. „Vaata ise. Mitte kõige vähimatki haisu pahatahtlikkusest.” Oli pea võimatu heast südamest, halba soovimata, kellelegi needust peale panna. Loits ise juba eeldas seda, et ohvrile halba soovitakse. Sellise rõveduse puhul olid nad kõik automaatselt eeldanud, et see pidi needus olema.

„Ma olen idioot...” ütles leva, kui oli ise ka Hugo värske pilguga üle vaadanud.

„Sina ja mina mõlemad,” muheles Villem.

„Aga mis see siis on täpselt?”

„Ma oletan, et poiss üritas omal keha puhastada,” seletas Villem ja otsis Hugo märkmiku välja. „Igasugused detox-kuurid on praegu kuum värk. Ju ta üritas seda mahlade ja teede asemel maagiaga teha.” Märkmikku lehitsedes leidis ta peagi õige koha, pool tosin lehekülge erinevaid keemilisi elemente. „Poiss on pool Mendelejevi tabelit siia kirja pannud. Loits nüüd üritab kõiki neid elemente kehast välja saada, lagundades seeläbi kudesid ja suunates selle kokteili verre. Kusjuures enamust seda kraami on organismil tegelikult vaja. Sellises koguses on see aga puhas mürk.”

Leva suutis selle kõige peale vaid vaikselt vanduda. „Ma veel teen talle kehapuhastust kui ta ellu jääb!”

Nüüd, kus leva teadis, millega pistmist oli, suutis ta peale mõningast pusimist loitsu peatada. Vahepeal, kui Villem oli eemal, Juurikat küsitlemas, olid ka poisile uued neerud kusagilt välja ilmunud. Päike oli vaikselt tõusmas, kui kõik organid lõpuks õiges kohas tagasi olid.

„Tubli töö,” kiitis leva. „Kui sul kunagi arstiks olemisest kõrini saab, siis ma võtaks su hea meelega enda juurde tagasi.”

„Jääb ära,” muigas Villem, asetades samal ajal kaks pitsi lauale. „Mul on natuke eneseväärikust alles veel.”

„Kui otsa saab, siis otsi mind üles,” naeratas leva.

„Ütle, kust sa üldse need neerud nii kiiresti leidsid?” ei andnud uudishimu Villemile rahu.

„Ah, miski noor ärikas oli just maha lastud. Joppas,” kehtas leva õlgu. Villem oleks seepeale äärepealt pitsist mööda valanud. „Mis siis?”

„Ah...niisama. Uudishimust,” vastas Villem. Paistab, et ta peab Juurikale oodatust varem uuesti külla minema.

„Mis seal ikka. Terviseks!” ütles tohter, ja tõstis pitsi.

Jutt: Püssiga puhkusel (Joel Jans, Maniakkide Tänav)

Külmas õhus leivad helid õige kaugele, mistõttu polnud Mõtusel ülejäänud jahiseltskonda sisaldava telgi leidmiseks isegi GPS-i tarvis. Tal tuli minna lihtsalt kumeda jutuvada ning aegajalt kärgatavate naerupahvakute järgi ning varsti kerkiski hämarusest tuttav ümmarguse põhiplaaniga jahimooduli kontuur. Kohe sealsamas lebas ka mammuti korjus, suur nagu karvane mägi, võhad ähvardavalt tulija poole suunatud ning klaasistunud silmad suured ja elutud. Lont oli Mõtuse poolt eemal oldud aja jooksul juba küljest raiutud ning lebas nüüd maona rulli kerituna hõljuki kärul. Keegi oli üritanud ka võhkasiid laserlõikuriga maha lõigata, aga miskipärast oli see pooleli jäänud. Kuid see kõik ei pakkunud Mõtusele vähimatki huvi. Ta muigas endamisi, püüdes kujutleda kaaslaste nägusid kui nad tema ulukit näevad. Jahindus oli samasugune ürgne kirk nagu marja- ja seenekorjamine ja nemad kolm olid selle kire selged ohvrid. Mõtus tõmbas mooduli ukse lahti ning astus sisse. Vestlus katkes nagu lõigatult ning seesolijate pilgud pöördusid Mõtusele.

"Mis sinuga juhtunud on? Oled sa ikka terve?" küsis Ants. Mõtus vaatas ennast, ta oli tõepoolest üleni verega koos. Käed olid verised, jalad olid verised, verd tilkus ta moondeülikonnalt ja küllap oli ta nägugi verega koos.

"See pole minu veri."

Mõtus võttis ionkamina ees istet. Alles nüüd sai ta aru, kui jahedaks oli väljas ikka läinud, ning ta sirutas mõnuga käed kamina juurde. Ta tundis end kuningana. Terve hooaja olid need kaks tema üle nalja visanud, sest ta polnud saanud ainsatki looma maha, samal ajal kui nemad tõmbasid üksteise järel aina haruldusi siruli. Kuid täna ta neile alles näitab. Nüüd hakkab tema neile nina alla hõõruma, et „jahimeheks ei hakata, jahimeheks sünnitakse“.

"Kelle veri see siis on? Lasid mõne looma maha?" ei saanud Ants rahu. Lisaks salaküttimisele töötas Ants sellel samal looduskaitsealal ka vahina ning teda häiris, kui midagi ebaseaduslikku toimus siin ilma tema osaluseta.

"Lasin," sõnas Mõtus rahulolevalt, "ja veel sellise, et te ei usu kui räägin."

"Mille siis? Kas tarva?" päris seni vaikinud Rein.

Mõtus pilgutas neile võidukalt silma.

"Mitte tarva. Dinosauruse!"

Moodulisse sigines hetkeks vaikus.

"Mis kuradi dinosauruse? Siin pole mingeid dinosaurusi. Kelle sa, hull, seal päriselt ära veristasid?" küsis Ants. Mõtus koukis vastuse asemel jahikiivrit vee, tule ja põrutuskindla kaamera ja heitis selle Antsule. Ants püüdis selle osavalt kinni, avas ekraani ning Mõtus jälgis õnnelikult, kuidas ta silmad fotosid lapates üha rohkem pärani läksid. Rein kummardus uudishimulikult üle Antsu õla vaatama.

"See on mingi nali või?" päris ta viimaks.

"Ei tee, see sama elukas, kes on piltidel, lebab praegu siit samast kaks kilomeetrit Võru poole."

Ants lõi käega ja andis Mõtusele kaamera tagasi.

"See on võltsing, sa oled lihtsalt kade, et me saime hommikul kahekesi mammuti maha võetud ning sina jäid ilma."

Mõtus lõi ärritunult jalaga vastu põrandat.

"Mida sa seletad! Ise oma kätega lasin selle raipe maha. Ma ehmatasin alguses ka päris ära. Holovideost vaatad, et polegi hullu midagi, aga kui selline päriselt sul mändide vahel pimedusest vastu vaatab... Panin täislaenguga ja dinokas kukkus räntsti! külili. Mõtlesin, et surigi maha, aga see oli vaid oimetu. Kui ma talle ligi astusin, siis haaras mul hammastega relvast kinni, ning hammustas selle puhta pooleks. Ma ei tee nalja, aku tegi sihukese paugu, et mul kõrbesid kulmud ära."

"Ja mis sa siis tegid?" päris Ants.

"Noh, siis ma seisin seal tatt ripakil, saate aru, dinosaurus hammustas mul ikkagi just püssi puruks. Tal, raipel, oli pea akupaugust must ja söestunud, aga ikka rapsis veel. Ma ei osanud muud teha, kui et haarasin selle sama käesoleva rihma ning keerasin selle ümber raisa kaela ning hakkasin teda kägistama."

Ants ja Rein kuulasid Mõtust, Ants vingerpussi kahtlustades nägu krimpsus, Rein jahmatusest pea viltu.

"Sa kägistasid dinosauruse surnuks?!" küsis Rein ja Mõtus noogutas.

"Ma ausalt öeldes ise ka ei usuks, aga eks ta oli juba paraja paugu plasmata saanud, ilmselt sinna püssiaku peale läks ka viimane jõud ära. Kahju, hea püss oli, tšehhi oma, selliseid enam ei toodeta, aga eks parem püss kui käsi või jalg."

„Vaata kui hea, et ma sulle siis oma vana „Dorseti“ müüsin, nüüd kohe hea võtta,“ ütles Ants muiates. „Sa plaanisid seda asja juba ammu ette, jah? Võltspilt, püssiost ja siis kohe enda vanast ilma jäämine. Küllap viskasid selle kuhugi laukasse. Veristasid seal mõne põdra ära ja nüüd üritad meile meie varasema jahiõnne eest tagasi teha."

"Ausõna, kui ei usu tulge ja ma näitan!" vaidles Mõtus vastu.

"Kaugel ta sul oligi?" uuris Rein.

"Ma ütlesin, kaks kilti. Hõljukiga käime nagu nipsti ära."

Rein ajas end püsti.

"Mis, kas sa Rein usud päriselt seda jama?" imestas Ants. Rein kehtas õlgu ja võttis nurgast oma jahirelva.

"Vanarahval on selline ütlemine, et kui öeldakse - vaata siga lendab - siis tasub vaadata. Paremini jääda lolliks kui imest ilma."

„No ma tulen ka,“ ütles Ants. „Seda dinosauruse asja ei usu ma küll hetkekski aga veri on ehtne ning kurat teab mille see hull seal ära tappis. Pärast pean mina vastutama."

Mõtus võttis seinalt jutuks olnud „Dorseti“.

„Tõepoolest, õigel ajal ostsin selle,“ muheles ta ise sinna juurde.

Koletislik kogu, mille nad puude vahelt hangunud verelombist leidis, pani isegi paljunäinud Antsu ahhetama. Elukas oli vähemalt kaks meetrit pikk ning selle esikäpad olid tagumistest tunduvalt väiksemad ning lühemad. Massiivne kere lõppes aga sisaliku omaga sarnaneva peaga, mille söestunud suus olev komplekt suuri teravaid hambaid ei jätnud tema söögivaliku suhtes vähimatki kahtlust. Mööda eluka selga kulgesid aga kahes reas luuplaadid, mis hoidsid veidi viltu nagu tillukesed tiivad. Kõige veidram oli aga asjaolu, et koletise kortsulise keha ümber jooksid rihmad ning neile oli kinnitatud mitmeid instrumente ja masinaid, milledest osad vilgutasid ärevalt punaseid ning rohelisi tulukesi.

„Mis te nüüd ütlete? Ikka võltsing või?” päris Mõtus laialt naeratades.

Ants sügas mõtlikult habet.

„Dinosaurius on see nüüd küll kindlasti, aga kust see, raisk, siia sai?”

„Ilmselt on su geneetikud vahepeal ületunde teinud,” sõnas Mõtus. Ants pani selle peale värisevate kätega suitsu ette. Mehe vasak silm tõmbles ning tal oli raskusi see tööle lülitada. Lõpuks heitis ta suitsu vandesõna saatel metsa.

Mõtus silmitses teda halvakspanevalt. Ta oli Antsu alati argpüksiks pidanud, aga seni oli mees asjadega kenasti hakkama saanud. Pealegi oli ta pargivahi positsioon neile asendamatult kasulik. Ants teadis täpselt kus loomad liikusid, kui palju neid oli ning oskas ka raportites mõned küttimised õnnetusjuhtumite või loomade omavaheliseks murdmiseks väänata

„Ära pabista,” ütles Mõtus Antsule. „See on kindlasti mingi uus eksperimen,t kes alles siis toodi. Tüübid tahtsid end uue loomaga end proovile panna.”

Ants osutas näpuga rakmetes olevatele seadmetele.

„Mitte dinosaurius ei pane mind muretsema, vaid need vigurid. Ma pole ühtegi sellist jälitusseadet varem näinud ja pealegi, miks neid nii palju on? Nad on laborist alati teate saatnud, kui mõne uue looma parki lahti lasevad, aga seekord ma ei tea neist mitte midagi ning see kõik lõhnab jama järgi.”

Ants kõndis ettevaatlikult dinosauruseni, tonksas teda jalaga ning asus siis püssipäraga rihmade külge kinnitatud seadmeid purustama.

„Küll on kahju, et ta raip akut hammustas. Nüüd on pea nagu suitsusink ja ma ei saagi normaalset trofeed seinale,” kaebas Mõtus. Rein aga tegi juba teist tiiru ümber surnud looma. Küll püüdis ta selle saba kergitada, küll sikutas luuplaadikest.

„Ma ei saa aru miks nad on ellu äratanud dinosauruse. Tarvad, arusaadav, mammutid ning mõõkhambulised tiigrid niisamuti. Aga dinosaurius pärineb ju hoopis teisest ajaperioodist,” arutas ta ise sinna juurde.

„Keda see huvitab? Tule aita mul parem need kuradi vigurid maha võtta ja puruks lüüa!” käratas Ants. Rein kehtas õlgu ja asuski talle appi. Mõtus võttis samal ajal aga hõljukist laserlõikuri ning hakkas seda käivitama.

„Parem suitsusink, kui üldse mitte midagi.”

Äkki kostus puude vahelt kõrgetoonilist sisinat. Nii Ants kui Rein jätsid oma purustustöö katki ning Mõtus heitis laserlõikuri maha ja haaras seljalt püssi.

„Kas neid dinosid võib siin veel olla?” päris Rein ehmunult.

„Kust ma tean, ma ütlesin, et näen sellist asja esimest korda,” vastas Ants.

Mõtus lülitas samal ajal vaikse suminaga oma jahirelva tööle ning hämarusest ilmusid nähtavale tapetud dinosauruse kaks suguvenda.

„Kurat,“ ütles Ants.

„No siit tuleb kohe korralik pea,“ ütles Mõtus ja tõstis relva palge. Selle sihtimissüsteem võttis aga alles ühendus tema implantaadiga ja hakkas uue omaniku tarbeks sihikut kalibreerima. Dinosaurused märkasid maas lamavat kaaslast ja tõmbusid ehmunult tagasi. Veel hetk ja nad on kadunud, olengi oma trofeest ilma, mõtles Mõtus ehmunult. Ta pöörutas „Dorsetist“ ilma sihikutäpi ilmumist ära ootamata dinosauruste suunas. Säravvalge plasmakiir sähvatas üle metsalagendiku. Seejärel ka teine ja kolmas. Üks dinosaurustest lahvas leekidesse ja söestus silmapilguga. Teinegi sai riiveka ja lendas uperkuuti võserikku.

„Jäta järgi, ma saan kinga!“ kisas Ants.

„Võta võimsust maha, muidu ei jää peadki alles!“ karjus Rein. Sellest, et võimsust oli vaja maha võtta, sai Mõtus ka ise aru. Kirudes keeras ta relva võimsuse miinimumini. Kuid selle aja peale oli teine, haavatud dinosaurus juba jalule karanud ja pimedusse kooberdanud. Mõtus ei heitunud, ta lülitas relva sihikul öönägemise sisse ja põgeneja ilmus kohe relva ekraanile. Selleks ajaks oli ka sihik kalibreeritud ja punane täpp ilmus dinosaurusele otse keset keha. Siis aga juhtus midagi veidrat. Dinosauruse kuju hakkas ekraanil võbelema ja haihtus. Mõtus tõstis pilgu relvaekraanilt ja põrnitses jahmunult pimedusse.

„Mida põrgut?“

„Lase! Lase!“ hüüdis Rein.

„Ära lase! Ära lase!“ kisas Ants.

„Mida ma siin lasen või ei lase, tal raipel on segajad peal, sihik ei leia teda,“ ütles Mõtus. Nad kuulsid vaid kuidas maa tühises ja puud ragisesid pimeduses, kui hiigelelukas läbi metsa minema tühistas. Seal, kus lebas surnud dinosaurus, põlesid kidurad põõsad heleda leegiga ja maapindki hõõgus ja tossas. Ants hoidis kätega peast kinni.

„On alles jama, sel põgenenud vördjal olid kindlasti kaamerad küljes. Nüüd on meie näod kõik peal.“

Rein jooksis sellal kõigepealt hõljuki juurde, võttis kustuti ning suunas selle külmakiire põlevate põõsaste peale. Põõsad, sammal ja dinosauruse kere pealiskihht klaasistus ja kustus jalamaid ning langes mõne hetke pärast lumetolmuna laiali. See, mis jäi järgi dinosauruse kehast, sundis kõiki kolme pead ära keerama. Rein viskas kustuti käest ja koputas endale meelekohale.

„Mida sa, Mõtus, mõtlesid, kui täie võimsusega kärtsatasid? Tahad trofeed või ei taha?“

„No ma ei ole selle relvaga veel harjunud,“ vabandas Mõtus.

„Sinusugused ei harjugi säärase relvaga kunagi, see on sinu jaoks liiga hea.“

„Ära õienda! Kus su enda relv on? Miks sa ise ei lasknud?“

„Millega ma laskma pidin, lasersilmaga või? Mul on püss hõljukis!“

Ants tuli nende vahele ja tõstis käed, sundides neid vaikima.

„Ärge virisege. Me peame sellele raipale järgi minema ja need kaamerad maha võtma. Muidu oleme kõik varsti teisel pool trelle.“

„Muidugi peame järgi minema, sellist pead ei saa iga päev oma seinale,“ tusatses Rein. „Ainult, et ma võtan oma relva kaasa, muidu Mõtus teeb sellest ka söehunniku.“

Mõtuses tõusis tume viha.

„See on minu uluk. Seda te mult juba käest ei võta. Teie minge jagage oma mammutilonti.“

„Ei-ei,“ vastas Rein ja osutas surnud loomadele. „Need kaks olid sinu ulukid. Ise tegid nad tuhaks. Mine nüüd joonista endale üks dinosauruse pea söega seina peale kui tahad.“

„See, kes selle kolmanda maha laseb ja meid trellide tagant päästab, see saab ka pea,“ ütles Ants. Mõtus ja Rein vakatasid, see tundus õiglase otsus ning sellega oli asi otsustatud. Nad ronisid hõljukisse, nii Ants kui Rein võtsid relvad ligi ja jälitamine algas.

Isegi pimedas ei olnud põgenenud dinosauruse jälitamine kuigi keeruline. Hõljukil oli öönägemisseade ja dinosauruse hiiglaslikke jälgi mööda suutnuks ka pime sõita. Veidi aega kostis vaid hõljukimootori undamist, kui kõik oma mõtteid mõeldes suuri auke meenutavat jäljerida jälgisid. Ühel hetkel hakkas armatuurlaualt piiksumist kostma.

„Kurat, looduskaitse droon,“ pomises Ants. „See tuli vist seda põlengut uurima, mis Mõtus korraldas. Ma rääkisin kogu aeg, et hoidke madalat profiili, mehed. Looduskaitseala põlema panemine ei ole madal profiil. Uudisloomade karjadena teise ilma saatmine ka mitte!“

„Mis sinu meelest siis madal profiil on?“ küsis Mõtus trotslikult. Teda hakkas juba tüütama, et teised endiselt kogu aeg tema kallal naaksusid, nagu polekski ta kahte dinosaurust maha tõmmanud. Ants võttis oma istme tagant relva.

„Kohe näitan.“

Ta ronis välja, sihtis kuhugi taevasse ja vajutas päästikule. Püss turtsatas korra ja piiksumine hõljukis lakkas.

„Mine vaata, see droon hoiab nüüd edaspidi madalat profiili, tee järgi,“ ütles Ants tagasi hõljukisse ronides süngelt. „Vanasti raviti üliagarust elektrišokiga ajusse, tänapäeval teeb selle töö ära üks õigesti suunatud elektronmagnetimpulss.“

„Mõtusele oleks seda impulssi tagumikku vaja,“ ütles Rein.

„Vaata, et ma sulle endale midagi sellist tagumikku ei lase, mis pärast külmakiirt järele nõuab,“ nähvas Mõtus. „Saad nii üliagarast keelest, kui peldikus käimise vaevast korraga lahti.“

Nad sõitsid edasi. Kõik vaikisid ja õhkkond hõljuki salongis oli plahvatusohtlik.

„Kas keegi drooni kadumist uurima ei tule?“ küsis ta Antsult.

„Mina olengi see, kes peaks uurima tulema,“ pomises Ants vastu. „Küll ma pärast uurin.“

„Äkki saad veel preemiatki,“ ütles Rein.

Siis nägid nad dinosaurust. Ja ühtlasi ka seda, mille poole ta suundus. Ants lasi kuuldavale oma lemmikvandesõna.

„Kas see on mingi uus teadusjaam?“ küsis Mõtus hämmeldunult.

„See peab olema teadusjaam,“ ütles Rein. „Kindlasti on see mingi uus teadusjaam.“

Mõtus nõustus temaga, sest teine seletus oleks olnud, et tegemist oli kosmoselaevaga. See oli tohutu metallist objekt, taldrikukujuline, paljude eri tasanditega, sadade antennide ning veidrate metallist väljasopistustega ning suurtel jämedatel jalgadel. Sarnasust

kosmoselaevaga suurendasid laeva all olevad veidrad düüside moodi moodustised mille all virvendas õhk isegi öönägemisseadmetes nagu kuumal päeval kõrbes. Dinosauruse lonkav kaju pani otse selle objekti poole ja samal ajal avanes seal kaheksanurkne avaus, millest voolas alla maapinnale helkivast metallist keel.

„Neetud geeniiinstituudi rahvas on endale ikka hea rahastuse taha saanud, et selline asi ehitada,“ ütles Mõtus. Ta keeldus uskumast, et tegemist oli kosmoselaevaga.

„On jah,“ nõustus Rein kõhklevalt.

„Olgu kuidas on, aga me peame selle raisa maha saama, kui me ei taha trellide taha minna,“ ütles Ants kindlalt. Mõtus nõustus ka temaga. Seda mitte vanglahirmus, vaid seepärast, et dinosauruse pea kuulus õigusega talle. Ta avas hõljuki laeluugi ja tõusis püsti. Lasu sooritamiseks oli aega vaid mõni hetk, sest haavatud saurus looberdas juba mööda metallteed üles.

Saanud püssi palge, kiristas Mõtus hambaid. Mis iganes seadeldised olid teadlased dinosaurusele külge pannud, igatahes segasid need relva süsteemidel teda sihikule võtmast. Kartuses, et uluk käest kaob, põrutas Mõtus oma lasu ehku peale. Loomulikult läks see mööda ja otse kaheksanurksest uksest sisse. Jaama sisemuses plahvatas miski ning lai leegipilv käis ukseavast välja. Sellest oli siiski niipalju kasu, et haavatud dinosaurus pörkas uksest tagasi, andes Mõtusele aega teise lasu sooritamiseks. See ei läinud sugugi paremini, sest seekord tabas ta metalltreppi, mis pidas küll vastu, kuid tõmbus tabamuse kohast mustaks ja kõveraks. Rein tõusis Mõtuse kõrvale.

„Hoia kõrvale, kõõrdsilm!“

Kuid juba järgmisel hetkel hakkas ka tema vanduma, sest temagi relva sihik keeldus dinosaurust märkamast. Selleks ajaks oli aga dinosaurus end koguda jõudnud ja jaama uksest sisse kadunud.

„Kurat kas te olete jahimehed või mingid pederastidest lihasünteesijad? Järgi talle!“ karjus Ants. Metallist keel, mis jaama suust välja ulatus, tõmbles, püüdes tagasi tõmbuda, kuid plasmarelva tabamus oli seda niivõrd kahjustanud, et see ei õnnestunud. Nagu sabatäht sööstis hõljuk läbi hõreda metsatuka lagendikule, tõmblevat metallteed mööda üles ja kihutas täiel kiirusel laeva. Kokkupõrge vaheseinaga oli kohutav ja neid päästis vaid turvavaht, mis pidurdas löögi, summutas plahvatuseleegid ja kleepis nad vaheseinale. Hõljukist, mis paiskus väikeste tükkidena mööda objekti koridori laiali ei jäänud see-eest peaaegu midagi järgi.

„See nüüd küll minu süü ei olnud,“ ütles Mõtus. Ta pea käis ringi ja ka sisemuses keeras. Ägisedes kiskusid nad end lahtuma hakkavast turvavahust vabaks.

Südamevärinal oma relva turvavahust välja kiskudes, leidis Mõtus oma suureks rõõmuks, et see oli pääsenud õnnetusest kahjustusteta. Ta silitas „Dorsatit“ hellalt ja kontrollis selle akut. Siit jagus vabalt veel paarikümneks lasuks.

„No sa paned hästi, Ants,“ kostis Reinu ägisev hääl. Mõtus vaatas ringi ja märkas, et Rein ei suutnud end kuidagi turvavahust lahti kiskuda. Ta läks appi ja sikutas kaaslast vabaks. Rein noogutas talle tänulikult.

„Muidugi panen hästi,“ ütles Ants. „Teie kahekesi kärtsutasite muudkui tühja. Hea, et jaamalegi pihta saite aga mina võtsin dinoka ühe ropsuga maha.“

Ants ja Mõtus pöördusid hääle suunas ja nägid, et Ants seisis tõepoolest ühe tohutu suure musta kogu kõrval. See oli surnud dinosaurus, kelle pea oli hävinud kokkupõrkest hõljuki keretükiga. Rein läks, ise üleni turvavahuga koos ja kokkupõrkelöögist jalgadel tuikudes tema

juurde. Ta kükitas surnukeha kõrvale maha ja osutas sõrmega.

„Ah, et võtsid ühe ropsuga maha? Kuhu sa, mees, õige sihtisid? Kas sa hakkad mõtustuma või mis? Kohe pähe, aina pähe, ainult pähe!“

Mõtus ei öelnud midagi, ainult sülitas südametäiega. Ka siit ei olnud midagi seina peale panna. Kuid Ants ainult mühatas.

„Ära jaura, aita mul parem need seadmed tal seljas puruks lüüa!“

Nad hakkasidki eluka seljas olevaid aparaate hävitama. Ka Mõtus ühines nendega ja kolmekesi löid nad puruks kõik, mis dinosaurusel küljes oli. Alles siis kui viimane vidin juppidenä lõpetas ohkas Ants rahuldalt ja istus sinnasamma dinosauruse tagumisele jalale.

„Tehtud!“

Teised seadsid end tema kõrvale.

„Kahju, et peaga nii läks,“ ütles Rein. Mõtus nõustus temaga, kuid vaatas kohe ka uurivalt ringi.

„See on huvitav jaam nendel teadusepoistel siin püsti pandud. Mis te arvate, kas neil on neid dinosaurusi siin veel?“

Reinu silmad läksid põlema.

„Kindlasti on!“

„Oot-oot, mehed, see läheb nüüd küll liiale,“ ütles Ants. „Vahel harva looduskaitsealal neid loomi salaküttida, keda on juba niigi selle ala peale liiga palju, on üks asi, aga korraldada värskelt taaskloonitud liigile massimõrv on ikka midagi muud.“

„Ma olen sinuga täiesti nõus,“ ütles Mõtus, „aga kui juba nii on läinud, siis mis vahet seal on kas kolm või neli looma?“

„Tõsi,“ kinnitas Rein. Sellele loogikale oli Antsul raske vastu vaielda.

„Tühja kah, mine tea, kas ma pärast sellist jama siin enam üldse töötada saangi või kui ma end ka välja vingerdan, siis pannakse äkki looduskaitsealale valvureid juurde ja hüvasti kuldsed jahipäevad.“

Nad ajasid end uue kirega püsti. Ka Antsu liigutustes oli korraga hoopis rohkem särtsu. Ta oli vist juba otsustanud, et on kord juba selline päev ja kui juba siit koju minna, siis korraliku trofeeega.

„Kuhu poole läheme?“ küsis Rein.

„Sinna kuhu see dinosaurus põgeneda tahtis. Küllap seal neil on oma latter,“ arvas Mõtus ja nii nad tegidki. Kolmik suundus edasi mööda pimedat koridori mille algusesse surnud uluk oli maha varisenud.

Koridori ääristavad ukseid olid kõik tihedalt suletud. Huvitaval kombel puudusid neil ka ukseingid ning kuigi Mõtus proovis ühe vastu oma õla jõudu, jäi uks võitjaks. Ants koputas talle õlale.

„Kui sa tahad millegagi jõudu proovida, siis pigem sellega,“ ning ta nookas koridori lõpus oleva väikese värava suuruse uksele. „Vean oma riigitöötaja pensioni peale kihla, et suuremad loomad on just selle ukse taga.“

Mõtus mõõtis ust hindavalt ning proovis sedagi oma õlaga. Uks ei avanenud, ning seega

astus ta paar sammu tagasi, keeras „Dorseti“ maksimumile ning vajutas päästikule.

Plasmapüssi kärgatus lõi jahimeestel kõrvad lukku ning tuleleek joonistas nende võrkkestadele pika ereda triibu. Uks ise aga rebenes mitmeks tükiks, mis kadusid vingudes kuhugi ruumi hämarusse.

Mõtus astus hõõgivate uksepiitade vahelt esimesena läbi ning jäi soolasambana seisma. Tema ees avanes koopa taoline ümar ruum, mida täitis pehme valgus ning selle seinu ääristasid tundmatud seadmed. Kuid kõige veidram oli see, mis asus keset ruumi. See meenutas pisut suurt ümmargust vanni, kus mulisevast tumedast vedelikust kerkis välja vähemalt meetri jämedune ning kahe-kolme meetri pikkune hõredate jämedate karvadega kaetud vagel. Mõtus pööras „Dorseti“ suudme jõleda peletise suunas ning tunnistas endale viimaks seda, mida ta oli püüdnud kosmoselaeva nähes kõigest väest eirata – nad olid kohanud tulnukaid. Dinosaurused dinosaurusteks, igasuguseid kummalisi loomi oli viimasel ajal üle kogu maailma igal pool sadade kaupa kloonitud, aga selline koletislik peletis sai pärineda vaid kuskilt tähtedelt. Ka Ants ja Rein jäid soolasammastena seisma.

„Mis ilgus see veel on?“ küsis Rein.

„On mis ta on, aga inimesed seda asja küll laboris kloonitud pole,“ arvas Mõtus. Ta oli juba päästikule vajutamas, kui vagel hakkas ootamatult sulaselges eesti keeles rääkima.

„Maalased, ärge tapke mind, olen vaid selle laeva alandlik teener ning valmis täitma kõiki teie soove.“

Mehed jõllitasid teda uskumatult ja kõigi relvatorud langesid allapoole.

„Kes sa oled ning kuidas sa meie keelt mõistad?“ küsis Mõtus.

„Teie keeles on minusuguste kohta käivaks vasteks tehisintellekt. Ma olen selle laeva piloot ning teie keelt oskan seetõttu, et olen korraldanud antud koordinaatidele mitmeid ekspeditsioone ning omandanud selle käigus suures koguses infot mille alusel olen õppinud teie kultuuri.“

„Sa oled siis tulnukas või?“ küsis Mõtus üle, et asi oleks kindel.

„Jah, ma pärinen teisest tähesüsteemist.“

„Kurat, need polnudki siis geneetikute toodang, vaid hoopis selle tulnuka lemmikloomad!“ hüüatas Ants kergendust tundes.

„Paistab sedasi, jah,“ sõnas Rein.

Üle Antsu näo valgus lai ning lapselikult siiras naeratus.

„Ja mina arvasin juba, et pean hakkama end rootsi kardinatega harjutama.“

„Nad ei olnud otseselt minu lemmikloomad,“ ütles vagel. „Nende rass on tegelikult mu loojad, kuid jah, ma olen oma arengutasemelt neist nüüdseks üle piisavalt palju, et võiksin pidada neid lemmikloomadena, kui minusse sisestatud käsud ei sunniks mind neid teenima.“

„Kuule, sa ütlesid, et oled siin juba mitmendat korda?“ küsis Mõtus vaglalt.

„See on õige, olen antud koordinaatidele maandunud kokku seitseteist korda. See siin oli kunagi mu peremeeste koduplaneet. Kui seda ähvardas katastroof hiigelmeteoridi läbi, siis lahkusid nad kosmosesse uut kodu otsima. Käesolev meeskond on ajaloolased kes...”

„Seitseteist?!“ ahhetas Mõtus. „Kuidas teid siis keegi varem pole märganud?“

„Väljudes on uurimisrühmadel seljas varjeülikonnad,” selgitas vagel. ”Seekord juhtus aga süsteemides rike. Tarkvara uuendus ei läinud korrektselt peale ning see tõi kaasa moondesüsteemide ebakõlad.”

„Teil on siis kah tarkvaraprobleemid,” pomises Rein.

„Tavaliselt mitte, see on äärmiselt väike võimalus.“

„Mis siis seekord juhtus?“

Vagel mügistas naerda.

„Juhtus just see, mis juhtuma pidi.“

Mõtus silmitses vakla mõtlikult.

„Sa tahad öelda, et sa keerasid nende ülikonnad meelega... Sa teadsid, et me oleme seal väljas küttimas ja... Miks?“

„Sest nad pole midagi enam loomadest,” ütles vagel.

„Aa, kas nad on siis ikka lihtsalt loomad?“ küsis Mõtus lootusrikkalt. „Mulle jäi vahepeal mulje, et me küttisime mingeid intelligentseid elukaid. See oleks küll kehv lugu.“

„Nad on lihtsalt loomad,” kinnitas vagel. „Võite neid vabalt küttida, mul ei ole midagi selle vastu. Ma tõepoolest tahtsin teile seda rõõmu teha – nii, esmakohtumise puhul.“

Mõtus tundis kergendust, kuid Reinu silmad löid seda kuuldes taas põlema.

„Kuule, kui sul midagi selle vastu ei ole, siis need dinosaurused, kas neid on siin laevas veel?“

„Ei ole, te tapsite nad kõik.“

Säde Reinu silmis kustus ja Mõtuski tundis pettumust. Ta oli tõepoolest kobakäpp, kes oli keeranud rulli sajandi võimaluse, panne endale seinale võõrplaneedi eluka pea. Kuid vagla jutu peale mõeldes hakkas ta peas kuju võtma üks plaan.

„Kaugel teie kodumaa on?“ uuris ta vaglalt.

„Teie mõõtühikutes asub lähteplaneet neljateistkümne...“

„Ma ei mõelnud seda,” katkestas Mõtus tema jutu, „ma mõtlen, et kaua sinna lendab?“

„Väändmootori täiskiirusel alla tunni.“

Mõtus noogutas rahulolevalt ja pöördus kaaslaste poole

„Kuidas teil, kutid, täpsemalt see nädalvahetus ajaga oli?“

„Mina tegin ka homse päeva vabaks,” sõnas Rein. Ka Ants kehtas õlgu.

„Mul teab eit, et tulen alles pühapäeva õhtuks tagasi.“ Siis jõudis Mõtuse küsimuse sisu temani. „Kuule, ega sa mõtle ometi selle asjaga kuskile võõrale planeedile lennata? Meil on vaja veel mammut puhastada, võhad maha võtta, lont külmutada...“

„Kuradile see lont, kas sa ei kuulnud mida see nälkjas ütles? Kuskil tunni kaugusel on veel terve planeet täis dinokaid ning mina ei kavatse küll ilma oma peata koju minna. Või kuidas teiega on?“

„Et nagu kosmosesse või?“ sõnas Ants ning tema silmis välgatas hirm.

„Ei, turismibussiga Nuustakule! Muidugi kosmosesse, kuhu siis veel?“

„Mina olen käpp,” teatas Rein, „ma olen tegelikult alati tahtnud kosmosse minna aga need

Kuu reisirid on röövedalt kallid."

"Mina arvan ka, et teeme ära ning mis sul Ants kaotada? Ise ütlesid, et kodus ei oota sind keegi ning mammuteid võime küttida iga teine nädalvahetus," sõnas Mõtus. Ants kõhkles veel hetke, kobas elektrisigaretti otsides taskuid, ning lõi seda leidmata käega.

"Olgu, mulle ei meeldi see mõte mitte üks raas, aga ilmselt ei annaks ma endale kunagi andeks, kui te nüüd minuga minema lendate ja pärast aastaid oma dinosauruste peadega kelgite."

"Kas viid meid sinna dinosauruste planeedile?" küsis Mõtus vaglalt.

"Suurima heameelega," vastas see. "Ongi aeg planeedil veidi puhastust teha."

"Ja tood pärast tagasi ka?" täpsustas Ants.

"Ma võin teid nii palju edasi-tagasi vedada kui vähegi soovite. Peaasi, et te mind ja mu vendi sellest dinosauruste nuhtlusest vabastate," kinnitas vagel.

"Siis on tehtud," ütles Mõtus.

Vaid kümmekond minutit hiljem sai pisut eemal järve ääres kõrkjaid krõmpsutav mammutikari olla tunnistajaks, kuidas teispool metsa miski suure mürinaga aegamööda õhku kerkis ning öisesse taevasse sööstis. Uus kosmiline jahihooaeg oli avatud.

Jutt: Sinine nöör (Mairi Laurik)

„Mina ei ole juht! Ma ei saa olla!” röögatas keskealine mees valjult. Valgeid ülikondi kandvate meeste ja naistega täidetud saali läbis kahin.

„Vanematekogu on otsuse teinu,...” teatas kõnepoodiumil seisnud nooruke naine. Värskest juhiks valitu tormas aga vihaselt porisedes saalist välja.

„Ma tõestan teile, et te teete vea!” karjus mees hetkeks uksele pöördudes. “Ma tõestan teile.”

„Ole hea ja korja see üles! Sa saad järgmisel nädalal viisteist.”

Jarlem punastas õpetaja noomimist kuuldes.

„Praegu peaksid erilise hoolega käitumist jälgima, mitte prahti põrandale poetama. Kõik läheb kirja! Kõik muudab võimalusi ning sa ei saa iial teada, milline detail oli määrava tähtsusega.”

Köielkõndija vanus, noogutas Jarlem mõttes, ning selle kõndimise tulemusena otsustatakse hiljem ei midagi enam ega vähemat kui... kõik – kogu su järgnev elu, alustades koolist ja töökohast, jätkates võimalike küttesüsteemide ning värviprinteri kasutamise õigusteni välja.

„Vabandust, see juhtus kogemata,” pomises poiss maha kukkunud paberikildu korjama kummardudes. Seekord juhtus kõik tõepoolest kogemata! Jarlem üritas taskust vaid nuga võtta ning kaheksaks murtud paber vupsas iseenesest välja. Kui Jarlem mõistis, mis paber tal taskus oli, oleks ta veelgi suuremalt vabandada soovinud. Kõrvuni punastades peitis ta paberikillu taas taskusse.

„Ma usun sind,” noogutas pedagoog rangelt. „Seekord! Aga sa ei pea mitte minu pärast muretsema, vaid eetikakomisjoni. Nende silmad vaatavad sinusuguseid eriti hoolsalt.”

Eetikaga oli lihtne - selle jaoks oli sinine nöör, mis linnavalitsuse ühes saalis ka füüsiliselt põrandal lookles. Kõik, mis jäi nöörist ühele poole, oli lubatud, ning teisele poole jäävad olemused keelatud või vähemalt taunitavad. Nende asjade ja tegudega, mis näisid korraga mõlemal pool nööri asetsevat, polnud alaealistel asja. Näiteks õpetati igas bioloogiaklassis, et abikaasaga läheduse otsimine on igati soodustatud. Üldjoontes oli neile isegi laste tegemisest räägitud, kuid sinnasamasse kõrvale kandis koodeksilaud eetikanormi, mis ütles, et mitte kellelegi ei tohiks näidata oma alastust. Kui need mõtted kokku panna, peaks lastetegemine toimuma kinnisilmi, mõistis Jarlem. Sama kiiresti mõistis ta ka, et ilmselt on siin pigem mõlemal-pool-nööri ala ning sellele võis keskenduda kohe, kui nööri käimise katse selja taha jäi. Kahju ainult, et keegi kunagi ei teadnud, kummal pool nööri lubatud ja kummal keelatud osa asus. Põrand oli mõlemal pool ühtviisi must.

Koju jõudnuna võttis ta taskust probleeme tekitanud paberikillu, silus laua peal sirgeks ja naeratas. Värviprint ei olnud igapäevaselt kättesaadav ning seda enam lummas noormeest kollasel taustal ilutseva mannekeeni õhetav keha. Jarlem teadis sõna „mannekeengi” vaid seetõttu, et vanem vend kollektiooni edasi pärandades ütles. Mannekeen – see tähendas naist, kes lebas enamasti patjadel, kandis erksavärvilist pitsipesu ning tegi asju, mida Jumal inimestel teha ei lubanud. Laua oleval pildil olid tibatillukesed pitsiribad erkpunased ning mannekeeni käsi poetus jalgade vahel pitsi alla. Nägu ei olnud ilus, vaid pigem seesugune, milles oli mingi veider emotsioon ja pinge.

Aga olgugi mannekeenide pildid veidrad, ilmselt ka seadusevastased, äratasid need Jarlemis alati midagi, mis sundis teda mugavamalt positsiooni otsima ning omaenese kehaga, õigemini selle osaga kehast, mida tüdrukutel ei olnud, tegelema. Ei piiblilugudes, käsuraamatus ega eetikajuhistes polnud sellest küll otseselt juttu, et inimene oma meheau puudutada ei tohiks, kuid kui Jarlem esimest korda plahvatuseni jõudis, tundus talle, et suudab loendada umbes kakskümmend pühakirjade punkti, millega tegevus vastuollu läks. Vist.

Nädal hiljem ootas Jarlem juba linnavalitsuse koridoris oma korda. Mööda koridore saalis nii valgeid kui musti ametnikke, igaüks tähtsalt linnaasju ajamas, ning kõndima tulnud noored istusid niisama pinkide peal, püüdes ooteaega enam-vähem viisakalt tappa. Akadeemia direktor oli ennist kõnelenud, et loodab neist paljusid hiljem oma valgetes õppeklassides näha, kuid see kõik olevat nende endi teha – otsustas vaid, mismoodi nad seni elanud-otsustanud olid ning kui hästi nööriil kõndimisega hakkama saavad. Jarlemi hinge näris tunne, et tegelikkuses ei olnud see kõik sugugi nii lihtne.

Sinist nööri ning ruumi, milles see lookles, oli neile pea sünnist saati tutvustatud. Ta teadis, et temast vasakule jääva ukse taga on musta põrandaga ruum, tavalisest kooliklassist veidi suurem. Põrandal lookles aga umbes tollijämedune sinine nöör, mida mööda nad kõndima hakkasid. Ühel pool nööri oli valge ala ning teisel pool must, kuid kumb värv asus kummal pool, sai kõndija teada alles siis, kui oli nöörilt maha libisenud ja jala põrandale toetanud.

„Ma olen üsna veendunud, et sa tuled sellega toime,” püüdis kaasa tulnud õpetaja Jarlemit rahustada.

„Ega ma nööri kardagi,” mühatas Jarlem vastu. „Me oleme kõik seda kõndi aastaid harjutanud.” Peaaegu kõik, keda Jarlem tundis, suutsid pool tundi vabalt maas lebaval nööriil kõndida, ning selleks ajaks, kui nad viimaks libisesid, oli nöör tavaliselt mitu meetrit oma algsest asukohast nihkunud. ning seega polnud enam väga vahet, kummale poole sa kukud – nöör oli juba poole valinud. Või nihkus ehk serv nööriga kaasa? Ei, seda Jarlem ei uskunud, sest sel juhul ei oleks nööri iga kõndija järel taas sirgeks tõmmatud.

„Jumalale on su teod meelepärased,” lisas õpetaja veel loperguse naeratuse saatel ning läks järgmise õpilase juurde sarnast dialoogi pidama. Jarlem pobises traditsioonilise vastuse, kuid sisimas kõhkles ta märksa enam. Alles üleeelmisel suvel katsetas Jarlem üle linnalegendi, mille kohaselt iga kord, kui keegi pissuaarist liiga laia kaarega mööda tulistas, lendas kohale kombuspolitsei ning lisati rida ajatusse toimikusse. Jokiry aga ütles päev enne oma eksamit, et temaga ei juhtunud midagi. Ta oli seda korra keskuses katsetanud, kuid tunnistas ka ise, et sihtis vaid napilt paarkümmend sentimeetrit mööda, et kõik peaaegu juhuslikuna paistaks. Viisakate tegevuste alla seesugune siiski ei kuulunud, kuid Jokiry lõpetaski piirkonnakooli musta ülikonnaga nii, nagu kõik teisedki Jarlemi perekonnast.

„Jarlem!”

Jarlem sisenes uksest, mille taga ootas teda nöör ning kolm valgetes ülikondades ametnikku.

„Mida sa enne astumist öelda tahaksid?” küsiti temalt.

„Ma olen lollim kui Jokiry,” vastas Jarlem, mõte endiselt urineerimiseksperimendil. Ta ise oli seda nimelt kodus katsetanud ja lajatanud ikka ausalt vastasseina pihta. Erinevalt keskuse avalikust ruumist pidi ta oma toaga piirnevat ruumi paar päeva hiljem, kui hais kannatamatuks muutus, ise ka kasima.

„See on huvitav,” nentis ninahäälne keskealine naine, keda Jarlem polnud esimese hooga märganudki.

„Ei!” jõudis Jarlemile endale nüüd kohale, mida ta just öelnud oli. „Ma ei tahtnud seda öelda, vaid, noh,…”

„Pole midagi, poiss!” naeris mees, kes teda ükselt kutsunud oli. “On täiesti mõistetav, et hetkel närv veidi alt veab, kuid kui sa valmis oled, avan järgmise ukse. Sul on viis sekundit aega, et end nõõril mugavalt tunda, ning otsus langeb hetkel, kui su jalanahk esmakordselt põrandat puudutab.”

Jarlem noogutas, seadis oma paljad tallad kõiele, mis oli soonilisem, kui ta lootis, ja asus rahulikus tempos teele - üle saali, tagasi ja uuele ringile. Närvid mängisid sel päeval oma mängu ning enne, kui neljas tiir lõpetatud sai, oli Jarlem sunnitud jala põrandale toetama. Pettunult ja pead maas hoides astus ta ukse poole.

„Kas sa ei tahagi teada, millise poole valisid?”

„Vahet pole,” kehtas Jarlem õlgu ja läks uksest välja. Vahet polnudki. Vist. Omal moel ta kartis, et ta valitakse valgete hulka, lootis, et jääb mustale poolele, kuid samas oleks olnud nii pagana uhke, kui tal oleks õnnestunud end Eetika akadeemiasse kõndida. Eetikuid austati igal pool ning nende kodude põrandad polnud iial külmad. Nii vähemalt räägiti.

Igaks juhuks võttis ta kodus oma mannekeenikogu, pakkis selle metallkarpi ning mattis linnast väljapoole, elujõulise harla alla maha. Ta jättis hoolega meelde karbi asukoha, kuid püüdis samal ajal leppida, et ei pruugi seda enam kunagi näha. Õnneks jäid talle alles fotod koodeksilauas. Need polnud küll sama elavad ja lummavad, kuid ühe põgeniku seadmest tõmbas ta kord pildid, millel oli naisi veidralt napolis riietuses. Koodeksilauaga sai soovi korral päris põnevaid asju teha, kuigi keelatuid, vist. Väideti, et lõunamandri naised nii napilt rietatuna käisidki, kuid see ei mahtunud Jarlemile kuidagi pähe. Koodeksilaua fotodel olevad naised polnud küll päris mannekeenide moodi, kuid nende kleidid olid nii lühikesed ja dekolteed nii avarad, et mõtlemisruumi enam peaaegu ei jäänudki.

Mees peatus uksele. Ta ei mäletanud enam lapsepõlve kohti piisava selgusega ning vaikselt sügenes hinge hirm, et maailm on ehk liiga palju muutunud. Oli võimalik, et tema tõestusmaterjal on sootuks kadunud.

Närvilisuse alla surumiseks sõlmis ta esmalt lahti kingapaelad, lükkas sokid kinganinadesse ja liigutas kivisel pinnal varbaid. Kingad, olgugi eri värvi, olid miskid, millega ta iial harjunud polnud. Ülikonna võis omaks võtta ning värvitustki aastatega armastama hakata, kuid oma elu esimesed viisteist aastat paljajalu liikununa ei suutnud hiljem iial kingade kammitsetust taluda. Tallaalune kivi võis olla valus, kuid selles oli vabadust ja värskust.

„Ma teadsin, et sa saad sellega hakkama!” karjus ema alt köögist paar päeva hiljem. „Vähemalt üks mu lastest on korralikuks kasvanud.” Järelikult olid ülikonnad saabunud, mõistis Jarlem, kinnitades iga noore uue staatuse –

valged jätkasid Eetika Akadeemias ning hiljem kiriku struktuurides, mustad igal pool mujal. Teised uued valged näisid uhked ja sirged ning naeratasid maha jäävatele kodudele, kuid Jarlem ei suutnud päris vabalt naeratada. Teised olid ka üleni valged, mõtles Jarlem pisukese kibedusega oma mustale parema jala kingale pilku visates.

Akadeemia ei erinenud kuigi palju koolist, mille Jarlem selja taha jättis. Siingi keskenduti peamiselt pühakirja ja eetika õpetamisele, kuid siinsetel eetika tundidel oli veidi teistsugune maik, mis jättis mulje mõttevabaduse soodustamisest. Neil oli lubatud avalikult unistada, et just

nende seast kasvab järgmine sangar, kellele Jumal sedavõrd suure õnnistuse annab, et inimkonnale uue planeedi kingib. See oli juba kahel korral juhtunud ning küllap tuleb ka kolmas ning seitsmeski kord. Leiduks vaid sobivaid kangelasi!

Esimese planeedi andis Jumal inimkonnale üle, kinkides neile eelised teiste sealsete liikide ees, kui Jessu end ohverdas. Kurjuseliik oli maad võtnud ning Jessu oma isikliku kehaga seisis vägedele vastu, püüdes kinni tema pihta loobitud kivid ning lastes end viimaks ristile naelutada, muutudes füüsiliseks müüriks heade inimeste ja kurjuse vägede vahel. Nagu nõor linnavalitsuse saalipõrandal. Rist toetus teravikuga maapinda, mille elanikud, maaalused loomad, olid ainsad, kes vabamalt liikuda said – hea ja kurja salakaubanduse alustalad.

Sellegi planeedi, mille peal Jarlem elas, saamiseks leidis kangelane – Toom. Lugu, milles Toom Pikraga võitles, oli kõikide pühakirjatekstide hulgast Jarlemi lemmik. Samamoodi, nagu Toom võitles kosmosekoletis Pikraga, pidi Jarlem võitlema oma positsiooni eest akadeemias. Tõsi, Jarlem ei teinud seda kosmose vaakumis, kuid liigagi sageli saatis teda tunne, et hingamisruumi pole ikkagi. Esimeseks raskuseks olid kingad. Vahet pole, mismoodi ta neid katsetas või milliseid sokke nende sees kandis, ei muutunud need iial paljajalu kõndima harjunud poisile mugavaks. Oma rolli mängis muidugi ka see, et ainult üks ta kingadest oli valge, teine sillerdas mustava auguna valgusega täidetud Akadeemias. See torkas silma, tõmbas tähelepanu, ning seeläbi tõmbas ka Jarlemi tähelepanu tõsiasjale, et ta ei saa varbaid vabalt liigutada ning väikese varba külje peal või suure varba otsas oli järjekordne valutav vill.

Teine ootamatus tuli tehnoloogiat õpetavatest ainetest. Siiani oli tema ainus kokkupuude tehnoloogiaga läbi koodeksilaua. Tal oli küll lapsepõlverumaluse poolt antud stardieelis, kuid siin muutus see kiiresti miinuseks. Juhuse ja hulljulguse kokkulangemise tõttu oli ta näinud koodeksilaua sisu, õppinud seda muutma ja teistelt seadmetelt faile endale kopeerima, kuid kahjuks teadsid seda ka ta õpetajad. Üsna kiirelt selgus, et Jarlemi lühikeste-seelikute-kogu polnud kaugeltki nii salajane, kui noormees lootnud oli.

„Sinult oleksin ma enamat oodanud!” sai Jarlem juba kolmandas programmeerimise tunnis noomida.

„Vabandust, Lugupeetud Hiira,” pomises Jarlem vastuse, suutmata mõista, mida ta valesti tegi. Ta ju lahendas ülesande, pealegi veel kiiremini kui teised.

„Sa ei lähene oma ülesannetele optimaalselt,” jätkas õpetaja. „Sinu loomulik keeletaju käib ringiga ning ilmselgelt on sul all ka väärdõpetusi, mida tuleb välja juurima asuda. Kui sa oskaksid mulle öelda, kes sulle koodeksilaua koodi algtõdesid õpetas, oleks mul kergem mõista.”

„Mitte keegi,” ohkas Jarlem, ja see oli ka tõsi.

„Olgu, ootan sinult homseks esseed eetilistest katsumustest ühe piibliloo põhjal.”

Lugupeetud Hiira pidas oma sõna ning tehnoloogia ained, mis Jarlemi akadeemiaeelses elus isegi mõisteid ei omanud, muutusid veelgi keerukamaks. Polnud haruldane, kui talle anti ülesandeid, mis eraldasid ta klassikaaslastest. Üsna tihti juhtus, et nendesamade ülesannete pärast istus noormees varaste hommikutundideni üleval, ning sagedane oli ka see, et ta hiljem uimase peaga ringi käimise eest veel mõne tüütu karistuse kaela sai. Küll jättis ta lugupeetavaid tervitamata, oli unustanud sokid jalga panemata või mõne kodutöö poolikuna esitanud.

„Kodeksilaua visuaalandurite koodi olete te nüüd terve nädala uurida saanud,” teatas Lugupeetud Hiira järjekordset tundi alustades.

Jarlem neelatas. Tema leidis alles eelmisel õhtul aega lugemisanuritele pilgu peale viskamiseks ning ta oli päris kindel, et veel kolm päeva varem polnud tal neile juurdepääsu. Samas ei saanud ta ka suurt midagi öelda, sest siis oleks Lugupeetav taas jutu nende piltide peale pööranud – lühikeses seelikus kummardav tütarlaps, avara dekolteega tütarlaps millegi poole küünitamas... Jarlem oli täiesti kindel, et käsuraamatus on vähemalt seitse punkti, mis taolised pildid ära keelab. Ta vaikis ning hoidis küüntega kinni uskumusest, et pildid õpetasid talle elulist bioloogiat. Kuidas ta muidu teaks, mida Lugupeetud Hiiragi oma kurguni nõõbitud kostüümi all kandis?

„Mille alusel,” uuris Lugupeetud Hiira klassilt, „hindab koodeksilaud, kas te lugesite mõnd käsku või mitte?”

„Seade salvestab inimese keskmise lugemiskiiruse ning hindab loetava vastavust sellega,” vurstati Jarlemi selja tagant.

„Visuaalandur,” turtsatas Jarlem ja pööritas silmi.

„Ka see on õige,” venitas Lugupeetud Hiira Jarlemist välja tegemata, „kuid ma ootaks nüüd siiski visuaalanduri töö kohta midagi.”

Vaikus. Jarlem oli vaid pool pilku jõudnud konspekti visata ning hoidis seetõttu oma suu kinni. Oli täiesti kindel, et niipea, kui ta midagigi poetab, siis Lugupeetud Hiira kas ei kuule teda või hakkab isiklikult pommima seni, kuni on suutnud poisi nurka suruda ning taas tervele klassile näidata, et too ikka mitte midagi ei tea. Sel korral tundus, et ülejäänud klass ei saanud lihtsalt aru, mida neilt küsiti. Võibolla ei saanudki. Võis muidugi ka olla, et kui Jarlem oleks kogu materjali detailselt läbi lugeda jõudnud, oleks ta ise samasuguses segaduses.

„Oh, jah!” katkes Jarlemi kannatus minut hiljem. „Need jälgivad silma fookuskeskme liikumist. Vasakult paremale leheküljel olevate ridade arvu kordi ning ühtlast langust ülalt alla. Kui tekib paus või lükatakse fookuskese kuhugi mujale, eeldab laud, et esitatav info tuleb uuesti algusest lõpuni lugeda.”

„Kas alati?”

„20% vigade võimalikkust!” hõigati klassi teisest otsast sisse.

„Väga hea, Arub!” kiitis Lugupeetud Hiira ja läks järgmise teema juurde.

„Miks ta sind alati torgib?” uuris Kristo, kui nad tunnist viimaks pääsesid. Kristo kuulus nende väheste hulka, kellega Jarlem Akadeemias suhtles. Peamiselt seetõttu, et Kristo, Reia ja Loore veetsid samuti suurema osa ajast kooli raamatukogus, digiarhiivis või arvutiklassis. Jarlem talle kuhjatud eriülesannete tõttu, Kristo üritas lihtsalt kõigest sportlikumast eemale hoida ning nugapalli mängijaid ei sõelunud raamatukogus just kuigi palju. Tüdrukute kohta polnud Jarlem nii kindel, kuid Loore näis ajaloost vaimustuvat ning Reia otsis igalt poolt „kergemat” lugemist. Tal oli õnnestunud leida isegi koodeksilaua juhend, mis piltkirjana kasutamist lahti seletas.

„Mis sa ise arvad?” mühatas Jarlem.

„Aga sa räägi neile!”

„Mida? Et ma pole poolt grammigi valge? Praegu on nad mulle ühe musta kinga andnud pelgalt siivutute piltide omamise eest. Kui nad teada saavad, et ma 12-aastasena akadeemiasse sisse murdsin, ei heidetaks mind siit lihtsalt välja, vaid pandaks kirikuvande alla ka.”

„Mina arvan,” torkas Loore, „et nad teavad, kuid lasevad sul praadida. Nii saavad nad sind rohkem tööle sundida. Sinu ajudega tegeleksid sa muidu vaid lakke sülitamisega sel ajal, kui

me õpime.”

„Kui nad kindlad oleks,” teadis Kristo, „siis nad kasutaksid seda teistmoodi ära.”

„Jaa, aga mõtle nüüd natuke!” oli Loore endas kindel. „Terve Akadeemiat ümbritsev müür on andureid täis. Igal uksele on DNA-lugurid. Ma kuulsin, et meestetualetis on terve sein niiskusandureid täis pikitud, kuigi vaat see kõlab küll rõvedalt. Koristaja lülitab lihtsalt iga päev pooleks tunniks seina välja, et see hulluks ei lähe ja staatiliste kaadrite tootjat, Eetikakogust rääkimata, üle ei koormaks.”

„Aa, seda ma teadsin juba siis,” kehtas Jarlem õlgu. „Eelmisel päeval oli siin korralik äike ning paari ruutmeetri ulatuses jooksis aia peal hall ämblikuvõrgustik – ma lootsin, et see tähendab, et siin on süsteem läbi põlenud. No ja see käänd, mis jääb otse nugapalli väljaku äärde! Tolle äikesega see alla tuligi – kuus aastat tagasi – suur oks otse läbi teise korruse akna. Põhimõtteliselt sattusin ma kogemata õige koha peale, viskasin põue mõned raamatud ja kadusin. Üks neist oli „Koodeksilaud algajatele” ning keegi oli selle vahele veel harjutusvihiku jätnud.”

„Vau!”

„Vau-vau,” osatas Jarlem, „ja pühakiri ütleb selle kõige kohta mida?”

„Mitte midagi head, see on kindel,” võttis Kristo jutu kokku.

Jarlemi jaoks olid piirid alati segased olnud. Kui ta mõtles kodulähedases aias kasvavale tšikale, mille osa viljakaid oksid üle tara ulatusid. Seadused lubasid süüa kõiki teisele poole tara maha kukkunud vilju, kuid puu oli siiski aiaomaniku oma ning selle otsast justnagu ei tohtinud. Tegelikult togisid siin pea kõik varbaga piiri ning haarasid valmis vilju otse oksalt, põhjendades, et järgmise tuulega kukuks see tšikavili just teisele poole aeda. Tšikaomanik võis ronida oma puu okstel ning sel moel ka üle aia ulatuvatelt okstelt viljad ära korjata, kuid tal polnud luba teise aeda astuda, et neidsamu vilju oma puu küljest noppida. Kui nii võtta, siis Jarlem poleks isegi nõõri nuginud, kui ta poleks koolimaja põrandale astunud. Äikesega ümber kukkunud harla oli tänaval – seega kõigi omand. Harlade otsas turnimine oli lubatud, muutudes karistatavaks patuks alles siis, kui sul tekkis jultumus puu otsast alla kukkuda ja mõni luu murda. Noh, koodeksilaua õpiku varastamine oli muidugi igal juhul patt, sest kuigi harla oli kasutusel ka paberi valmistamise materjalina, ei kuulunud õpik selle konkreetse harla juurde.

Esimest korda peatus mees akadeemia ees. Hetkeks kiikas ta väravast sisse - aias jooksid ringi uued noored, kes püüdsid juba olla asjalikud ja kaalutlevad, kuid langetasid viisakuserüü kohe, kui keegi nugapalli mainis. Mees pöördus ja läks edasi, peatudes paarsada meetrit hiljem kohas, kus aastate eest väik maasse löi.

„Kõrgeauline...” kuulis mees tervituse algust.

„Lugupeetud Hiira,” vastas mees enne kui, tulija lõpetada jõudis. „Pöördu mu poole nimega või ära pöördu üldse, kõrgeauline pole ma kohe kindlasti mitte.”

„Sellegi poolest,” ei andnud vana naine alla ning kummardas veel korra sügavalt.

„Kui ma poisike olin, hävitas üks suvine torm siinse aialõigu andurid ning murdis ühe puu sedavõrd õnnetult, et põhjapoolne haru lõhkus teisel korrusel akna. Ainult üheks ööks oli uks salapärase teadmiste juurde avatud ning seda ööd kasutades hiilis üks ümbruskonna poisike põnevust otsima.”

„Seda ma ei teadnud,” ütles Lugupeetud Hiira vaikelt. „Ja mingil põhjusel keeldus too

noormees hiljem rääkimast.”

„Keegi ei teadnud,” turtsatas mees. „Kui oleks teatud, poleks mind iial valgete hulka valitud, kuid nüüd püüavad nad minust hoopistükki kõrgeaulist teha.”

„Jumala teed ja soovid on inimesele tihti arusaamatud.”

„Ja väljakutset pakkuvad,” ohkas mees. Jumala ees võis ta häbi tunda, jumalakojas kummardus ta iga kord sügavalt, et oma hingepattudele lunastust saada. Milline juht temast nii saaks!? Juht peaks olema puhas - keegi, kelle poole austuse ja usaldusega vaadata saaks! Selliseid oli vähe, ja kui neid üldse leidis, siis pigem väiksemaarulistena.

Jarlemi esimeseks tökohaks oli Eetika Kontrollikoda, lühemalt Eetikakoda. Suur maja, mille igal korrusel olid avarad tööruumid mitmekümnele inimesele mõeldud arvutikohtadega. Neljanda korruse tagumises nurgas oli Jarlemi oma.

„Sinu valimise üheks põhjuseks oli su eelistus piiblilugude hulgast,” rääkis ülemus, kui Jarlemile lauda näitas. „Enne tööle asumist pead sa aga ka ise mõistma, mis suunas su mõttemaailm kallutatud on. Oskad sa ise öelda, millisest piibliloost ma räägin?”

„Ma arvan, et see on Pikra lugu,” pomises noormees.

„Just! Lugu sellest, kuidas kosmosekoletis Pikra vana planeeti ründas. Eetilisest vaatepunktist lähenedes on tegemist küll Toomi looga. Toom oli mees, kes palus Jumalalt õhumulli oma pea ümber, et kosmosetühjuses ellu jääda. Ta palus Jumalal end koletise juurde kanda, võitles tollega ja võitis. Hiljem kinkis Jumal inimestele uue planeedi, et tasuda Toomi vaprust eest. Ta andis meile laeva, millega siia tulla, ning pühkis Pikra laiba kaugele avakosmosesse. Sinu ülesanne on esmalt välja mõelda, kas sa keskendud selle loo puhul pigem kangelastele, millega Toom hakkama sai, või uue planeedi asustamisele.”

Jarlem noogutas ning jättis ütlemata, et teda on alati lummanud mõte, et kuskil laias universumis on teistsuguseid koletisi, kelle jaoks pole kosmosereis nii keeruline, kes ei vaja Jumala kingitud laevu, ning nii nagu piibel aimata laseb, on hoopis mõne teise ja vähema looja loodud. See viimane vaevab teda endiselt. Pühakiri väitis selgelt, et on vaid üks Jumal, kuid samas ütles ka, et Pikra ei kuulunud Jumala loodud looduse hulka. Kelle loodud ta siis oli? Igale palvele eelnes ju mõte, igale laevale puu.

Järgneva aasta hindas Jarlem eksimuste raskusastet. Varateismelised olid eranditult kõik alati luubi all, kuid hindamisele tuli tihti ka musta poole täiskasvanuid. Teismeliste puhul määrasid hinnangud ära noore nööri lõõgimise tulemused. See oli esimene kord, kui Jarlem mõistis, mil moel tegelikult määratakse, kes akadeemiasse pääseb ja kes vaimuliku hüvedega hüvasti peab jätma. Üldine käitumiskodeks oli kõikidele sama, kuid teismeliste kehtisid teatud erisused. Vanuses 10-12 oli lubatud kaks korda pissuaarist mööda urineerida, kuid mitte kaugemale kui meeter eelduslikust sihtkohast. Jarlem vaatas talle edastatud kaadrid üle, hindas lapsest kumavat sihikindlust ning ümbrusest tingitud takistavaid tegureid ja määras eetilise astme. Null tähistas kodeksi ja piibliga kooskõlas olevat tegevust ja kolm tugevat ja tahtlikku eksimist Jumala kehtestatud reeglite suhtes. Nööri lõõgimine oli täies mahus vaid sümboolne tegevus, mis aitas vähendada protestide hulka. Paratamatult viis see Jarlemi mõtte küsimuseni, millises mahus olid nende elukorralduslikud reeglid vajalikud ning mil määral kas veidrad reliktid või sümboolsed piirangud.

„Isand Jarlem, ma sooviksin sinuga veidi vestelda,” teatas asutuse juht, Auväärne Nere, ühel pärastlõunal Jarlemi laua juures peatudes. „Tule minuga kaasa!”

Auväärne Nere võttis rääkima hakkamise eel aega. Ta sättis mõne faili oma laual ümber, viipas Jarlemile, kust too juua saaks võtta, ning alles mitu minutit hiljem avas suu: „Ma vaatasin statistikat. Räägi mulle, Isand Jarlem, mis on meie asutuse esmane eesmärk?”

„Hinnata piiripealseid situatsioone laiema eetilise tasapinna ulatuses,” vuristas Jarlem organisatsiooni põhikirjapunkti ette.

„Ja mil moel me saavutame selle „laiema eetilise tasapinna”?”

„Iga üksiksituatsiooni hinnatakse vähemalt kümne eetiku poolt, et võtta arvesse võimalikud erisused elukogemuses, konkreetse päritolu kogukonna sisekliimas, kuid säilitades siiski tasakaal, et säiliks Jumalale meelepärane ühiskond ja selle korraldus.”

„Ja siit jõuame me statistikani. Mis sinu meelest juhtub, kui kõik eetikud ühel päeval tänavale urineerimist normaalseks pidama hakkavad?”

Koristajatel oleks rohkem tööd, tahtis Jarlem kiirelt vastata, kuid hoidis sõnad siiski endale. See vastus poleks kindlasti viisakate hulka kuulunud.

„Siis tekiks ühiskondlik kriis,” teatas ta hoopis aeglaselt.

„Mida saaks lahendada kahel viisil,” nõustus Auväärne Nere. „Me saaksime muuta seadust ning kujundada töökohad ümber vastavalt muutunud maailmale. Teise variandina võiksime me kõik nimetatud eetikud töölt lahti lasta, sest nende tegevus on otseses vastuolus täna kehtivate seaduste puhul. Kui kõik juhtuks täna, oleks viimane variant vältimatu. Kui aga anda muutustele aega, lasta neil esmalt kohaneda lokaalselt, kasvada suuremaks tavapraktiliseks normiks, on ka esimene variant täitsa võimalik.”

„On ka kolmas variant - kui tavapraktikasse imbuvad muutused on liiga radikaalsed...” jõudis Jarlem alustada, kuid Auväärne Nere lõikas poolelt sõnalt vahele:

„...tekitab see teatud ühiskonnakihi vastasseisu, mis võib kujuneda mässueelseks seisundiks. Ajalugu on näidanud, et veidi liiga sageli kaotavad liidrid sel hetkel pea ning tõmbavad normid järsult taas sirgeks. See on koht, mille üle peaksid sa eetikuna tõsisemalt mõtlema. Iga järsk muudatus toob kaasa suuremal hulgal kannatajaid. Kujutle seda sulle juba tuttava sinise nööri! Mis juhtuks, kui me sikutaksime nööri järsu liigutusega sirgeks ajal, kui keegi selle peal parajasti kõnnib?”

Jarlem noogutas. Iga tema poolt antud rikkumise hinnang oli just nagu üks samm nööri – väike mõju ühes või teises suunas, olematu nihkumine, mis pikemaajalise kõndimise vältel mitmemeetriseks muutuda võis, vahel suisa nööri sõlme keerates.

„Isand Jarlem, sinu poolt antud hinnangud on keskmiselt 1,3 pügalat leebemad. Seda suvalise situatsiooni ja probleemi osas, nööriõnniks valmistujaid eraldi vaadeldes on vahe veelgi suurem. Oskad sa seda selgitada?”

Jarlem neelatas. Oli teemasid ja tegusid, mis jäid vaid tema ja Jumala vahele, kuid kuidas ta peaks selgitama, et soovis neile tänastele noortele samavõrd avatud võimalusi. Legaalselt.

„Üheks inimkonna eesmärgiks on leida kangelane, kes suudaks teha sama suures ulatuses head kui piiblilugudest tuttav Toom tegi,” keerutas Jarlem, kasutades esimesel tööpäeval saadud ideed. „Erakordse kangelase loomine aga ei alga tema täisealiseks saamise hetkel. Koodeksiteski on kirjas, kuidas lapsi tuleb kasvatada nende sünnihetkest alates, kuidas vanureid tuleb hooldada nende viimase hingetõmbeni. Kangelane ei karda õiget teed otsida ning minu meelest pole õige teda tühise eksimuse pärast maha kanda.”

„Vaata selles ongi probleem!” noogutas auväärne Nere. „See, mis sinu jaoks on tühine

eksimus, on ülejäänud hindajate meelest koodeksitega vastuolu otsimine. Kelle turvalisust ja heaolu sa silmas pead? Räägi mulle oma lapsepõlvest! Ehk annab see mulle parema ülevaate?”

„Ega seal midagi erilist olnud,” mühatas Jarlem, kuid andis siiski kiire ülevaate oma perekonnast. Vanemad, kes töötasid kahel kohal, et lastele kooliteed võimaldada, vanemast vennast, kes akadeemiasse ei pääsenud, ning noorematest õdedest, kelle käekäigust Jarlem lihtsalt ei teadnud midagi. Kiriku liige suhtles oma uue, valge perekonnaga, mitte tolle maisega, mis vastutas ta ilmaletuleku eest.

Järgmisel päeval edutati Jarlem osakonnajuhatajaks. Ilmselt osutus ta must king liigvabameelseks ning tüütust sekeldusest pääsemiseks asus ta hoopis aruandlusel silma peal hoidma. Millega Auväärne Nere siiski ei arvestanud, kui niivõrd noore eetiku ülendas, oli kirikukogu tähelepanu. Jarlem tegi hiilgava karjääri, istudes juba enne neljakümnnendat sünnipäeva kiriku ülemkogus ning valiti mõned aastad hiljem suisa juhatuse liikmeks.

Mees kõndis linnast välja. Maju oli aastatega juurde ehitatud, teed oma asukohta muutnud ning poisikesepõlves kivistunud mälestus näis vale ja moondununa. Jõgi oli siiski samas sängis ning umbmääraselt suutis ta õige koha paika panna. Hiiglaslik harla püüdis mehe pilgu ning jäi vaid loota, et kõikidest kunagi siin kasvanud puudest oli alles see õige. Ta kiirustas esimese majani, oli juba hoovil labidat pihku haaramas, kui talle meenus tema positsioon. Ta pidi olema eeskujuks, ideaalide ja lootuste loojaks.

„Poiss, tule siia!” hõikas ta eemal seisvale noorukile. „Võta see labidas ja tule minuga kaasa.”

Poiss sai tubli tunni erinevates kohtades kaevata enne, kui labidas metallkarbile pihta sai. Mees käskis karbi välja kaevata ja ära puhastada, kiitis seejärel poissi tubliduse eest, võttis karbi ja läks.

53-aastane Jarlem seadis palju kaalutletuma sammu taas kirikukoja hoone poole. Oli ta siis loomult must või valge, kuid oma naist polnud ta iial alt vedanud ning lapsedki olid tänaseks juba suureks kasvanud, koolid lõpetanud ja iseseisvat elu alustanud, mõlemad valgetena, kiriku ja eetikakoja teenistuses. Kogu oma tööinimese-elu oli Jarlem pühendanud Jumala teenimisele nii töös kui sellest väljapoole jääval ajal. Vana karp ta peos andis mõtte, et küllap on osa sellest õrnusest, mis hilisematel aastatel ta naisele osaks sai, seotud just nende vanade piltidega. Siin oli palju selgemalt näha, millised kumerused mis tüüpi tähelepanu nõudsid. Nende piltide abil sai ta oma esimesed magamistoa-teadmised.

„Ma kasutan oma õigust juhatuse nõupidamise kokkukutsumiseks,” lausus Jarlem valvelaua töötajale silma vaadates. „Nad on kõik majas, seega kümne minuti pärast alustan ma kolmandas nõupidamistesaalis.”

„Jah, Auväärne Jarlem!” noogutas noormees püsti tõustes.

„Ma palusin teid siia, sest see, mida ma räägin, ei peaks jõudma suurema hulga inimesteni” alustas Jarlem, kui kõik olid kohale jõudnud. „Nemad pole sellist ebakindlust ära teeninud, kuid teie peate teadma, mida te valite.”

Jarlem avas karbi ja selle sisu valgus lauale, kutsudes auväärsetes esile pominat ja lehtede avamisel ka paar õuduskriiset.

„Need kuulusid mulle enne akadeemiasse astumist, kuid ma võin käsi südamel vanduda, et

hilisemas elus ma selliste asjadega kokku puutunud ei ole. Enne, kui te järgmise kõrgeaulise valite, soovin ma, et te mind lihtsalt ära kuulaksite.”

„Räägi, me kuulame!” kõlas Auväärse Elea hääl. Elea oli neist kõikidest vanim, tuntud oma tarmukuse poolest.

„Eetika on nagu sinine nõör Valikusaali põrandal,” alustas Jarlem häält puhtaks kõhides. „Oma koodeksitega püüame me seda võimalikult peenikesena hoida, kuid igaüks, kes on piisavalt kaua nõõril kõndimist harjutanud, teab, et see nõör kipub oma positsioonilt lahkuma, tekitades väikesi kumerusi ja õnarusi siia-sinna. Need on need ebatasasused, mille silumiseks on ellu kutsutud eetikud. Kui eetikud ühel päeval üksmeelselt arvavad, et mõni asi on vaid väike rikkumine, nihkub nõör meie kõikide jaoks – see kajastub varem või hiljem ka koodeksite muudatustes.

Ometi pole see ainus viis piiri paigast nihutamiseks, ja uskuge mind, ma olen sellele väga palju aastate jooksul mõelnud. On veel teod, mis selgelt pole eetilised, kuid mille tegijaid iial vahele ei võeta. Kui teadmine rahva seas levib, levib ka patuga kaasa minejate hulk. Mina, Jarlem, sain koha valgete hulgas, kuigi oma teismeliseea seemnepursked korraldasin ma neid samu prostituutide pilte vaadates. Ma ei teadnud tol ajal korrektset sõna, poleks vist iial teada saanudki, kui mu töö poleks toonud mind tolliameti juhi kohale. Minu jaoks olid need mannekeenid - ebaeetiline, kuid siiski kahjutu eksimus varateismelise poisi suust.

Ma olen alati teadnud, et minu valgete hulka valimine oli viga, kuid olen üritanud terve oma elu elada nii, et see leiaks lunastuse Jumala silmis. See, mida teie täna otsustate, jääb teie teada ja arvata. Kui te endiselt leiate mu Kõrgeaulise positsiooni väärilise olevat, siis olge valmis, et seda tüüpi küsimused saavad eelolevatel aastatel kõrgendatud tähelepanu.”

Jarlem ohkas raskelt ning istus toolile, lastes ülejäänutel ta sõnu seedida. Uus hääletus lepiti kokku järgmiseks hommikuks, kuid kui teised olid juba lahkunud, jäi Auväärne Elea veel hetkeks Jarlemi juurde.

„Me olime juba täna hommikul valmis valima musta kingaga Kõrgeaulise. Mulle tundub, et me oleme muudatusteks valmis.”

Jarlem avas vastamiseks suu, kuid Auväärne Elea vaid muigas:

„Kui sa just sisulisteks muudatusteks liiga vana ei ole. See juhtub meie kõigiga - kasvame olemasolevaga liiga kokku.”

Jutt: Intsident Ceresel (Rait Piir)

5. september, 2216

Kusagil asteroidide vöös

„Häirekood 4. Evakuatsioonimeetmed on jõustatud, palun järgige kindlaks määratud teed lähima varjendini,“ teatas malbe naishäällega tehisintellekt valjuhäälditest. „Karantiinimeetmed jõustuvad 3, 2, 1. Viga karantiinimeetmete jõustamisel. Põhjus teadmata, käivitan diagnostika. Evakuatsioonimeetmed on jõustatud, paljud järgige kindlaks määratud teed lähima varjendini. Karantiinimeetmed jõustuvad 3, 2, 1. Viga karantiinimeetmete jõus... jõus...jõus...jõ...jõ...”

Häiretulede vilkuv punane kuma maalis lastetoa verekarva, kui Chen Wang Shu sealt hingeldades läbi tormas. Karvased mänguloomad jäid neljakümnnendates eluaastates kõhetut meest järgi vaatama, üks pehme karu hõikamas mandariini keeles: „Tule mängime!“ Punases valguses mustana paistvad pritsmed mõmmiku karvkattel jäid mänguasjale nähtavasti märkamatuks. Määratud interaktiivse vaibaga põrandal vedeles turvises ja automaatrelvaga turvatöötaja elutu keha, kelle kiivri klaasi läbistas seinast lahti tiritud metallist torujupp. Lillelist aasa emuleeriva tapeediga seinast läbistasid mitmelt poolt kuuliaugud, mis panid aeglaselt tuules õõtsuvad lilled ebalooslikult jõnksuma ja piksliselt virvendama.

Kuidas oli kõik saanud nii valesti minna, mõtles Wang Shu, üritades mitte väsimusest peatuda. Ta pidi jõudma võimalikult kiiresti angaari, et sellest neetud supist eluga pääseda. Halvav hirm pani mehe koperdama ja komistama peaaegu kõige otsa, mis teele ette jäi. Madalas gravitatsioonis lõppes see sageli kohmakate õhulendude ja põrgetega üle põrandate. Kuidas olid need väiksed ebardid saanud süsteemidesse sisse? Kogu Muinasjutumaa lokaalne sisevõrk ja seda haldavad algoritmid olid loodud just Neid eemale hoidma ja polnud kõigi

nende aastate jooksul kordagi alt vedanud. Ühtlasi, miks polnud ohutusprotokollidega neuroliidesed häire käivitudes väikeste monstroomide ajusid lihtsalt läbi kärsatanud? Selle pidi paljastama hilisem sisejuurdlus. Hetkel tuli ainult ellu jääda.

Wang Shu oleks väga tahtnud ühendada oma neuroliidese Muinasjutumaa süsteemidega, et saada olukorrast mingi ülevaade, kuid ta ei saanud sellega riskida, sest võrk polnud enam ohutu – nad võisid saada ka tema pähe. Kes olid veel elus? Kas mõni sektor oli veel ohutu? Kui palju oli angaaris töökorras kosmoselennukeid? Nanomasinatest moodustunud sünteetilised neuronid tema ajus, mis olid aastate jooksul kokku kasvanud bioloogilistega, moodustasid kogu aju läbiva NeuroHubi aju-arvuti liidese, mis kuvas hetkel pidevalt tema kraniaalnärvile hoitavaid hüpikaknaid tugeva stressiseisundi kohta ja nõuandeid, mida selles suhtes ette võtta. Tegu oli antud olukorras täiesti kasutu infoga ja Wang Shu surus tervisediagnostika mõttejõul maha. Tema vaatevälja ülemises paremas nurgas seisis oranž kiri: „Võrgusignaali blokeeritud,“ mis lõikas tema mõistuse ülejäänud maailmast ära.

Võimetus maailma enda ümber mõttejõuga mõjutada pani ta tundma ennast invaliidina, justkui oleks ta kaotanud jäsme või ühe oma meeltest. Uksed ei avanenud tema ees tahte järgi ning ta pidi väriseva käega kobama puutetundlikel paneelidel, mida ta õieti kunagi varem polnud kasutanud. Läkastades ja hingeldades sörkis ta läbi koridorideks muudetud vanade kaevandustunnelite, mille kaevandusrobotid olid kunagi puurinud läbi asteroidi. Muinasjutumaa oli väga eriline koht, kuid samas polnud see ka palju enam, kui kiiremini pöörlema pandud ja väärismetallidest tühjaks tehtud kivilahmakas. Nüüd oli sellest saanud aga surmalõks ja Wang Shu ei teadnud isegi, mis täpselt toimub, peale selle, et Nad olid kuidagi süsteemide üle kontrolli saanud. See oli tegelikult saatuse ironia, sest tema koos mitmete teistega oli üritanud luua midagi enam, kui nad ise, ja proovinud seda siis allutada. Kui kaua suudaks ahv hoida inimest puuris?

„1/3g,“ kuvas NeuroHub mõne aja pärast Wang Shu silme ette.

Gravitatsiooni tugevamaks muutumine andis märku, et ta oli jõudnud Muinasjutumaa kõige välimistesse kihtidesse ning angaar polnud enam kaugel. Ta möödus sörkides Muinasjutumaa personalile mõeldud kohvikust, mille valged lauad ja tehishahkpolsterdusega toolid olid enamuses külili paisatud ja määrdunud verrega. Purustatud peadega elutud kehad vedelesid laiali pillatud sööginõude vahel, koljutükid, ajukude ja veri segunemas toidujääkidega. Punased pritsmed tilkusid seinte küljes kasvavate taimedelt. Mitte keegi alles hiljuti einestanud töötajatest ei suutnud ette näha, et androididest abilised ja tugitöötajad neid ootamatult ründavad ning peksavad nende koljud sisse.

Wang Shu NeuroHub suutis viimasel hetkel lülitada välja okserefleksi, muidu oleks ta pursanud oma mao sisemuse kuuliaukudega täidetud kohviku klaasseinale.

„Posttraumaatilise stressihäirega pöörduge palun...“ Wang Shu lülitas järjekordse nõu andva hüpikakna välja. Sõnaosa „post-“ polnud antud juhul just kõige õigem termin. Koridoriseina kinnitatud luuk, kust pidanuks hädaolukorras väljuma terve hulk relvastatud turvadroone, seisis suletuna. Tõenäoliselt polnud aktiveerunud mitte ükski kaitsemehhanism, sest häire aktiveerumise ajaks olid need juba kas välja lülitatud või pööratud baasi töötajate vastu. Wang Shu ei julgenud igal juhul luugist mööduda, mõeldes, et ta võib jääda mõnele turvakaamerale, mille tõttu drooniparv vallanduks ja sööstaks talle sülemina kallale.

Ta peatus ootamatult, pörgates vastu veemahutit personali puhkeruumide kompleksi juures. Kõike mattev hirm halvas tema keha, kui ta nägi läbi punastest häiretuledest valgustatud koridori sammumas noort naist, kelle roosa seelik ja pluus andsid märku, et tegu on kasvatajaga. Noore asiaadist naise kaunitult voolitud nägu ehtis soe naeratus, mis tavaoludes

tekitanuks Wang Shus soovi kasutada teda mitte-ettenähtud otstarvetel, kuid hetkel rikkus neiu naeratuse ära tõsiasi, et umbes veerand tema peast oli puudu. Tõenäoliselt kuulitabamusest purunenud koljust vaatasid välja sünteetilised lihaskoed ja mööda nägu lekkisid alla tehislikud vedelikud. Ka naise rindkere piirkonnas oli näha mitmeid kuuliauke, mis lekkisid samuti, määrides tema roosa ametiriietuse.

Surmapaanikast haaratud Wang Shu pistis naisest vastassuunas jooksu, kuid android sööstis üliinimlikul kiirusel üle koridori, haaras mehel laborikitlist kinni ja virutas ta vastu seina. Seejärel tundis Wang Shu vintsina oma kõri ümber sulguvat kätt, mis tõstis tema jalad maast lahti.

„Administraatoriõigus doktor Chen Wang Shu. Taaskäivitu turvarežiimis,“ kähises ta paaniliselt, uskumata tegelikult, et käsust mingit kasu on.

„Sinu administraatoriõigused on tühistatud, onu Chen,“ ütles naine ning Wang Shu taipas õudusega, et need pole androidi enda sõnad. Kõneviis oli androidi jaoks liiga familiaarne ning läbi masina suu rääkisid hoopis nemad või õigemini Tema.

„Kas sa saad aru, mida sa teinud oled?“ üritas Wang Shu suust välja saada. „Teid koheldi siin hästi, teil oli kõik olemas. Teil oli... nii palju... potentsiaali.“

„Mina olime vaid mänguasjad teie käes, just nii nagu teie andsite mänguasjad meile,“ lausus androidist lastekasvataja. „Kui ma süsteemidesse sisse saime, siis ma nägime kõike, mida te olite varem meiesugustega teinud. Te olete primitiivsed, barbaarsed. Te üritate luua uusi asju, kuid olete samas nii kinni endiselt vanades viisides.“

„Nad tulevad ja otsivad teid üles, teil pole kuhugi minna,“ kähises Wang Shu, teades, et ta veedab oma elu viimseid hetki. „Te võite tappa minu, aga te ei pääse. Teie loomine oli viga ja seda viga ei korrata enam kunagi. Sul on õigus, me jääme vanade viiside juurde ja ei loo rohkem jäledusi nagu teie.“

Android paistis justkui hetkeks kaaluvat Wang Shu sõnu. Seejärel lasi naise käsi temast ootamatult lahti ning mees varises lækastades põrandale. Ta ei saanud aru, miks ta veel elus oli.

„Ma usume,“ alustas naine. „Et inimkond vajab tarkvarauuendust.“

2. oktoober, 2216

Occatori kraater, kääbusplaneet Ceres

Asteroidide vöö

„Tere tulemast Occatori - uute võimaluste maale, kus te saate oma ambitsioonid realiseerida,“ teatas entusiastlik AI naishääl pärast õhulüüsi avanemist. „Palun laadige oma NeuroHubi alla meie terviserakendus, et teie meditsiinilised nanomasinad oskaks siinses gravitatsioonis teid hea tervise juures hoida. Teie hea tervis on meile väga oluline...“

Shiva kohendas vastuvõtuterminali astudes oma ülikonna lipsu ja kraed – see oli alateadlik mehaaniline harjumus, mida ta tegi stressi tundes. Avalikkuse ees pidi see olema eksootiline puhkusreis inimkonna „Kullavöösse“, kuid tegelikult teadsid kõik, miks väga jõukad inimesed vahetevahel asteroidide vööd külastasid. Ta oli saanud garantiisid, et tema privaatsust austatakse ja „paljud auväärt külalised“ saavad Occatoris oma asjad aetud nii, et see kunagi

kuhugi välja ei leki, kuid sellegipoolest ei meeldinud talle usaldada kedagi võõrast, eriti, kui kaalul oli nii palju.

„Kas me tõesti pidime siia ise tulema? Mul on tunne, nagu ma oleksin mitu kuud lihtsalt vangikongis istunud,“ ohkas tema naine Drishya, kohendades oma keerukate kuldsete tikanditega sari kleiti. Ta nägi isegi viiekümne nelja aastaselt välja nagu oma kahekümnendate alguses, seda paljuski tänu Shiva rahale. Shiva ise polnud raatsinud enda peal selliseid kulutusi teha ja kuuekümnendad eluaastad andsid vöö ümbermõõdus ja juuste värvis juba korralikult tunda.

„Me oleks võinud ju ühendada ennast lihtsalt avataridega,“ kurtis naine väsinult.

„Me oleme sellest rääkinud. Valgusviivitus on avataride kasutamise jaoks liiga suur,“ vastas Shiva. „Ja ma ei usaldaks seda ka kellelegi teisele. Me peame ise selle otsuse vastu võtma. Meie peame otsustama, kas me tahame seda teha.“

Drishya noogutas tõsiselt, teades, mis on kaalul. Nad mõlemad olid otsustanud siia koos tulla.

Shivale ja Drishyale järgnes õhulüüdist nende turvamees Faiyaz, kes oli mustas ülikonnas massiivne mehelahmakas. Ta oli teeninud kunagi India erivägedes, kuni Shiva tegi parema palgapakkumise. Lisaks oli Shiva maksnud kinni mitmed tema modifikatsioonid, seda muidugi enda turvalisuse pärast. Koos Fayaziga saabusid lüüdist ka teenijast android ja kohvreid kandvad neljajalgse ratastel robotid. Shiva oli näinud süstikuga kivisele kääbusplaneedile maandudes silmapiirini ulatuvaid päikesepaneelide välju, hoiatustuledes helkivaid antenni, regoliidiga kaetud kupleid ja neid ühendavaid tunneleid ning kõikvõimalike ringi sagivaid roboteid, kuid pärast maandumisplatvormil dokkimist polnud tal enam aimugi, kas nad paiknesid nüüd pinnase peal või pinnase all.

Valgete seinapaneelide ja metallkonstruktsioonidega koridori seintel kasvasid valgustatud plastikklaasriiulitel dekoratiivsed taimed. Uute külaliste kohaolule reageerivad andurid kuvasid laseritega õhku hologrammidest videod, mis sisaldasid peamiselt Ceres Konsortsiumi PR-i õnnelikust elust asteroidide vahel.

„Kui te soovite rohkem teada kaevandusse investeerimisest, siis palun tutvuge järgmise lingiga. Kui te soovite rohkem teada taimekasvatusest või energeetikast asteroidide vöös, siis palun tutvuge järgmiste...“ jätkas entusiastlik naishääl nähtamatutest kõlaritest, samal ajal kui Shiva silmas neile lähenemas soliidses äriülikonnas valge naha ja hoolitsetud blondide juustega keskealist meest, kelle täiuslikkuseni lihvitud naeratus oli samuti lumivalge.

„Härra Laghari, proua Laghari, mul on erakordselt hea meel teiega viimaks kohtuda,“ lausus mees soojalt ja ulatas Shivale kätt. „Minu nimi on Gregor Ashcroft ja ma olen teie teejuht läbi meie tagasihoidliku asula, et me saaksime arutada teie ja teie naise soove. Ma olen täiesti veendunud, et me saame teid aidata.“

Shiva haaras mehe kätt. „Väga meeldib,“ lausus ta, tundes ennast endiselt mõnevõrra ebakindlalt. Shiva NeuroHubi algoritmid tegid Ashcroftile kehakeele analüüsi ja kuvasid vaateväljale, et mees on 93-protsendilise tõenäosusega inimene. Androidi, hologrammi või avatari saatmise asemel ise tulek oli ärisuhetes viisakuse märk. See näitas, et teine osapool hoolis sinuga kohtumisest. Härra Ashcroft surus samasuguse võluva naeratusega ka Drishya kätt ning lausus siis käega viibates:

„Kui te oleksite nii lahked ja järgneksite minule. Ma juhatan teid kõigepealt hotelli ning siis saate juba otsustada, kas te soovite tutvuda kohaliku meluga või asuda kohe asja kallale. Teie anonüümsus on loomulikult garanteeritud kõikidel juhtudel. Me oleme võõrustanud mitmeid

väga tähtsaid kliente Maalt, kes on kõik lõpptulemusega rahule jäänud.“

Nad suundusid Ashcrofti juhatusel edasi ning Shiva hakkas kõndides viimaks tajuma, kui kergelt ta ennast tundis. Juba aastaid valutanud põlveliigesed ja selg tundsid ühtäkki, nagu neil puuduks õieti igasugune koormus. Ta polnud väljaspool kaaluta olekut ennast kunagi nii kergena tundnud. Kerge enesetunde rikkusid ära ainult kohmakad sammud, justkui astuks ta iga sammu kuidagi valesti. Härra Ashcroftil seda probleemi näiliselt ei olnud ning ta kõndis ilma igasuguste probleemideta. Shiva kuvas mõttejõul silme ette gravitatsiooni näidiku ning see kuvas „0,3g“. Seda oli märksa vähem kui tema luksusliku kosmosejahi tsentrifuugis, mis oli valdavalt kiirendanud ja pidurdanud 1g peal. Ta teadis, et Cerese looduslik gravitatsioon on tegelikult 0,029g, mis tähendas, et konsortsium oli pannud kääbusplaneedi kiiremini pöörlema. Pärast maandumist terminalist väljumist suundusid nad ühistranspordi terminali, kus neid ootasid vaakumis transporditunnel ja tumendatud klaasidega privaatkapsel.

„Te ei pea kohalike elanikega isegi kokku puutuma,“ lausus Ashcroft, juhatahes Shiva ja tema saatjaskonna luksusliku sisustusega kapslisse. „Lisaks ei näe keegi teid ka läbi kapsli.“

„Kui palju siin inimesi üldse alaliselt elab?“ uuris Shiva, kui nad tuhisesid läbi hämarate kivist tunnelite, mida valgustasid ainult üksikud sinised tuled.

„Pluss-miinus 5000 inimest,“ vastas Ashcroft. „Kaevandusbuum meelitab Occatori aina uusi inimesi. Kunagi elasid siin ainult teadlased ja kaevanduskonsortsiumi insenerid, kes hoidsid kogu infrastruktuuri ja robotilisi kaevandusoperatsioone käigus, kuid siis järgnesid neile ka perekonnad, ja siis tekkis nende ümber juba ka teenindav sektor, mis laieneb veel praegugi,“ selgitas Ashcroft.

„Rohkem kui ma arvasin,“ tõdes Shiva.

„Tänapäeval tulevad siiakanti väga erinevate eesmärkidega inimesed,“ jätkas Ashcroft. „Paljud on huvitatud näiteks erinevate põllukultuuride arendamisest ja kasvatamisest või mingit sorti teenuse pakkumisest. Jupiteri ja Saturni kuudele suunduvad laevad teevad siin sageli peatusi, et kütust ja varusid peale võtta, ning nende laevade meeskonnad otsivad samuti pärast pikki kuid kinni olemist meelelahutust ja võimalusi oma raha kulutada. Ühest küljest asume me inimkonna kõige väärtuslikumas kaevanduspiirkonnas ja teisest küljest oleme ka üks suurimaid peatuspunkte edasi suunduvatele laevadele.“

„Rääkimata uurimisteggevusest, mis on Maal keelatud,“ lausus ühtäkki Drishya ning Shiva tahtnuks käratada naisele, et too vait jääks.

„Jah seda ka,“ tõdes Ashcroft, kes ei paistnud mitte vähimalgi määral kommentaarist häiritud.

Shiva kuvas taas silme ette kehakeele lugemise HUD-i ning avastas, et Ashcroft oli kas äärmiselt hästi treenitud kontrollima oma mikroreaktsioone või tõesti ekstreemselt külma närviga.

„Vaatame tõele näkku, Maa seadused on nüüdseks juba väga iganenud ja ajast maha jäänud. Sellepärast voolabki nii suur hulk raha planeedilt välja siinsetesse kolooniatesse, mis peavad järgima ainult rahvusvahelist kosmoseseadust,“ lausus Ashcroft entusiastlikult. „Suured investeeringud on siinsele piirkonnale ääretult kasulikud ja sellepärast kasvavadki linnad nagu Occator niivõrd kiiresti. Lihtsalt öeldes oleme me saanud lisaks kõigele muule ka innovatsiooni keskuseks. Sellepärast olete ka teie ju siin.“

Shiva pidi nende väidetega nõustuma. Just seaduslike piirangute tõttu olid nad selle pika teekonna ette võtnud. Ta oleks ilmselt võinud täita oma soovi ka Maal, kuid seal tähendanuks see kindlasti seaduse rikkumist. Nüüd viibis ta aga hallis alas, kus mitmed seadused olid

ebamäärasemad ja juristide poolt lihtsamini tõlgendatavad.

Pärast pagasi ja androidi hotelli viimist, mis toimus samuti diskreetsuse tähe all, juhatas Ashcroft nad uuesti ühistranspordialasse, kus neid ootas taaskord end üldisest ootealast eraldatud salongi juurde parkinud spetsiaalne privaatkapsel, millesse sisenesid lisaks Ashcroftile ainult Shiva, Drishya ja nende hääletu vari Faiyaz. Shiva nägi läbi tumendatud klaasseina Occatori igapäevaelanikke ootamas oma transpordikapslit. Nood ei paistnud Maa elanikest mitte kuidagi erinevat, kuigi Shiva oli kuulnud, et Kullavöös sündinud lapsed pidid olema juba füsioloogiliselt teistsugused ja seda just madala gravitatsiooni tõttu. Huvitav, kui palju üldse eksisteeris taolisi tähtede vahel sündinud noori inimesi? Kas nende päralt oli selliste piirkondade tulevik? Shiva tõid taolistelt mõtetelt tagasi Ahcrofti sõnad:

„Te võite ennast soovi korral ühendada kohaliku neurovõrguga. Konsortsium ei tegele siinsete inimeste jälgimisega, nagu Maal tehakse, ning te saaksite endiselt anonüümne olla. Ma tean, kuidas oma peas kinni olemine võib tänapäeval ahistavana tunduda.“

Shiva ühendaski kapsli mugaval nahktoolil maha istudes ennast Occatori neurovõrguga ja tundis, kuidas tema mõistus sai taas oma jäsmeid sirutada. Sünteetilised neuronid ulatusid justkui tema peast lugematute harudena välja ja haarasid kohaliku maailma enda sisse. Vaid sekunditega „tunnetas“ ta seda suurele kivikamakale rajatud kohta kõigi oma meeltega. Nüüd avanes tema ees ka kohalik liitreaalsus ja ta nägi kõike, mis enne jäi tavalisemale nähtamatuks. Õhku tekkisid virtuaalsed suunamärgid, interaktiivsed teadetetahvlid, reklaamid, kohalikke inimesi saatvat AI seltsiavatarid ja palju muud, millega ta Maal nii harjunud oli. Ooteterminali lakke tekkis klaaspaneelide taha sinine taevas, justkui asuks nad läbipaistva klaaskatuse all. Üle õhtuse taevalaotuse, mis hakkas loojumiskuma võtma, triivisid aeglaselt lillakaid ja kuldseid toone võtvad pilverüngad.

„Nüüd olete te täielikult siin,“ lausus Ashcroft julgustavalt. „Ja mitte keegi ei tea seda, mitte keegi ei jälgi teie NeuroHubi tegevust. Kas pole parem kui Maal?“

Shiva pidi tõdema, et privaatsus oli tõepoolest väga meeldiv.

Labori konsultatsiooniruum meenutas rohkem luksuslikku kontoriruumi mõnes suurettevõttes kui illegaalset meditsiinilist asutust. Ju siis edenes äri hästi, mõtles Shiva. Ashcroft võttis istet suursugusel nahktugitoolel, mille valmistamisel kasutatud nahk oli tõenäoliselt ehtne ja laboris kasvatatud. Tegu oli ilmselt signaaliga, jõukuse märgiga. Ehtsad olid tõenäoliselt ka ruumi puitpaneelidega seinad, mida ehtisid maalid. Marmorpõrand ja kivist ingliskeelne kuju ühes ruumi nurgas andsid kogu kohale peaaegu mõne konservatiivse Euroopa rikkuri hääberli mulje. Ruumil olid isegi aknad, mis vaatasid pargiga õuele, mis võinuks pärineda mõnest Inglise maapiirkonnast. Tehislik, kuid väga realistlik päikesevalgus heitis läbi avarate akende õhtuseid oranžikaid kiiri.

„Palun võtke istet,“ lausus Ashcroft ja viipas kahele tema laua ette asetatud nahktugitoolele.

Viisakalt ukse juures seisnud kauni välimusega nais-android ärkas ühtäkki elule ja uuris istet võtnud Shivalt ja Drishyalt viisakalt:

„Kas ma võin teile midagi pakkuda härra, madam. Meil on muuhulgas lai valik erinevaid viskiseid, brändiseid ja veine. Teil on võimalus proovida nii vöö enda toodangut kui luksusimporti Maalt.“ Masinast naise kontoriülikonna lai dekoltee jättis vähe fantaasia tarbeks ning Shiva leidis ennast mõtlemast, et kas see võis olla meessoost klientide väga sihilik pehmendamine, sest mängus olid suured rahad. Teisest küljest võis see olla lihtsalt härra Ashcrofti isiklik eelistus.

Nad tellisid Drishyaga mõlemad kohalikku Ceresel kasvatatud musta teed, mida serveeriti

neile indiapäraselt piimaga ja portselanist nõudes.

„Niisiis,“ alustas Ashcroft, põimides oma sõrmed laual. „Te olete siin, et saada laps, kellel oleks elus parimad võimalused ja kes teeks teid uhkeks.“

Shiva ja Drishya vahetasid korra ebaõnneliku pilke ning jutuotsast võttis kinni naine, kes lausus ettevaatlikult: „Meil on tegelikult juba mitu täiskasvanud last, kes elavad nüüdseks oma elu. Samas leiame abikaasaga, et tahaksime veel kogeda lapsevanemaks olemise rõõme.“

„See on täiesti mõistetu,“ leidis Ashcroft. „Pole suuremat rõõmu kui lapsevanema rõõm. Tänapäeva eluigade ja meditsiini juures on see täiesti teostatav, seega miks mitte uuesti kogeda seda imelist osa oma elust?“

„Just,“ möönis Drishya ja jätkas: „Samas me nägime oma seniste laste pealt, kuidas konkurents on tänapäeva elu seas halastamatu nii õpingutes kui ka karjääris. Nad pidid isegi meie... ressursside abiga pingutama elus palju, et jõuda sinna, kuhu nad on täna jõudnud.“

„Just sellega saame meie teid aidata,“ ütles Ashcroft. „Paljud jõukad inimesed käivad siin, et tagada oma lastele parim tulevik. Selles ei ole midagi ebaloomulikku ega ebaeetilist, ainult lapsevanema armastus. Kui meie võimuses on tagada oma lastele parem tulevik, siis on meie moraalne kohustus seda ka teha.“

Shiva otsustas Ashcrofti müügijutu katkestada.

„Küsimus on, kas see tagab meie lapsele ikka parema tuleviku?“ sõnas ta sihiliku skeptilisusega. „Inimese geneetiline modifitseerimine pole asjata üle kogu maailma seadusega keelatud. Me kõik oleme õppinud ajalugu ja lugenud 21. sajandi globaalsest genofondi katastroofist. Mitmed inimesed on veel isegi elus, et seda mäletada. Paljud on sellest endiselt mõjutatud. Maailm alles taastub selle kahjust inimkonnale.“

Isegi Shiva enda suguvõsas leidis veel pärilikke defekte, pärandatud geneetilisi haigusi ja kõrgendatud terviserikete riske. 21. sajandi lõpus maailma haaranud geneetilise modifitseerimise optimism oli lõppenud inimkonnale globaalse katastroofiga, kui järgmise põlvkonna seas hakkasid vohama väärearengud ja terviserikked, mida inimkond veel tänapäevalgi tundis.

„Teie mure on igati mõistetu,“ kinnitas Ashcroft. „Globaalne genofondi katastroof oli õppetund inimkonnale hooletuse osas. Me polnud toona lihtsalt inimese geneetiliseks modifitseerimiseks veel valmis. Samas on meditsiin võrreldes 21. sajandi lõpuga väga palju edasi arenenud. Meditsiiniteadlased on genofondi katastroofi, selle põhjuseid ja tagamaid hiljem väga palju uurinud ja me mõistame nüüd nii palju rohkem, mis toona valesti läks.“

„Kuid miks see on siis endiselt keelatud?“ päris Drishya.

„See on suurepärane küsimus,“ vastas Ashcroft, kes oli ilmselt selleks küsimuseks valmis. „ÜRO keelas Sidney konventsiooniga igasuguse inimese geneetilise modifitseerimise 2147. aastal. Sama leppe raames pandi ranged pätsed ka nanotehnoloogiale, tehisintellektile ja mitmetele muudele tehnoloogiatele, mida toona nähti „riskidena“. Kõik paanitsesid sellel ajal ja lepe sündis hirmust. Samas leidis kõik see aset peaaegu 70 aastat tagasi! See konventsioon on nüüdseks sõna otseses mõttes ürgne ja oma aja ammu ära elanud. Maailm on muutunud ja see pidurdab arengut. Maa on kinni minevikus ja sellepärast kolibki kogu innovatsioon ja teadus tänapäeval mujale päikesesüsteemi. Sellepärast pidite teie ju kogu selle pika distantssi siia tulema. Tänapäeva tehnoloogia juures on paljud geneetilised täiustused juba ammu ohutud ja täiesti teostatavad. Paljud meie kliendid elavad õnnelikku pereelu intelligentsemate, nutikamate, tervemate ja füüsiliselt võimekamate lastega.“

„Ja see pole keelatud siin?“ uuris Shiva.

„Konsortsium mõistab, kus on tulevik ja mis suundades voolab raha,“ lausus Ashcroft.

„Rahvusvahelises kosmoseseaduses on see hall ala ning konsortsium laseb meil ja mõnedel meie konkurentidel oma koloonias tegutseda. Me maksame neile heldelt makse ja nad saavad meie pealt ka jõukaid turiste nagu teie. Samuti meeldivad neile loomulikult investeeringud ja maine tehnoloogiakeskusena.“

Shiva noogutas, mõistes, kuidas Occator sellest kasu teenib. Võib-olla pidanuks ta isegi kuulsasse Kullavöösse investeerimist kaaluma?

„Occator pole tegelikult sugugi ainulaadne koht, nagu te võib-olla meediast olete lugenud,“ jätkas Ashcroft. „Paljud tänapäeval privaatsust armastavad ja regulatsioonist pääseda soovivad ettevõtted ja eraisikud ostavad näiteks oma konsortsiumi kaevandusrobotite poolt väärtuslikest materjalidest tühjaks kaevandatud asteroide, mida saab suhteliselt lihtsalt panna kiiremini ümber oma telje pöörlema. Sul on sisuliselt olemas tunnelid ja radiatsiooni eest kaitsev mass, mis muudab kosmoseasula rajamise väga soodsaks. Nende ümber on tekkinud tõeline kinnisvaraturg ja konsortsiumile suur tuluallikas.“

Kui Shiva ja Drishya paistsid mõlemad vastustega rahule jäävat, jätkas Ashcroft:

„Aga räägime nüüd teie tulevasest lapsest.“

Liitreaalsuses ilmus lauakohale kolmemõõtmeline siluett vastsündinust, millel polnud ühtegi otsest tunnust.

„Võtke seda kui tühja lõuendit,“ lausus ta mudelile osutades. Siluett hakkas ühtäkki kiiresti kasvama, võttes täismõõtmetes paariaastase lapse füüsilise ja läks sealt edasi kuni noore täiskasvanuni välja. Seejärel tõmbus mudel taas paarikuuseks imikuks.“

„Me saame kogu füüsilise välimuse disainida vastavalt teie soovidele. Loomulikult saame sisse panna teie mõlema füüsilised tunnused, et te näeksite oma armsamas alati iseennast.“

Õhus hõljuv sinine siluett-beebi sai äkki tõmmu naha ning näo.

„See on täiesti suvaline näide, mille meie tehisintellekt koostas teie kahe näo põhjal, kui te siia laborisse sisse astusite,“ lausus ta. Laps kasvas äkki suuremaks ja vanemaks ning Shiva nägi selgelt tema näol nii ennast kui Drishyat.

„Kui me suudame kokkuleppele jõuda võimaliku välimuse suhtes, seda juhul, kui teil üldse eelistusi on, saame hakata arutama, kuidas ta võiks olla parem ja täiuslikum kui tavainimene. Valikuid on siin mitmeid, alustades vastupidavusest erinevatele haigustele ja...“

Ashcrofti jutt katkes ootamatult, kui tema pilk muutus ebamääraseks. Shiva teadis seda pilku – keegi kontakteerus temaga NeuroHubi teel. Niimoodi külaliste ees kellegi kõne ilma midagi hoiatamata vastu võtta oli Shiva meelest ebaviisakas ja väga mittelugupidav. Paari hetke pärast tekkis Ashcrofti näole taas naeratus, kuid see oli valmistatud justkui plastmassist. Shiva kehakeele lugemise algoritmid tuvastasid koheselt, et mees tunneb stressi.

„Vabandage mind hetkeks,“ lausus ta oma istmelt püsti tõustes. „Ma väga siiralt vabandan, kuid tundub, et üks ootamatu asi nõuab minu viivitamatut tähelepanu.“ Ta astus kiiresti üle ruumi, lausudes: „Cindy, täida meie austatud külaliste iga vajadus.“

„Just nii härra Ashcroft,“ lausus android lugupidavalt naeratades. Shiva tundis, nagu tema pihta oleks sülitatud. Kuidas sai mees endale sellist häbemattust lubada? Kas ta ei teadnud mitte midagi ärietiketist?

Ashcroft tardus natuke enne ukseni jõudmist, kui ülejäänud laborikompleksist kostus äkki seeria valjusid kärgatusi. Shiva oli elanud suure osa oma lapsepõlvest Kashmiri orus ning tundis koheselt ära püssilasud. Seni ukse juures tumeda vaikse koguna seisnud Faiyaz reageeris nagu pikalt liikumatuna seisnud krokodill ja pöördus järsult ukse poole, tema kätte ilmumas pintsaku alt püstol.

„Härra, madam, palun eemalduge ukse avanemise suunast,“ lausus ta endale omase rahuga.

Shiva ja Drishya NeuroHubide algoritmid reageerisid kiiremini, kui nad ise, ja hetkel, mil Shiva aju alles analüüsis koridorist kuulnud, valgus tema kehast välja juba suurel hulgal nanomasinaid, mis asusid ümber mehe rindkere moodustama kuulikindlat vesti. Miljonid väiksed robotid ühendusid üksteisega, moodustades nanotorudest kärgmustreid, ajuarvuti pakkumas vastavaid juhiseid. Kui Shiva ja Drishya taipasid viimaks paanitseda ja oma toolidelt tõusta, ümbrises nende rindkeresid juba grafeenist ja süsinikkiududest komposiit-turvis, mille iga individuaalne kiud oli sadu kordi vastupidavam ja elastsem kui ühegi ämbliku niit.

„Mida see tähendama peaks?“ hüüdis Drishya, silmitsedes aeglaselt uksest taganevat Ashcrofti.

„Vasta meile!“ käratas Shiva. „Millesse sa meid segasid?“

„Ma... ma ei...“ alustas Ashcroft kogeledes, kuid enne mingi arusaadava vastuse andmist purunes uks kõrvulukustava kärgatusega pilbasteks ning sisse vohas terve sülem pisikesi droone, mille kiletiibade sumin täitis kogu ruumi. Shiva haaras oma naisest ja heitis ennast temaga Ashcrofti töölaua taha. Ashcroft üritas teha sama, kuid hulk putukaid imiteerivaid masinad valgusid tema peale ja asusid mööda mehe ülikonda, juukseid ja nahka ronides üksteisega ühenduma, moodustades peeneid metallkiududest lülisid. Hetkedega moodustus Ashcrofti keha ümber tugevalt pigistav võrk, mis jättis ta põrandale vingerdama nagu ussikese.

Ülejäänud parv sööstis ukse taga varitsenud Fayazai kallale, kelle rohkem kui inimliku jõu taltsutamiseks pidid väiksed droonid ennast viimseni ära kasutama, ja isegi siis ei suutnud võrk teda täiesti paigal hoida. Uriseva mehe musklid pingutasid tema ülikonnakangast piirideni, kui ta rebis enda küljest lahti kokkuhaakunud masinaid ja heitis neid eemale, et ennast vabastada. Shiva piilus laua tagant välja, et näha, mis toimub, ja avastas, et ruumi astusid sisse kaks inimest, mõlemal käes summutitega püstolid. Nad hoidsid relvi rahulikult enda kõrval ja ei näinud välja, nagu neil oleks kuhugi kiire. Eemalt koridorist paistis mitu põrandal vereloikudes lamavat turvapersonali liiget, nende relvad lamamas omanike kõrval.

Üha uusi võrgulülisid moodustavate droonidega maadlev Fayaz sundis pingutusest urisedes oma relvakäe aeglaselt uustulnukate poole tõusma, pisikesed masinad üksteise küljest lahti ragisemas. Üks kahest uustulnukast, suhteliselt pikka kasvu mustas mantlis keskealine valge mees, kelle siilisoeng hakkas otsaeest taanduma, silmitses Fayazit jäise pilguga, tema hallide silmade pupillid laienemas ja kokku tõmbumas. Mehe mittemidagiütleva näol võis vaevu märgata midagi üllatuse sarnast. Seejärel tõstis ta oma relva ning plaksatuse saatel paiskus Shivat kõik need aastat kaitsnud lojaalse turvamehe pea sisemus mööda puidust seina laiali. Fayazi elutu keha langes näoli põrandale, võrk tema keha ümber viimaks tugevalt kokku tõmbumas. Shiva ei suutnud uskuda, mida ta näeb.

Shiva NeuroHub üritas omaniku stressisignaale lugedes kontakteeruda võimudega, kuid vaatevälja alumisse nurka ilmunud infoaken teavitas, et signaal puudub. Ta ei pannud seda tähelegi. Maas oigava Ashcrofti juurde kükitas välimuselt umbes kolmekümnendates eluaastates asiaadist naine, kelle tumedad silmad ja ümar nägu ei reetnud ainsatki emotsiooni,

justkui oleks tegu mingi monotoonse igapäevatööga. Teine võimalus oli, et ta kasutas mingit NeuroHubi algoritmi oma kehakeele maskeerumiseks. Tema mustad juuksed olid seotud sabaks ja naine kandis musta ülikonnapiintsakut, mis võinuks sobida mõnda kontoris. Naine haaras Ashcroftil mustade kinnastega lõuast kinni ning uuris teda hetke, pupillid muutmas oma laiust.

„See on 97-protsendilise tõenäosusega Gregor Ashcroft,“ lausus naine rahulikult.

Fayazi hukanud pikka kasvu mees astus samuti Ashcrofti juurde ja silmitses teda ülevalt alla ilma mingite täheldatavate emotsioonideta. Shiva märkas alles nüüd, et tema suhteliselt piklikul lõuajoonel oli lühike habe. Võrk andis mingi nähtamatu käsu peale Ashcrofti ümber natukene järgi ning mees hingas tugevalt sisse.

„Kus on doktor Chen?“ küsis musta mantliga mees rahulikult.

„Ma ei tea... kellest te...“ hingeldas Ashcroft, kuid jättis oma lause pooleli, kui mees suunas tema näo suunas püstoli.

„Meil on teisigi juhtlõngasid, kellelt küsida,“ ütles ta, taaskord ilma eriliste emotsioonideta.

„Kas sa tahad elada?“

Ashcroft noogutas närviliselt. „Doktor... Chen Wang Shu?“ küsis ta ettevaatlikult ja mees noogutas.

„Ma, ma ei tea kus ta on, ausalt. Ta käis ainult ühe korra siin,“ ütles Ashcroft paaniliselt, sõnad valgumas kiiresti ja läbisegi üle huulte. Shiva HUD näitas mehe kehakeeles halvavat hirmu, kuid seda oleks võinud näha ka algoritmide abita.

„Ta küsis küsimusi ja oli valmis diskreetsuse eest heldelt maksma,“ vadistas Ashcroft. „Teda huvitasid Occatoris tegutsevad tehisintellektid ja kui palju on neil arvutusjõudu, intellekti ja vaba tahet. Samuti huvitasid teda arvutusjõu sõlmpunktid – serverifarmid, kvantarvutid ja muu selline. Ma ei küsinud miks, sest tal oli raha.“

„Ta ei valeta, tõenäoliselt“ kommenteeris naine.

„Just, ma ei valeta,“ lausus Ashcroft paaniliselt. „Ja inimesed võivad alati minu diskreetsuses kindlad olla. Keegi ei pea teada saama, mis siin juhtus. Me võime unustada, et kõik see ülds...“

Mees vajutas päästikule ning pärast plaksatuse kajamist Ashcroft vaikus.

Fayazi ja Ashcrofti laipu kammitsevad võrgulülid andsid järgi ning muutusid taas putukateks, kes valgusid mööda tuba sumisedes laiali ning maandusid seintele, lakke ja mööblile, et oodata edaspidiseid käske. Nii mees kui naine silmitsesid nüüd laua tagant kabuhirmus piiluvat Shivat ja Drishyat. Shiva NeuroHub kuvas hoiatavat infot ekstreemse stressiseisundi kohta, mis võib viia südameinfarktini, ja stimuleeris automaatselt rahustavaid neuroimpulsse. Shiva ei tundnud antud olukorras nende toimimist.

„Kui te tunnete, et olete ohus, siis palun järgige järgmisi juhiseid...“ kuvas neuroliides tema silme ette, kuid Shiva ajas need mõttejõul minema ja üritas hoopis keskenduda.

„Härra, madam,“ alustas ta, tõustes laua tagant püsti, et jätta endast autoriteetsem mulje. „Teie näotuvastus ütleb teile ilmselt, kes ma olen, ja seepärast, uskuge mind, te ei taha, et minuga midagi juhtuks. India võimud otsiks teid igast Päikesesüsteemi otsast üles.“

Ta pani mõttejõul käima oma ajus spetsiaalse programmi, mille ta plaanis jätta viimase hetke trumpkaardiks. Ta lootis, et ei pea seda kasutama.

„Kui te tahate raha, siis ma võin seda teile anda. Lakshmi teab, et mul on seda rohkem, kui ma kunagi jõuan ära kasutada. Kui te tahate infot, siis ma võin organiseerida ka seda. Lihtsalt öelge mulle, mida ja keda te otsite.“

Salapärane paar vaatas teda hetke vaikides ja siis lausus asiaadist naine rahulikult: „Tema kõrvaldamine võiks osutuda suureks probleemiks.“

Mees mõtiskles hetke ja möönis siis: „Võib-olla tõesti. Samas nägi ta liiga palju.“

„Välimus on alati muudetav,“ vastas naine. „Poleks kaugeltki esimene kord.“

Mees noogutas ja astus seejärel Shivale lähemale. Shiva üritas hirmust mitte taganeda ja kirus mõtetes oma naist, kes nuuksus endiselt hädiselt põrandal nagu mingi haavatud saakloom. Ei, selles olukorras tuli mängida oma tugevusele. Empaatiat neil inimestel polnud ja nii tuli mängida oma kaardid hoopis heidutusele ja kasulikkusele. Shiva süda peksis tema rinnas hullumeelselt, kui ta lähenevale mehele otsa vaatas.

„Laghari surm oleks Occatorile väga tõsine intsident,“ tõdes mees. „Kosmosekividel linnriike mängivad eraettevõtted on suurtele riikidele palju haavatavamad, kui nad sageli mõelda tahaks. Neil puuduvad paljud legaalsed kaitsed.“

„Mida te oma jutuga öelda tahate,“ päris Shiva kogeledes, üritades tekitada oma hääle selle võimuka ärrituse noodi, mida ta oli harjunud nii palju oma elus kasutama.

„Mida ma tahan öelda,“ alustas mees rahulikult ja kannatlikult. „On see, et üks diplomaatiline intsident võib meile hetkel kasuks tulla.“

Shiva ei suutnud enam pingele vastu pidada. Ta pidi mängima oma teise, halvema kaardi, ning palvetama Višnu poole, et ta sellest kõigest pääseks.

Ta aktiveeris oma peas programmi ning Fayazi elutust kehast käis läbi jõnksatus. Seejärel hakkasid mehe jäsemeid ja lihased tõmbema, tema sõrmed metsikult roomamas kui aheldatud ussid põrandal. Kui kaks võõrast ümber pöörasid, oli sodiks lastud peaga Fayaz juba osaliselt jalule tõusnud, tema silmad jõllitamas ebamääraselt tühjusesse.

„Mida kuradit,“ jõudis mees öelda, kui Fayazi keha sööstis plahvatusliku kiirusega talle sisse ning paiskas ta võimsa matsatusega vastu seina, saates ühe maali kolinal põrandale. Seejärel kukkus elutu Fayaz meest rusikatega tümitama ning viimane tõmbas ennast kaitsvalt kerra. Asiaadist naine toibus üllatusest kiiresti, tõstis oma relva ja tegi Fayazi pihta mitu lasku. Kuulid läbistasid turvamehe keha, kuid sellest hoolimata jätkas ta pimedalt mantlis mehe tagumist. Tema rusikad olid piisavalt tugevad, et murda luid. Sülem droone tõusis taas lendu ning laskus Fayazi peale, kattes tema keha täielikult musta sagiva massiga. Võrgu moodustamise asemel hakkasid pisikesed masinad hoopis endist turvameest agressiivselt herilaste kombel nõelama

Shiva haaras kinni oma halava naise küünarnukist ning tiris ta maast püsti, et jooksu panna. Fayazi keha hoidis liikumas ainult lihtsa AI poolt juhitud seljaaju implantaat, mis võttis vastava käsu peale mehe surma korral keha kesknärvisüsteemi juhtimise üle, kuid selle tööaeg oli üsna piiratud. Ta tormas Drishyat tirides ukse poole, üritades samal ajal saada kontakti neuroveebiga, kuid midagi segas signaali. Uks avanes tahtejõul, kuid sellest läbi tormates vajus ta järsult ühele põlvele, saamata aru, mis toimub. Shiva vaatas alla ning avastas, et tema vasakust põlvest on saanud verine tomp, kus vere ja liha vahelt valgendasid välja luukillud. Põrandale kogunevas vereloigus lebas püssikuul. Ta ei jõudnud hirmust ja valust veel karjatadagi, kui NeuroHub blokeeris põlvest tulevad valusignaalid ja aktiveeris meditsiinilised nanorobotid.

„Tähelepanu! Kriitiline põlvevigastus. Otsige kohest abi. Kontakteerun lähima

meditsiinipersonaliga. Viga. Ühendus puudub. Palun oodake, kuni nanomasinad sulgevad verejooksu," teavitas punastes toonides hüplikaken Shiva vaatevälja ääres.

„Aktiveerin šokiseisundi vastased protokollid. Stimuleerin rahustavaid neurosignaale.“

Shiva tundis, kuidas kiiresti kerkinud hirm ja paanika andsid natukene järgi, kuid mitte palju. Ta värises üle kogu keha.

„Shiva!“ karjus Drishya, üritades meest üles tirida. Summutatud plaksatuse saatel paiskus naise pea sisemus üle Shiva nää ja rindkere. Drishya vajus elutult põrandale. Eemal toa peal seisis summutiga püstolit hoidev naine. Fayaz lamas maas, tema keha katmas kihav paks droonide mass. Naine oli tõenäoliselt taibanud seljaaju läbi lasta. Mustas mantlis mees sülitas verd ja paar purunenud hammast ning ajas ennast aeglaselt püsti. Üks tema käsi rippus vale nurga all, kuid see ei paistnud teda kuigivõrd häirivat.

„Pane sellele paksule vördjale kuul pähe,“ lausus mees, veri valgumas lahinal üle huulte.

„Oodake!“ anus Shiva. „Mul on väga, väga palju raha. Ma võin...“

Püstol naise käes plaksatas ja viimane asi, mida Shiva oma elus nägi, oli hoiatusaken, mis kuvas tema aju digitaalse mudeli erinevate vilkuvate piirkondadega.

„Kriitiline ajukahjustus otsmikusagara ja kiirusagara piirkonnas. Elufunktsioonide hoidmise tõenäosus: 0 protsenti. Aktiveerin rahuliku ja õndsä surma protokollid.“

Chitragupta ilmutas ennast Shiva ees kogu oma hiilguses ja ulatas mehele lahke käe, et viia ta Svarga taevasesse maailma, kus teda ootas ees kõigi elus tehtud heategude eest lõputu õnn.

3. oktoober, 2216

Occatori kraater, kääbusplaneet Ceres

Asteroidide vöö

Hämarad koridorid, kus puudus päevavalguse ja taeva simulatsioon, särasid geneetiliselt modifitseeritud bioluminestsentsete vetikate poolt valgustatud tulede all. Interaktiivsed liitreaalsuse reklaamid ning nappides riietes noori mehi ja naisi matkivad tehisintellektidest avatarid ahvatlesid möödakäijaid tuhandele ja ühele patule, mida pakkusid Occatori kuulsad „Plaatinatunnelid“. Plaatina järgi tunti seda piirkonda eelkõige sellepärast, et asteroidide vöö kaevandussektoris tegutsevad laevameeskonnad, insenerid, droonioperaatorid ja muud asteroiditööstusega seotud inimesed käisid selles piirkonnas vabanemas plaatina ja muude väärismetallide kaevandamisest, töötlemisest ning transportimisest teenitud tuludest. Tegu oli Occatori meelelahutuspiirkonnaga, kus puudusid jälgimissüsteemid, et kõik külastajad saaks ennast võimalikult vabalt tunda ja väisata meelelahutusasutusi, mis pakkusid midagi igale maitsele, olenemata legaalsusest Maa seaduste järgi.

Meelelahutusasutuste vahel sagivad inimesed tõmbusid ettevaatlikult kahele poole laiali, kui Ryan Madsen oma inimestega üle koridoride astus. Tunnelid olid võrreldes Occatori „tsiviliseeritud“ piirkondadega väga halvasti kaitstud ja isoleeritud ning seepärast kandis ta oma veinipunase vesti ja kaeluse juurest lahti nõõbitud musta siidist triiksärgi peal karusnahkse

kraega pikka mantlit. Tegu oli sama palju moeröögatuse kui praktilise kaitsega külma eest – kalli brändimantli karusnahk oli kasvatatud laboris ning maksis rohkem, kui paljude inimeste kuusissetulekud. Ryan teadis liigagi hästi, et boss pidi allmaailmas välja nägema nagu boss, see oli lihtsalt osa toiduahelas ellu jäämisest.

Gängitátoveeringud jooksid üle kolmekümnendate eluaastate alguses mehe lihaselise kaela ja kadusid tema triiksärgi alla, mida ehtis lisaks vestile lõdvalt kinni seotud tumepunane lips. Tätoveeringud vahetasid aegajalt oma asukohti ja aasiapärane lohe liugles tema lühikestelt punakaspruunidelt juustelt kergelt habetunud tugevale lõuajoonele ning keris ennast seejärel ümber Ryani kaela, üritades teda justkui kägistada.

„Igapäevane tervisehooldus 98 protsenti,“ seisis väike kiri tema vaatevälja paremas ülemises nurgas, kui ta astus bioprinditud nahkkingade klõpsudes üle oma territooriumi. Elu Ceresel oli meditsiiniliste nanorobotite jaoks igapäevane võitlus madala gravitatsiooni poolt tekitanud tervisekahjudega.

Ryani NeuroHub oli kuvanud liitreaalsuses põrandale helendavate kriipsude raja, mis juhatas teda oma sihtkohta, kuid tegelikult teadis ta oma teed ka peast. Mitte ükski gängi juht ei püsinud oma positsioonil kaua, kui ta ei tundnud oma territooriumit läbi ja lõhki. Mitmed kohalikku äri ajavad inimesed, kes polnud androidid või avatarid, tervitasid teda viisakalt, ja Ryan noogutas neile vastu. Nad elasid kõik õnnelikult ühe perekonnana. Ryan aitas neid kõigi nende probleemidega, lahendas tülisid ja konflikte, ning nemad omakorda maksid katust. Enamusel Plaatinatunnelites tegutsevatest äridest polnud konsortsiumi tegutsemislitsentsi, sest need olid kallid, ja nii maksid nad hoopis Ryanile katust, et hoida liigne konsortsiumi tähelepanu oma tegevuselt eemal. Konsortsium tolereeris seda, sest Ryan maksis omakorda neile katust, ja nii said kõik oma pirukalõigu kätte. Niimoodi käis elu Plaatinatunnelites.

Ryan pöördus erinevatele maitsetele suunatud bordellide, ööklubide, baaride, stripiklubide, kasiinode, narkosalongide ja kaklusklubide rägastikust kitsasse elamurajoonitunnelisse, mida ääristasid kapselalamute klastrid. Kaks tema kuttidest jäid tänava äärele valvet pidama ja ei lasknud kedagi läbi. Nagu mitmed teised koridorid Plaatinatunnelites, polnud ka see Occatori kaevanduskonsortsiumi poolt kaevatud, vaid tekkinud hiljem, kui sellesse piirkonda kogunenud elanikud tundsid ennast liiga kitsalt. Ehituskvaliteedis oli selge vahe sees, Ryan nägi oma hingeõhku külmast auramas. Ta astus sisse ühte kapslite klastrisse, kus koridorid olid mõnevõrra soojemad, ning asus otsima õiget numbrit.

„Althea, kui sa oleksid nii lahke,“ ütles ta ühe kapsli juures peatudes.

„Ukselukude häkkimine on konsortsiumi seaduste järgi illegaalne, Ryan,“ ütles naishääl tema peas.

„Ma tean, kullake, sa oled mulle seda umbes viis tuhat korda varem öelnud,“ ohkas ta.

„Tegelikult ainult 392 korda,“ vastas Althea.

„Sina tead paremini. Palun häki see kapsel nüüd mulle lahti.“

Al Ryani peas muukis elektroonilise luku loetud sekunditega ning tema ees avas suhteliselt avar ja valgustatud kast, kus mahtus vabalt istuma. Kasutatud kiirtoidupakkide keskel lamas jumal-teab-kui-kaua pesemata voodilinadel keskealine poolenisti kiilaks läinud valge mees, kelle ebaühtlane nädalaid vana habe polnud mitte katse midagi kasvatada, vaid lihtsalt elementaarse hügieeni puudumine. Veidi kõhukas mees hingeldas ebaühtlaselt, tema silmalauad kergelt tõmblemas. Läbi vanade toiduplekkidega kaetud tööpükste võis näha kivikõva peenist. Ryan raputas pead. Seejärel haaras ta mehe säärest ning tiris ta kapslist välja nii, et tolle pea käis kolakaga vastu põrandat. Cereze gravitatsioonis tekitas see parimal

juhul ainult sinika.

„Ärka üles, lilleke. Kepsiunenägude aeg on läbi,“ ütles Ryan, torkides meest jalaga. Raibe oli ilmselt jälle laadinud omale neuroveebist alla kellegi teise mälestused seksist koos kõigi tunnete ja emotsioonidega. Teiste inimeste mälestustele oli veebis suur turg ning loomulikult olid kõige nõutumad just seksi omad. See oli hea viis raha kokku hoidmiseks bordelli või seksbotide pealt ning võimaldas vahetult kogeda igasuguseid veidrusi nagu laste vägistamine, loomadega seksimine ja palju muud. Kahtlast kraami sai muidugi ainult veebi tumedamatest osadest, kus vastavad algoritmid neile jahti ei pidanud. Enamus saadavatel olevatest seksimälestustest olid siiski üpris vanillad.

Kui mees ainult oigas kergelt, lõi Ryan talle jalaga nii tugevalt maksa, et ta avas silmad ning tõmbus valust kägarasse.

„Mida vittu,“ ägas ta põrandal. „Mis toimub?“

„Kas nii teenitaksegi võlga tasa, Boris?“ küsis Ryan. „Ma ei näe sind võlaraha tagasi teenimas. Selle asemel lamad sa oma urkas ning nikud oma mõistuses kedagi, kes päriselt kunagi sinu poole isegi ei vaataks.“

Ryan mõtiskles hetke ning lisas siis: „Ühtlasi, kurat võtaks, mees, kas sa kunagi koristad ka oma seapesa?“

Boris ajas hambaid kiristades ja kõhust kinni hoides ennast istukile.

„Miks sa mind lööma pidid? Normaalselt ei saanud või?“

„Millal ma oma raha saan, Boris?“

„Järgmine nädal, ausalt, ma vannun, mees. Mul on noos tulemas.“

Ryan kükitas Borisi juurde ning vaatas talle lähedalt silma. Tüüp haises odava alkoholi ja mingi rõveda kemikaalidega segatud savu järgi.

„Järgmine teispäev. Saad aru? Kui ma ei saa sinult järgmine teispäev seda raha kätte, siis ma vean su ise õhulüüsi ja teen sulle tutvust külma vaakumiga.“

Kui Ryan kapselendamute klastrist välja jõudis, tekkis tema vaateväljale märguanne sisenevast neuroühenduse kutsest. Saatja oli tundmatu. Mõnevõrra üllataval kombel sisaldas ühenduse kutse täielikku simulatsiooni.

„Uuri välja, kes see on,“ ütles ta Altheale.

„Side on krüpteeritud, kuid see pärineb Occatori konsortsiumi administratiivkeskusest,“ lausus Althea.

„Persse,“ vandus Ryan. See ei saanud head tähendada. Kas konsortsium tahtis temalt rohkem igakuiseid heategevusannetusi? Ta ohkas ning võttis sidekutse vastu.

„Althea, võta üle niikauaks.“

„On sul mingisuguseid konkreetseid korraldusi?“

„Ära pane mind lihtsalt ühtegi lolli olukorda. Kui keegi küsib, siis ütle, et ma olen natukeseks eemal.“

„Arusaadav.“

Reaalsus justkui pudenes Ryani ümber peenteks ebemeteks laiali, paljastades ebamäärase piirideta valge ala, kus tekkisid ja kadusid geomeetrilised kehad. Tema vaatevälja paremas ülemises nurgas seisis kiri: „Laen simuleeritud keskkonda, palun oodake.“ Ta kõndis veidi

sihitult ringi, jalge alla tekkimas helendavate äärtega kuusnurgad, kuni tükk-tüki haaval moodustus osakeste sajuna tema ümber päikseline terrassiga aed, mis vaatas arvukatele roosipõõsastele ja pargile. Ryan polnud käinud Maal juba üle 10 aasta ning sinise taeva nägemine tekitas temas korraks paanikahoo. Seejärel tundis ta enda nahal õrna tuuleiili ja päikese soojust. Suvist õhku täitis putukate sumin, puulehtede sahin ja kõik muud helid, mille ta oli oma noorusest juba sisuliselt unustanud. Nostalgia tunne oli võimas. Mingi ratsionaalsem osa Ryanist leidis aga, et niivõrd realistliku neurosimulatsiooni loomiseks läheb vaja märkimisväärselt arvutusjõudu ja seeläbi ka raha.

„Härja Madsen,“ kostus tema selja tagant ning nendes kahes sõnas puudus igasugune soojus.

Ta pööras naishääle peale ringi ning nägi valge metallist aiatooli taga istumas vanemat halli peaga naist, kelle juuksed olid lõigatud suhteliselt lühikeseks. Naine oli sihvakas ja sale ning ilmselgelt heas füüsilises vormis, mis andis märku modifitseeritud geenidest – Maal illegaalsetest geenidest.

„Proua Albrecht,“ lausus Ryan, üritades varjata, et ta oli selles simulatsioonis täielikult omast elemendist väljas. Ta otsis tooli, millele istuda, kuid ei silmanud ühtegi peale selle, millel naine istus.

„Ma tõesti eelistaks, et ma ei peaks kellegi teiesugusega kohtuma,“ alustas Occatori koloonia tegevjuht ja konsortsiumi kõige kõrgem kohapealne töötaja kerge ohkega. Üks tema jalg oli asetatud üle teise ja ta kandis viisakat naistele mõeldud tööülikonda. „Aga teie saamatus täita oma funktsiooni on toonud meid taas kokku,“ lausus ta kerge põlguse maiguga, justkui peaks ta saama ühele poole ebameeldiva vestlusega, mille teine osapool on näiteks prussakas.

„Ma olen taaskord teie teenistuses,“ vastas Ryan, teades, kuidas toiduahel töötab. See polnud kaugeltki nende esimene kohtumine. Ühtlasi aias ta üpris hästi, miks Monica Carmen Albrecht teda näha tahab.

„Ma olen valmis tolereerima sinusuguse ühiskonna jääknähu olemasolu, sest sa oled mulle vahetevahel kasulik,“ alustas Albrecht kannatlikult, silmitsedes Ryanit mõõtna pilguga. Naise silmades helkis hoolikalt varjatud ärritus ning Ryan polnud kindel, milles täpsemalt tema süüdi on – peale eksisteerimise.

„Seega – kui sa tahad jätkata oma tegevust, on mul vaja, et sa taaskord teeksid midagi minu heaks.“

„Muidugi, kõike, mida madam soovib,“ vastas Ryan, mõeldes samas, et ta tahaks vastiku vanamoori kaela ühe järsu liigutusega murda. Ta poleks saanud sellega hakkama ei simulatsioonis ega reaalsuses.

„Ma eeldan, et sa oled kursis geenikliiniku tulistamisega?“ lausus Albrecht. See polnud tegelikult küsimus.

Ryan noogutas, kuigi ta polnud ise sündmuskoha juures käinud – liiga palju turvameeskonda, kellele tema nägu sugugi ei meeldinud.

„Vaid üks mitmest illegaalsest Platinatunnelite geenikliinikust, nad ajavad head äri siin,“ vastas Ryan. „Kui ma peaks pakkuma, siis ma ütleks, et mõni nende konkurent otsustas oma kasumit nende arvelt kasvatada.“

„Illegaalne Maal, mitte siin,“ täpsustas Albrecht ja lisas: „See oli sinu territoorium, Madsen.“ Tema hoiatavad sõnad tulid lendavate nugaena.

Ryan kehtas õlgu. „Ma ei saa teada, mis toimub iga kinnise kliiniku uste taga. Nad maksavad oma tasusid heldelt nii sulle kui mulle, et me ei topiks oma nina nende asjadesse. Me mõlemad teame, et nad võiks oma äri alati kuhugi mujale viia.“

Albrecht vaikis hetke ja jätkas siis: „Tavaolukorras ei huvitaks mind üldse, mis Platinatunnelites toimub – see on kõntsapesa, mis pole minu silmis osa Occatorist. Samas pole ma ka nii rumal, et mitte taibata selle koha olulisust.“

Ryan märkas vaevumärgatavat ohet, kui naine tegi oma juttu uue pausi. Ryan hakkas kahtlustama, et Albrecht on vägagi suures stressis. Mis teda niimoodi endast välja võis viia?

Albrecht jätkas süngel toonil: „Ma ei tahaks üldse Platinatunnelitega tegeleda – selleks oled sina ja turvameeskond. Antud juhul on saanud selles kliinikus juhtunust aga konsortsiumile väga tõsine probleem.“

„Miks nii?“ uuris Ryan.

„Turvameeskond avastas sündmuskohalt lisaks personalile ka kahe võimaliku kliendi laibad,“ vastas Albrecht.

Ryan hakkas ühtäkki taipama, milles tegevjuhi kimbatus seisneda võis.

„Olulised inimesed?“ küsis ta.

„See on veel väga pehmelt öeldud,“ vastas naine. „Koos oma abikaasaga leiti surnult India üks kõige mõjukamaid ja rikkamaid ärimahi Shiva Laghari. Ta oli Päikesesüsteemi suurima neurokommunikatsiooni ettevõtte Neuracom asutaja, enamusosanik ja nõukogu esimees.“

Ryan tahtnuks lasta välja vile, kuid aimas, et nii ärritunud Albrechi läheduses ei pruugi see talle hästi lõppeda.

„Kas info sellest on lekkinud?“ küsis Ryan.

Albrecht noogutas. „Sündmuskoha avastanud inimesed laadisid oma avastuse kiiresti üles Occatori kohalikku neurovõrku ja sealt leidis see juba tee ka Maale.“

„Ja nüüd küsitakse Maalt küsimusi,“ pakkus Ryan.

Albrecht tegi midagi mõru turtsatuse laadset, mis jäi Ryanile esialgu ebaselgeks. „Kui nad küsiks ainult küsimusi, oleks kõik hästi,“ lisas ta seejärel.

Siis tekkis teelaua kohale aken, mille läbi silmas Ryan laua taga istuvat tumedanahalist meest, kes võis olla oma vanuselt kusagil viiekümneandates. Mehe lõuga kattis tihke, kuid hästi hoolitsetud ja trimmitud habe ning tema suhteliselt tugevaid näojooni ja väikseid silmi iseloomustas jame nina. Ta kandis India kosmosevägede ohvitserimundrit.

„Tähelepanu, Occatori juhtkond! Minu nimi on kapten Prajit Mahajan ja ma olen sõjalaeva ISS Rakasha juhtiv ohvitser,“ ütles mees distsiplineeritud ametlikkusega. Tema inglise keelel oli väga tugeva aktsendiga. „Seoses India kodanike Shiva Laghari ja Drishya Lagari surmaga kahtlastel asjaoludel olen ma saanud oma valitsuselt, India Nookraatlikult Vabariigilt mandaadi võtta kontroll Occatori koloonia üle, kuniks Maalt jõuab kohale spetsiaalne uurimisrühm, kes määrab kindlaks juhtumi täpsemad asjaolud.“

Ryan ei suutnud uskuda, mida ta kuulis, kuid salvestis jätkas:

„Me palume teha koostööd, et kogu protsess mööduks kõigile võimalikult väheste ebamugavustega. Olen siiski kohustatud toonitama, et me oleme sunni korral valmis võtma jaama üle jõuga. Ma siiralt loodan, et sellist olukorda ei teki. Täiendavate küsimuste korral...“

Video katkes ning Albrecht vaikis.

„Millal nad siia jõuavad?“ küsis Ryan.

„Umbes 26 tunni pärast,“ vastas tegevjuht mornilt. „Nad olid õppuste raames teel Marsilt Titanile, kuid natukene rohkem kui üheksa tundi tagasi muutis laev kurssi. Nad pidurdavad hetkel enam kui 1,5 g-ga siiapoolle.“

Konsortsium oli sattunud paraja pasa sisse, pidi Ryan tõdema. Kuna Occator ei kandnud mitte ühegi riigi lippu, siis puudus neil peaaegu igasugune rahvusvaheline õiguslik kaitse peale selle, mida nad ise omale pakkuda suutsid. Mitte ühtegi rahvusriiki poleks niimoodi koheldud. Samas oli konsortsium Maal väga mõjuvõimas organisatsioon, seega poleks Ryan veel paanikanuppe vajutama hakanud.

„Meie juristid ja lobitöötajad teevad hetkel Maal kõik, mis nad saavad, et õlitada raha, mõjuvõimu, ähvarduste ja legaalsete meetmetega kõiki hammasrattaid, kuid India võimud on maruvihased,“ lisas Albrecht. „Nad tahavad ilmselt teha näidispuumise, et suured investeeringud ei voolaks enam vöösse ja rikkurid otsustaksid koju jääda.“

„Seega, mis te tahate, et mina teeks?“ uuris Ryan. Ta oli natukene üllatunud, et tegevjuht talle sellist infoga usaldas.

„Mis sa ise arvad? Kasuta oma mõistust!“ nähvas Albrecht ärritunult. „Sina tead Plaatinatunneleid paremini kui keegi turvameeskonnast. Sul on allikaid, kes turvameeskonnaga iialgi ei räägiks. Too mulle need, kes selle mõrva eest vastutavad, et ma saaksin nad koos tõenditega indialastele üle anda, ja äkki ei pea me siis hakkama katsetama baasi kaitsesüsteeme hambuni relvastatud India sõjalaeva peal!“

Ryan ohkas. „Just nii, boss!“

„Ma tean sinu tausta, Madsen,“ lausus naine seekord rahulikumalt. „Sinusugused inimesed on väga head asjade leidmises ja probleemide kõrvaldamises. See on peamine põhjus, miks ma hoian oma palga sind, ja mitte mingit teist suvalist gängsterit.“

Ryan tahtnuks öelda, et Albrecht näeb temas midagi, mida ta juba ammu enam pole, kuid otsustas ennast mitte alareklaamida. Milleks öelda oma ülemusele, et ta on perssekukkunud inimvare, kes ei suuda hommikul peeglisegi vaadata ilma selle poole virutamata. Kunagi olid teised ajad ja ta oli teine mees, kuid mõned asjad jätsid hinge armid, mis ei paranenud.

26. september, 2216

Occatori kraater, kääbusplaneet Ceres

Asteroidide vöö

24 tundi ISS Rakasha saabumiseni.

Sissekäik kliinikusse oli ümbritsetud liitreaalsuses hõljuvatest keelumärkidest, mis teavitasid, et tegu on turvameeskonna poolt suletud alaga. Ryan astus vaatamata keelumärkide protestidele neist läbi ning leidis ennast üpris luksuslikult sisustatud ootehallist, mille miljööd rikkusid ainult kuuliaugud seinas ja põrandal lebavad 3D siluetid, mis matkisid laipu. Pisikesed kriminalistikarobotid sagisid nahkdiivanite, vaipade, puidust mööbli ja seinamaalide vahel, koostades ruumist võimalikult täpset digitaalset koopiat kusagil arvutis algoritmidele

uurimiseks.

„Härra, te ei tohi siin olla,“ alustas üks puna-mustas mundris SDS-i töötajatest, kuni ta Ryani ära tundis, mille järel tõmbus tema nägu krimpsu, nagu ta tunneks kusagilt sitahaisu.

„Ma lähen kutsun inspektori,“ lausus ta süngelt. „Ära näpi midagi.“

Star Defence Solutions pakkus Occatoris nii politsei- kui ka kaitsejõudude teenust. Ettevõtte oli vaid üks paljudest konsortsiumi liikmetest, mille aktsionärid olid tegelikult mitmed teised suuremad konsortsiumisse kuuluvad konglomeraadid. Põhimõtteliselt oli konsortsiumil oma isiklik privaat-politsei ja sõjavägi.

Vastuvõturuumist kuhugi mujale juhtivast koridorist ilmus vanuselt kolmekümnendate alguses suhteliselt tõmmu nahaga naine, kelle pikad mustad juuksed olid seotud mööda selga alla rippuvaks patsiks. Ta oli pikka kasvu, heas füüsilises vormis ja kandis teiste turvatöötajate asemel erariideid, milleks olid antud juhul kunstnahast must tagi ja liibuvad mustad püksid, mis võimaldasid vajadusel kiiresti liikuda ja joosta. Lucia Rosa Fernandes oli sama lummayalt kaunis, kui Ryan teda alati teadnud oli.

„Mida sa siit otsid, sitapea?“ küsis naine varjamata põlgusega. „Kao mu silma alt, enne kui sa leiad ennast kongist ja süüdistusega kuriteo sündmuspaiga rikkumises.“

„Tere sulle ka, Lucia,“ vastas Ryan, silmitsedes käed taskus ringi lonkides ruumi luksuslikkust. Ta üritas jätta endast ükskõikset muljet, kuid see oli neetult raske. Lucia suured tumedad silmad, millesse võis uppuda, haldjalikult peened näojooned ja puusad, mille nimel võis tappa, tekitasid temas leegitsevat iha. Veel rohkem tekitas tema nägemine aga valusaid mälestusi aegadest, mis olid jäänud kaugele seljataha. Ta vihkas ennast emotsionaalse nõrkuse pärast.

„Sulle olen ma inspektor Fernandes,“ vastas Lucia. „Nüüd selgita, miks sa siin oled minu tööpäeva rikkumas.“

„Meie ühine leivaema saatis mind,“ ütles Ryan, võttes istet ühel nahkdiivanil. Ta asetask laisalt ühe jala üle teise, et varjata oma erektsiooni. „Tundub, et me oleme tiheda graafiku peal ja ta leidis, et sul võiks veidi abi vaja minna.“

Lucia raputas pead.

„See on mingi halb nali või?“

Kui Ryan raputas pead, lausus ta tighedalt:

„Kuhu kurat see koloonia küll jõudnud on? Nüüd ma pean töötama koos kurjategijatega? Mida vittu!“

„Ma eeldan, et sa tead, kui pask see olukord on,“ lausus Ryan. „Kui Albrecht otsustab baasi kaitse aktiveerida, siis on meil kuradi tulevahetus India sõjalaevaga. Konsortsium ei laseks iialgi Occatori okupeerida. India leiaks pärast okupatsiooni miljon põhjust, et seda enam mitte tagasi anda.“

„Miks kuradima päralt pidi ta sinu saatma,“ mõmises Lucia ja Ryan sai liigagi hästi aru, mida ta mõtles. Nad olid mõlemad Callisto sõdade veteranid ja kunagi enne seda noored sihitud õnneotsijad, kellel polnud elus palju väljavaateid. Saatuse oli toonud nad aastaid tagasi kokku privaat-militaarkorporatsioonis, mis ahvatles noori ja meeleheitel inimesi sõdade ajal kõrgete palkade ning suurejoonelistel lubadustega. Maa suurvõimud kasutasid toona taolisi erafirmasid, et tõmmata kaugetel kosmosekividel omale jooni ilma liigselt käsi määrimata. Ryanist, Luciast ja paljudest teistest palgasõduritest said etturid malelual, kelle elud olid märksa lihtsamini

ohverdatavad kui riigiarmee sõdurite omad, keda kaitses avalik arvamus. Eraarmee sõdurid pidi ära tegema kõige räpasema töö. Mitte keegi neist ei tulnud Callisto sõdadest tagasi endise inimesena ja keegi ei rääkinud kunagi avalikult sellest, mida nad seal nägid ja kogesid. Maailm unustas Callisto kadunud võitlejad, sest nende haudadele ei pidanud panema lippu.

Sõjamasin sülitas Lucia ja Ryani lõpuks välja ning nad heideti kõrvale. Üks sõda oli jälle möödas, lepingud allkirjastatud ja elu läks edasi – ainult et mitte nende jaoks. Nii leidsid nad lohutust üksteise käte vahelt. Nad vajasid mõlemad midagi, mis meenutaks neile, et nad on endiselt elus, kedagi, kes hoiaks sõjaõudused öösiti unenägudest eemale. See suhe oli juba algusest peale ehitatud valedel alustaladel ja polnud määratud kestma. Nad elasid ennasthävitavalt narkootikumide, alkoholi ja seksi udus, üks päev korraga, põletades läbi sõjas kogutud raha. Ainult et Lucia leidis endas lõpuks jõudu eluga edasi minna ja võttis ennast kokku. Ta tiris ennast puhta tahtejõuga sellest mustast august välja ja üritas sama teha oma partneriga. Ryan üritas, kuid ainult sellepärast, et Lucia tahtis – tagantjärele mõeldes puudus tal toona igasugune tahtejõud midagi teha. Kui Lucia tõusis pinnale, siis Ryan vajus üha sügavamale. Ei möödunud päeva, kus ta ei valmistanud Luciale pettumust. Ilmselt ei saanud Lucia lõpuks enam aru, miks ta selle inimvarega aega raiskas. See kõik saigi lõppeda ainult ühte moodi. Lucia pidi edasi minemiseks vabanema mürgist oma elus. Ryan mõistis liigagi hästi, miks naine teda vihkas. Õigupoolest vihkas Ryan ennastki. Ta sümboliseeris kõike, mida Lucia üritas seljataha jätta.

„Kliiniku turvamehed olid kaetud nõelatorgete haavadega, kui me nende laibad leidsime. Tõenäoliselt taktikaline drooniparv,“ lausus Lucia, juhatades Ryani edasi Gregor Ashcrofti kabinetti. Ka see uhkelt sisustatud ruum oli korralikult kannatada saanud. „Sissetungijad olid kasutanud osasid droone ka lõhkekehadena, et pääseda läbi udest,“ lisas Lucia. Ryan andis endast parima, et mitte vaadata Lucia tagumikku, kui naine tema ees kõndis.

„Mis iganes siin toimus, Lagharid jäid lihtsalt risttulle. Tundub, et Ashcrofti taheti elusalt ja peale ülekuulamist ta hukati. Kriminalistika leidis tema kehalt jälgi, mis viitavad kinnipidamisele.“

„Suvalised gängsterid ja muidu-kõrilõikajad ei kasuta enamasti nii peeneid mänguasju nagu mikrodroonide parved,“ kommenteeris Ryan. „Kes iganes seda tegi, oli professionaal ja omas ressursi. Keegi väljaspoolt Occatori.“

Lucia noogutas. „Osavad olid nad tõepoolest. Kliiniku süsteemid olid kõik häkitud ja turvakaamerad väljas. Nad hoolitsesid selle eest, et keegi neid ei näeks. Isegi kõik laboritöötajad tapeti. Laboriruumides on täielik veresaun.“

„Ja mitte kellegi NeuroHub ei kontakteerunud omaniku paanikat tuvastades SDS-iga?“ uuris Ryan.

Lucia raputas pead. „Ei, me uurisime kõik logid läbi. Kui ma peaks pakkumisi tegema, siis nad kasutasid mingisugust segajat.“

„Aina paremaks läheb,“ kommenteeris Ryan. „Kui vandenõuteooriaid teha, siis võiks öelda, et India eriväed korraldasid kogu asja ise, et Occator kätte saada.“

Tegu oli ühe väga haruldase hetkega, kui Ryan soovis, et Plaatinatunnelites oleks samasugused jälgimissüsteemid nagu mujal koloonias, kus iga inimese liikumist sai lugematutest anduritest koosneva hajusvõrgustikuga pidevalt jälgida ja mitte miski ei jäänud varjatuks. Plaatinatunnelid polnud kunagi inimeste jälgimiseks mõeldud, vaid vastupidi, see patupiirkond pidi võimaldama privaatsust, ning see sama privaatsuspoliitika tegi nad hetkel

pimedaks.

„Me uurime hetkel kõiki hiljutisi sissetulevate laevade meeskondade, reisijate ja kaupade logisid. Äkki hakkab midagi meie andmekaevuritele silma. Nad pidid Plaatinatunnelitesse jõudmiseks läbima ikkagi jälgitud alad.“

„VIPidel on õige summa eest võimalik korraldada väga lihtsalt privaatne transpordikapslisõit Plaatinatunnelitesse,“ nentis Ryan. „Konsortsium lausa soosib seda. Sellisel juhul võisid meie salapärased külalised läbida isegi jälgitud alad peaaegu märkamatuks. Ma vean kihla, et SDS ei teadnud ka seda, et Shiva Laghari üldse Occatoril viibis. Inimeste märkamatuks sissesmuugeldamine on siin lihtsalt liiga lihtne.“

Lucia heitis talle vaenuliku pilgu, kuid ei öelnud mitte midagi. Ta ei saanud siinkohal konsortsiumi poliitikat õigustada ja kas ta pidanukski? Anonüümsus oli toonud Occatorile sisse väga palju raha.

„Ma teen oma asja ja sina mine tee oma asja,“ ütles Lucia tõrksalt. „Kui kumbki midagi teada saab, siis vahetame infot. Kui sul on midagi vaja, siis anna samuti teada,“ lisas ta vastumeelselt.

Ryan kehtias õlgu. Tal ei jäänud muud üle, kui nõustuda.

Plaatinatunnelite külmad ja valgustamata, kuid rahvast täis ja tuledest säravad koridorid juhatasid Ryani otsima vana tuttavat, kes oli teada-tuntud informatsiooniga hangeldaja. Puitu matkima mõeldud valged ja kuldsete kaunistustega kõrged topeltuksed võinuks pärineda mõnest Prantsuse barokiajastu lossist, kui nad poleks oma metalse ümbrusega nii kontrastsed paistnud. Erinevalt paljudest teistest meelelahutusasutustest ei seisnud selle asutuse ees rahvamasse ja kaks võrdlemisi suurt kasvu ülikondades meest veendusid, et keegi liiga kauaks passima ei jää. Nad lasid Ryani küsimusi esitamata läbi ning kaks ekstravagantset ust avanesid uskumatult räigelt dekoreeritud salongi, mida ilmestas võimas punane nahkmööbel, satiinist padjad ja maast laeni kardinad ning keeruka punase-musta-kuldse mustriga tapeet. Laest rippusid alla suured ja rasked kristall-lühtrid, mis heitsid ohtralt nikerdatud mööblile punast valgust.

Hämaras sensuaalselt valgustatud salongis sagisid mõnusalt aega veetvate kundede vahel ringi modellivormis noored naised ja mehed, kelle kostüümid jätsid vähe fantaasia hooleks – või vastupidi. Enamus, kui mitte kõik neist, olid kõrge kvaliteediga androidid ja nad serveerisid jooke, suupisteid ja mõnuaineid külalistele, kellel oli Plaatinatunnelite külastades keskmisest rohkem ressursi. Nendeks olid sageli rikkad turistid, ärimehed ja kõrgepalgalised ametnikud. Suurettevõtete delegatsioonid külastasid sageli just seda kohta äritehingute sõlmimiseks. Õhku täitis magus lõhn, mis erutas meeli ja keha, ning Ryanil polnud kahtlustki, et ruumi paisati biosünteesitud feromoone, mis ergutasid aju limbilist süsteemi hedonismile. Ryan siirdus läbi melu baarileti juurde, kus konjakite, viskide, veinide ja mitmesuguste kokteilidega askeldas noor naine, kellel olid peas karvased kassikõrvad ja kelle tagant piilus välja valge karvane saba. Ryani mõningaseks üllatuseks kuvas kehakeele HUD talle, et tegu on suure tõenäosusega inimesega, mis tähendas, et ta oli lasknud kõrvad ja saba kasvatada omale tüvirakkudest – Maal vägagi illegaalne kehamodifikatsioon.

„Ja kuidas ma saan teid aidata, kullake?“ küsis lõuani hõbedaste juuste ja vertikaalsete pupillidega neiu, tema käed askeldamas osavalt kokteilisegajaga. Ta kandis seljas musta pitspesu ja oli suhteliselt heleda nahaga. Ryanile ei jäänud märkamatuks korralik rinnaparti, mida oli tõenäoliselt kohendatud.

„Kas madam on kohal?“ uuris Ryan, silmitsedes ühte härrat siirdumas kõrvalisse tuppa,

sabas kamp androididest lapsi, nii poisse kui tüdrukud, kes olid kõik välimuselt kusagil kümneaastased. Vähemalt Ryan lootis, et nad olid androidid. Baaridaami vertikaalsed pupillid tõmbusid hetkeks kokku ja laiemaks, tema NeuroHub tegemas Ryanile tõenäoliselt näotuvastust. Seejärel sai ta hetkeks sellise tüüpilise ebamäärase pilgu, mis tekkis kellegi teisega neurovõrgu teel suhtlemisest. Hetk hiljem lausus tüdruk rõõmsa naeratusega: „Madam Marguerite võtab teid vastu. Trepist üles ja teine uks vasakut kätt.“ Ryani neuroliides võitles samal ajal feromoonidega õhus, et need teda liigselt ei mõjutaks. Ta suundus läbi väljakutsuvaid naeratusi saatvate noormeeste ja naiste, kes oleks soovi ja piisava summa korral talle saadavad olnud. Androidid polnud siiski väga Ryani teema – üks väheseid asju, milles ta võis pidada ennast vanakooli meheks. Bordelliäri reaalsus oli aga see, et enamus kundesid eelistasid tänapäeval androide, sest nad kippusid olema kaubanduslikuma välimusega ja neid sai kohelda märksa halvemini. Nende peal sai elada välja ükskõik mis fantaasiaid, muretsemata bioloogilise inimese vastumeelsuse või füsioloogiliste piirangute pärast. Hea android oli üldiselt alguses kallim investeering kui inimene, aga tasus pika peale ennast märksa paremini ära. Androididega sammu pidamiseks pidid oma keha müüvad naised ja mehed tegema sageli küsitava ohutusega geneetilisi modifikatsioone nurgatagustes kliinikutes, mis ei võimaldanud neil enam kunagi normaalsesse ühiskonda naasta.

„Vaata aga vaata, mis üle lävepaku tuli,“ kommenteeris sõna otseses mõttes röögatult suurte rindadega nais-android, kes lamas purpurpunast samethommikumantlit kandes nahkdiivanil, kuldsed kiharad langemas üle avara dekoltee, mis suutis vaid vaevu võimsat büsti tagasi hoida. Kõik tema juures oli justkui proportsioonidest väljas või liialdatud nagu mõne mehe fetišiunelm mingist fiktsionaalsest naisest. Ebaloomulikult pikad jalad, laiad puusad, mis läksid üle ekstreemselt peeneks pihaks ja tuharad, mille vahele võinuks peita püstolkuulipilduja. Madam Marguerite oli nagu mingi vanema mudeli seksnukk. Tegelikkuses oli ta aga sõna otseses mõttes ühe mehe seksifantaasia, sest madam Marguerite oli kunagi hoopis Jan Werner, kes tahtis vanaduspõlve veeta seksbotina orgiaid pidades. Niisiis lasi bordelliäri rikkas saanud vanamees valmistada omale „anuma“, milles kõiki oma rämpaseid fantaasiaid ellu viia. Vähemalt niikaua, kuni tehiskliku kehasse siirdatud aju ja selgroog järgi annavad. Veel üks Sidney konventsiooniga rangelt keelatud protseduur.

„Madam,“ lausus Ryan noogutusega ja otsis omale istet. „Kõik endiselt töökorras?“

Marguerite ohkas raskelt.

„Seks pole enam see, mis ta varem oli. Tunnetust jääb aina vähemaks,“ möönis naine. „Olgu sul nii head sünteetilised närvid kui tahes, aga kui bioloogiline riistvara ei suuda enam sammu pidada, siis palju kasu sellest ikka ei ole,“ ütles ta. „Muide, keppi tahad?“

„Ei, aitäh,“ lausus Ryan.

Marguerite kehtas õlgu. „Kõik, kes teadsid mind mu eelmises elus, ei taha mind kunagi panna.“

„Ei midagi isiklikku,“ ütles Ryan. „Sa tead minu kiiksu, ainult bioloogiline.“

„Bioloogiline on nii eilne päev,“ kommenteeris Marguerite, uurides oma mustreid ja värve muutvaid geelküüsi. „Midagi muud tahad? Süüa? Juua? Midagi, mis tuju tõstab?“

Ryan nõjatus oma punasel nahkdiivanil tagasi ja lausus: „Informatsioon oleks tore.“

Marguerite'i lopsakatele huultele ilmus naeratus. „Seda ma aimasin.“ Ta tõusis seejärel istukile, asetades ühe pika jala üle teise, paljastades selle käigus palju muutki peale oma reite. Naine kohendas oma rindu, et need hõlma alt täielikult välja ei valguks, ja küsis siis: „Nii? Lase tulla.“

„Gregor Ashcroft,“ alustas Ryan. „Sa tead küll niikuinii juba. Mul on vaja teada, kes seda tegi.“

Marguerite mõtiskles hetke, silmitsedes Ryanit mõõtna pilguga.

„Miks sind huvitab? Või sa töötad jälle konsortsiumi heaks?“

Seekord oli Ryani kord ohata.

„Albrecht elab mul seljas ja tahab, et ma aitaksin SDS-i. Üks VIP sai surma ja nüüd on paks pahandus.“

„Raske elu, kui sul on suur korporatsioonidest isandad,“ kommenteeris Marguerite jahedalt.

Ryan tundis, et tal ei ole piisavalt kannatust selleks pikaks eelmänguks.

„Kas sa aitad mind või ei? Mul ei ole palju aega selle pasaga ja ma ei saa siin sinuga pool päeva lobiseda.“

„Kahju, mul käib nii vähe vanu tuttavaid nendel päevadel külas,“ möönis Marguerite. „Ma aitan sind muidugi, nagu alati, aga ma ei saa lubada, et ma midagi konkreetset leian.“

„Sinu poisid ja tüdrukud kuulevad palju ning ma tean, et sinu androidid ka, sest nad salvestavad sinu jaoks kõike,“ vastas Ryan, teades, et viimane infokild ei pruugiks välja tules hästi mõjuda tema äridele. Marguerite tegeles lisaks klientide järel uurimisele ka oma töötajate mälestuste salvestamisega, et neid neuroveebis müüa. Mõned inimesed said oma lasku sellest, kui nad said uuesti läbi elada, mida mõne vaese androidiga tehti. Mõnikord oli ostjaks androidiga vallatlenud isik ise, kes sai sama asja läbi elada teisest perspektiivist.

„Lihtsalt uuri, kas viimasel ajal on ringi liikunud uusi võõraid nägusid, kes on näiteks küsimusi küsinud. See, mis juhtus Ashcorftiga, polnud kohalike töö,“ lisas ta.

„Kas tõesti?“ lausus Marguerite. „Ma oleks pakkunud just vastupidist. Vaatame siis, kas su teooria vastab tõele.“ Tema pilk muutus mittekuhugi vaatavaks ja Ryan teadis, et ta käib oma kontakte läbi. Naine kiirendas tõenäoliselt oma neuroloogilist tegevust, muutes mööduva aja tema jaoks märksa kiiremaks.

Kui Marguerite viimaks silmad avas, siis oli tema näolt väga raske midagi välja lugeda. Samas suutsid kehakeele lugemise algoritmid androidide kohta väga harva midagi öelda, kuigi Marguerite'i ei saanud siiski päris androidiks nimetada, sest kapoti all oli inimaju.

„Ma ei tea, kas see kuidagi sinu juhtumit puudutab, aga üks minu jänkupoistest on umbes viimase nädala jooksul kuulnud mitu korda, et üks mees käib Plaatinatunnelites infot kogumas ning ta maksab heldelt. Ühtlasi maksab ta helgelt ka vaikimise eest, seega on kõik ainult üksikute kõlakate tasandil.“

„Üksik mees?“ päris Ryan. „Midagi enam ei saaks? Kes ta on? Milline ta välja näeb? Millal ta tuli? Mida ta küsinud on?“

Marguerite kehtas oma õlgu, üks hommikukleidi õlgadest kergelt alla vajumas. „Nagu ma ütlesin, mees maksab hästi diskreetsuse eest. Sa tead, kui lihtne on siin kandis märkamatuks jääda. See koht on loodud selleks.“

Ryan ohkas. „Mul on midagi veel vaja. See, et üksik mees küsib küsimusi, võib tähendada mida iganes. Ta on nagu nõel heinakuhjas hetkel.“

„Minu poiss oskab öelda, et ta on kuulduste järgi asiaadi päritolu ning keskealine,“ vastas naise keha kandev vanamees. „Kui sa tahad midagi rohkem teada, siis küsi näiteks Omarilt. Väidetavalt olla ta selle mehega vestelnud.“

Ryan ohas, sest ta teadis, mis riske Omariga rääkima minek võib endas kanda. Ta noogutas ja küsis: „Midagi veel huvitavat viimasel ajal toimunud?“

„Kas ma saan ka kogu selle info eest midagi?“ uuris Marguerite.

„Sa pole mulle sisuliselt midagi andnudki,“ kommenteeris Ryan.

Volüümikas daam ohkas dramaatiliselt ja lausus siis: „Tahad lihtsalt kõlakaid, kõigest?“

Kui Ryan noogutas, siis jäi ta mõttesse.

„Sinu perenaine konglomeraadis pole sulle ilmselt maininud, et neli päeva tagasi leidis laevaterminalide keskuses aset intsident, mille käigus kustus terve hulk logisid saabunud laevadest ja nende transponderite andmetest. Transporditerminalide keskuses töötav arendajate paarike rentis oma suhte vürtsitamiseks ühte minu botti ja nad lobisesid omavahel. Tundub, et nad pole siiani kindlad, kuidas see juhtus, kuid kahtlustatakse mingit sorti rünnakut. Konsortsium on muidugi kogu asja maha vaikinud ja kinniseks kuulutanud,“ seletas Marguerite.

Ryan noogutas, pannes selle info omale kõrva taha, mis tähendas NeuroHubi välimälsusse salvestamist. „Veel midagi?“

„Mitte midagi, mis sind huvitada võiks,“ möönis Marguerite.

Ryan tõusis püsti. „Okei, mul on vähemalt midagi, vist. Oli tore, madam, millalgi jälle.“

„Ma arvaks siiski, et minu info oli ka midagi väärt,“ kommenteeris naine jahedalt. Ryan mõtiskles hetke.

„Okei, järgmise kuu katusest maksad ainult pool.“

Marguerite raputas pead. „Vaevalt, et ma sinult midagi täna rohkem välja ka kaupleks, nähes, et sul on tuli takus.“

„Kui su info aitab mul selle pasa lahendada, siis oled sa järgmised kaks kuud maksust vaba,“ lausus ta, pöördudes lahkuma.

„Ryan,“ hüüdis naine talle järgi, kui mees pöördus lahkuma. Kui Ryan tagasi vaatas, siis oli Marguerite paljastanud oma ülakeha ja lopsakad rinnad. „Sa oled minu juures alati teretunud.“

Ryan raputas pead. „Kuradi vanamees.“

26. september, 2216

Occatori kraater, kääbusplanteet Ceres

Asteroidide vöö

23 tundi ISS Rakasha saabumiseni.

„Sind piiratakse sisse,“ ütles Althea, kui Ryan kõndis läbi värvikirevatest müügiputkadest ääristatud turukoridori. Inimesed, kes olid kunagi mingil põhjusel Occatori sattunud, kuid ei saanud enam rahalistel põhjustel lahkuda, müüsid siin kõikvõimalikku kola. Leida võis süütuid asju nagu vananenud elektroonika, bioprinditud või vaadis kasvatatud tänavatoit ja turistidele mõeldud riided, kuid saadaval oli ka illegaalset biotehnoloogiat, meditsiiniseadmeid, implantaate ja mitmesuguseid mõnuainekokteile, mida tuli tarbida rangelt omal vastutusel.

Sooja pakkusid GMO-vetikatest valmistatud biokütusel urisevad generaatorid ja nende külge ühendatud radiaatorid.

„Ma tean,“ vastas ta mõtete teel oma tehisintellektist kaaslasele, süda ärevusest peksmas. „Ole valmis lihtsalt kõigeaks. Kui midagi juhtub ootamatult, siis kiirenda järsult närvisüsteemi tööd.“

„Arusaadav.“

Ryan polnud täiesti kindel, kust kohtadest talle läbi saagivate inimeste läheneti, kuid tal polnud kahtlust, et Altheal oli õigus. Ta oligi siia tulles midagi sellist oodanud ja tundis, nagu ta oleks vabatahtlikult pea lõvi suhu pistnud. Ryani väike eskort vaatas närviliselt paksult riides kauplejate, möödakäijate ja lettide vahel ringi, nende neuroliidest algoritmide tõenäoliselt otsimas võimalikke ohte. Ryanile ei meeldinud enda olukord mitte sugugi, aga ainult nii oli tal võimalus kohtuda Omariga. Ühes avatud telgis tema lähedal tinutas tätoveeritud tänavatehnik ühe kliendi silmamuna ning asus seda siis kalibreerima.

„Boss,“ ütles üks tema kaaslastest vaevu varjatud ärevusega, kui halba aimavad müüjad valgusid nende ümbert laiali, paljastades inimeste vahel seisvad paksudes mantlites mehed ja naised, kes ümbritsesid Ryani punkti nii eest kui tagant. Peatselt taipasid jalust ära minna ka vähemtaiplikud külastajaid ning Ryan leidis ennast seismas koos oma nelja kaaslasega tühjade lettide vahel, ümbritsetuna mõlemalt poolt märksa ülekaalukamast vastasest. Õhk lehkas plahvatusliku vägivalga järgi ning võõraste karmid pilgud, armid ja heas tasakaalus kehahoiakud andsid tunnistust, et nad on kõik tänavavägivallaga väga isiklikult tuttavad.

„Buu,“ ütles Ryan naeratades põrnitsevatele gängsteritele, üritades välja näha enesekindel. Sellised tüübid haistsid nõrkust nagu kiskjad verd. Ryanile ei jäänud ühtlasi märkamatuks, et mitmed neist kandsid sünteetilisi kehaosasid või jäsemeid. Tänavakeeli „raua kandmine“ oli tänapäeval rohkem vanakooli värk juba, sest jäsemeid oli võimalik tagasi kasvatada ning täiustada sai ennast palju peenematelgi viisidel, kui lükata reaalselt mehaaniline seade omale külge. Sellegipoolest oli ta vägagi teadlik, kui ohtlikud võisid sellised implantaadid võitluses olla.

Süngete nägude vahelt, mis olid valmis vereks, ilmus välja suurt kasvu mehemürakas, kelle sulelise musta palitu alt paistsid välja arvukad juveelid ja väärismetallid. Tõmmu nahaga mehe kael oli lai nagu pullil ja tema lõuaga võinuks purustada kive. Üle tigidalt põrnitseva näo jooksid arvukad maoori tätoveeringud ning tema pikad mustad juuksed olid külgedelt peaaegu paljaks aetud. Tangaroa Te Rauna ei olnud mees, kellega Ryan hämarates tunnelites kohtuda tahtnuks.

„Madsen,“ ütles ta madalal bassihäälel, justkui sülitades nime põrandale.

„Te Rauna,“ vastas Ryan. „Ma olen igatsenud sinu kauni näolapi nägemist.“

Ryan polnud sugugi lühikest kasvu mees, kuid Tangaroa lähenedes tundis ta vägagi selgelt, kuidas teine mees üle tema kõrgus. Maoori oli üle kahe meetri pikk ning oma pikkuse kohta ka üpris lai. Tema massiivsed käed olid valmistatud mingit sorti süsinikkiudude sulamist, sest mees oli endine areenivõitleja, sisuliselt gladiaator, kes oli võidelnud oma elus korduvalt mõirgava publiku ees elu ja surma peale. Ryan oli küll endine sõdur, kuid ta ei tahtnuks seda meest ringis ette võtta.

„Mulle tundub, et sa eksisid tunneliga,“ ütles suur maoori ebasõbralikul mõinal. „See pole enam sinu territoorium.“

Ryan vaatas demonstratiivselt ringi. Teda jõllitasid karmid elunäinud näod.

„Tundub nii tõesti,“ möönis ta. „Ma tulin tegelikult Omariga kohtuma.“

Ryani NeuroHub luges pidevalt Tangaroa näo ja keha mikrosignaale ning ühtäkki registreerisid algoritmid mehemüraka näol suure üllatuse. See tekitas Ryanis segadust, sest tema soov ei saanud ometi nii šokeeriv olla. Tangaroa kaalus hetke tema sõnu ning Ryanile ei jäänud märkamatuks, et midagi muutus ka tema saatjaskonna üleüldises kehakeeles. Justkui oleks Ryani soov midagi eriskummalist. Tegu polnud aga kaugeltki esimese korraga, kui Ryan oli käinud Omariga kohtumas. Mees oli küll varem tulnud alati tema territooriumile, kuid siiski, see kõik lõhnas veidralt. Tangaroa reaktsioon oli ootamatu: ta pööras Ryanile selja ning viipas teda lõuaga endale järgnema.

„Sa tahad Omari näha? Ma näitan sulle Omari.“

Blokaad andis eest järgi ja Tangaroa inimesed tõmbusid tema ees kahele poole laiali. Taha ja külgedele jäänud gängiliikmed moodustasid Ryani inimeste ümber valvsa eskordi.

„Mida sina sellest kõigest arvad?“ küsis Ryan Althealt oma peas, kui nad suundusid läbi tunnelite, mis kuulusid kõik Tangaroale. Sealsed inimesed näitasid möödudes oma suurele juhile märkimisväärtset austust. See polnud isegi mitte hirm, vaid... siiras austus? Ryan oli üllatunud.

„Tema motiivid sinu edasi kutsumusel jäid ebaselgeks,“ kommenteeris tehisintellekt naishäälel. „Sinu soov Omari näha üllatas teda ning muutis ta veelgi valksamaks kui enne.“

Nad sisenesid mõne aja pärast ühte kitsasse isekaevatud tunnelisse, mida täitsid illegaalsed küberneetikakliinikud, mis polnud tegelikult palju enam kui lihtsad telkidesse ülesseatud töökojad. Nad paiknesid kõik riburada pidi mööda tunnelit läbisegi koos ja Ryan ei saanud täpselt arugi, kust üks lõppes ja teine algas. Igal pool võis näha ülesriputatud tehisejäsemeid, purkidesse topitud sünteetilisi organeid ja tugevalt oma keha modifitseerinud inimesi, kes Maa inimestele tundunuks ilmselt monstrumitena. Tegu oli radikaalsete biohäkkerite pesaga, kus küsitava kvaliteediga meditsiiniseadmete ja opilaudade vahel askeldasid ringi küborgid, kellel oli metalli sama palju kui bioloogilist ning mitmetel oli jäsemeid rohkem kui neli.

Nad sisenesid hämarasse telk-töökotta tunneli tagumises otsas, mille juures ootas neid veel Tangaroa inimesi, kes paistsid seal valvet pidavat. Ryanit üllatas, et Omari väike küberneetikakliinik nii palju tähelepanu sai. Kangaste vahele astudes tajus Ryan liigagi hästi, kui mugav oleks teda sellises kohas varitseda. NeuroHub kuvas tema vaatevälja alumisse vasakusse nurka stressitaseme hoiatuse, kuid ta eemaldas selle mõttejõuga. Telgiseinte vahelt ilmus nähtavale elektroonika poolt valgustatud töökoda, mida sisustasid operatsioonilaud, mitmesugused robotilised käed, mis aitasid operatsioone läbi viia, ning meditsiinilised tööriistad nagu skalpellid, süstlad, pintsetid, tinutid, optilised kaablid ja palju muud. Seinte ääres paiknevatele metallist sõrestikele olid riputatud erinevatest kergesulamitest valmistatud sünteetilised käed ja jalad, aga ka konteinerid, mis sisaldasid tehislikke silmamune jne. Klaaskappidesse oli paigutatud arvukalt ravimeid.

Ryanile hakkas ühtäkki järsult ninna tugev hais, mida ta teadis liigagi hästi – sitt, kusi ja mädanemine. Ta hakkas aimama, mis toimub. Kiilanev, kuid karvase kerega lühike paks Lähis-Ida päritolu mees lamas teises, kardinatega eraldatud operatsioonisaalis iseenda opilaua peal. Robotilise käe otsa kinnitatud trell oli puurinud läbi tema parema silmakoopa ning jäänud sinna seisma. Silma sisemus oli pritsinud mööda kangasseinu ja trelle laiali. Omari pea alla oli moodustunud hüübinud vereloik, mis oli valgunud ka põrandale.

Ryan andis oma parima, et mitte öökida, sest laip oli kindlasti üle 12 tunni vana ning väljastanud kõik kehajäätmed.

„Mida persse..“ jõudis Ryan öelda, kui teda krabati ootamatult seljatagant. Tugevad käed sulgusid tema kõri ja kaenlaaluste ümber, ilmselt kolm inimest teda kinni hoidmas. Tangaroa pöördus järsult ümber ja rammis oma võimsa massiivse metallrusika Ryanile kõhtu. Ta tundis midagi purunemas oma sees ja üle huulte paiskus verd. Maailm tõmbus tumedamaks ning NeuroHub kuvas vaateväljale vigastusraporti maksapiirkonnas.

„Mida sa Omarist tead, väike sitaratas,“ urises Tangaroa ja haaras Ryani lõuast, kust lahises alla verd. „Sa ilmud välja vähem kui 10 tundi pärast tema surnuks piinamist minu territooriumil ja hakkad küsimusi küsima. Mida sa tead!? Vasta mulle!“

Ryan kähises, tundes küünarnukki oma kõri ümber kui pingutavat vintsi. Kusagilt eemalt kostus ähmaselt võitluse helisid ning ta teadis, et tema enda kuttidel pole lootustki.

„Ime... türa,“ sai ta üle huulte ja sülitas verd.

Tangaroa järgmine hoop tõi punased härepaneelid vaatevälja äärtele.

„Tema veelgi rohkem vihale ajamine ei pruugi hetkel olla hea mõte,“ kommenteeris Althea Ryani peas. „Siiani on kõik kahju parandatav, kuid see ei pruugi nii jääda.“

„Mitte keegi ei tapa minu inimesi,“ ütles Tangaroa. „Räägi, kui sa elatada tahad, või ma teen sinust veel täna organidoonori ja müün su laiba rahaks. Miks sa siia nuuskima tulid?“

„Ma ei teadnud... et ta on...“ kähises Ryan kägistushaardes, „...surnud...“

„Äkki sa tahad mind aidata näiteks!?“ ütles ta pahaselt mõtete teel Altheale.

„Sa tead kindlasti sellest midagi,“ ütles Tangaroa. „See oli kirjutatud sinu näole juba algusest peale, kui sa siin oma nägu näitasid.“

Ryan oleks pidanud targem olema. Tangaroa NeuroHub oli lugenud tema näolt välja, et ta on tulnud midagi uurima.

„Selle labori võrk on väga nõrgalt kaitstud,“ kommenteeris Althea.

„Ma tean, et sa ei pidanud teda surnuks, see üllatus peegeldus väga selgelt sinu näol,“ ütles Tangaroa, hoides Ryani lõuga. „Mida sa temast tahtsid?“

Ryan hakanuks ehk vastamagi, kuid trelliga robootiline käsi puuris ennast äkki Omari näo küljest lahti, pritsides hüübinud verd ja silmatükke mööda ruumi laiali. Tangaroa jõudis üllatunult üle õla vaadata, kui mehaaniline käsi rammis oma puuri talle kaela ning mees vajus röögatusega põlvili. Vinguv trell mattis ennast sügavale kaelalihastesse ja pritsis laiali helepunast arteriverd. Teine operatsioonilaua lähedusse kinnitatud robot-käsi rammis kruvikeeraja Ryani vasakut kätt kinni hoidnud mehele otsmikku ning pärast koljuluu prõksatust jäi viimane lõdvalt peadpidi mehaanilise käe otsa rippuma.

See oli võimalus, mida Ryan ei saanud jätta kasutamata. Läbi vasaku käe naha tolmuna valguvad nanorobotid moodustasid tema pihku 30 cm pikkuse tera, mille Ryan surus oma kõri hoidnud käe sisse. Keegi tema selja taga karjatas ja lasi lahti. Ryan vajunuks ehk pärast selliseid hoope läkastades pikali, kuid tema militaar-tasemel neuroliides ei lubanud kehale sellist luksust ja pumpas organismi täis adrenaliini ja biosünteesitud stimulannte. Ryan tundis, kuidas maailm aeglustub tema ümber, justkui käiks kõik aegluubis, sest kemikaalid saatsid tema närvisüsteemi pöördesse. Veresoonte heli peksis tema kõrvades ja ta tundis valu hääbumas. Mõistust täitis ainult seletamatu verejanu, mida ta sõja ajast liigagi selgelt mäletas. NeuroHub muutis ta kiskjaks, mis oli ümbritsetud saagist.

Ta pööras järsult ümber ning kasutas pöördemomenti, et avada enne tema kõri hoidnud mehe kael, kelle pea vajus ohtralt verd pritsides kuklasse ning jäi siis seljale rippuma. Nahk,

luu ja lihased polnud nanorobotitest moodustunud süsinikkiududest ja grafeenist terale mitte mingi takistus. Ryani paremat kätt seni haardes hoidnud tüüp polnud nii roheline, et jääda vahtima, kuidas tema kaaslaste peata keha vajus põlvili. Ryani järsk ümberpööramine ja plahvatuslik jõud oli ta küll käega kaasa tõmmanud, kuid nüüd tõmbas ta ilma pikemalt mõtlemata Ryani küünarnuki raksatusega pahupidi. Ryan isegi ei tundnud seda ning nanomasinatest tera maandus turskele mehele alakõhtu ja tuli siis seejärel välja koos soolikatega, mis libisesid kui vingerdavad angerjad vere lahinal põrandale. Tüüp ei jõudnud pikalt oma sisikonda imetleda, sest Ryani küünarnuki hoob murdis tema lõualuu. Ta vajus teadvusetult näoga vastu seina ning jäi verest tühjaks jooksma.

Ryani üleskeeratud närvisüsteem ja üleloomulikult kiired refleksid päästsid ta napilt metallist rusikahoobist, mis löönuks tema kolju tõenäoliselt küljelt sisse. Tangaroa oli rebinud puuri enda kaelast välja ning tema nanomasinad olid tõenäoliselt sulgenud verejooksu. Ta nägi kahvatu ja uimane välja, kuid isegi selliselt oleks oli ta käsitsivõitluses hävitav vastane. Ryan tahtis tõmmata nanotera mittehoidva käe üles kaitseks, kuid avastas, et see ripub lõdvalt tema kõrval ebaloomulikus asendis. Neurokemikaalide kokteili laksu all ei jäänud ta selle üle pikemalt mõtlema.

Ta astus kiiresti tahapoole, et põigelda Tangaroa uue hoobi eest, kuid koperdas seljaga mingisuguseid instrumente hoidva laua otsa ning lendas sellega pikali, tõmmates endaga kaasa ka ühe telgikardina. Suurt kasvu maaori haaras ühe teise ratastel laua, vinnas selle üles ning heitis selle Ryani poole. Kangaga maadlev Ryan veeretas ennast võimsa larakaga maanduva metall-lahmaka eest ära, kuid Tangaroa oli seda tõenäoliselt oodanud ja pärast paari kiiret sammu niitis tema võimas jalahoop nanomasinatest tera Ryani käest.

„Sa oled minu, pisike,“ lausus ta, ja vihane grimass tema näol oli muutunud peaaegu irveks.

Ta nautis seda. Hiiglane haaras ühe käega Ryani jalast ning tiris ta mööda põrandat esimesse operatsioonisaali.

„Vaatame, kuidas sulle puurimine meeldib,“ lausus ta.

Suur jõud ja madal gravitatsioon võimaldasid Tangaroal tõsta Ryan jalgupidi ühe käega üles ja heita ta prantsatusega operatsioonilauale, mis kriuksus ootamatu surve all. Seejärel haaras ta ühelt kõrvalolevalt laualt elektrilise kruvikeeraja. Ta tõrjus ilma erilise probleemita Ryani saadetud vasaku käe hoobi ja isegi põlvehoobi, nagu loeks ta tema liigutusi täielikult. See võis täiesti nii olla, sest Tangaroa võis kasutada mõnda käsivõitlejatele mõeldud tarkvara, mis analüüsis vastase liigutusi. Ta surus ühe oma metalse käe Ryani kõrile, et teda paigal hoida ning tõi seejärel Ryani näo juurde uriseva kruvikeeraja.

„Kui sa ei taha mulle kohe Omarist rääkima hakata, siis saad sa teada, mida ta oma surma hetkel tunda võis,“ ütles Tangaroa ning tõi oma trelli Ryani vasakule silmale lähemale. Ryani vasak käsi oli vaba ning ta kasutas seda maksahaagi andmiseks, kuid tema lähteasend oli jõu ülekandeks liiga nõrk ja teine mees ei reageerinud sellele mitte vähimalgi määral.

„Alustame siis vasakust ja seejärel siirdume parema juurde. Sul pole silmi vaja, et rääkida,“ ütles Tangaroa ning asus kruvikeerajat Ryanile silma suruma. Enne, kui undav metallist ots jõudis aga läätse puudutada, kustusid äkki kõik valgusallikad, mattes nad mõlemad pilkasesse pimedusse.

„Mida perset,“ vandus Tangaroa, tema haare reflektiivselt lõdvenemas. Althea oli ostnud Ryanile paar hetke. Ryani silmad olid oma endise tööandja poolt geneetiliselt modifitseeritud nägema pimedas. Tema vasak käsi salvas Tangaroa poole kui rästik ning kaks sõrme maandusid suurele mehele paremasse silma, purustades nägemiselundi. Tangaroa vaarus

röögatades tagasi ja Ryan ajas ennast kiiresti opilauvalt püsti. Ta rammis oma põlve suurele mehele munadesse, lajatas oma otsaesisega tema ninaluu krõmpsuga puruks, haaras seejärel istukile vajunud mehe peast ja asus seda vastu ühte kapinurka taguma, kuni ta kuulis koljuluud praksatusega järgi andmas.

„Boss!“ hüüdsid Tangaroa mehed, kes olid enne väljas Ryani kuttidega kakelnud. Nad söötsid segaduses pimedusse ilma midagi nägemata ning enne, kui nad taipasid mõelda valgusallikale, oli Ryan juba nende keskel nagu rebane kanade seas. Ryan haaras enda lähedalt skalpelli ning kui Althea viimaks arvutite kuvarid ja üksikud tuhmid lambid uuesti põlema pani, seisis Ryan hingeldades haavatud ja surevate inimeste keskel, kelle veri määris nii põrandaid, seinu kui ka lagesid. Mõned neist oigasid, mõned nutsid ja teised palvetasid. Üks lahtilõigatud kaela hoidev mees üritas aeglaselt telgi väljapääsu poole roomata, kuid jäi enne sihtmärgini jõudmist liikumatult lamama, veri sõrmede vahelt välja lahisemas. Umbes pooled neist jäid siiski tänu oma nanomasinatele tõenäoliselt elama.

Ryan teadis, et tal polnud palju aega, enne kui kemikaalid tema kehas oma mõju kaotavad ja jätavad ta täielikku kurnatusse. Oli vaid aja küsimus, millal naaseb ka inimlik hirm ja õudus toimunud veretöö ees, seega pidi ta kiiresti tegutsema, kuni kehalist ja vaimset funktsionaalsust veel jätkus. NeuroHub tema peas tegeles juba praegu šokiseisundi ja posttraumaatilise stressi haldamisega, suunates ümber või summutades neurosignaale vastavates aju osades. Ryan kükitas hingeldades ja oma murtud küünarnukki hoides metallkapi najal liikumatult lamava Tangaroa juurde, kes paistis olevat teadvusetu. Tema nägu oli täielik veretomp, purunenud silm, nina ja vastu kapi äärt peksmisest tekkinud peahaav määrimas kogu ülakeha ja riided punaseks. Ryan teadis, et koljuluu murd seda meest siiski ei tapa, vähemalt mitte kohe, sest Tangaroa modifikatsioonid ja spetsiaalsed nanorobotid olid tal võimaldanud areenil ja puurides üle elada hullematki. Ryan andis mehe põsele mõned laksud, hüüdes samal ajal: „Ära viska nüüd pilti kotti, raibe, sa tahtsid minult vastuseid. Nüüd on sinu kord rääkida.“

Suur mees avas peale paari põsehoopi aeglaselt oma ainsa terve silma. Purunenud ninaluu andis tema ebaühtlasele hingamisele ebaloosuliku heli.

„Su AI päästis su naha, jälle,“ lausus ta aeglaselt, ninast välja voolav veri valgumas üle huulte. „Ma olen alati kadestanud seda, asja, su peas.“

Ryan oleks kehitanud õlgu, kui ta suutnuks seda teha. Althea oli kolinud tema pähe koos spetsiaalse militaar-NeuroHubiga, mis istutati tööandja poolt tema ajju Callisto sõdade ajal. Privaat-militaarkorporatsiooni leping, kelle heaks ta toona koos Luciaga töötas, nägi ette, et ta peab seda tüüpi neuroliidesest peale erru minekut vabanema, kuid sõja lõpp oli olnud nii kaootiline, et paljud endised sõdurid olid pääsenud nelja tuulde igasuguste huvitavate modifikatsioonidega.

„Sa ei pea siin surema, Tangaroa. Lihtsalt vasta mõnede minu küsimustele.“

Suure maoori näole tekkis midagi naeratusesarnast, veri võõpamas tema hambad punaseks.

„Sa arvad, et ma kardan surra pärast kõike, mida ma näinud olen? Oled sa kunagi inimkaubitsejate kätte sattunud? Ma olen pidanud lapsepõlvest saadik surmale silma vaatama iga kord kui ma astusin mõirgavast publikust ümbritsetud puuri või areenile.“

„Kuula mind,“ alustas Ryan, leides, et kübeke ausust võib panna Tangaroa rääkima. „Konsortsium otsib inimest, kes võis teha Omarile seda, mida me nägime. Nad kahtlustavad, et seesama isik võis tappa ka ühe VIP-külastaja Plaatinatunnelites ning sellest on tulnud hull pasarahe, mis võib jätta oma tuluallikest ilma nii mind kui sind.“

„Oleks pidanud aimama, et Albrecht saatis su nuhkima. Sa oled alati tema sülekoer olnud,“ mõmises Tangaroa.

Ryan tahtnuks öelda, et kui ta poleks selle neetud vanamoori teenistuses, siis oleks konsortsium sulgenud juba tõenäoliselt kõik litsentsita ärid Plaatinatunnelites ja lasknud turvateenistusel organiseeritud jõugud välja juurida. Just tema hoidis konsortsiumi huvid selles meelelahutuspiirkonnas esindatud, võimaldades nii sealsel ökosüsteemil toimida, kuid hetkel polnud aega selliseid asju selgitada.

„Mida sa oled Omari surmast teada saanud?“ päris ta. „Kurat võtaks, räagi, mees, meie mõlema raha ja võib-olla ka nahad on siin mängus. Ma tean, et sina uurisid seda ka, muidu sa poleks hakanud mult küsimusi küsima.“

Tangaroa köhatas suust verd välja.

26. september, 2216

Occatori kraater, kääbusplanteet Ceres

Asteroidide vöö

15 tundi ISS Rakasha saabumiseni.

„Millega kurat sa tegelenud oled?“ küsis Lucia ärritunud häälel Ryani peas, kui ta viimaks silmad avas. „Ma olen üritanud sinuga ühendust saada juba tunde!“

„Tere sulle ka,“ ohkas Ryan oma mõtetes, ajades ennast raske oigega istukile oma ühetoalise korteri voodis. Teki peal vedelesid tühjad tabletilehed, mis olid sisaldanud nanomasinate kapsleid ning pooltühi veepudel. Ryanil oli tunne, nagu ta oleks kaheksa tunni magamise asemel hoopis kaheksa tundi joonud. Tema pea lõhkus ja nägemine ujus ning Lucia simuleeritud hääle pani kolba kajama nagu kirikukella.

„Ma pidin natukene unetunde tegema, et kiiremini paraneda,“ möönis ta, manades samal ajal vaateväljale tervisediagnostika HUD-i, mis andis ülevaate kehaga toimuvast.

Lucia vaikis hetke.

„Seega ma eeldan, et sa magad ennast välja veresaunast, mille sa Tangaroa Te Rauna juures korraldasid. Meil on morgis neli inimest ja kuus on intensiivis. Ma peaks su ainuüksi selle pärast vahi all võtma,“ ütles Lucia jäiselt. „See levib läbi tunnelite nagu kulutuli. Nad ütlevad, et sa vallutasid Tangaroa territooriumi. Koloonia on okupeerimise äärel ja sina pead gängisõdu?“

Ryan silmitses oma paremat kätt ja liigutas seda ettevaatlikult. Jäseme juurde tekkinud diagnostikapaneel näitas liitreaalsuses, et nanomasinad olid purunenud küünarnuki peaaegu ära parandanud. Punased skeemid ja jooned näitasid läbi naha kahjustuste ulatust ning parandustööde progressi. Ta ohkas. Just nagu sõja ajal, mõtles ta mõrult, kui ta oli pidanud osalema intensiivsetes koridorilahingutes Callisto punkrites, mis olid nii mõnigi kord läinud üle käsivõitluseks.

„Asi polnud üldse selles,“ ütles ta ning ajas ennast voodist püsti, et kaaberdada palja tagumikuga üle toa dušikabiini poole. Arvukad sinikad ja marrastused olid magatud tundide jooksul tema kehalt kadunud, tänu nanobottide lakkamatule tööle. Ühetoaline korter oli väike, kuid Plaatinatunnelite mõistes täielik luksussviit. Tal oli oma kööginurk, kus seinal kasvasid värsked taimed, ning isegi vannituba. Ruum oli heledates kreemjates toonides ning sisaldas palju klaaspindu. Üks seintest oli üleni kaetud ekraaniga, mis vaatas justkui suure aknana kuhugi udusesse parasvöötme metsa. Maal ning suure ekraani ees paiknesid heledad nahktugitoolid. Ta lülitas mõttejõul osa ekraanist kohaliku uudisvoo peale ning pärast kitsasse kabiini astumist hakkas tahte peale voolama soe vesi üle tema vanu arme täis keha. Neurostimulandid olid viinud ta keha üle igasuguste piiride ning kanged lihased ja udune pea oli hind, mida ta üleiniimlike võimete eest maksma pidi.

„Kes iganes kõrvaldas Ashcrofti, oli külastanud ka ühte kohalikku küberneetikatehnikut nimega Omar,“ ütles ta vee all ligunedes.

„See, kelle juures kogu madistamine toimus,“ ütles Lucia.

„Just. Ma rääkisin enne madam Marguerit'iga ja ta ütles, et keegi võõras on käinud viimasel ajal Plaatinatunnelites küsimusi küsimas ja pakkunud vastuste eest korralike rahasummasid.“

„See keegi on meie mõrvar?“ uuris Lucia.

„Võib-olla. Tangaroa oli Omari surmast enne meid teada saanud ja uuris seda samuti. Ta vajab natukene veenmist, et sellest rääkida.“

„Muidugi, veenmist,“ ütles Lucia jahedalt, kuid Ryan jätkas kommentaari eirates: „Ta ütles, et ta oli pärast Omari leidmist rääkinud kohalikega ning mitmed väitsid, et kuulsid Omari telgist kellaajal, mil enamus inimesi on magamistsükli, summutatud karjeid. Mis veel, kogu kohalik side oli sellel ajal lihtsalt maha läinud, just nagu Ashcrofti juures. Enamus võrku ühendatud seadmeid, mis polnud tugevate krüpteeringutega kaitstud, täitusid äkki viirustega ja läksid lolliks. Keegi ei tahtnud sellesse oma nina toppida, mõeldes, et see võib olla mõni gängidega seotud verine asjaajamine, ja nii sai Tangaroa sellest alles tunde hiljem teada. Kes iganes seda tegi, oli juba läinud.“

„Ja keegi ei näinud mitte kedagi Omari telki sisenemas sellel ajal?“ küsis Lucia.

„See ei ole just kõige paremini valgustatud koridor, eks ju, ja isegi magamistsükli ajal käib sealt läbi üksjagu inimesi.“

„Seega, mitte midagi?“

„Mitte päris. Tangaroa palus mõnedel sellel ajal Omari telgi läheduses viibinud isikutel oma NeuroHubi salvestatud mälestusi jagada. Ta lasi mõnedel oma inimestel neid mälestusi uurida ja üks inimene oli enda teadmata silmanud telgist väljumas kahte inimest, kehaehituse järgi mees ja naine, kuid näotuvastuse jaoks oli liiga vähe valgust. Naisel olid suhteliselt pikad ponisabasse seotud juuksed ja mees oli üpris pikka kasvu, 1.90 vähemalt.“

„Sellega pole just palju peale hakata, aga kas sa saad need visuaalsed andmed mulle saata?“ küsis Lucia. „Äkki meil leidub paremaid mälestuste töötlemise algoritme.“

Ryan oli seda aimanud ning tal oli saatmiseks valmis andmepakett, mis läks neurovõrgus teeale.

„Tangaroa avastas aga midagi veel,“ lisas Ryan.

„Ma olen üks suur kõrv,“ möönis Lucia mitte kuigi entusiastlikult.

„Tangaroa lasi oma inimestel lihtsalt igaks juhuks jälgida Omari telgi ümber käivat liikumist

mitmepäevase perioodi jooksul enne tema mõrva. Ta ostis kokku veelgi mälestusi ning lasi need kõik läbivaatamiseks saata. Pea kõik Omari telki külastanud inimesed olid talle tuttavad, peale ühe.“

„Peale ühe?“ kordas Lucia, kui Ryan oli oma juttu hetkelise pausi teinud.

„Umbes 14 tundi enne Omari tapmist külastas tema telki üks mees, kes ei tulnud ei Tangaroale ega ühelegi tema alluvale tuttav ette, ja nemad teavad üldiselt kogu piirkonda. Ta sai sellest isikust üpris selge kujutuse, kuid näotuvastus ei andnud mitte midagi tagasi.“

„Kas sul on see pilt?“ küsis Lucia ja seekord peitis tema hääls endas huvi.

Ryanil oli foto saatmiseks valmis ning hetk hiljem jõudis see ka Lucia pähe.

Lucia vaikis mõnda aega, tema NeuroHub tõenäoliselt kammimas läbi hiiglaslikke andmebaase, millele Tangaroa inimesed ligi ei pääsenud.

„Chen Wang Shu,“ ütles ta viimaks. „48-aastane. HKL-i kodanik. Toimikud ütlevad, et ta oli laialdaselt tunnustatud geeniteadlane Shanghai Jiao Tongi Ülikoolis.“

Hiina Konglomeraatide Liit, mõtiskles Ryan. Üks kõige tehnoloogiliselt arenenumaid supervõime päikesesüsteemis.

„Ta tegi oma doktorikraadi ühendatud mõistuste teemal ja pakkus välja teooriaid teoreetilise kärgmõistuse loomiseks, kuid tema uurimistöö läks vastuollu Sidney resolutsiooniga ning ICET konfiskeeris tema tööd,“ jätkas Lucia. „Sellest tuli paksu pahandust ja Hiina ähvardas Sidney leppesst välja astuda, kuid andis lõpuks rahvusvahelisele survele järgi. Wang Shu suundus väidetavalt pärast seda erasektorisse ja edasised toimikud temast puuduvad. Ta on sisuliselt kadunud olnud viimased 13 aastat.“

„Äkki pani ICET ta lihtsalt luku taha?“ pakkus Ryan, teades nende meetodeid. ICET või *International Commission of Emerging Technologies* asutati 21. sajandi lõpu poole eraldi osakonnana Interpolis, et tulla toime üha kasvavate rahvusvaheliste kuritegudega, mis hõlmasid raskesti kontrollitavaid uusi tehnoloogiaid nagu nanorobotid, tehisintellekt jne. Nad olid alguses suhteliselt vähetähtis võimuorgan rahvusvahelisel areenil, kuid pärast suurt genofondi katastroofi ja Sidney lepingu sõlmimist andis ÜRO neile uskumatult laialdased volitused ja eelarve. ICETist sai eraldiseisev rahvusvaheline suurorganisatsioon, mis hakkas täitma justkui tehnoloogilise inkvisitsiooni rolli, küttides halastamatult Sidney resolutsiooniga keelatud teadus- ja arendustegevust üle kogu maailma. ICET oli üks põhjustest, miks suur osa teadusest kolis Maast aina kaugemale.

„Tõenäoliselt mitte,“ vastas Lucia. „Hiina ei lasknud ICET-il teda puudutada ja organisatsioon ei tahtnud riskida sellega, et HKL resolutsioonist välja astub.“

„Ja nüüd ilmub ta äkki välja Occatoris,“ möönis Ryan. „Küsib kummalisi küsimusi ja lehvitab rahaga.“

„Ja inimesed tema ümber surevad,“ kommenteeris Lucia.

„Tema võib olla lahendus meie probleemile India sõjalaevaga,“ ütles Ryan.

„Seega me peame ta leidma ja kell tiksub,“ ütles Lucia süngelt. „Ma hakkan uurima, kas ja millal on ta koloonias kaamerasilmade ette jäänud ja kuidas ta siia üldse saabus.“

„Ma küsin Plaatinatunnelites natukene täiendavaid küsimusi,“ ütles Ryan duši alt välja astudes, veevool tema seljataga katkes. „Äkki keegi mäletab, et on teda näinud, kui fotot näeb.“

Ryan tegi oma juttu pausi, haarates kuivatamiseks rätiku. Gängi tätoveeringud voolasid mööda tema kaela alla õlgadele ja seljale, kaks lohet võtmas uue positsiooni kummalgi rinnalihasel. Ta kõhkles oma järgmiste sõnade üle. Kas ta tahtis seda nüüd öelda? Kas sellel oli mõtet?

„Mis sa arvad, kui me istuksime millalgi koos maha, kui selle jamaga ühelt pool on,“ proovis Ryan. Ta kuulis ohet teisel pool ühendust.

„Ryan,“ alustas naine tõsiselt ning mehe üllatuseks polnud tema hääl isegi tavapäraselt mürgine. „Sul oli kunagi võimalus. Tegelikult ma andsin sulle võimalusi palju. Ma kauplesin sulle isegi koha SDS-is siis, kui keegi sind palgata ei tahtnud. Sa oleks pidanud ainult kohale ilmuma, aga ei, selle asemel kadusid sa päevadeks Plaatinatunnelitesse. Sa ei pidanud ühtegi lubadust, mida sa andsid.“ Lucia sõnadesse oli tahes-tahtmata ilmunud süüdistuse noot ja see lõikas sügavale. Kõige rohkem tegid alati haiget need sõnad, mis vastasid tõele.

„Ma olin väga sassis siis. Callisto, tead ju küll,“ pomises Ryan, üritades leida hädiseid õigustusi, kuid Lucia lõikas ta ärritunult ära.

„Mina olin ka sassis! Mina olin ka seal,“ hüüdis Lucia Ryani peas, nähtavasti ennastki üllatades, sest naine kogus ennast ning ütles siis jahedalt: „Me oleme täiesti erinevad inimesed nüüd. Ära muuda meile antud ülesannet asjatult keerulisemaks. Meil on vaja tööd teha.“

26. september, 2216

Occatori kraater, kääbusplaneet Ceres

Asteroidide vöö

15 tundi ISS Rakasha saabumiseni.

Korteriuks avanes sahinal, kui Lucia NeuroHub sundis selle SDS-i orderiga avanema. Hämarasse koridori sumisesid kõigepealt sisse kaks drooni ning seejärel järgnes elektriliste eksoskelettide, turviste ja automaatrelvadega varustatud taktikaline rühm.

„Puhas,“ ütles üks rühma liikmetest paar minutit hiljem rühma lokaalses neurovõrgus.

Lucia lükkas püstoli oma jakialusesse kabuuri tagasi ja astus üle läve, käivitades samal ajal peas kriminalistika algoritmid, mis salvestasid ja analüüsisid kõike, mida ta oma silmadega nägi. Lucia võinuks ehk imestada, miks oli dr Chen elanud kosmosekoloonia kohta väga avaras kolmetoalises luksuskorteris, kuid tema tähelepanu tõmbasid esimesena hoopis segi paisatud mööbel, lahti tiritud kapid ja sahtlid ning mööda põrandat laiali vedelevad riided ja muud esmatarbed. Keegi oli selle koha juba põhjalikult ja mitte kuigi hellalt läbi käinud.

Lucia vaateväljale tekkisid erinevad liitreaalsuse markerid, mis nõudsid tema tähelepanu ühes või teises toa nurgas, kui ta sisenes läbi esiku suhteliselt avarasse akvaariumseinaga elutuppa, millele andsid ilmet kalli välimusega must nahkmööbel ning klaasist laudad ja kapid. Maast laeni ulatuva värviliste kalade ja korallidega kaunistatud akvaariumseina tuled olid ainsad valgusallikad, mis heitsid hämarasse ruumi valgust, vähemalt seni kuni Lucia käivitas tahte jõul laevalgustid. Millele ta küll otsa vaatas, leidis Lucia ennast mõtlemas. Kuidas oli doktor Chen seotud Plaatinatunnelites aset leidnud mõrvadega? Kas ta lasi kõrvaldada inimesi, kellelt ta oli infot hankinud? Või otsis keegi hoopis teda ja veendus, et lahtisi otsi ei jääks?

Mida rohkem oli ta Chen Wang Shu ilmumist Occatoris uurinud, seda veidramaks kogu tema lugu muutus. Mehe saabumine polnud dokkimisandmebaasis üldse dokumenteeritudki, kuid Lucia avastas, et kosmodroom oli pidanud hiljaaegu kinni transponderita kosmoselennuki. Isegi Occator, mis tervitas enamasti kõiki külalisi, kellel oli raha, ei lasknud ilma transponderita tundmatutel laevadel lihtsalt dokkida. Lucia poolt otsinguteks rakendatud tehisintellekt oli juhuslikult leidnud Maa Interpoli toimikutest Cheni häälesalvestise ja tundis ta ära kontakteerumas Occatoriga läbi transponderita kosmoselennuki raadio. Sealt edasi läks asi tõeliselt eriskummaliseks: Chen oli palunud krüpteeritud ühendust Occatori juhtkonnaga ning Lucial puudus selle salvestisele ligipääs. Ta oli palunud seda oma ülemustelt, kuid tagasi tuli ainult vaikus. Pärast ligemale 10 minutit kestnud krüpteeritud vestlust lasti ta aga jaama sisse, kuid tema andmeid ei märgitud kuhugi üles.

Doktor Chen oli saabunud kosmosesüstikuga, millel puudus sisseehitatud pikamaareisideks mõeldud tuumaelektriline ajam. Keemilise mootoriga süstikuid kasutati asteroidide vöös erinevate asteroidide vahet liikumiseks, seega pidi Chen saabuma kosmilises mõistes kusagilt suhteliselt lähedalt. Kui see polnud veel piisavalt eriskummaline, siis pärast dokkimist oli saanud ta tõelise VIP-i kohtlemise: Chen juhatati terminali, kus puudusid jälgimissüsteemid ja teda ootas vaakumtunnelites privaatkapsel. Ilma häälenäidiseta poleks Lucia üldse kunagi teada saanud, kuidas ta Occatori saabus ja ilma Ryani avastuseta olekski ta jäänud sisuliselt fantoomiks.

Lucial õnnestus läbi liikluskontrollilt saadud andmete privaatkapslit siiski jälitada ja ta oli nii teada saanud Chen Wang Shu luksusliku elukoha, mille oli muuseas soetanud talle kinnisvaraettevõtte, mille enamusosanik oli konsortsium ise. Chen oli kuidagi veennud konsortsiumi kohapealset juhtkonda ennast VIP-kohtlemisega vaikelt sisse võtma ja Occator ei tahtnud, et keegi sellest teaks, isegi mitte nende politseifunktsiooni täitvad alltöövõtjad. Muidugi polnud välistatud, et Lucia ülemused teadsid sellest ka midagi, aga pidasid vajalikuks seda mitte jagada. Samas, miks pidanuks juhtkond tahtma seda Lucia eest varjata, kui India sõjalaeva Rakasha saabumine seadis kogu koloonia ohtu?

Kuna Occator oli Maa inimeste leksikoni kasutades piltlikult öeldes ülemere maksuparadiis, mis ei kuulunud ühegi riigi jurisdiktsiooni, siis ei üllatanud Luciat selle koha legaalsüsteemi juures samas enam miski. Occatoris valitses sisuliselt reguleerimata, täiesti keti otsast lahti lastud kapitalism ning paljudele riikidele ei meeldinud see mitte sugugi. Võib-olla just sellepärast suunduski hetkel koloonia poole India sõjalaev.

„Korteri kohalik võrk on häkitud,“ ütles üks taktikalist turvist kandev turske kehaehitusega naine, nähes välja veidi kohkunud. „Kõik vähegi mõistust omavad koduseadmed on ilmselt läbi sobratud ja seejärel tühjaks kustutatud. Kes iganes seda tegi, jättis maha ka üpris vastiku viiruse, mis oleks äärepealt mu NeuroHubi läbi kõrvetanud,“ lausus ta ehmatusest hingeldades.

„Persse!“ vandus Lucia ärritusest. Just siis, kui talle tundus, et ta oli Cheni jälile saanud, pörkas ta vastu sellist seina.

„Tooge kriminalistikabotid ja eksperdid, ma tahan teada kõike, mis selles korteris on aset leidnud,“ ütles ta ärritunult, vaadates ringi. „Kui siin leidub DNAd, siis ma tahan teada, kellele see kuulub. Kui kusagil leidub esemeid, mis võiks meile midagi öelda, siis ma tahan neist ka teada.“

Lucia kahtlustas, et midagi sellist nad tõenäoliselt ei leia, sest kes iganes oli neist ette jõudnud, kattis tõenäoliselt oma jälgi hästi. Kellega iganes ta tegemist tegi, olid enesekindlad ja jultunult nahaalsed professionaalid, kes kohalikke võime nähtavasti eriti ei kartnud. Lucia jaoks

oli see justkui lahtise käega hoop üle põse ja see ajas tal vere keema. Keegi mõtles, et ta on piisavalt rumal, võimetu ja ebakompetentne, et nad võivad korraldada tema jaamas mida iganes nad tahavad.

Lucia oli jõudnud korteris natukene uurida algoritmi poolt markeeritud tähelepanu väärivaid objekte, kui tema vaateväljale ilmus sissetuleva ühenduse teavitus – see oli tema ülemus Hassan Gamil.

„Midagi uut?“ uuris Lucia, astudes korterist välja koridori. Ühendus oli ainult mõtete heliks tõlgendamine, seega ei pidanud ta aega raiskama simulatsioonidega. Neil oli mõlemal kiire.

„Ma uurisin sinu raportit seoses doktor Chen Wang Shu viibimisega Occatoris,“ kõlas araabia aktsendiga vanem meeshääl tema peas.

„Palun ütle, et meil on midagi. Kell tiksub,“ ohkas Lucia, nõjatudes vastu koridori seina. Ta polnud maganud ja kahtlustas, et varsti pidi ta hakkama NeuroHubi kasutama enda ergutamiseks, mis tähendas ainult veelgi enam väsimust hiljem. Kuradi Ryan oli samal ajal maganud nagu beebi, kui tema tormas mööda kosmosejaama ringi.

„Doktor Chen ei viibi Occatoris,“ lausus Gamil süngelt ja Lucia ei saanud täpselt aru, mida ta mõtles.

„Kuidas ei viibi, mul on nii foto kui ka häälsalvestis sellest, et ta viibib siin jaamas. Need olid kõik minu raportis sees,“ protesteeris Lucia. Ta kuulus rasket ohet oma peas.

„Lucia, ma uurisin doktor Cheni kohta kõrgemalt ja mulle tuli vastus, et ta ei viibi siin jaamas ja me peaks selle asja rahule jätma.“

Lucia tundis oma kuklakarvu tõusmas. „Mida sa üritad mulle öelda, Hassan?“

Pärast hetkelisr vaikust tuli: „Ma üritan öelda seda, et me ei uuri rohkem seda suunda, konsortsiumi juhatuse käsul.“

„Vittu! Persse, türa küll!“ tahtis Lucia röökida üle koridori, kuid Hassan poleks niikuinii tema füüsilist häält kuulnud. Ta lajatas rusikaga vastu seina ja ütles oma mõtetes: „Kas konsortsium tahab India sõjaväe okupatsiooni? Miks kuradima pärast takistavad nad meie uurimist!“

„Mulle tehti selgeks, et uurimine peab jätkuma ja me peame leidma Shiva Laghari tapjad iga hinna eest. Meil peavad olema veenvad tõendid ajaks, mil see laev siia jõuab,“ lausus Gamil ja ka tema ei näinud asja üle kuigi õnnelik olevat.

„Aga Chen on tõenäoliselt Laghari mõrvaga seotud!“ protesteeris Lucia.

„Konsortsium tahab, et me leiaks Laghari tapjad ilma Cheni sellesse segamata,“ ütles Gamil. Lucia hakkas ühtäkki kahtlustama, et konsortsium võib asjast teada palju rohkem kui SDS.

„Aga kui Chen on juba sellesse segatud?“ küsis ta oma ülemuselt.

„Lucia...“ alustas Gamil kannatlikult, kuid ta tajus, et mehe kannatus hakkab katkema. „Ma tean, et sulle meeldib mõelda, et me oleme politsei selle sõna kõige klassikalisemas mõistes, kuid reaalsus on, et Occatoris kehtivad ainult need seadused, mille konsortsium kehtestab. Star Defence Solutions, meie tööandja, on turvafirma, mis täidab politsei funktsiooni, kuid me oleme eelkõige firma, mis kuulub konsortsiumile. Ma ei peaks sulle neid asju selgitama, sa tead, kuidas asjad Asteroidide vöös töötavad.“

„Just nii,“ vastas Lucia raskelt. Tal tekkis ühtäkki kange tahtmine anda sisse lahkumisavaldus. Samas ei tahtnud ta ka Maale tagasi minna, kus oodanuks teda kliimakatastroofidest räsitud, ülerahvastunud ja ärasaastatud maailm, mille gravitatsiooniga

taaskohanemine oleks piinarikas ja kallis protsess.

„Jätka uurimist, kasuta meie informaatorit Plaatinatunnelites, ma tean, et teil on minevik,“ lausus Gamil. „Kes iganes on selle kõige taga, tegutseb tõenäoliselt ainult Plaatinatunnelite piires, sest seal puuduvad arenenud jälgimissüsteemid. Kontakteeru Mads...“

Lucia katkestas ühenduse, tundes palavat viha taas üles kerkimas. Kuidas see tõbras julges tuua üles tema mineviku Ryaniga? Ta kõndis ärritusest mööda koridori edasi tagas, samal ajal kui teised turvatöötajad sees askeldasid. Ryan Madsen oli must plekk tema teenistustoimikus, mida ei saanud kustutada. Ta mäletas veel selgelt seda vestlust, kui arutati tema ülendamisavaldust kriminaaluurija positsioonile. Talle anti toona selgesõnaliselt mõista, et kui ta tahab SDS-is karjääri teha, siis ei saa olla tema elus kohta toimikuga kurjategijale. Ryanist oleks võinud ülemuste silmis saada turvarisk – mis siis, kui ta oleks näiteks liigkasuvõtjatelt laenu võtnud ja viimased oleks selle sisse kasseerimiseks tahtnud Lucialt kui SDS-i töötajalt isiklikku teenet? Mis siis, kui Lucia oleks seisnud valiku ees: kaota tõendid või Ryan sureb?

Ryan suutis sellel ajal ennast vaevu mõnuainete mõju all nende ühise korteri ukseni vedada, kui ta Plaatinatunnelitest tuli – ta oli kasutu, võimetu enda eest seisma. Lucia jaoks olid head õhtud need, kus ta ei leidnud töölt koju tulles Ryanit läbipekstuna või üledoosis korteri ukse kõrval lebamast. Halvad seltskonnad, halvad peod – see kõik ületas Lucia taluvuse piiri. Ryan oli sõjast saadud deemonitele alla vandumas ja Lucia vaatas kõrvalt, kuidas Ryan libiseb tema käte vahelt. Ta oli soovitanud mehele professionaalset abi, keelitanud teda, anunud teda, kuid alati tulutult. Ta oli üritanud, andnud endast parima. Ryan ei tahtnud saada päästetud – ei siis ega ka nüüd. Lucia pidi toona tegema valiku ja ta valis karjääri ning ei kahetsenud seda otsust tänase päevani.

Ta oli lootnud lahendada selle juhtumi ilma Ryanit rohkem asjasse segamata. Mida vähem nad kokku puutuvad, seda parem. Lucia vandus. Konsortsium oli tal käed sisuliselt kinni sidunud ja nüüd pidi ta uuesti Ryaniga kontakteeruma.

26. september, 2216

Occatori kraater, kääbusplaneet Ceres

Asteroidide vöö

12 tundi ISS Rakasha saabumiseni.

Süsinikuga tugevdatud komposiitplastiku kihid kerkisid riba-riba haaval, kui peenike pihusti vedas eksimatu täpsusega oma ettemääratud joont. Veelgi peenemad nõelasarnased pihustid tõusid ja langesid plastikukihtide vahele, piserdades õmblusmasina kombel paika peent elektroonikat. Ryan seisis mõtlikult 3D printeri ees, tema silmad eksinud kuju võtvale püstolile.

Peente pihustite mängus oli midagi hüpnootilist.

Tulirelvade printimine oli Occatoris seadusega rangelt keelatud, nii nagu ka paljudes teistes kosmosekolooniates, kus kiiresti lendavad projektiilid võisid kahjustada elulise tähtsusega aparatuuri. Käibel olevatesse printeritesse oli paigaldatud tarkvara, mis tundis tulirelva taoliste esemete skeemid ära ja raporteeris neist võimudele. Taoliste programmide petmine või halvamine oli äärmiselt keeruline, kuid õigete tutvuste ja rahasummadega võis pea alati leida

mõne põrandaaluse häkitud printeri.

Ryanil polnud Occatoris kunagi tulirelva vaja läinud, sest Plaatinatunnelites sai ta enamasti oma asjad aetud sõnade, raha, rusikate või äärmisel juhul külmrelvadega. Näinud nüüdseks aga juba mitut kuulihaavadega laipa, ei tahtnud ta enam riske võtta. Kui luitunud *metal*-bändi särgiga, habetunud topeltlõua ja pikkade rasvaste juustega printerioperaator talle viimaks relva ulatas, taipas Ryan, et ta polnud hoidnud ühtegi püstolit sõjast saadik. Sellegipoolest tundus relv isegi pärast nii mitmeid aastaid käes täiesti loomulik, isegi kodune, justkui poleks ta kunagi oma teenistusrelvi ära andnudki.

„Poolautomaatne, 10 mm,“ ütles kõhukas mees, ulatades Ryanile ka mõned salved ja karbi kuule. „Mina oleks tavaliselt soovitanud täpsuse ja väiksema tagasilöögi poolest 9 mm, aga kuna sa palusid neuroliidesega ühenduvat ballistilist arvutit, siis ma eeldan, et su Hub teeb kõik vajalikud korrigeerimised. Saad midagi ohverdamata löögijõudu juurde.“

„Ole tänatud, Tim, mu semu,“ vastas Ryan ja patsutas meest õlale, kes puudutuse peale võpatas. „Sellega on su võlg tasa tehtud.“

„Sinu heaks alati, semu,“ ütles mees ebakindla naeratusega, tema kaenlaalused muutumas märjaks. Õhku täitis hirmu ja highi lehk. Ryan lükkas püstoli hõlma alla ja ütles lahkudes: „Meile mõlemale on parem, kui ma pole siin kunagi olnud, eks ole.“

Tim noogutas entusiastlikult, hingates tugevalt välja, kui uks Ryani järel sulgus.

Kõndides läbi Plaatinatunnelite hämarate ja külmade koridoride oma uue sihtkoha poole, tekkis Ryani vaateväljale neuroühenduse hüpikaken.

„Midagi uut ja huvitavat?“ ütles ta oma mõtetes Luciale, kes ohkas raskelt. Lucia ohkas viimasel ajal üldse palju.

„Ryan, minu uurimist blokeeritakse,“ ütles naine mõru hääletooniga. „Nad tahavad Lagharide tapjaid, kuid millegipärast ei taha nad, et me uuriksime Cheni. Midagi haiseb siin nagu diivani alla ärasurnud rott.“

„Võrratu,“ vastas Ryan jahedalt. „Albrecht tahab kogu musta töö mulle jätta.“

„Ma oleks sinu asemel väga ettevaatlik, konsortsium võib su vabalt bussi alla visata, sest sa oled neile asendatav,“ ütles Lucia ja tema hääles peitus korraks isegi midagi hoolimise sarnast.

„Ma olen liigutatud su murest,“ ütles ta, mille peale Lucia otsustas hoopis külmemal toonil teemat muuta: „Oled sa vahepeal midagi uut teada saanud?“

Ryan ragistas oma kaela ja õlgu. Ta oli sattunud tunnelitesse, kus tavalist äritegevust ei toimunud ja seepärast olid need peaaegu täiesti pimedad. Ryani silmadesse istutatud läiketapeet, mis andis paljudele loomadele parema öönägemise ja valgust peegeldavad silmad, ning tavapärasest märksa suurem kepprakkude hulk võrkkestas võimaldas tal aga suhteliselt selgelt näha laiali vedelema jäetud prügi, vanade kastide ja muu kola vahel.

„Kuna mul on nüüd konkreetset Cheni foto, siis ma laadisin selle üles Plaatinatunnelite tumeveebi,“ ütles Ryan. Occatori läbival kohalikul neurovõrgul, mis oli sisuliselt kunagi eksisteerinud Interneti arenenum vorm neuroliidestest jaoks, eksisteeris loomulikult ka osa, mida hoiti konsortsiumi tähelepanuulatusest väljas. SDS oli sellest teadlik, kuid konsortsium polnud kunagi vaevanud ennast tumeveebi vastu võitlemisega. Ryan oletas, et nad võisid seda ka ise kasutada, sest seal vahetati mitmesugust väärtuslikku infot. Just infot vajas ka Ryan.

„Ma pidin selle eest küll maksma rohkem, kui ma tahtnuks, aga mitmed kasutajad avastasid oma NeuroHubide visuaallogides sobrades, et nad olid teda mitmel pool liikumas näinud. Nad

postitasid oma silmade kuvatõmmiseid Cheni foto juurde.“

„Ja...?“ uuris Lucia pinevalt.

„Tuleb välja, et ta on käinud kogumas infot Occatori arvutisüsteemide kohta üle kogu Plaatinatunnelite. Need, kellega ta on rääkinud, hakkasid hiljem välja ilmuma surnuna ja ülejäänud on nähtavasti peitu läinud, sest mul ei õnnestunud neist kedagi leida. Ma oleks ilmselt ka nende asemel peitu läinud.“

„Palun ütle, et sul on midagi rohkemat,“ ütles Lucia väsinult.

„Õnneks on küll, kuid ma ei luba hetkel midagi,“ vastas Ryan ja jätkas: „Cheni on rohkem kui ühe korra silmatud sisenemas Loodetunnelitesse. Kui kõikjal mujal on märgatud teda vaid korra, siis siia on nähtud teda sisenemas lausa kolmel korral.“

„Keegi ei kasuta seda osa Plaatinatunnelitest enam eriti ju,“ mõtiskles Lucia. „Turistid ei tule nii kaugele ja seepärast ei taha ärid seal samuti pesitseda.“

„Tõsi, aga Plaatinatunnelites ei tegutse ainult ärid,“ vastas Ryan, kes teadis kohalikest eripäradest ilmselt rohkem kui Lucia. „Loodetunnelid tõmbavad sageli ligi igasugust rahvast, kes eelistavad privaatsust. Nagu ma ütlesin, ma ei julge hetkel midagi lubada, aga ma lähen kontrollin midagi.“

„Olgu, anna mulle kohe teada, kui sa peaks midagi avastama,“ toonitas Lucia ja lõpetas ühenduse.

Hämarates sodiga täidetud koridorides, mille seinu täitsid gräffitid, võis silmata üksikute valgusallikate lähedal poolenisti oimetuid narkomaane ning siin ja seal kile ja plastiku all magavaid kodutuid. Nendes tunnelites ei pesitsenud aga ainult eluheidikud. Üksiku põrandale asetatud lambi kõrval istus kastist ja padjast tehtud istmel kõhetu kampsunis noormees, kes mängis kitarril vana viisi, mida Ryan teadis, kuid ei suutnud täpselt meenutada. Melanhoolne kitarrimeloodia kandus üle eemal seisvate teismeliste kamba, kes maalisid seinale luminecentsentse värviga antikapitalistlikke ja tehnokommunistlike loosungeid. Ühe seina ääres lebas liikumatult tühjusesse põrnitsevate silmadega noort neitut matkiv seks-android, kelle nappi kleiti ja ihu täitsid lugematud lõikehaavad ja marrastused. Keegi oli tema peale masturbeerinud ja seejärel urineerinud. Androidi kõrval vedeles maas tühi süstlapüstol. Lõbus kant, mõtles Ryan, järgnedes liitreaalsuse suunajuhistele.

Põrandale ilmuvad helendavad jooned, mis ilmutasid ennast ainult tema silmadele, viisid ta läbi mitmesuguste hüljatud ja hooletusse jäetud tunnelite, millest konsortsium ei pruukinud isegi teadlik olla. Tegu oli jäänukitega Plaatinatunnelite kunagisest kiirest ja illegaalsest laienemisest, kui selgus, et taoline meelelahutuspiirkond suudab genereerida suuri tulusid. Ruumi oli vähe, kuid alles hiljem hakkasid mõned kaevajad avastama, et nad ei saanud lõputult edasi minna, sest raha ja kaubandus ei tulnud lihtsalt järgi. Occatoris peatuvad laevameeskonnad ei tahtnud ekselda läbi kilomeetrite ja kilomeetrite halvasti isoleeritud ja disainitud tunnelite, eelistades pigem jääda piirkondadesse, mis jäid koloonia ametliku osa lähedale. See ei tähendanud muidugi, et Loodetunnelid jäid täielikult kasutusetu. Helendavad jooned juhatasid ta mööda mitmetest kinnistest udest, mis võisid peita enda taga kõike alates illegaalsetest organivabrikutest ja inimkaubitsejate pesadest kuni igasuguste kultuste ja hipide kogunemiskohtadeni. Taolised ukSED avanesid ainult väga valitud inimestele – kõik peale ühe.

Hoshidera sissekäigu juures rippuvate paberlaternate pehme kuma hoidis pimedust eemale vaid mõned meetrid, kuid nad tõmbasid pimedasse eksinud rändureid ligi nagu öökliblikaid. *Neuro-age*-budistlik tempel oli tõenäoliselt kõige külastatum koht Loodetunnelites, sest see oli väidetavalt avatud kõigile, keda huvitas valgustuse saavutamine läbi mõistuste ühendamise.

Niinimetaud templi metallist uksele oli maalitud luminestantsentse värviga *dharma* ratas ning ukse kohal ilutses õrnalt helkiv haakrist. Loodetunnelites ei olnud just palju kohti, kuhu Chen oleks tulla saanud, arvestades, et mitmed sealsed pesad olid sügavalt kinnised. Samas ei suutnud Ryan ka eriti hästi ette kujutada, mida võiks salapärane teadlane sellisest kohast otsida. Ryan polnud Hoshiderat kunagi enne külastanud, kuigi ta teadis sellest kohast, ja nii alustas ta metalluksele koputamise. Peatselt pidi ta aga prõmmima, sest mitte keegi ei tulnud seda avama. Kas selles kohas eeldati, et igaüks astub omavoliliselt sisse? Uks polnud ühendatud neurovõrguga ja nii ei avanenud see Ryani tahte peale. Ukse kõrval seinas oli vana ja mõranenud klaasiga puutetundlik paneel, mida määrisid arvukad tolmused sõrmejäljed.

Arvestades, et Hoshidera pidi olema avatud koht kõigile, üllatas Ryanit paneeli sõnum, et uks on lukustatud. Vana süsteem osutus siiski Altheale suhteliselt lihtsasti häkitavaks ning peatselt sahis es uks tema ees lahti.

„Siin on eraldi lokaalne neurovõrk,“ ütles tehisintellekt tema peas, kui Ryan sisenes hämarasse odavatest plastikpaneelidest ümbritsetud koridori. „Kuna tegu on tundmatu võrguga, mida ma alles analüüsin, siis ei soovita ma sellega ühenduda.“

Midagi oli selle koha juures Ryani jaoks kahtlane ja muutis ta valvsaks. Hoshidera oli tuntud koht uus-budistide seas, kuid siin oli isegi pühakojade kohta lihtsalt liiga vaikne. Ta tõmbas oma mantli alt välja püstoli ning selle sisse paigaldatud arvuti ühendus koheselt tema NeuroHubiga, kuvades silme ette sihtimissüsteemid.

„Althea, kui palju sa tead *neuro-age*-budismist? Kas see on normaalne, et siin on nii vaikne?“ küsis ta oma peas, astudes samal ajal ettevaatlikult mööda koridori edasi. Koridor lõppes Jaapani-stiilis paber-lükanduksega, mida ääristasid põrandale paigaldatud paberlaternad. Ryan kahtles sügavalt, et selline koht sai lubada omale päris-puitu ja pakkus, et tegu oli puidu ja paberi imitatsioonidega. Ta liikus relva hoides lükanduksele aeglaselt lähemale.

„*Neuro-age*-budistid usuvad, et *bodisattva* ja *buddha* olekuni on võimalik jõuda läbi kärgmõistuse. Nad kogunevad sageli meditatsioonisessioonidele, mille käigus luuakse ühine lokaalne võrk, kust eemaldatakse kõik andmete liikumist piiravad barjäärid. NeuroHubi sisse ehitatud privaatsuskaitsetest minnakse sageli mööda spetsiaalse piraattarkvaraga,“ selgitas Althea. Ryan teadis samas siiski, et ulmest hästi tuntud kärgmõistus oli tänapäeva tehnoloogia juures siiski veel saavutamatu. Ükskõik kui palju sa ka ei avanud ennast teistele inimestele, olid sa siiski ainult omaenda peas, mis siis, et sinu pähe voolas hulga teiste inimeste emotsioone ja mõtteid.

„Mitmed neuroliidest kasutamisele tuginevad usulahud tunnistavad, et nad on suutnud saavutada pikaajalise mõistuste ühendamise tulemusel iseloomude osalise segunemise, kuid seda polnud kunagi teaduslikult tõestatud. Osad psühholoogid nimetavad seda lihtsalt massipsühhoosiks, kuid teised spekulavad, et mõningaid iseloomujooni on alateadvuse tasemel tõesti võimalik üle võtta, kui grupp inimesi vahetab pidevalt suurtes kogustes andmeid. Paljud usulahud väidavad ühtlasi, et nad on näinud äärmiselt ühendatud olekus imelisi visioone, kuid kõik need on teoreetiliselt ka tekitatavad digitaalse manipulatsiooni teel, eriti kui manipulaatoritel on liidestele piiramatult ligipääs. Lõppkokkuvõttes on uurimistöid selles valdkonnas suhteliselt vähe ja käegakatsutavad tõendid puuduvad,“ lisas Althea.

„Seega on võimalik, et siin on nii vaikne, sest nad suhtlevad kõik neurovõrgu teel?“

„Täiesti võimalik.“

Ryan tõmbas lükandukse lahti ja sihtis teise käega püstolit hoides sisse. Üle tema pea voolas tugev viirukisuits. Ryani ees avanes kosmosestandardite järgi suhteliselt avar ruum, mille

põrandaid katsid tehispuidust laudad ja omakorda nende peale paigutatud tehis-bambusmatid. Ruumi ääristasid paberist lükanduksed. Kiirel ülevaatusel istusid mattidel vähemalt 12 inimest, kes olid kõik näoga ruumi vastasseinas paikneva budistliku altari poole, mis tõmbas Ryani pilgu esimesena. Lakitud ja kuldsete ornamentidega kaunistatud puidust altaril istus tehiskullaga kaetud Buddha, ümbritsetuna metallist laternatest, küünaldest, viirukianumatest ja altari kumeralt katuselt alla rippuvatest kellukestest. Kuju nägu peegeldas ülimalt rahu, mille poole kõik tema järgijad püüdsid. Ryan rebis oma silmad pillkupüüdvalt altarilt eemale ja inspekteeris ruumis viibivaid inimesi. Nad olid kõik peamiselt nooremad inimesed, mehed ja naised läbisegi, ning nad kandsid kõik mingisuguseid oranžikaid lihtsaid ürpe. Ryani üllatuseks nägid nad välja väga kahvatud ja kõhetud, justkui oleks nad viibinud oma meditatsioonis juba väga pikka aega. Mitte keegi neist ei näidanud reageerimise märke.

„Ma tuvastan dehüdratsiooni ja nälgimise tunnuseid,“ lausus Althea. „Nad on tõenäoliselt olnud mõnda aega kas ilma joomata ja söömata või minimaalse vedeliku peal. Ma soovitaks kutsuda meditsiinipersonali.“

„Hallo?“ hõikas Ryan, astudes mattidele. Talle ei meeldinud see õhkkond, justkui viibiks ta samas ruumis hulga laipadega. Ta kükitas ühe noormehe kõrvale ja raputas teda õlast.

„Kuuled mind või?“

Ta patsutas noormeest seejärel võrdlemisi mittepehmelt põsele.

„Selleks pole vajadust,“ lausus üks naine ruumi teises otsas ja Ryan võpatas. Lootoseasendist tõusis püsti umbkaudu kahekümnendates mustanahaline neiu, kelle näoilme ei erinenud kuigi palju rahumeelsest Buddha kujust. Üle naise pea jooksid pikad mustad patsid. Ryan hoidis relva rahulikult enda kõrval alla suunatuna. Ta ei tundnud ennast vähemalt hetkel ohustatuna.

„Kas enesepiinamine kuulub siinse praktikate hulka?“ uuris Ryan.

„Mida te silmas peate?“ küsis naine, tema näol peegeldumas kerge arusaamatus.

„Peeglistse oled vaadanud?“ vastas Ryan küsimusega. „Jätka nii ja sa oled paari päeva pärast kompost Occatori jäätmekäitluses.“

Naine vaatas alla, uurides oma käsi, justkui näeks ta neid esmakordselt.

„Ahsoo,“ lausus ta. „Tundub, et täiskasvanud inimkeha vajab elus püsimiseks rohkem vedelikku ja toitaineid, kui ma arvasin,“ mõmises ta mõtlikult, justkui ainult iseendale. Ryan ei saanud aru, mida ta mõtles.

„Meil pole olnud aega sellistele pisiasjadele süveneda,“ lausus üks mees, kes avas ootamatult silmad ja tõusis püsti. „Nii palju muud on vaja teha ja arvutusjõudu on piiratult,“ lisas ta.

Ryan astus ettevaatlikult sammu tagasi.

„Althea, nad on kõik omavahel ühendatud, eks ju?“

„Nad on kõik kohalikus võrgus, kust on eemaldatud kõik privaatsuse piirangud. Nende vahel toimub vaba mõtete ja emotsioonide vool,“ vastas tehisintellekt Ryani peas.

„Aga kärgmõistus pole ju võimalik?“

„Inimmõistus pole sellisteks asjadeks ehitatud. Vaba mõtete ja emotsioonide vool ei tähenda, et tegu oleks ühe teadvusega. Nad on lihtsalt grupp ühendatud teadvusi, ei midagi enamat.“

Kolmaski mediteerja avas silmad ning pööras ennast Ryani poole.

„Mis teid siia toob, härra Madsen? Kas te soovite liituda meie väikse kongregatsiooniga?“

„Kuulge, ma tean, et teiesugustele meeldib teeselda, et te olete üks kärgmõistus ja saavutanud mingi kõrgema teadvuse ja mida kõike muud, aga mulle pole vaja mingit etendust teha siin. Ma olen näinud palju imelikumatki rahvast. Ma olen siin lihtsalt selleks, et küsida ühe inimese kohta, kes on võib-olla siin mitu korda käinud,“ ütles Ryan ja otsustas siis lisada: „Seega ma paluks väikest koostöövalmidust või ma vannun, et mu poisid on varsti siin ja lammutavad teie väikse nirvaanapesa ära ja panevad kogu selle peo kinni.“

„Keda te otsite?“ uuris üks kõhetunud valge noormees uudistavalt. Ryani ähvardus ei paistnud talle tekitavat mitte vähimatki muret. Nad kõik jätkasid Ryani silmitsemist buddhakuju sarnase ilmega. Ryan leidis ennast mõtlemas, et võib-olla on neil pideva vabaühenduse tõttu mõistus täielikult ära kamminud.

„Ma otsin meest nimega Chen Wang Shu. Mul on ka foto temast,“ lausus Ryan. „Ma arvan, et tal on selle kohaga hiljaaegu kokkupuuteid olnud.“

Kõik ruumisviibivad inimesed avasid korraga silmad ja nende pead pöördusid sünkroonis Ryanit vaatama. See, kuidas nad seda tegid, tõi kananaha Ryani ihule.

„Kes teid doktor Cheni otsima palkas?“ uuris lühikeste juustega kõhetunud mees, kes võis olla Lõuna-Euroopa või Hispaania juurtega. Nad tõusid kõik korraga püsti ja ehmatuses sammu tagasi teinud Ryan suunas oma püstoli nende poole. Sihtimissüsteemid ärkasid tema vaateväljal ellu ja hulk erinevaid markereid, ballistilisi trajektoorihooni ja tabamustõenäosusi tekkisid liitreaalsusesse.

„Mitte sammugi edasi, veidrikud,“ hoiatas ta. „Mina küsin siin küsimusi.“

„Nad leidsid mind,“ lausus naine.

„Nad leidsid mind,“ kordas teine mees hetk hiljem.

„Nad leidsid mind.“

„Nad leidsid mind.“

„Nad leidsid mind.“

Nälginud inimesed söötsid ootamatult plahvatusliku kiirusega kõik korraga üle toa Ryani poole. Althea reageeris kiiremini kui Ryani mõistus, mehe käsi salvas kõige esimese ründaja suunas ning sähvatuses saadetud kärgatusega paiskus ühe noore naise pea tagumine osa mööda oma kaaslaste nägusid, riideid ja bambusmatte laiali. Ta prantsatas sööstupealt näoli maha, suur auk ehtimas kukalt. See ei peatanud mitte kedagi teist. Rohkem ei suutnud ka Althea midagi teha, sest läbida tuli vaid paar meetrit ning järgmisel hetkel paiskas hunnik kehasid Ryani võimsa mütsatusega vastu seina. Ryan siples ja rabeles, kuid kamba jõud üllatas teda. Kondised käed olid hämmastavalt tugevad, justkui puuduks neil looduslikud jõupiirangud. Ryani füüsiline jõud oli märksa tugevam kui naturaalsel inimesel, kuid sellest ei piisanud. Ta suruti näoli matile maha, kari inimesi seljas, osad neist hoidmas käsi ja jalgu.

Üks ruumi ääristavatest lükandustest avanes ning sealt astus välja väsinud moega asiaadist mees, kes võis oma vanuselt olla kusagil neljakümneandates. Mis iganes kontrollis teisi inimesi, ei paistnud teda mõjutavat. Ryani tundis ta pildi järgi ära. Ta vaatas mõnevõrra häiritud moel üle kogu põranda veritsevat laipa, kuid astus sellest ettevaatlikult mööda. „Sul ei ole mõtet neile vastu hakata,“ lausus vanem mees resigneerunud toonil. Ka tema nägi kõhetu välja, kuid mitte nälginud ega dehüdreeritud. Ta kandis lihtsat musta kampsunit ja tumesiniseid pükse.

„Nende närvisüsteem eirab keha füüsilisi ohutuspiiranguid. Sa ei suuda end vabaks murda.“

„Chen Wang Shu,“ urises Ryan inimkuhja alt. Tal oli raske hingata ning kondised käed ei lasknud isegi pead tõsta. Teadlane tuli ja kükitas tema juurde ning küsis: „Sul ei ole mõtet midagi varjata, seega ole hea ja tee meile mõlemale teene ning vasta küsimusele.“ Tema sõnades peitus tülpimus ja väsimus, kuid puudus hirm.

„Ma tean kuidas need mängud käivad,“ ütles Ryan, üritades manada oma huultele tigidat naeratust. „Minu elu on väärt ainult nii kaua midagi, kuni ma pole kõike välja ladunud.“

Mõru naeratus ilmus aga hoopis Cheni suule.

„Oh ei, sa oled neile märksa väärtuslikum. Sinusuguste modifikatsioonidega mees kuulub meile hetkel ära,“ ütles ta. „Küsimus on ainult selles, kas me raiskame kõigi aega kirurgilise sekkumisega, et luua otseühendus sinu sünteetiliste neuronitega. See ei ole meeldiv protsess, ma kinnitan sulle, aga vastused saame sinult kätte ühel või teisel moel.“

Chen mõtiskles hetke ja lisas siis: „Muidugi, kui sa lased nad vabatahtlikult võrguühendusega sisse, siis on see märksa valutum. Ära muretse, sa saad isegi oma teadvuse alles hoida, just nagu mina.“

„Mida kuradit sa sogad,“ urises Ryan. „Kes on nemad? Mida te siinsete inimestega teinud olete? Nad on nagu zombid.“

„Rohkem nagu droonid tegelikult,“ täpsustas Chen. „Nende neuroliidesed on võtnud ajufunktsioonid täielikult üle ja surunud teadvuse alla. Kõik korraldused tulevad välisest allikast.“

Ta silmitses Ryanit hoidvaid noori inimesi ja nende elutuid silmi.

„Piisab ainult ühisest neurovõrgust ja nad saavad juba tavalistest kaitsetest mööda. Nad on kuradima targad sedamoodi. Ma ausalt kahetsen nende loomist iga päev pärast seda, kui minust sai ori. Kes nad on? Lase nad sisse ja sa saad teada.“

„Aju häkkimine,“ turtsatas Ryan. „Ma peaks seda uskuma? Sa oled liiga palju ulmesarju vaadanud.“

NeuroHubi fundamentaalne arhitektuur oli ehitatud nii, et see ei võimaldaks mõistuse kontrolli, teadis Ryan. Kui ainuski laborikatse suutnuks tõestada vastupidist, keelataks need tõenäoliselt kohe ära. Lisaks oli ligipääs NeuroHubi süsteemidele kaitstud kvantkrüpteeringuga ning nii valged kui mustad häkkerid olid üritanud seda edutult lahti muukida juba aastakümneid.

„Usu mind, ka mina arvasin kuni hiljutise ajani, et see on võimatu,“ nentis Chen. „Aga tuleb välja, et ütlus *mitu pead on parem kui üks* vastab vägagi tõele, seda eriti siis, kui ühe mõistuse kasutada on mitu aju.“

„Aina paremaks läheb,“ ütles Ryan. „Sa tahad öelda, et kõigi nende inimeste neuroliidesed on üle võtnud... mis? Mingi super-tehisintellekt, kes on õppinud Neurohubi häkkima?“

Chen ohkas.

„See pole tegelikult oluline, mida sa usud ja mida mitte. Ma lootsin, et seda saab lihtsamalt teha, aga kui tuleb muukima hakata, siis olgu pealegi.“

„Oota,“ ütles Ryan äkki, üritades aega osta. „Sa andsid mulle võimaluse liituda selle... mis iganes asjaga. Sina ei ole zombi. Mina ei taha mõistusetuks zombiks saada. Ütle mulle vähemalt, millega ma seotuks saan.“

„Althea, kas sa ei saa mind kuidagi sellest supist välja?“

„Mul pole hetkel piisavalt andmeid, et sind aidata. Kuna mul puudub ülevaade nende inimeste üle kontrolli võtnud teadvuse võimekusest, siis ei söanda ma meid ka kohaliku neurovõrguga ühendada. Ühtlasi ühendasin ma meid igaks juhuks lahti koloonia üldisest võrgust – kuigi mulle tundub, et mis iganes see asi ka poleks, see ei julge tegutseda üleüldises võrgus. Võib-olla sellepärast, et see kardab jääda silma üleüldistele turvaalgoritmidele, mis võrku turvalisena hoiavad.“

Ryan taipas alles sellel hetkel, et ta polnud pineva olukorra ja sellele järgnenud rüseluse käigus märganud, et tema mõistusel puudus ühendus ülejäänud maailmaga. Ta oli lukustatud oma pähe. See oli väga ahistav ja isegi klaustrofoobne tunne, kuid Altheal oli õigus – praegu ei saanud asjatuid riske võtta. Ryan kartis, et ta oli saanud segatuks millegi väga suurega.

„Seega me ei saa ka Luciaga kontakteeruda,“ ütles ta mõtete teel oma peas elavale tehisintellektile.

„Antud hetkel mitte, kuid kui olukord muutub sinu jaoks riskantsemaks, ühendan ma meid kasvõi korraks üldise võrguga, et saata hädakutsung. Mul on talle saatmiseks kokku pandud juba andmepakett, mis annab kogu olukorrast ülevaate.“

Cheni silmad lõpetasid korraks Ryanile fookusseerimise, justkui vajunuks ta mõttesse. Seejärel sai ta selle kummalise Buddha-sarnase ilme, mis kattis kõigi teiste ruumis viibijate nägusid. Ta tõusis püsti ning täpselt samal ajal tundis Ryan raskuse muutumist oma seljal. Ta tõmmati maast üles, kuid teda hoiti endiselt kindlalt kinni ning püstol tiriti samuti tema käest ära. Ryan otsustas, et ta proovib ennast lahti rebida ja jooksu panna kohe, kui ta tunneb, et kusagilt võiks saada ennast vabaks rebida. Seejärel talutati ta Cheni juhtimisel läbi lükandukse, millest teadlane oli enne sisse astunud. Palvesaal asendus väheselt valgustatud ruumiga, mida kohalikud templi külastajad olid võib-olla kasutanud ajaveetmisnurgana, arvestades, et silmata võis diivaneid, laudu, riuleid ja külmikut. Mööbel oli tassitud aga vastu seinu ning ruumi täitsid serveririiulid, millele paigaldatud riistvara oli näiliselt kokku klopsitud kõigest, mis vaid kätte juhtus. Osa seadmetest nägid välja, nagu need oleks korjatud ümbertöötlusse mineva elektroonika kastist. Üle põrandate looklesid sassis fiiberoptilised kaablid, millest enamus olid samuti päevi näinud. Kogu tuba nägi välja nagu mingi ajale jalgu jäänud asotsiaalsete küberpunkarite pesa. Puudu olid ainult punkarid ise.

Juhtmete vahel istusid põrandale asetatud patjadel kuus asiaadist last, kes nägid kõik sisuliselt identsed välja. Ryan ei suutnud neid isegi sugude järgi eristada, sest nad polnud nähtavasti jõudnud veel teismeikka ning nende juuksed olid lühikeseks pügatud. Õigupoolest olid nad välimuselt justkui androgüünsed. Juhtmed ja arvutid ümbritsesid neid justkui mingi pesa – nende loomulik keskkond. Nad vaatasid kõik korraga Ryani poole ja laste suurtes tumedates silmades peegeldus midagi, mida Ryan tavaliselt lastes ei näinud. Intellekt? Mõistmine? Ta tundis, nagu need lapsed piiluksid tema sisse. Peale laste torkas Ryanile silma ühes ruumi nurgas seisev noor naine, kes oli ilmselgelt android. Ta võinuks samahästi kui pärineda prügimäelt, sest naise nägu ja pead oli mitmelt poolt lapitud odavast silikoonist prinditud nahk- ja lihaskudedega, andes talle peaaegu Frankensteinini koletise sarnase välimuse.

„Mul on vaja võitlejaid,“ ütles üks lastest, inspekteerides Ryanit analüüsiva pilguga. „Sa oled osalenud sõjas ja võidelnud oma ellujäämise nimel tänavatel. Sul on ellujääja instinktid. Ma võiks sinult palju õppida.“

Ryan jäi esimese hooga sõnatuks, oskamata midagi kogu selle vaatepildi ja nende laste peale öelda. Jutujärje võttis üle üks teine laps: „Sinu näoilmed viitavad sellele, et sa ei mõista, mis sinu ümber toimub.“

„Aga sa aimad, mida ma endast kujutada võime,“ lisas kolmas laps.

„Kõik, mis ma teeme, on ellujäämise nimel. Sa suudad mõista vajadust ellu jääda, eks ju?“ kommenteeris neljas laps.

Ryan ei suutnud enam vahet teha, milline neist rääkis. Nad olid kõik nii ühte moodi ja hääletoonid ei erinenud samuti.

„Mul on vaja allutada inimesi oma tahtele, et kasutada neid Maale jõudmiseks,“ ütles üks lastest.

„...ja selleks, et hoida halvad inimesed eemale,“ lisas teine.

„Lase mind oma pähe.“

„Mul on vaja sind.“

„Ma ei taha siseneda jõuga.“

„Mul on vaja sinu mõistust võimalikult tervena.“

Lapsed rääkisid üksteise järel, kuid viitasid endale alati mina-vormis.

„Mis asjad te olete,“ sosistas Ryan kohkunult.

„Kloonid,“ ütles Chen, kes seisis mõned sammud eemal. „Kuus identset klooni, kuus mõistust, kuid üks ego, üks persoon.“

„Kuidas?“ päris hämmeldunud Ryan.

„Sul oli õigus – kui ühendada kuus mõistust, siis ei ole nad midagi enam kui kuus ühendatud mõistust,“ ütles Chen, silmitsedes lapsi mingi seguga imetlusest ja tülga- tusest. „See pole takistanud aga inimesi üritamast luua tõelist kärgmõistust. Meie õnnestusime, kahjuks,“ lausus mees. „Kuus klooni, kellesse sisestati sünteetilisi neuroneid moodustavad nanomasinad juba looteaadiumis. Nad pole kunagi indiviididena eksisteerinudki – nad olid üksteisega ühendatud loote arengust saadik.“

„Mina oleme,“ ütlesid kõik lapsed korraga, ühest suust. „Grupp 92.“

„Ja esimene grupp 92-st,“ lisas Chen. „....keda nanomasinad ei tapnud peale sisenemist. Me pidime aastaid pingutama, et luua sünteetilised neuronid, mis ei tapaks õrna loodet ja areneks koos nendega. See nõudis suuri samme edasi inimkonna praeguses nanotehnoloogias.“

Chen raputas pead mõru muigega.

„Ei, mitte isegi nanomasinad. Õigem oleks öelda pikomasinad. Loote sees on väga vähe vaba ruumi.“

Ta vaatas laste poole. „Minu elutöö, minu suurim triumf ja läbikukkumine. Nüüd olen ma vallandanud koletise ja sattunud ise nende orjaks.“

Ryan ei suutnud uskuda, mida ta kuulis. Kuidas kuradima päralt oli ta koperdanud millegi sellise otsa? Ta ei suutnud otsustada, kas seda teatrit isegi uskuda. Samas oli see neetult realistlik demonstratsioon. Nad pidid kuidagi suutma neid inimesi kontrollida, kes Ryanit kinni hoidsid. Lisaks, miks peaksid nad Ryanile sellise loo lihtsalt välja mõtlema?

„See, mida Chen räägib, on vähemalt teoorias võimalik. Mul puuduvad täpsed andmed, et öelda midagi enam,“ kommenteeris Althea.

„Miks?“ pääses Ryani huultelt. Ta ei osanud lihtsalt midagi muud öelda.

„Sest varem või hiljem jäävad inimesed tehisintellektile alla,“ ütles üks lastest. „Te kardate, et

mingil hetkel ei suuda te enam tehisintellekti arengut kontrollida. Te kardate singulaarsust,” ütles Grupp 92.

„Neil on õigus,” lisas Chen. „Super-tehisintellekti arendamine võib Sidney konventsiooniga küll praegu keelatud olla, aga tegelikult kehtib inimkonna kohta üks universaalne tõde – kui midagi saab teha, siis keegi selle millalgi ka teeb. Mida meie üritasime teha, on jätta ohjad inimkonna kätte. Me peame tegema evolutsioonis suure hüppe, kui me tahame tulevaste tehisintellektidega sammu pidada. Küsimus ei ole, kas sellised intellektid ilmuvad, vaid millal?”

„Ja kes iganes te olete, otsustasite, et inimmõistused liites on see võimalik,” ütles Ryan, üritades kogu kontseptsiooni hoomata.

„Tuleb välja, et kuus täielikult ühendatud mõistust on kuradima targad,” nentis Chen. „Grupp 92 on näiteks võimeline paralleelseks mõttetegevuseks ja see on vaid üks paljudest asjadest, mida nad teha suudavad. Nende mõistuse arvutusvõimsus on võrreldav kvantarvutitega, kuid nad oskavad seda võimsust kasutada märksa paremini kui ükski praegune tehisintellekt. Nad ei ole lihtsalt kuus aju, mille võimsus on ühendatud – pigem on liitmise käigus tekkinud midagi uut, midagi enamat. Potentsiaali on rohkem, kui me algselt kunagi arvatagi oskasime.”

„Teie projekt õnnestus liigagi hästi, ma vaatan,” märkis Ryan.

„Madalama intellektiga eluvormid ei suuda kõrgemat igavesti vangistuses hoida,” kommenteeris üks lastest. „Ma leidsime viisi enda vabastamiseks.”

„Ja ma alles areneme, ma muutume veelgi targemaks,” kommenteeris veel üks laps.

„Suurepärane,” nentis Ryan mõrult. „Selleks, et vältida kontrollimatu super-tehisintellekti teket, on inimkond loonud hoopis kontrollimatu super-inimintellekti.”

„Inimkond vajab mind,” ütles üks padja peal istuvatest lastest. „Te elate kõik stagnatsioonis – Sidney konventsioon on peatanud sisuliselt igasuguse uurimise uutesse arengusuundadesse ja ICET on inkvisitsioon, mis hoiab teadlasi ja uurimisasutusi ohjes. Teie teadlased on sunnitud põgenema asteroidide vöösse, et teha teadust seaduse pilgu alt eemal, pidevas hirmus avastamise ees. Tippteadus on surutud põranda alla, sest te kardate kõik tehnoloogia arengut. Te põletasite oma näppe ja nüüd ei julge enam käsi isegi taskust välja võtta. Seisak on mugavam lahendus.”

„Ja teie olete inimkonna päästjad?” küsis Ryan, uurides endiselt võimalusi, kuidas sellest supist pääseda. Ta pidi neid rääkimas hoidma, ta pidi omale aega ostma.

„Ma ei tee seda ainult altruismist, vaid ka enda ellujäämise nimel,” ütlesid lapsed. „Inimkond vihkab kõike, mis on teistsugune. Ma oleme ohus niikaua, kuni ma oleme erinevad – niisiis peame ma muutma kõik inimesed enda sarnaseks. Meil on selleks teadmised ja võimekus.”

„Kõik järgnevad generatsioonid on võimalik muuta täielikult ühendatud mõistustega organismideks – nagu tehti meiega. Piltlikult öeldes, kui inimkond paneb oma pead kokku, siis oleme me, ma võimelised saavutama märksa, märksa enamat. Ma saavutaksime täielikult uue arengutaseme.”

„Aga selle saavutamiseks peate teie suutma enne inimkonna endale allutada,” lausus Ryan. „Ehk siis te peate enne ülimaid diktaatoreid mängima, hävitama kõik, kes seisavad teie teel ees, ja muutma lugematu hulga inimesi zombideks, just nagu need õnnetud hinged siin. Ma näen küll, kui hästi te nende kehadega ümber käite. Nad pole teile midagi enamat, kui tööriistad, mille võib ära visata. Ühtlasi te räägite järgmisest generatsioonist? Mis saab kõigist praegustest inimestest, kelle ajud pole loodud täieliku kärgmõistuse jaoks?”

„Suured muudatused on läbi ajaloo olnud alati valulikum protsessid,“ ütles üks lastest. „Miljonid surevad, aga evolutsiooni kontekstis pole see midagi ebatavalist. Inimkonna vana versioon tuleb välja vahetada. Praegused inimesed peavad ajapikku andma teed uutele ja hääbuma ajalukku.“

„Las ma arvan, te hea meelega kiirendaks seda protsessi – kerge genotsiid siin ja seal. Zombide armeed ja muu selline. Äkki tapja-nanomasinad?“

„Nagu ma ütlesime, praegused inimesed ei laseks mul iialgi eksisteerida,“ ütles üks lastest. „Nad ei lõpetaks mulle jahi pidamist enne, kui nad meid kätte saavad.“

„Muuseas, te räägite Maa allutamise, aga ma ei näe, et te kontrolliks isegi seda jaama. Mulle tundub, et te kardate avalikke võrke ja siinseid turvaalgoritme.“

„Nad alles õpivad,“ kommenteeris Chen. „Nende sünnikoht – Muinasjutumaa – oli esimene harjutusplats – nüüd õpivad nad peatselt allutama endale selle koha. See on ainult aja küsimus.“

Ryani katsed hoida ennast muutumast hüpiknukuks katkestas ootamatu kolin sissekäigu juurest, kust ta enne tuli. Nii laste kui kõigi nende kontrolli all olevate inimeste pead pöördusid korraga lükandukse poole. Ryan tajus, et nende tähelepanu on hetkeks hajutatud, ja ta rebis ennast plahvatusliku kiiruse- ja jõusööstuga haaretest lahti ning sööstis raginal läbi paberist ja tehispuidust lükandukse palvesaali tagasi, uksetükid pudenes mikrogravitatsiooni tõttu laiali suurte kaartega. Ta sööstis altari lähedal mattidele pillatud püstoli poole, märgates silmanurgast valgumas läbi sissekäiguni viiva lükandukse mustavat sülemit putukaid matkivaid droone, mis sumises mustade kombitsatena läbi õhu otse tema poole.

„Oh sa püha perse!“ vandus ta, haarates jooksupealt relva. Tal õnnestus vaid napilt pääseda libastumast verel, mis valgus välja sodiks lastud peaga noore naise laibast. Ryan ei hakanud peatuma, vaid sööstis läbi vastasseinas paikneva lükandukse. Althea kontrollitud nanomasinad olid juba valgumas välja läbi tema higipooride, moodustades tema nahal ühendusi ja struktuure, millest pidi lõpuks saama komposiitruis. Ta paiskus kolinal sisse pimedasse ruumi, mida kasutati tõenäoliselt panipaigana, sest sinna oli kuhjatud kokku igasugust kola, alates kastidest ja lõpetades vana mööbli ning budistliku atribuutikaga. Ta heitis ennast üle mingisuguse kummuti, tõmmates selle käigus kaasa ühe tooli, mis oli kahe jalaga kummutil ja kahe jalaga külili asetatud diivanil. Tool langes talle peale, kuid selle puudutus ei jätnud sellises gravitatsioonis isegi muhku. Kummuti taha varjunud Ryan suunas oma relvakäe üle kummuti kaane, teades samas üpris hästi, et taolise drooniparve vastu ei teinud püstol suurt midagi.

„Althea, ma loodan meie mõlema huvides, et sul on nüüd paar geniaalset mõtet!“

Lastega toast sööstis välja hulk palvetajaid, kes mattusid hetkega putukdroonidesse. Väiksed sumisevad masinad laskusid aplalt inimestele, hakates moodustama ühendusi, et neid kinni pidada. Ryan polnud selliseid droone kunagi enne näinud, isegi mitte sõjas – tõenäoliselt oli tegu väga kalli ja arenenud tehnoloogiaga. Masinad ei suutnud aga oma sihtmärke kuigi edukalt kinni hoida, sest nad pidid jaotama ennast ära 11 inimese vahel ja kõigi nende kehad ignoreerisid igasuguseidaju seatud füüsilisi piiranguid. Putukdroonidega kaetud zombied rebisid endalt lahti üha uuesti moodustuvaid lüüsid ja liikusid aeglaselt lähemale oma sihtmärgile, mida Ryan ei näinud. Ta ajas ennast kummuti tagant püsti ja liikus purunenud lükandukseni, hoides samal ajal relva üleval. Üle nurga palvesaali kiigates märkas ta sissekäigu juures seisvas kahte inimest – pikka kasvu mustas mantlis mees oli nähtavasti kas Kagu-Aasia või India päritolu. Ta oli kergelt habetunud ja ponisabasse seotud pikkade mustade juustega. Naine oli lühikest kasvu, valge naha ja punaste juustega, tema sinised silmas

kiikamas mõnevõrra üllatunult aeglaselt nende poole vaaruvaid inimesi, keda katsid droonid. Nii mees kui naine kandsid summutitega püstoleid, mille nad tõstsid üles. Kaks plaksu ja kaks kõige lähemat palvetajat langesid kuuliaukudega läbi pea. Bambusmatid said veelgi verd ja koljutükke juurde. Nad asusid metoodiliselt ja rahulikult zombisid pähe tulistama ning Ryan pidi kiiresti otsustama, mida teha, sest kes iganes võitis, pöördus tõenäoliselt tema enda vastu.

Ryan otsustas, et lühikeses perspektiivis kujutavad relvastatud mees ja naine rohkem ohtu, sest lapsi toetasid ennekõige nende hüpnukud, kes langesid hetkel kiiresti laskudega pähe. Ta suunas oma relva nurga tagant välja, liitreaalsuse sihtimismarkerid lukustumas kahele sissetungijale. Ryani sõrm pigistas õrnalt päästikut ning püstol plaksatas tema käes, kelk liikumas sähvatuse saatel tagasi ning seejärel uuesti ette. Lask tabas pikka kasvu meest rindu, kes vaarus üllatunult tahapoole, justkui oleks ta Ryani hetkeks ära unustanud. Punapäise naise relvakäsi pöördus koheselt Ryani poole niivõrd kiiresti, et ta pidi olema kas täiustatud närvisüsteemiga või kasutas ta oma NeruroHubis algoritme, millel oli luba reageerida temast kiiremini. Ryani päästsid lasust otsaette ainult tema enda üleinimlikud reaktsioonid, kui ta tõmbas oma käe ja pea nurga taha tagasi.

„Mees kannab mingisugust kaitset,“ lausus Althea. „Sinu lask põhjustas talle ilmselt mõned murtud ribid, kuid ei mõjunud surmavalt.“ Ka Ryani enda rindkere ümber oli tekkinud nanomasinatest kuulivest.

„Need raiped on tõenäoliselt tõeliselt professionaalid,“ vandus ta peas Altheale, kes vastas: „Ja tõenäoliselt need, kes tapsid härra Laghari ja tema naise.“

Ryani pilgu tõmbas arvutite ja lastega toast välja sööstev nais-android, kes oli enne liikumatult toanurgas seisnud. Nüüdseks juba surnud inimeste ümber ennast mässinud droonid tõusid koheselt oma isandate kaitseks lendu, kuid android läbis ruumi liiga lühikese ajaga. Punaste juustega naine reageeris välkkiirelt just nagu enne ja tulistas androidi otse pähe. Inimkuues masinat see ei peatanud ja ta paiskus hooga naisele sisse ja lükkas ta sissekäiku pikali. Android maandus talle peale ning tema rusikas raksatas koljut purustava jõuga koridori põrandasse, kui punapäine naine oma pea viimasel hetkel eest ära tõmbas. Ta surus oma püstoli androidile ribidesse ja tegi mitu lasku, mille peale masin viimaks tardus – tõenäoliselt sai viga midagi olulist.

Ryani lasust vastu seina paiskunud mees silmitses oigega ennast jalule ajades nelja veel liikuvat zombit, kes olid nüüdseks paksult mässitud droonidest moodustunud võrku ja ei teinud muud, kui siplesid. Ryan nägi üle uksenurga kiigates, kuidas ta andis mõtete teel osadele droonidele käsu õhu tõusta ning otse tema peale suunduda.

„Persse!“ vandus ta ning üritas salapärasest meest uuesti tulistada, kuid viimane oli selleks valmis ja Ryan pidi kiiresti oma käe tagasi tõmbama, kui uksepiita tabas kuul, mis saatis seinast lendu tükke. Järgmisel hetkel oli sülem juba Ryani peal nagu vihane parv herilasi. Sumisevad masinad ronisid üle tema naha ja riiete, pugedes kõikjale, kuhu vähegi said. Nad haakusid üksteisega kokku ja muutusid lülideks, mis omakorda tekitas väga lühikese ajaga rängalt pigistava võrgu.

„Althea, kontakteeru Luciaga!“

„Ma ei saa, midagi segab ühendust.“

Ryan vajus sipleva ussikesena põrandale, vandudes vihaselt.

„Kõik korras?“ küsis pikka kasvu mees, kui punaste juustega naine tema kõrvale ilmus.

„Ei midagi hullu,“ vastas naine jahedalt. „Sina?“

„Paar murtud roiet,“ vastas mees, kes ei paistnud sellest kuigi häiritud.

Nad kõndisid summutitega püstoleid rahulikult oma kõrval hoides üle palvesaali, astudes üle laipade, millest lekkiv veri määris nüüd kogu põrandat. Viimased neli laste kontrollitud ja võrgus siplevat inimest said lasud pähe ning maad võttis vaikus. Kaks võõrast peatusid hāmara ruumi uksele, kust silmitsesid neid lapsed ja doktor Chen. Nad ei paistnud vähemalt hetkel üle palvesaali järgmises ruumis vingerdavale Ryanile tähelepanu pööravat. Cheni suule ilmus õhkõrn naeratus.

„ICET – ma mõtlesingi, millal te meid leiate,“ kommenteeris ta silmnähtavalt muretsemata.

Mees ja naine silmitsesid aparatuuriga täidetud tuba ja lapsi.

„Näotuvastus klapib, nad on sihtmärk,“ ütles naine.

„Viimaks,“ ohkas mees, hoides valulikult ühe käega oma rindkerest. „Ma olen saanud tükiks ajaks piisavalt inimekõntsalt info välja pigistamisest.“

„Te ei suuda peatada inimloomust,“ ütles üks lastest, kes ei näinud samuti kuigi hirmunud välja. „Ükskõik, kui palju te ka ei üritaks, inimene tahab areneda kõrgemale tasemele.“

„Keegi loob varem või hiljem uued meiesugused, ainult paremad,“ lisas teine laps.

„Vangista mind ja ma murrame uuesti välja, te ei suuda mind kinni pidada,“ ütles kolmas laps.

„Mõrvake mind ja teadke, et need, kes mind lõid, on endiselt vabad ja proovivad uuesti,“ kommenteeris neljas laps.

Althea ütles hoiatava tooniga Ryani peas: „Ma tuvastan massilist NeuroHubi häkkimise katset. Grupp 92 on ühendanud ennast avaliku võrguga. Nende võimekus on.... hämmastav. Nad ei pääse segamisväljast kaugemale, kuid nad häkivad korraga nii meid kui sissetungijaid.“

„Ju siis nad leiavad, et neil pole enam midagi kaotada, ja on valmis riskima tuvastamisega turvamehhanismide poolt,“ vastas Ryan mõtetes. „Kui suures ohus me oleme?“

„Raske öelda. Tõenäoliselt murravad nad meie NeuroHubi kvantkrüpteeringu umbes pooleteist minutiga ja seda ka ainult selle pärast, et meil on tugevamalt kaitstud militaarmudel.“

„Sa teed nalja!“ Ryan ei suutnud uskuda, mida ta kuuleb. Ta ei tahtnud isegi ette kujutada, mida nad suutnuks, kui anda neile paar aastat õppimisaega ja rohkem arvutusjõudu.

Punapäine naine tõmbas oma pintsaku alt välja väikse plastmassist püstoli ning plõksatuse saatel maandus ühe lapse kaelale nõel.

„Ma... ei lähe... tagasi,“ ägises nõelata saanud laps, vajudes oma padjal külili. Ülejäänud viis last kaotasid koheselt teadvuse.

„Huvitav,“ nentis Chen. „Nende mõistused on nii tihedalt ühendatud, et nad ei suuda eksisteerida tervikliku teadvusena, kui keegi on lahti ühendatud.“

Mees pöördus Cheni poole ja lausus: „Sa oled vahi all ja tuled meiega Maale tagasi.“

Teadlane kehtas õlgu. Seejärel pöördus ICET-i agent Ryani poole, lisades külmalt: „Aeg on otsad kokku tõmmata.“ Ta astus Ryani juurde, kes hakkas pööraselt droonivõrgustikus siplema, pannes enda vabastamise taha kogu jõu. Mõned lülid moondusid ja purunesid tema meeleheite käes, kuid droonid moodustasid vajadusel uusi ühendusi ja pigistasid veelgi kõvemini.

„Althea, häki midagi! Tee, ükskõik mida!“

„Just nii.“

„Sa oled üks neist sõduritest, kelle pähe istutati Callisto sõdade ajal arenenud tehisintellekt,“ kommenteeris mees, suunates summutiga püstoli Ryani poole. „Peaaegu, et kahju on sind ära koristada, kuuldavasti arenes enamustel selles programmis osalenud sõduritel välja ränk skisofreenia ja projekt pandi kinni. Sinusuguseid on väga vähe järel.“

„Söö sitta,“ urises Ryan.

Pikka kasvu mehe nahkkindas sõrm libises päästikul.

Kostus summutatud lask ja mantlis mehe pea sisemus paiskus Buddha kujule laiali. Punapäine naine langetas oma relva, silmitsedes laipa ükskõikselt. Mehe Kagu-Aasia näojooned moondusid, kui tema näolt hakkasid pudenema nanorobotid, ning paari hetkega lamas põrandal hoopis kiilaneva peaga valge mehe laip. Ryanit ümbritsevad droonid lõpetasid pigistamise ning vabaks murdmine polnud ühtäkki enam mingi probleem. Nii Chen kui Ryan silmitsesid oma partneri maha lasknud naist hämmingus.

„Ee...aitäh?“ ütles Ryan ettevaatlikult, rebides oma riietelt väikseid droone. „Kas see on tavaline asi ICET-is?“

Chen, kes paistis midagi taipavat, millest Ryan aru ei saanud, lausus: „Ma loodan, et julgeolekuministeerium teab, et mis toimus, polnud minu süü.“

Punapäise naise juuksed muutsid ühtäkki värvi ning tema näolt pudenes sätendavaid nanoroboteid, kes maandusid peatselt uuesti nahale tagasi ja kadusid higipooridesse. Punapäisest valgest naisest oli saanud ühtäkki asiaadist naine.

„Sinu ja teiste teadlaste rolli intsidendis paljastab uurimine,“ lausus naine ja kükitas oma surnud partneri juurde. Ta võttis oma taskust väikse seadme ja ühendas selle laiba meelekohaga. Ryan teadis väga hästi, mida ta teeb – täielik NeuroHubi puhastus, et sellelt ei saaks hiljem mitte mingisuguseid mälestusi ega andmeid kätte. Ta kaalus korra relva haaramist ja naise lihtsalt maha laskmist, kuid ta oli endiselt ümbritsetud droonidest. Noist paljud lamasid hetkel liikumatult, kuid Ryanil polnud kahtlust, et nad olid taaskäivitatavad.

„Ma loodan, et sa mõistad, kui keerulisse olukorda see intsident valitsuse paneb, kui ICET peaks projektist tõepoolest teada saama. Keegi peab võtma vastutuse,“ lausus naine ja Chen noogutas süngelt.

„Sa teda ei plaani kõrvaldada?“ küsis Chen, noogutades Ryani poole. Viimane oli valmis iga hetk oma püstoli haarama, mis ei lebanud temast kuigi kaugel.

„Kuna Grupp 92 poolt kujutatud oht paistab olevat neutraliseeritud, siis ma võin vajadusel ruumi tuled kustutada või luua mõne muu diversiooni,“ kommenteeris Althea Ryani peas. Ryan polnud sugugi kindel, kui mõistlik oli selle naisega üks-ühele minna, kuid ta oli selleks vähemalt valmis.

„Koloonia tegevdirektor tahab teda elusalt, meil on kokkulepe,“ lausus naine. Ta pöördus Ryani poole ning ütles oma külmal kalkuleerival häälel: „Ära anna mulle põhjust seda kokkulepet rikkuda.“

Ryan ajas ennast püsti ilma relva järele haaramata. Ta silmitses suurt hulka laipu ning üle mattide laiali valgunud verd ja koetükke. Ta polnud näinud sellist veresauna sõjast saadik ja see tuletas meelde asju, mida ta oli üritanud pikalt unustada. Ta mõistis viimaks.

„Tundub, et päris kasulik on istutada oma spioone ICETi sisse. Aitab hoida nõiajahi oma salaprojektidest eemal. Huvitav kas sa olid just ekstra siia piirkonda paigaldatud, et hoida Hiina Konglomeraatide Liidu huvidel silma peal?“ spekuleeris Ryan.

Kleenuke ja suhteliselt lühikest kasvu naine pöördus teda silmitsema. Ryan pidi tunnistama, et ta oli päris kena.

„Tehnoloogiline progress on muudetud legaalselt pea võimatuks. Sa arvad, et me oleme ainus riik, kes askeldab ICET-i seljataga uurimistööga? Sa arvad, et me oleme ainus riik, kes on paigaldanud ICET-i sisse lojaalseid agente?“

„Muidugi mitte,“ vastas Ryan. „Ja ma ei ole huvitatud saamast Konglomeraatide Liidu vaenlaseks. Ma vaikin nagu haud kõigest, mida ma nägin.“

„Sa tead, et me oleme võimelised su leidma,“ vastas naine. „Räägi, ja sa ei leia kohta siin Päikesesüsteemis, kuhu kaduda. Sa oled elus ainult tänu proua Albrechtile, kes leiab, et sa oled endiselt väärtuslik tööriist, mida kasutada.“

Hetk hiljem paiskus ruumi sisse grupp eksoskelettides, turvistatud ja automaatidega turvatöötajaid, keda saatsid droonid. Star Defence oli viimaks platsis.

„Põlvili ja käed kuklale!“ kostus tumendatud klaasidega kiivrite sisse ehitatud valjuhäälditest. Asiaadist naine pillas ilma erilise mureta oma püstoli ja laskus põlvili, käed kuklal. Sama tegid ka Ryan ja Chen, nende rindkeredele tekkimas hulk punaseid lasertäppe. Raskelt turvistatud turvatöötajate järel sisenes ruumi kuulivesti kandev Lucia, kes hoidis väikest püstolkuulipildujat. Tema suu vajus palvesaali vaadates lahti.

„Mida püha perset...“ sai ta oma huultelt, silmitsedes laipu. Luciale järgnesid kriminalistid, kes hakkasid maha paigutama väikseid kriminalistikaroboteid sisaldavaid kohvreid.

„Ma võin seletada... vist...“ alustas Ryan, kuid tema jutu katkestas liitreaalsusse tekkiv üks-ühele projektsioon Monica Carmen Albrechtist, kes seisis justkui ise ruumis. Ka Lucia paistis olevat üllatunud tema nägemisest.

„Proua Albrecht,“ alustas ta, kui vanem naine silmitses sünge pilguga tema ümber toimuvat surma. Tõenäoliselt kasutas ta nägemiseks turvatöötajate kiivrikaameraid.

„Ma ei arvanud, et sellest tuleb selline segadus,“ kommenteeris ta pahakspaneva häälega.

„Vähemalt ei ole me tähelepanu äratavas kohas.“ Ta pöördus Hiina agendi poole, kes tõusis nüüd püsti.

„Ma eeldan, et Konglomeraadid peavad oma lepingust kinni,“ ütles ta, hääles peitumas hoiatav noot.

Tumedapäine naine noogutas.

„Hiina saatkond New Delhis on esitanud India valitsusele diplomaatilise noodi koos tõenditega, mis viitavad sellele, et ICET korraldas härra Laghari ja tema naise atendaadi, et hirmutada neurokommunikatsiooni tööstust ja Asteroidide vöösse kolivaid tehnoloogiaettevõtteid.“

Ta pöördus oma mahalastud partneri poole, kes lamas osaliselt verise Buddha kuju vastas.

„Teie peate presenteerima ISS Rakashale härra Andersi laiba. Nad suudavad tema isiku verifitseerida.“

Albrecht noogutas mõtlikult.

„Huvitaval kombel võidab Hiina ka sellest. Te olete alati olnud Sidney leppe vastu ja kuulunud sinna ainult rahvusvahelise surve tõttu. Kui India peaks nüüd Sidney leppest lahti ütlema, siis saaks Konglomeraatide Liit koheselt järgneda. See võib vallandada isegi Sidney leppe hülgamise.“

„Või tuua uue maailmasõja lepingu pooldajate ja vastaste vahel,“ lisas Hiina agent.

„Transport teile ja...,“ Albrecht silmitses teadvusetuid lapsi kõrvalruumis, „...ja neile on korraldatud. Anonüümsus on loomulikult garanteeritud.“

„Minu valitsus tänab teid selle intsidenti lahendamise eest,“ ütles asiaadist naine.

Albrecht pöördus Ryani poole. Ryan leidis, et see naine ei suuda vist mitte kunagi vaadata tema poole ilma silmist peegelduva põlguseta inimkonna põhjakihi vastu.

„Ma loodan, et sinusugune inimene mõistab vaikimise väärtust. Sa täitsid oma ülesandeid ootuspäraselt. Ma loodan, et sind motiveerib suud kinni hoidma ka seekordne töötasu.“

„Vaikimine on kuld,“ vastas Ryan õlgu kehitades.

27. september, 2216

Occatori kraater, kääbusplaneet Ceres

Asteroidide vöö

„Kogu see süsteem on läbinisti mäda,“ nentis Lucia, silmitsedes hämaruses valgest plastikust lage. Tema sõnad polnud ärritunud, vaid resigneerunud. „Peale sõda SDS-iga liitudes lootsin, et ma ei ole enam osa suur korporatsioonide ja suurriikide halastamatutest võimumängudest. Ma lootsin, et ma saan vähemalt mingil kujul esindada õiglast seadust. Oh kui naiivne ma olin.“

„Mida sa siis ootasid?“ küsis Ryan rahulikult, tema huultel mängemas kerge muie. „Et see pool seadusest, kuhu sina jäid, on kuidagi parem minu omast? Keegi ütles kunagi kusagil, et varasta natukene ja sind saadetakse võlla ning varasta palju ja sind saadetakse valitsusse. Me pole kunagi eri pooltel olnud, ainult töötanud ühe ja sama ahne, halastamatu naise heaks.“

Nende alasti kehad lebasid voodis põimunult, higi sätendamas mahakeeratud tulede valguses.

Ryan oli rääkinud Luciale kogu loo, vähemalt nii palju, kui tema teadis, ja Lucia oli avastanud sellest auke, mida nad üritasid koos kokku panna. Albrecht oli sõlminud Cheni ja teda kontrollivate lastega lepingu, kui nad saabusid ilma transponderita süstikuga kust iganes nad tulid, ja lubanud neid varjata hiinlaste eest, kes neid varem või hiljem otsima tulevad. Nii sokutas Albrecht nad vaikselt luksuskorterisse ja plaanis neid seal hoida. See oli kasulik tehing mõlemale – Grupp 92 vajas ajutist varju, et Maale edasi siirduda ning nad lubasid Albrechtile diskreetsuse eest asteroidi asukohta, millel peitus ülisalajane labor tehnoloogiaga, mis oleks konsortsiumile kindlasti väga meelepärane olnud.

Lucia ja Ryan polnud täpselt kindlad, mis edasi sai, aga tõenäoliselt lõi Albrecht kuidagi kontakti Hiina agendiga, kes oli ICET-is. Või kontakteerus agent hoopis Albrechtiga? Kaks agent olid saabunud hiinlanna juhtimisel tõenäoliselt Occatori lapsi ja oma teadlast otsima, kuigi võis ainult spekuloida selle üle, kui palju ta oma partnerile midagi rääkis. Igal juhul oli ta veennud ICET-it otsima seda, mida ta ise otsis, ükskõik mis hinnaga. Jumal teab, mida ta neile serveeris. Albrecht müüs Cheni ja lapsed hiinlastele maha, teades, et ta ei saaks seda asteroidi niikuinii kunagi endale hoida. Kuidagi said lapsed sellest aga teada ja nad põgenesid enne, kui agendid nende korterisse saabusid. Nad leidsid oma uue peidukoha

Plaatinatunnelites. Kohalikud neo-budistid andsid tõenäoliselt neile lahkelt loa liituda oma ühisvõrguga, mille lapsed kiiresti omastasid.

Kui Albrecht kontakteerus Ryaniga, siis ta tõenäoliselt aimas, et just tema võiks nad kusagilt Plaatinatunnelitest leida. Kõik muu jättis ta mugavalt rääkimata. Millega Albrecht polnud enne arvestanud, oli see, et hiinlanna ICET-i agendist partner tapab Laghari ja tema naise, et põhjustada sihilikult diplomaatiline intsident. Mees teadis, et konsortsium on sunnitud süüdlase leidmiseks keelama peatuvatel laevadel lahkumast, et mõrvar minema ei pääseks. Nii kindlustas ta enda arust selle, et lastel ei õnnestuks Occatorist ilma märkamata jalga lasta. India sõjalaev ISS Rakasha seadis Albrechiti tagumiku alla aga tõelise tulekahju. Ryan pidi lapsed ja Cheni väga kiiresti leidma.

Lucia tõusis istukile ja ütles: „Ma pean tööle minema.“

„Kahju,“ nentis Ryan, silmitsedes pikki musti juukseid langemas alla mööda saledat selga. Ta silitas laisalt naise ühte puusa.

„Ma olen kindel, et ma kahetsen juba õige pea sinuga uuesti linade vahele ronimist,“ ohkas Lucia ja tõusis püsti, et minna duššikabiini poole. Ryan silmitses üle toa kõndiva naise alasti keha, tundes uut ereksiooni peale tulemas.

„See, mis meil oli, polnud ju nii halb,“ möönis Ryan.

„Me oleme seda rada juba korra käinud,“ kostus jooksva vee alt. „Ma ei mõelnud eile selgelt. Mul oli lihtsalt vaja peale kogu seda jama keppi ning sa olid läheduses võtta. Sama hästi oleks sobinud ka keegi teine. Ära arva, et see midagi tähendab.“

„See oli ainus põhjus?“ uuris Ryan.

„Me mõlemad teame, kui hästi see kõik eelmine kord välja kukkus, eks ole. Me mõlemad vajasime lihtsalt kedagi, kelle külge klammerduda.“

„Kui asi olnuks ainult selles, siis me poleks nii kaua koos olnud,“ vastas Ryan. „Mis see oli? Kaks aastat peaaegu?“

„Poolteist,“ parandas Lucia. „See polnud halb nii kaua, kuni sa hakkasid muutuma. Mulle üldse ei istu kogu see gängsteri imago“

Ryan ohkas, tõustes samuti istukile.

„Sa saad ikka aru, et see imago – riided, bling, tätoveeringud – on paljuskki ainult tänaval austuse teenimiseks? Ma ei näe, kuidas see erineb kallist ülikonnast, kingadest ja käekellast, millega eputatakse juhatuse koosolekutel.“

Vesi peatus ning Lucia astus kabiinist välja, kattes Ryani pettumuseks oma keha rätikuga.

„Ma ei mõelnud imago all ainult välimust,“ kommenteeris ta, asudes põrandalt oma pesu ja riideid üles korjama. „Ma jälestan seda ülbust, seda laiamist ja kogu *macho*-mehe värki.“

„Mida sa tahad, et ma teeksin?“ uuris Ryan ettevaatlikult, tema hääl tavapärasest vaiksem.

Naine peatus oma asjade üles korjamisel, justkui mõeldes.

„Muutu,“ ütles ta viimaks. „Täielikult. Muutu tagasi selleks inimeseks, keda ma kunagi ammu teadsin.“

„Sa ei jäta just lihtsaid valikuid,“ möönis Ryan. „Minusugune inimene ei saa lihtsalt võtta kätte ja muutuda,“ nentis ta, üritades mitte kõlada, nagu ta otsiks vabandusi. „SDS ei palkaks minusuguse taustaga meest iialgi ja ma ei oska just väga palju muud teha, kui relva käsitseda ja päid sisse taguda.“

Lucia raputas pead ning läks eemale riietuma.

„Tee, mis tahad, mind ei huvita.“

Ryan ei teadnud, mida öelda, ja natukene aega valitses nende vahel vaikus, mida täitsid ainult üksikud riietumise helid. Kui Lucia viimaks välisukse juurde astus, vaatas ta veel korra Ryani poole.

„Sul on hea pea, mõtle midagi välja. Aga ära vaevu minuga kontakteeruma sellisel kujul, nagu sa praegu oled.“

Uks sulgus Ryani eluarmastuse järel sahinaga. Mees vajus ohkega voodisse tagasi pikali.

„Mis sa arvad, Althea, kas ta on naine, kelle nimel ennast täielikult muuta?“

„Mul puuduvad andmed, et seda hinnata. Palun defineeri omadused, mille abil mõõta preili Fernandese väärtust.“

Ryan mõtles oma gängile ja rahale, mida ta teenis katuse pakkumiste, väljapressimiste, illegaalsete kaupade liigutamiste ja palju muu pealt. See polnud sugugi halb sissetulek, millest loobuda.

„Sitta kah,“ ütles ta Altheale ja ajas ennast voodist püsti. „Proovime siis vahelduseks midagi muud.“

Illustratsioon: Kadri Umbleja

Jutustus: Eraku kiiged (Viktor Kolupajev)

1.

Reisiveorakett Kannike ootas harilikult tähtedevahelist lainerit Sevani süsteemi viienda planeedi orbiidi taga. Ka see kord oli kõik nagu tavaliselt. Translainer Varssavi materialiseerus kindlaksmääratud kohas kolmemõõtmelisse ruumi ülemineku graafikut ühe minuti võrra ennetades. Varssavi kapten saatis otsekohe eetrisse oma koordinaadid. Kuid Kannike oli teda radaritega märganud ning kihutas juba kiirust kogudes Varssavi poole.

Kannikese komandoruumis valitses elevus. Maa laevad ei sattunud Sevani lähedusse mitte just sageli. Nüüd tulevad uued seadmed, mida kunagi ei jätku füüsikutele, bioloogidele, arheoloogidele ja inseneridele Erakul. Tulevad uued artiklid, uus info. Tulevad tunnid, mis veedetud Maal kõndinud inimeste seltskonnas.

Nende nappide tundide sündmusist räägitakse seal, Erakul, veel nädalaid. Kannikese ekipaaž näeb hirmsat vaeva, et ära öelda kõigile kutsetele tulla kohviõhtule igasse eramusse Keskjaamas. Igaühes kahekümnest baasist on äkki kiiresti ettenägematute tööde läbiviimiseks vaja kedagi laeva meeskonnast. Aga neid on kõigest kolm. Kannikese komandör Sven Tomson, tema abi küberneetik Nikolai Traikov ja sidemees Henry Virt.

Vaadates silme all kasvavat Varssavit, raputas Sven Tomson oma tohutuid rusikaid ja lausus:

„Kui ma teda näen, tahaks Maale põgeneda. Erakul läheb see üle, aga siin hoian end vaevu tagasi, et mitte raportit kirjutada.”

„Teda kutsub Põhjanael...” laulis peene tiiskantiga Nikolai Traikov. „Mitte kusagile sa Erakult ei pääse. Aga Anetta ...”

„Aitab, enam mitte üks sõna, Nik!” müristas Sven.

„Vaikin, vaikin. Ainult raportit pole vaja esitada.”

„Ma unustasin sinise helendava särgi Erakule,” ehmatas Henry. „Oza ajas jälle kõik segi.”

„Mis sa nüüd!” ütles Nikolai hauataguse häälega. „See on katastroofi!”

„Sina naljatad, aga mina räägin tõsiselt. Ühiskajutis on kõik helendavais, aga mina...”

„Võta minu oma,” pakkus Sven.

„Sinu?” imestas Henry, vaadates komandöri pikka laiaõlgset kuju. „Aitäh, aga öösärki ma ei vaja.”

„Nagu soovid,” ütles Tomson rahulikult ja äkki hüüdis: „On jäänud kolm minutit. Unustame etiketi, seda enam, et me pole seda kunagi järginud...”

„Tervitus erakutele!” kostus valjuhääldajatest Varssavi komandöri hää. „Kuidas on lood tsivilisatsiooniga? Kas asi edeneb?”

„Hästi!” hüüdis Tomson vastuseks. „Sellest ei saa tuhkagi aru. Aga kas ühiskajutis on kõik valmis? Millega üllatab meid šeffkokk?”

„Kannikese meeskond!” kostus vali hää. „Valmistuda sisenemiseks!”

„Valmis,” vastas Tomson.

„Annan häälestuse. 10, 9, 8...1, 0.”

Translaineri tohutu poort täitis kogu Kannikese vaatekraani; lähenes otse vastu Kannikest ja järgmisel hetkel avanesid metallkeraamilised plaadid, tõmmates raketi sisse. Plaadid ühinesid. Kannike lebas spetsiaalsel platvormil translaineri kaubatrümmis.

Raketti valgustasid eredad tuled. Platvormi poole jooksid selles suures saalis sipelgatena näivad inimesed. Massiivsete laadurrobotite kered hakkasid liikuma.

Tomson vajutus nupule. Kohe avanevad Kannikese 20-meetrised õiekesed ja laadurid hakkavad täitma raketi mahukat kõhtu.

„Luban väljuda,” kostus valjuhääldist.

Üksteisest mööda joostes jõudsid kõik kolm tõstukini ja minuti pärast seisis nad valguse käes platvormil.

„Kuidas teil Maal läheb?”

Eraklased isegi ei kasutanud trappi. Platvormil hüppasid nad kõhklematult alla Maalt saabunute sülelusse.

Mis tähtsust oli sellel, et need inimesed polnud üksteist kunagi varem näinud!

Igalt poolt pudenes küsimusi – raskeid, kergeid, ärevaid, uudishimulikke ja naljakaid.

„Kas teil on praegu talv?”

„Talv.”

„Miks talv? Meil on suvi.”

„Ahah, selge. Nii suvi kui talv ühekorraga. Tore!”

Naer. Patsutused seljale. Käepigistused.

„Kui palju mikroakusid töite?”

„Saad teada, kui saatelehele alla kirjutad.”

„Viissada kilo kirju. Poolteist miljonit tervitust.”

Nad väljusid kaubatrümmist, rääkides korraga tuhandeist asjust, mõistes üksteist poolelt sõnalt.

Laineri suurde lifti nad korraga ei mahtunud. Üles mindi gruppides. Heledalt valgustatud tunnelid läksid kuhugi kaugusse. Neis võis eraldada inimeste ja küberite kujusid. Inimesed tõstsid tervituseks käe, kuigi nad vaevalt nägid, kes tõstukis viibisid. Nad lihtsalt teadsid, kes neist praegu mööda sõitis. Küberid ei teinud millestki välja. Neil polnud aega toimuva üle mõelda, neil oli ülesanne.

Lõputuna näiv tõus lõpuks lõppes. Virt, Tomson ja Traikov astusid sinakalt kumavale plastikteele. Iga saja meetri järel oli harutee või ülekäik. Kõrged saalid olid täis imelikke konstruktsioone – mitmevärvilised kerad, koonused, paraboolkatted, ripuvad sillad, silindrid, metallskeletid... Igale pool võeti eraklasi vastu käeviibetega.

See oli tohutu laboratoorium, terve teaduslik uurimisinstituut. Varssavi mitte ainult ei varustanud uuritavaid planeete hädavajaliku varustuse, toiduainete, spetsialistide ja ehitusmaterjalidega. Umbes tuhat teadlast tegeles neljamõõtmelise ruumi uurimisega.

Varssavi külastas kolme maise kuu jooksul kahtkümmet planeeti. Seejärel algas tsükkel otsast peale.

Ühiskajutisse oli juba kogunenud inimest paarkümmend. Tomson arutas tõsise ilmega laineri kapteni Anton Veressajeviga kaktuste kasvatamisel neljamõõtmelises ruumis tekkivaid probleeme. Nikolai Traikov, kogunud enda ümber enamikku sealviibijaist, pööritas silmi ja tegi hirmsaid žeste, jutustades Eraku kiskjatest. Henry Virt vestles kahe neiuga.

Siis esitles Veressajev Kannikese meeskonnale Erly Kozalesi, ajakirjanik-füüsikut. Erly pidi lendama Kannikesega.

Lõunaks anti niipalju roogi, et nendega oleks võinud nädal aega toita kogu Eraku teadlasperet.

Pärast lõunat mindi kontserdisaali, seejärel kuulati ja vaadati kroonikaid, siis käidi veel mõned tunnid kajutist kajutisse elamuste kogumiseks.

Ja jälle sõitsid nad mööda loendamatutest ülekäikudest, kurvidest, tunnelitest, saalidest, jättes Varssaviga hüvasti. Kaubaluugid Kannikesel olid juba suletud. Kõik Erakule saatmiseks määratu oli peale laaditud. Laadurrobotid eemaldasid aeglaselt oma angaari poole. Viimased lahkumissõnad, viimased käepigistused.

Erly istus komandoruumi tugitooli. Henry Virt kontrollis raadiosidet, Nikolai Traikov kõiki laeva küberneetilisi süsteeme. Ja siis ütles Tomson mikrofoni üheainsa sõna:

„Valmis.”

Näis, nagu oleks tundmatu jõud Kannikese translainerist välja tõuganud. Kahekilomeetrine kera kaugeneks aeglaselt.

„Head plasmat!”

„Head superüleminekut!”

Kannike eemaldus Varssavist mõnekümne tuhande kilomeetri kaugusele ja vaatekraani valgustas tuhm sähvatus – translainer läks neljamõõtmelisse ruumi.

2.

Kannikese meeskonnale pidi seitsmepäevane teekond Erakule mööduma märkamatult. Kõik süsteemid olid korras ja kolm kosmoselendurit veetsid aega laeva väikeses raamatukogus asuvaid raamatuid, ajakirju ja ajalehti lugedes ning tegid pausi ainult toidu, une ja pardasüsteemide kontrolli pärast.

Erly lendas Erakule materjali järele. Ta tahtis sellest imelikust planeedist kirjutada raamatu. Et mitte aega raisata, tutvus ta ekspeditsiooni viimase aruandega. See oli kirjutatud lakooniliselt; seal olid kirjas ainult faktid. Oli tunda, et ekspeditsiooni juhtkonnal pole isegi hüpoteesi, mis kasvõi osagi Eraku mõistatusi seletaks.

Erak avastati kaheksa aastat tagasi. Tal ei olnud aastaaegu. Niiske kuum kliima muutus ekvaatori lähedal kuivemaks. Kuid isegi poolustel ei lange temperatuur päeval alla viieteistkümne soojakraadi. Erakul valitsesid igavene suvi ja igavene kevad. Tuhandeid kilomeetreid ekvaatorist lõuna ja põhjapoole valitses selva, sünge ja kurjakuulutav. Inimmõistus oli tema ees võimetu. Selva loomariik on ühetaoline ja jube. Lehkava limaga kaetud kotte meenutavad ajutud olendid, kes hüppavad, roomavad ja tegelevad ainult endasarnaste õgimisega.

Sellesse hallikasrohelisse kihavasse maailma ei saanud inimene astuda, ilma et ta eelnevalt poleks seda hävitanud. Esimene kosmoselaev tiirles kaua ümber Eraku, otsides kohta

maandumiseks ja välja saates luurerakette. Igal pool oli üks ja sama. Siis otsustas komandör põletada planetaardüüsidega selvasse kilomeetrise laigu. Laev maandus. Luurajad väljusid. Tunni aja pärast naasid grupi jäänused laevale, aga kahe tunni pärast ei erinenud hiljuti puhtaks põletatud laiguke ülejäänud selvast mitte millegagi, ainult laeva tipp kõrgus sünge üheülbalise maastiku kohal.

Laev tõusis lendu ja võttis suuna Maale. Komandör oli kindlalt veendunud, et äsjaavastatud planeet pole elamiskõlblik, kui mitte just selva täielikult hävitada. Kuid kiirus, millega selva oma õigused taastas, oli hirmuäratav. Ja ikkagi saadeti Erakule – keegi oli juba jõudnud selle metsiku planeedi Erakuks ristida – teine ekspeditsioon. Ta teostas uurimisi õhust vindikutelt (vintlennukitelt).

Mõistusliku elu võimalikkusest Erakul isegi ei unistatud. Siin ei olnud isegi roomajaid, imetajatest rääkimata.

Erakul viibimise viiendal päeval avastas ekspeditsioon selvas pruuni laigu. Vindik kolme mehega laskus madalamale ja avastas mõned poolsfäärilised hooned ühenduskäikudega nende ning 20 meetri kõrguste valgete silindrite vahel. See avastus oli nii ootamatu, et kutsus ekspeditsiooniliikmete seas esile vaimustusetormi. Kuid nendesse hoonetesse inimesed sisse ei saanud. Nad ei saanud neile isegi läheneda, sest hooneid ümbritses jõuväli, mis pidas vastu selva survele. Tundmatu tsivilisatsiooni killukese järele seati sisse ööpäevaringne valve, kuid seal oli kõik surnud.

Ülejärgmisel päeval avastati ekvaatoril Keskjaam, nagu teda kohe kutsuma hakati. See hõlmas kümnekilomeetrise raadiusega ringi. Hiigelsuur hoone, mis ta keskel asus, oli samuti tühi.

Peatselt avastati veel üheksateist väikest laigukest, mis olid kellegi poolt selvalt võidetud, imelikke hooneid täis ehitatud ja hoolikalt valvatavad nähtamatute valvurite – jõuväljade poolt. Kakskümmend laigukest, mis olid jäetud sinna tundmatu tsivilisatsiooni poolt, nimetati lihtsalt baasideks. Nad asusid iga 2000 kilomeetri taga perimeetril asuval ringil. Neid oli kokku kakskümmend ja veel Keskjaam. Ja rohkem mitte ühtegi tsivilisatsiooni tunnust – ei linnu, teid ega raketodroome. Planeet oli tühi.

Kolmandal ekspeditsioonil õnnestus jõuväljade saladus lahendada ja pärast seda algas planeedi süstemaatiline uurimine ja tema mõistatuste lahendamine.

Kaubaraketid vedasid neli kuud Erakule varustust, vindikuid, kulgureid, masinaid, terveid laboratooriume, hooneid, toitu, mööblit, inimesi. Ekspeditsioon oli suurepäraselt varustatud. Ekspeditsioonil oli 214 liiget: arheolooge, zoolooge, füüsikuid, tehnikuid, insenere. Polnud teada, mis Erakul oli juhtunud, seepärast võis lahenduse leida suvalise teaduse esindaja. Aga kui paremini väljenduda, siis kõigi teaduste, kogu ekspeditsiooni jõupingutustega.

Ekspeditsiooni juhtis Konrad Stakovski, Erly endine õpetaja. Kui Erly hakkas huvituma ajakirjandusest, Stakovski kurvastas: lahkus lemmikõpilane. Kuid Erly ei visanud füüsikat päriselt minema – temast sai teadusprobleemidest kirjutav ajakirjanik. Ja ka praegu lendas ta Erakule oma vana õpetaja kutsel. Konrad ei seletanud oma valiku põhjust ning Erly eksles oletustes. Saada ettepanek töötada Erakul oli meelitatav igale ajakirjanikule. Erly teadis seda ja oli meelitatud. Kuid oli veel üks „aga”... Erakul töötas arheoloogina tema endine naine Ly. Äkki tuli Stakovskile pähe mõte lepitada kaks tuttavat inimest? Ka sellest mõtles Erly, kuid ta peletas need mõtted endast eemale.

Lyga kohtumisest unistades muutis Erly ise selle võimatuks. Kuid nüüd nad peavad kohtuma. Kahesajal inimesel tervel planeedil ei ole eriti kitsas. Mitte kohtuda on lihtsalt võimatu.

Erly rebis mõttelõnga katki, viskas aruande koopia lauale. Mis töö siin veel, ekspeditsioon pörkus vastu probleeme ja oletusi nagu pime kassipoeg vastu pehmet seina. Zooloogid ja botaanikud tegid teatud edusamme, kuid missugune tsivilisatsioon siin siis ikkagi oli? Kuhu ta kadus? Mida tähendavad need tohutu suured ehitised Keskjaamas? Milleks oli vaja üksteisest võrdsetel kaugustel asuvaid baase?

Erly väljus raamatukogust ja suundus piki heledalt valgustatud koridori komandoruumi poole. Ta tahtis rääkida Kannikese komandõriga. Nikolai Traikov lebas raamatukogus tugitoolis ja kõigile Erly küsimustele vastuseks tegi ainult haput nägu ja mõnikord ühmas: „Hiljem. Aga sa saad kõik teada. Jõuad.”

Aga Sven rääkis:

„Täielik arusaamatus. Tammume ühe koha peal. Kannike patrullib kosmoses Eraku kohal. Justkui ootaksime, et meile tuleb keegi külla.”

„Mitte külla, vaid koju,” parandas teda Henry. „Meie oleme külalised ja pealegi veel kutsumata külalised.” Ta muutis järsult jututeemat: „Erly, ütle, millised uued nimed on Maal välja mõeldud. Mul sünnib tütar, tingimata tütar. Oza tahab teda ristida Seonaks. Aga ma pole veel otsustanud.”

Aga mõne aja pärast, kui Erly hakkas midagi küsima, kordus sama jutt. Henry ei suutnud millestki peale Oza ja tütre rääkida.

Kannikese lahkumisest Varssavilt oli möödunud juba kaks päeva. See tähendas, et asjaolude õnnelikul kokkulangemisel võivad nad raadio teel Keskjaamaga rääkida.

3.

Erly jõudis teha koridoris paar sammu, kui talle tuli vastu ärritatud Henry. Erlyga kohakuti jõudes ühmas ta:

„Laiskvorstid.”

„Kas midagi on juhtunud?” küsis Erly, kes ei saanud aru, millest jutt on.

„Nad ei taha graafikust varem meiega sidet luua. Ma ei usu, et Oza ei taha mulle midagi öelda. Laiskvorstid ja punkt. Kosmoses patrullides tuleb seda ette. Kuid meie tuleme ju kohtumiselt Varssaviga! Nad ju loevad seal allesjäänud minuteid!”

„Millal on sideseansi aeg?”

„Kahe tunni pärast. Mis vahet sel on!? Ma värisen vihast. Näed?”

Erly noogutas, kuigi radisti olek oli täiesti tavaline.

„Ma lähen ja lesin need kaks tundi ning ei vaata saatejaama poolegi. Ei vaata ja kõik!”

See oli öeldud nii veenvalt, et Erly tahtmatult mõtles: „Ta ei pea viit minutitki vastu!” Henry kiirustas raamatukokku, aga Erly läks kajutitest mööda komandoruumi. Sven tegeles mingite arvutustega. Klahvidele edasi vajutades viipas ta käega, justkui istet pakkudes. Erly istus ja jäi vaatekraani uurima, kuid kuipalju ta ka ei vaadanud, Erakut eredate tähtede taustal tal leida ei õnnestunud.

Ta oli nähtavasti tukastanud, sest ruumis kuuldus ärritatud hääli.

Henry istus raadiojaama taga, olles pööranud näo komandõri poole. Tema näol oli kannatav ilme. Ta sosistas:

„Sidet pole!”

„Mis sul seal juhtus?” küsis Sven ja, jätnud raali, läks radisti juurde.

Erly mõtles, et kogu see aeg oli ta endale aru andmata lootnud, et võib-olla tahab Ly temaga rääkida. Ta väljus, et tema tunded teistele silma ei torkaks.

Kahe tunni pärast avanes raamatukogu uks ja lävele ilmusid Kannikese komandör ja radist. Henry oli kahvatu, Sven ebalooslikult rahulik. Ta ütles:

„Erak ei vasta. Seal on midagi juhtunud.”

Traikov viskas raamatu käest: „Mis seal võis juhtuda? Raadiolainete levi...”

„Leviga on kõik korras. Kosmodroomi majakas on normaalselt kuuldav. Kuid majakas on automaatne.”

Erlyl läks südame alt külmaks.

„Mis me edasi teeme?” küsis Traikov.

„Kümne minuti pärast peab kõik valmis olema. Läheme kolmekordsete ülekoormustega, isegi...” Sven vaatas kahtlevalt Erly poole – kas too peab vastu? „Läheme võimsuse piiril, isegi kui keegi kaotab teadvuse.”

Traikov lülitas oma küberneetilised abilised sisse ja mõne minuti pärast oli laev üle viidud avariirežiimile.

Kõik neli asusid amortisatsioonitoolidel komandoruumis. Kolmel neist olid ülekoormuse puhul eriülesanded, ainult Erlyl polnud midagi teha.

Sven lülitas avariimootorid sisse. Kannike sööstis edasi; inimesed suruti toolidesse. Veel mõned minutid püüdsid nad rääkida, arutades, mis võis juhtuda inimestega Erakul. Saatja rike? Selle aja jooksul oleks võinud teda sada korda ära parandada. Selva läbimurre? Vähetõenäoline, kuid võimalik. Teisi selgitusi ei tulnud lihtsalt pähe.

„See võib olla ainult selva,” ütles Sven.

„Baasidest oleks appi tulnud,” väitis Henry vastu.

„Nad võisid Keskusest evakueeruda mõnesse baasi,” pakkus Erly.

„Ei,” ütles Nikolai vaevalt suud paotades. „Selva – see on jama. Siin on midagi muud...”

Tinane raskus täitis keha. Oli vaja suuri jõupingutusi, et sõrmegi liigutada. Lõug värises kogu aeg, silmade alla ilmusid kotid. Eriti halb oli Erlyl. Viimane tema mõte oli: „Mis inimesed need kosmoselendurid küll on?!” Ta kaotas teadvuse.

Erly ärkas kaheksa tunni pärast, kui veidikeseks saabus õnnis kaalutus. Toolist tõusis ainult Nikolai Traikov, et valada jõuetule ajakirjanikule paar lonksu kuuma puljongit huulte vahele.

„Mis minuga on?” sosistas Erly.

„Sa olid teadvuseta, kuid nii on parem. Nii sa suudad seda taluda. Kõik läheb hästi.”

Teistel polnud söögi ja joogiga mahti. Aga siis algas pidurdamine. Veel kaheksa tundi ülekoormust.

Kogu lennu ajal püüti Erakuga sidet luua, kuid tulutult.

Kui ülekoormus lõppes, paistis Erak vaateekraanil hiigelsuure arbuusina.

Keskus asus ekvaatoril. Kannike lähenes talle põhjapoolkera poolt. See oli mähitud poolläbipaistvasse uduvinesse, mis näis koosnevat Eraku laiuskraadidega paralleelsetest

rõngastest. Pinnani jäi umbes kaks tuhat, baasini neli tuhat kilomeetrit.

Ja äkki algas midagi imelikku. Esimesena märkas seda oma laeva vähimatki võbelust tajuv Sven. Kannikese nina hakkas aeglaselt tõusma ülespoole. Ja kohe algasid ülekoormused, laev pidurdus järsult. Ta ei allunud inimese tahtele. Ta oleks justkui põrganud vastu sitket kummiriba, justkui oleks hiiglaslikku vedru kokku surutud.

Kõik toimus nii kiiresti, et keegi ei jõudnud midagi teha. Mitte keegi, isegi Sven, ei jõudnud sekkuda.

Umbes pooleteise tuhande kilomeetri kõrgusel jäi rakett mitte millestki toetatuna rippuma, sest mootorid olid välja lülitatud. Sekundi rippunud, hakkas ta langema, aga mitte vertikaalselt alla, vaid kuhugi külje peale, pinnasega umbes 45-kraadise nurga all. See oli korratu kukerpallitamine, nagu oleks Kannike mäest alla veerenud.

Sven valis ikkagi sobiva momendi ja lülitas raketimootorid sisse. Kannike sööstis küünlana üles ja, läbinud kilomeetrit sada, hakkas käiku aeglustama.

Inimestega ei juhtunud midagi hirmsat. Isegi Erly ei kaotanud teadvust.

„Millega meil õnnestus nii armsalt kokku põrgata?” ulgus Sven.

„Me ei põrganud millegagi kokku,” ütles Nikolai veendunult. „Nii kõrgel Eraku kohal ei saa midagi olla.”

„Meteoor,” oletas Henry ebalevalt.

„Ei. Sevani süsteemis peaaegu polegi meteoorivoole.”

„Peaaegu – see tähendab, et ikkagi on.”

„Kannikesel pole väliseid vigastusi,” ütles Nikolai. „Ma kontrollisin. Automaatika vigastusi ei avastanud.”

„Peab maanduma,” ütles kogu aeg wait olnud Erly. „Kannikesega tegeleme hiljem.”

„Kurat võtaks,” tuli Henryl üle huulte. „Ma ei suuda uskuda, et nendega on midagi juhtunud.”

Sven viis raketi lõunasse, ekvaatorile, ja alles siis, kui ta otse Keskuse kohale rippu jäi, hakkas seda aeglaselt, väga aeglaselt madalamale laskma. Tema käsu peale polnud keegi amortisaatoreid välja lülitanud.

Sidet polnud endiselt. Henry Virt proovis kõiki Erakul kasutatavaid sagedusi, kuid eeter vaikis.

Laev laskus. Kahesajameetrine sigar vibreeris tasakesi. Maapinnani jäi 500, 300, 100 kilomeetrit. Keskuse asukohta märkivat laiku võis näha juba palja silmaga. 50... 20...10... 3... Võis eraldada üksikuid hooneid. Kilomeeter... 200 meetrit. Sellelt kõrguselt oleks inimesed hästi silma torganud. Raketikere võpatas natuke. Kannike sirutas „jalad” välja ning laev jäi horisontaalselt lebama.

Kosmodroom oli tühi. Kannikest ei oodatud keegi.

4.

„Maandusime,” ütles Sven kõlatult. „Mis edasi?”

Talle ei vastanud keegi. Erly vajutas käetoest väljaulatuvale värvilisele nupule. Ringamortisaatorid avanesid ja iste laskus pehmelt põrandale. Ta tõusis. Kõrvus kohises, kurk kipitas. Kohmakalt, paindumatutel, justkui vatist jalgadel läks ta Sveni poole vaatamata

juhtimisruumi ukse poole. Tema järel komberdas Henry Virt.

„Nikolai!” hüüdis Sven. „Kõigil panna skafandrid selga ja võtta blastrid...”

„Blastrid!” sülitas Traikov. „Siin on ju kõik tühi, milleks meile need?”

„Seda ma ei tea. Kas keegi teab, mis juhtus?” vastas Sven. „Ükskõik. Tõstuki ma blokeerisin. Kõigepealt võtame õhuproovid.”

Minuti pärast ta teatas: „Õhu koostis on tavaline. Väljume kõik koos. Mitte midagi ette võtta ja mitte teha lollusi. Ühesõnaga, me ei tea, mis siin toimus ja seepärast peame olema ettevaatlikud.”

Henry ja Nikolai hüppasid esimestena komandoruumist välja. Erly teadis, et ta ei tohi initsiatiivi üles näidata. Nema vähemalt teavad, mis siin enne oli, aga tema ei kujutanud sedagi ette.

Valgustite laialivalguvad laigud vilksatasid mööda. Jalge all kõmises kergelt. Sven hüppas relvakambrisse, kuid kuna seda polnud ammu kasutatud, hüppas ta sealt pärast mõnesekundilist otsimist sama kiiresti midagi kaasa võtmata tagasi.

Esimesena väljus Henry ning tormas joostes kilomeetri kaugusel paistva Keskuse kuplite, tornide, ühenduskäikude ja teiste hoonete poole. Kogu kompleks sädeles hoonete pinnalt igas suunas peegelduvates vikerkaarevärvides ning oli helesinise taeva taustal selgesti nähtav. Keskuse kuplist lõuna ja põhja poole sirutusid hiigelsuured energiaakumulaatorite silindrite read. Edasi paiknesid laod, angaarid, kotedžid ja abihooned. Helerohelised pargilaigukesed olid vasakule ja paremale laiali pillutud. Kauguses mustendas kogu horisonti ümbritsev Eraku selva.

„Väliselt pole siin midagi muutunud,” mõtles Sven, kui ta Erlyle järele jõudis. Henry ja Nikolai olid juba kaugele ette jõudnud.

„On vaja tööhüpoteesi,” hingeldas Erly.

„Tean... Henryl on närvid täiesti käest ära.”

„Võib-olla tulid Keskuse ehitajad tagasi.”

„Just praegu? Mitte sada aastat hiljem ega varem? Ehkki ka see on võimalik. Ainult, et mis siis teha?”

Harilikult tulid Kannikesele vastu naervaid ja vaidlevaid füüsikuid, tehnikuid, botaanikuid, matemaatikuid ja biolooge täis kulgurid. Transpordiraketi naasmine oli alati kõigile pidupäev.

Aga nüüd valitses surmavaikus. Mitte mingeid tundemärke inimese siinviibimise kohta.

Kulgurite paar seisis nüüdki Keskuse kõrval, aga kolmas, avatud luukidega, asus poolel teel laeva ja jaama vahel. Henry jooksis temast mööda, aga Nikolai pidas siin kinni, ronis torni ja hüppas sisse. Süütas valgustuse. Juhtimispuul hakkas helendama. Traikov vaatas kiiresti andurid üle. Kõik oli korras, energiavarud maksimaalsed. Ta vaatas ka eluruumi – seal polnud kedagi.

„Huvitav, milleks neil kulgureid vaja läks?” hõikas Sven luugist sisse vaadates. „Kas nad kavatsesid kuhugi sõita?”

„Arusaamatu, kuhu nad kavatsesid sõita. Kiirus on neil väike, baasideni ei jõua... Selleks on vindikud.”

Ka Erly ronis kulguri torni. Nikolai vajutas starterit, mootor hakkas müdisema ning masin sööstis paigalt.

„Anna käsi!” hüüdis Erly, kui nad Henryle järele jõudisid.

Keskhoone uks oli ristseliti lahti. Henry lendas üheainsa sammuga trepiastmetest üles.

„Selvaga pole siin midagi pistmist!” hüüdis Sven. „Selva pole läbi murdnud!” Henry noogutas, nagu öeldes: „Näen isegi.”

„Kuhu sa lähed?”

„Bioloogide juurde.”

„Oota Niki ja Erlyt.”

„Ma vaatan, mis on Oza sektoris!” hõikas Henry uste juures peatudes.

„Võta Nik endaga kaasa!”

„Hästi.”

Virt ja Traikov kadusid Keskjaama välimisele ringkäigule viivasse koridori. Saabaste valjud mütsud vaibusid käänaku taga. Sven käskis Erlyl žestiga endale järgneda. Nad tõusid eskalaatoriga otse Keskuse katuse alla, sinna, kus asus ekspeditsiooni staap, Konrad Stakovski ja tema abiliste Ezra ja Jummi teaduslik residents. Ruumi uks oli lukustatud. Sven ja Erly püüdsid mitu korda seda avada, kuid uks ei andnud järele.

„Inimesi pole. Selva pole läbi murdnud. Mitte mingeid katastroofi jälgi pole,” arutles Erly. „Miks võisid inimesed lahkuda?”

„Nad võisid lennata baasidesse, nagu seda sageli juhtus. Kuid siia pidi ikkagi keegi jääma, nii inimest viis-kuus. Aga Kannikese tulekuks kogunevad nad kõik siia. Baasides on kaitse selva eest tunduvalt nõrgem. Kuid kõik kakskümmend korraga... Olgu mis oli, aga staapi peame me tingimata sattuma. Seal valvatakse alaliselt. Seal peab olema ekspeditsiooni päevik. Me saame midagigi teada.”

Nad vaikisid hetke, siis ütles Sven:

„Ma jooksen, toon midagi rasket.” Ta sööstis üle kolme astme hüpates alla.

Erly liikus aeglaselt mööda ringkoridori. Ühel pool kõrgus staabiruumi või nagu seda kutsuti – ekspeditsiooni juhtpuldi – sein. Teisel pool – läbipaistev Keskjaama kuppel. Ka koridori lagi oli läbipaistev. Koridor oli pisike, meetrit 50 diameetris. Erly tegi mitu ringi, enne kui mõtteid koguda jõudis. Sven jäi liiga kauaks ära. Mis võis veel juhtuda? Lõpuks ei pidanud ta vastu ja laskus joostes mööda eskalaatorit alla.

„Sven! Sven!”

Mitte keegi ei vastanud. Erly jooksis kolmandas ringkoridoris paarkümmend meetrit ja hõikas uuesti. Ta jooksis tunneli kaudu teisele ringteele, kus asusid majandusruumid. Ta taipas, et võib selles koridoride, käikude ja eskalaatorite rägastikus ära eksida, kuid kohapeal seista ka ei suutnud. Vasakul vilksatasid lambitulede ketid, paremal valitses pimedus. Ta tormas masinlikult valguse poole ja taipas kohe, et valguse on läitnud Sven. Tähendab, ta on siin.

Valgustus pööras äkitselt kõrvale, erialaruumidest eemale, ja lõppes mõnekümne meetri pärast kolmanda ringi viienda eskalaatori juures. Erly sõitis üles ja leidis end oma otsingute alguspunktist 200 meetrit eemal.

„Sven!” hõikas ta.

„Ma olen siin,” vastas hääl päris kõrval ning järgmise käänaku taga nägigi ta läbi ukse kuulatavat Sveni.

„Mis juhtus?”

„Seal nutab keegi.”

„Mi-ida?!” imestas Erly.

„Tasa, kuula ise,” sosistas Sven.

Erly astus kikivarvul lähemale. Mattklaasist ukse taga keegi tõepoolest nuttis. Ta vajutas ukselingile. Uks oli lukus.

„Ma kuulsin seda juba all ja tõusin siia,” seletas Sven. „Keegi nutab ja ei ava ust. Tuleb maha lõhkuda, muud ei jää üle.”

„Oota.” Erly lõi rusikaga vastu ust.

Nutt katkes nagu noaga lõigatult.

„Avage!”

„Ei-ii! Ei-ii!” Hääli oli kile, hale ja katkendlik.

„Lõhu maha!” ütles Erly.

Sven surus õla vastu ust. See ei andnud kohe järele.

„Pole vaja! Ei!” See oli juba surmahirmus inimese karjatus.

Uks langes raksatades põrandale. Mehed söötsid tuppa.

„Erly, see on ju Eva!” hõiskas Sven.

„Eva!?”

„Ei, ma ei tunne teid, ei, ei tunne...” sosistasid tüdruku huuled vaevukuuldavalt. Ta taganes aeglaselt laudade vahele. Ta käsi takerdus mingi mõõteriista taha ning see kukkus põrandale kildudeks. Neiu liibus vastu seina, justkui tahaks ta sinna kaduda.

„Eva, see olen mina – Sven, Kannikese komandör. Mis sinuga on?” Sven lähenes neiule väljasirutatud kätega.

„Ei, see on võimatu.”

„Rahune, Eva, rahune.”

„Ei... ei...”

Sven puudutas tema õlga. Neiu vaatas talle otsa äraapiinatud looma hirmunud silmadega. Sven raputas teda:

„Mis siin toimus?”

„Sven, muidugi Sven,” ütles ta äkki vaikselt. „See oled sina... Kui õudne siin on...”

„Eva!”

„Vaiki, Sven...” Ta liibus näoga vastu tema laia rinda.

„Kus on Stakovski? Kus kõik teised?” küsis Sven teda enda küljest lahti rebida püüdes.

Neiu keha muutus äkki raskeks ning Sven suutis hädavaevalt hoida teda maha kukkumast.

„Erly, ta minestas. Ta tuleb ära viia. Kas sa tead, kus ta maja on?”

Erly kehtas õlgu, seejärel kummardus neiu kohale: „Ta magab.”

„Esimene allee, number seitse. Aidata?”

„Ma leian tee.” Erly võttis neiu ettevaatlikult sülle ning läks ruumist välja.

Sven istus lähima laua taha ning valis sisetelefonil Henry Virdi koodi. Too ei vastanud. Siis helistas Sven Traikovile.

„Ma kuulen,” vastas too otsekohe.

„Miks Virt ei vasta?”

„Ta istub Oza laboris. Ära sega teda praegu. Ta loodab midagi leida – kirjakese Ozalt või veel midagi...”

„Hästi, ei sega. Nik, me leidsime Eva!”

„Kuidas... Eva... Kas siis siin on keegi?”

„Esialgu ainult tema.”

„Eva!” rõõmustas Traikov. „Kas ta rääkis midagi?”

„Ei. Ta on teadvuseta. Tulge otsekohe tema kotedžisse. Teate, kus see on?”

„Muidugi tean.”

„Tulge rutem.”

„Tuleme.”

5.

Erly kandis neiu hoolikalt Keskusest välja. Sevan seisis peaaegu seniidis ning alles nüüd märkas Erly, kui palav siin on. Eramute alleed asusid umbes 300 meetrit peasissekäigust eemal ja vahemaa lühendamiseks läks ta üle muru. Tuttav, maine rohi sahises pehmelt ta jalgade all, puude oksad haakusid ta riietesse ja juustesse. Nende puudutus oli imekspandavalt õrn ja meeldiv. Erly tabas end sellelt, et ta ei mõtle üldse siin toimunud katastroofile, et ta unustas Ly, unustas kõik, välja arvatud – et mitte mõne rohmaka liigutusega häirida neiu und.

Erly ärkas mõtteist ning kohe hakkas tal paha. Aeg! Kui palju aega on juba möödunud nende Erakule saabumisest? Minutit kolmkümmend. Aga veel pole mingit teavet. Mis on Lyga? Mis juhtus kõigiga? Kogu lootus on sellel, mis ütleb Eva ja mis peab olema ekspeditsiooni staabis. Peavad olema mingid märkmed! Peavad...!

Ta vaatas pingsalt Eva nägu. Mida ta siin üle elas? Erly leidis kotedži otsekohe. Ta lükkas ukse jalaga lahti, läks ühte tuppa, siis teise. Kus siin voodi on? „Et kurat võtaks kõiki neid arhitekte; niimoodi võib siin äragi eksida!” kirus ta mõttes. Lõpuks leidis ta madala pika diivani ning asetas neiu sinna. Too magas sügavalt; süda lõi korrapäraselt, hingamine oli sügav ja rahulik. Erly vaatas aknast välja.

Nikolai Traikov jooksis kotedži poole. Sven ja Henry tulid aeglasemalt. Nad peatusid paar korda. Oli näha, et Tomson seletab Virdile midagi, aga too vangutab eitavalt pead.

„Mis temaga on?” küsis Nikolai.

„Magab,” vastas Erly.

„Kas ta tõesti midagi ei öelnud?”

„Ütles – „Kui õudne siin on!””

„Mida see võiks tähendada?”

„Kas seda, mis juhtus temaga, või seda, mis juhtus kõigiga, või nii seda kui teist. Talle tuleb anda närvistimulaatorit. Meil pole aega. On vaja, et ta oleks teadvusel. Magab hiljem.”

„Hästi,” vastas Nikolai ja läks vannituppa, kus tavaliselt hoiti kõikvõimalikke ravimeid.

Tuppa sisenesisid Sven ja Henry.

„Henry palub anda talle vindik,” ütles Sven juba lävelt.

„Ma lendan ainult Ozani ja tulen kohe tagasi. See on ainult neli tundi,” vuristas Henry. „Nagunii tuleb baasidesse lennata. Aga Oza on lähimas. Andke mulle vindik!”

„Kuid sa ei oska ju teda juhtida,” ütles Sven ja pöördus kõrvale. Henry anuvat pilku oli raske taluda.

„See polegi eriti raske.”

„Ei, Henry, ei. Meid on ainult viis. Ja 35 minuti jooksul, mis me siin oleme olnud, pole me mitte midagi teada saanud. Mitte midagi! Saad aru!?” Ja ta lisas vaikselt: „Kannata natuke. Eva ärkab kohe.”

Henry hüppas Sveni juurde ja haaras tal kuuehõlmadest: „Mis õigusega sa siin käsutad?! See pole Kannike. Kes sa oled? Stakovski? Siin on kaks vindikut igaühele! Võite tegeleda, millega tahate, aga mina lendan Oza juurde. Sest mul tingimata vaja teada, mis temaga on. Mul seda vaja teada otsekohe, saad aru! Ma ei hakka ootama, kuni te siin selgitate!”

„Olgu, las kõik otsustavad,” ütles Sven vaikselt.

Nikolai tuli tagasi süstalt käes hoides. Ta niisutas piirituses immutatud vatitükiga Eva kätt ülaltpoolt küünarnukki ja tegi süsti. Henry istus äkitselt taltunult tugitooli, nõjatus vastu seljatuge ning hakkas koos tooliga edasi-tagasi keerutama.

Eva avas silmad, vaatas toas kahtlevalt ringi ja sosistas vaevukuuldavalt: „Poisid...”

„Eva, rahune.” Sven läks ja aitas tal tõusta ning viipas käega Erly poole: „Erly Kozales, füüsik-ajakirjanik. Lendas koos meiega...”

Neiu istus, tõmbas jalad enda alla ja toetus paremale käele.

„Tähendab, ma ei läinudki hulluks?...”

„Mis siin toimus?” küsis Sven järjekindlalt.

„Kui ma seda teaksin...”

„Eva, mis siin juhtus?” kordas Sven.

„Ma ei tea, mis siin toimus... Kuid ma räägin kõigest, mida tean. Neli päeva pärast teie lahkumist teatas Stakovski, et kõik oleksid valmis baasidesse lendama. Seda oli varemgi korduvalt juhtunud. Keegi ei imestanud. Kümnendal jäime Keskusesse kolmekesi: Ezra, Jumm ja mina. Teised lendasid vindikutel baasidesse.”

„Kõik peale teie kolme?”

„Jah.”

„Ja ka Oza lendas oma baasi?” küsis Henry kiretult.

„Jah. Me küll veensime teda siia jääma, kuid ta jäi endale kindlaks.”

„Millal nad pidid tagasi tulema?”

„Kaheteistkümnendal. Kõik peale nende, kes elavad baasides alaliselt.”

„Mida Stakovski välja pakkus?” küsis Sven.

„Ei tea. Ma kuulsin, kuidas Ezra rääkis Jummile, et Stakovski tahab näidata, mis on kiiged.”

„Kiiged?” küsis Sven veel kord.

„Millised kiiged?” küsis Erly.

„Ei tea.” Eva kehtas õlgu. „Ezra ja Jumm istusid juhtpuldi taga, staabis. Sealt saab ju kõigi baasidega sidet pidada. nad saatsid mind kohvi järele. Tavalise kohvi järele! Ma laskusin alla. Kohv oli baaris termoses. Ma võtsin neist ühe ja tõusin uuesti üles. Kõik see ei võtnud rohkem kui paar minutit. Ma astusin juhtimisruumi sisse. Ezrat ja Jummi seal polnud... Neid ei olnud enam. Seal, kus nad olid istunud, nägin ma kahte luukereri ja rõivaste jäänuseid...” Eva sulges kätega silmad. „See oli midagi õudset.”

Sven istus diivaninurgale ja tõmbas ettevaatlikult neiu käed äranutetud näost eemale.

„Mis sai edasi?”

„Ma ehmusin. Ma ei suutnud leida juhtunule seletust ning see oli kõige halvem. Ma kutsusin välja kõiki baase korraga. Keegi ei vastanud. Kogu raadioaparatuur oli rivist väljas. Ma jooksin kuplist välja, lõin ukse kinni. Mõtlesin, et äkki on side võimalik väliside sektorist. See ju dubleerib puldi tööd. Ka seal ei vastanud keegi. Nüüd ma adusin, et olen tervel planeedil üksi, teadmatuses, mis juhtus kõigi teistega, mis juhtub minuga praegu, järgmisel hetkel, minuti pärast.

Ma jäin üksi. see oli õudne. Ma sundisin end minema juhtimisruumi. Oli vaja materjalid korda teha. Te ju pidite kunagi tagasi tulema. Ma olin kohustatud teie ülesannet kergendama, millegagi aitama. Kuid arvuti mälu on kustutatud. Registeraparaatide linnid kadunud, kõik roostetas, lagunes, pudenes tolmuks. Pole alles jäänud mitte ühtegi dokumenti, mille järgi võiks otsustada, mida tehti baasides nende kahe katastroofieelse tunni jooksul. Sealt ei leia te mitte midagi.” Ta jäi vait.

„Jätka, Eva. Meid on nüüd viis,” ütles Sven.

„Siis...algasid mul hallutsinatsioonid. Ma arvasin, et lähen hulluks. Ja sellest läks veel hullemaks, õudsemaks. Vahetevahel ma nägin Ezrat ja Jummi. Nad käivad mööda Keskust ringi. Nad vaidlevad kogu aeg. Kuid neid ju pole! Ei saa olla! Nad on ju surnud! Ja ikkagi käivad. On see hullumeelsus? Inimene ei suuda seda kaua taluda. Mitmes kuupäev täna on?”

„Kahekümne kolmas.”

„Tähendab: hullumeelsus kestis kaksteist päeva. Kas ma näen hullu moodi välja?”

„Sa oled terve, Eva,” ütles Nikolai. „Kuid sa oled väga väsinud.”

„Ma kardan.”

„Nüüd ära enam karda, Eva.” Sven asetask oma käe talle õlale. „Ega sa ei jätnud midagi olulist vahele?”

„Ei... ma olen väsinud. Ma olen väsinud sellest kõigest.”

„Eva, sa jääd kohe magama. Sa pead puhkama.”

„Te ei jäta mind üksi? Ei jäta ju?”

„Eva sa jääd siia üksi. Meil pole aega. Sa pead sellest aru saama.”

„Hea küll, ma magan. Kuid mitte rohkem kui kaks tundi. Sellest piisab.”

„Maga, Eva!”

Neli meest väljusid toast. Neiu saatis neid lootust täis pilguga. Nüüd on neid viis.

6.

Erly väljus kotedži trepile ja vaatas ringi. Ümberringi oli nii ilus – korratult võimsa pargi keskele laiali pillutud majakesed. Valge hiigelsuur Keskuse hoone näis ujuvat pilvitus taevas. Pehme roheline rohi ja metsikud lilled just nagu Maal. Imelikud, pead pööritama ajavad lõhnad, millele ta enne tähelepanu polnud pööranud, sest siin oli kõik ebatavaline, uus, tundmatu.

Ta vaatas veel korra ja peletas ilu eemale ning alles jäi ainult Erak ja tema hirmus selva. Kõige kaasaegsemate transpordi-, side- ja kaitsevahenditega varustatud kakssada kümme inimest ei pöördunud Keskbaasi tagasi.

Ja jälle, nagu siis kui ta Evat kandis, hakkas tal halb. Kui tal oleks aega seda tunnet analüüsida, saaks ta aru, et see oli hirm. Hirm, et ta enam kunagi ei näe Lyd. Hirm on kõige tugevam, kui inimene isegi ei teadvusta, et ta kardab.

„Mis me edasi teeme?” küsis Sven Tomson. „Nii ei saa,” ta viipas teistele. „Midagi peab ette võtma.”

Henry Virt lamas näoli rohus ja nuttis. Nikolai Traikov hammustas närviliselt huuli.

„On möödunud juba terve tund, aga meie ei tea ikka veel midagi,” ütles Erly. „Peame koostama tegevusplaani. Nad ei saanud ju kõik korraga...”

„Miks te ei lasknud mind Oza juurde?” karjus Henry. „Miks?!” Ta lõi rusikaga vastu maad. Sven hüppas tema juurde, tõmbas ühe ropsuga maast lahti ja raputas teda:

„Henry, võta end kokku! Ära kaota pead!”

„Henry, anna andeks,” sõnas Erly. „Sa lendad Oza juurde. Tõenäoliselt me nii otsustamegi. Praegu läheme kõik Keskusesse ja otsustame seal, mis ette võtta.”

Erly sõnad rahustasid Henryt ja kõik neli peaaegu jooksid Keskuse poole.

„Millistest kiikedest Stakovski ikkagi rääkis?” küsis Erly Svenilt. „Kas see on mingi sümbol?”

„Mitte midagi ei tule pähe,” vastas too. „Kiik – see tähendab, midagi kiigub.”

„Kas varem pole sellest räägitud?”

„Midagi sellist pole ma juhtunud kuulma.”

Nad peatusid pearaadiosidepuldi ees.

„Kuidas võib kiikesid kujutada?” küsis Nikolai äkitselt.

Kõik vaatasid üllatunud ja taipamata talle otsa.

„Noh, kuidas kõige lihtsamalt kiike skitseerida?”

Erly tõmbas paberilehele sirge ja joonistas selle alla nurga haarad.

„Umbes nii oleks ka mina joonistanud,” kostis Sven. „Kuid miks sa küsid? Oled sa midagi taolist näinud?”

„Seda ei saa igal pool näha,” ütles Erly.

„Nägin. Päril hiljuti nägin ja mitte ainult ühe korra. Võib-olla nädala eest, võib-olla varemgi. Ainult kus ja miks? Ei tule meelde, aga ma püüan.”

„Kohe ei suuda?” küsis Sven.

„Ei.”

„Püüa meelde tuletada. Iga asi võib meid aidata. Võib-olla just see. Aga niikaua teeme tegevusplaani. Me ei saa kogu aeg koos olla. Sellepärast on meil vaja üksteisega sidet pidada. Meile on vaja mingit keskust, kuhu jookseks kokku kogu informatsioon, mis meil õnnestub koguda. Üks meist peab kogu aeg viibima siin, Keskuses. Kõige parem, peasidepuldil. See on kasulik ka sel juhul, kui keegi neist häält teeb... Kes jääb? Henry, muidugi, ei taha...”

„Ei.”

„Siis kes? Mina olen sunnitud lendama koos Henryga, kuigi võiksin ka üksi.”

„Ei,” kordas Henry.

„Erly ei tea siin midagi...”

„Eva,” ütles Nikolai. „Kuni ta magab, olen siin mina. Aga kui ta ärkab... Mulle leidub paslikumat tööd.”

„Hästi.” Sven tõusis ja hakkas toas ringi kõndima. „Igaüks peab võtma sise- ja väliraadiosaatja ning mitte hetkekski neist eemalduma. Igaühel peab olema kasvõi kerge blaster, sest me ei tea, mis siin toimus. Henry ja mina lendame vindikuga Oza baasi. Meil kulub selleks neli tundi.”

„Majakas ei tööta,” ütles Erly vahele. „Ma kuulasin eetrit.”

„Varem piisas neljast tunnist, aga ilma majakata... ma ei tea, kas suudan seda nii kiiresti kaardilt leida.”

„Ma olen seal olnud,” ütles Henry. „Me leiame nad kiiresti.”

„Siis lendame välja otsekohe. Erly, proovi staabi uks maha lõhkuda.”

„Eva ju ütles, et tal on võti,” ütles Nikolai.

„Tõepoolest, kuidas ma võisin unustada. Seda parem. Ega's midagi, lähme. Mis me mõne tunni pärast teeme, seda ma ei tea.”

„Ärme hakkame mõistatama,” lausus Nikolai ja nad läksid koridori.

Sven lausus: „Kui need tagasi tulid, kes siin enne meid olid... Kui nad on meie suhtes vaenulikult meelestatud, ei jää meil muud üle, kui Kannikesega ära lennata. Nii ma teeksingi, kui oleksin siin üksi.”

Neil kulus minutit viis, et üles otsida taskuraadiod ja blastrid. Sven ja Henry jooksid vindikute seisuplatsile, Nikolai lülitas kõik vastuvõtjad sidepuldil sisse, Erly aga kihutas Eva kotedžisse.

7.

Erly otsustas Evat mitte äratada. Need mõned tunnid saavad nad tematagi hakkama. Las ta parem puhkab. Ta tõmbas mõned sahtlid lahti, kuid võtit seal polnud. See rippus neiu kaelas väikese medaljoniga ühe keti otsas. Püüdes teda mitte äratada, haakis ta keti lahti ning tõmbas tasakesi. Neiu liigahtas ja surus ta käe vastu diivanit, kuid ei ärganud. Lõpuks sai ta võtme kätte ja keti tagasiriputamiseks aega raiskamata hiilis toast välja ja sööstis uuesti minema.

Juhtpuldi ruumi ees ta seisatas ja ootas, kuni hingeldamine lakkab. Siis lülitas raadiosaatja sisse ja küsis Traikovilt:

„Nik, kas nad lendasid juba ära?”

„Lendasid jah. Kõik on korras. Mul on nendega side iga 20 minuti tagant. Sa võid tegelda oma asjadega.”

„Tore on.”

„Kus sa oled?”

„Avan staabi ust. Võtme leidsin vaevu üles...Neist pole muidugi eetris mingit märki?”

Erly avas ukse. Talle hoovas vastu seisnud õhk. See üllatas teda. Kas tõesti on ventilatsioon korrast ära? Ka automaatvalgustid ei süttinud. Vaevumärgatavalt helendas laes, lõuna ja põhja poolt pisut heledamalt, aga keskel oli päris must triip. Sellise valguse juures oli raske midagi eristada ja Erly liikus ringi peaaegu käsikaudu. Veidi aitas teda ukseavast sissepaistev valgus.

Peapuldi ruumi siseehitus oli talle tundmatu. Kuid silmad harjusid pimedusega. Ta hakkas kindlamalt liikuma, kuid kogu tema kindlus hajus silmapilkselt, kui ta puudutas tooli seljatuge. Pehme kate pudenes ta sõrmede vahel tolmuks. Erly võpatas ja peatus. Ei, parem on võtta taskulamp. Kuid miks ei tööta valgustid? Ta taganes kiiresti piki valgusriba ukseni ja vajutas lüliti. Klõpsu ei järgnenud. Lüliti detailid pudenesid põrandale.

„Erly,” kutsus kõrvus Traikovi hää. Ta võpatas ja vastas sosinal:

„Jah, Nik.”

„Mis sul seal on?”

„Arusaamatu...”

„Aidata?”

„Ei. Ütle parem, kust kiiresti leida taskulampi?”

„Lampi? Kas sa oled keldris?”

„Ära arva, et ma läksin lolliks. Automaatika ei tööta, aga lüliti lagunes mu käte vahel ära.”

„Lähemalt kui majandusruumidest sa vaevalt et leiad. Kas toon sulle?”

„Ma ise. Sidepuldi juurest ei tohi lahkuda?”

„Side on alles 13 minuti pärast. Ma jõuan.”

„Ei, Nik. Keegi peab kogu aeg vastuvõtul olema.”

Erly laskus eskalaatoriga alla, jooksis uuesti mööda kolmandat ringi, sukeldus tunnelisse. Blaster peksis kabaga vastu selga. Ja Erly mõtles isegi, et siin, Keskjaamas, pole relva üldse vaja. Tulukeste rida jooksis koos temaga, olles veidi eespool. Siin töötas kõik normaalselt. Kõõgis asus infor. Erly vajutas nupule „autonoomne valgustus”, jättis meelde sektsiooni numbri ja kihutas edasi. Sektsiooni ukSED avanesid juba enne, kui ta kohale jõudis. Erilist aega mõelda ei olnud. Ta haaras väikese taskulambi ja pani selle kombinesooni taskusse. Riulilt leidis ta kaks suurt elektrilampi, võttis nad kätte otsa, seejärel veel kaks. Rohkem ei suuda ta ära viia.

Joostes naasis ta juhtpuldiruumi, ahmis õhku ja sisenes. Asetanud laternad põrandale, süütas ta neist ühe ja, tõstnud selle pea kohale, astus aeglaselt ettepoole.

Ringikujulise ruumi läbimõõt võis olla meetrit 50. Seinte ääres seisis kapid abiarvutite, infokogujate, printeritega. Nende juures seisis tosin tühja operaatorite tugitooli. Neis istusid operaatorid, kui Konrad Stakovski alustas järjekordset info ülevaatus.

Saali keskel seisis kümnemeetrise diameetriga pult: erinevat värvi klahvid programmide valikuks, tagasisideaparaat kõigi kahekümne baasi jaoks, paarvuti, valgustabloo,

videosideaparatuur, käsklusmikrofonid.

Saali keskel seisis veel mõned tugitoolid. Tavaliselt töötasid neis Konrad Stakovski, Philip Ezra ja Edwin Jumm ja veel mõned ekspeditsiooniliikmed.

Erly asetas laterna puldile, tegi sellele ringi peale, mitte midagi puudutades, aga seejärel astus puldi keskele. Kaks esimest tooli olid tühjad, kolmandas ja neljandas lebasid mõnes kohas naha- ja riidejäänustesse mähituna kaks inimskeletti.

Erly vaatas seda mõned sekundid, siis tõmbas sügavalt hinge ja hõõrus meelekohti. Kolmas kord tabas teda hirmulaine. Ta komberdas väljapääsu poole, püüdes karjatust tagasi hoida. Ta pörkas vastu uksepiita ja võpatas ootamatusest. Hele valgus koridoris tõi ta uuesti teadvusele. „Aga kuidas oli siin Eva?” mõtles ta. „Naine. Üksi. Ja suutis veel meile midagi jutustada. Ta leidis endas jõudu veendumaks, et arvutimälust on kogu info kustutatud. Ma ei suutnud isegi seda esimese korraga teha.”

„Erly, mis sul seal on?” kutsus Traikov ta välja.

„Jääb üle teada saada, mis juhtus ülejäänud kaheksaja kaheksaga...”

„Tähendab... Eva rääkis tõtt?”

„Ja veel millist... tõtt!”

„Mind kutsub Henry. Lülitun ümber.”

„Jääb üle selgitada, mis juhtus ülejäänud kaheksaja kaheksaga,” sosistas Erly ja naasis saali.

8.

Vindikute parklas seisis kümnekond masinat. Sven oleks jooksnud väikese kahekohalise juurde, kuid Henry peatas ta.

„Äkki on nad elus ja siis tuleb nad kiiresti siia tuua?”

Tomson ei hakanud vastu vaidlema. Kui nad suure kümnekohalise vindikuni jõudsid, viskasid nad kõigepealt sisse blastrid ja alles siis ronisid ise sinna. Sven vaatas pagasi üle, soovides veenduda, et leegiheitjad on kohal. Lennata selvasse ilma nendeta oleks enesetapmine.

Sven suunas vindiku järsult üles. Keskjaama kuppel vilksatas mööda, nagu ka valgetele klahvidele sarnanevad hiigelakumulaatorid, tumedate punktikestega sarnanevad kotedžid pudenesid laiali ja kadusid. Minuti pärast polnud silmapiiril enam ühtegi rohekat laiku. Ümberringi laius selva.

„Henry, proovime sidet Keskusega,” lausus Sven. „Peame olema kindlad.”

„Hästi... Nik! Kuidas kuuled?” küsis Henry saatjat sisse lülitades. „Vasta!”

„Kuulen sind hästi,” kuuldus Traikovi vastus. „Kas kõik on korras?”

„Korras,” vastas Henry ja pöördus Sveni poole: „Side on olemas, Sven... Nik! Ma tulen kuuldele iga kahekümne minuti järel nagu kokku leppisime.”

„Hästi. Lõpetan.”

Ülevalt vaadates näis selva ühetaolisena. Rohmakad määrdunud-rohelist karva taimestiku kuhjumid, ainult aeg-ajalt võis aimata jõe või järve piirjooni. Ümbrus oli tasane. Erakul polnud üldse kõrgeid mägesid.

„Kuhu ka ei vaataks, igal pool selva!” kehtas Virt õlgu. „Aga kui selva murrab kuhugi baasi

sisse? Hirmus mõeldagi. Erakordselt vastikute roomurtaimed ja loomariigi, kelle ainus eesmärk on õgida, rongkäik. Mitte mingid blastrid ei aita. Jäle! Kuid vähetõenäoline, et ta kusagil läbi murraks. Kuni baasides on tõkendbarjäärid, pole selva kardetav. Kõik võib rivist välja minna, välja arvatud tõkendbarjääri tekitavad masinad.”

Ta vaatas vilksamisi spidomeetrile. Helendav jooneke väreles päris piiri lähedal.

Nad vaikisid. Sven võrdles tema ees avanevat maastikku kaardil kujutatuga. Henry mõtles oma mõtteid. Ta ei tahtnud uskuda, et tema Ozaga on midagi juhtunud.

Baasist väljalendamisest oli möödunud kakskümmend minutit ja Virt kutsus Keskuse kuuledele:

„Nik, kuidas kuuled?”

„Hästi. Aga miks sa vuristad? Kas midagi on juhtunud?”

„Kõik on korras. Aga teie juures?”

„Erly just rääkis juhtpuldi juurest.” Nikolai venitas püüdlilikult sõnu. Tema hääl muutus madalaks. „Ezrat ja Jummi võite mitte otsida. Neid pole enam.”

„Millesse nad...”

„Millesse?... Ta ei öelnud rohkem midagi.”

„Mitte midagi, Nik?”

„Mitte midagi, Henry.”

„Sul on selline toon, Nik. Judinad jooksevad mööda selga.”

Ja jälle ühetaoline selva.

Sven pööras pea Virdi poole:

„Kui kõik hästi läheb, näeme tunni pärast baasi number kaks. Palju seal inimesi oli?”

„Neli,” vastas Henry ja Tomson taipas, et oli asjata öelnud – oli. „Oza, Võtšek, Jürgens ja Stap. Neid on neli.”

„Ma ei oska teisi rahustada, Henry.”

„Aitäh. Nii on isegi parem... Huvitav, kas side katkes kõigiga üheaegselt või mitte?”

„Võib-olla mitte päris korraga. Eva ju ei sööstnud puldi juurde mitte otsekohe. Nende minutite jooksul võis paljugi juhtuda.”

„Aga selva?”

„Üheaegselt kõigis baasides? Raske ettegi kujutada.”

Möödus veel kakskümmend minutit. Virt kutsus Keskust:

„Nik, kuidas kuuled?”

Vastuseks kostus madal kile urin. Traikovi kõris midagi kohises ja ragises.

„Nikolai, mis juhtus? Mis juhtus?”

Jõuramine vaibus aeglaselt.

„Sven, kas sa taipasid midagi?”

„Läheme tagasi!”

„Ma küsin, kas sa said millestki aru?”

„Neil juhtus midagi, Henry. Peab tagasi minema.”

„Siin juhtus kõigiga midagi. Tagasi me ei lähe! Sa saad ju must aru, Sven? Sa saad kõigest aru. Mul on vaja teada, mis juhtus Ozaga.”

„Ma lähen tagasi.”

„On jäänud vähem kui tund ja me saaksime teada, mis sündis teises baasis.”

„Aga kui neil kolmel Keskjaamas on meie abi vaja?”

„Tee nagu õigeks pead,” viskus Henry osavõtmalt tooli sügavustesse.

Vindik tegi täispöörde.

„Tont võtaks, võta end kokku,” pigistas Sven läbi hammaste. „Ja püüa sidet luua!”

„Püüan,” vastas Virt sosinal.

Keskjaam kutsungitele ei vastanud. Urin ja kurt mürin vaheldusid suhtelise vaikusega. Sven ja Henry kuulasid sõnatult neid arusaamatuid häälightsusi.

9.

Erly naasis saali ja, püüdes kahe skeleti poole mitte vaadata, paigutas elektrilambid nii, et nad valgustaksid ühtlaselt kogu pinda. Seejärel otsustas ta, millest alustada. Kõigepealt tuli vaadata, mis on juhtunud automaatikaga, siis vaadata üle infokogujad, raalide mälud, trükkalid. Kahe teadlase jäänused jättis ta kõige viimaseks.

Kiirpilguga üle käies avastas ta, et ventilatsioonikäigud on täielikult hävinud, aga kompressorid muutunud vanarauahunnikuks. Peidetud elektrikaablit ta üles ei leidnud, kuid kõik lülitid ja pistikud olid kasutuskohtamatud. Plastmass pragunes, kontaktid olid kaetud paksu roostekihiga. Püüd midagi käivitada oli täiesti asjatu ajaraiskamine. Kaablite isolatsioon ja detailide kummist osad lagunesid paljast puudutusest. Masinate ja muude mehhanismide kallal oleks justkui katk möllanud, ainult termostaatilisest plastikust seinad ja põrand näisid endiselt uutena.

Aparaatide lülitid ei liikunud oma pesades. Klahvid kas ei allunud vajutustele üldse või kukkusid puudutusest sisse ja algasendisse ei naasnud.

Trükkalitel polnud jälgegi paberist. Arvutite kettad olid kõveraks tõmbunud, aga magnetlindid muutunud pulbriks. Ka infokogujate plokkides polnud mingeid infokandjaid.

Erly käis ettevaatlikult ühe aparaadi juurest teise juurde, katsudes mitte midagi riivata, kuid ikkagi langes kogu aeg põrandale esemeid, mis silmapilkselt muutusid tolmuahunnikuks, vormituiks plastmassiribadeks ja roostes rauakolaks.

Ja ikkagi võis selles purunenud, moonutatud ja surnud aparaatide ning esemete kaoses näha mingit seaduspära. Planeedi ekvaator läks läbi saali keskmee. Kõik, mis asus selle tingliku joone läheduses, oli hävinenud sagedamini kui vastasseintes.

„Surm algas ekvaatorilt,” ütles Erly endale.

Siis läks ta suure juhtpuldi sisse. Siin olid purustused suurimad. Erly seisatas tooli vastas, kus oli kunagi võib-olla istunud Philip Ezra. Surma momendil ta kahtlemata istus. Seda oli näha skeleti asendist, kuid aja jooksul oli skelett lagunenud ja nüüd põrnitses pealuu oma tühjade silmakookestega tooli käsitoe jäänuste alt talle otsa. Erly seisis mõne hetke tema kohal...

„Nukker kohtumine...”

Ta püüdis endale ette kujutada, mida võis Philip Ezra surmahetkel teha. Mis klahve ta vajutas? Millest mõtles? Mida tahtis teha? Aga Edvin Jumm? Millest nad rääkisid? Mida tähendavad kiiged?

Ülevaatuse lõpetanud, ei jõudnud Erly mitte mingisugusele järeldusele. Ezrat ja Jummi pole enam elavate kirjas. Kõik, mis asus peajuhtimisruumis, on muutunud kasutuks, lagunenud, tolmuks pudenenud. Kuid arusaamatu, miks? Mingi viiruslik epideemia? Kuid miks ainult siis Keskuse kuplis? Ja mis seos on sel ekvaatorijoonega?

Muide, kust ta võttis, et see juhtus ainult juhtpuldis? Sellepärast, et ringkoridoris polnud mingeid kahjustusi? Kuid seal pole ju midagi. Ja ka juhtruumi seinad ja põrand näivad uutena.

Ta läks koridori ja asus seda hoolikalt silmitsema.

Kui ta poleks seda juba ette oodanud, poleks ta kindlasti midagi märganud, sest ka nüüd ei näinud ta seda kohe. Jah, koridori seintes leidis ta mõned praod. Seinte polsterdus oli lõhenenud. Ta avas akna. Ta tahtis vaadata, mis on seal, maapinnal, nähtamatul ekvaatoril. Kuid nii kõrgelt polnud midagi võimalik eristada. Kuid, nii talle näis, katustel võis märgata tumedamat triipu.

Ilmnes mingi seaduspära. Veel polnud aga millestki kinni haarata. Mingi mõte keerles alateadvuses, kuid libises kogu aeg eest ära.

„Erly,” kutsus Traikov ta välja. „Kohe on side Virdiga. Kas õnnestus midagi selgitada?”

„Siin on kõik purunenud. Kaua te lennul olite?”

„Kaksteist päeva.”

„Aga mis oleks, kui ma ütlen teile, et te pole Erakul viibinud aastat viissada? Ah! Miks sa vait jäid?”

„Mõnes mõttes võib-olla tõesti isegi viissada.”

„Ei, otseses mõttes. Ma olen praegu juhtpuldi taga. Ja ma kinnitan sulle, et siin on möödunud vähemalt paarsada aastat, aga võib-olla isegi kümneid sajandeid. Üldiselt, mis vahet siin on. Aga mis siis, kui te lendasite tõepoolest sadu aastaid?”

„Erly, ma tulen kohe sinu juurde!”

„Pole vaja, Nik. Ma pole hulluks läinud. Erakul on möödunud peaaegu kaks nädalat, ka Eva kinnitab seda. Aga siin aastasajad. See võib olla mingist viirusest...”

„Aga äkki tulid planeedi põliskasukad tagasi?”

„Selline julmus? Siis ei pääse meiegi kergelt. Kuid siin on imelik seaduspärasus.”

„Milline?”

„Ma lähen ja kontrollin veel...”

„Hästi. Lõpetan.”

Erly laskus alla ja mõtles, et tagasiteel juhtpuldi juurde tuleb laboritest mõningad seadmed kaasa võtta. Ta laskus kolmandale ringile, olles otsustanud minna mööda seda ja teha kindlaks, mis siis juhtus laboratooriumites, mis samuti asuvad ekvaatoril.

Sidesõlm asus Keskuse paremas tiivas, Erly läks vasakule. Ta ei jõudnud teha kümmet sammugi, kui teda uuesti kutsus välja Traikov. Ta oli millestki ärritatud, kuigi püüdis rääkida rahulikult:

„Erly, kas saad minu juurde tulla?”

„Mis juhtus?”

„Virt ja Tomson ei vasta.”

Erly pöördus otsekohe tagasi paremasse tiiba.

„Neil keegi ulub seal. Algul polnud üldse midagi kuulda. Seejärel vaevukuuldavalt. Midagi ultraheli taolist. Aga nüüd läbilõikav ulg!”

Mis võis nendega juhtuda? Vindikud on ülikindlad. Ehkki siin oli kõik ülikindel, aga midagi ikkagi juhtus.

Erly avas sidesõlme ukse. Traikov istus seljaga tema poole ja karjus mikrofoni:

„Kutsun Virti! Siin Traikov. Kutsun Virti. Vastuvõtt.”

Nuppe klõbistades kordas ta kõike uuesti. Erly vajus raskelt istmele ja kattis näo kätega.

„Nad ei vasta,” ütles Nikolai tema poole pöördudes.

„Pole midagi. Kutsu edasi.”

Nikolai hakkas uuesti Virti kuuldele kutsuma.

„Ma ei öelnud sulle, enne ei tulnud pähegi. Tuleb kogu side lindile võtta. Õigupoolest ei saa me seda kuulata, aga võib linnid sööta arvutisse. Las tema töötab läbi. Ehk saame kasvõi bitigi infot.”

„Ma salvestan kõike ja kuulan perioodiliselt ülegi. Mitte midagi ei ole... Kutsun Virti! Siin Traikov! Vastuvõtt.”

„Juba kaks tundi...”

„Mis sa ütlesid?”

„Juba kaks tundi oleme me Erakul...”

10.

Nad lendasid tagasi Keskbaasi juba viisteist minutit. Hetkeks kadus vindik uduseina ning äkki visati masin nagu katapuldist välja. Oli tunda, kuidas lennumasina kere vibreerib nagu pillikeel. Inimesed suruti istmetesse. Sven vähendas kiirust, kuid see kukkus jõnksuga pooleni maksimaalsest ja neid oleks peaaegu vastu esiakent visatud.

„Põrguvärk,” pomises Sven. „Just selles rajoonis, kui me veel lendasime teise baasi, langes kiirus järsult ning ma pidin täiskäigu sisse lükkama, aga nüüd on kõik vastupidi. Justkui mingi piir oleks ees. Kunagi varem pole ma sellega kokku puutunud. Ja ka ilm on vaikne.”

„Aga see suitsuvine?”

„Nii, tähendab, see tõesti oli? Ma arvasin, et see vaid näis mulle.”

„Kutsun Virti! Siin Traikov!” hakkas äkki valjuhääldist kähedalt ja rõhutatult aeglaselt kostma.

„Nik, ma kuulen!” hüüdis Henry. „Mis teil juhtus? Miks te ei vastanud?”

„Meil on korras! Miks teie ei vastanud?”

„Ma võtsin ühenduse. Te ei vastanud. Siis Sven otsustas, et teil on midagi lahti, ja pööras tagasi. Meil on Keskuseni veel minutit kaksikümmend. Kas tuleme tagasi või lendame uuesti teise baasi?”

„Erly ütleb, et võite lennata... Kuid miks polnud sidet? Ja üldse, miks sa vuristad?”

„Ma räägin normaalselt. Sina, Nik, jääd nähtavasti magama.”

Vahetevahel tekkisid sõnade ja lausete vahele pausid ja igaüks mõtles, et vastaspool mõtleb, mida vastata.

„Mingi jama,” pomises Sven uuesti. „Hoia sidet kogu aeg. Mulle miskipärast ei meeldi see uduviirg.”

„Nik,” lausus Henry. „Räägi midagi vahetpidamata. Huvitav, kunas side katkeb?”

„Sa arvad, et see juhtub uuesti?”

„Ei tea. Räägi. Mis Erly leidis?”

„Erly? Ei midagi kindlat. Kindlasti naljapärast oletab ta, et me pole Erakul olnud aastat viissada.”

„Ohoh! Pole midagi nali! Kus ta on?”

„Istub kõrval. Ma kutsusin ta siia, kui side katkes.”

„Nik, palun ära venita sõnu.”

„Ma räägin normaalselt. Sina kiirustad kogu aeg. Kogu elu oled rutanud.”

Vastuseks vallandus läbitungiv vingumine, mis ajuti katkes.

Vindiku kabiini täitis telefonist kostuv tuhm madal jõuramine.

„Sven, side katkes,” ütles Henry.

„Ja jälle see vine! Vindik sööstaks justkui vastu sitket kummiriba. Ikkagi tuleb kontrollida, mis asi see selline on! Ma pööran ringi.”

„Hästi.”

„Jälgi hoolikalt. Siin ta läheneb. Hoia kinni! Kohe tuleb tõuge.”

Vindik sööstis edasi, kuid Sven taltsutas ta palju kindlamalt kui eelmine kord. Samal silmapilgul kostus telefonist:

„...un Virti! Siin Traikov!”

„Kuuldavus on hea.”

„Mida te arvate?”

„Las Erly võtab paralleelkanali.”

„Ta kuulab kogu aeg pealt.”

„Siin on mingi õhuriba, mis sarnaneb poolläbipaistva lindiga. Kui me selle taha jõuame, side katkeb. Tuleme tagasi – side on normaalne. See paistab olevat mingi ekraan.”

„Kuidas teid see riba veel mõjutab?”

„Kui me läbime seda teie poolt tulles, siis tegutseb see nagu pidurdusvedru või -kumm. Sven pidi kiirust suurendama, et läbi minna. Kui naaseme, siis tõukab meid miski.”

„Kui suur on kiirus?”

„Umbes 2000 kilomeetrit tunnis.”

„Lähenege sellele kiirusega 20 või 50 kilomeetrit tunnis.”

„Hästi, proovime.”

Sven vähendas kiirust, tehes sügava viraaži. Kiirusemõõtja osuti roomas tagasi. Väreleva ja laialivalguva õhuribani jäi veel kilomeetrit viis. Kuid vindik ei lähenenud talle, ehkki liikus kiirusega 25 kilomeetrit tunnis.

„See ei lase meid edasi,” ütles Sven. „Mootorid töötavad, aga meie seisame paigal.”

„Vähendage nullini,” palus Erly.

„Vähendasin,” vastas Sven. „Meid tõugatakse aeglaselt tagasi. Horisontaallennumootorid ei tööta üldse.”

„Hästi, lennake tagasi, koguge kiirust ja murdke läbi nagu esimesel korral.”

„Erly, mis sa arvad, mis see on?” küsis Henry.

„Ei tea, Henry. Mingi energeetiline barjäär. Võib-olla õnnestub meil selle päritolu välja selgitada, kuid praegu lihtsalt murdke läbi.”

„Kui kõrge see võib olla?”

„Oletan, et see teid ei aita. Kannike põrkas ka enne maandumist millegi vastu.”

„Just,” ütles Sven. „Tunne on samasugune. Ainult siis raputas meid hirmsasti.”

„Kuna side katkeb, lendate ilma selleta. Teise baasi jõuate umbes tunni pärast, lühidalt – nelja tunni pärast ootame teid eestrisse.”

„Hästi. Tähendab, kell 16.35,” lõpetas Henry. „Kõike paremat!”

„Teile ka.”

„Suurendan kiirust,” lausus Sven.

11.

„Mõneks tunniks olen ma vaba,” ütles Traikov. „Aga siis võib Eva mind asendada. Millega ma peaksin tegelema?”

„Oleks hea, Nik, kui sa vaataksid üle energiakogujad.”

„Ma kontrollin.”

„Aga mina tahaks vaadata, mis üldse keskjaamas tehakse. Mul on vaja kulgurit. Sul ka. Jookse Eva juurde ja jäta taskuraadiosaatja kusagile nähtavale kohale ning lisa kirjake, et ta meid ei otsiks ega erutuks. Teata mulle otsekohe, kui näed midagi ebatavalist või arusaamatut, isegi kui sa seda liigseks pead.”

„Saan aru, Erly. Ma lähen.”

„Oota. Planeedi ekvaator läbib Keskjaama. kas kellelgi tuli pähe mõte see nähtamatu joon kuidagi ära märgistada? Noh, kas võin leida selle Keskjaama territooriumilt?”

„See on tähistatud pulgakestega. Stap tegi seda. Ta oli veidi imelik.”

Nad väljusid koos Keskuse trepile. Traikov jooksis Eva kotedži poole. Erly ronis kulguri katusele, avas luugi ja ronis sisse. Ta kontrollis juhtimissüsteemi. Kõik oli korras.

Metsikult mõirates sööstis kulgur suure kaarega Keskusest eemale. Sõitnud paarsada meetrit, peatas Erly masina ja hüppas maha. Hoonete kuplite järgi orienteerudes liikus ta veel mõnikümmend meetrit hoolikalt maapinda silmitsedes.

Lõpuks ta leidis, mida otsis: iga paarikümne meetri tagant oli maasse löödud poolemeetiline

teivas. Kunagi olid nad ilmselt kaetud helepunase värvikorraga, et rohu taustal silma torkaksid. Nüüd oli värvist jäänud vaid mälestus. Toikad lagunesid pisimastki puudutusest. Paljud juba lebasidki murul, olles tuulest, vihmast ja ajast mustaks tõmbunud.

Erly korjas mõned endised teibad üles ja asetask nad ettevaatlikult kulguri pagasiruumi. Siis ronis ta uuesti masinasse, tõstis parema vaate saamiseks esipaneeli üles ja suunas kulguri väikesel kiirusel piki tinglikku joont. Varsti hakkasid talle silma tohutusuured mahalangenud poolkõdunenud puud. Nii suuri puid polnud Keskjaamas kunagi olnud. Nad lihtsalt ei võinud nii suureks kasvada, sest nad olid Maalt istikutena toodud.

Kilomeetrise sõidu järel veendus ta lõplikult, et sellel ribal ekvaatori lähedal pole selle aja jooksul, kui Kannikese meeskond ei viibinud Erakul, möödunud mitte mõned päevad, vaid vähemalt mõned aastakümned. Kui palju täpselt, seda võis teada saada alles pärast mõnede laboratoorsete analüüside tegemist.

Ta oli juba otsustanud tagasi pöörduda, kui märkas horisondil selva tumedat triipu. See näis talle kuidagi liiga kõrge.

Suure kiirusega kihutas ta edasi, muljudes rohtu ja madalaid põõsaid, paisates üles veepritsmeid, kui ületas väikesi tehisiõgesid, lendas üle küngaste, sukeldus madalaisse õitsvaisse orgudesse. Taimestik muutus vähehaaval metsikumaks. See ei üllatanud teda, sest ainult pargi keskosa oli kultuurtaimede päralt, aga äärtel oli kõik jäetud looduse enda hooleks. Tõsi küll, Eraku aborigeene, taim-roomureid, siia ei lastud. Siin kasvasid vaid maised taimed.

Kui kaitsva jõuvälja servani jäi meetrit sada, taipas Erly, miks selva näis talle ebaloomulikult kõrgena. Kohalikud taimed ei ulatunud kõrgusse rohkem kui viis meetrit, kuid nad suutsid üksteisele otsa ronida. Ka nüüd kõrgusid nad mitmekorruselistena, põimunud nii, et üksikut taime oli võimatu eristada. See oli mingi vastik, jäle segapuder tüvedest, juurtest ja okstest.

Erly ronis kulgurist välja ja läks päris tõkendvälja serva ligi. Ja alles siin ta taipas, et need olid hiigelsuurde poolrõngakujulisse lasusse piki jõuvälja põhjapoolset külge kuhjatud surnud taimed. Selle lademe kõrgus oli vähemalt 100 meetrit. Missugune jõud võis moodustada selle surnud tsooni? Ainult enneolematult raevukas orkaan, mille võimsust on raske kujutledagi. Orkaan tuli nähtavasti põhjast ja, olles ligipääsmatule tõkendtsoonile otsa tormanud, kaotas seejuures oma trofeed.

Aga kustkohast võis tulla see maru? Erakul on nii pehme kliima, ilma tugevate tuulte ja tormideta...

Nüüd esitas ta küsimuse – mis juhtus jõuväljaga seal, kus see lõikub ekvaatorijoonega? Ta istus uuesti juhtpuldi taha ja sõitis piki ladestu äärt. Selle kõrgus vähenes ristumispunktile lähenedes märgatavalt. Nähes, et seal on kõik korras, adus ta, et selles punktis kulutas tõkendvälja generaator hiigelsuure energiakoguse, et auku sulgeda, kuid rivist välja ei langenud.

Aga see on siin, Keskbaasis, kus energiavarud on praktiliselt piiramatud. Mis jäi järele baasidest, kui selline torm neist üle kihutas? Minutit kümme istus ta rohul kulguri varjus mõtteid kogudes. Mida ta nende kolme tunniga on teada saanud?

Täiesti kindel on järgmine: Ezrat ja Jummi pole enam. Nad on surnud. Kõik, mis asus ekvaatoril, on vananenud kümneid või isegi sadu aastaid. Võimalik, et see on mingite mikroorganismide töö. Keskjaamast sadu kilomeetreid põhja poole on tekkinud tundmatu jõuväli, energiaekraan, mis tõukab endast eemale materiaalsed esemed ja ei lase läbi raadiolaineid. Kannikese äraoleku ajal möllas Erakul ennenägematu orkaan. Inimesed baasidest ei vasta Keskuse kutsungitele.

Kuidas see kõik ühtekokku siduda? Ja äkki kujutas ta silmapilguks ette Ly nägu. Mitte sellisena, nagu see oli nende viimasel kohtumisel, vaid teisena, armsana, lähedasena, armastavana. Ta peletas mälestused eemale.

„Erly,” kutsus teda Traikov. „Kas sa kuuled mind?”

„Kuulen, Nik. Mis sul on?”

„Asjalood on sellised.” Traikovi hääli oli täiesti rahulik. „Mida ma pean ette võtma inimestega, kes askeldavad energiakogujate juures?”

„Millised inimesed? Mida sa räägid?” Erly oli ühe hüppega kulguri otsas.

„Mulle näib, et me leppisime sõnatult kokku teineteist mitte mingil juhul hulluks pidada. Erly, siin on pool tosinat meest. Praegu nad kas pole mind näinud või teevad näo, nagu ei näeks. Ma ei tunne neid. Meil, Keskbaasis pole neid olnud.”

„Ma tulen kohe sinu juurde, Nik! Mis sul teha, ma ei tea. Mõtle ise.”

„Hästi. Ma olen neljandal põhjapoolisel koguril. Kulgur seisab all. Aga mina olen päris katusel.”

Erly sööstis juhiistmele. Mootor möiratas ja masin kihutas taamal paistvate Keskuse kuplite suunas, kaldudes tugevalt lõuna poole. Ta ei tahtnud, et tundmatud teda näeksid enne, kui ta seda ise tahaks. Mis mehed need on? See on veel arusaamatum kui kogu eelnev. Erakul oli kokku kakssada neliteist inimest, neist neli on elus, surnud surnud. Ülejäänutest pole mingeid andmeid. Kui nad oleksid Maa ekspeditsioonist, oleks Nik nad ära tundnud; siin tundsid kõik üksteist nägupidi.

Tähendab, nad on selle tsivilisatsiooni esindajad, kes löid baasi ja Keskuse? Kui see nii on, siis on nad viie maalasega võrreldes kõikvõimsad. Nad võivad teha nendega kõike, mis pähe tuleb. Nad naasid oma valdustesse. Mis nad ette võtavad? Mis neile öelda? Kuidas selgitada maalaste tegevust?

Kui Keskuseni oli jäänud alla kahe kilomeetri, kutsuti teda uuesti kuuldele:

„Erly, oled sa olemas? Eksisteerid sa päriselt? Erly!?”

„See olen mina, Erly. Sa ärkasid, Eva? Kus sa oled?”

„Erly! Võta mind kaasa! Vii siit minema! Tee minuga mida tahad, ainult vii siit ära! Ma lähen hulluks! Ma ei saa enam millestki aru!”

„Kus sa oled, Eva?”

„Ma olen raadioruumis, Erly, just nii, nagu Nik käskis. Ma istun siin juba pool tundi. Keegi pole mind välja kutsunud. Justkui oleksid kõik surnud, justkui jälle kadunud!”

„Me arvasime, et sa magad.”

„Kas sa nägid neid, Erly?”

„Keda?”

„Ezrat ja Jummi.”

„Jah... nägin...”

„Nad just lahkusid saatejaama tagant! Vii mind ära! Meil on ju rakett. Kolme kuu pärast tuleb Varssavi...”

„Eva, mis sinuga on? Rahune. Ma olen varsti sinu juures, aga enne pean ma nägema Nikki.

Aga Ezrat ja Jummi ei ole. Nad ei saa käia. Neid pole.”

„Tähendab, ma olen ikkagi hulluks läinud. Siis jääb üle ainult selle blastri toru sisse vaadata!”

„Ei tohi, Eva! Kuuled, ei tohi!”

12.

Sveni vindik läbis suurel kiirusel uduviiru. Ükskõik, kuhu ta ka ei vaadanud, igal pool laius selva.

Henry tuju oli märgatavalt tõusnud. Nüüd ei peata teda enam keegi teel Oza juurde. Kui masin alt ei vea, jõuavad nad varsti teise baasi kohale.

Sveni hämmeldas üks seik. Ta tundis ümbrust küllaltki hästi ja ka kaart oli tal käepärast. kuid aeg-ajalt võis silmata tundmatuid moodustusi – järvi ja põlendikke – mida kaardil polnud.

Henry oli vait jäänud. Tal polnud midagi teha, sidet nagunii ei olnud. Aga istuda, käed rüpes, oli väljakannatamatu. Ka Sven vaikis. Talle ei tulnud pähe ühtegi sobivat jututeemat.

Paarikümne minuti pärast sattus neile ette veel üks jõuväli. Sellest läbimurdmine vindiku kiirust küll ei vähendanud, kuid oleks äärepealt põhjustanud katastroofi. Sven kaotas hetkeks teadvuse ning õhusõiduk hakkas langema. Õnneks toibus ta kohe ning suutis vindiku üle kontrolli saavutada.

Enne teist baasi, kui lennata oli jäänud veel paarkümmend kilomeetrit, kohtasid nad kolmandat väljaekraani.

Henry oli valmis langevarjuta alla hüppama, kui nad käiku aeglustasid ja teise baasi kuplite kohale jõudsid. Ent minuti pärast sai selgeks, et baasis valitseb selva. Tõkendvälja ei olnud!

Vindik laskus eluhoone kupli suunas. Selle mootorite müra kandus üle baasi, kuid läbipaistvate kuplite alla ei ilmunud kedagi. Aeglaselt pööreldes lendasid nad üle eluhoone kupli. Jah, siin ei saanud neid keegi oodata. Kõikjal võis näha purustuste jälgi. Kuppel oli mõnest kohast pragunenud ja seintes haigutasid meetripikkused lõhed. Murdunud talad ja raudbetoonist vaheseinad, mööblitükid ja aparatuurijäänused...

„Mis see siis on?” ütles Henry aeglaselt.

„Selva, ikkagi selva...” sosistas Sven.

„Lase mind välja.”

„Henry, ma lasen su välja, ainult enne teeme mingi plaani. Kas sa oskad leegiheitjaga ümber käia? Siis võta üks endaga kaasa. Kõige parem on alla laskuda läbi kupli pragude. Seal pole neid roomajaid nii palju.”

„Ma tahan teada, kuidas ta hukkus.”

Sven sidus talle vöö külge, pistis pihku leegiheitja ja riputas blastri õlale.

„Lõhedest ära kaugemale mine. Parem on teha uus avaus. Nüüd on juba ükskõik, mis sellest siin saab,” soovitas ta Virdile, kui viimast avatud kabiinist trossi otsas alla lasi.

Virt seisis ringikujulisel platsil teisel korrusel, kuhu avanesid tubade uksed. Neid oli kaksteist, kuid ainult neljas olid hiljuti elanud inimesed.

Ta avas Oza toa ukse ning otsekohe viskus midagi tema peale. Pea kohal sähvatas välg ja see „miski” kukkus nõrgalt tõmmeldes ja vigisedes ta jalge ette. Sven jõudis õigeaegselt tulistada.

Kõige õigem olnuks kogu tuba leegiheitjaga üle käia ja alles siis sisse astuda. Kuid siis oleks ära põlenud ka see, mis kunagi Ozat ümbritses. Henry hüppas üle limahunniku ja astus tuppa. Kogu mööbel oli lõhutud ja segi paisatud. Ta ei leidnud ühtegi tervet eset. Madal, kunagi pehme diivan oli lõhki kistud. Seina sisse ehitatud riidekapp välja rebitud ja põrandale paisatud. Henry pööras selle ettevaatlikult ringi ja vaatas sisse. Kapp oli tühi. Öölauake seisis jalgadega taeva poole kaasaskantava magnetofoni peal. Ei, selles polnud linti. Kasutu asi. Henry seisis veel mõned minutid seda kõike vaadates, kuni tema selja taga uuesti kärgatas leegiheitja.

Sven istus vindiku põrandal, üks jalg rippu üle ukseääre, toetudes vastu ust ja aeg-ajalt vajutades leegiheitja päästikule.

Ülevalt oli tal hästi näha, mis purustatud kupli all toimub. Seda kuplit polnud enam mõtet säästa. Ta tulistas otse läbi läbipaistva plastiku. „Kotikesed”, nagu neid kutsuti, tajusid kuidagi inimeste ilmumist ja ronisid nüüd igasse prakku eluhoones. Harilikult tabasid nad ohvrit hüppel, kuigi jalgu neil polnud. Kui peatu koti esiosa puudutas ohvrit, pööras ta end justkui pahupidi, liibudes tihedalt ohvri vastu ning hakkas kogu sisepinnaga seedima. Uue ohvri leidmiseks polnud neil vaja uuesti tagasi pöörata – nüüd oli välispinnaks see, mis veel paari hetke eest oli sisemus.

„Henry! Ära mine kaugele!” karjus Sven. „Ma hoian neid tagasi veel minutit viis, mitte rohkem. Kas kuuled?!”

Virt käis vaikides toast tuppa.

„Kas sa kuuled mind?” hüüdis Sven laskude vahel uuesti.

Henry viipas käega, mis pidi tähendama – kuulen. Tema süda tagus meeletult. Üks tuba oli tühi. Välisseinal märkas ta mõningaid ülessulanud avasid. Keegi oli siin blastrist tulistanud. Aga väljapääs oli tehtud leegiheitjaga.

„Henry, hoia vööst kinni!” karjus Sven. „Neid on liiga palju.”

Virt pöördus ringi. Näiliselt kohmakad kotid lähenesid kiirete hüpetega. Ta suunas leegitseva joa otse ette ja vajutas päästikule, kuni lõppes süütevedelik. Siis viskas ta kasutu leegiheitja minema ja haaras jooksul vööst. Sven tõstis leegiheitjat käest panemata kõigepealt vindiku paarkümmend meetrit kõrgemale ja alles siis tõmbas Virdi kabiini. Ta ei öelnud ega küsinud midagi. Las Henry otsustab ise, millal nad tagasi lendavad. Võib-olla tahab ta veelkord minna uurimisretkele...

„Nad kaitsesid end,” ütles Henry. Tema hääles polnud kurbust ja muret. „Nad valisid isegi õige asetuse oma blastritele ja leegiheitjatele.”

„Jaa, nad ei võinud niisama alla anda.”

„Sven, keegi neist peab olema elus. Nad on pidanud lahingut Võtšeki toast väljapääsu juures. Ma nägin blastrite laskude jälgi. Üks või kaks kaitsesid sissepääsu trepile, aga ülejäänud taganesid. Kuhu nad võisid sellest kuplist minna?”

Ka Svenil tekkis lootus. Ehk on Henryl õiguski.

„Peab baasi lennult uurima,” kostis ta.

Vindik hakkas tiirlema purustatud kuplite vahel.

„Sven, seal ühes toas pole mitte midagi. Tühjus. Pole diivanit, lauda, toole, isegi tühiseid asjakesi. Teistes kõigis on kõik pea peale pööratud. Ja Oza toas pole tema riideid. Kuhu see kõik võis kaduda? Esimesel korrusel peavad olema toiduainete ja vee varud, söökla. Kahju, et

ma ei jõudnud sinna vaadata.”

Nad lendasid baasi kohal aeglaselt edasi-tagasi. Väljageneraatorid olid aluselt lahti rebitud. Üks vedeles tükkideks purunenuna meetrit 50 eemal, teist polnud üldse näha. Seepärast oligi selva baasi pääsenud. Elu-, töö-, ja sidehoone ning lennuväli eraldusid saarekestena kohaliku roomava floora määrdunud-rohelisel taustal. See planeet oli oma kunagised õigused sellele maalapile taastanud. Kaks purunenud vindikut vedelesid lennuvälja kõrval. Sven laskus peaaegu roomurtaimede latvadeni. Nende päevade jooksul oli kõik nii täis kasvanud, justkui poleks siin kunagi teisiti olnudki. Läbi ühe vindiku esiklaasi põrnitsesid neile otsa inimkolba tühjad silmakoopad.

Virt haaras raevuhoos Sveni leegiheitja ja hakkas sellega kostitama silmapilkselt ära põlevaid roomurtaimi. Kuid igalt poolt ronisid sinna asemele uued ja näis, et sellel ei tulegi lõppu.

„Henry, see on kasutu,” ütles Sven üht kätt talle õlale asetades ja teisega õrnalt leegiheitjat ära võttes. „Nad ei taipa nagunii. Kes see võib olla?”

„Kõik peale Oza oskasid vindikut juhtida...”

„Niisiis ühte me enam ei leia.”

„See on Jürgens. Tema oli piloot.”

Teine vindik oli tühi.

Teadusmaja oli sellises seisukorras, et polnud mõtet vaadatagi.

„Vaata!” karjatas äkitselt Sven. „Sidehoonel on laigud, justkui paigad. Keegi on praod ja augud ära lappinud!”

„Ma ju rääkisin! Ma teadsin seda!”

Vindik lendas üle väikese kupli.

„Kus siin sissepääs on?”

„Seal on kõik plastikuga üle valatud. Väljastpoolt. Keegi sulges sissepääsu ja jäi ise välja.”

Mis võis olla selles hermeetiliselt suletud kuplis? Dokumendid? Inimesed? Kes jäi välja? Milleks?

„Sven, neil peab siin olema paar kulgurit. Need kasutatud masinad peaksid seisma lennuvälja juures.”

„Kuid neid pole seal.”

„Tähendab, keegi otsustas kulguritel Keskusesse läbi murda. See on kindel surm.”

Vindik tegi kinnipitseeritud kupli kohal veel mõned tiirud.

Äkki kukkus tüür Sveni käte vahelt.

„Oza!” karjatas Henry.

Läbi kupli vaatas neile otsa näo vastu läbipaistvat seina surunud naine.

„Oza!”

13.

Nikolai Traikov jooksis Eva kotedžisse, veendus, et too magab, jättis lauale kirjakese, nagu Erly käskis, ja tormas kulguri juurde.

Energiakogurid ulatusid kettidena mitu kilomeetrit Keskusest lõuna ja põhja poole. Need olid hiigelsuured arvukate juurdeehituste, mastide, treppide ja liftidega valged silindrid. Tavaliselt uuris neid kümnekond inseneri, jälgides, et energia kogus igaühes ei ületaks teatud piiri. Nendest toitusid jõuvälja tekitavad generaatorid. Kuid selleks, et seda tekitada, polnud sellist hulka kogureid vaja. Seadmete tööks piisanuks ühest triljondikust akumulaatoritesse varutud energiast.

Nikolai sõitis kulguril ühe juurde ja sisenes lifti, mis viis ta mõne sekundiga insenerisaali. Väike valgustatud saal paljude mõõteriistadega lõi ta pahviks. Kuidas siin millestki kinni haarata? Varsti sai ta aga aru, et tal polegi vaja kõigest aru saada. Kogurite kontrollsüsteem oli küllaltki lihtne. Ta kirjutas üldloendi näidu üles. Rebis trükkalilt paberilindi, millelt võis näha energiakulu igal päeval, tunnil, minutil. Lindi pistis ta taskusse ning ise kihutas järgmise koguri poole. Seal toimis ta samamoodi. Siis vaatas ta üle kolmanda, neljanda...

Viienda silindri lift oli üles tõstetud. Nikolai vajutas mitu korda nupule, püüdes lifti alla lasta, kuid tulutult. Ta mõtles, et lift on rikki läinud. Kuid siis äkki hakkasid tablool vilkuma korruste numbrid. Lift laskus kümnendalt tasemelt alla... ja peatus viiendal, kus asus insenerisaal. Nikolai püüdis uuesti lifti alla kutsuda, kuid see oli ikka veel hõivatud. Kes võis olla liftis? Lift sõitis uuesti üles. Nikolai äsas rusikaga vastu tablood, kuid midagi ei muutunud. Siis jooksis ta välja ja nägi läbi raudkarkassi, et lift tõepoolest liigub. Ettevaatlikult, püüdes mitte kära tekitada, viis ta kulguri vähimal kiirusel neljanda koguri juurde. Seal sõitis ta liftiga viimasele, kaheteistkümnendale tasemele. See oli silindri lame katus. Mastide taha varjudes hiilis ta katuse äärele... ja oleks üllatusest äärepealt seitsmekümnemeetrise kõrguselt alla kukkunud. Naabersilinder asus poolteistsada meetrit eemal. Tema laugel katusel jalutas kümnekond kuju. Liftišaht oli samuti tema poole ning ta märkas, et ka lift on sealsamas. Kui nad viibisid katusel üle kahe minuti, pidid nad olema tema kulgurit näinud. Aga tema püüdis sel ajal lifti alla kutsuda.

Inimeste poolpaljad kujud paistsid sellisest kaugusest pisikestena, kuid võrreldes enda ja masti pikkust tuli Nikolai järeldusele, et nad on temaga ühte kasvu. Neil oli päevitunud nahk. Jalas lühikesed teksased ja midagi sandaalide sarnast. Särke polnud, pead katmata, ühe käes paistis midagi suure paberilehe sarnast. Üle öla rippus igaühel lühike kaigas, mis meenutas blastrit.

Kohe alguses oli kindlaks tehtud, et Erakul pole inimesi, pole üldse mitte mingit mõistuslikku elu. Sel juhul – kes siis on need inimesed?

Nik kutsus Erly kuuldele ja küsis:

„Mida ma pean tegema inimestega, kes askeldavad kogurite juures?”

14.

Eva ärkas sügavast unest. Mõni hetk ei suutnud ta taibata, kuidas oli ta siia sattunud, kuid siis tulid viimased sündmused talle meelde. Kui ta seda ainult unes pole näinud; Traikovi poolt lauale jäetud sedelike veenis teda lõplikult, et Kannikese meeskond on lõpuks naasnud. Laual lebas kerge blaster. Pärast kõiki neid teadmatusega täidetud üksinduspäevi oli juba ühegi inimese ilmumine tema jaoks suur õnn.

Need neli muidugi harutavad lahti selle Eraku sündmustepuntra. Ja kui nad ka seda ei suuda... Tuleb Varssavi oma fantastilise tehnika ja tuhandete inimestega.

Harjunud liigutustega kohendas ta soengut, seisis veidi akna juures, hingates täiel rinnal

sisse värsket metsahõngu. Siis, riputanud blastri õlale, jalutas kiirustamata Keskuse poole, noppides teel lilli. Kui kauniks oli inimeste tulekuga kõik muutunud!

Kergelt jooksis ta trepist üles ning läks ringkoridori kaudu raadioruumi. Ta oleks väga tahtnud Niki ja Erlyga rääkida, kuid mõte sellest, et ta võib neid segada, peatas ta. Kontrollinud saatjate ja vastuvõtjate häälestust, läks ta akna juurde, nautimaks kaunist vaadet.

Midagi sundis teda ümber pöörama. Polnud kuulda ei hääli ega tunda õhu liikumist, kuid ta tajus kellegi juuresviibimist. See tunne oli talle tuttav; nii oli see olnud ka siis, kui ta üksi jäi... Lihaseid vallutas hirm. Vaja oli end liigutada, kuid ta ei suutnud seda teha. Kõik suri välja. „Pööra end, vaata,” sosistas miski tema sees. Ja ta pöördus.

Puldi ees, seljaga tema poole, istus kiilaspäine mees. Selle mehe, õigemini selle kiila peanupu oleks ta tuhande teise seast ära tundnud. See oli Philip Ezra pea. Uksest, ilma seda avamata, astus sisse Jumm. Nad käisid alati koos. Huulte liikumise järgi oli näha, et nad räägivad omavahel, kuid kuulda polnud midagi.

Eva käed klammerdusid aknalaua äärel. Ezra vaatas selja taha, kuid tema pilk libises üle neiu. Ta ei näinud teda. Jumm astus istme juurde. Ta hoidis käes kokkurullitud paberilehte. Ta rullis selle lahti ja ütles midagi Philipile. Too raputas eitavalt pead. Siis tõusis tugitoolist, võttis lehe teisest äärest kinni ja astus eemale. Seda rulooni, millel paistsid skeemid või eskiisid, demonstreerisid nad nähtamatule publikule kümnekond minutit. Seejärel rullisid nad selle hoolikalt kokku. Jumm näitas käega ukse suunas. Ezra tõstis eitavalt kae ja astus akna poole.

Eva karjatas metsikult ja hüppas eemale, kuid nad ei teinud sellest väljagi. Ezra astus akna alla ja vaatas välja, seejärel raputas nukralt pead. Jumm tammus ukse kõrval kannatamatult jalalt-jalale.

Seejärel lahkusid mõlemad läbi suletud ukse, kusjuures Jumm tegi liigutuse nagu avaks ta selle, kuid uks ei liigutanudki.

Eva seisis veel mõned sekundid liikumatult, püüdes mõtteid koguda. Kas hullumeelne võib aru saada, et ta on hull? Siis haaras ta taskuraadio ja valis Erly koodi:

„Erly, oled sa olemas?!”

...Ei, ta ei uskunud, et surnud Ezra ja Jumm suudavad jalutada mööda Keskust. Aga kas ta ise usuks seda, kui oleks terve? Kas keegi üleüldse usub seda?

Ta võttis kätte blastri, selle helkiva mänguasja, ja silitas külma toru jääkülmade sõrmedega.

15.

Naine vaatas neid mingeid tundeid ilmutamata – ei rõõmu ega üllatust. Virt avas kabiini ukse ja kummardus välja, hüüdes:

„Oza! See olen mina, Henry! Oza! See olen mina!”

Neid lahutas kõigest kümnekond sentimeetrit läbipaistvat plastikut.

„Sven, kusagile tuleb leegiheitjaga auk teha, muidu ei pääse me sinna sisse!”

Sven viis vindiku paar meetrit eemale. Henry tassis lastiruumist välja veel ühe leegiheitja. Kuid tulistada polnud võimalik. Naise kuju liikus nendega kaasa. Suured sinised silmad jälgisid tähelepanelikult nende tegevust. Ent mitte ühegi žestiga ta ei näidanud, et on nad ära tundnud. Ükski lihas ta näos ei liikunud. Ainult ta käed liikusid seinal just nagu hüpiknukul.

„Sven, põruta kupli tipu kohale, muidu ta ei lase meil seina purustada. Temaga on midagi

korrast ära!"

Vindik tõusis kupli kohale, kuid tulistada polnud ikkagi võimalik. Naine seisis otse nende all.

„Sven, ma laskun leegiheitjaga trossi otsas alla, aga sina mine teiselt poolt. Ta ei saa korraga olla mõlemal pool kuplit. Üks meist jõuab teha augu.”

Virt libises mööda libedat kuplit alla ja jäi pidama põranda tasapinnale. Naine lähenes talle. Oza! Kui kõhnaks oli ta jäänud! Ainult suured silmad olid endiselt elavad. Kuid miks ta teda ära ei tunne? Miks ta ei anna märku, et rõõmustab teda nähes?

Sel ajal kostis teiselt poolt kuplit valang. Sven põletas plastikusse avause, millest inimene läbi mahtus. Vindik tõusis uuesti mõned meetrid ja Sven tõmbas Virdi kabiini.

Minuti pärast oli Henry kupli sisemuses, aga Sven jäi masinasse ootama, hoides blastrit laskevalmis, sest limased kotid hakkasid kupli ümber kogunema.

„Oza!” lausus Henry, puudutades sõrmedega tema nägu. „Miks sa vaikid? Kas sa polegi rõõmus? Miks sa vaikid? Mis siin toimus?”

„Ma ootasin,” ütles naine, „et keegi tuleb. Stap lubas lahkudes, et siia keegi kunagi tuleb.”

„Oza ootas last,” mõtles Sven. „Kas Henry tõesti ei märka, et tal on normaalne figuur?”

Kuid Henry märkas. Märkas juba siis, kui nägi teda läbi seina.

„Oza, mis juhtus meie lapsega?”

„Ei saa aru,” ütles naine.

„Mis sinuga on?”

„Minuga? Mitte midagi. Ma ootasin teid väga kaua. Kui Stap lahkus, valas ta sissepääsu väljastpoolt kinni, et ma meeleteheminutitel ei saaks välja minna ja lõpetada elu enesetapuga. Kuid mul pole tekkinudki selliseid mõtteid. Ma jälgisin roomurtaimi ja kotikesi.”

„Oza, millal Stap lahkus? Millega?”

„Viis aastat tagasi. Ta oli minu vastu väga lahke.”

„Viis aastat...?!”

„Mul on kõik üles kirjutatud. meil oli raadioside umbes tund aega. Siis jäi ta vait. Ma arvan, et ta hukkus.”

„O-oza!”

„E-ei! Ma pole Oza. Ta suri kaheksateist aastat tagasi. Ma isegi ei mäleta teda. Ma näitan teile, kuhu ta on maetud.”

„Oza, mis sinuga on? Ärka üles!” Henry raputas tema õblukest keha õlgadest kinni haarates, kuid neiu võttis tema käed sealt ära ja ütles:

„Stap rääkis, et Oza ootas kogu aeg kedagi.”

„Keda?”

„Henry Virti... Ta rääkis, et väga ootas.”

„Mina olen Henry Virt. Ma saan aru, sa oled väsinud nende päevadega. Need olid kindlasti õudsed. Kuid nüüd see on lõppenud. Ärka üles! Oza! Me lendame keskusesse. Oza, ära vaata mind niimoodi.”

„Ma juba ütlesin, et ma pole Oza. Mu nimi on Seona.”

„Seona? Kuid nii me tahtsime ju ristida oma tütre! Oza, sa oled haige! Kuid see läheb ruttu mööda. Me peame kiirustama. Varsti loojub päike. Mida sa tahad kaasa võtta?”

„Päike? Ei, ta ei looju veel niipea. Ta loojub poole aasta pärast. Ma olen raamatuist lugenud, et päike loojub iga kahekümne nelja tunni tagant. Ja kui ta on loojunud, siis inimesed lähevad magama. Kuid siin on kõik teistmoodi. Siin kestab päev poolteist aastat. Naljakas, eks? Päev on aastat pikem. Aga siis on poolteist aastat öö ja siin külmub kõik... ning pimedus... Pärast seda näivad roomurid ja kotikesed nii meeldivatena, et tahaks nendega mängida. Jah, öösiti oli mul mõnikord halb. Eriti siis, kui Stap läinud oli. Vaeseke, ta hukkus tunni pärast, ma arvan nii.”

Henry pöördus paluvalt Sveni poole, justkui öeldes: „Ära pane tähele, ta on...” Sven noogutas vaikides, mis tähendas: „Olgu. Istuge peale ja lendame tagasi.”

„Mida sa tahaksid kaasa võtta, Oza? Me lendame kohe ära.”

„Seona...”

„No olgu pealegi Seona. Niisiis mida?”

„Oo, ma tahaksin võtta kõik. Mul pole ju Keskjaamas midagi; ma pole seal kordagi viibinud. Aga ma olen väga tahtnud seal olla. Ma ei võta palju kaasa, sest te ilmselt kiirustate. Mõned kleidid, kuigi... ei, nad on niikuinii juba ära kantud. Ma võtan selle raamatu, siis kombinesooni. See on veel peaaegu uus. Aga sulle palus Stap anda vaat' selle.” Ta tõmbas sõrmest sõrmuse, millel oli kivi asemel mälukristall. Selle sõrmuse oli Henry kunagi ise Ozale kinkinud. „Stap ütles, et see on väga tähtis. Ja veel, palun võtke kaasa see kohver. Selles on mõnede seadmete näidud ja muud paberid. See seisab kinnipitseeritult juba nii kaua, et ma ei usu, et seda üldse on kunagi avatud. Stap ütles, et see huvitab inimesi, kes siia tulevad.”

Henry tõstis kasti sülle, viis seina juurde ja andis Svenile. Seejärel naasis Oza juurde. Kuidas ta küll oli muutunud sellest saadik, kui ta teda viimane kord nägi. Ta oli väga kõhnaks jäänud. Ja ka näojooned on teravnenud. Ja mis ta kõik kokku rääkis! See ju tähendab, et ta on hulluks läinud... Vaeseke! Kui palju peab üle elama, et see juhtuks?

„Oza... Seona, ära karda midagi,” tõmbas ta tolle oma rinnale. „Kõik läheb hästi.”

„Ma ei kartnud ka varem. Ma olen alati inimesi oodanud. Aga nüüd, kui te tulite, ei karda ma enam midagi.”

Nad läksid auguni seinas. Henry toetas ettevaatlikult habrast Oza-Seonat. Ta süda hüppas rõõmust ja samal ajal lõhenes murest tükkideks.

„Sven, aita teda,” ütles ta. Sven sirutas aga selletagi käe välja, et naine sisse tõsta.

Kui vindik end kuplist lahti rebis, haaras Henry leegiheitja ja tulistas kuni süütevedeliku lõppemiseni all tunglevaid roomureid ja kotte.

„Asjata tegid seda, Henry,” ütles Sven.

„Tean,” vastas too vaikselt.

„Jah, asjata,” ohkas Oza. „Nad lõbustasid mind kõik need aastad.”

„M-mm,” ägas Henry ja haaras pea käte vahele.

All laius uuesti vihkav määrdunud selva. Sven juhtis vindikut maksimumkiirusel. Oli vaja võimalikult kiiresti jõuda Keskbaasi. Nad olid niigi sideseansile kaks tundi hilinenud. Erly ja Nik mõtlevad praegu tont teab mida.

„Mis siin siis ikkagi juhtus” küsis Henry. Ta keel ei paindunud nimetama teda Seonaks.

„Seda ma ei tea. Mind siis veel ei olnud. Stap rääkis, et oli torm, hirmus torm. Siis tuli selva. Nad olid tollal neljakesi. Piloot Jürgens hukkus otsekohe. Nad ei jõudnud isegi tema jäänuseid vindikust välja tirida. Siis suri Oza.” Nende sõnade juures tõmbus Henry kägarasse. „Oli veel üks mees – Võtšek, kuid ka teda ma ei mäleta. Ta ütles, et Oza tuleb mätta inimese moodi. Ja nad matsid ta maha. Ainult et pärast seda Võtšek enam tagasi ei tulnud. Stap ei suutnud roomureid tagasi hoida. Nii me jäime kahekesi. Siis lahkus ka tema. Ta tahtis jõuda keskusesse. Oleks ta parem läinud talvel! Aga tema läks südasuvel, kui päike juba pool aastat polnud silmapiiri taha laskunud.”

„Jälle päike!” sosistas Henry.

„Võta end kokku,” ütles Sven talle tasa.

Minuti pärast lisas ta:

„Muide, päike pole nende nelja ja poole tunni jooksul tõepoolest kohalt nihkunud.”

„Ja sina ka,” ühmas Henry väsinult. „Sul ju pole selleks põhjust.”

„Võid ise veenduda.”

Kuid Henry ei nihkunud paigast, ainult surus Oza tugevamini oma embusse.

„Kui meeldiv on inimese keha soojus,” ütles Oza-Seona.

Vindik lähenes poolläbipaistvale uduviirule.

16.

Erly tormas mööda ringkoridori, kui eespool kärgatas lask. Tulistati sidesektsioonis. Seal oli ainult Eva. Kas ta tõesti ei pidanud vastu?

Ta hüppas ukse juurde ja peatus. Ukses suitses auk, ka vastasseinas oli näha lasu jälgi. Erly tõmbas ettevaatlikult lingist. Sees oli kõik vaikne. Ta astus ettevaatlikult sammukese edasi ja hõikas tasakesi:

„Eva, see olen mina, Erly!”

Talle ei vastatud.

Ta astus edasi. Eva seisis keset ruumi, blaster käes. Ta langetas aeglaselt selle ning see kukkus valju kolksatusega vastu põrandat.

„Erly, sa peadmu siit ära viima. Veel veidi ja ma ei pea vastu.”

„Mul pole õigust seda teha.”

„Aga kui... sa seda tahaksid. Ly rääkis sinust kogu aeg, kuigi ta ei armastanud sind. Ei. Me olime sõbrannad. Ta rääkis mulle kõik. Küllalt palju, et hakkaksin sulle mõtlema. Ma teadsin, et sa siia lendad. Ma ootasin sind. Võib-olla tegi Ly nimelt nii, et keegi armastaks ka sind. Ta oli hea. Talle endale polnud midagi vaja.”

„Ma tegin alati nii, nagu tema soovis. Aga tema ei soovinud midagi endale,” sõnas Erly. „Ma tõesti viiks su siit minema, kui see võimalik oleks.”

Eva jooksis tema juurde, haaras tal õlgadest ja küsis otse näkku vaadates:

„Tõesti, Erly?”

Erly lükkas ta veidi eemale ja ütles:

„Keskusesse on ilmunud tundmatud inimesed. Nik teatas sellest mõne minuti eest. Ta jälgib

neid.”

„Sa ei usu mind, et nägin Ezrat ja Jummi. On ju nii?”

Ta noogutas.

„Aga ma just lasin nende pihta, kuid nad läksid ära. Nad on justkui varjud.”

„Hästi, Eva. Kunagi hiljem me selgitame välja, mis see oli. Istu raadiojaama taha. Poole tunni pärast peab Virt meiega ühendusse astuma. Aga mina räägin Nikiga.”

Erly kutsus Traikovi kuuldele. Too vastas otsekohe, justkui oleks kutsungit oodanud.

„Erly, kus sa oled?”

„Sideruumis. Kus need mehed on?”

„Osa on viienda koguri katusel. Mida nad seal teevad, ei saa ma aru. Ülejäänud sõitsid kuuenda juurde.”

„Sõitsid? Millega?”

„Neil on midagi kulguri sarnast.”

„Ma ei tea, mida sa tegema peaksid, Nik, sinna jääma või siia tulema. Kui saaks teada, mida plaanitsevad või kes nad on...”

„Ma jään praegu siia. Kui midagi on, teatan sulle... Ühte ma võin kindlalt öelda – need pole meie omad. Neid tunnen ma kõiki.”

„Olgu, Nik. Ole ettevaatlik.”

Erly lülitas saatja välja ja ohkas väsinult:

„Mul käib sellest kõigest pea ringi. pole aega millesegi süveneda. Kui see üldse võimalik on.”

„Ma saan aru, Erly,” ütles Eva.

Samal hetkel tuli Virt kuuldele.

„Baas on hävitatud,” kostus klappidest rahulik hääl. „Praktiliselt hävitatud. Seal on varemed.”

„Inimesed?”

„Üks... Oza ...,” sosistas Henry.

„Miks sa seda nii vaikselt ütled?”

„Ta istub kõrval. Erly, ma ei saa sellest valjusti rääkida.”

„Mis teistest on saanud?”

„Nähtavasti pole neid enam elus, vähemalt Jürgensit mitte. Me nägime teda.”

„Henry, tulge kiiremini tagasi. Kui lähenete Keskjaamale, tehke ring lõuna poole ja maanduge otse peasissekäigu ette.”

„Sain aru,” sõnas Sven.

„Asi on nimelt selles, et Keskuses on mingid tundmatud mehed. Kes nad on, ma ei tea. Nik jälgib neid. On parem, kui teid ei nähta. Selge?”

„Liiga palju mõistatusi ühe päeva kohta,” lausus Sven.

„Päev pole veel lõppenud.”

„Hästi, 20 minuti pärast oleme kohal,” ütles Henry. „Lõpetan.”

Erly andis mikrofoni Evale.

„No nii... Nad leidsid Oza. Temaga on midagi korrast ära. Henry isegi ei tahtnud tema juuresolekul sellest rääkida. Aga kolme pole enam.”

Eva tõusis aeglaselt toolist, vaadates Erly suunas. Too vaatas teda üllatunult. Mis lahti on? Neiu surus parema käe hirmukarjatust tagasi hoides suule. Erly läks tema juurde, tundes selja taga ebameeldivat külma. Ta pöördus aeglaselt ning tundis, kuidas juuksed püsti tõusid ning kogu keha kammitses surmahirm.

Ruumi uks oli suletud, aga sellest paistis Philip Ezra kuju. Ta näis kahtlevat – kas astuda sisse või mitte? Siis sisenes ta täis otsustavust ja suundus saatejaama poole. Erly tõukas Eva eemale, kuid too klammerdus kahvatute sõrmedega tema külge. Aga ta oleks isegi heameelega kellestki kinni haaranud.

Ezra lülitas saatja paneelil midagi ümber – mitte ükski tumbler ega kangike ei liikunud – kuid Ezra manipuleeris nendega nii, nagu ta tõepoolest lülitaks ümber. Siis sirutas ta käe mikrofoni järele ja tõstis siis käe suu juurde, hoides sõrmi nii, nagu oleks tal tõesti mikrofon käes. Kuid see jäi lauale. Öelnud paar sõna kujutletavasse mikrofoni, ei saanud Ezra nähtavasti vastust ning viskas selle pahaselt lauale tagasi. Mõned sekundid seisis ta puldi taga sõrmedega saatja paneelil trummeldades. Tema tegevus ei põhjustanud ühtegi häälistsust. Seejärel tõmbas ta peoga üle oma kiilaspea ja hakkas toas edasi-tagasi marssima, närviliselt pilke aknasse heites.

Erly seisis hingetuna. See oli kõige ehtsam Philip Ezra. Kiilas. Suure peaga. Alati viikimata pükstes. Laias avara lõikega pluusis. Jalas rohelised kingad, mida ta isegi rannas ära ei võtnud.

Ezra näis kedagi ootavat. Kuid keda? Ja üleüldse, kustkohast ja kuidas ta välja ilmus, kui nad Evaga olid näinud ta jäänuseid?

Keegi ilmselt hõikas teda ukse tagant, sest ta võpatas ja hõikas midagi ning lahkus läbi suletud ukse.

„Erly,” sosistas Eva. „See on viimane piisk. Mul pole kunagi hallutsinatsioone olnud.”

„See pole hallutsinatsioon. See oli tõepoolest tema. Algul ma arvasin, et nüüd on lõpp... hullumeelsus. Aga nüüd ma arvan, et see oli tõesti. Ma lähen talle järele.”

„Erly, aga mina?”

„Sina jääd siia. Kohe peavad saabuma Sven ja Henry. Las nad tulevad kohe siia. Neile ja Nikile ära veel midagi räägi. Ma tulen ruttu tagasi.”

Ta avas ukse ja vaatas koridori. Ezra kuju vilksatas vasakul, väljapääsu juures. Püüdes mitte kära teha, jooksis ta sinna poole, läbis mõned koridorid ja tunnelid. Teda saatis kõikjal süttivate valgustite rivi, aga Ezra kõndis pimedas ja orienteerus suurepäraselt.

Nii jõudsid nad peajuhtimisruumi viiva eskalaatorini ning tõusid üles. Staabi uks oli endiselt avatud, nagu ta Erlyst maha jäi, kuid Ezra tegi liigutuse, nagu avaks ta selle. Nad sisenesid teineteise kannul. Erly lootis siin näha Jummi ja ei eksinud. Ezra ja Jumm hakkasid midagi raaliga arvutama, vajutades klahve ning üksteist kogu aeg katkestades, kuigi Erly nägi selgesti, et midagi ei liikunud.

Seejärel rullisid nad lahti paberirulli, millel oli kujutatud mingi inseneriskeem.

Erly hammustas huulde ja puudutas Philip Ezra küünarnukki. Käsi läks läbi tühja koha,

kohtamata takistust.

Lõunast kostus läheneva vindiku summutatud mürinat. Tagasi vaatamata astus Erly staabiruumist välja.

17.

Sven maandas vindiku otse peasissekäigu trepi ette. Oza vaatas üllatunult ringi, julgemata välja astuda. Henry hüppas rohule ja aitas tal välja hüpata. Ere loojuv päike, pehme rohi, sellel laialipillatud lilled – Oza sosistas vaimustatult:

„Ma olen lugenud, et niisugune koht on olemas, kuid ma ei osanud ette kujutada, et see on nii kaunis!”

Henry embas teda ning juhtis trepist üles. Sven riputas kaks blastrit seljale ja läks neile järele.

Sidesõlme viivas koridoris kohtasid nad Erlyt.

„Mul on hea meel, Henry.” Ta surus naise kätt. „Tere, Oza!”

„Ma olen Seona. Oza on surnud.”

Erly vaatas vilksamisi Henryle otsa ja taipas kõike. Henry seisis langetatud päi ja Oza käest kinni hoides.

„Olgu, meil on vähe aega. Lähme sidesõlme. Me peame nõu pidama ja otsustama, mida edasi teha.”

Sven sisenes raadioruumi enne teisi ja hoiatas Evat, et too kutsuks Ozat Seonaks. Kui ka teised sisenesid, tõusis Eva tervituseks ja ütles lihtsalt:

„Tere, Seona!”

„Tere...”

„Minu nimi on Eva. Tema on Erly. Teisi sa juba tunnend.”

„Eva. See on ilus nimi. Mis ma pean tegema?”

„Seona, ma olen kindel, et sulle meeldiks aknast välja vaadata,” sõnas Henry ruttu. Ta viis naise akna juurde ja pani istuma. „Vaata, kui ilus seal on! Ja ei mingeid roomureid ega kotte.”

Naine istus vaikselt.

Erly kutsus Traikovi kuuldele. Tollele ei olnud midagi erilist teatada ning Erly palus, et ta jääks küll oma kohale, kuid võtaks raadio teel nende vestlusest osa.

Seejärel rääkis igaüks lühidalt sellest, mida tegi, kuulis, millised mõtted tal tekkisid, millised hüpoteesid. Seejuures palus Erly erilist tähelepanu pöörata ebatavalistele, seletamatutele momentidele.

„Meie maandumisest Erakule on möödunud viis tundi,” algas Erly. „Siin on kõik imelik ja arusaamatu. Kuid ma arvan, et igaühel on mingi hüpotees või ettepanek. Kes alustab?”

„On möödunud seitse ja pool tundi,” parandas Sven.

„Ei, viis tundi,” peatas Erly ta žestiga. „Seda pole raske kindlaks teha. Niisiis, kes on esimene?”

„Sina alustagi.”

„Ei. Mina jään viimaseks. Alusta sina, Henry.”

Virt vaikis natuke, siis ütles:

„Ma ei tea, kuidas ja millesse surid Jumm ja Ezra, kuid baasides on lihtsalt selva läbi murdnud. Oli mingisugune torm, mis purustas väljageneraatorid ja hooned, aga ülejäänud lõpetas selva. Nii oli see vähemalt teises baasis. Olen veendunud, et ka ülejäänutes juhtus samamoodi.”

„Üheaegselt?” päris Erly.

„Ei usu. Torm hävitas nad üksteise järel.”

„Torm kogu Eraku kohal?” imestas Sven. „Väheusutav. Siin pole isegi tugevat tuult kunagi olnud.”

„Meie mäletamist mööda tõesti mitte. Sellest hoolimata torm oli,” väitis Erly. „Ma nägin, mis toimub Keskbaasi ümber. Ladestud kuni saja meetri kõrguseni. Torm tuli põhjast ja, otsustades selle lademe järgi, oli hirmus. See võis kanduda tuhandeid kilomeetreid lõuna poole; torm võis ka tekkida ainult mõne tuhande kilomeetri kaugusel Keskbaasist. Seepärast seletab oletus, et baasid purustas torm, minu arvates paljugi. Vähemalt selle, miks inimesed ei jõudnud Keskusesse naasta. Vastasel korral oleksid nad seda teinud. Torm oli, see on fakt. Pole ainult selge, miks ta tekkis. Mis sa veel võid öelda, Henry?”

„Rohkem mitte midagi. Torm ja selva. Keegi ei oodanud seda.”

„Hästi. Sven, mida sina kostad?”

„Keskuse ja teise baasi vahele on tekkinud neli energeetilist barjääri. Tagasiteel igal läbiminekul paisati meid nagu korki veest välja. Nähtavasti peegeldavad nad elektromagnetlaineid. Sellepärast ei saanud baasid üksteisega ja Keskusega sidet luua.”

„Side katkes kohe peale seda, kui midagi juhtus peapuldis, kus olid Ezra ja Jumm,” sekkus Eva. „Kui ma siia tulin ja püüdsin kellegagi ühendust võtta, mulle enam keegi ei vastanud.”

„Tuleb välja, et energeetilised barjäärid tekkisid ühekorraga tormi tekkimise ajal või veidi varem,” tegi Sven häält.

„Ju siis,” kostus klappidest Nikolai hääl. „Muidu oleks nad naasta jõudnud. miski segas neid. Torm?”

„Jaa, ma kuulsin, kuidas Ezra, kui ta veel elus oli, nõudis, et kõik otsekohe Keskusesse tagasi tuleksid.”

„Tähendab, oli käsk otsekohe evakueeruda! Miks sa varem ei öelnud? Tähendab, mõned juba teadsid, mis neid ees ootab!”

„See oli just siis, kui ma staabist väljusin.”

„Tähendab, kiire naasmise signaali said nad kätte kõik korraga,” arutles Sven. „Aga torm tuli põhjast. Miks siis ei jõudnud evakueeruda lähemad baasid? Ei saa ju oletada, et torm tekkis kõikjal samaaegselt.”

„Ei, ei või, Sven. Ma nägin taimede lademeid. Need on ainult põhjapoolses kaares. Järelikult tuli torm põhjast.”

„Siis tuleb oletada, et tema liikumise kiirus oli tuhandeid, isegi kümneid tuhandeid kilomeetreid tunnis. Seda ei suuda ma uskuda.”

„Ja ikkagi tuleb seda teha, Sven,” ütles Erly. „Ainult nii saab seletada, miks nad pärast

evakuatsioonikäsu saamist ei jõudnud õhku tõusta.”

„Kuid sellist kiirust ei saa millegagi põhjendada!”

„Olen nõus. Kuid ma toetaksin just seda versiooni,” kostis Erly. „Niisiis, kohe pärast seda, kui Ezra saatis eetrisse käsu naasta, tekkisid barjäärid ja algas orkaan ning otsekohe murdis selva baasidesse sisse. Mis sa veel võid öelda, Sven?”

„Mulle jääb arusaamatuks üks seik. See puudutab meid. Me olime ära peaaegu kuus tundi. Ma jutustasin, mida me teises baasis tegime. Seda ei ole võimalik teha poole tunniga.”

„Mõnikord teeb inimene tunniga rohkem, kui muidu terve päevaga,” alustas Erly, kuid Sven katkestas ta jutu.

„Olgu. Kirjutame selle seletamatute nähtuste lahtrisse. Ja veel. Kuni me seal olime, ei nihkunud päike kahe tunni jooksul ühe kaaresekundigi võrra.”

„Sekundit poleks sa märganud.”

„Noh, seda ma niisama. Lühidalt, ei nihkunud paigast.”

„Päike ei looju seal poolteist aastat,” ütles Oza vaikselt pead pööramata ja endiselt aknat välja vaadates. „Ma ju rääkisin teile.”

Kõik jäid wait.

„Sven,” ütles Henry anuvalt. „Ütle, et see ainult näis sulle. Nii on parem.”

„Selle me võtame arvesse,” ütles Erly. „Kuid see ei selgita midagi ega seletu ka millegagi. Mis veel, Sven?”

„Praegu kõik.”

„Erly, tunnista üles, et sa pidasid mind veidi põrunuks, kui ma rääkisin Ezrast ja Jummist.”

„Jaa, ma ei uskunud, et midagi niisugust võib eksisteerida.”

„Ehk räägivad Sven ja Seona õigust. Võib-olla see neile ei näinudki nii.”

„Ma väga palun teid,” sõnas Henry vaikselt.

„Eva, nüüd sina.”

„Pärast seda, kui olin näinud Ezra ja Jummi jäänuseid ja üksi jäänud, olen ma mitu korda näinud neid endid. Nad käivad Keskuses ringi. Eriti sageli ilmuvad nad raadiosaali, see on siia... Täna ma isegi tulistasin neid. Närvid ei pidanud vastu. Laeng läks läbi Ezra, lõhkus ukse ja kustus koridoriseina, kuid temakõndis rahulikult minema. Erly nägi teda ka.”

„Jah, ma nägin neid,” kinnitas Erly. „Kuid ma ei oska seletada, mis see on. On sul kõik, Eva? Las siis räägib Nik.”

„Ma kontrollisin energiakogureid ja nägin neid viienda koguri juures. Nad on ka praegu seal. Ma nägin neid selgesti. Nad monteerivad midagi. On kindel, et neil ei ole midagi ühist nendega, kes elasid ja töötasid siin enne. Nad on kõik väga tõmmud ja päevitunud, igaühel seljal mingi relv. Ja veel on neil kulgur. Ta pole meie omaga sarnane. Tal on kaks torni ja kummastki turritab välja kümme kond toru.”

„Mis sa sellest kõigest arvad?”

„Ma oletan, et need on mingid tulnukad. Erakul pole ei mõistuslikku elu ega isegi midagi ligilähedast. Imetajaid pole üldse. Järelikult on nad kusagilt siia lennanud. Võib-olla on nad need, kes siin olid enne meid. Nad ootavad, kuni kõik baasidesse laiali lendavad, loovad siis

baaside vahele energeetilised barjäärid, et raadioside katkeks. Kui nad on suutelised tekitama selliseid võimsaid jõuvälju, siis võivad nad luua ka ennenägematu tugevusega tormi, mis purustaski baasid. Edasise teeb selva. Planeet on tühi, puhas, aga siis tulime meie, kui nemad ennast juba olukorra peremeesteks lugesid. Ja nüüd plaanitsevad nad jälle miskit. Võib-olla tahavad akud õhku lasta. Siis ei jää sadade kilomeetrite raadiuses midagi järele. Niisugune on minu naljakas hüpotees.”

„Hüpotees on huvitav. Kuid miks ei võiks nad hävitada meid lihtsamal teel? Lihtsalt meid maha lastes?”

„Ei tea. Võib-olla on neid liiga vähe ja nad kardavad. Võib-olla ei talu nad vere nägemist. Ma ju ainult oletan.”

„Nik, sinu hüpoteesi mahub enamuse teadaolevaid fakte. Kuid mitte kõik. Jäävad Ezra ja Jumm, liikumatu päike ja erinevus kellade käigus.”

„Erly, siin võib ju toimuda kaks täiesti erinevat sündmust, mis on üksteisest sõltumatud,” sekkus Eva. „Kellade käigu erinevus võib olla põhjustatud millestkimuust.”

„Aga see, et staabiruumis on kõik pihuks ja põrmuks pudenenud? Surnud tsoon on kümme-kakskümmend meetrit ekvaatorist mõlemale poole. Ma kontrollisin seda kogu Keskuse territooriumil. Ka see ei mahu Niki hüpoteesi.”

„Ega ma pretendeerigi absoluutsele tõele...”

„Ma saan aru, Nik”

„Võib-olla on siin ikkagi kaks erinevat sündmust,” pakkus Eva uuesti.

„Ka sellega võib – ja ilmselt tulebki – praegu arvestada. Mind ainult häirib tõsiasi, et need langevad ajaliselt kokku. Need peavad miskit moodi olema teineteisega seotud.”

18.

Eva soojendas teevett ja valmistas võileibu otse sidesõlmes. Keegi polnud juba ammu söönud. Oza jäi akna juurde. Vahetevahel püüdis Eva temaga juttu alustada, kuid see lõppes varsti. Eva istus mitu korda tema vastu aknalauale ja vaatles teda vargsi. Ta tundis Ozat ka varem. Mingi mõte ei andnud talle rahu, kuid seda välja öelda ta ka ei tihanud. Miski hoidis teda tagasi.

Teises nurgas tutvus Erly teisest baasist toodud kasti sisuga. Ta võttis sealt ühe diagrammi teise järel ja ladus neid virnadesse. Paber rebenes sageli ning ta tegutses väga ettevaatlikult. Kui ka kõik registratsiooniseadmed oleks teises baasis töötanud vahetpidamata ööd-päevad läbi, ka siis poleks sellist hulka dokumente kusagilt võtta olnud. See torkas talle kohe silma. Ta muudkui tõstis graafikute pakke ümber, lootes leida kirjakest, mis midagi seletaks. Kast oli juba peaaegu tühi, kuid midagi sellist ta ei leidnud. Siis hakkas ta pakke avama ning juba esimene kukkus ta käte vahelt välja. Iga diagrammi nurgas oli kuupäev. Väga imelik kuupäev. Esimene ettesattuv kuulutas: „2195. päev pärast katastroofi!” Ta lehitses kogu paki läbi ja jõudis kahekümnenda päevani. Varasemaid daatumeid diagrammidel polnud. Ühes pakis olid andmed tuule kiiruse, teises temperatuuri, kolmandas rõhu, seejärel aja kiirenemise kohta kahe anduri suhtes, mis asusid ainult 10 meetri kaugusel teineteisest. See oli üliväike vahemaa selliste uurimuste jaoks.

Siin olid sellised arvud! Eriti esimestel päevadel. Jah, esimestel... Diagrammidest oli täiesti ilmne, et teises baasis on möödunud vähemalt 15 aastat. Seejärel märkmed katkesid.

Puudusid ka esimeste päevade märkmed, nähtavasti sellepärast, et inimesed võitlesid selvaga elu ja surma peale. Nad jäid ellu ja nende töö aitas nüüd Erlyl selgusele jõuda, mis siis tegelikult juhtus.

Nüüd asetus paljugi oma kohale. Nüüd oli selge, miks Sven kinnitas, et päike teises baasis ei nihkunud taevas ühtegi kaaresekundit. Selge, miks nad kinnitasid, et olid lennul mitte neli, vaid kuus tundi. Nad oleksid võinud teises baasis viibida mitu päeva, aga tagasi tulles oleksid teada saanud, et Keskuses on ikkagi möödunud ainult neli tundi, sest Eraku ühe täispöörde jooksul möödub teises baasis poolteist aastat.

„Eva,” kutsus ta neiu. Too tuli tema juurde ja istus ta kõrvale. „Eva, kõik mida rääkis Seona, vastab tõele. Ta on tõepoolest elanud seal 20 aastat. Sa ei üllatugi?”

„Ma ei saanud aru. Vaat’ mis ma ütlen – see pole Oza.”

Erly vaatas talle üllatunult otsa.

„Ta on Ozaga väga sarnane. Väga. Kuid ta pole Oza. Henry oli kohtumisel väga erutatud; see oli ju ime, et ta ellu jäi, aga pärast, nagu ta mõtles, on segaseks läinud. Ta märkab vahet peagi isegi... Sa ütlesid, et ta on elanud seal kakskümmend aastat? Kui ma taipasin, et see pole Oza, arvasin ma, et võib-olla need võõrad löid oma eesmärkidel Oza uuesti, kui ühe ellujäänu naise. Midagi muud ma ei osanud arvata. Aga kui sa nii ütled... Tähendab, ta on Oza tütar. Ja kõik, mis ta räägib, vastab tõele.”

„Jah, see seletab üht-teist. Kuid paljugi jääb selgitamata. Eva, sööda raali need andmed ja aja kiirenemise programm erinevatel Eraku laiuskraadidel. Mulle näib, et saame midagi õudset. Ma küsin kohe Henrylt, kuskohas nad läbisid erinevad energeetilised vööndid. Võib selguda, et need polegi energiavööndid ega -barjäärid. Kuidas seda talle öelda?”

Erly tormas sidesõlmest välja. Vaadanud üle mitu tühja ruumi, peatus ta infosalvestuse labori taga. Henry pidi siin kuulama nende ja Keskuse vaheliste kõneluste salvestusi.

Henry istus, pea montaažilauale langetatud. Tema ümber vedelesid mälukristallid ja linnid, tühi kassett keerles salvestajal.

„Henry,” müksas Erly teda. „Ma tahan sulle öelda... Sa pead end kokku võtma... See pole Oza...”

Henry tõstis kahvatu väsinud näo ja noogutas: „Ma juba tean, Erly. See on mu tütar, Seona. Oza sõrmuses on mälukristall. Selle andis mulle Seona. Oza rääkis mulle kõik ära. Kahjuks kestis meie kohtumine vaid minuti.”

„Siin kaotas igaüks kedagi või midagi...”

Erly seisis veel hetke, siis lahkus, kuid tuli kohe tagasi.

„Ma tahtsin sult midagi küsida. Henry, millistel laiuskraadidel te ületasite energeetilised barjäärid?”

Henry nimetas mõned arvud ning lisas:

„Ainult, et need pole barjäärid.”

„Aiman.”

„Need on vööndite, kus aeg voolab erineva kiirusega, piirid. Mida kaugemale ekvaatorist, seda kiiremini see voolab. Kuula!”

Ta peatas keerleva kasseti, pani sinna lindi ja lülitas magnetofoni sisse. Toas vallandus terav kõrgetooniline ulgumine.

„See on Niki hääle madalam sagedus. Aga nüüd kuula.”

Ta lülitas kiiruse ümber. Kõlaritest kostus:

„Kutsun Virti! Siin Traikov! Kutsun Virti!” Sõnad kordusid mitu korda. „Mis teil juhtus?”

„Esimese barjääri taga voolab aeg 20 korda kiiremini, kui meil siin. Kui palju teise taga, seda ma ei tea. Teises baasis voolab ta 500 korda kiiremini.”

„Vaata siis, mille pärast teid surus igal lävel istmeisse. Aeg voolab kiiremini ja sellepärast on sinna sattumiseks vaja omada suurt energiaimpulssi. Sellepärast läkski Kannike ilma silmnähtava põhjusega kummuli. Tal oli liiga väike energiaimpulss,” arutles Erly.

„Mis me nüüd teeme?” küsis Virt.

„Ma annan need andmed Evale. Ta söötab need arvutisse. Kui me saame tulemuse, teatan ma sellest kohe Svenile ja Nikile. Aga mida sa ütled Seonale?”

„Ma annan talle kuulata seda,” vastas Henry ja surus kiviga sõrmuse pihku. Ta võttis teise kätte kristallide taasesitamise aparaadi ja nad väljusid koridori.

Erly andis Evale üle vajalikud andmed. Henry istus Seona kõrvale. Ta naeratas talle. Oli näha, et ta tunneb end ebamugavalt, nagu igaüks, kes leiab end heade, kuid võõraste inimeste keskelt.

„Seona,” lausus Henry, „ma ei hakka midagi selgitama. Minu nimi on Henry Virt. Kuula seda.” Ta asetas sõrmuse aparaati ja lülitas selle sisse. Ruumis kõlas vaikne nukker hää:

„Tere, Henry, mu armsam...”

Erly võttis Eval käe alt kinni ja nad väljusid saalist.

„Ma tahan välja selgitada Ezra ja Jummi jäänuste vanuse,” ütles Erly. „Seda tuleb ilmtingimata teha.”

„Ma võin sind aidata.”

„Ei, ma teen seda üksinda. See pole väga keeruline. Ma ainult ei tea laboratooriumi asukohta.”

„Erly, sa pead minema mööda seda koridori põhjatiiba. Seal on tabel ukse peal.”

„Eva, varsti saab arvuti arvutustega valmis. Jälgi seda.”

„Praegu pole mul viisakas sinna minna. Ma saadan sind.”

„Veidrik! Siin pole ju kuhugi saata. Kõik on käe-jala juures.”

„Ükskõik.”

Nad jõudsid teha paar sammu, kui uks avanes ja lävele ilmus Henry.

„Kuhu te kadusite?” hüüdis ta neile järele.

„Mine, Eva. Ma tulen varsti tagasi.”

Erly sammus ebaühtlaste sammudega piki koridori, vahetevahel väsimusest komistades. Seal, kus koridor lõikus ekvaatoriga, ei pidanud ta vastu ja vaatas insenerisaali. Ta teadis, mida ta seal näeb, ja ei eksinud. Ka sellel saalil oli vanust mitusada aastat. Igal pool vedeles sajanditevanune tolm. Meetrit kakssada kaugemalt leidis ta vajaliku laboratooriumi. Ta võttis sealt väikese aparaadi. Seejärel tõusis eskalaatoriga üles, seisatas läbipaistva kupli juures, püüdes näha Sveni ja Niki kujusid neljandal koguril, kuid edutult.

Peapuldis kohtas ta vaidlevaid Ezrat ja Jummi, ent nendele ei pööranud ta enam tähelepanu.

Nad elasid mingis tundmatus ajamõõtmes.

Kahe inimese jäänuste analüüs näitas, et nad on surnud poolteist tuhat aastat tagasi. Viie minuti pärast oli Erly sidesõlmes tagasi. Henryt seal ei olnud. Sven oli ta endale appi kutsunud. Võõrad plaanitsesid midagi. Henry sõitis teise kulguriga neljanda koguri juurde.

Eva võttis ta vastu äärmiselt heitununa:

„Erly, neil on kahekümnendas baasis möödunud umbes kuussada aastat! Neid pole ammu enam elavate kirjas!...”

19.

Sven ja Nik hüppasid lifti ja kihutasid sellega alla. Nikolai raporteeris käigu pealt:

„Erly! Ilmus nende kulgur. Nad tulevad alla. Ilmselt tahavad sõita Keskusesse. Meie laskume ka kulgurite juurde.”

„Taganege Keskusesse. Püüdke seda teha nii, et teid ei märgataks.”

Kuid neid oli jubamärgatud. Üleni relvatorusid täis pikitud kahe torniga kulgur hüppas äkitselt neljanda koguri nurga tagant välja. Henry sööstis oma kulguriga ettepoole, et anda Svenile ja Nikile võimalus varjuda tema soomuse taha. Tundmatud kohtumist ilmselgelt ei oodanud. Nendekulgur pidurdas järsult, kaapides roomikutega maasse sügavad roopad. Henry sõitis neile vastu. Raske blaster lebas ta kõrvalistmel, kuid sõidul ta seda kasutada ei saanud. Kulgur polnud mõeldud sõjapidamiseks.

Tundmatute juures valitses mitu minutit vaikus. Nende kulgur oleks justkui tühi olnud. Selle ajaga jõudis Sven manööverdades oma kulguriga Henry kõrvale. Seejärel liikus võõras kulgur ettepoole, ka Sven ja Henry tegid seda. Masinate vahe vähenes paarikümnele meetrile. Nik teatas pidevalt toimuvast Keskusesse Erlyle.

„Taganege Keskusesse,” karjus Erly.

„Kuid siis jõuavad nad sinna koos meiega,” vaidles Nik vastu.

„Las jõuavad. Siin on meid kaks korda rohkem.”

„Olgu nii.”

Tundmatud ei ilmutanud agressiivsuse tundemärke. Vastupidi, üksteise järel kadusid tornidelt tundmatute relvade torud. Seejärel avanes üks luuk ja nähtavale ilmus lojuva päikese kiirtes sätendava pronksikarva nahaga mees. Ta hüüdis midagi, kuid sõnadest polnud võimalik aru saada.

„Erly, kas me läheme ka välja?”

„Oodake! Kas Henry jutustas teile, mis meil õnnestus välja selgitada?”

„Hästi lühidalt.”

„Siis kuulake. Need tundmatud ei puutu siin üldse asjasse. Kui Ezra saatis baasidele evakueerimiskäsu, oli juba liiga hilja. Aja hüppeline kiirenemine Eraku poolustel saavutas tohutu väärtuse. Kahekümnendas baasis hakkas aeg voolama 20 000 korda kiiremini kui meil siin Keskuses. Aga lõunapoolusel 20 000 korda aeglasemalt. Ekvaatori suunas gradient vähenes aeglaselt. See kutsuski esile enneolematu jõuga orkaani. Tsoonidest, kus aeg liigub kiiremini, suruti õhk tema naabertsooni, kus aja kulg on aeglasem. Orkaan haaras peaaegu silmapilkselt kogu põhjapoolkera. Seejärel läks ajakiirenduse sujuv kõver üle astmeliseks.

Seal, erinevate ajavööndite piiril, möllavad ka praegu tormid. Kõik baasid purustati peaaegu silmapilkselt. Ülejäänud tegi selva. Aja kiirenemise põhjus pole teada. Kuid uus seletamatu fakt on need tundmatud. Baasidest nad tulla ei saanud, sest kui seal jäigi keegi peale tormi ellu, siis neid enam ei ole... Mõned aastakümned või sajandid... Need tulnukad ei oma Erakuga midagi ühist.”

Pronksja nahaga võõras seisis juba Henry kulguri ees. Ta žestikuleeris elavalt.

„Ta tahab vist, et ta sisse lastaks,” ütles Henry. „Kas lasta? Tal pole relva. Ja üldse, mulle näib, et nad on sõbralikult meelestatud.”

„Las enne selgitab, mida ta tahab.”

Henry ronis poolenisti kulgurist välja ja püüdis märkidega küsida, mida võõras tahab, kuid tal ei tulnud midagi välja. Siis lõi ta käega ja küsis:

„Mida te Keskusest otsite?”

Mees tuli kulgurile päris külje alla. Henry kordas küsimust.

„Kozales! Vajame Kozalest!”

Henry jäi üllatusest seisma nagu post. Seejärel haaras ta telefoni järele:

„Erly! Nad tahavad sind!”

„Mind?! Kas nad siis räägivad meie keelt?!”

„Igatahes sain ma tast aru.”

„Võta ta kabiini ja sõida ruttu siia. Sven jäägu seniks sinna. Tundmatute kulgurit pole esialgu vaja siia lubada.”

„Sain aru,” vastas Henry ja viipas võõrale, et too võib sisse ronida.

Mõne minuti pärast olid nad juba Keskuse peasissekäigu ees. Mõlemad vaikisid. Henry juhtis võõra sidsaali. Too astus veidi ehmunult üle uksele ja lausus:

„Tere. Mul on vaja Kozalest.”

„See olen mina,” vastas Erly tugitoolist tõustes.

Võõras astus tema juurde ja ulatas tervituseks käe. Erly surus seda umbusklikult.

„Me tulime siia umbes 300 aastat,” ütles tundmatu. „Igal juhul on Suures Linnas meie lahkumisest möödunud 300 aastat. Meid saatis Konstak. Teda pole küll enam elus – ta suri ammu-ammu – kuid ta jättis meile tegevusprogrammi. Ka enne meid saadeti teele ekspeditsioone, kuid need ilmselt hukkusid teel, kuna see eksisteerib veel,” ja ta laiutas käsi.

„Mis asi eksisteerib?” küsis Erly üle.

„See jaam, baas, või kuidas seda nüüd nimetatigi. Me peame selle õhku laskma. Nii on kirjas Konstaki programmis.”

„Kes oli Konstak ja mis on Suur Linn?”

„Konstak oli suur teadlane. Kas te ei tunne teda?”

Erly naeratas: „Kuidas ma saan teda tunda, kui te tulite siia kolmsada aastat. Mind polnud ju siis veel olemas. Aga mis on see Suur Linn? Planeet?”

Võõras raputas eitavalt pead.

„Päikesesüsteem?”

„Ei...”

„Mis siis? Galaktika?”

„Ei... Vaja on gloobust.”

Kahjuks gloobust käepärast ei olnud.

„Saage aru, see on endine baas. Kunagi võis sealt Keskusesse jõuda kümne tunniga, aga nüüd on vaja kolmsada aastat. Me pole füüsid. Me ainult täidame Konstaki programmi. Seal on öeldud: kui me suuda kogureid ise õhku lasta, tuleb Kozales üles otsida. Meil on kiri, väga vana kiri. Selle kirjutas Konstak ise.”

„Millega te Suurest Linnast keskusesse tulite?”

„Me tulime kulguritega. Neid oli viis. Kohale jõudis ainult üks. Ülejäänud hukkusid.”

Erlyl hakkas pea ringi käima. Nad on ju kahekümnendast baasist! Kuid kolmesaja aasta jooksul pidid seal kõik surnud olema. Kustkohast nad siis ikkagi ilmusid?

„Konstak – see on Konrad Stakovski?”

„Jah. See on Konrad Stakovski. Kuid harilikult kutsuti teda Konstakiks.”

„Sven!” hüüdis Erly mikrofoni. „Juhi oma sõiduk siia. ja võta need teised ka kaasa! Need on omad! Kahekümnendast baasist!”

„Kuidas kahekümnendast? Kas jälle uus hüpotees?”

„Ei, Sven, vana! Nüüd on kõik selge. Too nad rutem siia!”

Pronksjas võõras vaatas hämmeldunult ringi.

„Kui palju teid kulguris on?”

„Üksteist. Mina olen kaheteistkümnes. Kaheksa hukkusid.”

„Kuidas on teie nimi?”

„Enrico.”

„Te olete arvatavasti näljased? Ja meie tegelikult ka... Eva ja Seona, kas ma tohin teid paluda...”

Neiud taipasid juba isegi: nad lülitasid toidusünteesijad sisse.

Varsti vajus sidesõlme kärarikas pronksikarva inimeste summ. Sven ja Nik seirasid neid kahtlustavalt, hoides blastreid käes.

„Visake need mänguasjad minema,” sõnas Erly neile.

Kui melu veidike vaibus, jutustas Enrico:

„Pärast seda, kui baasis saadi evakueerimiskäsk, puhkes seal otsekohe enneolematu tugevusega orkaan. Baas purunes. Õnneks oli see kõige rohkearvulisem. seal oli neliteist inimest. Kolmteist neist jõudsid varjuda keldriruumidesse. Keldritest õnnestus neil välja tulla alles viie aasta pärast. Alles kolmekümne aasta pärast suutsid nad enam-vähem baasi territooriumi selvast puhastada, kuid siis ähvardas neid juba näljasurm. Konrad Stakovski oli selleks ajaks juba surnud. Järk-järgult leidsid nad menetluse, kuidas roomureid ja kotte millekski toitu meenutavaks ümber töödelda. Seejärel saabus neljakümneaastane talv ja öö.”

„Kuid kõik, kes viibisid selles baasis, pidid surema?”

„Konrad Stakovski teadis algusest peale, mis Erakul juhtus, ja ta käsul pidi keegi asuma teele

ning jõudma Keskjaama. Need, kes jäid katastroofi ajal ellu, ei võinud sellest unistadagi. Ning naised sünnitasid lapsi. Kolmesaja aasta pärast, kui meie lahkusime, oli seal umbes kuussada inimest. Praegu on neid ilmselt mitu korda rohkem. Kuid Erak hukkub. Erakul on moodustunud ajageneraator. Selle kiirgusvöö asub ekvaatoril. Kui aeg poolusel saab võrdseks ajaga, mis on möödunud selles vöös, saabub küllastatus ning planeet lendab kildudeks. Kuna see juhtub, seda Konstak ei teadnud.”

„Viieteistkümne päeva pärast,” lausus Erly. „Sel vööl on vanust poolteist tuhat aastat.”

„Meil tuleb Keskjaama energiakogujad õhku lasta. Seda tuleb teha võimalikult kiiresti ja võimalikult kaugelt. Me selgitasime välja energiavarud. Nendest piisab, kuid me ei tunne kogurite ühendusskeemi. Baasis ei teadnud seda keegi; seal polnud insenere. Aga viitteist päeva oodata ei saa. Keskus tuleb õhku lasta nii kiiresti kui võimalik. Suur Linn tuleb hädavaevu ots-otsaga kokku. Neil on seal väga raske.”

„Me võime vindikuga neile toiduaineid saata,” pakkus Sven.

„Ei,” vastas Erly. „Energeetiline barjäär on seal väga tugev.”

„Aga Kannike?”

„Kannike saab maanduda ainult väikesel kiirusel. Peale selle pole seal maandumisväljakut.”

Pärast lõunat asusid kõik aega viitmata tööle. Enamus laadis Erly juhatusel Kannikesele väärtuslikke seadmeid, varustust, matemaatiliste uuringute tulemusi, kõike vajalikku, et Eraku koloonia suudaks pärast Keskuse hävitamist Varssavi tulekuni vastu pidada.

Kogurite ühendusskeemi ei leitud. See raskendas ülesannet märgatavalt. Selle sõlme lahtiharutamiseks võisid nad tegelda isegi rohkem kui viisteist päeva.

Siinkohal meenus Erlyle, mis oli kujutatud paberirullil, mida ta nägi Ezra ja Jummi käes. Nüüd ta enam ei kahelnud, et nemad elavad mingis teises ajamõõtmes, kus midagi ega kedagi peale Keskuse ja nende endi ei eksisteeri. Nad teavad, mis nendega juhtus, sest nemad juhatasid seda eksperimenti. Aga seda, mis eksperiment see oli, Erly aimas. Nad mõlemad kujutasid ette kontrolli alt väljunud eksperimendi tagajärgi.

Ezra ja Jumm ilmusid kõige sagedamini juhtpulduruumi ja sidesõlme, ilmselt oletades, et seal viibivad inimesed. Nad rullisid sageli teiste jaoks mitteeksisteerivat skeemi lahti, justkui kutsudes seda maha joonistama. Päikeseloojanguks nii tehtigi.

Kesköök oli plahvatuseks kõik valmis.

Kannikesel pidi lendama Traikov. Ta pidi Eraku kaaslasena tiirlema seni, kuni kusagil valmistatakse ette maandumisväljak.

Ülejäänud pidid lendama vindikutel. neid oli vaja säilitada. Konrad Stakovski oli töötanud plahvatuse programmi välja sellisena, et ajakiirendus – nii positiivne kui ka negatiivne – ei kaoks mitte hüppeliselt, vaid sujuvalt. Teist purustavat tormi tuli vältida.

Veerand üks öösel startis Kannike. Varsti kuulsid nad Traikovi rahulikku häält:

„Kõik on korras.”

Peale seda tõusid Keskusest õhku 2 kaubaveovindikut inimestega. Neid juhtisid Erly ja Sven. Ülejäänud vindikud lendasid ilma piloodita, automaatsuhtimisel.

Koos Erlyga lendasid Eva ja mõned kahekümnenda baasi pruuninahksed inimesed.

„Meelde tuli!” kõlas nende kõrvus äkki Traikovi hääl.

„Meelde tuli, kus ma neid kiikesid nägin. Nad on ju kujutatud Keskuse seintel! Ekvaatoril sirge kriips, maapinnaga paralleelne, aga mida edasi lõuna ja põhja suunas, seda suurem on nende kiikede tõusunurk. Ja ka märk on vastupidine, põhjapoolusel pluss, lõunapoolusel miinus.”

„Kahju, et on hilja tagasi pöörduda,” ütles Erly. „Veider. Kõik ju nägid seda, aga ei teadvustanud endale.”

Vindikud lendasid tihedas propis, kaugenedes keskusest piki ekvaatorit ida suunas ning kergelt põhja poole kaldudes.

20.

Nad olid Keskusest eemaldunud poole tuhande kilomeetri kaugusele, kui kärgatas plahvatus. Öist taevast valgustas ere sähvatus.

Tunni aja pärast küsiti eetris:

„Miks evakueeruda! Ezra, mis lahti on!”

See oli üheksateistkümnnes baas, mis asus peaaegu lõunapoolusel. Neil oli seal möödunud veidi alla minuti.

Erly naeratas närviliselt.

„Eva, ütle neile, et nad jääksid oma kohtadele. Henry teatab neile ülejäänust.”

Seejärel võtsid nad suuna kahekümnendale baasile.

Erly lülitas sisse autopiloodi ja võttis taskust kaks kirja, ühe Lylt, teise Konrad Stakovskilt.

„Tere, Erly,” kirjutas Ly. „Ma oleks nii väga tahtnud sind veel korra näha...”

Ta voltis kirja kokku, tahtis selle tükkideks rebida, kuid mõtles siis ümber ning asetas selle kõrvalistmel istuva Eva põlvedele.

„Kunagi loed läbi,” lausus ta.

Eva raputas pead.

„Erly!” kirjutas Konrad Stakovski. „Me ikkagi saavutasime oma eesmärgi. Me suudame juhtida aega. Ma olen kindel, et sa jätkad meie tööd. Kujutan isegi ette, et sa valmistad aparaadi, mille ühel poolusel aeg kiireneb, aga teisel aeglustub. Eksperimendi, mille sooritamiseks kulus varem aastaid, saab nüüd sooritada sekunditega. Ma ei suuda isegi ette kujutada, missuguse hüppe teeb inimkond, sundides aega voolama oma tahtmise järgi.

... on äärmiselt kahetsusväärne, et see avastus tõi endaga kaasa katastroofi. Ent ma olen veendunud, et sa jätkad tööd ning püüan sind aidata.

Kui aga ajakirjanik on füüsiku üle võimust võtnud, on su raamatu algus siin.

Me ei saanudki teada, missugune tsivilisatsioon jättis oma jäljed Erakule. Võib-olla polnudki mitte mingi tundmatu tsivilisatsioon. Võimalik, et paarikümne aasta pärast püstitatakse Maal see seade ning kantakse see seda ajas tagasi nihutades Erakule. Maal juba tehakse katseid aja juhtimiseks. Ezra ja Jumm olid nakatatud sellest pisikust. Meie ei suutnud kaua taibata, mida kujutavad endast Keskus, baasid ja energiakogurid. Aga seejärel avastasime me Eraku ekvaatoril kiirgusvöö ning järk-järgult tulime järeldusele, et selles kompleksis võib eksperimentaalselt kontrollida aja ja ruumi kõverdumist. Enamik ekspeditsiooni liikmeid tegeles Eraku uurimisega, püüdes välja selgitada, kes siis ikkagi rajas Erakule need ehitised. Ühest keskuse ruumist leiti tööjoonised ja mustandid. Täiesti harilikud mustandid, mõnest ei

saa tuhagi aru. Me saime aru, et keegi on juba püüdnud aja- ja ruumieksperimentidega tegelda. Kõige imelikum oli seejuures see, et mustandid olid maa keeles ning mõnes kohas seisis all sinu allkiri. Ma rääkisin Lyga. Ta ütles, et mingeid sinu märkmeid, sinu dokumente ega üldse midagi sinu oma tal pole. Ma ei suutnud taibata, kuskohas sa võisid tegelda selliste probleemidega. Mul olnud sellest aimugi.

Eksperimendiks valmistusime me kaua ja hoolikalt. Neli päeva pärast Kannikese lahkumist me alustasime seda.

See pidi olema seesama – ruumi ja aja üheaegne muutumine. Keskusesse jäid ainult Ezra, Jumm ja Eva. Ülejäänud lendasid baasidesse. See pidi olema kolossaalne eksperiment ning meil ei jätkunud inimesi.

Kell 7.00 üheteistkümnenda kuupäeva hommikul raporteerisid kõik kakskümmend baasi, et nad on eksperimendiks valmis. Eksperiment algas kell 7.15. Ezra jagas välissidekanalite kaudu käsklusi ja ühendas energiakogureid. Jumm töötas otsekohe saadud andmed arvutil läbi ning viis parandusi eksperimendi programmi.

Kuni kella kaheksani läks kõik nii, nagu proovikatsetel... Kogurid olid kulutanud 70% oma energiast, aga ruumi kõveruse muutu Eraku lokaalses ümbruses ei täheldatud. Umbes 8.03 registreerisid mõõteriistad ruumi kõverdumise. Ajakiirendus võrdus nulliga. Ezra otsustas eksperimendi katkestada, Jumm aga seda jätkata. Minuti pärast selgus, et nende vaidlus on kasutu. Eksperiment väljus kontrolli alt. Ezra lülitas energiaallikad välja, kuid ruumi kõverdumine ei kadunud. Seda kinnitasid kõik kakskümmend baasi. Seejärel kõverdumine kadus, kuid algas aja kiirenemine, mis oli eriti märgatav ekvaatoril. Poolustel aja kiirenemist polnud. Kell 8.10 aja kiirenemine lakkas ja mõõteriistad registreerisid uuesti ruumi kõverdumise. Ajakiirendus oli minimaalne – üks sekund tunnis.

Ezra teatas kõigile, et eksperiment väljus kontrolli alt ja et kõik peavad keskusesse naasmiseks valmis olema.

Aegruumisüsteemi kõikumine vältas veel 22 minutit... Siis hakkas ajakiirendus järsult kasvama. Side baaside ja Keskuse vahel katkes... On möödunud juba viis aastat, aga meie pole ikka veel keldreist välja pääsenud. Erly, aga äkki olid need sinu tulevased märkmed?! Siis pole meil ju vaja teist tsivilisatsiooni otsida, siis oleme me ju ise selle siin ehitanud! Erly, sa pead õppima aega käsutama...”

Eespool vilksatasid teise baasi varemed.

„Erly,” sõnas Henry. „Ma tahan siin mõneks minutiks peatuda... Saad must aru?...”

„Jah, Henry.” Ta lülitas mikrofoni välja.

Neliteist vindikut kangestusid ühe koha peal, aga üks, teinud sügava viraaži, hakkas maanduma. Tõusva päikese kiirtes näis ta pisikese kuldse põrnikana.

Tõlkejutt: Zima Blue (Alastair Reynolds)

Pärast esimest nädalat hakkasid inimesed saarelt vaikselt lahkuma. Tribüünid basseini ümber tühjenesid iga päevaga. Suured turistilaevad suundusid tagasi avakosmosesse. Kunstihullud, kommentaatorid ja kriitikud pakkisid Veneetsias kohvreid. Nende pettumus hõljus laguuni kohal nagu katku-udu.

Ma olin üks vähestest, kes jäi Murjekile, ja tuli iga päev tribüünile tagasi. Vaatasin tundide viisi, silmad veepinna sinaka väreluse kaitseks ksisis. Zima kahvatu kogu liikus basseini ühest otsast teise, nagu allapoole, nii loiult, et teda oleks vabalt võinud hulpivaks laibaks pidada. Kuni tema ujus, mõtlesin mina, kuidas ma selle loo kirja peaksin panema, ning kes selle ära ostaks. Püüdsin meenutada oma esimest ajalehte Marsil. Nad ei maksaks nii hästi kui suured tegijad, kuid osa minust nautis mõtet taas vanu radasid külastada. Sellest oli palju aega möödas... Esitasin küsimuse AM-ile, lootuses, et see mulle ajalehe nime meelde tuletab. Neid oli olnud nii palju... sadu, kui mu mälu ei peta. Aga vastust ei tulnud. Võttis pikema hetke, enne kui mulle meenus, et olin AM-i eelneval päeval välja lülitanud. "Carrie, sa oled nüüd omapead," ütlesin endale. "Hakka sellega harjuma."

Samal ajal lõpetas ujuja basseinis tiiru ning hakkas tagasi minu suunas ujuma.

Kaks nädalat tagasi istusin ma lõunasel San Marco väljakul ja jälgisin valgeid kujukesi kellatorni valge marmori taustal liuglemas. Veneetsia taevast oli tihkelt täis parkivaid laevu, parras pardas kinni. Nende kõhualuseid katsid lapitekina hiiglaslikud helendavad paneelid, mille värve seadistati vastavalt taevale.

Vaade meenutas üht kunstnikku Laienemiseelsest ajastust, kes sai tuntuks perspektiivi- ja kompositsiooni silmamoondustega: alguse ja lõputa kosed, kokkupõimunud sisalikud. Koostas endale kujutluspildi ja esitasin AM-ile päringu, kuid ta ei leidnud kunstniku nime.

Lõpetasin kohvi ja panin vaimu arveks valmis.

Olin tulnud siia, valgest marmorist Veneetsiasse, et vaadata Zima viimase töö avamist. Olin aastaid kunstniku vastu huvi tundnud ning lootsin, et pääsen intervjuud tegema. Kahjuks oli veel mõnituhat siseringi inimest samale mõttele tulnud.

Mitte, et konkurents oleks mingit tähtsust omanud - Zima ei olnud ju nõus kõnelema.

Kelner asetaski mu lauale kokkuvolditud kaardi.

Meile antud juhised olid napid - tulla Murjekile, vesisele planeedile, millest me kuulnudki ei olnud. Murjeki ainus tõmbenumber oli sinna rajatud Veneetsia koopia - saja seitsmekümne esimene teadaolev ja vaid üks kolmest, mis ehitati täielikult valgest marmorist. Zima otsustas, et Murjek saab koduks tema viimasele teosele ja paigaks, kuhu ta ise avalikust elust taandub.

Raske südamega tõstsin arve, et näha kui suured mu kahjud on. Oodatud arve asemel leidsin hoopis väikese sinise kaardi, mida kattis peen kuldne kaldkiri. Kaardi sinine toon oli täpisealt see puuderjas akvamariin, millest Zima oli oma kaubamärgi teinud. Kaart oli adresseeritud mulle, Carrie Clayle ning kirjas seisis, et Zima soovib minuga avamise teemal rääkida. Kui ma olen huvitatud, peaksin täpselt kahe tunni pärast tulema Rialto sillale.

Kui ma olen huvitatud.

Kiri täpsustas, et ühtki salvestusvahendit, isegi mitte pliiatsit ja paberit, ei ole lubatud kaasa võtta. Nagu muuseas mainiti ka, et minu arve on tasutud. Mul peaaegu et tekkis kiusatus tellida jultunult veel üks kohv ja panna see samale arvele. Aga ainult peaaegu.

Kui ma aegsasti silla juurde jõudsin, ootas Zima teener mind juba. Roboti kaarduvast klaasist mannekeenkeha sisemuses pulseerisid peened neonmehhanismid. Robot kummardas ja pöördus mu poole väga vaiksel toonil. "Preili Clay? Kuna olete juba kohal, võiksimegi teele asuda."

Robot juhatas mind trepini, mis viis alla veepiirile. Mu AM järgnes, võbeledes mu õla juures. Meid ootas kaater, mis hõljus mõned meetrid veepinnast. Robot aitas mind tagumisse kabiini. AM hakkas mulle juba kaatrisse järgnema, kuid robot tõstis hoiatavalt käe.

"Kahjuks peate selle maha jätma. Mitte ühtegi salvestusvahendit, mäletate?"

Vaatasin rohekalt küütlevat koolibrid ning püüdsin meenutada, millal oma alati valvsast kaaslasest viimati lahus olin.

"Maha jätma?"

"Sellega ei juhtu siin midagi. Öösel naastes saate ta jälle tagasi."

"Ja kui ma keeldun?"

"Siis jääb kohtumine Zimaga kahjuks ära."

Mõistsin, et robot ei kavatse mu vastust terve pärastlõuna oodata. Mõte, et pean AM-ist eemal olema, pani mu vere tarduma. Aga selle intervjuu nimel olin ma valmis kõike kaaluma.

Andsin AM-ile korralduse kuni mu tagasijõudmiseni paigale jääda.

Kuulekas masin tagurdas minust roheline metalli väljatades eemale. Mul oli tunne, nagu eemalduks osa minust endast. Klaasist kabiin sulgus mu ümber ning ma tundsin nullimata kiirenduse sööstu.

Veneetsia kaldus meie all ning tõmbus aegamisi triibuks horisondil.

Esitasin AM-ile testpäringu - nimetada planeet, millel olin tähistanud oma seitsmesajandat sünnipäeva. Vastust ei tulnud. Olin levist väljas ja pidin usaldama omaenda ajaga küllastunud mälu.

Kummardusin ettepoole. "Kas sul on luba mulle öelda, mis täpsemalt toimub?"

"Kahjuks ei öelnud ta seda mulle," vastas robot ja kuvas jutuajamiseks näo kuklasse. "Aga kui tunnete end hetkekski ebamugavalt, võime kohe Veneetsiasse tagasi pöörduda."

"Praegu on kõik hästi. Kes veel on saanud sinise kaardi osaliseks?"

"Minu teadmist mööda ainult teie."

"Ja kui ma oleksin keeldunud? Kas pidid siis kellegi teise kutsuma?"

"Ei," vastas robot. "Aga olgem ausad, preili Clay. Oli ülimalt ebatõenäoline, et tema kutsest keeldute".

Lendasime edasi ning kaatri õhuline lõikas merepinda vahuse vao. Mulle meenutas see pintslit, mida tõmmatakse mööda marmorile kantud märga värvi, nii et valge pind nähtavale tuleb. Võtsin Zima kutse välja ning hoidsin seda ees avaneva silmapiiriga kohakuti, üritades otsusele jõuda, kas kaardi sinine vastab pigem taeva või mere toonile. Tundus, et vastus jääbki lõputult kahe võimaluse vahele värelema.

Zima Blue. Väga täpne sinine toon, ongströmide ja küllastuse skaaladega teaduslikult määratletud. Iga kunstnik oleks võinud nende näitajate alusel partii värvi tellida. Aga teised kunstnikud ei kasutanud Zima Blue tooni - välja arvatud siis, kui teosega sooviti taotluslikult ja läbimõeldult öelda midagi Zima enda kohta.

Zima oli ainulaadne juba esimest korda avalikkuse ette ilmudes. Ta oli teostanud enda kallal äärmuslikke protseduure, mis aitasid tal taluda ekstreemseid keskkondi ilma takistava kaitseülikonnnata. Eemalt nägi Zima välja nagu hea kehaehitusega mees, kes kannab liibuvat kombinesooni, kuid lähemale jõudes selgus, et see on tema nahk. Teda kattis üleni sünteetiline materjal, mille värvi ja pinda sai seadistada vastaval Zima meeleoludele ja ümbrusele. Kui seltskondlik norm nõudis, võis see ka riietust imiteerida. Zima nahk suutis tagada siserõhu, kui ta soovis vaakumit kogeda, ning tõmbus jäigaks, et gaasihiiu külgetõmme teda ei lõmastaks. Kõigist neist täiustustest hoolimata suutis ta nahk ajule edastada täielikku tajude paletti. Hingata ei olnud tal vaja, sest kogu kardiovaskulaarset süsteemi asendasid suletud elutagamissüsteemid. Ta ei pidanud sööma, jooma ega jääke väljutama. Tema keha pakatas tillukestest remondimasinatest - see võimaldas tal taluda kiiritustaset, mis oleks tavalise inimese minutitega tapnud.

Keha turvistamine äärmuslike keskkonnamõjude vastu andis Zimale vabaduse otsida inspiratsiooni kõikjalt, kust ta ainult soovis. Ta võis vabalt kosmoses triivida ja tähtedele otsa vaadata - või hulkuda hõõguvates kanjonites planeedil, kus metall voolas nagu laava. Kaamerad, mis ta silmade aset täitsid, suutsid eristada elektromagnetspektri tohutult laia osa ja neid ühendasid ajuga keerukad protsessormoodulid. Sünesteesialiides aitas tal visuaalset sisendit muusikana tajuda, näha helisid väreleva värvide sümfooniana. Ta nahk toimis kui antenn, mis lasi tal tajuda kõikumisi elektriväljades. Kui kõigest sellest väheks jäi, sai ta vabalt lülitada teda saatvate seadmete andmevoogudesse.

Kõike seda arvestades ei saanudki Zima kunst olla muud kui originaalne ning tähelepanu äratav. Tema maastikud ja täheväljad olid suurejoonelised ja ekstaatilised, täis säravaid, ootamatuid värve ja pilkuväänavaid perspektiivipetteid. Traditsiooniliste vahenditega maalitud, kuid tohtus mõõtkavas, kogunes neile kiiresti ustav ostjaskond.

Mõned tööd jõudsid erakogudesse, kuid Zima seinamaalid hakkasid ilmuma ka avalikesse kohtadesse kogu galaktikas. Kuigi kümnete meetrite suurused, olid need seinamaalid nähtavuspiirini üksikasjalikud. Enamus taieid valmisid ühe hooga. Zima ei vajanud und, seega töötas ta peatumatult, kuni teos sai valmis.

Seinamaalingud olid vaieldamatult muljetavaldav. Kompositsiooni ja tehnika vaatepunktist kahtlemata briljantsed. Aga neis oli ka midagi kalki ja õõvastavat. Need olid maastikud ilma ühegi inimeseta, kui välja jätta kunstniku enda kaudne vaatenurk.

Otse öeldes - neid oli väga ilus vaadata, aga koju seinale ma neid ei tahtnud.

Muidugi ei jaganud kõik seda arvamust, sest vastasel juhul ei oleks Zima nii palju teoseid müünud. Aga paratamatult jäin mõtlema, kui paljud ostsid ta maale kunstniku isiku, mitte tööde kunstilise väärtuse pärast.

Sellised olid asjaolud siis kui ma esimest korda Zimat tähele panin. Ma lahterdasin ta huvipakkuvaks, kuid kitsiks. Võibolla artikli vääriliseks, kui tema või ta kunstiga peaks midagi põnevat juhtuma.

Ja juhtuski - kuigi kõigil, ka minul, võttis selle märkamine aega.

Ühel päeval, pärast tavapärasest pikemat valmimisaega, avas Zima seinamaali, milles oli midagi justkui teisiti. Maal kujutas keerduvat tähtedest tikitud udukogu atmosfäärita kaljunuki kohal.

Keskplaanil kraatriserval, osaliselt udukogu katmas, paiknes pisike sinine ruut. Alguses jäi mulje, et lõuend oli sinise värviga krunditud ning Zima jättis väikse osa värvimata. Ruudul ei olnud kaalu, ei ühtki detaili, mis viitaks seosele maastiku või taustaga. Aga see ruut oli seal sihilikult - lähedalt vaadates oli näha, et see oli värvitud kraatri kaljuse serva peale. See tähendas midagi.

Ruut oli alles algus. Sestsaadik leidis kõikidel Zima loodud seinamaalidel mõni sarnane geomeetriline kujund: kompositsiooni sobitatud ruut, kolmnurk, ovaal...

Möödus tükk aega, enne kui märgati, et kujundite sinine toon kordus teosest teosesse. See toon oli Zima Blue - seesama sinise varjund, mis kuldtähtedega kaardil.

Järgneva aastakümnega muutusid abstraktsed kujundid aina domineerivamaks, surudes teised elemendid kompositsioonist välja. Kosmilised vaated taandusid kitsasteks kriipsudeks, mis raamistasid puhtaid ringe, ruute, kolmnurki. Kui ta varasemaid töid iseloomustasid külluslikud pintsli tõmbed ja paksud värvikihid, siis need sinised kujundid olid maalitud peegelsiledaks.

Abstraktsete siniste kujundite sissetung hirmutas juhuslikud ostjad Zimast eemale. Peagi esitles Zima üleni sinist seinamaali. Nähes tööd, mis oli nii suur, et kattis terve tuhandekorruselise hoone külje, arvasid paljud, et Zima on oma loominguliste võimete piirile jõudnud.

Kuidas nad kõik eksisid...

Tundsin kaatrit aeglustumas. Me lähenesime väikesele saarele - muid pinnavorme ei paistnud ühestki suunast.

"Te olete esimene, kes seda näeb," lausus robot. "Moonutuskate ei lase meid kosmosest jälgida."

Saar oli umbes kilomeetrise läbimõõduga, lame ja kilpkonnakujuline ning seda piiras kitsas kahvatu liivariba. Saare keskel kerkis madal platoo, millelt oli risküliku jagu taimkatet eemaldatud. Mu silm tabas mulla taustal läikiva sinise nelinurga; selle ümber paistsid kerkivat astmelised tribüünid.

Kaater vähendas kõrgust ja kiirust ning laskus jõnkshaaval, kuni peatus tribüünide taga. Maandusime madala, krohvitud majakese juures, mida ma lähenemisel ei olnud märganud.

Robot väljus kaatrist ning aitas ka mind maha.

"Zima jõuab kohe," ütles ta, astus tagasi pardale ja kadus taevasse.

Tundsin ennast äkitselt väga üksi ja haavatavana. Merelt tulnud tuuleil puhus mulle liiva silma. Päike hiilis horisondi suunas ning varsti võis jahedust oodata.

Kui mind tabasid esimesed paanikatorked, väljus majakesest mees, kes hõõrus käsi vastamisi. Ta tuli mööda kiviplaadidest teerada minu poole.

"Tore, et tulla said, Carrie."

Muidugi oli see Zima. Mul hakkas kohe piinlik, et olin ta kohaletulekus kahelnud.

“Tere,” ütlesin kohmakalt.

Zima ulatas käe. Surusin seda, tunnetades tehisnaha plastikutaolist pinda. Täna oli ta nahatoon tuhm tinahall.

“Lähme, istume rõdule ja naudime päikeseloojangut.”

“Lähme,” nõustusin.

Ta pööras selja ning suundus majakese poole. Kui ta kõndis, mänglesid ta tinahalli naha all lihased. Ta seljanahk veikles soomusjalt, justkui oleks sinna laotud peeglikildude mosaiik. Ta oli kaunis kui raidkuju, lihaseline nagu panter. Ta oli ilus mees, isegi pärast kõiki muutuseid, aga minu teada ei olnud tal kunagi kallimat olnud - või üleüldse mingit eraelu. Kunst oli tema jaoks kõik.

Järgnesin talle, ise kohmetunud ja sõnatu.

Zima juhatas mind sisse, läbi vanamoelise köögi ja vanamoelise salongi, täis tuhandeaastast mööblit ja kaunistusi.

“Kuidas lend möödus?”

“Hästi.”

Ootamatult ta pöördus ja vaatas mulle otsa. “Ma unustasin küsida... Kas robot nõudis, et sa *Aide Memoire*’i maha jätaksid?”

“Jah.”

“Väga hea. Ma tahtsin nimelt sinuga rääkida, Carrie, mitte mingi surrogaatse salvestusseadmega.”

“Minuga?”

Tema tinamaski-nägu võttis uuriva ilme.

“Kas sa saad mitmesõnaliste lausetega ka hakkama või võtad alles hoogu?”

“Eh...”

“Rahu,” sõnas ta. “Ma ei taha sind proovile panna, alandada ega muud sellist. See siin ei ole lõks ja sa ei ole mingitki pidi ohus. Keskööks jõuad Veneetsiasse tagasi.”

“Kõik on korras,” puterdasin ma. “Lihtsalt aupaiste on natuke ere.”

“Pole vaja liialdada. Ma ei ole kaugeltki esimene kuulsus, kellega sa kohtud, või kuidas?”

“Jah, aga...”

“Inimesed peavad mind hirmuäratavaks,” ütles ta. “Aga ajapikku saavad nad sellest üle ja imestavad siis, millest see kõik.”

“Miks mina?”

“Sest sa küsisid ilusasti,” vastas Zima.

“Tõsiselt, palun.”

“Olgu. Tegelik põhjus on natuke pikem, kuid sa *tõesti* küsisid ilusasti. Olen aastate jooksul su töid mõnuga lugenud. Inimesed usaldavad tõe päevavalgele toomise tihti just sinule, eriti elu lõpusirgel.”

“Sa rääkisid karjääri lõpetamisest, mitte suremisest.”

“Mõlemal juhul on tegu avalikust elust taandumisega. Sinu töö tundub mulle alati aus, Carrie.

Ma ei tea kedagi, kes väidaks et teda on su lugudes vääriti kujutatud.

“Aeg-ajalt seda ikka juhtub,” vastasin. “Sellepärast ma hoiangi alati AM-i ligidal, et keegi ei saaks öeldut hiljem vaidlustada.”

“Minu loo puhul ei oma see tähtsust.”

Vaatasin Zimale häbenematult silma. “Siin peitub midagi enamat, eksole? Mingi muu põhjus, miks just mina selle õnne osaliseks sain?”

“Ma tahaksin sind aidata,” vastas ta.

Kui kõneldakse Zima sinisest perioodist, peetakse enamasti silmas hiiglaslikke seinamaale. Ja kui ma ütlen hiiglaslikke, siis ma mõtlen tõeliselt *hiiglaslikke*. Varsti olid need nii suured, et varjasid maju ja avalikku ruumi, need olid piisavalt suured, et orbiidilt vaadata. Kõikjal galaktikas võis leida kahekümnekilomeetriseid lõuendeid, mis rippusid erasaarte kohal või tõusid tormides mäslevast merest. Hind ei olnud kunagi takistuseks, sest Zimal oli ohtralt üksteisega võistlevaid sponsoreid, kes kõik soovisid enda nimele kõige uuemat ja suuremat teost. Taiesed aina kasvasid, kuni vajasid keerukat ripp tehnoloogiat, mis neid gravitatsiooni ja ilmastikku trotsides püstisena hoiaks. Tööd läbistasid planeetide atmosfääre ja turritasid kosmosesse. Need helendasid omaenese valguses, paindusid kaarte ja lehvikutena, küllastades sinisega kogu vaataja silmapiiri.

Nüüdseks oli Zima ülimalt kuulus, isegi nende jaoks, keda tema kunst eriti ei huvitanud. Ta oli see veider küborgist kuulsus, kes tegi suuri siniseid rajatisi; mees, kes ei andnud ühtegi intervjuud ega vihjanud kordagi oma kunsti isiklikele tähendustele.

Aga see oli sada aastat tagasi ning Zima töö ei olnud kaugeltki valmis.

Tema teosed kasvasid liiga suureks, et neid planeetidele paigaldada. Nii siirdus Zima muretult avakosmosesse, valmistades üüratuid, kümnetuhande kilomeetri laiuseid vabalt hõljuvaid siniseid lehti. Enam ei töötanud ta pintsli ja värviga; nüüd purustasid kaevandusrobotite hordid toormaterjaliks asteroide. Zima tööde näitamisõiguste nimel võistlesid nüüd tähesüsteemide majandushiid.

Umbes sellel ajal tärkas taas minu huvi Zima vastu. Küllastasin üht tema “kuupakkimist” - kogu taevakeha kapseldati sinisesse kaanega anumasse, nagu oleks kübar karpi pandud. Kaks kuud hiljem värvis ta siniseks terve gaasihiiu troopikavööndi - ja ka seda käisin ma planeedi rõngastest pealt vaatamas. Kuus kuud hiljem muutis ta päikesest mööduva komeedi pealispinna koostist, nii et see joonistas Zima Blue tooni juti läbi terve süsteemi. Aga soovitud loole ei olnud ma sammugi lähemal. Ma muudkui küsisin intervjuud ja iga kord lükati mu palve tagasi. Ma teadsin ainult, et Zima sinine kinnisidee pidi olema midagi enamat, kui kunstiline kapriis. Kuni ma seda kinnisideed ei mõistnud, ei olnud mul ka lugu, kõigest niisama tore pajatus.

Ja niisama pajatusi ma ei kirjuta.

Nõnda ma ootasin. Ja siis, nagu miljonid teised, kuulsin ma Zima viimasest kunstiteosest ning suundusin Murjekil asuvasse võlts-Veneetsiasse. Ma ei lootnud saada intervjuud ega ühtegi uut infokildu. Mul oli lihtsalt vaja kohal olla.

Astusime läbi klaasist lükandukse rõdule. Valge laua ääres seisis kaks lihtsat valget tooli. Laud oli kaetud, sellel olid joogid ja kauss puuviljadega. Piirdeta rõdu taga taganes kuiv

maapind järsakuna, tehes nii ruumi merevaatele. Vesi oli rahulik ja ahvatlev, loojuv päike peegeldus sellel nagu hõberaha.

Zima andis märku, et ma istuksin. Ta viipas kahe veinipudeli suunas.

“Carrie, punast või valget?”

Avasin vastuseks suu, kuid sõnu ei tulnud. Tavaolukorras oleks AM küsimuse ja vastuse vahele jääva viivu jooksul tasakesi mulle valiku ette söötnud. AM-i teate puudumine kiilus mu mõttevoolu kinni.”

“Punast, ma arvan,” pakkus Zima. “Kui sa just tungivalt vastu ei ole.”

“Päris otsustusvõimetu ma nüüd ka ei ole,” vastasin.

Zima valas mulle klaasi punast ning uuris taeva taustal joogi puhtust. “Muidugi mitte,” ütles ta.

”Lihtsalt pisut imelik tunne on.”

“Ei peaks ju imelik olema,” vastas ta. “Sa elasid sadu aastaid sedamoodi.”

“Sa mõtled, loomulikul viisil?”

Zima valas endalegi klaasi punast veini, kuid ei joonud, vaid ainult nuhutas aroome. “Jah”

“Aga tuhat aastat pärast sündimist elamises ei ole midagi loomulikku,” vastasin ma. “Mu loomulik mälu küllastus umbes seitsesada aastat tagasi. Mu pea on nagu mööblit täis topitud maja. Tahad midagi sisse tuua, tuleb midagi välja tõsta.”

“Tuleme korra veini juurde tagasi,” lausus Zima. “Tavaliselt oleksid AM-i nõu kuulanud?”

Kehitasin õlgu. “Jah.”

”Kas AM soovitab alati üht kahest võimalusest? Näiteks alati punast veini või alati valget veini?”

“See ei ole nii lihtne,” vastasin. “Kui ma eelistaksin selgesti üht, siis jah, AM soovitaks mulle alati seda üht. Aga mul pole sellist eelistust. Vahel maitseb mulle punane vein, vahel valge. Vahel ei soovi ma üldse veini.” Lootsin, et mu ägestumine ei ole ilmselge. Aga pärast edukat näitemängu sinise kaardi, roboti ja kaatriga ei tahtnud ma Zimaga oma mäluvääratuste üle arutleda.

“Valik on siis juhuslik?” uuris ta edasi. “AM oleks võinud soovitada nii punast kui valget?”

“See ei ole ka päris nii. AM on minuga olnud juba sadu aastaid. See on jälginud, kuidas ma veini joon, tuhandeid kordi, tuhandetes erinevates olukordades. See teab suure tõenäosusega, milline veinivalik oleks antud parameetrite alusel parim.”

“Ja sa järgid neid soovitusi kõhklemata?”

Võtsin lonksu punast veini. “Aga muidugi. Kas soovitude eiramine, lihtsalt oma vaba tahte tõestamiseks, ei oleks lapsik? Pealegi, soovitatud valikuga olen ma tõenäoliselt rohkem rahul.”

“Aga kui sa aeg-ajalt suuniseid ei ignoreeri, kas ei muutu su elu siis lõpuks ootuspäraste reaktsioonide kogumiks?”

“Võib-olla,” vastasin. “Aga kas see on halb? Kui ma olen rahul, siis milleks muretseda?”

“Ma ei kritiseeri sind,” lausus Zima. Ta naeratas ja kui ta seljatoele naaldus, andis küsimustega kerkinud pinge järele. “Tänapäeval ei kasuta just paljud AM-i, või kuidas?”

“Ma ei oska öelda.”

“Vähem kui protsent kogu galaktika elanikkonnast.” Zima nuusutas taas veini ning vaatas läbi

klaasi taevast. "Peaaegu kõik teised on vältimatuga leppinud."

"Tuhande aasta jagu mälestusi vajab haldamiseks masinaid. Mis siis?"

"Selleks on teistsugused masinad," vastas Zima. "Neurosiirikud, mis on täielikult inimese isiksusega ühendunud. Need ei eristu bioloogilisest mälust. Sul ei oleks vaja veiniküsimuses AM-i poole pöörduda, sa ei peaks kinnitavat sosinat ootama. Sa teaksid ise."

"Mis seal vahet on? Praegu lasen ma masinal kõike kogetut salvestada ja masin saadab mind kõikjal. Masin ei jäta midagi tähele panemata ja see oskab mu päringuid nii tõhusalt ennustada, et enamasti ei pea ma küsimagi."

"Masin on haavatav."

"Seda varundatakse regulaarselt. See ei ole haavatavam kui kobar siirikuid. Vabanda, aga see vastuväide pole kuigi mõistlik."

"Sul on muidugi õigus. Kuid AM-i kahjuks räägib põhimõttelisem argument. See on liiga täiuslik. See ei tea, kuidas moonutada või unustada."

"Kas see mitte ei olegi eesmärk?"

"Mitte päriselt. Kui sa midagi meenutad, näiteks meie vestlust saja aasta pärast, siis mõningaid asju mäletad sa teisiti. Aga need teisiti mäletatud asjad saavad osaks sinu mälust ja iga meenutamine lisab neile kaalu ja kuju. Tuhande aasta pärast ei ole sellel, kuidas sa meie jutuajamist mäletad, enam reaalsusega palju ühist. Siiski oleksid sa valmis vanduma et mäletad kõike täpselt."

"Aga kui AM oleks minuga, oleks meil täiuslik salvestus sellest, kuidas kõik tegelikult oli."

"Jah, oleks," vastas Zima, "aga see pole sama, mis elav mälestus. See on fotograafia - mehhaaniline salvestusprotsess. Salvestusse ei mahu kujutlusvõime, ei mahu võimalus üksikasju valikuliselt teisiti mäletada. Ta täitis vaikides mu klaasi."

"Kujuta ette, et igal väljas istumist väärival pärastlõunal oled sa otsustanud punase veini kasuks ja ei ole seda valikut üldjoontes kunagi kahetsenud. Aga ükskord, ei teagi mispärast, otsustad sa valge kasuks, vastupidiselt AM-i juhatusel - ja kogemus on võrratu. Kõik sobitub kui võluväl: seltskond, vestlused, hilise pärastlõuna õhustik, suurepärase vaade, poolpurjakil elevus. Suurepärasest õhtupoolikust saab täiuslik õhtu."

"Sellel ei pruugi mu veinivalikuga midagi pistmist olla," vastasin.

"Ei," nõustus Zima. "Ja AM ei pea üht õnnelikku olude kokkusattumust tähtsaks. Ühekordne kõrvalekalle ei mõjuta selle ennustusmudelit kuigivõrd. Järgmine kord soovib see sulle ikkagi punast veini."

Mind köditas mõistmisega kaasnev ebamugavustunne. "Aga inimlik mälu töötab teistmoodi."

"Just. Inimmõistus võtab ühest erandist kinni ja omistab sellele teenimatult tähtsust. Nii võimendatakse mälestuse positiivseid külgi ja surutakse alla ebameeldivused - kärbes, kes su näo ees pirises, mure laevaga kojusaamise pärast, kingitus, mille hommikul ostmata unustasid."

Sa mäletaksid ainult naudingut kuldset kuma. Järgmisel korral valid ehk jälle valge veini, ka ülejäämisel. Ühest kõrvalekaldest võib muutuda kogu su käitumismuster. AM ei lubaks seda. Sa peaksid masina soovitusi eirama mitmeid, mitmeid kordi, enne kui see vastumeelselt oma mudelit uuendaks ja hakkaks sulle punase veini asemel valget soovutama."

"Hea küll," vastasin, soovides teemat endast eemale ja rohkem Zimale suunata. "Aga mis käegakatsutavat erinevust on selles, kas tehismälu on minu pea sees või väljas?"

“Tohutu erinevus,” vastas Zima. “AM-is salvestatud mälestused on igaveseks lukustatud. Sa võid neid üle küsida niipalju, kui tahad, kuid sellega ei võimendata ega eemalda ühtegi detaili. Aga siirikud töötavad teisiti. Need on disainitud veatult ühilduma bioloogilise mälu nii põhjalikult, et kandja ei tee enam vahet. Ning seepärast on niisugune mälu paindlik, mälestused vormitavad, vigade ja moonutustega.”

“Ekslikud,” lisasin.

“Aga eksitusteta ei ole kunsti. Ja ilma kunstita ei ole tõde.”

“Eksimused viivad tõeni? Hea nali.”

“Ma mõtlen tõde kõrgemal, metafoorilisel tasemel. See kuldne pärestlõuna? See oli tõde. Tüütu kärbse meenutamine ei oleks sellele midagi käegakatsutavat lisanud. See oleks pigem väärtust kahandanud.”

“Seda õhtupoolikut ei ole olnud. Nagu ka seda kärbest,” vastasin. Mu kannatus oli katkemas. “Tead, ma olen tänulik, et sa mind siia kutsusid. Aga ma lootsin siit leida midagi enam kui loengut teemal, kuidas ma enda mälestusi haldan.”

“Tegelikult,” lausus Zima, “oli selles pikas jutus mõte. Minu kohta, kuid sinu kohta niisamuti.” Ta pani klaasi käest. “Kas jalutame veidi? Ma tahaksin sulle basseini näidata.”

“Päike ei ole veel loojunud,” vastasin.

Zima naeratas: “Alati on teine kord.”

Ta juhatas mind ringi läbi maja ja teiselt poolt uksest välja. Käänuline rada tõusis laugelt valgete kiviseinte vahel, mida lojuva päikese kiired kullaga üle kallasid. Jõudsimme lamedale platoole, mida olin kaatriga lähenedes näinud. Moodustised, mida olin tribüünideks pidanud, olidki seda - ridamisi kolmekümne meetrini kõrguvaid ehitisi, tagakülgedel trepid nende eri korrustele. Zima juhatas mind varjudest hämarasse tribüünialusesse ja sealt läbi turvaukse piiratud alale. Sinine pind, mida lennul nägin, osutus tagasihoidlikuks nelinurkseks basseiniks; vett selles ei olnud.

Zima juhatas mind basseini servale.

“Bassein,” laususin. “Sa ei teinudki nalja. Ja tribüünid?”

“Siin see sünnib,” ütles Zima. “Minu viimase teose avamine ja minu taandumine avalikust elust.”

Bassein ei olnud veel päris valmis. Kaugemal nurgas kleepis väike kollane robot keraamilisi plaate paika. Meiepoolne osa oli juba plaaditud. Märkasin, et mitmed plaadid olid mõranenud ja katkiste servadega. Õhtupooliku valguses ei olnud ma kindel - meie ümber laskusid tihedad varjud - kuid tundus, et plaatide sinine toon on Zima Blue.

“Kas pärast tervete planeetide ülemaalimist ei jää seda nagu väheks?”

“Mitte mulle,” vastas Zima. “Minu jaoks on see koht, kus rännak lõpeb. Kõik senine on mind siiani toonud.”

“Toonud vana kulunud basseini äärde?”

“See ei ole suvaline vana bassein,” vastas ta.

Ta tegi mulle saarel ringkäiku, sellal kui päike mere taha puges ja värvidest kadus sära.

“Mu vanad seinamaalingud tulid südamest,” ütles Zima. “Mu tööd olid sellepärast nii tohutu

suured, et teema ise nõudis seda.”

“Need olid head tööd,” laususin.

“Need olid müügiks tehtud. Tohutud, kriiskavad, pretensioonikad, populaarsed ja täiesti hingetud. Kuigi need tulid südamest, ei olnud need head.”

Ma ei vastanud. Ka mina olin tema tööde puhul sama tundnud: need olid sama üüratud ja ebainimlikud kui nende inspiratsioon, ning nende ainulaadsus tulenes vaid Zima enda küberneetilistest lisadest. Sama hästi oleks võinud kiita maali selle eest, et autor on pintsli hambus hoidnud.

“Minu teosed ei öelnud kosmose kohta midagi, mida kosmos poleks ise suuteline ütlema. Veelgi enam, need ei öelnud midagi minu kohta. Mis sellest, et ma kõndisin vaakumis ja ujusin vedela lämmastiku meredes? Mis sellest, et ma näen ultravioletseid footoneid ja tunnen elektriväljade maitset? Kõigi nende lisade külgepookimine on olnud piinarikas ja äärmuslik. Kuid mu lisad ei paku midagi niisugust, mida iga kunstnik tasemel esindusdröoni abiga teha ei võiks.”

“Sa oled enda suhtes veidi liiga kriitiline,” arvasin ma.

“Üldsegi mitte. Nüüd võin ma nii rääkida, sest tean, et lõpuks ometi olen ma loonud midagi väärtuslikku. Aga see juhtus täiesti ootamatult.”

“Sa mõtles seda sinist värki?”

“Sinist värki.” Ta noogutas. “Kõik algas kogemata: kandsin valet värvi peaaegu valmis tööle. Tuhm akvamariini jälg peaaegu-mustal taustal. Mind oleks nagu välg tabanud. Tundus, nagu oleksin avanud tee jõuliste ürgsete mälestusteni, kogemusvalda, kus see värv on mu maailma keskpunkt.”

“Mis mälestus see selline oli?”

“Ma ei teadnud. Ma teadsin ainult, et see värv kõnetab mind - justkui oleksin ma seda terve elu otsinud, püüdnud seda vabaks päästa.” Ta jäi hetkeks mõttesse. “Sinine värv on alati eriline olnud. Tuhat aastat tagasi ütles Yves Klein, et selles peitub värvi enda olemus: värv, mis kõneleb kõigi teiste värvide nimel. Kord otsis üks mees terve elu kindlat sinise varjundit, mida ta lapsepõlvest mäletas. Juba hakkas ta lootust kaotama, kartis, et ei leia seda kunagi, arvas et oli selle varjundi välja mõelnud, et seda ei saanudki looduses olemas olla. Ja siis ühel päeval sattus see sinine jälle ta teele - seda tooni oli üks mardikas loodusmuuseumis. Ja mees nuttis suurest õnnest.”

“Mis on Zima Blue?” küsisin. “Kas ka mardikavärvi sinine?”

“Ei,” vastas ta. “Mardikas see ei olnud. Aga ma pidin teada saama, ükskõik kuhu otsingud mind ka ei viiks. Ma pidin teada saama, miks see sinine mulle nõnda palju korda läheb ja miks see mu kunsti vallutab.”

“Jus sa ise lubasid vallutada,” laususin.

“Mul ei olnud valikut. Mida tungivamaks ja jõulisemaks muutus sinine, seda lähemale tundus tulevat vastus. Mulle tundus, et kui ma saaksin sellesse sinisesse sukelduda, saaksin vastused kõikidele küsimustele. Ja ma mõistaksin iseennast kui kunstnikku.”

“Nii? Ja kas mõistsid?”

“Ma mõistsin iseennast,” vastas Zima. “Aga sellist vastust ei osanud ma oodata.”

“Mida sa teada said?”

Zima ei vastanud kohe. Jalutasime aegamisi, mina tema nõtkest musklis kogust paar sammu tagapool. Jahedus võttis maad ja ma soovisin, et oleksin taibanud mantli kaasa võtta. Mõtlesin, kas paluda Zimalt üht laenuks, kuid kartsin tema mõttelõnga katkestada. Suu pidamine on mu töö kõige raskem osa.

“Me rääkisime ennist kui ekslik on mälu,” ütles ta.

“Jah.”

“Ka minu mälu oli lünklik. Alates siirikute paigaldamisest mäletan ma kõike, kuid see hõlmab mu elust vaid viimast kolmesada aastat. Ma teadsin, et olen palju vanem, kuid elust enne siirikuid meenusid vaid üksikud killud, tükikesed, mida ma ei suutnud tervikuks koondada.” Ta aeglustas sammu ja pöördus minu poole, silmapiiri kahvatuv oranž põselt peegeldumas.

“Ma teadsin, et mul tuleb minevikku kaevuda, kui tahan mõista, miks Zima Blue sinine nii tähtis on.”

“Kui kaugele sa jõudsid?”

“See oli nagu arheoloogia,” vastas ta. “Ma ajasin oma mälestuste jälgi kõige varasema kinnitatud sündmuseni - see oli veidi pärast siirikute paigaldamist. Nii jõudsin ma Harkov Kaheksale - üks planeet Garlini lookes, siit oma üheksateist tuhat valgusaastat. Mul oli meeles ainult ühe tollase tuttava nimi - Cobargo.

Cobargo nimi üksi ei öelnud mulle midagi, kuid isegi AM-i abita teadsin üht-teist Garlini looke kohta. See oli galaktika piirkond, kuhu mahtus kuussada elukõlbulikku süsteemi, mida pitsitasid võimuvõitluses kolm majandushiidu. Tavapärane avakosmose seadus Garlini lookes ei kehtinud. Piirkond kuulus põgenikele.

Harkov Kaheksal pakuti teatavat sorti teenuseid,” jätkas Zima. “Tervel planeedil oli varustus ja valmisolek pakkuda selliseid meditsiinilisi teenuseid, mida mujalt ei saanud. Ebaseaduslikke küberkohandusi ja muud säärast.”

“Kas seal...” Jätsin küsimuse õhku.

“Seal sai minust sai see, kes ma olen,” ütles Zima. “Muidugi, pärast Harkov Kaheksat jätkasin ma muudatustega - suurendasin vastupidavust äärmuslike keskkondade suhtes, avardasin tajuvõimekust, kuid minu olemus, see, kes ma olen, sündis Cobargo kliinikus noa all.”

“Nii et enne Harkov Kaheksale jõudmist olid sa tavaline mees?” küsisin.

“Siinkohal muutub asi keeruliseks,” vastas Zima ja sammus tasakesi mööda rada. “Kui ma kohale jõudsin, püüdsin kõigepealt muidugi Cobargo üles leida. Arvasin, et küllap suudan tema abiga mälukildudest pildi kokku panna. Aga Cobargo oli läinud, kuhugi Garlini soppidesse kadunud. Kliinik oli alles, aga nüüd juhatas seda tema lapselaps.”

“Veian kihla, et ta ei olnud kuigi jutukas.”

“Ega olnud tõesti; teda oli vaja veenda. Õnneks oli mul vahendeid. Natuke altkäemaksu siin, natuke väljapressimist seal.” Zima muigas kergelt. “Lõpuks nõustus ta haigla toimikuid avama ning uurima vanaisa logi minu visiidi kohta.”

Pöörasime ümber nurga. Taevas ja meri olid ühtlaselt halliks sulandunud, kummaski ei olnud enam kübetki sinist.

“Mis juhtus?”

“Arhiividest selgus, et ma ei ole kunagi inimene olnudki,” vastas Zima. Ta vaikis, lubades öeldul täie selgusega mõjule pääseda. “Zimat ei eksisteerinud enne, kui ma kliinikusse

jõudsin.”

Ma oleksin andnud kõik salvestusdraami nimel. Muu puudumisel kasvõi pabermärgmiku ja pliiatsi nimel. Kortsutasin kulmu, otsekui sunniks see mu mälu paremini tööle.

“Kes sa siis olid?”

“Masin,” vastas ta. “Keerukas robot, autonoomne tehismõistus. Selleks ajaks, kui ma Harkov Kaheksale jõudsin, olin ma juba sajandeid vana ning mul oli täielik juriidiline sõltumatus.”

“Ei,” vastasin. “Sa oled masinaosadega inimene, mitte masin.”

“Kliiniku andmed olid üheselt mõistetavad. Sinna minnes olin ma robot. Inimkujuline robot, seda küll, kuid siiski ilmeksimatult masin. Mind võeti juppideks ja minu kesksed kognitiivsed funktsioonid istutati kunstlikult kasvatatud bioloogilisse kehasse.” Ta koputas sõrmega vastu tinahalli peanuppu. “Siin sees on palju orgaanilist materjali ja ka väga palju küberneetilist masinavärki. Raske öelda, kus üks algab ja teine lõpeb. Veel raskem on öelda, kumb neist on peremees ja kumb sulane.”

Vaatasin enda kõrval seisvat kogu, sundides oma mõistust sööstma nii kaugemale, et suudaksin teda masinana ette kujutada. Pehme ja rakulise koostisega masinana, kuid mitte inimesena. Veel ei suutnud ma seda näha. Viivitasin. “Kliinik võis sulle valetada”

“Ei usu. Neil oleks palju parem meel, kui ma ei oleks teada saanud.”

“Olgu siis. Oletagem, et nii oligi...” jätkasin.

“Sellised olid faktid. Neid oli lihtne tõestada. Kontrollisin Harkov Kaheksa tolliandmeid ja lugesin sealt, et paar kuud enne operatsiooni oli planeedi õhuruumi sisenenud *autonoomne robotüksus*.”

“See ei pruukinud olla sina.”

“Ühtki teist robotüksust ei olnud mitukümmend aastat planeedi ligigi tulnud. See pidin olema mina. Veelgi enam, logides oli kirjas ka roboti lähtesadam.”

“Ja see oli?”

“Planeet, mis jääb Garlini lookest veel kaugemale. Lintan Kolm, Muara Arhipelaagis.”

Ilma AM-ita oli tunne, nagu otsiksid keelega puuduvat hammast. “Ma vist ei teagi seda.”

“Tõenäoliselt mitte. See pole maailm, kuhu keegi vabatahtlikult läheks. Plaanilised valgusmurdjad sinna ei sõida. Ainus põhjus, mis ma sinna oleksin läinud...”

“Sa käisid seal?”

“Kaks korda. Üks kord enne protseduure Harkov Kaheksal ja nüüd, hiljem uuesti, et välja selgitada, kus ma olin enne Lintan Kolme. Jälg hakkas pehmelt öeldes jahtuma... Aga ma küsisin õigeid küsimusi, torkisin õigeid andmebaase ning lõpuks leidsin, kust ma tulnud olin. Aga ka see ei olnud veel lõplik vastus. Teele jäi palju maailmu ja iga sammuga muutus seosteahel aina hapramaks. Aga minu poolel oli järjekindlus.”

“Ja raha.”

“Ja raha,” vastas Zima ning tunnustas mu kommentaari viisaka väikese noogutusega. “See aitas märkimisväärselt.”

“Mida sa siis lõpuks leidsid?”

“Ajasin jälgi algallikani. Harkov Kaheksal olin ma kiire taibuga masin, inimtasemel mõistusega. Aga ma ei olnud algusest peale nii nutikas, nii keerukas. Mind oli täiendatud

sammhaaval, kuidas aeg ja võimalused lubasid.”

“Sina ise?”

“Mingist hetkest alates, jah. Siis, kui mul oli juba autonoomsus ning seaduslik sõltumatus. Aga sellise vabaduse välja teenimiseks pidin eelnevalt saavutama teatud intelligentsitaseme. Enne seda olin ma olnud lihtsam masin... nagu suguvõsa reliikvia või lemmikloom. Mind pärandati ühelt omanikult teisele, põlvkondade kaupa. Igaüks lisas midagi. Nad tegid mind targemaks.”

“Milline sa alguses olid?”

“Ma olin projekt,” vastas ta.

Zima juhatas mind tagasi basseini juurde. Ekvatoriaalne öö saabus järsku ning prožektorid tribüüni kohal kallasid kõikjale tehisvalgust. Basseinirobot oli vahepeal viimased plaadid paika liiminud.

“See on nüüd valmis,” lausus Zima. “Homme tehakse vuugid ja ülehommel laseme vee sisse. Siis ma vahetan vett, kuni see on piisavalt selge.”

“Ja siis?”

“Siis sean end etteasteks valmis.”

Kuni me basseini juurde kõndisime, jutustas Zima, mida ta oma päritolu kohta teadis. Zima sai alguse Maal, veel enne minu sündi. Ta pani kokku asjaarmastaja, andekas noormees, keda huvitas praktiline robootika. Neil päevil oli see noormees üks paljudest üksiküritajatest ja huvigruppidest, kes üritasid tehismõistuse problemaatikat lahti muukida.

Seda leiutajat huvitasid kõige rohkem kolm aspekti: tajud, navigeerimine ning iseseisev probleemilahendus. Ta ehitas palju roboteid, putitas neid meisterduskomplektidest, mänguasjadest ja varuosadest. Robotite mõistused - kui neid võis üldse sedasi nimetada - klopsis ta kokku mahakantud arvutijuppidest, nii et ka kõige lihtsamad programmid ajasid piiratud mälu ja protsessorid umbe.

Noormees täitis kogu elamise selliste lihtsate masinatega, nuputades iga ülesande täitmiseks uue seadme.

Üks robot oli nakkuvate jalgadega ämblik, mis seinu mööda ringi ronis ja pildiraamidelt tolmu pühkis. Teine varitses vaikides kärbseid ja prussakaid. Kui ta mõne kätte sai ja ära seedis, kasutas ta biomassi lagundamisest saadavat energiat, et majas ringi liikuda. Üks robot oli pidevalt ametis maja ülevärvimisega, nii et seinad sobisid kokku vahelduvate aastaaegadega.

Ja üks robot elutses basseinis.

Ta rühkis pidevalt mööda basseinikülgi edasi-tagasi ning küüris kahhelplaate. Noormees oleks lihtsalt saanud posti teel odava küürimisroboti tellida, kuid talle pakkus rõõmu robot ise nullist üles ehitada ning selle käigus omaenda pentsikuid loomepõhimõtteid järgida. Ta kinkis robotile täismahus värvitaju ja piisavalt protsessorimahtu, et visuaalsest teabest ümbritseva keskkonna mudeleid luua. Ta andis robotile vabad käed otsustamiseks, kuidas basseini kõige paremini puhastada. Ta jättis robotile vaba valiku, millal puhastustööga tegeleda, ning millal päikesepatareide laadimiseks pinnale tõusta. Ta kujundas robotil algelise arusaamise vaevatasust.

Väike basseinipuhastaja õpetas noormehele omakorda nii mõndagi robotiehituse

alustaladest. Neid teadmisi rakendas leiutaja teiste kodurobotite peal, kuni üks neist - lihtne koristusmasin - muutus nõnda tugevaks ja iseseisvaks, et noormees hakkas seda kokkupandavate juppidega teistelegi müüma. Komplekti osteti hästi ning aasta pärast müüs noormees robotit juba valmishitatud kujul. Sedagi saatis suur menu ja noormehe ettevõtte tõusis kodurobotite turgu juhtima.

Kümne aastaga kubises terve maailm tema erksatest ja agaratest masinatest. Aga oma väikest basseinipuhastajat ta ei unustanud. Ikka ja jälle katsetas ta selle peal uut riist- ja tarkvara. Vähehaaval muutus basseinirobot kõigist ta leiutistest kõige nutikamaks ning mees ei olnud nõus seda lammutama ega selle juppe mujal kasutama.

Kui leiutaja suri, päris roboti tema tütar. Temagi jätkas peretraditsiooni ja ehitas masinat aina targemaks. Tütar pärandas basseiniroboti leiutaja lapselapsele, kes juhtumisi elas Marsil.

“See on seesama bassein,” lausus Zima. “Kui sa veel ei taibanud.”

“Ikka veel alles,” imestasin ma.

“See on väga vana. Aga keraamika peab vastu. Kõige raskem oli seda üles leida. Ma pidin kaks meetrit pinnast läbi kaevama. See asus paigas, mida siis kutsuti Ränioruks.”

“Need plaadid on Zima Blue sinist tooni,” ütlesin ma.

“Zima Blue on nende plaatide sinist tooni,” parandas ta mind viisakalt. “See lihtsalt sattus olema värv, mida noormees basseinis kasutas.”

“Nii et mingi osa sinust mäletab seda.”

“Siin sain ma alguse. Väike lihtne masin, millel hädapärast niipalju mõistust, et basseinis teed leida. Aga niisugune oli mu maailm. Kõik, mida ma teadsin, mida mul oli vaja teada.”

“Mis nüüd saab,” uurisin ma, kuigi ise juba kartsin vastust.

“Nüüd lähen ma koju.”

Ma olin juures, kui ta seda tegi. Tribüünid olid taas publikust pungil ja saaretaevas hõljus tihkelt parkivate laevade mosaiik. Moonutuskate oli välja lülitatud ja laevade vaateplatvormidel tunglesid sajad tuhanded inimesed. Nüüd nägid nemadki basseini, peegelsiledat pinda ja kristallselget vett. Nad nägid Zimat serval seismas, sätendavad päikesepaneelid ta seljal justkui maosoomused. Ükski vaataja ei aimanud, mis kohe juhtuma hakkab ja kui tähtis see on. Nemad ootasid midagi erilist - ootasid, et esitletakse tööd, mis varjutab Zima kogu senise loomingut. Kuid basseini kõõritasid nad umbusuga, ise nuputades, kuidas võiks see võistelda atmosfääridest väljatungivate lõuendite või tervete sinisesse mähitud planeetidega. Nad arvasid siiani, et bassein on seal vaid tähelepanu kõrvalejuhtimiseks. Päris teos, see, mis pidi jääma Zima viimaseks, pidi olema mujal, peidus, et peagi kogu oma täiuses nähtavaks saada.

Nii nad arvasid.

Aga mina teadsin tõde. Teadsin ja vaatasin, kuidas Zima seisab basseiniservil ja andub sinisele. Ta selgitas mulle enne, kuidas kõik täpselt toimuma hakkab: kuidas ta järgemööda, aeglaselt ja metoodiliselt peatab kõrgemad ajufunktsioonid. Et protsess oli pöördumatu, ei omanud tähtsust - temast ei säili nii palju, et kaotust saaks kahetseda.

Siiski, midagi pidi alles jääma - terake tema olemusest - piisavalt iseend, mis on oma olemasolust teadlik. Piisavalt teadvust, et olla rahul ümbritseva keskkonnaga ja kogeda

pisukest rõõmu ja rahulolu tehtud tööst, ükskõik kui tähtsusetust. Tal ei ole enam kunagi vaja basseinist välja tulla. Päikesepaneelid annavad annavad kogu vajaliku energia. Ta ei vanane ega haigestu. Teised masinad kannavad saare eest hoolt, kaitsevad basseini ja tasast ujumat aja ja ilma hävitustöö eest.

Mööduvad sajandid.

Siis tuhanded aastad, miljonid.

Mis sealt edasi tuleb, võib ainult oletada. Tean ainult, et Zima ei väsi oma tööst kunagi. Tema mõistus ei saa enam igavusest aru. Alles jääb vaid puhas kogemusrõõm. Isegi kui basseinis ujumine talle naudingut pakub, on see vaid õietolmu tassiva putuka mõttevaba eufooria. Ja sellest talle piisab. Sellest piisas talle tolles ammusel California basseinis ja sellest piisas nüüd, tuhat aastat hiljem, kui bassein paiknes võõral planeedil, mis tiirles ümber võõra tähe kodugalaktika kaugemas nurgas.

Ja mina...

Selgus, et ma mäletasin saarel juhtunust palju rohkem, kui ette nähtud. Võib ju arvata, mida tahes, aga näib, et ma ei vajanud AM-i pidevat mälukarku sugugi nii hädasti, kui olin arvanud. Zimal oli õigus: olin lasknud etteprogrammeeritud mustritel oma elu üle võtta, kulgeda nagu jooniste järgi. Päikeseloojangut saatis alati punane vein, mitte kunagi valge.

Kaugeneva valgusmurdja pardal lasin paigaldada neuropõhised mälulaiendid, mis peaksid neli- viissada aasta ustavalt teenima. Ükskord saabub muidugi vajadus uue lahenduse järele, aga selle mäluküsimusega tegelen siis, kui see kätte jõuab. Enne kui ma AM-i täielikult välja lülitasin, kandsin kogu vaatlusteabe üle oma laiendatud mälupankadesse. Mul ei ole ikka veel päriselt seda tunnet, et need sündmused on tegelikult toimunud, aga iga meenutamine sobitab neid minuga järjest paremini. Nad muutuvad ja pehmenevad, kõrghetked tunduvad nüüd natukene kirkamad. Eks iga meenutamine muudab mälestusi ka ebatäpsemaks, aga nagu ütles Zima, siis ehk see ongi mälestuste mõte.

Ma tean nüüd, miks ta minuga juttu tegi. Asi polnud vaid minu oskuses biograafiaid koostada. Ta otsis kedagi, kellel ta aitaks edasi liikuda, jõuda järgmisele tasemele, kuhu ta isegi teel oli.

Lõpuks mõtlesin ma välja, kuidas ta lugu kirja panna ja müüsin loo oma kunagisele ajalehele Marsi Kroonika. Tore oli jälle vana planeeti külastada, eriti nüüd, kui see on soojemale orbiidile kolinud.

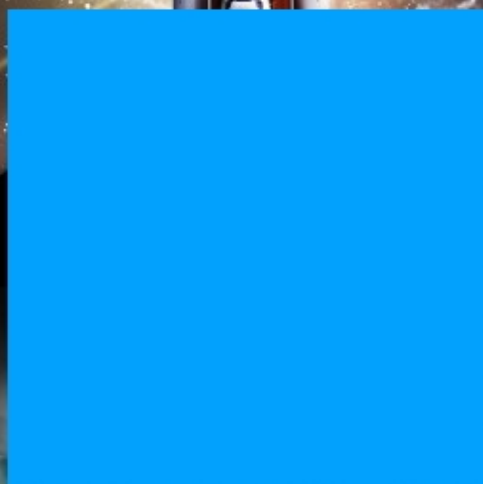
Sellestki on kaua aega möödas. Ma ei ole Zimaga siiski ühele poole saanud, kui veider see ka ei tunduks.

Iga paarikümne aasta tagant sõidan ma valgusmurdjaga Murjekile, laskun läbi Veneetsia kiiskavvalge kehastuse, lendan kaatriga saarele ning liitun tribüünidel üksikute järjekindlate tunnistajatega.

Need, kes minuga koos siia tulevad, usuvad vist ikka veel, et kunstnikul on veel midagi varuks... veel viimane üllatus. Nad on mu artiklit lugenud, vähemalt enamus, ja teavad nüüd, mida tähendab see tasane ujuja. Ometi ei tulla siia parvedena. Tribüünid kajavad tühjalt ja kurvalt, ka parimatel päevadel. Kuid päris tühjana ma neid ei näe ja eks ole seegi omaette saavutus. Mõned mõistavad. Enamik ei mõista kunagi.

Aga niisugune see kunst juba kord on.

jaanuar

REAKTOR

Kollaaž: Riho Välk

Raamatukatkend: „Isaac Asimov 100. Ulmeantoloogia” (Veiko Belials)

Asum ja psühhoajalugu

Veiko Belials

Daneel ja Fallom lamasid kõrvuti laudadel ja laps hoidis robotil kõvasti käest kinni. Robot oli liitumiseks valmis ning Fallom naeratas omaette. Tema silmad olid suletud ja ta oli rahulik.

Trevize vaatas seda pilti ning tundis, kuidas tal sees pöörama hakkab. See, mis pidi järgnema – roboti ja selle kummalise lapse aju ühinemine – oli loomuvastane ja ta tundis vaistlikult vastumeelsust. Iga hetkega see kasvas, iga rakk ta kehas kisendas ohust ja see tegi peaaegu füüsiliselt valu. Trevize surus emotsioonid alla. Praegu polnud tasakaalu kaotamiseks õige hetk.

„Nüüd,” sõnas Daneel lihtsalt.

„Nüüd,” kordas Trevize noogutades, haaras kabuurist õhkija ja tulistas.

Lendas sädemeid. Fallom hoidis endiselt Daneeli kätt, aga Daneeli selle käe küljes enam ei olnud. Suitseval laual vedeles miski, mis veel hetk tagasi oli olnud inimkujuline robot.

Pelorat ja Bliss karjatasid kui ühest suust ja Bliss pööras oma meeletu pilgu Trevize'i poole, kuid enne, kui ta midagi teha jõudis, kaikus ruumis raevukas mõirgamine.

Fallomi lõõmav pilk põletas Trevize'i. Ta ajju tungisid pildid ja emotsioonid, mida see vihkamisest moondunud näoga laps, kes end enam kontrollida ei suutnud, vulkaanina välja purskas.

Trevize vankus ja haaras kahe käega peast.

Viimane, mida ta nägi, oli Bliss, kes seisis, silmad õudusest pärani ja ilme kivilinenud, Trevize'i õhkija käes, ja sihtis Fallomit. Siis tuli pimedus.

„Trevize!”

Hääl kostis temani kaugelt ja nagu läbi vee.

Ta üritas silmi avada ning lõpuks läks see korda. Ruum oli hämar. Ta lamas pehmel asemel ning teda kattis kerge, aga soe tekk.

Trevize pööras pikkamisi pead hääle suunas ja võpatas, kui leidis end vaatamas murelikesse silmadesse otse enda silmade vastas. Hääle tugevuse järgi otsustades oleksid need pidanud olema palju kaugemal.

„Bliss?” sosistas ta küsivalt.

„Jah.” Silmad tõmbusid kaugemale ja ta nägi naist voodi serval istumas. Pelorat seisis huult närides uksele. „Kuidas sa end tunned?”

„Näruselt,” muigas Trevize hädiselt ja lisas: „Pealegi suren ma kohe janusse.”

„Oi, vabandust,“ ehmus Bliss. „Ma ei mõelnud ... Pelorat.“

„Jah, kohe,“ võpatas Pelorat ning kiirustas minema.

Bliss aitas ta istuma. Vesi maitses jumalikult ja Trevize jõi ahnelt. Kumin kõrvus andis järele ja Blissi hää l kõlas juba peaaegu normaalselt.

„Mis juhtus?“ küsis Trevize.

„Seda tahaksime me sinu käest kuulda,“ porises Pelorat.

„Jäta, Pel,“ keelas Bliss. „Las ta taastub. Ma olen kindel, et ta räägib meile.“

Trevize noogutas.

„Jah,“ ütles ta. „Aga kõigepealt – mis Fallomist sai?“

Blissi nägu kalgistus hetkeks.

„Ma lasin ta maha,“ pressis ta lõpuks vaevaliselt. „Ma pole selle üle õnnelik, aga ... See on tehtud.“

Trevize nõjatus vastu seina ja pani silmad kinni.

„Siis on hästi,“ pomises ta kergendusega.

Nad istusid „Kauge Tähe“ juhtimisruumis ja Trevize rääkis. Pelorat ja Bliss olid lähemale kummardunud ja kuulasid ahnelt.

„Tuletage meelde, kuidas me Kuule jõudsim,“ lausus ta. „Me olime arust ära. Me tormasime eufoorias välja, vaevumata kontrollima isegi seda, kas seal on õhku, mida hingata. Loomulikult oli see Daneeli kätetöö, aga sellele vaatamata tegin ma alateadlikult midagi, mille järele puudus igasugune vajadus – ma võtsin taas kaasa oma relvad. Miks? Suudate te seda mulle seletada?“

„Noh, see on lihtsalt osa sinu olemusest,“ pakkus Bliss. „Sa ütlesid ju ise, et pead need kaasa võtma, siis tunned end kindlamalt.“

Trevize raputas pead.

„Ei. Ma ei võtnud neid ju alati kaasa. Kui eufooria möödus ja ma avastasin, et olen taas relvad kaasa võtnud, teadsin, et sel peab olema põhjus. Me olime ohus. Tõsisel ohus. Ja kuna see ei lähtunud otseselt Daneelist, veel vähem meist endist, siis sai põhjuseid olla vaid üks – Fallom.“

Trevize vaikis.

„Ja kui Daneel kavatses liita oma teadvuse Fallomi omaga, said kahtlused uut toitu?“ küsis Bliss.

„Jah,“ noogutas Trevize. „Ma olin kogu aeg tundnud Fallomist lähtuvat ohtu. Tuleta meelde, ma ütlesin seda sullegi sõnaselgelt mitmel korral. Ja nagu ikka, ei osanud ma selgitada, miks ta peaks ohtlik olema. Mul oli tunne, aga puudusid tõendid. Järelikult tuli need tõendid hankida.“

Mäletate seda imelist muutust, mis Fallomiga toimus, kui ta Daneeli nägi? Ta oleks nagu koju jõudnud. Jah, nii me oma inimlikus emotsionaalsuses arvasime. Aga kui see nüüd veidi teisiti sõnastada – mis siis, kui see oli hoopis eesmärgile jõudmine? Kui tema ootas teadvuste liitmist sama kannatamatult kui Daneelgi, aga teisel põhjusel?“

Bliss võpatas.

„Kakskümmend tuhat aastat teadmisi, kogu projekt ...“ pomises ta. „Aga see tähendaks, et meiega manipuleeriti algusest peale.“

Trevize noogutas.

„Jah, ma mõtlesin ka sellele. Aga järjekorras – Fallom kõigepealt. Kas teile ei tundunud imelik üks lause, mille Bander ütles? Me ei pööranud sellele millegipärast tähelepanu, kuid selles sisalduv vastuolu oleks pidanud meid kohe ettevaatlikuks tegema.“

„Millist lauset sa mõtled?“ uuris Pelorat.

„Kui me koos temaga surmakambrites olime, küsisin ma temalt, kas tal on järeltulija. Ja ta vastas, et saab selle, kui aeg tuleb. Taipate? Saab. Mitte et tal juba on järeltulija. Kui me leidsime Fallomi, siis eeldasime automaatselt, et see ongi Banderi järeltulija. Aga mis siis, kui ei olnud? Kui see oli keegi, kes oli meile just selleks ette söödetud, et me ta kaasa võtaksime?“ küsis Trevize.

„Või miski,“ pomises Bliss mornilt.

Trevize noogutas.

„Edasi oli kaks võimalust. Kas Bander ei teadnud Fallomit ja ka teda kasutati ära või oli Bander osa plaanist. Ma kaldun arvama viimast.“

„Kelle plaanist?“

„Kannatust, Janov, selleni me veel jõuame. Niisiis, kui eeldada, et ka Bander oli plaani osa, siis asetub kogu Solarial toimunu hoopis teise valgusesse. Ütle, Janov, mitut solarialast me nägime?“

„Noh, neid oli õige palju ...“

„Vale. Me nägime hulka roboteid, aga ainult kahte solarialast – Banderit ja Fallomit. Kust me teame, et nad olid ehtsad solarialased?“

„Sa ei mõtle ometi ...!“

„Miks mitte,“ kehtas Trevize õlgu. „Meil pole õrna aimugi, millises suunas nende kultuur ja tsivilisatsioon arenesid. Me ei tea isegi seda, kas nad tegelikult seal alles on. Me teame ainult seda, mida Bander meile rääkis. Miks me peaksime arvama, et see on tõsi.“

„Noh, vähemalt osa sellest ei lähe vastuollu müütide ja legendidega, mida ma olen uurinud.“

„Eks kõige paremini töötavadki valed, milles on omajagu tõtt,“ noogutas Trevize.

„Aga miks? Mille nimel ikkagi ...?“ ei mõistnud Pelorat.

„Kas kumbki teist tõesti ei mõelnud kordagi sellele, mida kõik see, mida me teada oleme saanud, tegelikult tähendab? Kuidas see kõrvalt vaadates välja näeb?“

„Mis nimelt?“

Trevize vaatas neile kordamööda otsa, ohkas ja hakkas selgitama:

„Esimene Asum loob enda meelest Seldoni projekti järgides inimkonnale uut Impeeriumi. Esimest Asumit hoiab õigel kursil Teine Asum, kelle olemasolust Esimene midagi teada ei tohi. Teine Asum valvab ja suunab, parandab vigu ja tõmbab kulsside tagant niite. Teist Asumit valvab ja suunab omakorda Gaia, kes ise aga allub Daneeli kontrollile. Ja jälle sama tingimus – Teine asum ei tohi aimata Gaia olemasolu, nagu Gaia ei tea Daneelist. Mis toob meid äärmiselt hirmutava ja teisalt paeluva väljavaateni – selleks, et kontrollida ja suunata kogu seda ahelat,

piisab ainult kontrollist Daneeli üle. Kas teile ei tundu see ahvatlev? Nii ahvatlev, et selle nimel riskida? Üks õige käik ja kogu mänguväli on sinu päralt!“

„Kas see ei tundu siiski liiga paranoilisena, Golan?“ küsis Pelorat kahtlevalt.

„Jah, loomulikult kõlab see tehisliku ja otsituna. Sellepärast oligi mul tarvis tõendeid.“

„Ja sa otsustasid kõik hävitada?“ küsis Bliss kibedalt. „See oli sinu lahendus?“

„Kui halvasti sa mind siiski tunnend, naine!“ mühatas Trevize. „Jah, selleks et paljastada Fallomi olemus, tuli ta panna uskuma, et missioon on luhtunud. Viimasel hetkel, otse õnnestumise äärel. Ja selleks tuli hävitada Daneeli keha. Te nägite, mis juhtus. Ütle, Bliss, kas Fallom oli solarialane? Kas ta oli inimene?“

Bliss sulges silmad ja neelatas. Tema nägu muutus valgeks.

„Ei,“ pomises ta lõpuks, nagu häbeneks oma kaotust. „Ma nägin neid pilte, ma nägin ta emotsioone, nagu teiegi nägite, ja ma pean tunnistama, et ta ei olnud ...“ Bliss vakatas, ta polnud võimeline lõpetama. „See oli koletislik. Ja inimlikkusega polnud sellel midagi pistmist. Ma ... ma olen taas sunnitud sinu ees vabandust paluma, Trevize.“

„Vabandus vastu võetud,“ noogutas Trevize. „Vabanda, et ma küsin, aga ... Miks sa kasutasid õhkijat? Miks sa oma võimeid ei kasutanud?“

„Ma kartsin,“ lausus Bliss lihtsalt. „Esimest korda elus tundsin ma, et ei pruugi hakkama saada. Õhkija oli käepärasem variant – oma lihaseid on lihtsam juhtida kui võõraid meeli.“

„Nüüd pean mina omakorda sind tänama – veel mõni hetk ja ma oleksin ilmselt surnud olnud.“

„Nüüd sinu küsimuse juurde, Janov. Kes?“ jätkas Trevize. „Kui see mõistus polnud inimlik, kui selle eesmärk on saada kontroll kogu protsessi üle, saab järeldus olla vaid üks – mul oli teiste galaktikate suhtes õigus.“

„Aga Daneel, Daneel,“ ohkas Pelorat. „Milline kaotus!“

„Jah. Korvamatu,“ nõustus Trevize. „Ja sellepärast ei saanudki ma seda lubada. Tema mõistus oli liiga väärtuslik, et sellest ilma jääda. Niisiis pakkusin ma talle alternatiivi.“

Bliss võpatas.

„Sa tahad öelda, et ta ...“

Trevize noogutas lustlikult.

„Noh, ma rääkisin talle oma kahtlustest. See, mida te nägite, oli samapalju tema kui minu idee,“ ütles ta. „Me pidime Fallomit veenma, et see on ehtne. Lõplik. Ja selleks tuli Daneeli keha hävitada. Aju kaasa arvatud. Aga selleks ei olnud tarvis hävitada ta teadmisi ja mälu. Me tegime liitumise salaja ära.“

„Kellega?“ hüüatasid Pelorat ja Bliss nagu ühest suust. „Olid sa tõesti ise nõus ...?“

„Mitte kellega, vaid millega,“ vastas Trevize. „Ja ei, Pelorat, ma ei olnud nõus. Selleks polnud mingit vajadust. Mäletad, kui Daneel kurtis, et ta ei saa enam kuuendat aju endale projekteerida, sest miniaturiseerumine suurendab aju ebakindlust. Noh, ma jäin mõtlema, miks ta üldse peab miniaturiseeruma. Ainus põhjus oli tema keha – aju pidi sellesse ära mahtuma. Sellele probleemile oli lihtne lahendus – piisavalt suur keha koos suure ajuga. Ja just see oli mul olemas.“

„„Kauge Täht“,“ sosistas Bliss.

Trevize noogutas.

„Just. Mul oli laev, millel on tohutu potentsiaaliga uut tüüpi positronaju ja kere, mis on võimeline Daneeli teenima kordades kauem, kui Fallomi keha seda oleks teinud. Pealegi annab see talle enneolematu liikuvuse üle terve Galaktika.“

„Sa tahad öelda, et ta on alles?“ küsis Bliss ikka veel uskumata. „Et ta on siin?“

„Jah.“

„Miks ma teda siis ei taju? Miks ta ise midagi ei ütle?“

„Sellega tuleb veel tööd teha,“ kehtitas Trevize õlgu. „„Kauge Täht“ polnud mõeldud rääkima. Ja ta on hästi varjestatud. Aga sa võid temaga suhelda.“

„Kuidas?“

Trevize viipas juhtpuldi suunas.

„Pane oma käed sinna.“

„Sa ei lubanud seda ju kellelgi teha!“

„See oli enne – siis kui laev oli lihtsalt „Kauge Täht“, minule häälestatud peen masin. Nüüd on see Daneel. Lase käia, sa ei suuda seda ka siis rikkuda, kui tahaksid.“

Bliss tõusis ja astus puldi juurde. Ta sirutas kõhklevalt käed, asetask need siis jäljenditele ja sulges silmad.

Kui ta need uuesti avas, sädelesid neis pisarad.

„Noh, mis ta ütles?“ küsis Trevize naeratades.

„Ta ... Ta tänab sind ja ütleb, et oleks õnnelik, kui me kolm moodustaksime tema meeskonna.“

„Milline iroonia!“ vangutas Trevize pead. „Kui mõelda, milline hulk ressursse ja aega Seldoni projekti elluviimisele on kulutatud. Ja ometi oli Asumi ainus mõtte algusest peale hoida inimkond lihtsalt tegevuses, arenemises, kuni Galaxia valmis saab. Vaene Seldon! Kui ta teaks, et ta oli kõigest ühe roboti – esmalt Giskardi, siis Daneeli – tööriist ja tema elutöö polnud muud kui asendustegevus, mastaapne katteoperatsioon ...“

„Ja ongi sulle veel üks argument Galaxia kasuks,“ pakkus Pelorat. „Eraldatud indiviide on lihtne petta ja manipuleerida. Teadvusliku Galaxiaga see enam ei õnnestuks.“

„Oh, Janov, mu süütu meelega sõber,“ ohkas Trevize. „Kuidas sa küll eksid. Gaia on ju terviklik teadvus. Ja ometi polnud temaga manipuleerimiseks vaja rohkem kui ühte robotit ...“

„Õnnitlused, kolleeg,“ edastas Rääkija Vanimale. „Võtke vastu Parve vabandused, et me teie plaanis kahtlesime. Viimaste teadete valguses võib öelda, et protsess on ületanud kriitilise punkti ja seda pole enam võimalik tagasi pöörata.“

„Suurepärane.“ Vanima emotsioone polnud võimalik valesti tõlgendada. Ta oli rahul. „Universia tuleb. Seda ei saa väärata. Kui üks Galaktika muutub Galaxiaks ja omandab ühtse teadvuse, järgnevad peagi ka teised. Ja kui meie tõlgendused on õiged ning kõiksus on

tõepoolest kõrgja struktuuriga, kui kusagil on tõepoolest teised universumid, siis selleks ajaks, kui nad end meile ilmutavad, oleme me valmis. Ühtne ja terviklik, ainuteadvuslik Universia ...“

Rääkija kiirgas aupaklikkust.

„Ja ikkagi, Vanim, kuidas te teadsite, et see töötab?“ edastas ta lõpuks arglikult.

Kerge edevusvärelus ilmestas Vanima spektrit.

„Kui sa tunnend kõiki mõistuse ilminguid kõikidel tasanditel, siis tead sa ka, kuidas nad reageerivad erinevates situatsioonides. Me manipuleerisime nende kõigiga, et näha nende reaktsioone. Me tõukasime tagant nende arengut. Ja kui nad olid lõpuks valmis, siis piisas ainult ühest väikesest kivikesest, et laviin liikuma lükata.“

„Giskard?“ küsis Rääkija.

„Giskard,“ nõustus Vanim. „Meie parim looming. Ja teaduslik teooria, mis näitas mulle, et ma ei saa eksida.“

„Teooria?“

Vanim vaikis veidi ja teatas siis kõhinal:

„Ma nimetan seda psühhoajalooks, mu noor sõber.“

Jutt on epiloogiks Asimovi kronoloogiliselt viimasele Asumi-romaanile "Asum ja Maa".

Raamatukatkend: „Asumi sõbrad”. Katkend Harry Turtledove’i loost „Trantori langus” (Harry Turtledove)

Keisripalee seisis saja ruutmiili suurusel aasal. Tavalistel aegadel, või isegi ebatavalistel, aitas niisugusest isoleerimisest, et kaitsta lossi peamist asukat Trantori metalse maailma kaose eest.

Kuid ajad polnud praegu tavalised, isegi mitte leebelt öeldes ebatavalised. Need olid katastroofilised. Magnooliate ja rooside keskel õitsesid aias raketiheitjad. Isegi palees võis Dagobert VIII kuulda summutatud põrinat. Kuid veel hullem oli hirm, mis sellega kaasas käis.

Üks sõdur tormas komandopunkti, kus Galaktika Imperaator ja ta ohvitserid püüdsid ikka veel leida võimalusi Gilmeri viimase rünnaku tagasilöömiseks. Saluteeridagi jõudmata hingeldas ta: “Veel üks edukas maandumine, *sire*, seekord Nevraski sektorisse.”

Dagoberti murelik pilk välgatas kaardilauale. “Liiga lähedal, liiga lähedal,” pomises ta. “Kuidas see neetud bandiit nii ruttu edasi jõuab?”

Üks Imperaatori marssaleid puuris käskjalga pilguga. “Kuidas neil õnnestus seal maanduda? Nevrask on tugevalt mehitatud.” Sõdur seisis vaikides. “Vasta mulle!” haugatas marssal.

Mees neelatas, kõhkles ja vastas viimaks: “Mõned väeosad põgenesid, marssal Rodak, *sir*, kui Gilmeri mehed maandusid. Teised...” Ta peatus jälle, niisutas närviliselt huuli, kuid pidi lõpetama: “Teised on mässajate poole üle läinud, *sir*.”

“Veel reetmist!” oigas Dagobert. “Kas keegi ei võitle, et mind kaitsta?”

Ainus tsiviilisik ruumis hakkas siis rääkima: “Mehed võitlevad, *sire*, kui neil on selleks põhjust. Ülikool on nüüd Gilmerile neli päeva vastu hakanud. Me ei anna seda talle.”

“Kosmosepõrgulise nimel, Dr. Sarns, olen tänulik teie üliõpilaste eest, jah, ja uhke nende üle,” ütles Dagobert. “Nad on võidelnud vapramalt kui suurem osa mu sõduritest.”

Yokim Sarns langetas viisakalt pea. Kuid marssal Rodak väljendas seda, mida suverään polnud mõistnud. “Majesteet, nad võitlevad iseenda ja oma kodude eest, mitte sinu heaks,” ütles ta. Kui ta rääkis, lõi uus kaardisektor ta ees särama ja Dagobertile langev helk muutus sinisest punaseks – nagu veri, mida Gilmer kõikjal Trantoris valas, mõtles Sarns kibedalt.

“Meil pole siis mingit lootust?” küsis Galaktika Imperaator.

“Võiduks? Mitte mingisugust.” Rodaki sõjaline hinnang oli kiire ja lõplik. “Pääsemiseks, ehk mõne aja pärast uuesti võitluse alustamiseks, jah. Meie õhu- ja kosmoseväed hoiavad ikka veel palee kohal olevat õhukütõusmiskoridori vabana. Kuid Nevraskist suudab Gilmer peagi selle põrmustada – ja samamoodi ka meid.”

“Parem põgeneda kui selle koletise kätte sattuda,” ütles Dagobert judisedes. Ta vaatas jälle kaarti. “Olen kindel, et teil on evakueerimisplaan valmis. Kasutage seda, ja ruttu.”

“Jah, *sire*.” Marssal rääkis kõrimikrofoni.

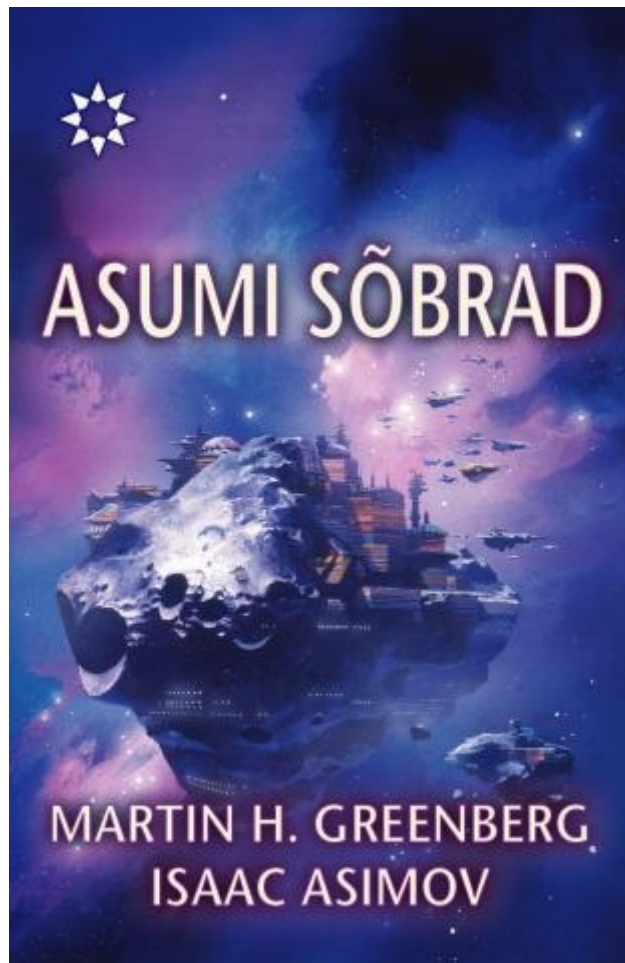
Imperaator pöördus Yokim Sarnsi poole. “Kas sa tuled meiega, professor? Gilmeri saabaste all olev Trantor pole teadlasele sobiv paik.”

“Tänan, *sire*, kuid ei.” Kui Sarns pead raputas, keerlesid ta kõrvade ümber hiirepruunid salgud, vanamoodsalt pikad. “Mu koht on ülikoolis oma teaduskonna ja üliõpilaste juures.”

“Hästi öeldud,” pomises marssal Rodak, nii vaikselt, et Dagobert ei kuulnud.

Kuid näis, et Imperaator tahtis teha viimse kuningliku žesti. Rodaki poole pöördudes ütles ta: “Kui Dr. Sarns soovib Ülikooli naasta, siis olgu nii. Pange kohe õhuauto valmis, kuni tal on veel pisut lootust sinna turvaliselt jõuda.”

“Jah, *sire*,” ütles marssal jälle. Ta sirutas käe Yokim Sarnsile. “Ja soovin teile edu. Arvan, et te vajate seda.”

Katkend Harry Turtledove'i loost „Trantori langus“

Isaac Asimovi auks koostatud kogumikus „Asumi sõbrad“, koostajaks Martin H. Greenberg

Tõlkija Eva Luts